BORNEMISSZA ESZTER

KIÁLLÍTÁS KÉT TEXTILMŰVÉSZ EGYÜTT

FÜLÖP ILDIKÓ

Bornemisza Eszter és Lilo Feichtinger textilművész közös kiállítása látható a győri Váczy Péter Gyűjteményben (Nefelejcs köz 3.). A németországi Lilo Feichtinger és Bornemisza Eszter textilművészek barátságának alapja a textilmédium szeretete és a közös erdélyi gyökerek. Mindketten quilteket készítenek, textilképeket varrnak, különböző technikákkal, különböző inspirációkkal, de ami mégis közös bennük, az a színek melegsége és harmóniája. A kiállítás a németországi Landsbergi Városi Múzeum és a Miskolci Galéria közös projektje. A jelenlegi tárlat a vándorkiállítás negyedik állomása. A február 22-én 17 órakor rendezett művész-közönség találkozón Bornemisza Eszter textilművésszel Pápai Emese művészettörténész beszélget. METRO

etünkhöz
ésében jártas,
is igényes,
gosítvánnyal
ező
nossági
eresünk
dás előny!
Budapest,
3-25.
47-0045,
-5633
kbepito.hu
letrajzokat
fenti címre.

Budakalászi Kft.

adminisztratív munkakörbe

angol nyelvtudással és felhasználói szintű számítógépes ismeretekkel munkatársat keres.

Részmunkaidőben munkavállalók és nyugdíjasok jelentkezését is várjuk.

A fényképes szakmai önéletrajzokat a colorplan@colorplan.hu e-mail címre várjuk.

További információ a (26) 340-440-es telefonszámon.

Vendéglátósok figyelem!

Elege van az éjszakázásból? Váltana, de nem szeretné ha a jövedelme csökkenne? Kezdjen új karriert nálunk!

Az **Otthon Centrum** franchise hálózatának **legsikeresebb partnereként** V. kerületi irodáinkba keresünk

INGATLAN TANÁCSADÓ

munkatársakat.

Jelentkezés: job5@oc.hu
Telefon: 06-70/454-0507

metro 191647

Piacvezető cég új irodájába **telemarketingben jártas munkatársat** keres bejelentett, hosszú távú munkára.

Folyamatos szakmai képzés.
Fizetés: alapbér + jutalék.

Jelentkezés:
06-30-438-5574,
06-1-459-1103.

kérdeztünk három et, hogy diákmunkával atban miért kizárólag inket ajánlanak:

Diák Iskolaszövetkezet

Cím: 1092 Budapest, Ráday utca 9.
.: 455-7040, 70/315-5345, 70/315-5346
www.furgediak.hu

Az ISYS-ON Informatikai Tanácsadó Kft.

RENDSZERMÉRNÖKÖT

isys on

keres.

Feladat: vállalatirányítási rendszerek telepítése, adminisztrációja, működés támogatása.

Elvárások:

- közép- és kisvállalat szintű hálózati ismeretek (tűzfal, biztonság, távoli elérés), - Windows, Windows-Server, Linux, Unix operációs rendszerek adminisztrátori szintű ismerete (telepítés, támogatás), - adminisztrátori szintű adatbázis-kezelői ismeretek (telepítés, támogatás, előny: a Progress ismerete, hasonló munkaköri tapasztalat), - többéves üzemeltetői tapasztalat.

Amit kínálunk:

- piacképes jövedelem és rugalmas munkaidő, - továbbképzési és előmeneteli lehetőség, - fiatalos csapatszellem, - jó munkakörnyezet.

Ha hirdetésünk felkeltette érdeklődését, kérjük, fényképes önéletrajzát küldje el az **info@isys-on.hu** e-mail címre.

Bornemissza László rajza

Veszprémben

A Magyar Irodalomtö
Társaság, a TIT és a Ve
megyei Tanács október vég
dalomtörténeti vándorgyűl
dezett Veszprémben, a meg
nács dísztermében. Az ü
résztvevői kettős alkalomból g
tek össze: részben a Nagy O
beri Szocialista Forradalom öt
nedik, részben pedig nagy költő
Ady Endre születésének kilenc
nedik évfordulóját ünnepelték. A
két évforduló párhuzamos felidé-
zése korántsem véletlen dolga, hi-
szen nálunk a század első évtize-
deiben éppen Ady volt „a forra-
dalom viharmadara", az eljövendő
proletár-Magyarország előhírnöke.
Hatalmas szerepe volt abban, hogy
1919-ben hazánk is bekapcsolódott
— mint Tóth Árpád írta — „a
messzezengő nagy moszkvai árba",
a sokak által várt világforradalom
sodrába.

Az ünnepség megnyitóját *Kom-
lós Aladár* tartotta, majd *Kardos
László* a szovjet irodalom és a ma-
gyar olvasó kapcsolatáról beszélt.
Elemezte, milyen hatást gyakorolt
ránk az elmúlt két évtizedben a
világ első szocialista irodalma.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
KÖZNEVELÉS
1967 NOV 24

...dolatmenete
... Ady hasonló témájú költe-
ményeit nem lehet kielégítően ma-
gyarázni a kor miszticizáló hajla-
mával, szintúgy nem a költő ma-
gánéleti tragédiáival. Kézenfek-
vőbb a polgári átalakulásért har-
coló, de azon túl is tekintő költő
„kettős meggyőződéséről" szólni.
Ady ugyanis meszebb látott a pol-
gári radikális kortársaknál, de —
nem lévén igazi kapcsolata a mun-
kásmozgalommal — a jövőt bi-
zonytalanul látta. Ily módon az
„eltévedés" és a „küldetés" között
őrlődött. Ennek az érzelmi kettős-
ségnek felelnek meg az egyidejű-
leg jelentkező isten-versek és for-
radalmat idéző költeményei. *Ko-
valovszky Miklós* az Ady-filológia
helyzetét ismertette, s azokról a
feladatokról beszélt, amelyeket az
elkövetkező években meg kell ol-

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Bornemissza Géza

BUDAPESTER RUNDSCHAU

Kelő u.

1984 JUN 25

1021

Géza Bornemissza (1884—1966): Nagybánya, 1912
Gombosi-Album

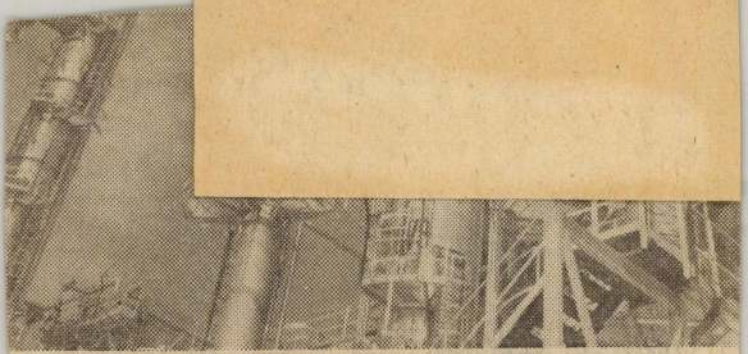

ten Termin lief im neuen Crack-Werk der Erdölraffinerie an der D

sucht Ungarn

rischen Volksrepublik, *György Lázár*, nach Drucklegung dieser Ausgabe der FR zu einem offiziellen Be-

Béla Köpeczi im Berliner Haus

Offene Kulturpolit

BORNEMISSZA GYÖRGY, szücsmester

A Székesfehérvári Városi Levéltárban két irat a város XVIII.sz.-i mestereiről. Az egyik 1784-ből, a másik pár évvel későbbi. 64 mesterség, 519 név. Az arab számok a két listát, a rómaiak az ötcsoportot jelzi. 263.old
/ 1, 2./ V. szücs. 266.old

U. VARGA MARIANNA: Mesteremberek Székesfehérvárott a XVIII.században 263.old

ALBA REGIA. István Király Múzeum Évkönyve. VIII.-IX. 1967-68. Székesfehérvár

Bornemisza ~~Gergely~~ György

~~Ötvös~~

gelencei kelyhe
1528.

l.

Arch. Ert. 1913.
378. l.

Batthyáneum

II. Kl. Brassó 1913

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Bornemissza István

Szül. 1863 nov. 28 Nagy-
wöllösön (Ugocsa m.) Rk.
4 polg.
1885/86 II. elő-érintő ort.

Hindu tárgyak IV. 139

MDK

Bornemissza János felsőmagyarországi alkapitány

Kemény Lajos cikke. Magy.Mérnök és Épitész Egylet Heti Ért. 1907. ápr6 14. 153 l.
14.sz.

Bornemissa János ötvösmester

Győri Szemle 1936. 99.

Lihh a győri ötvösökről

Bornemissza János MDK

Szerepelt a kiállitáson

—: Több százan tekintették meg a IV. váci képzőművészeti kiállitást.
PESTMEGYEI NÉPUJSÁG. 1956. jun. 29.

megyen

Bornemisza János,
tolnai
ötvös, Győr 1603 Ф

lásd

Janko László: Győri
ötvösök a 16-19. században.
Győri Szemle
1936. 98. 99. l. 101. l.

Ф Neve a Hetesi Pecke
Máton győri püspöktől
1603-ban kiadott új cé-
hszabályzatban fordul elő.

XLII

Bornemissza de Tholna

Ioannis Eötvös, aliter

1603, ~~nam~~ Györött

l.

Jankógyörötv. 7. l.

Bornemisza J á n o s, ötvös, máskép Eötvös de Tolna. A XVII. század legelején Győrött működött.
U. o.

Bornemisza János

ötvös

máskép lötvös de Tolna.

L.

Kendrey - Kentiányi

228. l.

megirva

Bornemissza János

ötvös, 1603, nem Györött,
nem azonos e néven már
előfordult ötvössel.

l.

Jankógyöri-ötv. 7. l.

Bornemisza János

ötvös

L. Kendrey-Kentiványi

228. l.

Minta-nyomtatvány iskolai használatra. 74. sz.

SZEGEDI BUTORGYÁR
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Szeged, 192
Téglagyár-utca 11.

szám.

Szállítási jegyzék.

Rendelési szám *vagonszám*

Bornemisza János

(ötvös!

állítólag ~~komaromi~~ erzekujvari

nem azonos tolnai

Bornemisza Jánossal-!!

Janko László: Győri

ötvösök a 16-19. században. Győri Szemle

1936. 98. ~~[illegible]~~ l. 101. l.

Bornemisza J á n o s, ötvös. 1603-ban Érsekújváron élt.

Rómer Flóris: A hazai ötvös czéhek szabályai. *Századok.* 1877. 798. l.

Bornemisza Kató

MDK

grafikus

„Kafka - illusztráció"

Élet és Irodalom, 1965. aug. - 7 - 6lap

MDK

Bornemissza Lajos 31.é.tisztv.
Kőbányai Sörgyár

Hajnali vonathoz, of.

Önarckép, terméskő

Lenin, gipsz

Ifjusági Képzőm. és Iparm. kiáll. N.Szal. 1950.

un. ~~XXXX~~ 11.1.

megírva

Bornemisza Lajos

grafikus. Középiskoláit a pápai ref. kollegiumban 1948. végezte ~~J.H.~~ A. Toth Sándor festő rajztanár vezetése alatt foglalkozott a grafikával. 1948. juniusában a kollegium ~~[illegible]~~ tanévvégi kárlatan ~~majd~~ és a pápai centenáris ünnepi hét keretében rendezett képzőművészeti kiállításon szerepelt művei-vel.

[SzM. 1948. 305. l. (Pápai centenáris ünnepi hét.) a egyéni gyűjtés-

Ø Bornemisza Lajos

festő

Papa

l.

Szabad Művészet

1948. 305. l

boritek

iz Ipolyi-gyüjteményből.
Ipolyi, Biharvármegye, 147. szám. — Gerevich PA, 218. lap. — Őszi kiállítás, 1930., Ipolyi, 147. szám. — Gerevich IPGY, 89. l.

MAGYARORSZÁGON DOLGOZOTT
OLASZ SZOBRÁSZ, 1480 körül
Madonna a kis Jézussal (170. kép)
Vörösmárvány timpanondombormű, 73×171 cm.
A visegrádi Mátyás-kastély kápolnájának kapudombormüve
Némethy Lajos: Renaissance emlékek... AÉ, X., 1890., 253. l. (A visegrádi kir. várkápolna timpanonja.) — Pulszky Károly: Három magyar érdekű olasz renaissance emlék. AÉ, X., 1890., 312—315. l. (Képe 313. l.) — Folyóiratok szemléje. Akadémiai Értesítő, I., 1890., 642. l. — Olasz szobrászati magyar emlékek. Vasárnapi Újság, 1890., 761—762. l. (Képe 762. l.) — Tört. Főcsoport, 263. szám. — Czobor—Szalay, 151—152. l. (Képe 152. l.) — Divald Kornél: Budapest művészete a török hódoltság előtt. Bp. é. n. (1903), 148. l. — Éber László: Középkori és renaissance töredékek Budapest területéről. Budapest Régiségei, VIII., 1904., 64. l. — Márton Lajos: Könyvismertetés. Budapest Régiségei, VIII., 1904., 184. l. — Forster: Magyarország műemlékei. II. kö-

Bornemissza Lajos

bb/20. „telt ház„ a kecskeméti művésztelepen

vid j vm zs 1021 1964. december 30.

megtörtént az évvégi váltás a kecskeméti művésztelepen. a csendes, kényelmes, parkkal övezett művészházba - ahol negyed, illetve félévenként cserélődnek a művészek - ujabb 12 szobrász, grafikus, festő érkezett, hogy alkotással töltse a téli hónapokat. az ujakon kivül a legrégibb lakó bornemissza lajos festőművész, aki tavasszal innen indul kétéves európai körutjára. a neves festő műtermében szinte állandó kiállitás van: festményei olaszországi emlékeit s kecskeméti élményeit örökitik meg./mti/

-.-

10,04/m - 13 -

1025 Pest

vonulása után a szövetkezet tiszteletbeli elnökhelyettesévé vá[illegible]
totta a közgyülés és azóta is rendszeresen támogatja a fejlődő gazdaság munkáját./mti/

- . -

fe

1025
Pm

megírva

Bornemisza Lajos,

festő és szobrász; stúl
1919 k. A kőbányai sör-
gyár tisztviselője - szigyan-
ott a szakszervezet sza-
badiskolájában tanult.
Az 1950. a Nemzeti Szalon-
ban rendezett ifjusági
képző - és iparművészeti
kiállításon Hajnali
vonathoz c. olaj festmé-
nyével és Önarckép
c. termeskő, valamint
Lenin gipszszobrával
vett részt.

Kiáll. tm.

Javítás.

1950 VI. 2.

начнутся.

отремонтировать.
были.
слесарь
Мольнар

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1960 DEC 15

PESTMEGYEI HÍRLAP

Bornemisza László

— Bornemisza László festőművész kiállítása pénteken délután fél 6-kor nyílik meg a Kulturális Kapcsolatok Intézetének kiállítótermében (Bp. V., Dorottya u. 8.). A megnyitót Borsos Miklós tartja.

A rádió és a tele

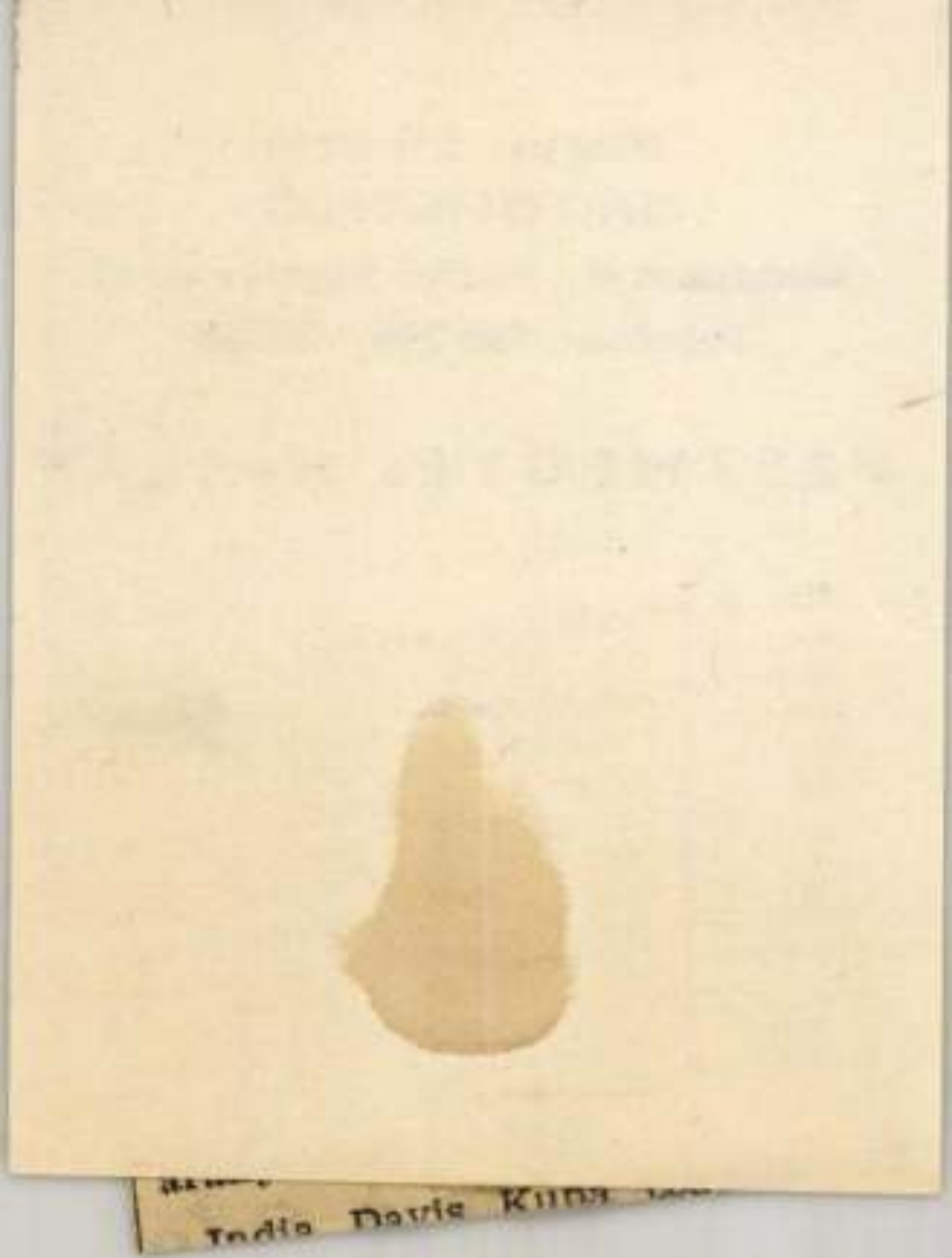

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Bornemisza László

MAGYAR NEMZET
1966 DEC 17

— »Elbeszélő festmények«, — így jellemezte Bornemisza László festőművész alkotásait Borsos Miklós szobrászművész, a KKI Dorottya utcai bemutató termében pénteken este megnyílt kiállításon. A külföldön is számos sikert aratott Bornemisza László kiállítása december végéig tekinthető meg.

a termőterület [illegible]
tott terjedelme azt mutatja.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Bornemisza László

NÉPSZAVA

1966 DEC 17

Bornemisza László kiállítása

Bornemisza László festőművész alkotásaiból a KKI Dorottya utcai bemutatótermében péntek este kiállítás nyílt meg. A külföldön is számos sikert aratott Bornemisza László kiállítása december végéig tekinthető meg.

esnek a zöldségter-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

PETŐFI NÉPE

Bornemissza László

1966 DEC 1

1021

— BORNEMISSZA LÁSZLÓ, a Kecskeméten jól ismert festőművész kiállítását december 16-án nyitják meg Budapesten, a Kulturális Kapcsolatok Intézetének Dorotytya utcai kiállítótermében.

EMÜ

1966 DEC 28

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Bornemisza László

MAGYAR NEMZET

Bornemisza László festőművész kiállítása

A *Kulturális Kapcsolatok Intézete* Dorottya utcai kiállítótermében — az év utolsó kiállításaként — *Bornemisza* László festőművész mutatja be képeit. Ezt a hazai tárlatát számos külföldi bemutató előzte meg: műveit nemrégiben Upsalában, Helsinkiben és Stockholmban láthatta a közönség.

A most bemutatott képek javarészt az utóbbi hónapokban készültek, néhányuk visel csak régebbi dátumot. Élményanyagukat a skandináv országokban és Itáliában tett utazások szolgáltatták — városok, tájak. Bornemisza szubjektív hangon, átalakítva igyekszik közvetíteni benyomásait. Képcímei — mint a *Norvégiai jegyzet*, vagy a *Milánói jegyzet* — ezt a személyes hangot ütik meg, és ezt a célt szolgálja a festmények formanyelve is, amelyet a szürrealizmus lírai ága nyomán alakított ki. Bornemisza László egy-egy világot akar megmutatni művein, az északi és az olasz emberek, országok életét tükrözni. Hatalmas témája azonban sokszor maga alá gyűri: a képek szétfolyóak, dekontcentráltak lesznek, a motívumokból hiányzik az összetartó erő. A művészi célok pontosabb körülhatárolása remélhetőleg megoldja majd ezt a problémát, s a világos képi fogalmazás közelebb hozza a nézőhöz Bornemisza László műveit.

h. gy.

amelyek szomszédságában nincsenek bemélyedések, igazolják a következtetést *a holdfelszín viszonylagos szilárdságáról*, amire a Luna—9 adatai alapján jutottak.

Működik a letapogató műszer

A hétfői rádiókapcsolat során *egész sor tájkép* érkezett a Luna—13 leszállásának körzetéből. *A képek jó minőségűek.*

Moszkva–Kuba mesterséges hold

Moszkvában hivatalosan bejelentették, hogy a Szovjetunió és a Kubai Köztársaság közötti együttműködés fejlődése eredményeként Kubában állomást építenek fel, amely *mesterséges holdak segítségével biztosítja az összeköttetést Moszkvával.* Az állomás felépítésében és üzemeltetésében

Ezen a héten

a totószelv

beérkezési határideje

szombat dé

B ornemisza László festő M.D.K.

Kiállitás a Kult Kapcsolatok Intézetébe.
Az utóbbi hónapok alkotásai
Norvégiai jegyzet
Milánói jegyzet
Tárlata: Upsalába, Helsinkiben, Stockholmban

h.gy.: Bornemisza László festőművész kiállitása
Magyar Nemzet 1966. dec. 28.4.1.

M.D.K

Bornemisza László

festő

Az Kulturális Kapcsolatok Intéze-
tének kiállító termében rendezett
tárlatán bemutatta – Szorman
Svédországban készült képet,
pl. az „Önéletrajz"-ot.

Kocsogh Ákos: Téli krónika
Művészet, 1967. április – 36 lap.

M.D.K

Borucmisza László

festő

Kiállítása eleven volt a látogatóktól. — „Északi történet"
(repro)

Kocsogh Ákos: Téli krónika
Művészet, 1967. április – 36 lap

Bornemissza László MDK

Virágok babával, akvarell

Mogyoródi táj, akvarell

Műcsarnok 1955 VI. Magy. Képzőm. Kiáll.

Bornemisza László MDK

Sárga virágok, olf.

Műcsarnok 1957 Tavaszi tárlat

Bornemissza László MDK

Szolnok Zagyva-part, olf.

Mücsarnok 1959 VII. Magy. Képzőm. Kiáll.

Bornemisza László

bb 72. „elbeszélő festmények„

t tf/gk-tm zs 1021 1966. december 16.

- így jellemezte bornemisza lászló festőművész alkotásait borsos miklós szobrászművész a kki dorottya utcai bemutató termében pénteken este megnyilt kiállitáson. a megnyitón elhangzott méltatás bornemisza művészetének fő erényeként azt emelte ki „ hogy valamennyi képén - a kisebb kompozicióktól kezdve a 10-12 négyzetméteres táblaképekig - a szinskálának ugyszólván valamennyi koloritja keveredik egymással, mozgalmas légkört biztositva a rengeteg motivumból összeálló kompozicióknak. a mester legkedveltebb témája a nagyvárosok életének bemutatása, ezernyi házzal, az emberek szines forgatagával - mégpedig olyan módon, hogy a festmények szinte elbeszélik önmagukat, mintha a kép valamelyik sarkában a narrátor is meghuzódna. a külföldön is számos sikert aratott bornemisza lászló kiállitása december végéig tekinthető meg./mti/

-.-

bb 70. időjárásjelentés

gk-tm la 1966. december 16.

a meteorológiai intézet jelenti 1966. december 16-án, pénteken 19 órakor:

hideg idő

várható időjárás szombat estig:

változó mennyiségü felhőzet, szórványosan előforduló havazással, hózáporral. időnként élénk északnyugati, északi szél. a hőmérséklet kissé tovább csökken. várható legmagasabb nappali hőmérséklet szombaton minusz 2 - plusz 2 fok között./mti/

-.-

bb 71. zamenhof-emlékest

Bornemisza László, Jestő MDK

A kulturális kapcsolatok Intézetében állította ki műveit az itthon kevéssé ismert, erősen egyéni megnyilatkozású művész. (A rezzót idéző kompozíciója stb)

R. Gy.: Jegyzetek kiállításokról 7

NÉPSZABADSÁG, Sp. 1966. dec. 30.

140

Bornemisza László, festő MDH

A Kult. Kapcsolatok Intézetében látható a tárlata.

–: A két végi kulturális programból 26.

NÉPSZABADSÁG, bp. 1966. dec. 25.

Bornemisza László

festő -

A Lengyel Kultúra helyiségében rendezte „Lengyelországi emlékeim" cimű kiállitását a művész.

László Gyula: Bornemisza László képeiről
Művészet, 1970. február - 44 lap.

Bornemissza László

Az 1915 előtt alakított és önállóvá érett művészek
közé tartozik.

Németh Lajos: Modern magyar művészet
Corvina 1968
138. l.

MDK

Bornemissza Gáspár, grafikus

„Kísérő rajzai ... ötletesek, gyakran kifejezőbbek, mint az, amit illusztrál."

Grimm Jakab: Dino Buzzati: Tatárpuszta

560.

A KÖNYVTÁROS, Bp. 1964. szeptember XIV/9.

09

Bornemissza László,festő

1967-ben a Pécsi Modern Magyar Képtár megszerezte dr. Tompa Kálmán nemzeti érdekü gyüjteményét.A 19.-20.sz. magy.képzőművészetének keresztmetszete.386 mü,180 müvés Bornemissza egy művel szerepel. 227.old

ROMVÁRY FERENC: A Modern Magyar Képtár története
Uj szerzemények I. 219 old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve,1967.Pécs,1968

Bornemisza László

Gestőmisvénz Ziállítása a Képcsar-
nak pécsi Ziállítótermében ma nyílt meg
Dr. Tompa Kálmán bevezetőjével.

Magyar Nemzet
1969 márc. 20.

— Napló —

Bornemissza László festő

Pécsett a képszámok termében

Kiállítása nyílt

Szocialista Művészetért 1969 IV.

Bonnemissza László

A közösségi művészet felé orientálódó művészek nemzedéktársa. Művészete nemrég bontakozott ki. A groteszk irányú vonzalom jellemzi, hol társadalomkritikai éllel, hol játékos csipkelődéssel tételez. Alakjai formes Eusorszerű marionettfigurák; képein az amorf és a megformált részek váltakoznak.

Németh Lajos: Modern magyar művészet, Corvina 1968

Bornemisza László
festő.

A „Szegyelvorszagi emlékeim" című kiállítás a mester 18. önálló kiállítása.

László Gyula: Bornemisza László képeiről
Művészet, 1970. február – 4 lap

Bornemisza Lánló, grafikus

MDK

Rajza:

Repr.

Bornemisza Lánló: Meseváros

M.8.

Népszabadság, Bp. 1970. máj. 24.

Bornemissza László

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

NÉPSZABADSÁG
Budapest

1976 MAJ 28

BORNEMISZA LÁSZLÓ RAJZA: MESEVÁROS

1021

azt előre, ha a *Vörös Csillagba* *Puskinba* megyek?

De vajon nem fenyeget-e az szély, hogy akkor a filmgyártás re a területére mégiscsak viss pészi magát a *Meseautó*, a ha évek ízlése? De igen. Csak nem ra, mint eddig. Mert ez a veszél még nagyobb mértékben fenyeg időnként penetráns módon be is kezett. Éppen azért, mert azok teletre méltó esztéták, akiknek ebben dönteniük kellett, olyannyira csak a művészi filmet, illetve annak csak bizonyos típusát tekintik filmnek, hogy mindaz, ami ezen túl van, egybefolyik, és bocsánatos bűnnek tűnik a szemükben. Ha ezentúl a filmszórakoztatás arra illetékes, ahhoz vonzódó és értő művészek, szakemberek kezébe kerül, akkor nagyobb lehetőség lenne az igényességre. Mert attól, hogy valami vígjáték, még nem kell Meseautónak, méghozzá *Mesetragacsnak* lennie. *Tati*, *Truffaut*, *De Sica* is csinál vígjátékot. A filmvígjátéknak és a kalandfilmnek is van igényes és modern stílusa, dra-

zöldeg csapdos

get. Pontosan le lehet vezetni, hogy a sovány mondanivaló többszöri didaktikus ismételgetése arra kényszeríti a művészt, hogy a hézagokat nyelvi elemek felesleges kombinálgatásával, manírokkal, modorossággal töltse ki. Gazdagabb gondolatiság nyelvileg egyszerűbb, tartalmilag, cselekményben izgalmasabb filmet eredményezne.

Mit értek azon, hogy sovány a gon-

Bornemissza László

1021

1969. XI. 8. 17.4o Tv. /Dné/

Tv. jelenti. /6/

És hadd folytassuk azzal kedves nézőink, hogy tulajdonképpen kettős okunk volt arra, hogy ellátogassunk Bornemissza László festőművészhez.

Az egyik ok az volt, hogy a Lengyel Kultura Kiállitótermében mutatta be azokat a képeit, amelyeknek témája, egyetlen témája Lengyelország.

A másik ok - és itt ezt őszintén be kell vallanunk, - az volt, hogy szeretnénk ha egy kicsit közelebbről megismernék őt, tehát őt magát a müvészt, vagy megismerkednének vele egy kicsit.

Ugyanis külföldön, más országokban sokkal jobban ismerik őt, müvészetét, mint itthon.

Tehát kérem hogy nézzék meg ezt a kis filmriportot és ismerkedjenek vele, munkatársaimsegitségével.

- Most képzeletben mégegyszer végigfutok mindazokon a Bornemissza képeken, amelyeket láttam és behunyom a szemem, hogy jobban lássam azokat.

Tudom, hogy megkopott esztétizálás az álomvilágról beszélni, de ezekben a képekben mégis kicsit az álom időtlenségét, képtelenségét éreztem.

Kérem, hogy bocsássa meg a szubjektivitást, de valahogy ugy vagyok, hogy ha képeket látok, akkor valamiféle poézis ébred fel bennem.

Mindenfele utazott Európában, melyik volt a leginspirativabb környezet?

- Elsősorban Lengyelország, ahol kezdtem tulajdonképpen a külföldi utazásaimat, valamint Skandinávia, bár utoljára

1969. XI. 3. 17.46 Tv. /Dné/

Tv. jelenti. /6/

És hadd folytassuk azzal kedves nézőink, hogy tulajdonképpen kettős okunk volt arra, hogy ellátogassunk Bornemisszа László festőművészhez.

Az egyik ok az volt, hogy a Lengyel Kultura Kiállítótermében mutatta be azokat a képeit, amelyeknek témája, egyetlen témája Lengyelország.

A másik ok - és itt ezt őszintén be kell vallanunk, - az volt, hogy szeretnénk ha egy kicsit közelebbről megismernék őt, tehát őt magát a művészt, vagy megismerkednének vele egy kicsit.

Ugyanis külföldön, más országokban sokkal jobban ismerik őt, művészetét, mint itthon.

Tehát kérem hogy nézzék meg ezt a kis filmriportot és ismerkedjenek vele, munkatársaimsegítségével.

- Most képzeletben mégegyszer végigfutok mindazokon a Bornemissza képeken, amelyeket láttam és behunyom a szemem, hogy jobban lássam azokat.

Tudom, hogy megkopott esztétizálás az álomvilágról beszélni, de ezekben a képekben mégis kicsit az álom időtlenségét, képtelenségét éreztem.

Kérem, hogy bocsássa meg a szubjektivitást, de valahogy ugy vagyok, hogy ha képeket látok, akkor valamiféle poézis ébred fel bennem.

Mindenfele utazott Európában, melyik volt a leginspirativabb környezet?

- Elsősorban Lengyelország, ahol kezdtem tulajdonképpen a külföldi utazásaimat, valamint Skandinávia, bár utoljára

mondom, de nem utolsósorban Olaszország.

- Ahogy azt mondják, hogy a magyar irodalomnak van egy lengyel fejezete, ugyan igy most már nyugodtan elmondhatjuk, hogy a magyar képzőművészetnek is van egy ilyen lengyel inspirálása.

- Feltétlenül. Én majdnem minden évben visszatérek Lengyelországba, mindig találok valami ujat, nagyon szeretek járni az Visztula-parti . . . . . -en és a legtöbb képem alapgondolata és ihletése onnan ered.

- Hogy érinti Önt az, hogy amikor képeit néztem és azt mondtam, hogy álomvilág?

- Hát ez nem egészen igy van, mert ha valaki álomnak nézi azt, mert én én nagyon is ébren vagyok amikor ezeket a képeket festem. Talán egy inkább egy speciális, sajátos, egyéni dolog, de még soha, mint valaki mondta nekem, hogy nem használok-e valami izgatószert, vagy valami ilyesmit, hogy ilyen az ébrenlét és az álom közötti világot mutatják ezek a dolgok. Hát nem, hát ez tulajdonképpen csak egy ilyen ilyen valóság átálmodása, nagyon nehéz erről beszélni egyébként,

- Már mint a képekről.

- Müvészetről nagyon nehéz beszélni. Ez ez tulajdonképpen ami látható, amit én festek, ez tulajdonképpen évek alatt bennem felgyülemlett sok-sok impresszió, benyomás.

- Kedves mester, nehezen alkot, vagy könnyen?

- Hát nehezen kezdek hozzá, de amikor csinálom, akkor nagyon gyorsan.

- Képeinek javarésze itt a lengyel kiállitáson, amint láttam magántulajdonban vannak.

mondom, de nem utolsósorban Olaszország.

- Ahogy azt mondják, hogy a magyar irodalomnak van egy lengyel fejezete, ugyan igy most már nyugodtan elmondhatjuk, hogy a magyar képzőművészetnek is van egy ilyen lengyel inspirálása.

- Feltétlenül. Én majdnem minden évben visszatérek Lengyelországba, mindig találok valami ujat, nagyon szeretek járni az Visztula-parti . . . . . -en és a legtöbb képem alapgondolata és ihletése onnan ered.

- Hogy érinti Önt ez, hogy amikor képeit néztem és azt mondtam, hogy álomvilág?

- Hát ez nem egészen igy van, mert ha valaki álomnak nézi azt, mert én én nagyon is ébren vagyok amikor ezeket a képeket festem. Talán egy inkább egy speciália, sajátos, egyéni dolog, de ~~ág~~ soha, mint valaki ~~xxx~~ mondta nekem, hogy nem használok-e valami izgatószert, vagy valami ilyesmit, hogy ilyen az ébrenlét és az álom közötti világot mutatják ezek a dolgok. Hát nem, hát ez tulajdonképpen csak egy ilyen ilyen valóság átálmodása, nagyon nehéz erről beszélni egyébként,

- Már mint a képekről.

- Művészetről nagyon nehéz beszélni. Ez ez tulajdonképpen ami látható, amit én festek, ez tulajdonképpen évek alatt bennem felgyülemlett sok-sok impresszió, benyomás.

- Kedves mester, nehezen alkot, vagy könnyen?

- Hát nehezen kezdek hozzá, de amikor csinálom, akkor nagyon gyorsan.

- Képeinek javarésze itt a lengyel kiállitáson, amint láttam magántulajdonban vannak.

- Az a helyzet, hogy az utóbbi időben sok kiállitásom volt. Megnyilt a 18. egyéni kiállitásom és hát minden kiállitás után . . . . . vagy hires müterem képen kell dolgozni.

Van-e kedvenc szine?

- Hát kérem én minden szint szeretek, de kedvenc szinem általában a vörös és a sárga.

- Gyakran visszatérő figurák a képeken a csikozott állatok.

- Ja! Ez tulajdonképpen ez az állatvilággal való kapcsolatom, ez ez ősrégi és különösen a Skandináviában, északon rengeteg rénszarvassal találkoztam Lappföldön, viszont ezek az állatok itt-ott jelentkeznek is ezeken a képeken és azután odaképzelem hozzá az embereket és. . . . . , ugy hogy ez egy ilyen

- Játék, és a magyar táj varázsából mi ragadta meg?

- Hát nagyon keveset voltam az utóbbi években itthon, most ezeknél a képeknél ez nem tükröződik, de azelőtt nagyon szerettem a Balatont festeni, azután az alföldi Tiszát. Hát ezek bennem valahol mélyen,a tudat alap le vannak üleped ve és

- Keveset van itthon.

- Nemsokára megyek megint ki, Bázelben lesz majd kiállitásom.

- Az a helyzet, hogy az utóbbi időben sok kiállitásom volt. Megnyilt a 18. egyéni kiállitásom és hát minden kiállitás után . . . . . vagy hires műterem képen kell dolgozni.

Van-e kedvenc szine?

- Hát kérem én minden szint szeretek, de kedvenc szinem általában a vörös és a sárga.

- Gyakran visszatérő figurák a képeken a csikozott állatok.

- Ja! Ez tulajdonképpen ez az állatvilággal való kapcsolatom, ez ez ősrégi és különösen a Skandináviában, északon rengeteg rénszarvassal találkoztam Lapp-földön, viszont ezek az állatok itt-ott jelentkeznek is ezeken a képeken és azután odaképzelem hozzá az embereket és. . . . . , ugy hogy ez egy ilyen

- Játék, és a magyar táj varázsából mi ragadta meg?

- Hát nagyon keveset voltam az utóbbi években itthon, most ezeknél a képeknél ez nem tükröződik, de azelőtt nagyon szerettem a Balatont festeni, azután az alföldi Tiszát. Hát ezek bennem valahol mélyen,a tudat alap le vannak ülepedve és

- Keveset van itthon.

- Nemsokára megyek megint ki, Bázelben lesz majd kiállitásom.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1964 MÁR 26.

VAS NÉPE

Bornemissza László

1021

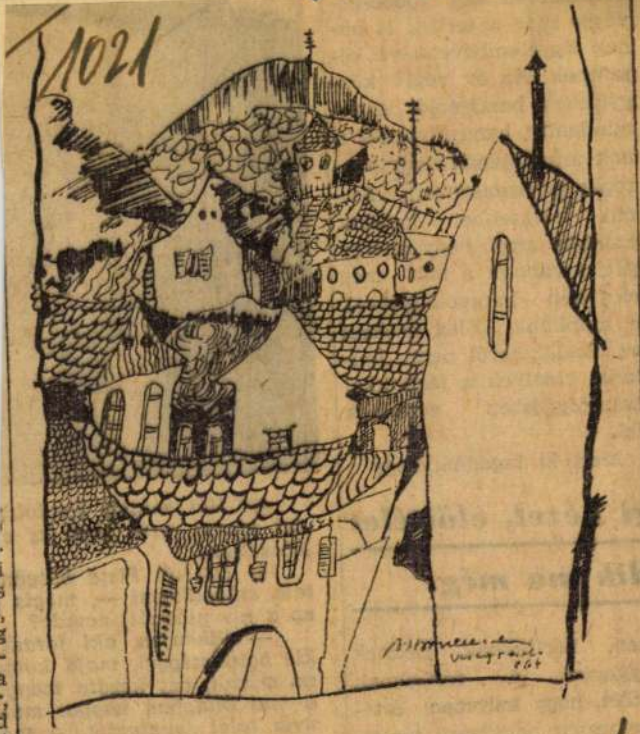

Visegrádi házak.
Bornemissza László rajza.

vetkezetb
vésbé má
nek figye
szülnek.
gyülések
mindenüt
nők munkájának nagy szerepét a gazdaságban. Annál kevesebbet hallunk azonban arról, hogy milyen gátjai vannak a nők még aktívabb kapcsolódásának a munkába. Főleg azokról az akadályokról nem hallunk, amelyek a férfiakkal összefüggésben vetődnek fel.

Mert ki tagadná, hogy

gi nézet, előítélet

dik ma még

ken. Férfiaknak, nőknek egyaránt. A férfiaknak azért, hogy helyesen értékelhessék nagyszerű társaikat, az asszonyokat munkában, társadalmi életben

— *Hát minek gondolsz Azt hiszed, arra való az e lebzseljen?*

— *De hát Pista bátyám tam szabadkozni —, mégis az a kis pihenés, nemde?*

— *Pihenjen, aki fáradt kis hetykeséggel, majd komo va a szót, azt kezdte magya a mai világban nagyot mul nem talál tennivalót. A ma ber meg különösen ilyen. másfél évtizeden át vezette, a községi tanácsot. Benne v megmozdulásban, kezdemény*

1021 Bornemissza László

Erdők.tavak.emberek

UTAZÁS FINNORSZÁGBAN

SZENTKIRÁLYI JÁNOS RIPORTSOROZATA

III.

Nem feledhetsz,
nem menekülhetsz,
— bárhova kerülj!

(Illyés Gyula.)

ÉS MILYEN a finn falu, a finn parasztok élete? — kérdezik sokan, személyesen, levélben és telefonon. *Finnország nem Dánia, mezőgazdasága sem annyira jelentős*, közvéleményünk sem díszíti olyan — részben igaz, részben eltúlzott — mesebeli jelzőkkel, mint a dán mezőgazdaságot. S itt megint hangsúlyoznom kell, hogy ami a parasztság társadalmi helyét, életformáját, kulturáltságát és életszínvonalát illeti — a jelenre vonatkozó összehasonlítgatásoknak nincs sok értelme, ezzel csak bonyolítanánk a dolgokat; bonyolultság pedig éppen elég van a mai világban, szükségtelenül ne szaporítsuk.

De mielőtt parasztokkal ismerkednénk, hadd idézzek föl egy beszélgetést. Vagy vita volt? Lehet — de olyan barátok között, akik egymás dolgait kölcsönösen messzemenő jóindulattal figyelik.

VIDÉKEN suhan autónk, amelyben többen ülünk, két mérnök és H. kisasszony, aki volt már Magyarországon; beszéli, de még jobban érti nyelvünket.

Ez a vidék is lenyűgözően szép — kulturált. Tollam becsülete és lelkiismeretem csak így engedi leírni: mintha egy álomországban járnánk. És nemcsak a természet szépségéről van itt szó, hanem a táj kulturáltságáról. Ahogy *Erdei Ferenc* a harmincas évek közepén írta: *„Olyan az egész táj, mint egy megmunkált kert. Takaros és tágas épületekben laknak s a földeken keresztül kitűnő utak futnak a városok felé."* (Parasztok, 123. old.)

Sehol egy málló épület, sehol egy düledező kerítés, sehol egy bűzlő szeméthalom, sehol egy rozzant híd, sehol egy gazos út vagy útpadka, sehol egy... de minek folytassam.

Magyarországról, a magyar viszonyokról beszélgetünk. Az urak meglehetősen keveset tudnak hazánkról.

(Ez engemet nem lep meg különösebben, a mi közönségünk sem tájékozottabb finn rokonaink viszonyairól. Az igazsághoz tartozik azonban az is, hogy az egymás országáról való hű tájékoztatás mérlege a mi javunkra billen. Nem hiszem, alig hiszem, hogy a finn sajtótól mi ezt a hangot megkapjuk. Másfelől: a finn közvélemény viszont többet emlegeti és mintha jobban óhajtaná a rokoni kapcsolatok ápolását, mint a miénk. Ezeknek az ellentmondásos jelenségeknek a kibogozása azonban külön cikket kíván.)

Kérdéseik is rögtön elárulják, hogy azok többségükben nyugati nézőpontból származnak — de természetesen, letompítja őket az irántunk érzett őszinte szeretet. Szabad-e Magyarországon autót venni, illetve, pl. a mérnökök tudnak-e kocsit tartani? (Jaj, már félek, hogy megkérdezik: szabad-e Magyarországon utazni...) Feléjük fordulok:

— Mondják meg, uraim, az önök tudomása szerint Magyarországon mit lehet ma a legjobbnak, *a legnagyobb eredménynek* tekinteni? Semmi harag, ha nem tudnak ilyent...

— *De tudunk. Azt, hogy a magyar nép jobban él, mint régen, sokkal jobban, mint 1956 előtt. És Kádár miniszterelnök úr nagy államférfi, a legjobbat akarja a magyar népnek.*

— Ez a legteljesebb mértékben így van. De most még egy kérdés: mi az a *leges-legroszszabb dolog*, amit önök hazánkról tudnak? Ha szabad úgy kérdezni, mitől félnének önök a leginkább Magyarországon?

— *Értjük. Az őszinte kérdésre őszinte a válaszunk. Mi Magyarországon és általában a szocialista országokban a legrosszabbnak a személyes szabadság korlátozását tartjuk.*

Ebbe a problémába aztán belegabalyodunk. Barátaink valahogy oda lyukadnak ki, hogy nálunk nincs alkalom, nincs szervezet, fórum a párton kívüli széles tömegeknek, ahol véleményüket elmondhatnák és meghallgatnák őket. Kicsit egyszerűsítve, az ő fejükben a szocialista ország képe: egy uralkodó kommunista párt — aztán semmi...

(Mosolygok magamban: ó, ha ezek az urak ismernék a mi sajtónkat, hallanának egy tanácsi vagy népfront-értekezletet, szövetkezeti közgyűlést, és — mint már legutóbb — egy képviselő jelölő gyűlést... És a saját szakmámat illetően: az én hazámban nincs olyan párt, intézmény, politikai és gazdasági érdekeltség, amely finnországi sorozatom írása közben a kezemet fogná. En azt írhatom, amit a meggyőződésem, a becsületem és a szívem diktál. Finnországban ez másként van. A felszín alatt politikai és gazdasági érdekellentétek vívják harcukat, s ez a harc az újságírók tollát is befolyásolja.)

A mi kedvenc szóhasználatunkkal élve azonban: mérnökbarátaink furcsa tájékozottsága sem olyan egyszerű jelenség ám! Ők ezeket a véleményeket nem az ujjukból szopták — de *addig sem egyszerűsíthetjük a dolgot, hogy ők tisztára a nyugati ellenséges propaganda hatása alatt állnak.* Ne kerteljünk: a személyi kultusz ideje, a törvénytiprások korszaka túlságosan is sok érvet szállított szerte a világba a szocializmus — *ellen.* Tőlünk is, a Szovjetunióból is, más szocialista országokból is.

Az egyetlen lehetséges következtetés csak az lehet: nekünk több, sokkal több eredményt kell felmutatnunk, ha a fejlett kapitalista országok dolgozói előtt vonzóvá akarjuk tenni a szocializmust. *Már pedig ezt akarjuk!* De ehhez nem elég a mi alapigazságaink ismételgetése, a kapitalizmus szidalmazása. *Dolgozni kell, dolgozni, dolgozni* — és közéletünkből kiirtani minden felelőtlenséget, tunyaságot, butaságot, közönyt és cinizmust.

S lám, *most már láthatjuk*, tapasztalhatjuk: *a jó hírek is szállingóznak, ha kicsit lassabban is*, mint a kedvezőtlenek a múltban.

Aztán a magyar falura, parasztságunkra terelődik a szó. H. kisasszony azt mondja:

— Voltam én sok faluban Magyarországon, jártam Borsod megyében is. Nagyon sok szépet láttam mindenütt. Én azt is elhiszem, hogy ez a mai rendszer sokkal-sokkal jobb, mint az a másik, régi volt. És én azt is tudom, hogy a magyar parasztok most jobban élnek, mint régen — *de azért még sokkal-sokkal jobb lehetne ott minden.* Lehet, hogy jó az a tsz, de azért mégse olyan gyönyörű, mint ahogyan Szentkirályi urék mondják. Ugye, nem haragszik?

Na, most aztán megint nyakig a vitába — természetesen, *harag nélkül.* De: hogyan fogalmazzak ebben az esetben, amikor az egyet nem értésünkben sok az egyetértés is...

És ebben a pillanatban megint rámszakad a múlt, az a szörnyűséges örökség, amelyet a mi rendszerünk 1945-ben átvett: a magyar falu elmaradottsága, a legbrutálisabb testi és lelki szegénység, a grófi szérűk és az uradalmi majorok világa, Schlachta Margit botbüntetési törvényjavaslata a 20-as években, az égbekiáltóan igazságtalan birtokeloszlási viszonyok, az analfabétizmus, a pókhasú gyerekek, a kockánként vásárolt cukor, a talicskában szülő kubikosanya, a pócsi és a vasvári búcsú; a porban vánszorgó, elgyötört, megalázott, becsapott parasztasszonyok, ajkukon az őszintén zengő, de meghallgatásra sohasem találó Mária-énekkel, és eszembe jut a vasárnapi misék hazug imája: *„Imádkozzunk hazánk sorsának jobbra fordulásáért"* — Móricz Zsigmond birkaitató vályúja, Illyés Gyula arcul csapott öreg béresei, Kovács Imre önsanyargató szegényparasztjai, az elsikkasztott polgári fejlődés — a saját gyermekkorom, a sárbaragadt szegénység és kulturálatlanság egy életre szóló emlékeivel, és minden, amiken ma is csak sírni lehetne, görcsös és fullasztó zokogással: mit tettek az urak ezzel a szerencsétlen néppel.

Ne legyints, kedves Olvasó, hogy *„lejárt lemez, hallottuk ezt már sokszor"* — ne legyints... Amikor *Féja Gézát*, a kitűnő írót, 1937-ben a Viharsarok c. könyvének megjelenése után bíróság elé állították, s ott arra hivatkozott, hogy az északi országokban mennyivel jobb sorsuk van a parasztoknak, mint nálunk — Horthy bíróságának elnöke ráförmedt az íróra: *„Ott nem voltak törökök és hasonló dúlások."*

Ezt mondta az elnök, a törökvilág után 300 évvel...

És mi hallgassunk arról, hogy mi volt itt 25 évvel ezelőtt? Említettem már, hogy ez sarkalatos pont a finn és magyar viszonyok különbözőségének a megértésében, illetve helyretevésében is.

(Még idézek a Féja-per jegyzőkönyvéből, hisz pontosan a finnországi riportba vág:

FÉJA: Finnországban minden községben van kultúrház, pedig a finnek tovább voltak elnyomva, mint mi.

ELNÖK: A finn viszonyokat ne hasonlítsa a miénkhez.

FÉJA: A finn szintén elnyomott nép volt, mégis előbbre haladt, mint a magyar...)

Lényegében mindezt elmondom, aztán folytatom:

— Kisasszony, Illyés Gyulát, legalábbis a nevét, biztosan ismeri...

— Igen, nagy költő.

— Nos, amikor Finnországban már híre-hamva nem volt az analfabétizmusnak, amikor a kultúrház és a népfőiskola már ott volt mindenütt, *amikor a finn parasztok* — a mi Erdei Ferencünk szavaival — *már kultúrparasztokká fejlődtek*, nos, Illyés Gyula akkor írta ezt a verset. Hallgassa csak:

Oly szomorú, oly nyomorú,
olyan ez az egész falu,
mint egy mogtorlott falka juh,
mint egy elvesztett háború.
Sűrű, tömött, mégis olyan,
mint ki a földön maga van.

Aztán:

Kik ott élnek, nem is élnek,
jó volnának kísértésnek.
Mintha mind évezrede már
cammogna így ökre után
más szavára, más földjére,
a sír felé, az övébe.

Haj szegény nép, haj magyar nép,
napod hátra mennyi van még,
talán halott is vagy már rég,
nem vagy több, mint hiú emlék,
már hantot rád én is vetnék,
ha nem a te fiad volnék.

És ilyenkor, amikor nincs a kéznél statisztikai zsebkönyv, számokat és adatokat pedig fejből az ember félve mond — jöjjetek, magyar költők, akiknek sorai a fejbe, a szívbe és a csontba ivódtak; jöjjetek a mi hajdani nyomorúságunkat tanúsítani. *„Brummog a bőgő, asszony lett a lány, Az élet itt nem móka s nem talány, A bort megisszák, asszonyt megverik, És izzadnak reggeltől estelig"* — énekelte a drága Juhász Gyula.

A kisasszony csak néz. Látom az arcán, a szemén, hogy minden sort pontosan megértett. Verset persze így, kapásból nem lehet lefordítani — de mondja, hogy miről, s miről van szó.

A mérnökök bólogatnak. Talán-talán egy picivel többet értenek már a mi ügyünkből? *Nem tudom.*

Jobban, sokkal jobban kellene ismerni egymást!

— Nézze, kisasszony... Mi azt egyáltalán *nem állítjuk*, hogy ami nálunk van, az a legjobb, a legtökéletesebb... talán demokráciánknak is sok még a fogyatékossága... az életszínvonalunk sem éri még el az önökét. És mégis, mégis új ország született húsz év alatt. Nem volt könnyű az út: kanyarogtunk, bukdácsoltunk, szenvedtünk és vívódtunk, megtorpantunk és nekilendültünk, csalódtunk és néha könnyben jártunk — *de itt van egy új ország*, új gyárak és intézmények ezreivel, minden embernek tisztességes megélhetése van, megszűnt az analfabetizmus minden faluban villany ég, kétmillió gyermek és felnőtt tanul, — *és mindez a magyar nép erőfeszítéseinek az eredménye, amire mi büszkék vagyunk;* és ami a társadalmi berendezkedésünket illeti, nem cserélnénk senkivel a világon... Elmondjak még egy brosúrát? Jobban egyetértünk már?

— I-gen, i-gen — mondja bájos hangsúlyával —, de csak egy kicsivel. Mindenben nem tudok egyetérteni magukkal.

— Nem is baj. Hát elvégre én nem agitátornak jöttem ide Finnországba...

Az autó pedig suhan, száguld a tündöklő tájon, a kilométeróra 140-et mutat.

Kicsit hallgatunk. Isten tudja, hogy ki mire gondol. Én a következőre: ahányan itt ülünk, szinte annyiféle szemmel nézzük a világot. Azt hiszem, a kisasszony vallásos — a mérnökök pártállását nem tudom, de az biztos, hogy egyik sem kommunista.

És itt ülünk *egy kocsiban, egymás mellett, számos dologban vitatkozva, de békében és barátságban.*

Mert másként nem is lehet. Nincs más út.

SHOGY AZ OLVASÓ még jobban érzékelje, még inkább megértse a finn parasztság helyzetét, megintcsak *Erdei Ferencért* nyúlok, aki a már idézett könyvében így ír: *„Sehol annyi erős, egészséges és derült ember nincsen Európában, mint az északi parasztok között... Sűrűn fürdenek gőzkamráikban, jól táplálkoznak, s szabad és fegyelmezett nemi életet élnek... Termelésük a mezőgazdasági munka legmagasabb szintjét képviseli. Annyira gépesített és belterjes, mint Nyugaton, de azonfölül különös gonddal csinosítgatott is... A kultúra javait egy paraszt sem fogyasztja olyan mennyiségben, mint az északi."*

Vagy:

Kodolányi János beszélgetése a 30-as évek derekán Finnországban a magyarországi 3 millió koldusról, az alföldi emberpiacokról. Akkoriban *a finn mezőgazdasági munkások között is nagy volt a szegénység.* Kodolányi bravúrosan veti össze a kétféle szegénységet, amikor kérdezi:

— Nagy a szegénység a napszámosok között?

— Nagy a szegénység — bólogat mély meggyőződéssel (a finn ember).

— Például jut-e cukor naponta minden gyereknek?

Megint elbámul, csóválja a fejét:

— No hát, hogyne jutna cukor!

— Kávé is? Meg tej?

— No, hát kávé, meg tej, az csak kell, hogy jusson!...

Véleményem szerint ezek az idézetek is erőteljesen bizonyítják, milyen történelmi csapás volt parasztságunkra és egész fejlődésünkre a két világháború közötti időszak, (a 67-es korszakot most nem is említve) melynek örökségét — ne tagadjuk és el se hallgassuk — számos vonatkozásban, sajnos még ma is cipeljük.

Legyünk azon, hogy ne sokáig!

(Folytatjuk.)

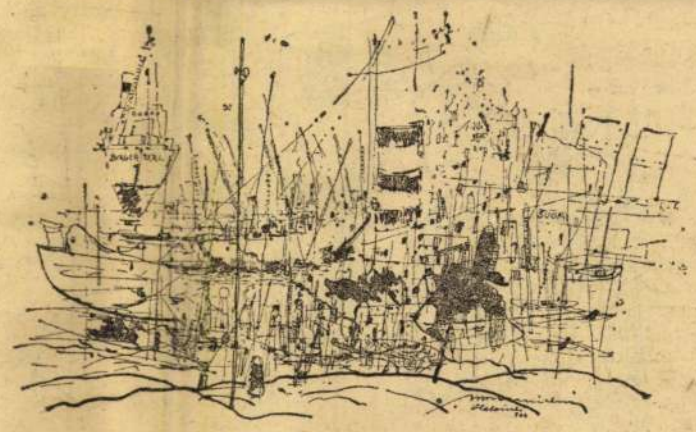

A HELSINKI KIKÖTŐ
Bornemissza László rajza

Egy lúd után 37 tojás

P. Liebermann izraeli baromfiszakértő előadása Budapesten

Ujabb, igen értékes előadás hangzott el a Magyar Agrártudományi Egyesületben. *P. Liebermann*, az Izraeli Földművelésügyi Minisztérium baromfitenyésztési szakelőadója népes hallgatóság jelenlétében, az izraeli lúd- és pulykatenyésztésről tartott előadást.

— Tíz évvel ezelőtt — mondotta a többi között — sok gondot okozott nekünk a liba tenyésztése: egy lúd tojástermelése nem haladta meg az évi 27 darabot. Most már, a helyes takarmányozás és tartás eredményeképpen, 1963-ban 37 tojást tojtak a ludak évi átlagban. Ujabb kísérleteinkkel talán még tovább tudjuk fokozni ezt az átlagot.

A liba-, illetve a májhízlalás költségeivel foglalkozva, megjegyezte, hogy csak szigorú előkalkuláció mellett érdemes és lehet kifizető módon foglalkozni vele. *A hizlaló üzemekben csak gyakorlott tömőket szabad alkalmazni és érdekeltté kell tenni őket a termelésben, jövedelmük együtt emelkedjék a hízott állat máj- és hússúlygyarapodásával.*

— Tapasztalataink szerint — folytatja — ilyen körülmények között nagyobb eredményeket tudtunk elérni, olyannyira, hogy ma már *jelentős libamáj exportot bonyolítunk le Franciaországgal.*

Befejezésképpen megemlítette, hogy az izraeli baromfitenyésztők — a tenyésztés eredményessége és gazdaságossága érdekében — tíz pontban rögzítették a teendőket, amelyek között csak a legfontosabbakat említjük meg: *nem kell legelő a ludaknak, mert az fertőzés-veszélyes és drága, szecskázott takarmány olcsóbb és hasznosabb; egy fedél alatt csak egy korosztályú baromfikat szabad tartani, legyen az lúd, pulyka, vagy más szárnyas; a legelőnek szánt földet csak intenzív kultúrákra szabad felhasználni; minden baromfitenyésztő körzetben legyenek kisebb vágóhidak, mert az állatok a nagy központi vágóhidakhoz való szállításukkal* — amely rendszerint messze esik a hizlaldától vagy a tenyésztőüzemtől — *megrázkódtatást szenvednek és ez rossz hatással van mind a hús, mind a máj minőségére és mennyiségére is.*

P. Liebermann előadását a jelenlevők nagy érdeklődéssel hallgatták végig.

(r. f. k.)

Új, általános szakkönyv a szakmunkásképző tanfolyamok számára

Mint a *Szabad Föld* már korábban hírül adta — a *Művelődésügyi* és a *Földművelésügyi Minisztérium* megállapodása nyomán a mezőgazdasági szakmunkásképzés keretébe beépülhet ezentúl a felnőtt dolgozók utolsó éves általános iskolai oktatása, vizsgáztatása is. Megrövidítve így a szakmunkás-bizonyítvány — s egyidejűen az általános iskolai bizonyítvány — megszerzésének idejét.

A Földművelésügyi Minisztérium szakoktatási osztályától legújabban az új oktatásrendszer további részleteiről kaptunk tájékoztatást.

Mindenekelőtt arról, hogy a magasabb, felemelt óraszámú szakoktatás óradíj-különbözetét a megyei tanácsok oktatási osztályának költségvetése fedezi. Ezzel a segítséggel tehát megvalósulhat, hogy az általános műveltséghez nélkülözhetetlen közismereti tárgyak tanítása még inkább, még részletesebben a megszerzendő szakmához alkalmazva folyjék.

A Földművelésügyi Minisztérium szakemberei elkészítették ennek az oktatásnak tanmenetét, s a néhány napja megjelent *Általános alapismeretek* című tankönyvet is. Amelynek mezőgazdasági, számtani, mértani, fizikai, kémiai, biológiai s munkaegészségtani példái végig „szakosak". Vagyis azt célozzák, hogy a hallgatók egyenesen a jövendő szakmájukhoz illőt keressék, használják fel e tudnivalókból. A tankönyv biológiai anyaga ráadásul a nyolc általános iskolain jóval felüli ismereteket ad.

Az idei tanévtől a TIT tszakadémiáihoz, azok természettudományi és műszaki tagozataihoz az ugyancsak a minap megjelent szervezési, működési és tematikai útmutató ad segítséget. Ezek az akadémiák a bizonyítvány szempontjából egyenrangúak a szakmunkásképző-előkészítő más tanfolyamokkal. Anyaguk a szakmai képzésnek hasonlóan első feltétele, alkalmazásuk a tanfolyam során főként a termelőszövetkezeti gyakorlatból vett példákban valósul meg.

Az előadások tartama — *százhatvan óra.*

Míg régebben tehát a nem kimondottan szakmai jellegű ismeretanyagokat csak a „hagyományos" oktatási intézmények nyújtották — mostantól a szakiskolák az általánossal egyenrangú műveltséganyagot is megadják. A részvétel az oktatásnak ebben az új formájában a szakmunkásképző iskolákba való továbblépés feltétele, de ez az oktatásszervezési összevonás ugyanakkor módot ad egyszerre két bizonyítvány gyorsabb megszerzésére.

„Könyvet minden falusi házba!"

A KÖNYV ŐSZI ÜNNEPEI

Az ősz napjait kedves és jó ünnepek szinezik át országszerte. Október 3-tól, a csongrádi megnyitótól kezdve megyéről megyére megrendezik ismét az *őszi megyei könyvheteket.*

Immár negyedik éve, hogy ez így történik. Az esztendők során kedves és meleg ünneppé váltak a napok, midőn könyvterjesztők és könyvvásárlók a könyv szeretetétől áthatva ünnepségeken és író—olvasó-találkozókon, könyvkiállításokon és könyvesbálakon, a házról házra árusítás alkalmain és a becsületkosarak átadásakor elbeszélgetnek életünk *hű kisérőjéről, kipróbált barátjáról, okos tanitójáról, érdekesszavú szórakoztatójáról* — a KÖNYVRŐL.

A Szabad Föld hasábjain gyakran olvashatunk beszámolókat a falusi könyvterjesztés dicséretes eredményeiről és megoldást váró komoly gondjairól. Nem véletlenül foglalkozunk annyit ezekkel a kérdésekkel. *Jómódú, szép és tartalmas csak ott lehet a falusi ember élete, ahol a könyvnek ugyanolyan becsülete van, mint a szerszámnak, ahol a szellem pallérozása csakolyan fontos, mint az otthon külseje.*

Büszkék lehetünk arra, hogy ma már a magyar falu évente 120 millió forintért vásárol könyvet. És tennivalóink sokaságára figyelmeztet mindannyiunkat a tény, hogy még mindig tíz- és tízezer parasztcsalád van, amelyik még nem látta be, hogy a tudás forrásától fordul el, amikor nem vásárol könyvet, az élet egyik legszebb örömétől fosztja meg önmagát, ha nem olvas.

Az őszi megyei könyvhetek akkor érik el céljukat, ha mind több új barátot szereznek a könyvnek. Ha segítenek közművelődésünk „fehér foltjainak" eltüntetésében. Ha elérik, hogy ne maradjon zárva falusi háza ajtaja a könyv előtt, s megvalósítják az akcióban részvevő tömegszervezetek jelszavát: *„Könyvet minden falusi házba!"*

B.

PÉLDÁT MUTATNAK

A *makói* járás népfront-bizottságai egyik fő feladatuknak a háztáji árutermelés serkentését választották. A legszebb eredmény *Ambrózfalván* született, ahol a helyi népfront-bizottságnak csak a hét elnökségi tagja háromezer csirkét tart odahaza.

Az ambrózfalvaiak példáját igen sokan követik. Baromfitápról a tsz gondoskodik, és a tagok a tsz-nek adják át értékesítésre a háztáji gazdaságból kikerülő tojást. Azonnal megkapják érte a hivatalos árat, sőt még a nagyüzemi felár felét is!

Sok a szurkálás a mulatságokon

— Tudja kedvesem, az esti táncmulatsághoz készülődnek a gyerekek!

(Endrődi István rajza)

Baráti szavak melege

Üzenetet kaptam Szabó Béla edelényi tsz-tagtól, hogy mint máskor, most is látogassam meg őt és tagtársait. Megüzenték, hogy nem akarnak panaszkodni, mert nincs különösebb baj a vezetéssel, sem a jövedelemmel, sem pedig a gazdálkodással. Csupán egy baráti beszélgetésen szeretnének viszontlátni!

Évek óta hívnak, évek óta eljárok Edelénybe. Az ismerősök mindig körbeülnek, megiszunk néhány pohár bort és olyan nyíltan cserélünk gondolatokat erről a községről, meg az egész világról, amilyen tiszta és meghitt őszinteséggel csak barátok szoktak egymással beszélgetni. Ebben a légkörben aztán mindannyian felüdülünk, s biztosra veszem, hogy sokáig jobb szívvel, nagyobb kedvvel dolgoznak utána, melegebbnek, puhábbnak, kényelmesebbnek érzik a közöst, nem szisszennek fel minden aprócska bajra, gondra.

Ilyenkor persze eszembe jutnak a helyi, a járási és a megyei vezetők is. Vajon az ő idejükből miért nem futja az ilyen baráti eszmecserékre, hiszen bárki idegennel szemben helyzeti előnyben vannak! Ismerik a szövetkezetet, a gazdálkodásnak talán a legapróbb ügyeit is. Egy idegennek, mint jó magam, szinte minden évben újra kell az ismeretséget kezdeni, mivel egy év alatt is sokat változik, fejlődik az itteni közösségi élet. Voltaképpen miért *idegentől* várják a baráti szavakat, az őszinte beszélgetéseket? Miért?! Érdemes ezen elgondolkozni!

Gyakran találkoztam már olyan szövetkezeti vezetőkkel, helyi, járási, megyei emberekkel, akik úgy nyilatkoztak a tsz-tagokról, hogy minden kiejtett szavuk után a forint fémes csengését véltem hallani. Egy percig se vitatom az anyagi jólét megteremtésének elsődlegességét! De azt tapasztalom, hogy bármilyen jólétet érnek el valahol az emberek, mégis valami szomorúság lombosodik a közösségi élet felett, ha hiányoznak az őszinte, baráti beszélgetések. Úgy látszik a baráti szavak melegét nem helyettesíti mindig a forint rideg csengése!

Már előre tudom, hogy Edelényben a gazdálkodás eredményein túl elmondják majd azt is, hogy mostanában kinek miként dobog szíve a közösség ügyei iránt, ki mit váltott be az egy évvel ezelőtt tett ígéreteiből. Kinek, mi volt a betegsége az elmúlt év alatt, ki hogyan dolgozott és mire jutott. Kinek szaporodott a családja és kit hagytak magára öregségére. Múlnak az órák, s egyikkel vigasztalódni, a másikkal örülni, a harmadikkal vitázni kell. Bármennyien zsúfolódnak össze a kis szobában, mindenkire sor kerül a beszélgetésnél, mindenki mondhat valamit.

Valamit! Amit se közgyűlésen, se másutt nem mondhat el! Valamit, ami csak két emberre tartozik és nem a közösségre!

Itt van Szabó Béla barátunk, aki már idős ember. Első ízben még olyan üzenettel hívott Edelénybe, hogy segítsünk, mert a hozzá nem értő vezetés miatt súlyos veszedelem környékezi a közösséget. Rá egy évre már csak a bajokról szólt az üzenete, később is csak apróságokért hívtak. Most pedig azt hallom, hogy nincs semmi baj — csupán a baráti beszélgetés után sóvárognak.

Ha jól megy a gazdaság ügye, úgylátszik erre is szükségük van az edelényieknek. Úgy látszik a jól szervezett közösségi életből is hiányoznak a baráti beszélgetésekkel eltöltött órák. Talán valami rideg légkör veszi őket körül a közösségben? Ez esetleg igaz Edelényben, de nem igaz másutt. Mindegy!

Annyi azonban bizonyos, hogy ma még a legjobb szövetkezetben is eléggé agyonhajszoltak a szövetkezeti vezetők. Közülük egyre többen hiába vágyódnak a kötetlen baráti beszélgetések után, erre nem jut idejük. Ez talán nem vonatkozik az örökké vágtázó, lótó-futó járási, vagy megyei vezetőkre. Vagy ez így igazságtalan megállapítás? Őket esetleg az áldatlan és még mindig tengersok hivatali papírmunka üti el a seregével kínálkozó nyugodt, kötetlen beszélgetésektől? Jó lenne ezen egyszer már alaposan elgondolkozni, hiszen a szocializmus építéséhez, a mai falu tengernyi gazdasági és emberi problémájának megoldásához nem illik a mindig lihegő, az életet csak felületesen ismerő falusi vezető.

Igy bukkanunk az egész és fél igazságok tömegére, ha elgondolkozunk azon, hogy a „forintszerzés" és a baráti beszélgetés milyen elválaszthatatlan egységet képez a szövetkezeteinkben. Akár az egyik, akár a másik hiányzik, azon nyomban kezd kényelmetlenné válni a közösségi munka, a máskor termékeny emberi kapcsolatok megridegülnek és a falu mai közösségi életformája hallatlanul sokat veszít a szépségéből.

Griff Sándor

Harminchétmillió forint a takarékbetétben a berettyóújfalui járásban

A berettyóújfalui járás 25 községében is takarékos emberek élnek. Ha megtakarításaikat 1956 végéhez hasonlítjuk, az akkori két és fél millió forintról 1960 végére 11 millióra, a múlt év végére 25 millióra, az idén pedig 37 millió forintra emelkedett a takarékbetétek összege.

A járásnak három olyan takarékos községe van — *Biharkeresztes, Berettyóújfalu és Bihardancsháza* —, amelyben minden családnak van betétkönyve.

A takarékoskodásnak meg is van az eredménye. A járásban 276 új családi házat építettek az utóbbi időben 6 és fél milliós állami kölcsön igénybevételével. *Biharkeresztesen, Berettyóújfaluban* az idén újabb 47 épül.

Jó példamutatás, hasznos felvilágosító munka hozta meg ezeket a szép eredményeket. A járási OTP-fiók vezetője, *Somogyi Lajos*, a Népfront járási elnöke, 1960 óta dolgozik munkahelyén, és azóta a járás minden községében megszervezte a takarékossági albizottságot.

S. B.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Bornemisza László
ÉLET ÉS IRODALOM
1963 AUG 17

1021

Bornemisza László: Mediterrán városkép

plo

VÉLETLEN TALÁLKOZÁSOK

Kár, hogy nem gyüjtök autogramot. Még nagyobb kár, hogy nem tudom felgerjeszteni magamban a sznobság könnyen kielégíthető szenvedélyét. Mert most eldicsekedhetnék életem legeredményesebb huszonnégy órájával.

Kifordultam moszkvai szállodámból és a lehető legcéltalanabbul sodortattam magam a nyolcmilliós város járdáin. Az első órákban parafadugó akartam lenni a tenger hullámverésén. Lássuk az életet rendezetlenül, a véletlen törvényei szerint.

Egy perc múlva *Jevtusenko* hórihorgas alakja úszik el mellettem. Nagyon siet valahová. Kék ingkabátja vitorlaként dagad a hátán. Három perc múlva az ellenkező irányból tűnik fel az ismert kubai néger filmművésznővel, aki — úgy tudom — szerepet kapott Jevtusenko Kubáról szóló filmjében.

Ha már erre keveredtem, benézek a Moszkva szálló halljába. Nem tudom eldönsakot és meglátták kiomlo ... mindjárt helyesbítettek.

Záporoznak a kérdések:

— Voltak-e olyan pillanatok, amikor elfogta a félelem?

— Izgultam, de nem féltem.

— A repülés melyik szakasza volt a legnehezebb?

— A moszkvai repülőtéren végigmenni a piros szőnyegen.

— Egy közérdekű kérdést szeretnék önhöz intézni: mikor lesz lagzi?

— Hogy mikor? — Tyereskova elpirul és méltatlankodva csóválja fejét a komisz kérdés miatt. — Ha találnak megfelelő vőlegényt, majd szóljanak.

Borisz Polevoj siet az űrhajósnő segítségére, kijelentvén, hogy ez a kérdés nyitva marad, majd menetközben fog megoldódni, s ezzel a beszélgetést be is rekeszti.

A büfében *Robert Rozsgyesztvenszkij*jel találkozom. Leülünk egy asztalhoz, de mire az első pohár konyakot felhajtjuk, nyolctíz újabb poharat kell kérnünk a körénk települőknek. Futó bemutatkozások: az elmormolt s ezért meg sem értett nevek tulajdonosain kívül is egy egész antológiára való ismert fiatal író asztaltársaságába csöppentem. *Vinokurov* Rab Zsuzsa iránt érdeklődik: igaz-e, hogy József Attila-díjat kapott a műfordításaiért? Egy fekete fiatalember minden átmenet nélkül angolul kezd beszélni Budapestről, ahol sohasem járt, de amelyről meglehetősen sokat tud. Kiderül, hogy ez a barátságos fiú amerikai költő, civilben javítóintézeti tanár, jelenleg a szovjet írószövetség ven-

1964 JUN 1

1021

Bornemissza László: Illusztráció

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
ÉLET ÉS IRODALOM

...bilitáció?

...számában Kristó Nagy István ...ván most megjelent verseskönyv... ...költői pályájának keresztmetsze... ...ka a költő életművének értéke... ...ozhatnánk Kristó Nagy néhány ..., például azzal is, hogy „ő az ...népi a szónak minden vonatko... ...osztálytudatban, forradalmiság... ...közérthetőségben és ugyanakkor ...erű."

...ábbá azzal is, hogy ha a kritikus ...tművének buktatóira, mélypont... ...fogalmaznia: „De természetesen ...n vagy olyan tévedései csak egy ... — amikor köztudott, hogy Sin... ...vedései magyarán a nacionalista ...tnek való behódolást jelentették. ...gosan megfogalmazza, akkor ta... ...a továbbiakban arra az enyhén ...kitételre, hogy Sinka „a felsza... ...séggel hajlamos volt arra, hogy ...rradalmi útjára. De sokáig in... ...m hogy fejlődését elősegítették

...nem egészen így festett. A népi ...nak képviselői — köztük Sinka ...után nem néztek szembe saját ...m vállalták magukra a morális ...magukat zárták ki a felszaba... ...s szellemi életből.

...ges hallgatásának nem a párt ...oka. Amennyire örültünk an... ...emléleti tévedéseinek bizonyos

Még eg...

Az elmúlt héten ... tettük, hogy ... apjával kérkedett. É... ifjú poéta nem egyed... igazolódott ez a gyan...

Az **ALFÖLD** című folyóirat legfrissebb száma egy eleddig ismeretlen ifjú költőt vezet be az irodalomba három verssel; a jobb megismerés céljából a bemutatott (prózában) ezt írja magáról: „1935-ben születtem Budapesten. *Apai ágon visszamenőleg csak paraszti ősökről és szegénysorban élő kézművesekről tudok. Anyai részről oldalágon Táncsics Mihályt mondhatom rokonomnak...*"

Ez a közlés roppant megnyugtatóan hat, különösképpen, mert az ifjú költő mégiscsak egy budai gimnáziumban érettségizett, és mivel Táncsics Mihály (ennek az oldalági leszármazott nem nézett utána) maga is egy telkesgazda (vigyázat: nem telkes-jobbágy!) fia volt, egyébként valóban derék forradalmár, s mindenki büszke lehetne rá, hogy atyafiságban van vele, bárha csak, sajna, oldalágon.

E közlés jelentősége különösen akkor tündöklik fel, ha az ember az új költő verseit is elolvassa. Az egyik a dzsesszről elmélkedik, a másik Orpheusról, a harmadik egy kapualji csók-lehetőségről. Valóban: miről is írjon egy tiszta parasztősökkel és magasabb anyagi szintre nem is vergődött kézműves-ősökkel, de sőt anyai oldalágon magával Táncsics Mihállyal rokonságban lévő fiatalember, ha nem éppen ezekről a témákról?

Az a költő, akinek nincs ilyen ősökkel kérkedni valója (illetve nem az ősökkel akar kérkedni), netán a *mai* parasztokról és a *mai* kézművesekről írna (ez utóbbiakat egyébként — kivéve a tehetős és önálló Váci utcai maszekokat — ma közkeletű szóval munkásoknak nevezik).

Meg kellene végre e költő-ifjaknak ...

Botkamiszka László

Kecskemét.

Rajz. reprodukció.

Alföld. 1964. 4. szám. 346. kép.

Botannisza László

Szentendre I.

Rajz. reprodukció.

Alföld, 1964. 4. szám, 324. lap.

Bornemisza László

Szentendre II.

Rajz, reprodukció.

Alföld. 1964. 4. szám, 296. lap

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Bornemisza László

PETŐFI NÉPE
1963 JUL 18

1021

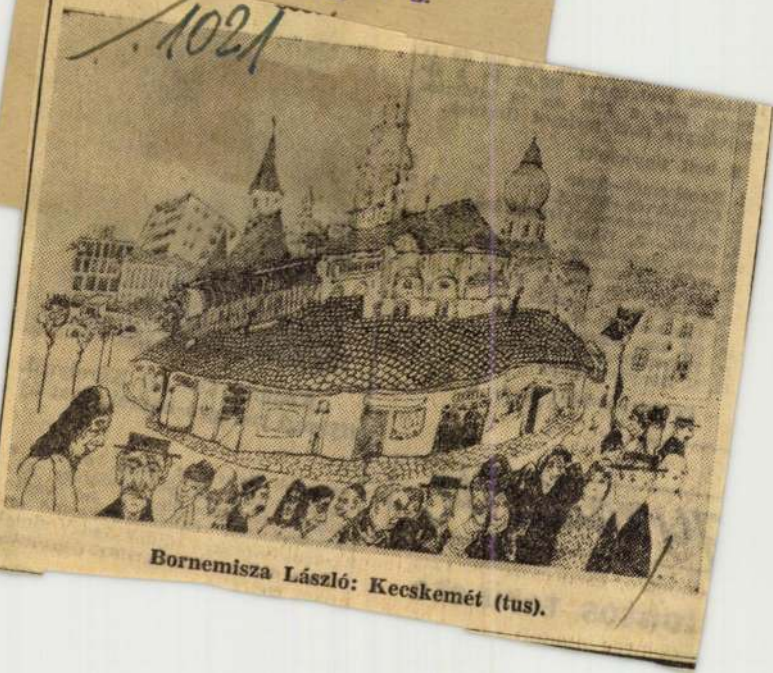

Bornemisza László: Kecskemét (tus).

találatos szelvényre 357
zetség, míg a 4873 db
szelvényre 48,75 forintot

E heti tippjeink:

1. Kecskemét—Eger
2. Egyetértés—EVTK
3. B. Spartacus—Nyíregy
4. PVSK—Z. Dózsa
5. Szfv. Honvéd—P. Bőr
6. ZTE—Kaposvári Hon
7. Nagybátony—Salg. K 1, x, 2
8. J. Lehel—K. Lombik 1
9. Traktorgyár—J. Vasas 1
10. III. ker.—Esztergom 1, 2
11. Elektromos—Veszprém 1, x
12. N. Bányász—Pápa

Pótmérkőzések: 1, 1, 1, x.

Képünk Vasvári Károlyról, (
ifjúsági rúdugró-bajnokságot új é

nagyobb figyelmet kell ennek a szép sportágnak a fejlődésére forcitani. Remélhetőleg a hó végén Kecskeméten rendezésre kerülő országos vidéki bajnokságok jelentősen előbbre viszik megyénk atlétikai életét.

Figyelőnk

fontos terü ete

1021

Bornemissza László

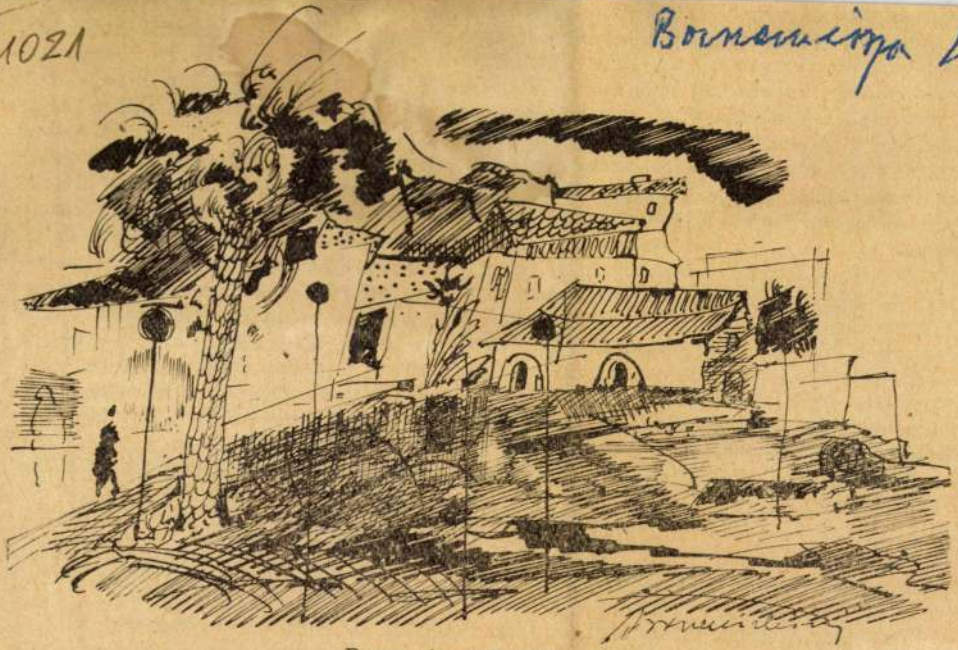

Bornemissza László rajza

pontban. Fodor András egy kitűnő ve
ményét és a lényeget. Cikkében megé
utáni zeneszerzőnemzedék helyzetét, d
Neveket említ és neveket nem említ,
kiváltó cikkét a Bartók utáni zenesze
szereztem és elolvastam a hozzászólás
megjegyzését, hogy Bartók és Kodály
pére, nem tartom annyira jelentősnek,
rie"-t térképen. Annál furcsább az az an
európai, nem a népi a legfontosabb, ami
amit Bartók a nyugati stílusdivatokból é
kyvel kihámozott. Ezt találja Bartókbar
a magyar zeneszerzőknek. Colin Mason ta
a Bartók és Kodály utáni második és harmadik nemzedék. Kétségtelen, hogy a cikkírók között egyedül Colin Mason a képzett muzsikus, aki nagy szakértelemmel, tudományos tárgyilagossággal szól hozzá a kérdéshez. Csupán szempontjai idegenek számunkra. Gondolom, hogyha a század elején valamelyik Bartók- vagy Kodály-szerű honfitársa ásott volna ki brit, kelta, dán vagy ir zenei ősközeteket, másként beszélne ő is.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
1963
JELENKOR

A Granasztói, Fodor és Mason által felvetett problémákhoz szeretnék hozzászólni az alábbiakban.

A magyar zene mai állapota

A magyar zene a múlt században, Liszt és Erkel idejében, bár voltak népi alapjai (verbunkos, népies műdal), teljesen a nyugati zene függvénye volt. Zenénket a korszerű

1021

Duna-kanyar

(Bornemissza László rajza)

ság olvasóit.

— Szeretném, ha miniszter úr röviden vázolná, mi a helyzet jelenleg a finn mezőgazdaságban?

— Finnország lakosságának egyharmada dolgozik a mezőgazdaságban — mondotta bevezetőül. — A birtoknagyság eltérő. Mintegy 250 ezer birtok 17,4 százaléka öt hektár alatt van, a többi ettől nagyobb. Átlag tízhektáros birtokokról beszélhetünk, amelyekhez jön még 2—5 hektár erdőterület is. A mezőgazdaság élelmiszertermelése jelentős, de teljesen nem fedezi a hazai szükségletet. Viszont van olyan mezőgazdasági termék, amelyből a kivitel elég nagy. A tejtermékeknek például 25 százaléka exportra megy, legfontosabb exportcikkeink a vaj, a sajt, a tojás, a hús. Zöldséget viszont importálunk. A cukorfogyasztás 65 százalékát hazai termésből fedezzük, a többit behozzuk.

— Milyen a finn mezőgazdaság gépesítettsége és milyen irányba fejlődik a termelés?

— A második világháború után me-

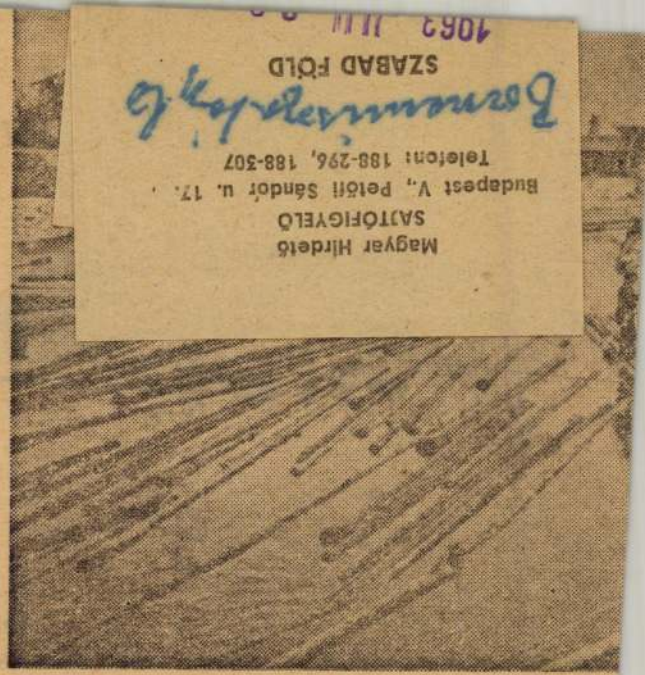

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
SZABAD FÖLD
1063 JUN

Jellegzetes finnorszá

Bornemisza László M.D.K.

festő

Firenze (illusztráció)

Mátyás Ferenc: Magyarok Firenzében

Élet és Irodalom, 1963. szept 7 - 11 lap

/1021

Bornemissza László: **Venezia**

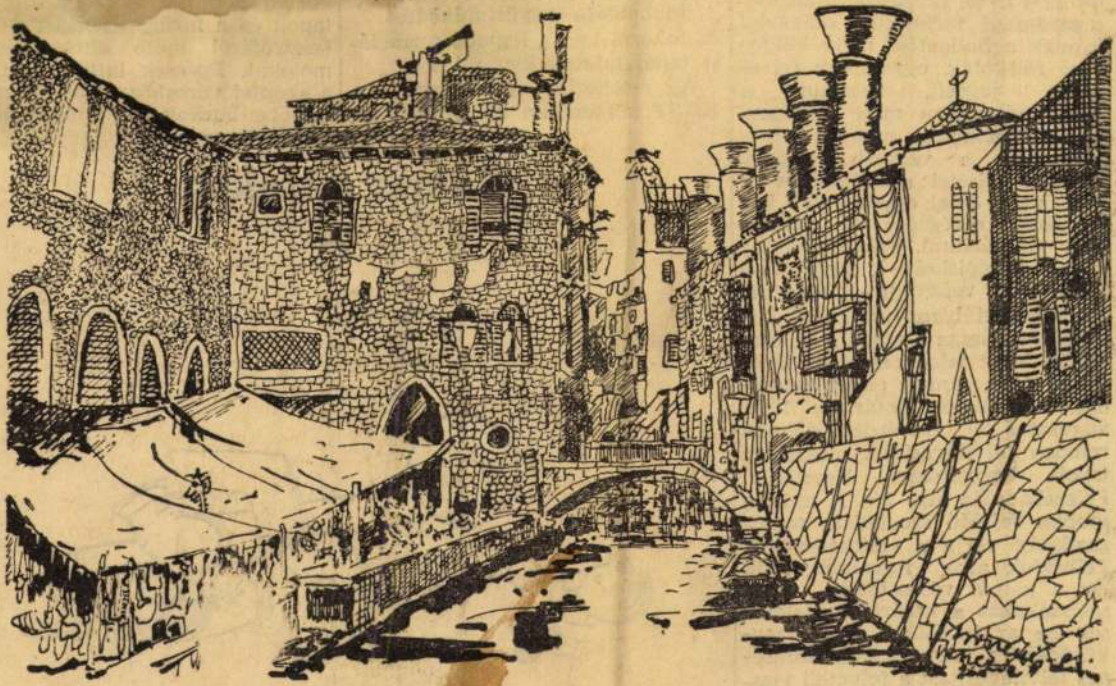

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
NAPLÓ
1963

mezőgazdaság fellendí
további erőfeszítésein

a mezőgazdasági
anyagi- technikai esz
való ellátásának b
érdekében ki kell b
többoldalú együttn

és fokozni kell a legjobb
si tapasztalatok kicserél
Az értekezlet jóváh
KGST tanácsában kidol

A KESZTHELYI MEZŐGAZDASÁGI TECHNIKUM levelező tagozatának első évfolyamára megkezdődtek a jelentkezések. Az iskola 4 éves. Elvégzése után mezőgazdasági technikusi oklevelet kapnak a hallgatók, mely különböző főiskolák, egyetemek felvételére jogosít, valamint a mezőgazdaságban mint mezőgazdasági technikus nyerhet elhelyezkedést a végzett hallgató. Felvételi feltétel: a 8 általános iskola, vagy ezzel egyenértékű középiskola elvégzése (4 polgári vagy gimnázium). Valamennyi új típusú középiskola I. vagy több osztályával, valamint a gimnáziumi érettségi bizonyítvánnyal különbözeti vizsga alapján a II. osztályba lehet jelentkezni. Az iskolai év 1964. január elején kezdődik. Jelentkezési határidő: 1963. augusztus 30. Az érdeklődőknek minden felvilágosítást megad az iskola igazgatósága Keszthely, Felszabadulás útja 1/c. A mindig jobban fejlődő szocialista mezőgazdaság várja a szakkádereket. Felhívjuk azok figyelmét, akik ezt a pályát választották, hogy szándékukat a határidőre jelentsék be az iskolánál, hogy megküldhessük számukra a szükséges felvilágosítást a felvételi vizsgára vonatkozóan és jelentkezési lapot. (4617)

Békés célokra

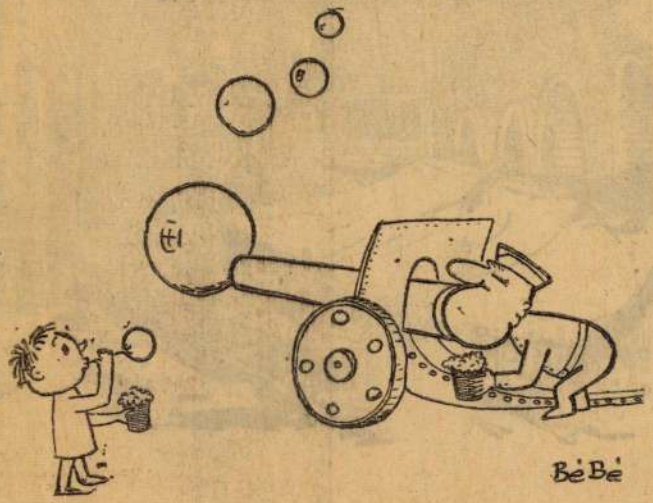

Bornemisza László

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1963 OKT 17

VAS NÉPE

SZOMBATHELYI KIÁLLÍTÁSRA készül Bornemisza László kecskeméti festőművész. A művész nagy elismerést szerzett itáliai képeivel. Bornemisza László november elsejétől kezdve a zsennyei művésztelepen dolgozik. Műveinek szombathelyi kiállítására előreláthatólag decemberben kerül sor.

Operarészletek. — 18.15 Figyelő. — 18.40 Ifjú híradó. — 19.00 Könnyűzenei híradó. — 20.25 Operettest. — 21.00 Fintorgó múzsa. Péter Karvas szatirikus írása. —

Bornemissza László

Lublini utca

rajz, reprodukció

Nagyvilág, 1963, 10. szám, 1600 oldal

mak.

Bornemissza László

Kiállítása 2 terem 1960 II 14 – II 24.

Beres A. Jelentés a Déri Múzeum 1960 évi munkájáról
Déri Múzeum Évkönyve 1960–1961

Debrecen 1962. 8. l.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Bornemisza László

PETŐFI NÉPE

1963 DEC 24.

1021

Az „Itáliai képek" Szombathelyen

Bornemisza László festőművész az idén hónapokig volt a kecskeméti Művésztelep lakója. Itt mutatta be először Itáliai képek című kiállítását, amely szakkörökben is nagy feltűnést keltett. A kiállítást most Szombathelyen mutatják be, a Vas megyei Tanács V.B. művelődésügyi osztálya és a Magyar Képzőművészek Szövetsége Vas megyei munkacsoportja rendezésében a szombathelyi művelődési és sporthász galériájában. A kiállítást vasárnap délután Szamos Rudolf, a Vas Népe főszerkesztője nyitotta meg.

Budapesti
kú Gépipari
chnikum

3-ös tanévtől kezd-
ett nappali és esti
indít Kecskeméten
épipari (gépgyártó
és általános gé-
. Felvételre tech-
nnáziumi érettségi-
gépipari szakmun-
vánnyal lehet je-
elvételre előkészítő
indul matematiká-
ól és rajzból. Rész-
150,— Ft. Jelentke-
a 17. sz. Gépipari
tagozatvezetőjétől
rezni. Kecskemét,
gy út 3. sz. Az
unfolyam ugyanott
n kezdődik. Je-

Rész
Jele
het
tése
IBU

Bács
csi
tot
kahe

Bornemissza László

Atomfertőzöttek

Olajfestmény, reprodukció

Nagyvilág, 1960. 3. szám 445. oldal

Bornemisza László festő M.T.K.

" Itáliai képek" c. kiállitása Szombathelyen .

Napló

Magyarország 1913. december 23. 7.1 .

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Bornemissza László

1963 SZEP 2 9

PETŐFI NÉPE

— AZ ELMÚLT NAPOKBAN több mint ezer látogatója volt a kecskeméti művésztelepen Bornemissza László festőművész itáliai festményeiből rendezett ősbemutatójának. A vendégkönyv beírásai arról tanúskodnak, hogy a képek megnyerték a látogatók tetszését. A nagy érdeklődésre való tekintettel a bemutató idejét október 5-ig meghosszabbították.

— Értekezletet tar-

elő rugó-
egy jegy-
A túra
vezető —
ságíró —
plivel lá-

röket?

metője — utal
Batthyány ut
szabb szakasz
Egy-két héttel
volt gödrökkel
Leninvárosig
egy kerékpáro
kapcsolatba az
új lak

Bornemissza László

M.D.K.

grafikus

Illusztráció

Élet és Irodalom, 1964. jún. 13 – 8 lap.

Bornemisza Kálmán

grafikus

M.D.K.

Illusztráció

Mátyás Ferenc: Feltámad a holttenger

Élet és Irodalom, 1962. augusztus 25 - 2 lap

Bornemissza Károly
grafikus

M.D.K

~~Rajz~~ Illusztráció

Mátyás Ferenc: Feltámad a holt vidék
Élet és Irodalom, 1962. augusztus 18 — 3 lap

Bornemissza László [grafikus] MTI

A Kortárs körli rajzát.

-: Megjelent a Kortárs januári számában 9.1

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1962. jan. 12.

M.D.K.

BORNEMISZA László

Grafikák

a ferencvárosiak kiállitásán

/s.m./ Kerületi kiállitások Budapesten

Magyar Nemzet 1961. december 5.4.1.

Bornemissza László MDK

festőművész

Szerepelt az Eötvös Klubban 1955. nov. 5-26-ig tartó képzőművészeti kiállitáson.

/A Klubtanács Meghivójából./

MDK

Bornemissza László, festö

Sárga virágok. Olaj.

Mücsarnok.-Tavaszi Tárlat.1957. Kat. 8.1.

Bornemisza László

Grafikus

NDK

William Cooper portréja.

Élet és Irodalom, 1961. okt. 30 - 12. l.

Bornemisza László

festő

M.D.K

Dutka Ákos portréja

Hegedüs Valdor: Dutka Ákos gyolcsvarrónő

Élet és Irodalom, 1961. szept 9 — 4 l.

MDK

Bornemissza Kázsló
gráfikus

Illusztráció

Szentiványi Kálmán: Miniatür bányászlámpa.
Élet és Irodalom, 1961. szept 9 — 8 l.

Bornemissza László

festő

M.D.K.

Kazimierzi utca (repro)

Élet és Irodalom, 1961. aug 26 – 7 l.

MDK

Bornemissza László
festőművész
kiállitása a Józsefvárosi müvelődési
házban.
/"Kugyakiállitás","Pletyka"/

/Cs.M. cikke/

Esti Hirlap

Mikk.

Bornemisza László

rajza: Palotás Gabriella Gyöngy-halászok c. írásához.

Ország-Világ 1962, 37. sz. 16. l.

H.D.K.

Bornemissza Kálmán

grafikus

Illusztrációk

Szentivánéji Kálmán: Osztálytalálkozó

Élet és Irodalom, 1961. dec. 16. — 4 l.

Bornemissza László MDK

Szerepelt a Képzőművészeti Alap Képcsarnokai és a honvédség rendezésében 1956 jan. 17-én megnyílt kiállításon.

—: Képzőművészeti kiállítás Békéscsabán.
VIHARSAROK NÉPE, Békéscsaba, 1956. jan. 20.

MDK

Bonnemisza László

festő

Illusztráció

Bajor Nagy Ernő: Szentendre

Élet és Irodalom, 1964. február 29 - 12 lap

1963

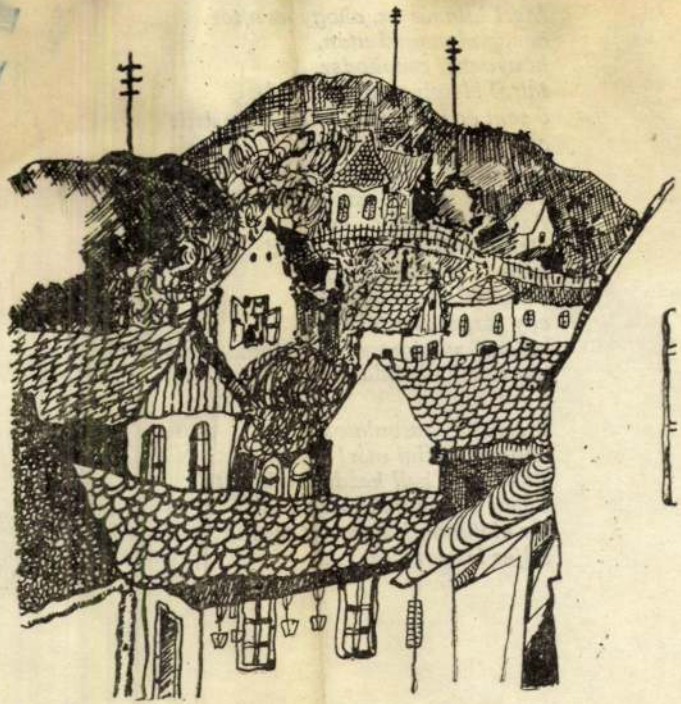

Bornemisza László: Házak Visegrádon

Mert kihívás az, ahogy az ajtót
bevágod magad után,
könyveket csapkodsz,
falról Hemingway néz rád:
ő sem érti – pedig hitte, hogy ért
az ölés legyőzi a halált,
legalábbis elviselhetőbb,
ha a halandó is oszthatja előbb.
Aztán az dühit, hogy veszekszünk
életünkből orvul elragad
hány órát e lelki méreg?
Gondold meg: ha csak
egy férget is öltél meg
valami végigreszketi géppuskacsőszerű
gerinccsigolyaidat.

Másfajta hasonlatokat
kellene találni már!
Valahol el kell kezdeni a békét!!
Talán a gyermek játékainál?!
De előbb oldjuk meg a szavak
teljes leszerelését . . .!

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
ALFÖLD

Bornemisza László M.D.K.

festő

A Kecskeméti művésztelepen dolgozik Bornemisza László. – Ösbemutatót tartott a városban műveiből. – „Velencei halárus" (repr)

Szabó György: Kincses Kecskemét

Élt és Irodalom, 1963. okt 5 – 5 lap.

mdk.

Bornemissza László

Fireuze e müve
Illusztráciv e."

Tiszatáj 1963. 12. sz

7. l.

Bornemisza László
festő

MDK

A közelmúltban tartott Helsinki-
ben gyűjteményes kiállítását.

—. Magyar festő Helsinkiben
Élet és Irodalom, 1964. szept. 12.–4 lap.

Bornemisza László festő M.D.K.

Hosszabb tanulmányutra indult Finnországba és Svédországba.

Helsinkiben és Stockholmban kiállitást rendez müveiből.

Magyar Nemzet 1964. május 24. 10. 1.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Bornemisza László
ALFÖLD

7.

1963
1021

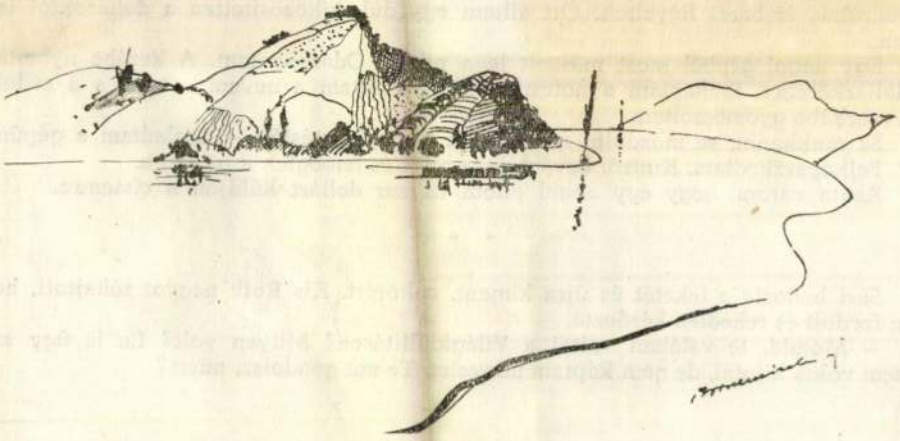

Bornemisza László: Dunakanyar

– A Prana Hotelben szállok meg, – vetette oda n
Este New Yorkba repülünk. Ha mégis elindulnál haza, h
lapok hozzák a képedet: „A kis Roth meg a dollárjai!"
port önmagában is megér majd öt évet. Hello . . .

Elsétált.

Útitársaim elhúzódtak mellőlem. Még a kis kop
egyenruhás emberei figyeltek. Ott álltam egyedül, kik
rásan.

Egy angol gépből most mászott le a pilóta. Odaron
a dollárköteget. Előkaptam a noteszemet, felfirkáltam a nevem, címem s a cédulát is a markába gyömöszöltem.

Se mukkanni, se mozdulni nem tudott a meglepetéstől. – Szaladtam a gépünkhöz. Felkapaszkodtam. Kintről bevágták az ajtót és felbőgtek a motorok.

Azóta várom, hogy egy angol pilóta tízezer dollárt küldjön a címemre.

* * *

Sári behozta a feketét és újra kiment, cukorért. Kis Roth nagyot sóhajtott, hozzám fordult és rekedten kérdezte.

– Mondd, te valóban voltál a Világkiállításon? Milyen volt? Én is úgy szerettem volna kijutni, de nem kaptam útlevelet. Te mit gondolsz, miért?

mdk

Bornemisza László

rajza, illusztrálás.

Ország-Világ 1962, 9. 12 16. l

Mdk

Bornemissza László

rajza

L. Lagin: Pulykafilozofia c. írástoz

Ország-Világ 1962. 21. sz. 16. l.

Bornemisza László

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1960 FEB 16.

NÉPSZABADSÁG

— KÉT KIÁLLÍTÁS — Bornemisza László festőművész tárlata, és a „Mezőgazdaság a képzőművészetben" című — nyílt meg vasárnap Debrecenben.

Bernardine Temple

Bornemisza László

Rajz (reprró)

Kortárs 1965 VI. sz. 983 old.

Ő Bornemisza László
festő

d.
Kovács Borne-
misza Sándor

Bornemisza Kálmán

Rajz (-repró)

Valóság, 1965, 3 m., 54 old.

Bornemisza László

Kompozíció.

Kojz, reprodukció.

Valóság, 1962 6. sz. 112. l.

Bonnefoy Yves

Les temps mêlés

Paris, Mercure de France, 1965

Vol. broché, 19 x 12 cm, 125 p.

Bornemissza László

Lengyel kisváros.

Rajz, reprodukció!

Valóság, 1962. 3. sz. 39. l.

Bornemissza László

Róma.

Rajz, reprodukció.

Valóság, 1963. 3. sz. 90. l.

Bornemissza László
grafikus

M.D.k.

„Suomi"

Élet és Irodalom, 1965. márc 7 - 6 kep

Bornemisza László

kiállított grafikái:

Gyermekarckép, gouache, 22x30cm.
Ön, -"- , 21x31cm.

7o művész kiállitása, Bp. 1957. Bp. 1957. 16 lev.

4. lev.

Bornemisza László

kiállított festmények:

Február, olaj, 60x80

70 művész kiállitása, Budapest 1957. Bp. 1957.
16 lev. 2. lev..

Bornemisza László

kiállított festménye:
Sárga virágok, olaj, 30×40 cm.

Tavaszi tárlat. A Műcsarnok kiállitása 1957. Kat. szerk.: Kisdiginé Kirimi Irén. Bp. 1957. 19 l.

8.l.

Bornemisza László

Sárga virágok, olaj, 30×40 cm

Budapest Műcsarnok kiállítása 1957.
kat. nerk. kisdéjiné kisimi 3 rész.

8.

Bonnemisza László

festőművész képeit szegedon
mutatják be.

Magyar Hirlap, 1967. XI. 18. 6. o.
Napi krónika

MBK

Bornemissa László festő

kevert technika:

Lappföld

Troll I-II.

Copfos

Bornemissa L. kiáll. Kulturális Kapcsolatok Int. 1966.

MDK

Bornemisza László festő

kevert technika:

Skandináviai utazás

A Stynki Meséiből I.

" " II.

Bornemisza László kiáll. Kulturális Kapcs. Int. 1966.

MDK

Bornemisza László festő

kevert technika:

A festés öröme

Norvégiai jegyzet

Egy délután Rómában

Bornemisza László kiáll. Kulturális Kapcs. Int. 1966.

MDK

Bornemisza László festő

kevert technika:

Beatnik

Suomi

Kompozició II.

Bornemisza László kiáll. Kulturális Kapcs. Int. 1966.

MDK

Bornemisza László festő

kevert technika:

Monsieur Jaques striptiz-bár tulajdonos

Porvoo

Öreg arab Párizsban

Bornemisza László kiáll. Kulturális Kapcs. Int. 1966.

MDK

Bornemisza László festő

kevert technika:

Arezzo

Március Stockholmban

A nyár csütörtökre esett

Bornemisza László kiáll. Kulturális Kapcs. Int. 1966.

MEK

Bornemisza László festő

kevert technika:

Önéletrajz

Uppsala

Bornemisza László kiáll. kulturális kapcs.
Int. 1966.

MDK

Bornemisza László festő

kevert techn. repr./

Mediterrán város I.

" " II.

Északi történet

Bornemissza László

Suomi (repr.)

Valóság. X (1967). 9. sz. 10. l.

M.D.

Borneminsza László
festő

„Skandináv mese" című műve
szerepel a tárlaton.

Tóth Endre: Az I. Debreceni Országos Tárlat.
Művészet, 1968. jannár. - 39 lap.

MDK

Bornemissza László

Kiállitási hir

Szocialista Müvészetért 1967 dec.

MDK

Bornemisza László festő

kevert technika:

Északi történet

Mediterrán város I.

" " II.

Bornemisza L. kiáll. Kulturális Kapcsolatok Int. 1966.

MDK

Bornemisza László festő

kevert technika:

Mediterrán város II.

" " III.

" " IV.

Bornemisza L. kiáll. Kulturális Kapcsolatok Int. 1966.

MDK

Bornemissza László festő

kevert technika:

Mediterrán város V.

" " VI.

" " VII.

" " VIII.

Bornemissza L. kiáll. Kulturális Kapcsolatok Int. 1966.

MDK

Bornemissza László

Kiállitási kritika

Müvészet 1968 jan.pk 4o.

MTK

Bormemissza László

Kiállitási hir

Müvészet 1967 dec.p.48.

MDK.

Bornemissza László

Kiállitási hir

Magyar Nemzet 1967 nov.18.

MDK

Bornemissza Lánló, [festő]

Művet adott a Sárospataki Galériának.

Fencsik Flóra: Minden mű: adomány 2

ESTI HIRLAP Bp. 1968. márc. 25.

MDK

Bornemisza László festő

kevert technika:

Szentlélek bankház

Skandináv táj

Arno-parti jelenet

Bornemisza L. kiáll. Kulturális Kapcsolatok Int. 1966.

MDK

Bornemisza László festő

kevert technika:

A Café Canovából

Milánói jegyzet

Kompozició I.

Bornemisza L. kiáll. Kulturális Kapcsolatok Int. 1966.

M.D.K.

Bornemisza László
festő

Mostanában több mint félévet töltött Skandináviában a Svenska Institutet ösztöndíjasaként. Kiállítása volt Stockholmban 1966-ban, Uppsalában 1965-ben.

Frank János: Bornemisza László
Élet és Irodalom, 1966. aug 19. - 9lap

Bornemisza László M.D.K.

festő

Az év végén kiállitásra készül Budapesten. Tárlatának egy-részét csak most fogja elkészíteni.

Frank János: Bornemisza Lászlónál

Élet és Irodalom, 1966. aug. 19 - 8 lap.

Bornemissza László

festő

M.D.K

1962-ben rendezett „Lengyelországi képek" cimü kiállítást. Többszöt rendezett külföldön tartalot, Lublin-ban 1960-ban, Helsinkiben 1964-ben.

Frank János: Bornemisza Lászlóval

Élet és Irodalom, 1966. aug. 19-8 lap

MDK

Bornemissza László

Február, of.

7o művész kiáll. Ernst Muz. 1957. dec.

is az ellenreformáció győzelmére.

ul de /Porto Rico, 18o7. ápr. 25?--

Bornemissza László

festő

M.D.K

Január utolsó napjaiban kiállítása volt a svédországi Uppsalában.

–: Magyar kultúra külföldön
Élet és Irodalom, 1966. febr. 5. – 6 lap

Bornemisszа László
grafikus

M.D.K

„Mediterran város"

Élet és Irodalom, 1966. Okt. 22 - 5 lap

1963 APR

1021

Előadóművész az iskolában

— Beszélgetés Horváth Ferenccel —

1945 KÉSŐ ŐSZÉN hallottam először Horváth Ferencet verset mondani. A Zeneakadémia zsúfolásig megtelt kamaratermében a háború nehéz hónapjai után a szépre, a tiszta irodalomra vágyók áhítattal figyelték az előadót. Ajkuk néha megmozdult, magukban szinte suttogva ismételgették Petőfi, Ady sorait.

Ha mostanában hallom, hol ez a kép villan elém a múltból, hol Bóka László szavai csengenek fülembe. Bóka az Egyetemi Színpadon, Horváth Ferenc előadói estjén, bevezetőjében elmondta, hogy annak idején részt vett azon a színiakadémiai vizsgaelőadáson, amelyen egy gyerekarcú fiatalember igen komoly feladatot választott: Arany János *Toldi*ját mondta.

„Valami ősi és elemi bűvölet vett erőt rajtam és mindenkin" — mondta a professzor —, aki akkor jelen volt. Nem a szavalót hallottuk, nem is Arany János csodálatos Toldiját, hanem azt az ősi versmondót, akit Arany elképzelt, aki pásztortűznél vagy diadalmi örömtűznél előpenderedik a lángok körül guggolók közül, és kicsit mulattatóként, kicsit krónikásként, kicsit varázslóként együtt lobogva a tűzlánggal, fényt vet az égre, tűztoronyként magosgatja fölénk népe hősét."

A VIZSGAELŐADÁS ÓTA csaknem harminc esztendő telt el. Horváth Ferenc azóta a Magyar Népköztársaság érdemes művésze és Jászai Mari-díjas lett. Ötvenéves, harminc éve színész, tizenöt éve szerepel iskolákban. A jubileum alkalmából megkérdeztük, hogyan is kezdődött kapcsolata a verssel, s hogyan lett nemcsak versmondó, de a verstanítás, a versoktatás lelkes segítője?

— Iskolai ünnepélyre készültünk. Cserkész voltam. Minden kiscserkész kapott valamilyen feladatot. Volt, aki muzsikált, felolvasott, mások sportban vetélkedtek egymással, nékem verset kellett mondanom. Vörösmarty: *Vén cigányát* osztották rám. Elmondtam. És úgy éreztem, egy életre feladatommá vált a versmondás. Később a tanonciskolában, mint látszerészinas rendszeresen szerepeltem előadásokon. Tizenkilenc éves koromban felvételi vizsgára jelentkeztem az akkori Színművészeti Akadémiára.

— Miért választotta éppen *Toldi*t akadémiai vizsgájára?

— Odry Árpád volt az Akadémia igazgatója. Odrynak volt egy alapítványa, amelyből a végzős osztályok szavalóversenyének győztesét jutalmazták. Én kihallgatásra jelentkeztem nála: tanácsot kértem, mi a véleménye, ha a *Toldi*t — az *Előhangot* és az első éneket mondom az évadzáró vizsgán. „Ha valami újat tud belőle produkálni" — felelte Odry. Ezen sokat gondolkozom azóta is. Mit érthetett Odry ezalatt? Elkoptatott vers volt, az

Horváth Ferenc

Bornemisza László rajza

tény. Azért is, mert szóról szóra kellett betanulni a könyv előszavát is, hogy „a Kisfaludy Társaság pályadíjat tűzött ki..." Mire a *Toldi*hoz jutott a diák, már elfáradt, és csak hadarta, szinte minden értelem nélkül. Különben is középiskolában sokszor előbb kellett megtanulnunk az egyes versszakokat és csak utána kaptuk a magyarázatot.

— Úgy hallottuk, pedagógusok részére előadást is tartott a versmondásról, verstanításról?

— Igen, a Pedagógus Szakszervezet Hajdú megyei továbbképző tanfolyamára hívtak meg Debrecenbe. Sok kérdést tettek fel, itt-ott vitára is került sor, amikor a verstanításról volt szó.

— Eddigi tapasztalatai alapján mikor eredményes az iskolai versoktatás?

— Az iskolai oktatásnál a versek megszerettetése, megértése érdekében igen fontos, hogy azon a határon belül maradjon a tanár a vers ismertetésekor, amely a tanulók képességét nem haladja meg. Olyan műveken keresztül kell megkedveltetni a verseket, amelyeket már meg tudnak érteni. Egyik iskolai előadásom alkalmával egykorú tanulóknak, mint iskolai anyagot, a következő verseket kérték: Petőfi: *Füstbe ment terv*, *Egy gondolat bánt engemet*, Ady *Felszállott a páva*, József Attila *Óda*, Juhász Gyula *Milyen volt szőkesége*, Radnóti *Levél a hitveshez*, Tóth Árpád *Esti sugárkoszorú*, mely igen közel áll a gyermeki képzelethez, valóban a legkisebbekkel is meg lehet értetni, de vannak versek, amelyeket csak egy bizonyos élettapasztalaton túl levő tanulók számára lehet kellően megmagyarázni.

ELMONDTA Horváth Ferenc, mennyire fontosnak tartja a verstanításnál a magnetofon felhasználását. De helytelen, ha egy előadóművész iskolai szereplése alkalmával egyidejűleg veszik magnetofonra a verseket. Más pódiumon előadni, és más magnetofonra mondani a verseket.

Tizenöt éve járja az iskolákat és figyeli, lesi fiatal hallgatóit, hogyan hat rájuk a vers. Elbeszélget a diákokkal, tanárokkal; közelebb akarja hozni hallgatóit a szépirodalomhoz, a vershez, a prózához. Azt mondja, nagyon sokat tanul ezekből a beszélgetésekből.

— Néhány évvel ezelőtt Balassi-ünnepségen voltam Sárospatakon. Délelőtt az ifjúság, este a felnőtt hallgatók részére volt előadás. Hegedűs Géza mondott bevezetőt, Palotai Erzsi, Török Erzsi és én szerepeltünk. A délelőtti előadás előtt beállított egy tanár a következő kívánsággal: „Kérlek szépen, egy nagy kérésem van, mondd el Vörösmarty *Vén cigányát*, valamikor a szünet végén, vagy amikor jónak látod. Erről tanítottam a napokban, felolvastam a gyerekeknek, annyira tetszett nékik, hogy még meg is tapsoltak. Ekkor én azt mondtam, ez semmi, majd ha idejön Horváth Ferenc, tőle hallgassátok meg. „Ne vedd rossz néven, mondtam, de ez nem megy a Balassi-műsorba. És nem is készültem fel. Előtte el szoktam olvasni, már csak a helyes szövegmondásért is." De ő nem tágított. Erre a két előadás között összehívta a gyerekeket — persze nemcsak az ő osztálya jött el, a többi osztályosok is ott tolongtak, padsorokban, ablakmélyedésekben. Mikor elmondtam, odajött a dobogóra. „Nagyon szépen köszönöm. Na látjátok — fordult a gyerekek felé — milyen más, ha egy arra hivatott művész adja elő, mintha egy tanár."

Ez a jelenet azt is igazolja, mennyire fontos és helyes, ha iskolákban az irodalom, de különösen a költészet megismerése, megszerettetése érdekében előadóművészeket kérnek fel, hogy az iskolai anyag alaposabb, megismertetésén keresztül utat nyissanak az irodalom megértéséhez.

Schelken Pálma

Egy Juhász-ver

KÖZNEVELÉS
Magyar Hírdető
SAJTÓIGAZGATÓ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Nyolcvan esztendővel ezelőtt — 1883. április 4-én született Szegeden Juhász Gyula.

Milyen volt szőkesége, nem tudom már,
De azt tudom, hogy szőkék a mezők,
Ha dús kalásszal, jő a sárguló nyár
S e szőkeségben újra érzem őt.

Milyen volt szeme kékje, nem tudom már,
De ha kinyílnak ősszel az egek,
A szeptemberi bágyadt búcsúzónál
Szeme színére visszarévedek.

Milyen volt hangja selyme, sem tudom már,
De tavaszodván, ha sóhajt a rét,
Úgy érzem, Anna meleg szava szól át
Egy tavaszból, mely messze, mint az ég.

AKIK ELTŰNŐDNEK a magyar költészeten, azt mondják, ez a Juhász-vers legszebb szerelmi költeményeink közé tartozik. Ha van vers huszadik századbeli líránkban, melynek érzéki vallomása csak halkan peng, mint egyetlen hegedűhúr, s mégis átrezeg idegeink hálóján és fölborzolja egész lényünket, ez a finom-csendes, kristályos képződményű három strófa az.

Régen volt, s nemrég, mikor a *Milyen volt* első ízben megjelent Kiss József akkortájt divatos irodalmi lapjában, *A hét*ben — 1912 január 14-én Budapesten. Eredetileg *Örökség* volt a címe, későbbi közlései folyamán változtatta meg a címet a költő. Nemcsak érdekes, hanem természetes is, hogy senki észre nem vette az első publikálások alkalmával e Juhász-vers különös rangját. Az akkoriban elég sűrűn megjelenő Juhász-versek között sem tűnt fel senkinek, hogy kivételesen szép költeményről van szó, pedig a pesti folyóiraton kívül egy nagyváradi meg egy szegedi újság is közölte pár nappal később. Könyvalakban először az 1914-es kiadású *Új versek* című kötetben látott napvilágot. Az ilyen adatok nem lényegesek a vers magasrendűségéhez képest, de nem érdektelenek. Úgy vélem, hasznos is, ha elmondjuk, hogy 1912-ben nem a Juhász-vers volt a magyar lírai szenzáció, hanem Ady rendkívüli sajátosságai, Babits és Kosztolányi minden lírai mágiát felcsillantó változatai. Juhász Gyula akkor, modern költészetünk színes-mámoros ünnepén, „szürke hegedűsnek" látszott a maga egyenletes fényű, nyugodt menetű, gyümölcsszerűen érő szonettjeivel.

A NEVEZETES VERSET Juhász Gyula kevéssel megjelenése előtt írta, nem Szegeden, s nem Budapesten, hanem Szakolcán, az akkori csepp határvárosban, a Morva partján, ahol abban az időben, „hatszáz napon át", tehát két esztendeig tanárkodott a gimnáziumban. A *Milyen volt* évszakokról szól, s ha nem állana rendelkezésünkre eligazító adat, akkor a vers szövegéből is nyilvánvaló, hogy télidőben keletkezett a költemény, a tél ugyanis hiányzik az évszakok sorából, azt akkor élte éppen a költő, így hát kimaradt az emléksorból.

Havas, mély télben vetette papírra az Anna-idézőt, mert a vers az Anna-versek egyike. Közismert, hogy a nagyváradi színésznő az élet lehetőségeit jelképezte a költőnek. Az élet lehetőségét és a lehetőségek elvesztését legképszerűbben az imádott nő elvesztésével és visszasóvárgásával fejezheti ki a költő. Annát, a valóságosat elvesztette, mielőtt elnyerte volna. Anna tulajdonképpen csak egy nagy csalódás volt. Másnak a szerelem, Juhász Gyulának a szerelmi csalódás a forrása. De Juhász Gyula ragaszkodott ehhez a csalódáshoz, megszerette a szimbólum nevét, megtartotta, magát kereste körülötte a legszemélyesebbet, valóban konkrét szerelmi érzelmeit is reprodukálta vele, az emlék-színek közé élesebben lüktető élmény-színeket elegyítve.

Ez a vers azonban más, mint a többi húsz szakolcai Anna-költemény. A szimbólum itt enyhe színű, s szerelmi vallomás tulajdonképpen nem is szerepel sehol, egyetlen szóval sem. Mindössze azt mondja el a költő, milyen különös, hogy egy nő emléke idővel elhalványodik. „Milyen volt?" — kérdi, s ugyanabban a sorban válaszol is: „nem tudom már". A háromszakaszos költeményben háromszor hangzik fel ez a kérdés, s háromszor szól a felelet. Egykor tudta szőkeségét, ismerte a szem kékjét, észlelte a hang selymét, most messze került, másfelé, úgy tűnik fel, a természet rendkívüli, elragadó, minden figyelmet felkeltő megnyilatkozásaiba. A szerelmi emlék mindössze egy-egy sor a három versszakaszban, a természeti kép három-három sorral reagál az egyre. Bánatát feledteti a természet szépsége: a nyári búzamezők, a szeptemberi ég, s a tavaszi rét. Három évszak merengő nyugalma tökéletesen visszaidézi Annát. Semmi közelebbit nem tudunk meg Annáról, a versnek nincs elbeszélő anyaga, bölcselkedést nem közöl, semmit, ami gondolkodásra késztet.

A HAZAI TÁJ HANGULATA itt az egyetlen közölnivaló.

Érzékletes hangulat. Olyan szép a táj, mint Anna, s Anna oly szépséges, mint a táj. Valamit megtudunk Anna hajáról, kék szeméről és hangjáról. De minderről menten kiderül, hogy a szülőföld reális földrajzi teréből serkent. A vers lüktető ritmusa különösebb nyelvi lelemények nélkül érzékelteti az évszakokat, a szemet-szívet simogató édes hazát, ahol lépten-nyomon eszünkbe jut az emberi lét tündérálma: a szerelem.

Juhász Gyula kortársai, mind a nagy költők, roppant szó-mágiával éltek, érzelmi világukat dús, nehézveretű szavakkal, bonyolult módon fejezték ki. Juhász dísztelenül, közvetlen szavak tiszta nemességével mondja el vallomását. Figyeljék meg, semmi pompa sehol. Régi szabályos strófaminta a vers, régi, ismert szavak állnak a sorokban, sehol egy új, különös szóösszetétel, s mindössze is csak egyetlen hasonlat, az utolsó sorban, a tavaszról, mely „messze, mint az ég". S mégis oly szép ez a tizenkét sor. Mert abban, hogy „kinyílnak ősszel az egek. A szeptemberi bágyadt búcsúzónál Szeme színére visszarévedek" — szívszorító mélabú töpped, az ég megtelt egy női szemmel. Az érett, Rubens szőke asszonyaira emlékeztető Annát omló-forró évszakkal ábrázolja emígy: „szőkék a mezők, Ha dús kalásszal jő a sárguló nyár s e szőkeségben újra érzem őt". A nő hangját a tavaszi első hangokkal idézi fel: „tavaszodván, ha sóhajt a rét, Úgy érzem, Anna meleg szava szól át egy tavaszból". Íme, így mégiscsak bizonyosság fogja el a költőt, ebben a szívderítő kárpótlásban, midőn az emberi kis arányokat pótolja a természet végtelen aránya.

Ha valaki, férfi messze elkerült az imádott lénytől — akárcsak Nagyváradról Szakolcára — így vigasztalja a nagy természet. Ebben a három kis strófában egy régi nyár, egy régi ősz s egy régi tavasz van elrejtve: az ifjúság. Éppen ötven éve jelent meg először a *Milyen volt*. S nem romlott meg egyetlen szava sem. Pedig hány szó, hány vers zsugorodott össze e félszázad alatt a korabeli lírából, hány lángoló szóösszetétel húnyt ki s vált furcsává nekünk. Lám, Juhász Gyula impresszionista könnyedsége ilyen nemes veretű örökség. Jele annak, hogy ami ily teljességben megmarad, fölülmúlhatatlan. Egy érzés klasszikus kifejezése. Akárhányszor olvassuk el, mindig megcsodáljuk az egyszerűség és finomság e remekét. Van a szerelmi érzésnek ennél érzékletesebb kifejezése, akad lángolóbb és elragadóbb, de gyengédebb, áhítatosabb, tehát fennköltebb — aligha.

SZALATNAI REZSŐ

MDK

Bornemisza László, festő

Hokrap nyílik meg kiállítása a Kult. Kapcsolatok Intézetében. Ez a kiállítása követi Helsinki, Stockholm, Upsala városában bemutatott tárlatait.
Nyilatkozatában elmondja, hogy merre járt, s hogy mennyire nezeti a fiatalokat...
V. Zs.: Kék látomás — fekete humor 2

ESTI HIRLAP Bp. 1966. dec. 15.

09

Bornemisza László, festő M.D.K.

Debrecenből a fővárosba telepedett művész budapesti tárlatáról számol be Tóth Ervin. Kiemeli groteszkségre, karikaturára való hajlamát és készségét, mely szinte ismeretlen a magyar pikturában (A pletyka, Kutyakiállitáson, Fampi). Rajzos hedvel minden részletet kimunkál, a nyüzsgő figurák gyakran óriási illusztrációknak tünnete óriási mesekönyvekhez. Képeinek csordulásig telt humorérzékre társadalom bírálatot is hordoz. Hangja új, szokatlan és mentes a közhelyektől.

ALFÖLD, Debrecen, 1967. XVIII. évf. 2. sz. 82. old.

M.D.K.

Bornemisza László, (?)

nevét emliti kesernyés rezignációval Szij Rezső a XXI.debreceni őszi tárlat beszámolójának végén, azzal kapcsolatban, hogy miért nem tudott egy debreceni képzőművészeti központ kialakulni, holott Medgyczay Ferenc mellett – többek között – Hrabéczy Ernőre, Holló Lászlóra hivatkozhat viszont a debrecenből induló Bornemisza László (akinek nem rég nyilt meg a kiállítása Stockholmban) végleg elszármazott e tájról.

Alföld, Debrecen, 1966. XVII.évf. 1.sz.

74. old.

Bornemissza László MDK

Rajza (házak „Kazimierz" „Dom Architect")

Kortárs. 1962. 1. sz. jan. 110. l.

Bonnemisza László

MOK

Rajza (utca)

Kortárs. 1961. 9. sz. szept. 470. l.

MDK

Bornemissza László

Virágok babával	akvarell	40x50
Mogyoródi táj	"	40x50

VI.Magyar Képzőművészeti Kiállitás.Műcsarnok.
1955.Kat. 27.l.

mdk

Bornemissza László.

rajza

Uj Iráz. 1963, 1. sz. 100.l

Bornemissza László

festő

M.D.K

„Mélanó" rajz

Élet és Irodalom, 1963. február 23-2 lap

mdk

Bornemisza László

rajza: Gdansk (kikötő)

lej Iras 1962. 7. sz 768. l

Bornemisza László

Rojz (repró)

Kortárs 1965 III. n. 487 old.

1021

Bornemissza László: Milánó

SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ÉLET ÉS IRODALOM

1983 FEB 2 9

1021

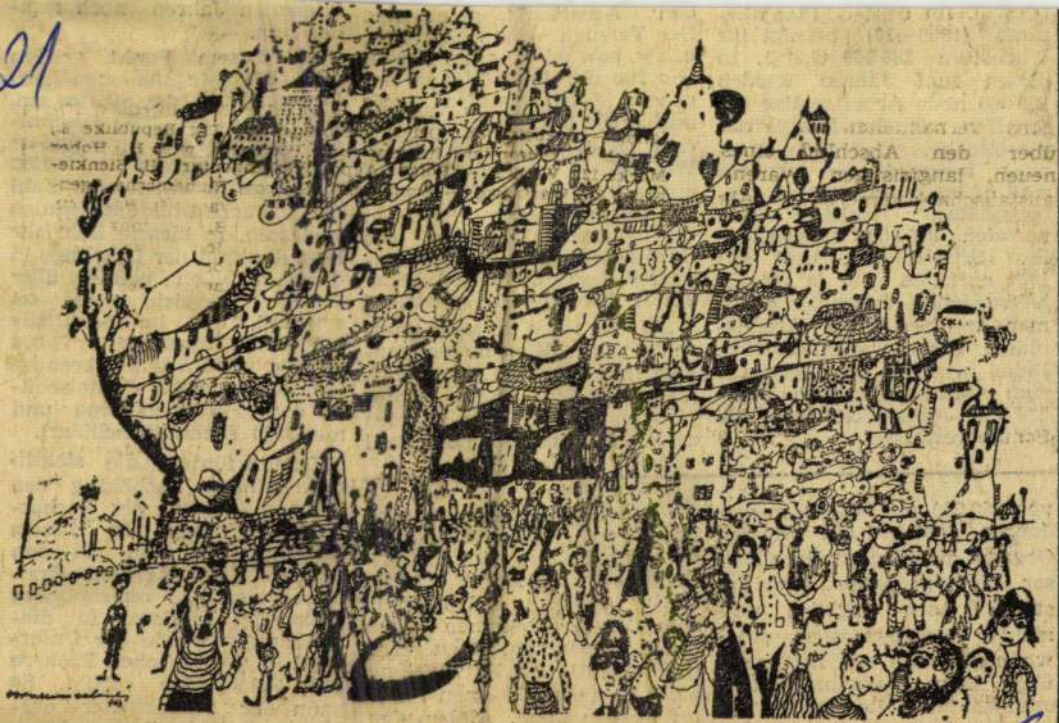

László Bornemissza: Skandinavisches Märchen — Federzeichnung im Museum Helsinki

(12,3%). Im dritten Planjahrfünft (1966—70) beträgt ihr Wachstum 260 000 (7,9%). In diesen fünf Jahren werden 180 000 neue Arbeitsplätze geschaffen, mit den infolge von Sterblichkeit und Pensionierung freiwerdenden Stellen sind es insgesamt 860 000 Arbeitsplätze. Zugleich aber beenden 880 000 Jugendliche ihre Schulstudien. Und seit 1961 entfallen auf je 100 arbeitsuchende Jugendliche immer weniger freie Arbeitsplätze (1965 waren es 107). Dabei werden im Vergleich zum vorausgegangenen Plan- 220 000 Jugendliche *mehr* die Schule verlassen.

den Arbeitszeit geschaffen. Der Versuch war erfolgr... u. zw. sowohl für die Fa... wie für die Jugendlichen ... ganzen Land werden ... nur 30 000 Jugendliche i... cher Kurzarbeit besch... Wie bei uns, können ... auch in anderen Indu... vor allem in den Be... der Fernmeldetechnik... Gerätebaus und der ... artikel, noch weitere ... plätze bereitgestellt v...

„Die Betriebe, so au... re Fabrik, sollten im ... sten Interesse, mit de... aufs Morgen einig... nicht scheuen. Wir... z. B. in ansehnlic...

folgenden Jahren noch rapi...

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
BP. Rundschau
1967 OKT 17

von 452 000 auf 569 000, in den Jahren 1960—66 auf 650 000. Obzwar die Einzugszonen dieser fünf größeren Provinzstädte noch ungleich und nicht durchorganisiert sind, wodurch man zur Zeit noch über kein, das ganze Land umfassendes Regionalsystem sprechen kann, besitzen Budapest und die fünf Städte doch einen unbestrittenen Vorrang

die zum Ballungs... Hauptstadt gehören, ... derart schnell zu (1949: 262 000 Einwohner, 1960: 328 000, 1966: 394 000), daß mit dem Zustandekommen eines neuen Vorstadtringes zu rechnen ist, falls die Entwicklung nicht in andere Bahnen geleitet werden kann. Neben den wirtschaftlichen Notwendigkeiten spielen auch psycholo-

Schul... Fachausbildungss... klassen mit sog. *angehobenen Unterricht* eröffnet. In diesen Klassen wurde der Unterricht in theoterischen Fächern um 500 Stunden erhöht. So kann der Facharbeiter-Lehrling nach Beendigung dieser Schule ohne Zulassungsprü-

Bornemissza László

Rajz (szepró)

Kortárs 1963 X-n. 1523 old.

Bornemisza László

Rajz /repró/

Korlátos 1963 II. n. 287 old.

M.D.K.

Bornemisza László „festő"
(Aparti)

„Skandináv népmese" c. szürrealista, komplikált technikájú dekoratív képével szerepelt az I. Debreceni Ősz - Nyári Tárlaton

ALFÖLD, Debrecen, 1967. XVII.évf. 10. sz. 80 old.

Bornemisza László

Kiállítása nyílt a KKI
Dorottya utcai bemutató termében

Négyszava 1966 dec. 17 4 old.

mdk

Bonnemissza László

rajza

Jelenkor 1963. 7. sz. 653. L

Bonnemissza László

MOK

Rajza (cseudélet)

Kortárs. 1962. 4. sz. ápr. 498. l.

1021

Bornemisza László rajza

... nyen gonosz
; láda húst el-
gy csepp józan
ıetetlen.
adta otthon is;
ehúzta a cipő-

Anna, miközben
díjat kap jövő-

éjjeliőr.

hogy könnyebb

:en. Délután a
ondani mindazt,
ı. A fene tudja,
a jegyzőkönyv-
: volna, ahol alá

ment a dolog.
ıtták.
sz az embernek,
— erősítgette a
ső körútjuk vé-
l.
elyeselt az öreg,
szát, nehogy rá-
benne a világ a
mondta a rádió.
magatehetetlen

Az öreg gondolkozva megszólalt:
— Hogy tudta ellopni a húst? ...
— His
— Mi
— Má
adta el.
fundálta
hogy a
— Ké
— Hú
tavaly is
Az öreg
— Külö
ják, hogy
— Az v
dig mondta, hogy...
— Egyszer kiadta nekem a házisegélyt
Csak a felesége nem volt elég neki. Ez pedig
utolsó dolog.
— Utolsó.
A szemüveges a Holdra nézett, hallgattak.
Végül megjegyezte:
— Az anyám ritkán tévedett.
— Megtanulja az igazságot az, akit sokat
pofoz az élet.
Csendes volt az éjszaka. Álmosító.
Egyszerre megint megszólalt a szemüveges
— Azon töprengek, milyen hideg lehet
Holdon? Gondolom, ott is hideg van. Hab
süti a nap.
— Az öreg óvatos volt:
— Hamarosan megtudjuk. Előbb-utóbb
jut az ember, és kidugja az orrát a maskará
ból;

1967 AUG 1 0
ÉLET ÉS IRODALOM

M.D.K.

Bornemissza László

„A Fészekben rendezett Lengyel Művészeti Hét egyik eseménye Bornemissza László "Lengyelországi vallomások" c. kiállitása."- közli a Képek-Hirek egyik rövid hiradása s mellette fénykép-repr.-ón a lap bemutatja az egyik képet, amely egy lublini színésznőt ábrázol. A hir nagy sikerről számol be.

Két kép a Fészekből c. hir.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1962. január 19. VI. évf. 3. sz. 39. lap.

M.D.K.

Borsemissza László

MOK.

Rajza (táj)

Korunk. 1960. 8. sz. augusztus. 202. l.

mdk

Bornemisza László

Olaszországi utirajzai:
Finnze 1-2-3.

Alföld, 1963, 3.sz 19, 46, 60. l

mak

Bornemisza László

rajzai: Kárak Visegrádon c.
Dunakanyar c.
reprodukciók.

Alföld 1963 7 sz. 26,44. l.

Bornemisza László, festő

7 Dh

febr. 14-én, vasárnap, nyílt meg kiállata Debrecenben.

—: Hír.

Népszabadság Bp. 1960. febr. 16. 10. l

BORNEMISSZA László

Péter J.: Klubkiállítások (Előadás kl.)

Művelt Nép 1955 II évf. 47 sz. nov. 20. 2. l.

MDK

Bornemissza László (festő)

Olajképe: Medgyessy Ferenc portréja repr.

(Adatok a Tartalomjegyzékből.)

Alföld, Debrecen, 1960. 1. sz. [redacted]
borítólap, 2. l.

Bornemisza László

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296 188-307

1965 MÁR
KORTÁRS

1021

BORNEMISZA LÁSZLÓ *rajza*

értékelte, ahogy versei ugyancsak tanúsítják.

A tihanyi Fehér Fal lejtőjén, elragadó kil
a földdarabot, ahol öregségét eltölteni akarta,
lelni azt a magányt, amelyet a közelség nem
percnyi döntés után már vihette is volna útitá
az ábrahámi festőnek, a gödrösi szobrásznak,
míveseinek, a tihanyi széptantudósnak az ő sz
mindazokba az otthonokba és hajókra — Föld
—, ahova invitálást kapott, akár egy-egy vasúti összeismerkedés után, azaz nemcsak költői, hanem közvetlen emberi rendkívülisége folytán.

Összefoglalva tehát, Szabó Lőrincet e tájnak az az alkotó eleme vonzotta ide, amelyről szállodai prospektusaink és idegenvezető könyveink nemigen tesznek említést, az utóbbi másfél száz évben, a helikoni idők letűnte óta. E táj szelleme, e táj emberei. Szerénységeink, tisztelt ünneplő közönség.

Zavarba ejtő és figyelmeztető, sőt kötelező jelenség, főleg annak meggondolása után, hogy a táj látnivalói és éreznivalói közt, a természetadta világ és az ember-

---

* Elhangzott 1964. szeptember 12-én Balatonfüreden.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Bornemissza László

ÉLET ÉS IRODALOM

1965 MÁR 7

1021

Bornemissza László: Suomi

Pető János: Illusztráció

munkájában megtalálhatjuk — állapította meg Tvardovszkij. Mi adja mégis a Novij Mir sajátságos profilját? Először is az, hogy — híven hagyományaihoz —, ma is a különböző korú, alkatú és stílusú írókat foglalkoztatja, másodszor pedig az, hogy a szépirodalmi művek mellett igen nagy figyelmet szentel a közvetlen társadalmi-politikai — ahogy mi mondanánk: közéleti — témájú cikkeknek, riportoknak, tanulmányoknak.

A problémaföltáró irodalom és az „ocserk"

szett: e normákat betartani, általános boldogságot tükrözni fontosabb, mint maga a valóság. Sajátságos sorrendcsere volt ez, ahelyett, hogy az elhanyagolt mezőgazdaságban teremtettek volna rendet, a falusi élet irodalmi tükrözését vetették alá egységes rendszabályoknak. És ez a furcsa csere egy olyan elképzelésből merítette a maga igazolását, hogy mindaz, ami elhanyagolt és rendjén-nem-levő (s ezzel együtt: nem-tipikus), majd követi a falusi életről rajzolt képeken látható élenjárók és kiválóak példáját, automatikusan megjavul és a »kellő színvonalra« emelkedik."

kijelentése, osztozik az író felelősségében az olvasók előtt. De az Ehrenburg emlékiratok közlésének teljes befejezése előtt korai lenne erről a műről végleges értékelést adni."

Kihalóban van-e a regény?

A memoárok iránti megnövekedett érdeklődés egy kicsit az olvasó kritikája is a szépirodalommal szemben — véli Tvardovszkij. — Úgy látszik, a mai olvasót jobban érdeklik a tények, mint az írói kitalálás, amelynek „műfogásain" már keresztüllát.

Ez azonban nem jelenti azt, mintha Tvardovszkij

B.D.I.

B ornemisza László festő

Kiállitása Stockholmban a Norrënsgardenben

A Svenska Institut meghivására tartózkodik Sé-
országban -

Na pló

Magyar Nemzet 1965. nov. 17. 4.1.

M.D.K.

Bornemisza László
festő

Kiállítása a Józsefvárosi Művelődési
Házban nyílik meg

Napló. 4 l.
Magyar Nemzet, 1958 jan. 16

Bornemissza László

festő

Gyűjteményes kiállítása nyílt a józsefvárosi Művelődési Házban.

Fülla Mária: Bornemissza László kiállítása. 4 l.
Magyar Nemzet, 1960 jan. 28.

M.D.K.

Bornemisza László
festő

Debrecenben tart tárlatot.

Napló 7 l.
Magyar Nemzet, 1960. febr. 16.

N. G. M.

Bornemissza Lóránt

Kiállítás a Csontváry Teremben

Magyar Nemzet 1986. V. 31.

MDK

Bornemisza László (festő)

[redacted] Az ő szerkesztésében indult meg Debrecenben a Tiszántúli Figyelő c. folyóirat (1934-ben?). Az utóbbi években két képkiállítása volt a Déri Múzeumban.

Nagy Sándor: Debreceni irodalmi folyóiratok a két háború közöt.
Alföld, Debrecen 1961. 3. sz. 150. l.

Bornemissza Kaszló

festő

M.D.K.

Öreg munkás (rajz)
(repro)

Élet és Irodalom, 1961. április 28 - 2 Kap.

MDK.

Bornemissza László grafikus

"Virágok babával" /akvarell/
" Mogyoródi táj" "

VI.Magyar Képzőművészeti Kiállitás
Műcsarnok,1955. 27.1

Berneisza László festő M.D.K.

Itáliaia képeiből rendez bemutatót a kecskeméti város tanács a kecskeméti müvésztelepen .

Napló

Magyar Nemzet 1963. szeptember 17. 4.1.

Bornemisza László
festő

M.D.K.

Lengyel folyópart (repro)

Magyar Ifjúság, 1961. febr. 18

Bornemissza László festő

Neve megemlítve.

Debitzky J.: „Előljáróban"

Dunántúli Napló 1954. XI. évf. okt. 17. 6. l.

Bornemissza Károly
grafikus

MDK

Illusztráció (rajz)

Szerei András: Negyven fillér.
Élet és Irodalom, 1961. március 10-én.

Bornemissza László
festő

M.D.K.

Varsói lány (repro)

Élet és Irodalom, 1961. január 20. – 11 kap.

MDK

Bornemissza László (képzőművész)

Hortobágy műmalom c. tusrajza repr.

(Adat a Tartalom-ból.)

Alföld, Debrecen, 1960. 2. sz. [2.], 42. l.

MDK

Bornemisza László (festő)

(A cikk első fejezete gyűjteményes kiállításának ismertetése.)

Tóth Ervin: A kiállítások tükrében.
Alföld, Debrecen, 1960. 2. sz. 80-81. l.

MDK

Bornemissza László
festőm üvész a debreceni Déry-né muzeumban
kiállitást rendez.

Esti Hirlap 71 sz. 1958. márc 25 2 old.

ll. D. K

BORNEMISZA László festő

Lengyelországi sikereiről ír a saj-
tó Lublini kiállításán át festmé-
nyét vásárolta meg a lublini múze-
um

Magyar Nemzet 1960. (XVI.) 284. sz. 7. l.
kot. 30.

Bornemisza László (festő)

Művei: Falu bolondja; Medgyessy Ferenc, Oláh Gábor, Holló László, Gulyás Pál, Sántha Kálmán portréi; Pletyka, Kutyakiállításon, Jampi, Füttyös, Vörös ruhás nő, Szilveszter, Irisz játékkutyával, kék táj, Vörös Balaton, Hortobágyi-malom (nem világos, hogy cím, vagy csak témamegjelölés), Vár utca, Margit utca.

Tóth Ervin: A kiállítások tükrében. Alföld, Debrecen, 1960. 2. sz. 80. l.

Bornemissza László
grafikus

M.D.K.

Rajz

Gyárfás Miklós: Az égövi embet.
Élet és Irodalom, 1960. július 29 – 31 szám. — 9 l.

MDK

Bornemisza László (festő)

Debreceni származású. 1960. februárjában rendezte kollektív tárlatát a Déri Múzeumban. Művei tájképek, jellemábrázolások; hajlik a karikírozás felé.

Tóth Ervin: A kiállítások tükrében.

Alföld, Debrecen, 1960. 2. sz. 80. l.

MDK

Bonemissza László (festő)

Tavaszi áradás c. vízfestménye
repr.

Alföld, Debrecen 1961. 2. sz. 33. l.

M. D. K.

BORNEMISZA László festő

Lengyel Láng (Rajz) Rest

Magyar Nemzet 1961. márc. 5. 8. l.

A KUT jubiláris kiállítása

Szombaton este nyilt meg a *Képzőművészek Uj Társaságának* jubiláris kiállítása a *Nemzeti Szalón* termeiben.

Néhány jelentős művész — *Bornemisza, Perlrott-Csaba, Kmetty, Pátzay, Aba-Novák, Farkas* István — távolmaradását leszámítva, a Társaság felvonulása elég teljesnek mondható. S különösen örvendetes, hogy nemcsak az »öregek«, hanem a fiatalok is válogatott, komoly színvonalat tartó anyaggal vesznek részt a kiállításon. A nagyterem alaphangját *Egry* József új olajpasztelljei adják meg. Jórészt balatoni motivumok, festőiséget grafikus elemekkel stílusosan keverő, rőt fényekben fürdő tájak, pár leegyszerűsített figurával s hátterükben a Badacsony nyomott kupolájával. Álomban tündöklő valóság-emlékek, amelyek teljes kiérettségében prezentálják Egry zseniális, egyéni művészetét. Köztük kiemelkedő mestermű: az *Őszi nap* és a *Parti mentén*. Friss témagazdagodást s valamivel »tárgyiasabb« festői előadást jelez az *Est a Krisztinában*. Hozzá csatlakozik *Márffy* Ödön finom színekben pompázó, franciás eleganciájú tájainak és figurálisainak, valamint *Berény* Róbert ideges-nyugtalan, tompított színskálájú tájképeinek értékes sora. Közbül egy-egy emlékezetes vászon: *Szőnyi* István *Zsuzsája* (de talán még megkapóbb a szélső terembe került remek *Rózsa Miklós portré*) és *Bernáth* Aurél *Mosónője*. *Czóbel* Béla három megkapóan szép csendélete s a csupatehetség *Barcsay* Jenő négy erőteljes képe zárja le a nagyterem harmóniáját.

Az oldaltermek anyagából első helyre kerül elmélyült festői értékeivel *Szobotka* Imre három tájrészlete és *Diener-Dénes* Rudolf négy pompás vászna. (Utóbbiak közt egy mesteri portré: *Kisfiú fotőjben.*) De ugyancsak kitűnő anyaggal szerepel *Czigány* Dezső, *Klie* Zoltán, *Novotny* Emil Róbert, *Pajzs-Goebel* Jenő, *Patkó* Károly, *Vörös* Géza, *Bor* Pál, *Gadányi* Jenő, *Deli* Antal, *Hollós-Mattioni* Eszter, *Jándi* Dávid és *Schönberger* Armand, míg a legfiatalabb generációból főkép *Bene* Géza, *Dési Huber* István, *Körmendi* András, *Modok* Mária, *Beck* Judit és *Ilosvai Varga* István válik ki előnyösen.

A szobrászok élén *Medgyessy* Ferenc és *Csorba* Géza jár, legújabb műveivel és java kvalitásaival. *Vedres* Márk, *Vilt* Tibor, *Beck* András, *Varga* Oszkár, *Schaar* Erzsébet kiemelkedő munkái mellett külön értéke s szinte szenzációszámba menő művészi meglepetése a kiállításnak Ferencsy Béni elragadóan szép tökéletes

Bornemisza.

P.N. 937. XI. 2.

Pest. Napló

klallitásnak *Perenczy* Beni elragadóan szép, [illegible]
plakett-sorozata. K. A.

Barnemina László

szerepelt az I. debreceni nyári tárlaton.

Hajdú-Bihari Napló V. n°. 1967. aug. 12.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296. 188-307
Bornemissza László
ORSZÁG VILÁG
1967 AUG 16.
1021

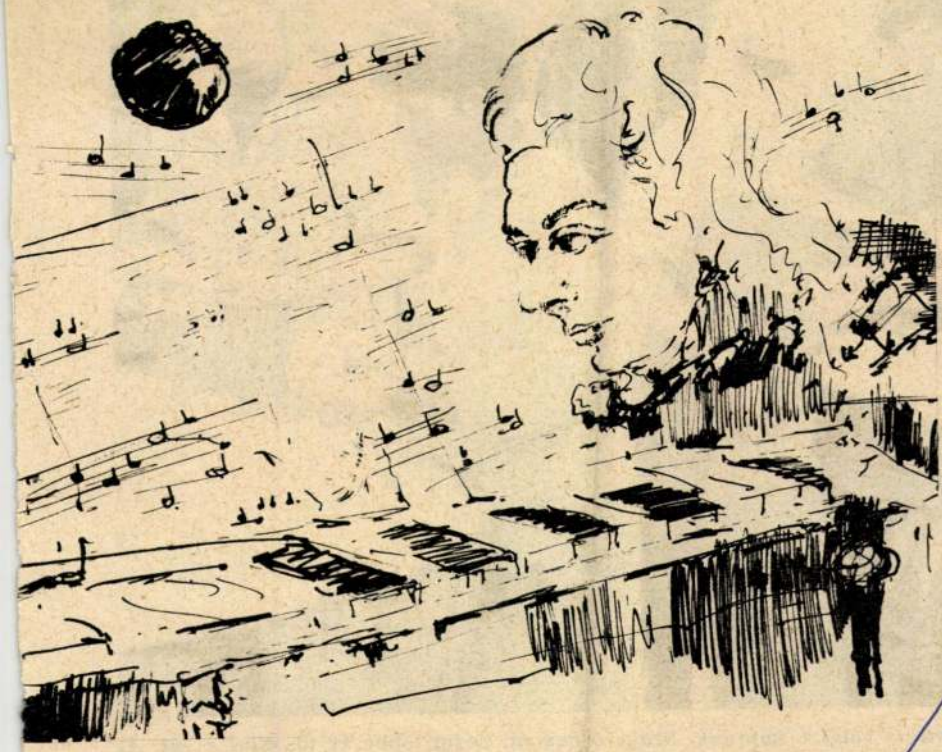

Bornemissza László rajza

ál erre is választ kaptunk. Szükség van rá, pedig többe kerül, mint az új. Az ·somagolás gyatrasága miatt abból is nagyon sok törötten érkezik. A paksiak ıtt . . .

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
1964 APR
ALFÖLD
Bornemisza László
1021

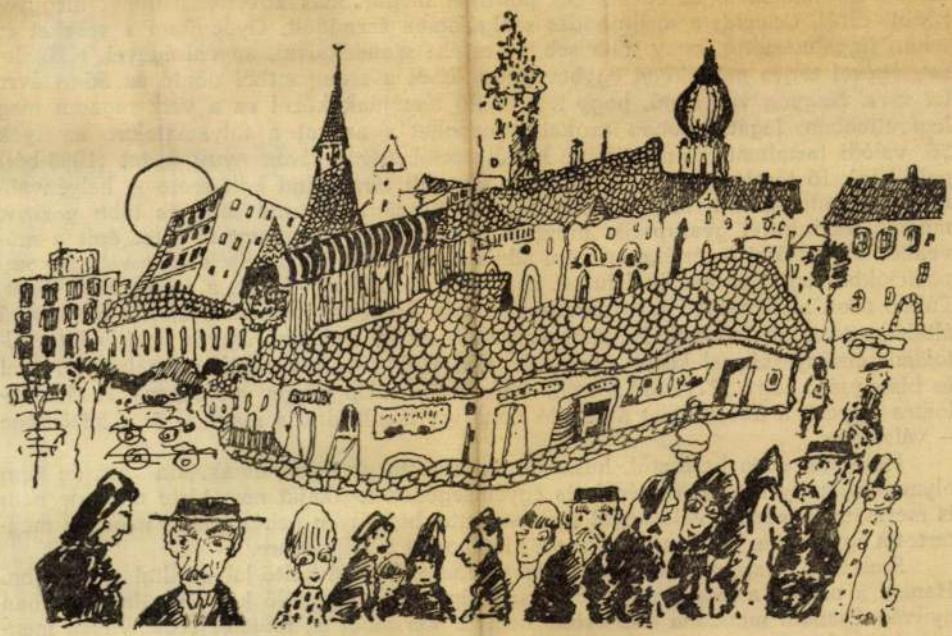

Bornemisza László: Kecskemét

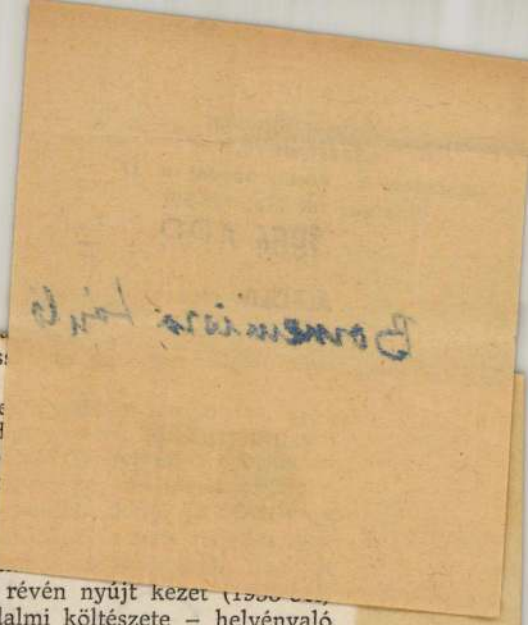

fajgat . . .' Ebben a válságban összesodródott a közös
Kettősen-egy tartalmú; két szálon követjük nyomon.

Az ellentétektől feszült forrongó éveket tragikus elle
szilárd konszolidáció és egészséges politikai megújhod
ződött erről, Csanádi a megújhodás szolgálatába szegő
tenni, figyelmeztetni, hogy több seb ne essék: szándék
zettségével teljes mértékben egybevágott. Ebből a szer
írt vers. Nagyon valószínű, hogy a hasonló témájúak
legérettebben, legátfogóbban azokat a napokat s azo
56 valódi tartalmát jelentették. E költői szembenézés révén nyújt kezet
politikánk fő törekvéseinek. Ettől fogva Csanádi társadalmi költészete – helyénvaló így is mondanunk: a társadalomra figyelő Csanádi – mind több és több pozitív, megnyugtató hittel gyarapszik, mind több pozitív és megnyugtató hitet épít a művekbe. Ott ad újat és értékeset, ahol adnia a legtöbbet jelent. Széles alapvetésű kompozíciókba foglal várost és falut, a népi és a technikai világot, a jelent és a jövőt. Túllép azon a kényszerű tartózkodáson, amely korábban visszatorpantotta a nagyívű általánosító gondolatoktól. Alkalmasnak ítélte az időt ahhoz, hogy a *pozitív* hitet *általános* érvényességgel kösse egybe. Az első Hold-rakéta Csanádi szemében arra jel és bizonyság, hogy *„Tér, Idő törpül, mai Sáncon átlép gőggel a Holnap."* A társadalomra figyelő, a társadalmat ábrázoló költő így lábalt által a maga – és a közössége – válságán.

Huszonöt éven keresztül, huszonöt év után megmaradt annak, aki volt, de nem olyannak, amilyen volt. Életének és egyéniségének logikáját nem törte meg, de nem is merevítette meg. A valósággal szembesítette, bármilyen nehéz volt is néha, és megtartotta egyenesen, bármennyi alkalom kínálkozott is a kitérésre.

Szeretnénk azt írni: nemcsak a társadalomra figyelő költő lábalt által a válságon. Hanem a magát, a maga mikrokozmoszát figyelő és megítélő költő is. Erre azonban nyilván Csanádi mondana elsősorban nem-et. Verseiből az idült és reménytelen megnem-értettség, a magával való elégedetlenség panaszai buknak elő. Mintha mérgezett levegőben élne, úgy szenvedi el szűkebb környezetét, az irodalmi életet. Társ nélkül,

Bornemisza László
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
APR
ALFÖLD

1021

Bornemisza László: Szentendre I.

– Megyek egyszer, tudod, a körúton, hát valaki
Visszafordulok. Hát Krúdy Gyula!
– Hej, te csibész, be örülök, hogy találkozom veled!
– Hát még én! – feleltem boldogan.
– Nanana! Csak vissza ne szippantsd! – mondja
egy vasam sem és megöl a szomjúság, míg valami vérszopó
– Hát, sajnos, pénzem nekem sincs! – felelem. –
Gyula bácsi, amennyi belénk fér. Csak ide kell ellibegnün
ott zongoráztam a Nyulacska című kocsmában. A tulaj m
tana, mert szerettek a vendégek. És ha belépek, kérés nél
– Ajj, ezt már menetközben is elmondhattad volna! – lök előre Gyula bácsi.
Ismerted őt? Vágtatunk a villamoshoz és tíz perc múlva a Nyulacskában ülünk.
A tulaj máris helyezi elénk a lityis üveget. Bemutatom Krúdynak. Egész odavan a
megtiszteltetéstől. Nem is mer előhozakodni előtte nekem azzal, hogy mint írót
visszacsábítson.

Na, leöntjük gyorsan a bort. Gyula bácsi éppen rám sandít kérdőleg: jön-e még
valami nedű?

Egyszerre bebukik az ajtón a legjobb régi vendégem. Egy gazdag kárpitos.
Tudod? ... Kefekötő, famegmunkáló, asztalos, kárpitos, ezek a legjobb ivók, mert
szőrrel, porral szárítják ki a torkukat.

– Huha! Művész úr! Visszajöttél mégis? – ujjong nekem a kárpitos. Aztán
máris kiabál a csaplárnak: – Gyerünk csak ide két lityit! Ha megengedik az urak?

Gyula bácsi már közben megrúgta a lábam az asztal alatt és dünnyögi:

Bornemisza László
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
APR
ALFÖLD
1021

Bornemisza László: Szentendre II.

Az ezredes tokája feszes-kék lett:

– Node, kérem . . . őrvezető . . .

– Ne hápogj – szólt valaki hátulról –, jössz velü

Az ezredes elhallgatott. A hordóról azonban nem s
ülőalkalmatosság.

– Nézzétek – mondta Sanyi mellett egy forradásos
egy veréb.

A faluból éles kanyarral kiforduló úton előírásos
hadnagy közeledett. Kerékpáron. A küllők fényesre csi
ben. Nyakában géppisztoly lógott.

A felszólításra megállt, leszállt a gépről:

– Alezredes úrnak alázatosan jelentem, Mayer hadnagy, a harmadik roham-
osztag parancsnoka, jelentkezem!

– Pihenj! – mondta Botond és ment oda:

– Hadnagy úr, hát te is életben maradtál? Igazán örülök.

Kezet fogtak, átölelték egymást.

– Hogyhogy én is, alezredes úr, kérlek?

– Az előbb érkezett három katonád – fordult hátra az, hogy Forgácsra mu-
tasson.

Az első rövid sorozat a belét fordította ki. A hadnagy is felbukott. Géza tüzelt, míg csak egy cafatot látott a két tisztből. Nyugodtan lőtt, volt töltény elég . . .

Aztán felállt, leporolta a ruháját, megigazította a derékszíját és odament a csoporthoz. Csak közelről vette észre, hogy a huszárezredes a hordó mögé bújt. A többiek úgy maradtak, ahogy az első lövés pillanatában voltak.

Géza leült Pécs Imre mellé:

Bornemissza László

Anyja

Országos - Vilmos 1967/13 13 old.

CSÁK GYULA

Utószó a »Mélytengeri áramlás«-hoz

1. Amikor a Magvető Könyvkiadó értesített a döntésről, hogy újranyomják Mélytengeri áramlás című könyvemet, egyben azt is javasolta: írjak hozzá valamit, pontosabban: írjam tovább, mondjam el, mi történt a könyv megjelenését követő tíz esztendő alatt a paraszti világban. Rábólintottam, ígéretet tettem, aztán hónapok múltak el anélkül, hogy egyetlen betűt le tudtam volna írni ebben a tárgyban.

2. Az elmúlt évtizedben sokszor tanácsolták, hogy folytassam a „Mélytenger"-t, illetve írjak hasonló újat. Egyfelől azért, mert úgy tűnt, hogy számomra ez nagyon alkalmas terep és műfaj – számos megítélés szerint mindmáig ebben a könyvben tudtam felmutatni legjobb írói képességeimet –, másfelől a személyemet érintő indokok nélkül is hasznosnak, sőt: szükségesnek, társadalmi igényt kielégítőnek vélték jónéhányan egy ilyen új könyv megírását.

Noha beláttam, hogy van igazság a noszogató tanácsadók szavaiban, soha nem tudtam végleg elszánni magam, hogy ráduplázzak a Mélytengeri áramlásra.

3. Minden emberi tevékenység – felismert vagy rejtett – célja, hogy magát az embert előremozdítsa a kiteljesedés, az önmegvalósítás irányában. Természetes lett volna hát esetemben, hogy miután – bizonyos közmegítélés szerint – ráleltem arra a kerékvágásra, amelyen haladva pályám csúcsa felé emelkedhetek, ebben a kerékvágásban kellett volna maradnom –, ámde mégsem tettem. Össze-vissza kalandoztam az irodalmi formák világában, s olyan művek írásával is gyilkoltam magamat, amelyek jóval kisebb erkölcsi hasznot hoztak, mint szociográfiai kísérleteim, közöttük elsősorban a Mélytengeri áramlás. Miért nem „folytattam" hát ezt a könyvet?

4. Korábban nem tudtam vagy nem mertem erre a kérdésre egyértelmű választ adni; most már tudok és merek. Azért nem írtam nagyobb lélegzetű szociográfiát a faluról az utóbbi tíz évben, mert erről a témáról, ebbe a műfaji keretbe illeszthetően – nincsen új mondanivalóm.

5. Vajon azért-e, mert az utóbbi tíz évben nem okosodtam és nem támadtak új szempontjaim a vizsgálódáshoz, vagy azért-e, mert az elmúlt évtizedben nem történt annyi érdemleges változás falun, amely egy egész kötetet megtölthetne? – ezt viszont nem tudom. Azt hiszem: mindkét feltevésben van igazság.

Minthogy nem vagyok képzett szociológus és nincsenek tudományos módszereim, hanem csak az újságírói gyakorlatból és a szépírói ösztönből tevődik össze a valóság vizsgálatát meg elemzését célzó készségem, hát csakugyan nincsenek a tudomány irányából érkező impulzusaim. Olvasok ugyan friss szociológiát, nyugatit is, keletit is, de ezek többsége rendszerint annyira csak a részletekkel foglalkozik, hogy nem érzek ösztönzést hasonló kutakodásra. Az általam művelt, úgynevezett szociográfiában engem csak az érdekelt és most is csak az érdekel, ami az irodalom és a politika határterületein mozog, ami tehát a társadalomról és az emberről, mint egészről gondolkozik. A Mélytengeri áramlás megírásához is ezekből az irányokból kaptam az indíttatást. Mivel politikus is szerettem volna lenni meg író is, de egyik sem voltam, hát csináltam valami olyasmit, amelyben mindkét irányú ambíciómnak helyet szoríthattam.

6. Senki nem hatalmazott fel, hogy mások nevében is szóljak, de senki nem is tilthatja, hogy a személyemen kívül eső megfigyeléseimet is előadjam. És megfigyeléseim alapján arra következtetek, hogy az irodalmi szociográfiának nevezett műfaj mások esetében is pótlék-munka. Muszáj-Herkulesként elvégezni valamit, amit – megítélésünk szerint – sem a politika, sem az irodalom nem végez el, de aminek az elvégzéséhez sem tisztán politikai, sem tisztán irodalmi eszközeink nincsenek – ez a kényszer-állapot szülte az írói szociográfiákat Magyarországon

a háború előtt is, 1960 után is. Kilépni az irodalomból vagy még be nem lépve az irodalomba, a politika legidőszerűbb, legnapibb gondjairól szólni, de az irodalom választékosabb, hajlékonyabb, kifejezőbb nyelvén, hogy szélesebb körben is hasson a mondanivaló, hogy eljusson azokhoz is, akik viszolyognak a politikai zsargontól. Ilyen elhatározás egyaránt feltámadt írókban is, politikusokban is – az irodalmi-szociográfia művelői mindkét irányból verbuválódtak.

7. Ami személy szerint engem illet, különleges és egyéni ok is sarkallt. A köznek tett szolgálaton túl magamnak is akartam szolgálni. Akkoriban már nagyon vágytam rá, hogy – Veres Pétert idézve: – legyek valakivé. Akkoriban már nagyon megéreztem azt, amiről egy évtizeddel később annyit beszéltek és írtak, vagyis: helyzetem hátrányos voltát. Én voltam az első hátrányos helyzetű a felszabadulás utáni Magyarországon... és mindenképpen le akartam dolgozni ezt a hátrányt.

Első elemista koromtól kezdve kitűnt fogalmazáskészségem, a debreceni népi kollégiumi évek idején pedig már hozzáértőkből, műveltekből alakult, valóságos drukker-táborom volt, Pestre kerülésem után mégis több mint egy évtized eltelt anélkül, hogy valamire is vittem volna az irodalomban. Megjelent ugyan néhány írásom, amelyekért alkalmi vállveregetéseket kaptam, de felavatottá, beavatottá nem lehettem; fal választott el azoktól a hozzám hasonlóan szegénységből indult költőktől, íróktól, kritikusoktól, akik azonban azzal a helyzeti előnnyel rendelkeztek, hogy régebbről ismerték egymást, közös harci emlékeik voltak a szocialista magyar irodalom teremtésének kezdeti időszakából. Az úgynevezett „túlzott központosítás" a kultúra és azon belül az irodalom szerveződése tekintetében is éreztette hatását: többnyire csak Pestről startolhatott valaki a Parnasszus felé.

Minthogy én 1956 októberének közepétől hivatalosan külföldön – Bulgáriában – voltam, aztán a határzár miatt egészen november végéig Jugoszláviában rekedtem, úgyszólván teljesen intakt maradtam; sem pró- sem kontra nem vettem, mert nem vehettem részt az itthoni eseményekben. Irodalmi törekvéseim szempontjából ez előny is lehetett volna, én azonban nem használtam ki, mert személyes természetű rokon- és ellenszenveim, továbbá töménytelen belső bizonytalanságom visszatartott attól, hogy valamelyik 56 utáni irodalmi hullámhoz csatlakozzak.

Noha a politikai alkalmasságot továbbra is éreztem magamban, átmeneti kiábrándultság és egyéb meggondolások után azt határoztam, hogy minden ilyen törekvésemről lemondok, és elsősorban prózaírói hajlamaimat erősítem.

Ámde roppant türelmetlen voltam magammal szemben és képtelen voltam valamilyen hosszabb terjedelmű szépmíves munkába kezdeni. Illetve: belekezdtem több ilyenbe, da hamar abbahagytam, mert akár a katonaló a kürtszóra, minduntalan kapkodtam a fejem a hol innen hol onnan feltörő, közéleti-irodalmi csatazajra.

Aztán – ha jól emlékszem – 1962 tavaszán kaptam egy ajánlatot, amely pontosan illett akkori, fél-írói egyéniségemhez és fél-politikai szándékaimhoz.

Az Élet és Irodalomnál dolgoztam, valamilyen nehezen megnevezhető munkakörben s egy folyosón voltunk a Magvető Kiadóval. Egyik napon áthívtak és megkérdezték, hogy nem lenne-e kedvem közös könyvet írni Bornemissza László festővel, aki általam nem egészen felfogott elképzelést akart megvalósítani, valami olyasmit, hogy portré-könyv. Parasztfejeket rajzolna, amelyek alá odaírnék pár sort, azt, ami éppen eszembe jut. Mondom, ezt nem egészen értettem, de örömmel vállalkoztam, mert az a lehetőség villant fel előttem, hogy írhatok végre egy nekemvaló könyvet – amelybe mindent bele akartam írni „ami éppen eszembe jut". Ebből az elszánásomból később kínos vitám kerekedett Bornemissza Lászlóval, de én bizonyultam erőszakosabbnak, s az én elképzelésem szerint valósítottuk meg a könyvet, vagyis: nem a rajzolt, hanem a szöveganyag került előtérbe.

8. A Mélytengeri áramlás megjelenését követő heves, olykor ingerült vitákban felmerült, hogy könyvem voltaképpen egy faluról – Nádudvarról – szól, s innen nézve sok tekintetben pontatlan, sőt: hamis, mert Nádudvar nem olyan, amilyennek én leírtam. Roppant nehéz volt védekeznem, mert csakugyan eltöltöttem egy hetet Nádudvaron és ottani személyeket is, tárgyakat is modellként alkalmaztam könyvemben, s ezek alapján felismerhető lett Nádudvar –, de a könyv mégsem Nádudvarról szólt. Annyira nem, hogy egyetlen egyszer sem említem ennek a településnek a nevét, pedig a megírás idején már gyakorlott riporter voltam és tudtam, hogy a helyszín megjelölése nélkül nem lehet hiteles riportot írni. Én azonban nem riportot írtam és könyvem hitelét éppen a helyszín megnevezésének elhagyása adta. Akkor lett volna tartalmilag pontatlan és hamis, amit írok, ha kijelentem, hogy Nádudvarról írok, hiszen nagyon is tudtam, hogy nem ezt teszem. Csak annyi köze volt könyvemnek Nádudvarhoz, amennyi a költőnek a kávéházhoz vagy az otthoni íróasztalhoz, amelyen éppen versét írja.

Valamivel azért több is, mert a nádudvari helyszín elsőrendűen fontos volt az inspiráció, a gondolat-ébresztés szempontjából.

Kétirányú ösztönzést is adott. Feltámasztotta bennem mindazt az emléközönt, amely a Nádudvartól néhány kilométerre levő Püspökladányt idézte, azt a helyet, ahol gyerekkoromat töltöttem, ahol tehát a sírig elkísérő benyomásaimat szereztem a szegényparaszti, általában a paraszti és falusi életről. Ámde nemcsak a ladányi emlékeket idézte a látvány, hanem a paraszti világról egész életemben felhalmozódott, meg tudatosan gyűjtött élményanyag is felszínre tört és kompakt képpé állt össze előttem. Hogy úgy mondjam: ihletet adott hát Nádudvar, de csak annyira, amennyire bármely más alföldi település adott volna, mert könyvem mondanivalóját nem Nádudvaron gyűjtöttem, hanem az kész volt a fejemben, mielőtt Nádudvarra utaztam volna. Az, hogy odamentem, teljesen véletlen volt: Bornemissza barátommal döntöttünk úgy, hogy odamegyünk, mert mindketten alföldiek vagyunk és úgy gondoltuk: biztonságosabban mozgunk majd az ismerős terepen. De percig nem gondoltam, hogy Nádudvarról írok majd, hanem az egész magyar parasztságról akartam írni. Nem egy falu konkrét sorsából indulva kívántam az egészre következtetni, hanem az egészre jellemző leírást próbáltam adni úgy, hogy annak alapján rá lehessen ismerni az egyedire is. Azt, hogy ez valamelyest sikerült is, egy Dunántúlról abban az időben kapott levél igazolja, amelyben egy tanácselnök tiltakozik a falujukról szóló könyvem adatainak pontatlansága miatt... Életemben soha, sem azelőtt, sem azóta nem jártam abban a faluban.

9. A másik ösztönzés, amelyet a nádudvari helyszíntől kaptam, direktebb az előbbinél, de ennek alapján sem állítható, hogy Nádudvarról szól a könyv.

Mivel a magyar parasztság egészére jellemző változásokat, éspedig elsődlegesen a tudatbeli, lélekbeli változásokat kerestem, törekedtem, hogy a másjellegű problémákat megkerüljem vagy elkerüljem, hogy zavarmentesebben a választott témára összpontosíthassak. Legfőképpen igyekeztem elkerülni a gazdasági, gazdálkodási, üzemszervezési és efféle gondokat és származékaikat. Számomra nemcsak tíz évvel ezelőtt, hanem már huszonöt évvel ezelőtt is világos volt a nagyüzemi termelőtevékenység gazdasági előnye, erre tehát nem akartam szót vesztegetni, mert feltevésem szerint 1963-ban már nem is volt szükség ilyesminek a bizonygatására. Akkor már sok magyar példa igazolta a nagyüzem fölényét. Akkor én már a gazdaságon túli előnyökre voltam kíváncsi: nem arra, hogy a határ és a háztájak külső képe miként változott és változik, hanem arra, hogy az emberek belső világa miképpen módosult. Ha olyan helyre mentem volna, ahol még a szegénységgel küszködtek, ahol idétlen a vezetés, a szervezés és tele van a falu ezekből származó civakodással, akkor mindez elfedte volna előlem azt, ami elsődlegesen érdekelt, nevezetesen az, hogy a jólét növekedése mellé milyen pluszt könyvelhetünk még el: a paraszti életforma általános átszerveződése milyen változást hozhat az ember minőségi megemelkedése tekintetében. Pusztán az anyagi javak szaporítását ugyanis sokféle módon elérhetjük, de miért van az, hogy mi szocialista módon akarjuk elérni? Miért csábító ez: mi ennek a külön hozama?

Tíz évvel ezelőtt már sok magyar falusi közösség alkalmas terepet nyújtott ilyen vizsgálódásra – így Nádudvar is. Akkorra már sok helyen túl voltak a nagy viharon, csend volt már sokfelé, kisütött a nap is, legfeljebb néhány esőcsepp hullott még a fákról... S hogy a kínálkozó helyek közül Nádudvarra esett a választás, annak e tekintetben is csak az a szubjektív oka volt, hogy úgy döntöttünk Bornemissza barátommal.

10. A fenti, Nádudvar szerepére utaló magyarázkodásom nem az egykori vitákban elhangzott kérdésre válasz, hanem arra a mai kérdésre, hogy miért nem írok újabb falu-szociográfiát. Ha ugyanis egy konkrét, viszonylag könnyen áttekinthető kis közösségről írtam volna annak idején, akkor a folytatással is könnyebb lenne a dolgom. Újra elmennék oda, elbogarászgatnék a helyi ügyek között, aztán megtoldanám könyvemet azzal, amivel az élet is megtoldotta magát azóta. Tehát éppen arról van szó, hogy ilyen újravizsgálható helyszínem nincsen, mert a Mélytengeri áramlás helyszíne az egész magyar paraszti tenger. Ezt pedig nem tudom néhány napos „odautazás" után áttekinteni.

Annak idején sem néhány nap alatt tekintettem át. Egész életem minden idevágó tapasztalása sűrűsödött össze könyvemben. Az egy heti nádudvari jövés-menésem annyi volt csupán, mint a válogatott labdarúgók tatai táborozása: nem ott tanulnak meg futbalozni, ott csak kondicionálják magukat a nagy vállalkozás előtt.

11. No jó – mondták már több ízben, amikor ezeket a kifogásaimat előadtam, ha nem megy néhány nap alatt, akkor tessék annyi időt szánni az általános vizsgálódásra, amennyit szükséges.

Csakhogy nálam nem a vizsgálódás hiányzik, hanem az eredmények. Annyira nézem én folya

matosan a valóságot, hogy már belefájdult a szemem, de a leírható új összegezés olyan vékonyka a Mélytengerben mondottakhoz képest, hogy semmiképpen nem telik belőle egy hasonló könyvre.

12. Nem hiszem, hogy azért, mert butább lettem az elmúlt évtized alatt és semmi értelmes nem jutna eszembe, hanem inkább azért, mert bölcsebb lettem és ennek következtében bizonytalanabb is a valóság milyenségének megítélésében. Ma már hiányzik belőlem az a hetyke bátorság, amely a Mélytenger írásakor még repítette golyóstollamat. Most, hogy újraolvastam a könyvet olykor mosolyognom kellett azon a határozottságon, ahogyan naivságokat is megfogalmaztam, más esetben pedig egyenesen elhűltem, hogy atyaisten! – miket merészeltem én!?

Távol áll tőlem, hogy álszenteskedjek és bírálgassam akkori magamat. Ezt semmiképpen nem tehetem, akkor sem, ha látom könyvem némely hibáit. Teljesen függetlenül attól, hogy milyenfajta ítéleteket kaptam, soha, egy pillanatra sem inogtam meg abban a hitemben, hogy becsületes, tiszta munkát végeztem. A legőszintébben írtam, amit gondoltam, s ehhez képest másodlagos, hogy kielégítettem-e a különféle várakozásokat vagy nem. A gondom most éppen az, hogy erre az egyértelműen tiszta és őszinte szókimondásra nem tudok rálelni ismét. Nemhogy bírálnám tehát akkori magamat – inkább irigylem.

13. Ha elbizonytalanodásom okaira gondolok, elsősorban az jut eszembe, hogy talán életkori sajátosság a higgadás, a bölcselem, amit egyébként igen gyakran elkényelmesedésnek, elgyávulásnak is nevezhetnénk, ha elég bátrak lennénk gyávaságunk bevallásához... S valóban megfigyelem magamon, hogy milyen kifinomult érzékkel teszek félre olykor témákat, amelyekről magamnak sem vallom meg, hogy kényeseknek, kellemetlen következményekkel terheseknek sejtem őket, ezért nem merek megírásukba kezdeni. Olykor hangosan is beszélek erről vagy magamnak, vagy másoknak s ilyenkor azzal áltatom és mentegetem magam, hogy nem rajtam múlik a dolog, mert megírnám 'én, ha hagynák...

Ez azonban csak félig igaz mentegetőzés. Mert kétségtelen, hogy vannak neuralgikus pontok, amelyekhez óvakodva kell nyúlni az írónak, mivel többszöri tapasztalat bizonyítja, hogy súlyos félreértéseknek, félremagyarázásoknak, sértődéseknek, majd sértegetéseknek teszi ki magát, s néhány kivételtől eltekintve, nem éri meg, hogy ilyen következményeket vállaljon mondanivalójáért.

Ámde az is kétségtelen, hogy irodalmi és – olykor – nem irodalmi közítélkezésünk eltúlozza az úgynevezett rázós témák számát és ott is mumust lát ahol szó sincs ilyesmiről. Nagyon sok esetben arról van szó, hogy bizonyos témák leírását, kifejtését senki, sehol nem tiltja az írónak, ellenben igenis gátat emelnek munkája elé saját képességeinek korlátai. S ilyen esetekben inkább az a tisztességes magatartás, ha lemondunk a dolog publikálásáról, mert a félig végiggondolt, félig fogalmazott, olykor hányaveti előadásmódokkal semmi hasznosat nem végzünk, csupán fölösleges izgalmi állapotokat teremtünk.

Bizonyára vannak, akik elszántan vállalnak ilyesmit is, mert annyira sarkallja mondanivalójuk, hogy belső kényszereiknek engedve, félkész állapotában is a világ elé tárják; meg aztán vannak olyanok is, akik provokatív hajlamaiktól indíttatva vágnak bele olyasmibe, aminek inkább hóhérai mint mesterei, és ebből következően semmi haszon nem származhat tevékenységükből, csupán egy fölöslegesen felborzolt izgalmi állapot – dehát éppen ez volt a céljuk, mivel – bármi áron – forgalmazni akarták nevüket.

14. Legfájdalmasabban érintett, hogy annak idején éppen a Mélytenger ürügyén engem is megvádoltak ezzel a hecc-emberkedéssel, holott semmi nem állt tőlem távolabb. Olyan emberként végeztem akkor a dolgom, akinek különféle okok együtthatásaként módjában állt összefüggően, nyíltan és őszintén elbeszélni azt, amit az enyémhez hasonló tapasztalatú, lélek- és idegállapotú bárki más elbeszélhetett volna. Semmi tudatosan tervezett kötekedés, „odamondogatás" nem volt szándékomban – és nincs a könyvemben. Ha mégis meghökkenést keltettem, az az akkor még ismeretlen modorom jelentkezéséből és a paraszti létezésmód, gondolkozásmód szokatlannak tűnő – mert azelőtt hiányzó – leírásából következhetett. Könyvem csak annyiban volt „bátor", hogy a szocialista magyar társadalmi közösség minden tekintetben teljes jogú tagjának éreztem magam, soha, semmilyen személyes, a bőrömön szerzett tapasztalásom nem volt a nyíltság, őszinteség, igazság kimondásának tiltásáról vagy megtorlásáról, ezért a belém idegződött, magától értetődő természetesség pózából adtam elő mindazt, amit fontosnak tartottam.

Én voltam aztán az a későbbiekben, akinek meg kellett hökkennie azon, hogy milyen veszedelmekkel járhat a meglehetősen naivul értelmezett és alkalmazott őszinteség.

De nem azt a következtetést vontam le, hogy ezentúl nem szabad őszintének lennem, egyáltalán nem. Ezt a Mélytengert követő számos, rövidebb-hosszabb írásom igazolja. Hanem azt

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ÚJ ÍRÁS
Budapest
1978 04

gondoltam, hogy mennél fontosabb igazságot akarok kimondani, annál kevésbé elegendő a gyermeteg és naiv jószándék; annál inkább kötelességem, hogy minden kiterjedésében tökéletesen ismerjem tárgyamat és csak ilyen felvértezettség birtokában léphetek vele a nyilvánosság elé.

15. Ha ilyen alapállásból közelítek a sokak által ajánlott feladathoz, egy új Mélytenger írásához, akkor hamar be kell látnom, hogy minden tekintetben készületlen és alkalmatlan vagyok. Részletekről, a paraszti világ mozgásának úgynevezett mikro-jelenségeiről támadnak persze mondanivalóim, de ezeket le is szoktam írni. Ez a művelet azonban csak annyi, mint a csillagász munkája, aki hónapokig tartó türelmes megfigyelések után kideríti, egy nagyon távoli égitestről, hogy megváltoztatta színét és alakját, de ebből a tényből nem következtethet az egész világegyetem mozgásának új szabályaira.

„Mi van most falun?" – kérdezik tőlem időnként, és rendszerint kitérek a válasz elől. Kedvem lenne visszakérdezni, hogy: „Mi van most városon?" Erősödő meggyőződésem ugyanis, hogy elhomályosul lassanként a hagyományos értelemben vett falu-tudat, mert a gondolkozásmódot befolyásoló tényezők mindinkább azonosan hatnak falun és városon. Ezeknek a tényezőknek a vonzási középpontja pedig az anyagi javak gyűjtése, a civilizációs előnyök megszerzése érdekében. És ez bármennyire korlátok közé szorítva, szocialistà állami keretek között zajlik, elég nehéz kihámozni a tendencia szocialista mutatóit. Olykor inkább ellenkező előjelekre bukkanhatunk. Mindez azonban nem azt jelenti, hogy a mi mai társadalmunk jellege ösztönzi az embereket nem-szocialista irányokba. Úgy gondolom, hogy ezt az ösztönzést éppen a régi beidegzettségek újraéledése, felerősödése adja, és arról van szó, hogy nincsenek még megfelelő eszközeink ennek az ellensúlyozására. Harminc évvel a háború után, az anyagi helyzetek viszonylagos rendeződése után, a létbizonytalanság megszűnése után természetes tünet a kispolgári ideák megjelenése. Ezért kell a szocialista életideálok fejlesztésén sokkal többet munkálkodnunk városon és falun egyaránt, s aztán lehet majd vizsgálódni, hogy haladtunk-e és mennyit haladtunk. A társadalmi-politikai típusú hadakozás után, amelynek lényegét az a jelszó fejezte ki, hogy *ki kit győz le* – most, úgy gondolom, a morális, az emberek tudatvilágán belüli hadakozás időszakát éljük, amelynek jelszavát így fogalmazhatnánk: hogy *mi, mit győz le.*

16. Az, hogy kitérek egy új Mélytenger írása elől, nem jelenti azt, hogy általában kitérek a jelenidő ábrázolása elől. Úgy látom azonban, hogy a publicisztikával, riporterkedéssel elegy szociográfikus módszer helyett tisztábban az irodalom eszközeit kell használnom a valóság leírására. Ha most nincs is egzakt tudásom a magyar társadalomról, vagy benne a parasztságnak, mint társadalmi résznek a milyenségéről, rengeteg tudásom van általában az emberről, amelynek leírását gátolja vagy lehetetlenné teszi a szociográfikus módszer. És a művészi leírás is azonos értékű lehet egy tudományos leírással, sőt: több lehet, pláne ha a tudományos leíráshoz nincsen elég tudományom...

A művészi leíráshoz van-e elég tehetségem? – ez nagyrészt bizonyításra vár. Kudarcok is, bátorító jelek is vannak mögöttem – és nagy elszánás él bennem. Erősen remélem, hogy eljön az idő és az alkalom, amikor összes szükséges tulajdonságaimat egy marokra tudom fogni, és jó regényekbe tudom foglalni emberi világunkat – azzal a tiszta meggyőződéssel és hittel, ahogyan ezt a más műfajú, Mélytengeri áramlás írásakor tettem, tíz évvel ezelőtt.

ÁGH ISTVÁN

Bánatmalom

Zelk Zoltán költészetéről

Becsukom az összegyűjtött versek hatszáz oldalas kötetét, a Sirályt, s fölnézek, hogy környezetemet is észrevegyem. Ez a kert, mintha Zelk Zoltán verseiből elevenedett volna, még egy rigó is átszáll a diófáról a kerítés dúcára. Nem lepődnék meg, ha megjelenne a költő, még azon sem, ha a felhők közül ülne le mellém. S mert valóságosnak hitette velem varázsvilágát, ebben a valószínűtlen együttlétben el is beszélgethetek vele, akár verseiről is, hiszen mindig adott a fiatalabbak szavára, mert nagyon szereti az ifjúságot. A szeretet közegében bátorkodom beszélni róla magamnak, másnak, magának – „néhány köztudott dolgot", ahogy ő Illyés Gyuláról írt versében megfogalmazta.

Mint mondtam, akár az égből is jöhetne hozzám, mert verseiben a földi és égi dolgok annyira egybemosódnak, mint Chagall festményein, ahol háztetőn játszik a hegedűs, szerelmesek hevernek a vizek fölött, tehát várhatnám a vízből is, már fiatalkori versében repülési képessége van a halaknak, költeményei a röptük hurkai: a kibukott zsoké lova száll-száll fölfelé, hogy aztán egy nemvárt pillanatban végigvágtasson társaival a Nagykörúton, varázsszavára az ezerhalottú temető is föl tud repülni. Hasonlíthatnám költészetét a földi és égi tulajdonságú madarakhoz, a vízi tulajdonságú halakhoz, békákhoz, netán a legnagyobb bűvészhez, aki láthatóságából testtelenné válik és újra megjelenik. Ezzel már meg is mondtam, hogy Zelk Zoltán költészete szürreális, s ha el is hagyta a kassákos avantgarde költészet puritán, rideg asztalát, meglelte azt a modernséget, ami neki legjobban megfelelt. Olvassuk csak végig első szabad verseit, aztán figyeljük a váltást, amikor máig érvényes hangját megtalálta! Az avantgarde szabad vers nem volt alkalmas neki, mert romantikusabb, zeneibb, líraibb alkat. Úgy érzem, nem éppen azért hagyta ott, mert mindenki hűtlen lett hozzá. A szakítás nem okozhatta szomorúságát, inkább a fölszabadulást. A szabad versben tárgyként kellett volna kezelnie magát, hidegen szétszedni és összerakni. Addig vájta, repesztette a sziklát a gyökér, a fű, míg a szikla széthullt, s a növények friss-zölden kivirultak a természetes talajból. A Kifosztott táj című kötet 1932-től keletkezett verseivel már ebből a természetes talajból táplálkozott, a kötet első verse is, a „Be vígan éltem ott..." úgy hat, mintha ez a költészet mindig ilyen lett volna. Kassák jut eszembe, mit gondolhatott költészetünk jövőjéről, mikor megint egy üres széket talált asztalánál, hogy akár ítéletnapig is oda rakhatja kalapját? Mit gondolhatott arról az ifjúról, aki legkedvesebb madarának a füttyögő rigót választotta, legkedvesebb hangszerének a hegedűt, legkedvesebb tájának a bánatos avart?

Negyven év óta hallik ez a mindenből kiismerhető hegedűhang, tüzeken, tavaszokon, teleken át, mentve, sokszor a ködmön alatt zendítve, alkonyok szomorúságában húzva, néha győzelmesen előrántva, annyira belefeledkezve, hogy alig tudja lábujjhegyével tartani a földet.

S ha most már Zelk Zoltán megkérdezné, hiszen kertünkben beszélgetünk: „Azt mondtad, mindenből kiismerhető?..." Igen, hangja összetéveszthetetlen és olyan magas fokú, hogy legjobb költőink között méltathatjuk, de követhetetlen is, annyira egyedülvaló – nem ingerlő, nem forradalmi újító, de szívhez szóló, mint a bánat. Nem újít formát, csak szól, így teremt medret a hangnak, nyelvet sem alkot-gyarapít, csak ahogy a lélek beszél. De a lélek sem hánytorog villámok és virágok között, nem áll ellen a sorsnak, ezért nagyon kitett, a percnyi helyzetekben lebegő – kitaszítottan bánatos, panaszkodó. De a széttépett tikettől a munkaszolgálatosok ukrajnai tömegsírjáig ér ez a panasz. Mennyire természetes, hogy mikor az inas-nyomor, az ágyrajárások, dorisici alkonyok után eljött a felszabadulás, eljöttek a győzelmes versek is! A társait végkimerülésig temető ember fölébred a holtak közül. Örül az új világnak. De Zelk

Bornemisza Lánkó, festő

L. Mátis K.

Goór J. Művéntelep ... 75-89.

Forrás, Kecskemét, 1980. máj. X4/3

Bornemisza László, grafikus

BORNEMISZA LÁSZLÓ
RAJZA

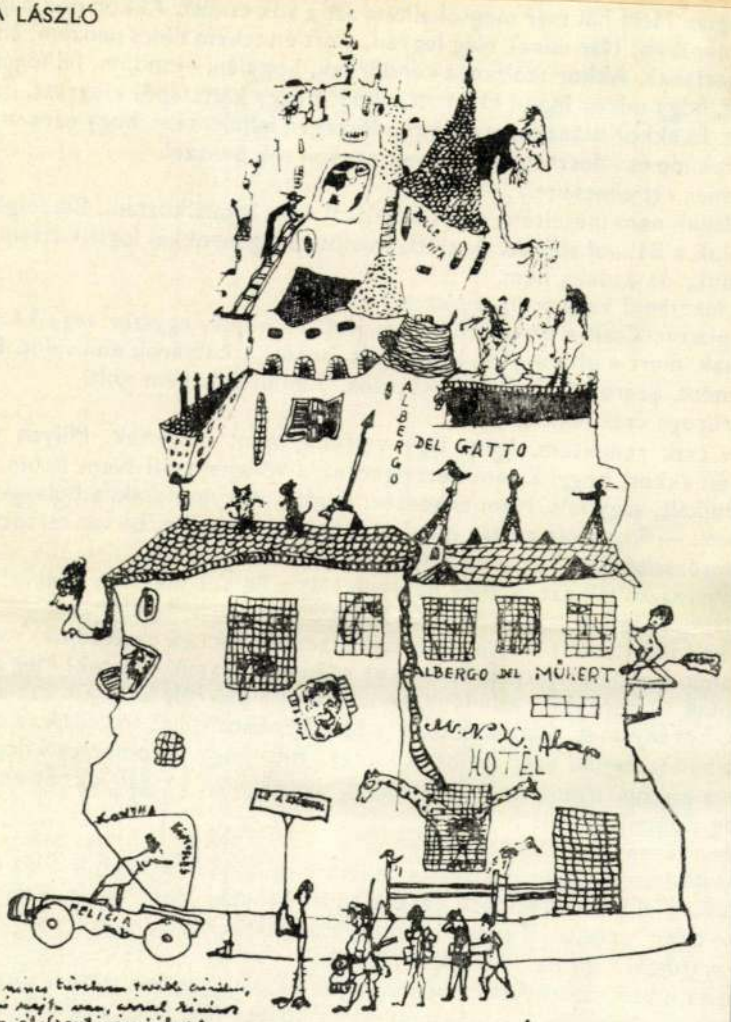

58.

XII/3.

ptak is, pénzeket, mindent. Hazajöttem a piacról, letettem azt a nagy pénzes
n, kötényemet, fölakasztottam a fürdőszobában, hát figyelték, s onnan kijövő-
olt még benne ezer forint, kilopták. Két- vagy háromezret kiloptak, amit én
n a piacon! Ilyeneket, ilyeneket működtek ezek a cigányok. És nem is gyógyul-
eg. Semmi se lett.

hez se ment.)

érjhez se mentem, kisbabám se lett még, aztán itt vagyok pénz nélkül. Szóval
élkül, akit tönkretettek ezek a cigánybandák. Mert voltak valami nyolcan is.
n-tízen lehettek. Férfiak is szerepeltek ezek közt.

mondtak, hogy az a keresztút hol van?)

, az a keresztút? Azt is megmondták ők. Ő ócsai, s a Béla is Ócsán lakik. Még
nak az elválására is a pénzt éntőlem követelték, hogy azt is én fizessem meg.

M.D.

Bornemisza László
festő

Gerebtyés László, Indonézia
cimű verset a festőnek ajánlá

Gerbtyés László: Indonézia
Élet és Irodalom, 1967. szept. 2-1 lap.

MDK

Bornemissza László

Gyermekarckép, gouache

Ősz, "

7o művész kiáll. Ernst Muz. 1957. dec.

Borucemisza László
festő.

„Legenda"
„Kompozíció – I."
„Lengyelországi emlék"
„Kazimierz"

repro

Vádasdi Péter: Különös festő . . .
Vörös Lapja, 1970. julius – 30 szám

Bornemisza László

festő.

Bornemisza László művésze világa az emlékezés, a mese. A művész ismeri a szinek hangulati értékét

ádasdi Péter Kulinics festő.

Nők Lapja, 1970. julius - 30 szám.

Bornemissza László

A miskolci Szőnyi István Teremben 1972. III. 17 és IV. 1 közötti időre kiállitása jelezve.

Műgyüjtő, 1971.4. sz., Kiállitási naptár

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1967 SZEP

Bornemissza László
VALÓSÁG

1021

Bornemissza László: Suomi

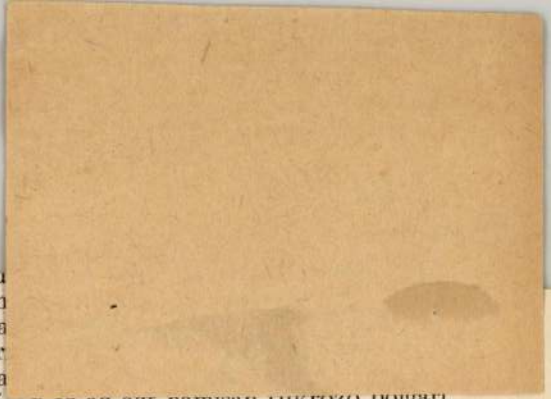

kiiktatása a termelési folyamatból a hamis tud
egyrészt a funkciótlan fináncoligarchia hatalm
haladásnak mint a fejlődés demiurgoszának als
apologetika legkifinomultabb matematikai for
pitalista gazdaság valóságos folyamatainak va

Fantasztikus űr tátong a kapitalista valóság és az azt hamisan tükröző polgári elmélet között. Waszilij Leontieff *A gazdaságtudomány jelenlegi állapota* című érdekes cikkében annak a meggyőződésének ad kifejezést, hogy hamis az a manapság divatos felfogás, miszerint a közgazdasági elemzés tartalma modellek szerkesztése és azok empirikus verifikálása. Nézete szerint ez az eljárás önmagában nemcsak hogy nem alkalmas a realitás, a valóságos folyamatok megragadására, hanem helyes kiinduló elméleti koncepciók híján a legtöbbször inkább tévútra visz. „A kiinduló definíciók helytelensége téves képet nyújt a valóságról, és végül is analitikus zsákutcába torkollik."[23]

A tőke és a kapitalizmus mibenlétének marxi átvilágítása a mai kapitalizmus tudományos kutatásának is alapvető feltétele és nélkülözhetetlen kelléke marad.

JEGYZETEK

1 A centenárium alkalmából természetesen nemcsak a *Tőke* 1. kötetéről szólunk, hanem mindhárom kötetéről, és az *Értéktöbblet-elméletek* három kötetéről is. Ezt az indokolja, hogy jóllehet a nagy műnek ezek a további részei posztumusz kiadásban jelentek meg Engels, illetve Kautsky sajtó alá rendezésében, megírásuk ideje jórészt megelőzte az 1. kötet nyilvánosságra hozatalát.

2 A marxista kutatásra vár még a marxizmus továbbfejlesztésének az a feladata, hogy a marxi elemzés módszereinek alkotó alkalmazásával kimutassa: *a)* mely történelmi folyamatban jön létre a Lenin feltárta korszakos változás a versenyből a monopóliumba, és *b)* a tőkének mely alakváltozásával és funkcióváltozásával jár ez az átmenet az ipari tőke korszakából a fináncтőke korszakába?

3 American Economic Review, 1960. szeptember.

4 Joan Robinson: The Economics of Imperfect Competition.
(A méltányosság kedvéért tegyük hozzá, hogy későbbi írásaiból ítélve Joan Robinson már régen túljutott ezen az esztelenségen.)

5 Grundrisse der Kritik der politischen Ökonomie. Berlin, 9513. 638. l.

6 Bertrand Nogaro, Le Développement de la Pensée Economique. Paris, 1944.

7 Bertrand Nogaro: La Valeur Logique des Théories Economiques. Paris, 1947.

8 Op. cit. 118—126. l.

9 Werner Hoffmann: Einkommenstheorie von Merkantilismus bis zur Gegenwart. Berlin, 1965.

10 Schumpeter: Capitalism, Socialism and Democracy. London, 1945.

11 General Theory.

12 Marshall: Industry and Trade. London, 1927. 710—711. l.

13 Keynes: Essays in Persuasion. London, 1931. 362.l.

14 Marx: Theorien über den Mehrwert. III. k. 570. l. Stuttgart, 1919.

15 Op. cit. 570. l.

16 Hogy az ökonometriai „művelet" — ott, ahol alapvető osztályérdekek tényleges ütközéséről és annak elkendőzéséről van szó — milyen statisztikai „hibahatárok" között mozog, arra egy példát:
Hidetaro Iyemoto professzor a Cobb—Douglas termelési függvény alapján kiszámította a „tőke" és a „munka" részesedését a japán textiliparban a második világháború előtti periódusban.

Bornemissza László, Jestő

Sárga nap c. zománckompozíciója Ladányi lakásában van.

Bertha Bulcsu: Interjú Ladányi Mihállyal 295–304.

JELENKOR, Pécs, 1973. április XVI/4.

Bornemissza Lánló, festő

Somogyi Tóth Sándor: A gyere ket kétszer
születnek c. könyvét illusztrálta.

– : Könyvnapi könyvek 34.

Gyermekünk, Bp. 1973. május XXIV/5.

Bornemisza László, festő

Budapesten a Csontváry-teremben megnyílt a szolidaritási festménykiállítás. 84 festőművészünk ajánlatta fel egy-egy alkotását a magyar szolidaritási mozgalom támogatására. – A művész olajképén egy mediterán város sajátos hangulatát érezzük.

(említve)

Esti Magazin.

1978. jún. 15. Kossuth, 18.30 – V Gné –

1978. augusztus 4. Televizió 2. müsor 21,00.Kg.

TV-hiradó 2.

- Nem akar követője lenni a divatos festői áramlatoknak célja szintetizáló, ahogyan képein együtt él a nonfiguratív elem a figurativval, ugy keresi a technikai lehetőségek egységbe foglalását is. Egyik kritikusa irta ezt Bornemissza Lászlóról, akinek kiállitásáról Veszprémben a Dési Hubert teremben forgattuk riportunkat. A bemutató augusztus 17-ig tekinthető meg. A müvész stilusa egyéni. Ugyszolván alapmotivumként vonul végig képein a vonzalom, a groteszk iránt, amely hol játékossá, hol csipkelődővé szelidül, hol meg társadalomkritikai ihletésü. Hajnali fényben fördő mediteráni város. Ugyanez nappal és az est köntösében. A nap szinte szigno mindenütt ott van, ahol a kompozició megengedi. A mesevilág elevenedik meg a miniatura sorozaton. A csodák és a varázslatok láttán tágra nyilnak a gyermekszemek. Méltatója Béres Ferenc müvészettörténészi minőségben igy jellemezte a mestert.

- Bornemissza László jelen[illegible]k egyik leg-egyénibb legeredetibb, festőművésze. Müvészetének eredővonalaiból egyetlen erővonal [illegible]ké fonódik, humánum.

Bornemisza László

„Lengyelországi emlékeim" címmel

Kiállítást rendez a Lengyel Kultura.

Magyar Nemzet

1969 október 2.

Nicola.

– Napló –

Borneműsza László

Képviselve van Pusztay Ödön magángyűjteményében.

B. Varga S.: Szeged. – Műgyűjtő, 1969. 1. sz., 12. l.

Bornemisza ~~xázaxfestő~~ László festő M.D.K.

Hatvanegynéhány festmény és tusrajz a kiállitáson, nem igazi tájképek.

A Via Veneto R mában . rajz. repr.

/g.i./ Itáliai képek. Bornemisza László kiállitása Kecskeméten

Magyar Nemzet 1963. szeptember [illegible]. 4.1.

Bornemisza László festő M.D.K.

Kiállitása Debrecenben a Déri Muzeumban,

a Józsefvárosi Müvelődési Házban

Müveinek bemutatása a kecskeméti müvésztelepen.

Két hónapo töltött Olaszországban, Milánóban és F

Firenzében., Rómában és Velencében járt.

Magyar Nemzet 1963. szeptember 28. 4.1 /.

Bornemisza László, festő MDK

Decemberben kiállítása nyílik szombathelyen.

—: Röviden 6.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1963. okt. 30.

1021

BORNEMISSZA LÁSZLÓ rajza

egyfajta menekülés az élet, pontosabban a r
dott, csak fáradtságra panaszkodott. „*Romli*
san lejár".

Az írógépbe befűzve, megkezdve, utols
— Mi lesz a címe? — kérdeztem.
— „A idegen" — felelte.

És rámnézett, sokat sejttetően, jelezve, u
önmagát érti az idegen alatt. A kis asztali l
vetett aszkéta-arcára.

— Nekrológ és vallomás, — tette hozzá.
készen, legyintett. Volt egy jellegzetes, eluta
lelő, megfellebbezhetetlen legyintése. Így legy

Ez nem lepett meg. Tudtam, hogy soha
sokat írt. Most is, máskor is, nagyon meggo
végső és egyetlen megfogalmazáshoz ragaszkodott. Ha nagynéha valamelyik lapunkat az is érdekelte, hogy Remenyik Zsigmond hogyan vélekedik a világról, életünkről, problémáinkról — gondosan megfogalmazta, papírra rögzítette válaszait. Nem engedett lehetőséget az esetlegesnek, a megformálatlannak, a kétértelműnek. Írásai legtöbbször a mű első fogalmazásaiként, mintegy a piszkozatként kerültek nyomdába. Épphogy csak javítgatott kéziratain, pontosan tudta, mivel ül írógépe elé.

Utolsó elbeszélésén dolgozott emlékezetem szerint a legnehezebben.

— Nincs értelme, — legyintett megint, keserűen, iróniával.

Keserűségre is, iróniára is bőven volt módja. Az utolsó években igen nehezen közölték írásait, sokszor visszaadták novelláit, még többször megvárakoztatták.

1989 F
KORTÁRS
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Bornemisza László

NAPLÓ (Veszprém)
1983 MAR 17

1021

SZENTIVÁNYI KÁLMÁN:

Szerelem

Emlékszel? Kigyúlt faluk kísértek
és nekem csak a te szemed lángolt —
a halál elől futottam érted
s alig értünk ki az éjszakából.

A szerelmes nyugalomra vártam
s elfultam, szétszakadtak a szavak.
S tíz évig úgy hallgattam, bezártan
mélyen, mint földalatti vak tavak.

Szemed csillogása szóra késztet
s mint ki átadta úgyis mindenét,
tíz év! — mondanám már az egészet,
ám attól félek úgysem értenéd.

(Bornemisza László rajza)

963. március 17, vasárnap

Kalendárium

Nap kel: 5,55 órakor,
zik: 17,52 órakor.
Hold kel: 0,01 órakor,
zik: 9,27 órakor.
nap: GERTRUD.

Időjárásjelentés

Változó mennyiségű felhőzet, néhány helyen kevés havazás. Mérsékelt szél. A hőmérséklet plusz 3—6 fok között.

A MAI NAPON

NAPRÓL NAPRA

— ÖTVENEGY BRIGÁD már elnyerte a szocialista brigád címet a Középdunántúli Szénbányászati Trösztnél.

— *VIRIT A HÓVIRÁG a Szentgál környéki erdőkben. Az idei érkező tavasz érdekessége, hogy a hóvirág először az északi fekvésű oldalakon jelentkezett.*

— A NOVEMBER 7. ERŐMŰBEN január hónapban 15 dolgozó kivételével — akik igazolták távollétüket — valamennyi dolgozó részesült balesetelhárítási oktatásban. Ennek

— *MEGHOSSZABBITOTTÁK — tekintettel a nagy sikerre — a Veszprémi Járási Leánytanács kézimunka kiállítását. A kiállítás vasárnap és hétfőn is megtekinthető a veszprémi Ifjúsági Házban délelőtt 10 órától délután 6 óráig.*

— TEHERTAXIT KAP az anyag gyorsabb mozgatására az Ajkai Vegyesipari KTSZ. Ezzel és még jobb munkaszervezéssel, anyagellátással teszik könnyebbé az idei három és fél milliós tervük teljesítését. (N. I.)

— VASCO PRATOLINI, az

Bornemisza László festő

Egy délután Rómában, repr.

Futkó Zoltán: A képi felépitès funkciója Bornemisza László festészetében

Magyar Epitőművészet 1 67/2. 54.l.

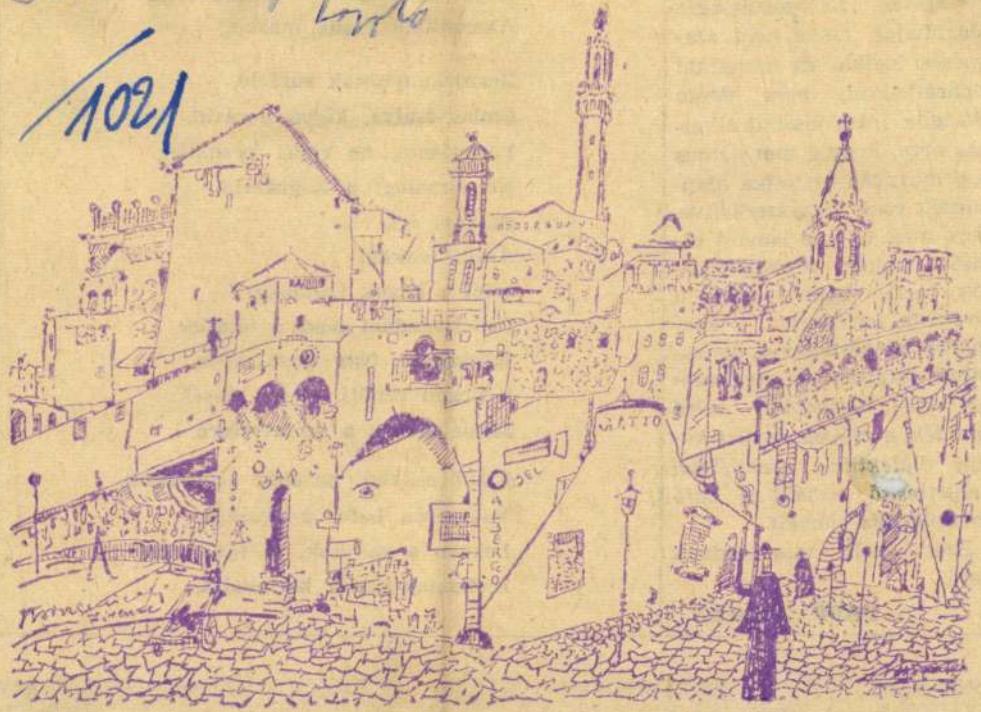

BORNEMISSZA LÁSZLÓ: FIRENZE

ulminál,
a versek
tt meg-
maga
— meg-
mun-
idézett
násrész-
róbálko-
- olyan-
tást kö-
a hoz-
gyzések-
magyar
zetének,
enre ki-
gényli. S
műveket
en mun-
ítják az
ét, nem
módsze-
anem —
ség ab-
— el-
lyeneket
a társa-
tükrözé-
és akar-
áséletet.«
d a ma-

szatáj szerkesztő bizottsága *helyes álláspontot foglalt el.* A közlés létjogosultságát *Rácz* Lajos, cikke nem szerencsés logikai és esztétikai apparátusával, *nem vonta kétségbe.* Írása viszont alkalmas arra, hogy a marxizmus és a marxista esztétika alapvetéseit csak leegyszerűsítve, vagy még úgy se ismerő olvasó karakán, harcos kiállást lásson benne, mert *a sorokban felfedezheti a spekulatív kérdésfeltevés, az irodalmi folyamatok mesterséges leegyszerűsítését célzó szándék, a művek eredőit kutató dialektikus szemléletet helyettesítő sémákban való gondolkodás elemeit.*

Ezért kell vitatkoznunk vele.

PAPP ZOLTÁN

Sebes folyónak mély a martja,
Hogy így törjön, nem engedem,
Akármiféle gazda marka.

Boszorkányoznak sokfelé,
Ember-zsálya, kígyó porával,
Lámpásom, ne egyél kezükből,
Ne társalogj a kapufával.
Patával írj,
Áradt inakkal
Jelet a házuk homlokára
Csikófogaddal tépd a földjük,
Igazságnak légy szemverése,
Fellegen repülj, el ne késsél,
Jókor érkezz a számvetésre.

Riadt csikóm, ha már születtünk,
Vakmerőn bátor gyávaságra,
Legyen a szénánk, jó fűt terem
A holnap-áztató kertekalja.

BORNEMISSZA LÁSZLÓ: ILLUSZTRÁCIÓ

TISZATÁJ
1963 DEC
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

KÉ… A …CZ

A *Tiszatáj* októberi számában jelent meg *Buda* Ferenc és *Horgas* Béla verse, *Székelyhídi* Ágoston megjegyzéseivel. E mű ekhez kapcsolódva írt cikket *»Tényleg ilyen szürke, reménytelen és embertelen a munkásélet?«* címmel *Rácz* Lajos a *Csongrád megyei Hírlap* október 20-i számában. Három dolog késztetett hozzászólásra. *Először:* nyolc éven át magam is utazó ember voltam, s életformámul szegődött az az állapot, melyet a Tiszatáj említett szerzői ábrázolnak, s melyet Rácz Lajos — társadalmi szempontból — nem tart lényegesnek és tipikusnak. *Másodszor:* magam is tagja vagyok annak a szerkesztő bizottságnak, mely az inkriminált írásokat közlésre javasolta és a Tiszatájban megjelentette. *Harmadszor:* Rácz Lajoshoz hasonlóan, én is fontosnak érzem a torz ideológiai jelenségek elleni harcot, és a helyes, marxista álláspontnak az olvasóközönséggel való megismertetését.

1

Vannak szubjektív indokaim. Érthető, nyolc éven át nap mint nap utaztam. Megismerkedtem a hajnali, esőben-sárban-hóban való rohanás, a villamoskorlátba való kapaszkodás gyötrelmeivel. Átéltem a kupék infernóját: a dermesztő hideget, a döglető hőséget, a pálinkabűzt, a mindent ragacsossá tevő

A műveket, ha időszerűségüket, értéküket és igazságukat mérlegre akarjuk tenni, mindig azzal a valósággal kell szembesítenünk, amelyről szólnak. E szembesítés szüli a véleményt és az értékítéletet. Nélküle a helyes álláspont kimunkálásának valószínűsége igen kicsi, a tévedésé viszont annál na-

da v
veti
szon
tek.
tük
íráso
azon
tett
szeve
Helé
Józse
öregs
hetné
azono
A
ugyan
lóságo
ságok
arra t
tése a
sen dö
nem
és úgy
zetükb
kultur
sági va
szük,
meglep

M.D.K.

Bornemisza László

festő

Medi Serrau város" (repro)

" Mélt atás.

Tasnádi Attila: Bornemisza Lászlóról

Művészet, 1963. augusztus — 28 lap.

Bornemissa László

A Fészek emlékkönyve c. könyv
kötését és borítóját tervezte
Diszérelet kapott

A szép magyar könyv, 1962, 24 old.

Bornemissza László

Délvidéki táj.

Rajz, reprodukció.

Nagyvilág, 1964 7. sz. 984 l.

Bornemisza Lánló, festő

MDK

A Lengyel Kultúra termeiben nyílik meg Lengyelországi emlékeim c. tárlata.

— : Kiállítás napról-napra 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1969. okt. 3.

MÜVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

László Bornemissza

Ausstellungen in der Provinz:

Veszprém, Dési Huber-Saal: Gemälde von László Bornemissza.

Daily News, 1978. aug. 9.

Bornemissza László (1916-)

1945 óta yeregyel tartalatolom

56. Toscana II. o. farost 35 x 50 cm

lty. MK 72.39.

A XX. magyar festényete a mislolci Képtárban

- Zatalógus.

NÉPÚJSÁG

SZÜLŐF

Megismételt találkozások

Beszélgetés Pál Léná

A gyomai származású *Pál Lénárd* akadémikus, a Központi Fizikai Kutatóintézet igazgatója nemcsak a hazai békemozgalom ismert alakja, hanem számos nemzetközi leszerelési konferencián is aktívan képviselte a magyar tudósokat.

— Legutóbb Helsinkiben

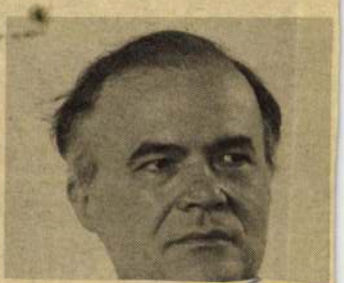

Borremisszza László: Mediterrán város

Bornemissza László, festő

NÉPÚJSÁG

2) Folytatás

Bálvány Mezőgei Népújság, 1977 okt. 9.

Bornemissza László festőművész 1) Folytatás

Bornemissza László és Tóth Pál festészetét rokon vonások jellemzik. Mindketten arra törekednek, hogy komoly mondanivalójukat minél játékosabban fejezzék ki. Bornemisszánál ez a törekvés nem kevés iróniával is párosul. Jó példa erre a kiállított képek közül „*Mediterrán város*"-sorozata, vagy „*Hipi esküvő*" című képe.

dr. Takács László: Békés megyei képzőművészek Battonyán.

Békés Megyei Népújság, 1974. okt. 9.

Bornemisza László, festőművész

A Képzőművész Szövetség festő szakosztályának kiállítását „Festészet '77" cím, mel a Műcsarnokban, melyen a művész műve szerepel.

Horváth György: Festészet '77.
Magyar Nemzet, 1978, febr. 5.

1021

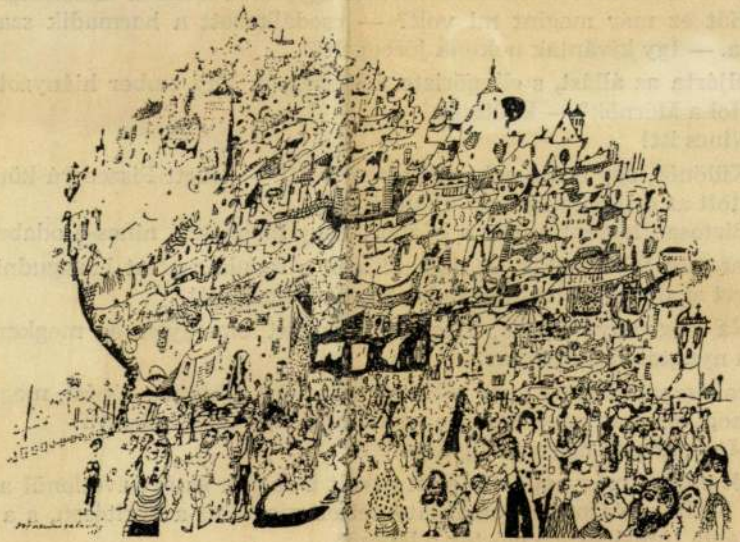

Bornemissza László: Délvidéki táj

beszélgettünk a nőkről... ugyan mi másról bes
Piszeorrú kilépett a lövészárokból, s elindult Hoss
A Mérnök egyedül maradt, de ezután is eg
még mindig világosan látszott a nő mozdulatlan á

Hajnaltájban a katonák lövések zajára ébr
dött, majd amikor már támadásra vártak, egyszer
— Hát ez már megint mi volt? — csodálk
rancsnoka. — Így kívántak nekünk jóreggelt?

Körüljárta az állást, s ellenőrizte a létszámot.

— Hol a Mérnök? — kiáltotta.

— Nincs itt!

— Különös, egy órája még mellettem volt! — nézett Piszeorrú körül, aztán eszébe jutott az esti beszélgetés, és felkiáltott:

— Biztosan lement ahhoz a házhoz, hogy megnézze, nincs-e odabenn a nő!

A katonák felkacagtak. A tiszt, akinek a regula szerint haragudnia kellett volna, mert az ilyesmi tilos, alig tudta elfojtani mosolyát.

— Ha engedélyt kapok, Hosszúval együtt elmegyek és megkeresem — mondotta nyugtalanul Piszeorrú.

A szakaszparancsnok nem válaszolt mindjárt. Tett pár lépést, megfordult a fejében, hogy nem ad engedélyt, de végül mégis így szólt habozva:

— Menjetek, de nagyon vigyázzatok!

A két ember még napkelte előtt átkelt a folyón és észrevétlenül a nyárfák közt álló házhoz kúszott. Gyorsan átvetették magukat a kerítésen, s a fák mögött bujkálva futólépésben elérték a lépcsőt.

Piszeorrú szaladt elöl, s kétrét görnyedve, közvetlenül a sarkában, Hosszú.

Bornemisza László
festő

M.D.K

Mediterrán városkép
(repr)

Élet és Irodalom, 1963. augusztus 17 - 8 lap

Bornemisza László
festő

M.D.

A Lengyel Kultúra helyiségében van tárlata.

— : Kiállítás napról napra

Esti Hírlap, 1969. okt. 30

Bornemissza Lánló, grafikus MDK

Somogyi Tóth Sándor: Gabi c.
könyvéhez kénített illusztrációkat.

Könyvekről
B. 2': Somogyi Tóth Sándor: Gabi 34.1.

Gyermekünk, Dp. 1969. október XX/10

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR NEMZET

Bornemisza László festő

1969 MÁR 20

Bornemisza László, festőművész kiállítása a Képcsarnok pécsi kiállító termében ma délután fél 2-kor nyílik meg, dr. Tompa Kálmán bevezetőjével.

1021

~

Bornemissza László

boritóillusztráció

Magyar Hirlap 2.évf.223/6.old.

Borremissza (!)

Neve említve.

S. Nagy Katalin: Művészetszociológiai vizsgálat 21. lakásban; Ipari Művészet, 1973/5.sz. 5. l.

Borucmissza László
festő

Művei láthatók a kiállításon.

Végvári Lajos: A Misholci Képtár.
Művészet, 1973. december - 28 oldal

Bornemisza Lánló, festő

Egerben nyílt meg tárlata.

—: Hír 8,

Nérszabadság, Bp. 1974. márc. 15.

Bornemissza László

Az egri Rudnay Gyula teremben 1974. márc.
14-én kiállítása nyílt.

Népszava, 1974. márc. 15. 102 évf. 62 sz. 4p.

Bornemissza László

kiállitása nyilt Egerben a Rudnai Gyula teremben.A tárlaton 31 olajfestményét mutatja be.

Magyar Hirlap 1974/73 8.old.

Bornemissza László, festő

MDK

Öszböndíjas Kéint tötb kiállítást rendezett Svédországban.

—: Kulturális Lírek

7

NÉPSZABADSÁG bp. 1966. febr. 26.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Bornemisza László

ÉLET ÉS IRODALOM

1965 AUG 17

1021

Helyreigazítás

Lapunk augusztus 7-i számában, a 6. oldalon, közölt Kafka-illusztráció című rajz szerzőjének neve — sajnálatos nyomdai hiba miatt — tévesen jelent meg. A művész neve: *Bornemisza László.*

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
Bornemisza László
ALFÖLD
1965 7.
T021

Bornemisza László rajza

a hegyek vonulásait.

Ablakom kínálja a tájat,
egy vadgalamb az ág hegyén
eltakarja a kaszárnyákat,
ring a közelség tenyerén,

de elrebbenti sóhajom.
Meg is szégyellem magam érte,
ám visszavonom mosolyom,
hisz úgyse venné senki észre.

Velényi Rudolf rajza

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Bornemissza László

PETŐFI NÉPE
1965 JUL 4.

1021

Bornemissza László:
Részlet a Suomi sorozatból.

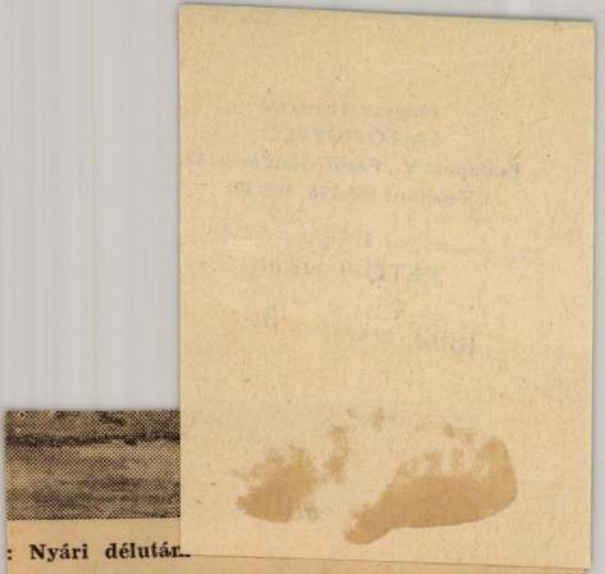

: Nyári délután

esek

ött, a tanári
nmel végig-
csak ellen-
az ország,
il, amelyek-
negtanultam.
ársaim nem
tet illetően,
kola harma-
illó.

galomra. Ir-
a családunk-
mába adja-
Jóska, gép-
a bolyongott
e; Laci bá-
lult lakatos-
mal együtt,
ztette. A fa-
szorultunk,
almazott zsá-

isra serken-
nozni az is-
, a munka-
k lehetővé
tanulhassak.
gény diákot
óval halála
tán tudtam
orában, Bu-
Körnek.)
lőtt, azzal a
ínő felelettel
s, árva szót
or tanárom

kérdezett. Szememet elfutotta a köny
tekintetemet kimenekítettem az é
hangulatú utcára; ránéztem a falitá
is, amelynek a sarkán krétával írta
fehérlett a dátum: „1933. október 3."

Kerestem valamit, amiben a képze
megkapaszkodhat, próbáltam össze
magam a bennem pillanat alatt fe
fájdalom elcsitítására. Hasztalan vol
den igyekvésem. S mivel a szívemb
madt sajgás már a torkomat szoro
hogy meghökkent tanárom és társai
fel ne zokogjak, hirtelen kiszalad
folyosóra.

Mert, ... mert nem a leckét k
tőlem tanárom, hanem azt, miért
a bal karomon fekete szalagot, kit g
lok? Nem mertem kimondani, hogy
bátyámat, hogy legidősebb fivérem
többé, előző nap tették le a sírba.

A folyosó sarkában is tagolva t
csak elsóhajtani magamnak a nevé
rázott a sírás. És a könnyeim özö
őt láttam, csak őt; az emlékezés szán
alakban elevenítette meg, akit már
nem láthatok.

Ó, micsoda bálványunk volt ne
öccseinek. Amikor még ő is az
dalomban dolgozott, a vállán gyakra
vitt a műhelybe, nyáron, cséplésekor p
ki a szérűbe, s mindig tartogatott
momra valami kedves meglepetést. Hol
maga fabrikálta játékszerrel, karik
vagy búgócsigával, hol meg a tarlón t
madárfiókával ajándékozott meg, szép
val oktatva, hogy nem szabad nevel
hagyni a kis ártatlant... Ha táncoltak
sárnaponként az uradalom fiataljai? J
bátyám harmonikázott nekik. Vagy fe
bant ebédszünetben a műhely udvará
cséplőgépnél a virtus? Nem akadt le

Bornemissza László.

Rajz, (vegyes.)

Alföldi, 1965. 4. m. 24. l.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Bornemissza László
ÉLET ÉS IRODALOM
1965 JUN 12

1021

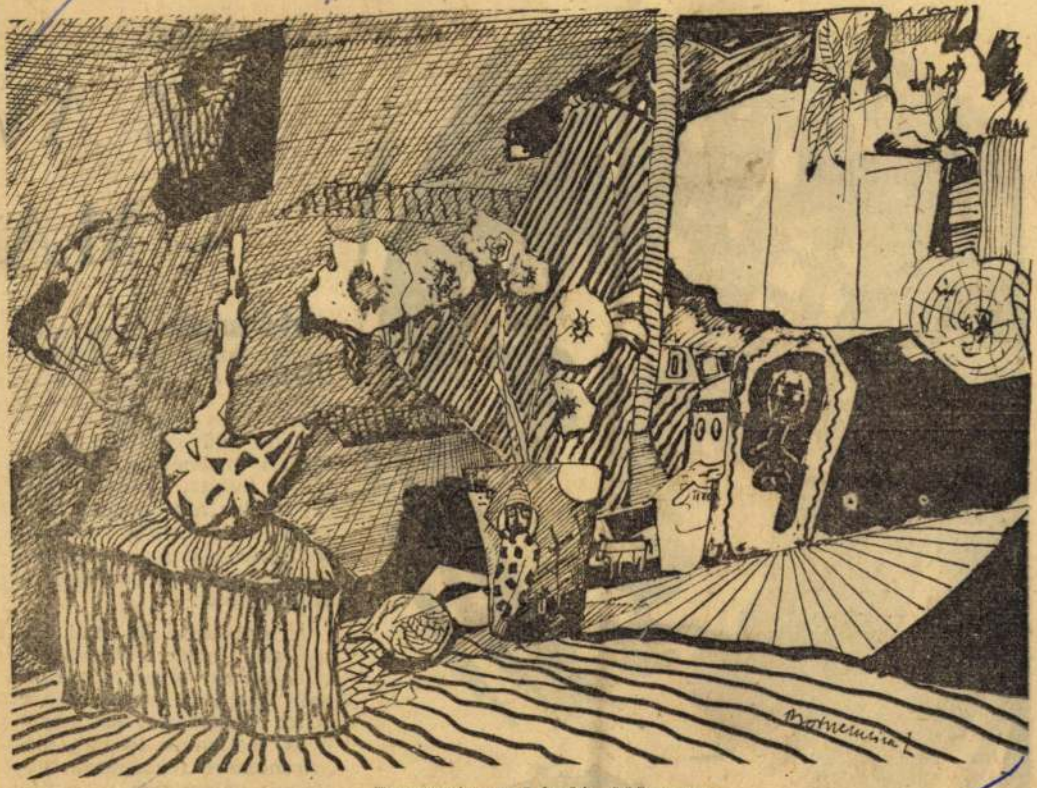

Bornemissza László: Műterem

AZ AV
– MA

Mai esztétikai, irodalomelméleti vitáinkban gyakran felmerül a kérdés: mi a viszonya az úgynevezett avantgarde irányzatoknak a szocialista művészethez? Ez a kérdés történetileg is felvetődik: milyen szerepet játszottak az avantgarde irányzatok a szocialista realista irodalom kialakulásának genezisében, és mi a szerepük napjainkban.

A problémát az teszi aktuálissá, hogy a szocialista világban egy olyan folyamatnak vagyunk tanúi, amikor is az úgynevezett hagyományos realizmus formai, stílusrendszere fokozatosan átalakul; valamilyen új esztétikai rendszert, új stílust igényel és teremt az az új, meg-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Bornemissza László
KÖZNEVELÉS
1966 MÁJ. 6.

1021

Bornemissza László rajza

* 2. A vételár ötödét utánv
lési költség felszámítás

* A NEM KÍVÁNT RÉSZ T

Pld.		

Név: .....

Cím: ..... Szem. ig. sz.: .....

Foglalkozás és munkahely: .....

.....

.....

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Bornemisza László

ÉLET ÉS IRODALOM

1966 OKT 22

1021

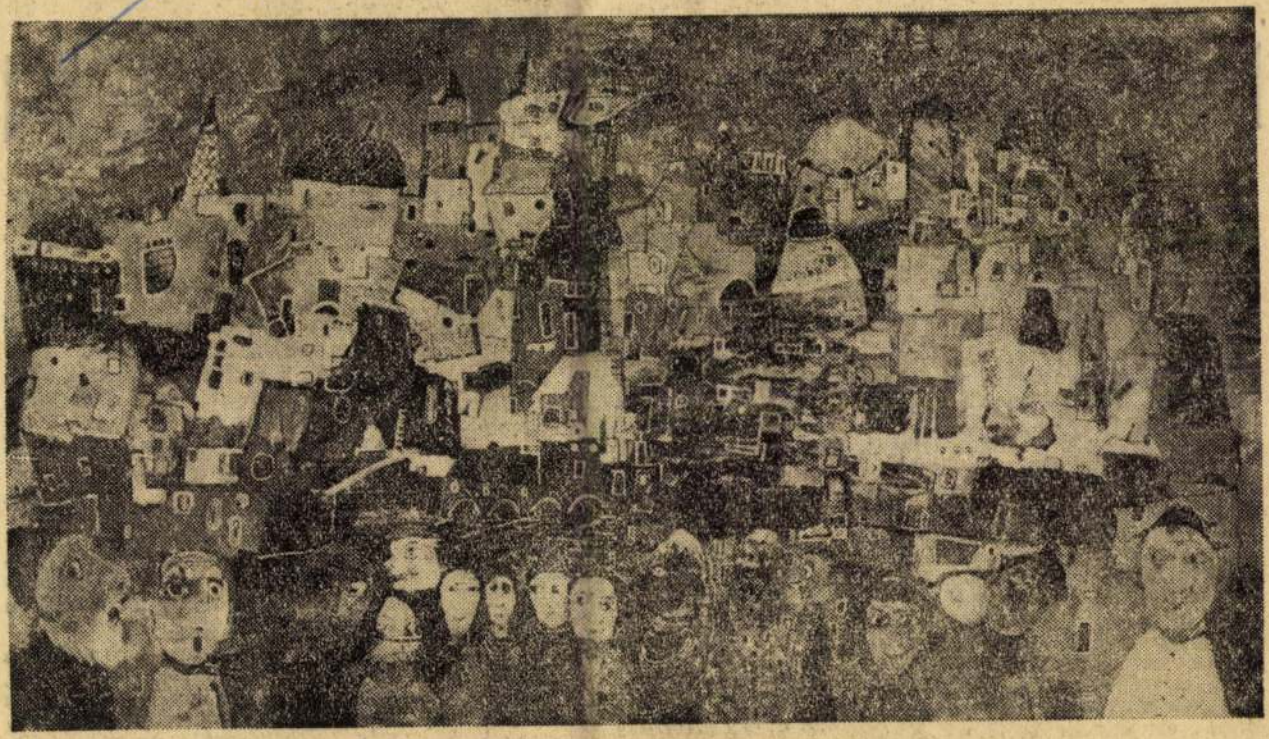

Bornemisza László: Mediterrán város

NAPJAI BUDAPESTEN

gítse őket e világi életükben, amely sokak szemében oly sötétnek látszik."

A költő gondjai: a kor gondjai. „Az öreg Horatius beszélt „a költők ingerlékeny fajzatáról". Igaza is volt. De annyiban mégis tévedett, hogy nem kutatta ki ingerlékenységük mélyen rejlő okait... Miért vagyunk ingerlékenyek? Hogyan lehet bennünket megnyugtatni? Ha erre a két kérdésre felelni tudunk, már meg is találtuk a költészet meghatározását vagy legalábbis nagyon megközelítettük azt, és egyben meg is határoztuk kapcsolatait az emberekkel — mondotta Rousselot, és kifejtette, hogy a költő is olyan ember, mint a többi s ha nem él benne ennek tudata, vagy elutasítja magától ezt a tudatot, akkor nem is valóságos költő, de nem is valóságos ember. „Amikor azt mondom, hogy minden ember költő, ezt úgy értem, hogy lelkük legbelsejében — amely számukra fedezék, útvesztő és börtön is egyben — a képeknek és visszhangszolt Somlyó György, amikor ezt mondta: „A költő a történelem általunk ismert metamorfózisaiban volt már minden, főpap és csavargó egyaránt, kétségbeesetten keresve a maga helyét a társadalomban s a társadalom gyanakvón keresett számára helyet. Most megint helyet van keresőben s azt a helyet látszik megtalálni, amely a legegyszerűbb és egyben a legegyetemesebb. Épp ezért úgy érzem, hogy az egytől egyig részlegességet és megszorítást tartalmazó régi megtestesülései helyett (a költő mint dalnok, a költő mint vátesz, a költő mint szépségteremtő, a költő mint zsonglőr, a költő mint gondolatébresztő, a költő mint politikus, a költő mint bohém, a költő mint szent helyett) a mi korunk *a költő, mint ember* legbanálisabb, de talán legteljesebb fogalmával ajándékozza meg a jövőt."

Korunk költészetének talán legfőbb jellemzője:

hűséggel fordítanak, de megközelítőleg sem érzik úgy a költői formát és tartalmat, mint az idegen nyelvet, lehet, kevésbé ismerő, de a költészet kisugárzásait a maguk speciális, finom radarkészülékével érzékelő költők. Edwin Morgan azonban nemcsak a „pedáns" fordítókkal, hanem a „műfordítói szabadság" hamis, eltúlzott felfogásával is vitatkozott.

Valamennyi felszólaló megegyezett abban, hogy a versfordítás: reménytelen-reményteli vállalkozás, az eredeti versből valami mindig elvész, valami talán hozzá is adódik, ám mégis: a műfordítás hivatás és szenvedély, mint Edwin Morgan mondta: „kemény művészet, de bőségesen jutalmaz".

— Azt hiszem, jól csak azokat a költői műveket lehet lefordítani, amelyeket szeretünk — mondotta Leonyid Martinov. — Ha olyasminek a fordításával próbálkozunk, ami nem tetszik, amivel nem értünk egyet, legjobb esetben a mű

Bornemisza László
festő

"Upsala" (repro)

László Gyula: Bornemisza László képeiről
Művészet, 1970. február — 44 lap.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-367

1954 OKT 22

PETŐFI NÉPE

Bornemisza László

ÚJBÓL KECSKEMÉTEN. Bornemisza László festőművész, aki olaszországi útirajzaiból, festményeiből nagysikerű kiállítást rendezett a múlt évben Kecskeméten — több hónapos finnországi tanulmányút után ismét a megyeszékhelyi művésztelepre tért vissza, hogy Skandináviában szerzett élményeit vásznakon is megörökítse.

1021

a nyari nongadozas a
mindössze három fok!

A félig földbe süllye
vének felhasználásával
telepen a mostani nagy
zés, amelynek során,
mellett, két pincét épí

Bornemisza László

festő -

Képein az emlékekből szabad képzetkapcsolások folytán sinus meschépek lesznek.

László Gyula: Bornemisza László képeiről
Művészet, 1970. február - 44 lap.

MDK.

Bornemissza László

Kiállitásának hirdetése

Magyar Nemzet 1967 jan.1.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
SZABAD FÖLD

1965 SZEP 26

1021

Dunai táj

(Bornemissza László rajza)

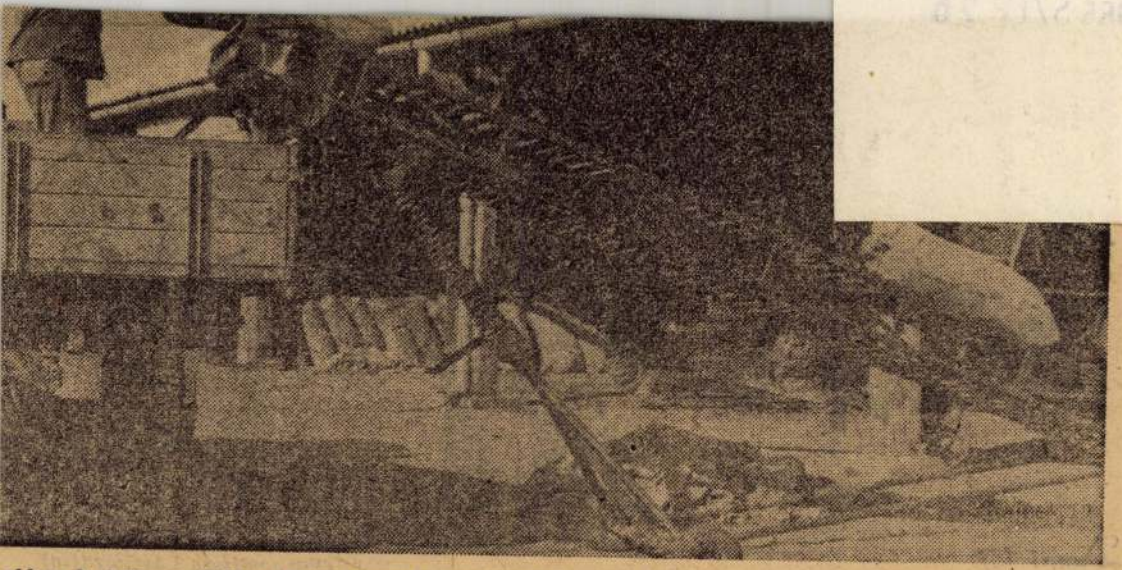

kolásra is felhasználják a Zlaté Klasy-i Tsz-ben. A mozgórész keményfa-lécekkel van bordázva, s így alkalmas a zsákok felrakására is.

1963 SZEP – 7 1021 Bornemissza László

MÁTYÁS FERENC:

MAGYAROK FIRENZÉBEN

Elhatároztam, hogy a hazai jó és rossz tapasztalatokkal megrakodva kitekintek egy kicsit a nyugati világba, megtudom, ismerik-e költőinket túl a határon s miként vélekednek róluk olasz földön. Össze akartam vetni a kétezeréves latin kultúra forrásvidékét a miénkkel.

Eddig csak a könyvek testén át láttam Itáliát, el sem tudtam képzelni, hogy a fél életen keresztül összeolvasott betük mögül mit nyújt majd a valóságban s hogy többnek, vonzóbbnak tünik fel, költői varázsa mélyebb, mint a róla szóló legigényesebb költemények tükrében.

Elkezdtem lelkesedni, pénzt és új olasz szavakat gyüjteni és nem sok idő múlva már robogtam a gyorsvonattal az Appenninek gerincén, szakadékok fölött, átfúrt sziklákon a föd leggazdagabb városába: Firenzébe. Magammal vittem Petőfit a sziklás toszkán hegyek közé, vele érkeztem Dante szülővárosába s úgy éreztem, nem is a gyorsvonat hozott ide, hanem A négyökrös szekér.

A Dóm téren

Azt már sokszor hallottam, hogy itt minden külföldi először a *Dóm* térre megy találkozóra s elsétál az öreg *Strozzi* palota előtt gyönyörködni. A Fiat-gyár autócsodái között életveszélyes a közlekedés a magamfajta számára, de a várost lakó háromszázezer firenzei oly könnyedén, magabiztosan surran át a tilos utakon is, mintha Szent Ferenc vezetné át a tájon. Tűsarkon kopogó Vénuszok, toszkán önérzettel magyarázó, lármás férfiak sietnek a szük utcák járdáin a loggiás reneszánsz házak között. Csodálkozom, hogy Dante valamennyiöket a pokol fenekére küdte annakidején, hiszen kedves arcú, tiszta lelkű, vidám emberek ezek a kései firenzeiek, s a helyi honszeretet talán nagyobb náluk, mint Tamási Áronban a székelység imádata. Szemem minduntalan megáll s nem csupán a kötelező udvariasság parancsa késztet, hanem valódi kíváncsiság, ha egyik-másik embertől megkérdem, miről híres ez vagy az a régi ház. Azt az érzést tapogatom bennsőmben, amely szárnyat ad, hogy a magam elé terített városi térképről fölemelkedjek a *San Miniato al Monte* lépcsőjére s lássam az *Arno* ezüstös vize fölött feszülő karcsú hidakat, a drága ékszereivel büszkélkedő *Ponte Vecchiot* s fölülről tudjam nézni a csipkézett bordájú tornyaival ágaskodó épületek tömegeit a *Palazzo Vecchion*, a Dóm fehér bordázatú kupoláját s szemközt az *Uffizi* tágas udvarán a diáksereget, amely *Botticelli* és *Tiziano* festményein vitatkozik.

Nyugtalan fiatalok

Útipoggyászom egyre nehezebb, szinte lerogyok az egyetem melletti bár asztala mellett, midőn megunva a járkálást, beülök egy feketére. A pincér kifürkészi — hamisan és keményen hangzó olasz kiejtésemből —, hogy magyar vagyok s egy doboz Kossuth cigarettáért rögtön négy doboz Esportazionet ád. Hálából megdicsérem a feketéjét s negyven líra helyett ötvenet fizetek. Tágas, modern presszó, vagy amint itt nevezik: bár. Jobbára egyetemi hallgatók látogatják. Van köztük néger, arab, francia, angol, orosz, s ki győzné felsorolni, milyen nemzetiségű még. A falakon kubista, expresszionista, szürrealista és absztrakt kompozíciók. S havonta megújulnak, megint más festők képeivel cserélődnek; eleven kiállítás. Idejárnak a fiatal írók, festők, szobrászok. Az egyik asztalnál csupa szakállas gyerek ül. Apró féldecis poharakból pálinkát isznak. De mindig csak egy fizet. Ez lehet a mecénás.

Itt beszélgettem először Lúciával. Igazi olasz, mint egy Petrarca szonett s vérbeli firenzei, aki a testi és lelki szépségeket tompított büszkeséggel hordja. Az ősi latin élet nem vértben, sisakban mutatkozik meg előttem, hanem Lucia szemében s szavain keresztül tör rám elképesztő varázzsal a mai Firenze is. Ha nem irodalomról beszélgetünk, „feleselő feslő rózsa", 'mint az első olasz költemény, a contrasto, de ha költőkről cseveg, hosszú arca szoborrá merevül s tiszteletet parancsol, akár a katedráról szóló tudós professzor.

— Azok a szakállas gyerkőc vitatkozók újmodernek, de mindnyája a forradalom eszméjét szolgálja művészetével, gondolkodásával egyaránt. Nálunk az értelmiségiek nagyrésze materialista felfogású. Különleges és felsőbbrendű szerepe van az értelemnek az érzelemmel szemben. Sok bennük még az ellentmondás s nem tudják, hogy a fejlődés következetes s hogy az állítás és tagadás a józanság között hányódik, de ha az ifjúkori szertelenség, szélsőségek felé hajló, becsvágy elmúlik, a tudás mellett kötnek ki majd. Már most nagyon lebecsülik a nem tudást.

Az a csizmás puritán tekintetű fiú harmadéves hallgató. Az olasz csizmatalp végéről jött, *Crucoli*ból, a klasszikus *ókor Sybaris* nevű város faluvá süllyedt nyomortanyájáról, hol alig van férfi, mert mind a „dolce vita" után futott. Ott van a legtöbb analfabéta. Azt mondják, hogy a lakosság tizenöt százaléka írástudatlan. Egy vidéki pap rokona nevelteti. Költőnek készül s minden verséből a délolasz nyomor kiált segítségért. A mellette ülő, nagyhajú szőrös gyereket Appia partizánjai küldték Firenzébe; szobrásztehetség. Apja carrarai bányász. Ennek a falunak a sziklái között faragják a világ legszebb és legnagyobb partizán emlékművét.

A feketekávé illatában megfürösztött talián arcokra rá van írva, amit Lucia mond. A hétszáz éve élő Dante követői ők akkor is, ha egyiknek ma is *Marinetti* a kedvence s a másik a hermetizmus hívei közé tartozik s a legnagyobb élő költőt, *Ungarettit* követi vagy éppen *Quasimodo* a kedvence. Nagyon megbecsülik az előttük járó mestereket.

Hangosan beszélgetünk s magyarul, hiszen Lúcia a magyar nyelv és irodalom legfiatalabb tanára Firenzében, s konzultációnak tekinti ezt a beszélgetést is. A művészasztal törzstagjai hirtelen idenéznek, szép párduc alakját szemlélik s irígykedve és féltékenyen bámulnak rám. Igazi toszkán nyelven váltanak szót a fejem felett Luciával, mintha bombákat dobálnának, de egy-két szó elég, hogy elrösztelljék magukat s a zord arcok egyszerre vidám mosolyba olvadjanak.

— Ungherese, poeta.

— Az olasz férfiak féltékeny természetűek s köztük van egy volt egyetemi társam, aki féligmeddig udvarlóm talán — mondja Lúcia.

A harag szétoszlik a cigarettafüstben, a két szó legyőzte az indulatokat s máris visszaintegetnek, mintha régi barátjuk lennék, s egyszerre többen is mondják:

— Petőfi, Kossuth!

— Carducci, Garibaldi!

Máris beszélgetünk, s a modern bárketrec vendégei egyetlen családdá válnak.

Dante

De a modern ember nem elégedhet meg a felszín vizsgálatával s akit nem a könyvek kalauzolnak, hanem a kíváncsiság, többre éhes. Nekem szerencsém van, mert Lucia nem tágít mellőlem s nemcsak az évszázados város irodalmát, de a lüktető mai életet is rámsugározza.

Elindulunk, hogy végre elhelyezzem csomagjaimat s ismerkedjek egy kicsit Firenzével.

A *San Marco* környékén ezer felé szétosztva magunkat a futó utca-tájat szemléljük, s aztán megállunk egy sima, emeletes ház előtt, hogy megpihenjünk s cigarettára gyújtsak. Hátam alá támasztom a falat s úgy fújom a füstöt, mint, aki most ismerkedik meg a dohányzás gyönyörűségével. Kapóra jött a pillanat, mert kísérőm felhasználhatta, hogy ismét irodalomról beszéljen:

— Itt született Dante, akinek igazán nem lehet semmi panasza magukra, hiszen Babitsnál szebben senki se forditotta le őt Európában. Kitűnő magyarázatokkal vezette át az olvasót a legködösebb buktatókon is.

Nagyon szerette Firenzét, pedig örökre száműzték innét. Jogos bosszúja; a „Pokol" válasz erre! Bár oda csak a bűnös firenzeieket küldte.

Nem tudok könnyen meghatódni, de az udvariasság kötelez s elmondom a „Pokol" huszonhatodik énekének három szép sorát Lucia szülővárosáról;

Örülj Firenze, oly nagy vagy te hírrel,
hogy tengereket s földet ver a szárnyad,
és nagy neved a mély pokolig ér le.

De ha már elkezdtem, még büszkébben folytatom tovább, szinte fülébe súgva a szép terzinákat, hiszen most jut eszembe, hogy a nagy műben Dante a magyarokról is megemlékezett. s bennünket nem a pokolba küldött, hanem a „Paradicsom"-ban mondja el látomását hazánkról.

De ha már róla emlékezünk, őt idézzük, azt hiszem nagyságát *Arany János* soraival fejezhetem ki legméltóbban, itt a szülőház előtt:

Állottam vizének mélységei felett,
Sima volt a fölszín, de sötét, mint árnyék,
Alig mozzantá meg a rózsalevelet,
Mint rengéskor a föld, csak alig hullámlék.
Acéltiszta tükre visszaverte híven
A külső világot — engem is: az embert;
De örvényeibe nem hatott le a szem,
Melyeket csupán ő — talán ő sem — ismert.

Pannonius

Luciával kitűnően megértjük egymást. Nélküle elvesznék Firenzében, s annyit se látnék, mint egy rohangáló turista. Michelangelo sírszobrai előtt a Mediciekről tájékoztat, akik nemcsak posztót gyártottak, kultúrát is teremtettek.

Mondom is neki, amint kilépünk a múzeális értékű templomból, s jobbra kanyarodva ismét az utca zsivaja kap szárnyra, s visz az első könyvkereskedésig.

— Firenze legnagyobb antikváriuma. Itt még magyar könyvek is akadnak.

Na, most bebizonyíthatom, hogy tíz esztendeig tudós könyvtáros voltam-e. Szaknyelven kezdek dadogni a könyvárussal, de szerencsémre Lucia átveszi a szót, s máris a polcok közt kutatunk ismét kettesben, illetve dehogy kettesben. Itt van velünk az olasz nyelvű irodalom honában József Attila. Radnóti Miklós. Lucia fölmászik a létrára s emeletnyi magasban keresgél, míg én Albini szép fordításait lapozom s olvasom Radnóti „Marcia forzata" című költeményét az otthonokról, melyek fölött régóta már csak a perzselt szél forog, s hanyatt-fekszenek a házak a honi éjszakában. Ó, pedig milyen jó lenne, ha árnyékot írna lassan a lassú délelőtt és Fanni várna szőkén a rőt sövény előtt. Nem tudok betelni a verssel, amit 1944. szeptember 15-én felidézett benne a bori szörny s menekülni sem tudok a szörnytől, mely ide Firenzébe is eljutott, hogy figyelmeztessen.

— Ezt kerestem — nyújtja felém Lucia az „Isteni színjáték" magyar fordítását. Mindenüvé eljutnak a magyarok, mondom higgadtan, még mindég a „Marcia forzata" sorait forgatva fejemben s akkor veszem észre a polcon azt a könyvet, amely unicumnak számít, s valódi *hungarica. Csöpp*, poros könyvecske; *Vaspasiano da Bisticci* a szerzője s *Janus Pannoniusról* szól.

A könyvárus leolvassa az arcomról, hogy megtaláltam a legbecsesebb firenzei ajándékot, s szemrebbenés nélkül három ebéd árát veszi ki a zsebemből érte. Nagyon drága itt a könyv. De nekem megéri.

Levágunk kettesben az Arno felé egy bárba. Hová menjen az ember, hogy megkóstolja szellemi zsákmányát?

— Firenzei könyvkereskedő írta. Bisticci minden jelentős írót ismert. Könyvkereskedése irodalmi centrum volt s az akkori irodalmi élet találkozó helye. Hozzá látogatott el először a latinul író magyar költő; Janus Pannonius is. Ő mutatta be neki Firenze minden tudósát. Ő a mai napig Janus leghitelesebb életrajzírója — mondja Lucia s ketten olvassuk a firenzei látogatás eseményét.

— Firenzébe érve, lovakkal és kísérőkkel, én voltam az első ember, akivel szót váltott Janus Pannonius. Összehoztam őt több tudóssal, akikkel beszélni kívánt. Viola színű mente volt rajta. Mihelyt megláttam, így köszöntöttem: „Isten hozta, ön bizonyára magyar!" A leírás alapján rá lehetett ismerni. Amint kimondtam a szavakat, a nyakamba borult és összecsókolt. A legfinomabb modorban, melyet valaha is láttam, azt mondta, hogy eltaláltam, majd közölte velem, hogy beszélni szeretne Cosimóval. Ő tüstént behivatta, székkel kínálta s leültette. Mindenkit kiküldött a szobájából. Hosszú ideig voltak együtt. A búcsúzás után Cosimo így vélekedett róla előttem: — „Örül, hogy megismerte Janust, mert oly művelt és okos fiatalembernek találta, amilyennel idegenek közül életében nem találkozott."

Aztán közölte, hogy említsek bármit, amit érte lehetne tenni, szívesen megteszi. Egészen elbájolták e fiatalember jó tulajdonságai.

Még aznap messer Giovanni házába látogatott Janus, hol sok fiatalember tanítványa; Firenze virágai kísérték folyvást, míg csak Firenzében maradt. Messer Poggiohoz is ellátogatott s egy negyven soros verset írt neki.

Itt-tartózkodása idején megtekintette a várost és minden könyvtárát, beszélt, megbarátkozott a tudósokkal, , akik Firenzében laktak. Könyveket vásárolt, s elvégezvén minden teendőjét, elbúcsúzott és elutazott.

Lucia olyan kedvesen néz rám, mintha Botticelli angyala szállt volna vele ide az Uffizi képtárból. Ezzel a kedvességgel véleményének adott nyomatékot s tulajdonképpen Janusnak köszönhettem újabb sikeremet. Őszintén bevallotta, hogy legkedvesebb olvasmányai közé tartoznak a magyar költők, s ez nem véletlen, hiszen évszázados kapcsolatunk nem tűnik el nyom nélkül. Már Janus is megírta a „Pannónia dícsérete" című négysoros epigrammájában:

Eddig Itália földjén termettek csak a könyvek
s most Pannónia is ontja a szép dalokat.
Sokra becsülnek már, a hazám is büszke lehet rám,
szellemem egyre dicsőbb s általa híres e föld.

A pécsi püspök-költő jó nyomokat hagyott Firenzében. Nagy kár, hogy kevesen követték útját.

Bornemissza László: Firenze

Sándor

Az Arnó hídjáról *Cellini* szigorú kőarca tekint ránk, s egy másik kőszobor, *Aleardó Aleardi* emlékét idézi. Az esztétikai és művészettörténeti tanszék vezetője volt Firenzében s ami most több ennél — Petőfi volt a kedvenc költője. Hogy nemcsak szerette s ismeretlenül is barátja volt, alig lenne hihetőbb, ha Lucia megint nem segítene bizonyítani egy verstöredékkel.

Jaj, Sándor, téged is!
a dal s a harc fiát, az ifjú éveit
szép, fényes kaptatóján — jaj, hát megöltek téged?
— — — — — — — — — —
hol kémek lesnek fátylain a ködnek,
s hol a leányok koszorúkat kötnek,
háromszínű, szép levélből, virágból
neked, te bolygó, bús Petőfi Sándor!
— — — — — — — — — —
Te is négyszemközt voltál a halállal!
Hiába fújtál kürtödbe — madárdal
felelt neked is csak, majd csönd karolt át.
Nem hallasz kürtszót, újult Magyarország?

Gondolatban nagyot léptem, így érkeztem a huszadik századba, s mindjárt *Ady* jutott eszembe. Ő is volt Firenzében. Talán éppen itt ült, ahol most Lucia. 1911. májusában látogatta meg a toszkán fővárost. Én még meg sem születtem akkor. Párizsból rohant ide betegen, napot és pálmafát látni. Nem volt elragadtatva tőle. — „Itt Firenzében szép volt, de nagyon drága. És meleg is kezd lenni." — írta. A korzón csodálkozva és irígykedve nézte a nőket. Lármásnak találta Firenzét. Olyasmit mondott, hogy az emberek ok nélkül és indulat nélkül ordítoznak, s mezői ostobául gazdagok. — „De a nőknek régi firenzei szemük van. Tizian és Rafael szemeivel néznek ma is. Az asszonyok szeme titokzatos és régi." Alig töltött itt két hetet, s ment Rómába, az örök városba. Rómát jobban megszerette. „Róma a világ egyetlen fölséges helye" — mondta.

Persze, ő egyenesen Párizsból jött s jó ötven esztendővel ezelőtt. Én pedig az alföldi homokvilágból s fél évszázaddal később s Párizst se láttam. De nyilván mégis nekem van igazam abban, hogy Firenzét kedvesnek, szépnek látom.

Babits is szépnek látta. *Kosztolányi* lélekkel írt benyomásairól s *Móricz Zsigmond* is jól érezte magát a toszkán fővárosban.

Elmúlik az idő, s azon vesszük észre magunkat, hogy már öt órája beszélgetünk. Átadjuk helyünket s éppen indulunk, amikor Firenze egyik híressége, az olasz líra vezető költője többedmagával belép a bárba.

— Moravia folyóiratának, a firenzei „Nuovi Argomenti"-nek szerkesztő munkatársa; *Franco Fortini*. Ő teremtette meg az olasz partizánháborúk személyes líráját — suttogja felém Lucia.

Quasimodo, akivel még Pesten barátkoztam össze, közvetlenséggel beszél róla.

Papini szülőháza előtt haladunk el, majd angyali kíséröm megmutatja *D'Annunzio* egykori villáját. Itt élt a népszerűség tetőfokán s mint vallomásaiból tudom, ő is szerette Petőfit. Olasz szokás szerint keresztnevén, Sándornak hívta, ha beszélt róla.

A cipő ugyanott szorít

Persze, hosszabb idő kéne ahhoz s az enyémnél nagyobb felkészülés, hogy pontosabban felkutassuk, vajon, a nem literátus ember mit tud a nagymúltú olasz irodalomról, ismeri-e hazájában a nép az olasz költőóriásokot? Röviden szólva, az egyszerű olvasók mit tudnak szülöttjükről?

Ilyen szempontból nem volt megnyugtató, amit léptennyomon tapasztaltam. Jártam kocsmákban, piszkos utcák zsúfolt lakásaiban, proletár családoknál. Egy tésztagyárban munkáslányokkal beszélgettem. Tizenegy felnőtt lány közül nyolc sose hallotta Petrarca nevét, négy nem tudta megmondani, hogy mit írt Dante.

S még van egy személyes élményem, érdemes följegyezni azt is. A taxisofőr két órán át kereste a kis Firenzében Dante szülőházát, s útközben legalább öt járókelőt megállított, hogy megtudakolja, hol van. Senki se tudott választ adni. Végül kijelentette, hogy ilyen nevű albergo nincsen Firenzében.

Ilyen tapasztalattal tértem haza a moziból is, s nem hittem a szememnek, fülemnek, hogy a művészet valódi hazájában jártam. A Cinema Excelsior fiatal pénztárosnőjével beszélgettem irodalomról és festészetről. Tiziano angyalainak szépségét csodálhattam rajta, de kiderült, hogy ő még sose volt az Uffizi képtárban, s tőlem hallotta először Ungaretti nevét. Csak azzal tudott kérkedni, hogy ősei a Merkur csillagjegye alatt születtek, s gazdag kalmárok voltak.

Ugy látszik, hogy az olaszok a miénkhez hasonló cipőben járnak a helyi hagyományokkal, az általános irodalmi műveltséggel s bizonyos értelemben nem kell röstellni a lemaradást.

Elindultunk a firenzei Lágymányos felé, ahol Luciáék laknak. Egész úton erről beszéltünk.

Lucia könyvtára

— Firenze új városnegyede épült itt fel. Természetesen öröklakások s bárki hozzájuthat, ha sok a pénze. Az az alacsony, földszintes barakkszerű épület a környék egyetlen elemi iskolája. Ezt adományozta a város ingyen a többezer lakosú telepnek. Aki bírja pénzzel, beljebb mehet aztán tanulni. De sajnos egyre kevesebb az ilyen tehetős ember s az egyszerű emberek számára megfizethetetlenül drága a műveltség. Mindenki tanulhat, de csak, ha van pénze — magyarázza kísérőm.

Takaros összkomfortos otthonuk egyik szobájában van Lucia zongorája, s értékes kézikönyvekkel felszerelt könyvtára. Büszkén mutogatja. Eleinte idegenkedtem a szokatlan környezetben, de most már egészen otthonosan érzem magam náluk. Kivételesen és ragaszkodóan kedves emberek s Petőfiék, Adyék, József Attiláék utat csináltak a szívükben számomra is.

Odaül a zongorához s megszólaltatja a hangszer lelkét: Bartókot játszik, a III. zongoraverseny részletéből mutatja be nekem a magyar zeneköltészet egyik legszebb darabját.

Arra gondoltam, ha Ady ötven évvel később jön Firenzébe, s Lucia mutatja meg neki a toszkán fővárost, nem fut el innét kiábrándultan Rómába.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Pesti Sándor u. 12.
Telefon: 188-296, 188-307
ÉLET ÉS IRODALOM

A VILÁG MINDEN TÁJÁRÓL

GERTLER ENDRE NYILATKOZATA
a zenei versenyekről és a korszerű előadóművészetről

Világjáró hazánkfia, *Gertler Endre* hegedűművész, a brüsszeli konzervatórium mesteriskolájának professzora, rövid ideig Budapesten tartózkodott, legközelebb zsüritagként jön Budapestre az őszi nemzetközi zenei versenyekre. Felhasználtuk az alkalmat, hogy elbeszélgessünk a mesterrel a hamarosan kezdődő nagy nemzetközi vetélkedésről, általában a zenei versenyekről, korunk előadóművészi problémáiról.

— A budapesti zenei versenyeknek egyre nagyobb a visszhangjuk külföldön — mondotta. — Meggyőződésem, hogy az idei is igen magas színvonalú lesz. Mert egyre nagyobb követelményekkel kell számolniuk a fiatal művészeknek. Az utóbbi tíz-tizenöt esztendőben rendkívül sokat fejlődött a művészi produkciók színvonala, össze sem lehet hasonlítani a tíz-tizenöt esztendővel ezelőtti díjnyertesek abszolút értékét a maiakéval.

— Ami a követelményeket illeti, az eddigi legnehezebb vetélkedések közé sorolják az Erzsébet belga királyné nevét viselő zenei versenyeket. Itt kell eljátszaniuk a fiataloknak a legtöbb kötelező művet, s a tradíciók az ifjú művészek legjavát gyűjtik Brüsszelbe. A tavasszal rendezett hegedűversenyen a korábbiakhoz képest csaknem felére apadt a résztvevők száma, csupán harmincöten indultak. Ám a versenyzők produkcióinak színvonala hihetetlenül magas volt. Megtörtént, hogy más nemzetközi versenyek elsődíjasai nem jutottak túl az első, vagy második selejtezőn. Rendkívüli technikai felkészültség és a legmodernebb előadói felfogásmód jellemezte a versenyzőket. Zenei kifejezés tekintetében azonban korántsem volt ilyen magas a színvonal; az igazi művészet tisztelőinek egy kissé adósai maradtak a versenyzők. Tizenkét finalistából hatan a Szovjetuinóban, öten Amerikában tanultak, s egy izráeli fiatal hat esztendeig tanítványomként a brüsszeli akadémián nevelődött. *Jossi Zivoni* nevét Budapesten is ismerik, mert két évvel ezelőtt itt tartott mesteriskolám egyetlen külföldi résztvevője volt. *David Ojsztrah*, aki zsüritagként működött Brüsszelben, találóan értékelte a nagy versenyt: ma már ott tartunk, hogy a versenyek színvonala talán jobban függ a tanárok felkészültségétől, mint a fiatalok adottságaitól. Valóban, a mesteriskolák mérték itt össze tudásukat. A finalisták közül hárman Ojsztrah növendékei voltak. Igaz, Ojsztrah mondta egyszer azt is: milyen fontosnak tartja, hogy a pedagógus maga is előadóművész legyen. Ugyanis azt a rengeteg tapasztalatot, amit csak a pódiumon tudunk megszerezni, azt adhatjuk át növendékeinknek.

— Örülök annak, hogy Budapesten is igen magasak lesznek a követelmények. Bachtól Bartókig kell játszania a versenyzőnek, s ilyen széles skálát még nem ismert eddig a zenei versenyek története. Hasznosnak tartom azt is, hogy a kötelező programban mai magyar szerzők művei is szerepelnek.

— Említettem már, a mai hegedülési mód nagyon különbözik az elmúlt évtizedekéhez képest. A mondanivaló kifejezésére egészen új lehetőségeket kellett találni. A zenekarok hangminősége tömörebb lett az utóbbi években. Ez annak tulajdonítható, hogy a vonós hangszeresek hangképzése tetemesen megváltozott, a fúvós hangszerek technikája, minősége is nagymértékben fejlődött. Mindebből azt a tanulságot kell levonnunk — hogy csak egyet említsek —, ha egy hegedűszólista nagy szimfónikus zenekar elé áll egy versenyművel, akkor sokkal felszabadultabb ujjrendekkel és vonásnemekkel kell rendelkeznie, hogy megmaradhassanak a szükséges hangzási arányok. Ma sokkal intenzívebben kell játszani.

— A művészi munkát én úgy képzelem, hogy — miként a nagy komponisták minden hangot meggondoltan írtak le — interpretálóiknak is a legnagyobb gondossággal kell megkeresniök az egyes hangok értelmét. Egy időben nagyon divatos volt, — emlékszem, gyerekkoromban Magyarországon is — egy bizonyos al fresco muzsikálás. Tehát nagyjából, felvázoltan játszani. A művek belső logikája azonban távolról sem volt világos. Midőn az előadóművész kidolgozza terveit, a leggondosabban kell megvizsgálnia a zenei szöveget, a muzsika tartalmát; olyan részletesen kell dolgoznia studiójában a művön, mint az üvegmozaik készítőnek. Minél több napfényt kap az üvegmozaik, annál szebb lesz. Ugyanez áll a mi munkánkra is, amelyben a napfényt az ihletettség helyettesíti. Tévesnek tartom azt a felfogást, hogy az előadóművész studiómunkája közben önfeledten igyekezzék érzelmi világát visszatükrözni.

— Szívesen jövök vissza hamarosan Budapestre, a nagyszabású zenei versenyekre. Magyarország zenei nagyhatalom, alig van a világnak olyan tája, ahol magyar előadóművész, karmester, pedagógus ne tevékenykednék, s legtöbb esetben az illető ország zenei életének irányítójaként.

CSIZMADIA GYÖRGY

Irodalmi díjkiosztás — bonyodalmakkal
A Viareggio-díj idei nyertesei

Az idei olasz nyár irodalmi eseménytelenségét a Viareggio-díj harmincegyedik kiosztása szakította meg. A százegynéhány olasz irodalmi díj között ez a legjelentősebb. (Talán legegyszerűbb, ha a francia Goncourt-díjhoz hasonlítjuk.) A „Viareggio" két szekcióra oszlik: a szépirodalmi művek és a tanulmányok kategóriájában két-két díjat osztanak ki. A nagydíj mindkét csoportban négymillió líra (körülbelül százhatvanezer forint), az elsőéves szerzőké pedig egymillió líra.

Hosszas és heves viták után hozott döntést a zsüri. A szépirodalmi Viareggio-díjat *Antonio Delfini* nyerte „I racconti" (Elbeszélések) című kötetével, a tanulmánykötetek közül pedig *Sergio Solmi* „Scrittori negli anni" (Írók az évek során) című munkáját díjazták. Az első műves szerzők kategóriájában *Massimo Ferretti* nyerte a szépirodalmi díjat „Allergia" című verseskötetével, míg a tanulmányírók versenyében *Enrico Castelnuovo* „Un pittore italiano alla corte di Avignone" (Egy olasz festő az Avignon-i udvarban) című munkájával.

A díjkiosztás igen élénk sajtóvisszhangjából kitűnik, hogy a díjat nyert négy szerző közül háromnak a jelölése és esélye már korábban is ismeretes volt. A negyedikkel azonban nem mindenki elégedett. Antonio Delfini ugyanis, aki az élő íróknak kitűzött irodalmi nagydíjat nyerte, a közelmúltban elhunyt. Novellás-kötete, amely az idén jelent meg a Garzanti kiadónál, lényegében egy korábbi kötetének újabb kiadása volt — ez viszont húsz évvel ezelőtti írásait tartalmazta, utánnyomásban.

A zsüri e döntésével túltette magát a Viareggio-díj jelenleg érvényes szabályzatán, amely szerint díjazni csak élő szerzőnek a legutóbbi évben megjelent új művét lehet. A döntés korántsem született egyhangúan. Az egyik legnagyobb esélyes például *Guido Piovene* volt, akinek két legutóbbi műve élénk vitákat — és egyidejűleg nagy elismerést — váltott ki Olaszországszerte. A zsüriben helyet foglaló *Leonida Répaci* támogatta is őt, más zsüritagok — mint például *Moravia* és *Pasolini* — viszont ellenezték Piovene díjazását. *Olivetti* nagyiparos, a Viareggio-díj egyik finanszírozója is tiltakozott Piovene díjazása ellen, mivel az a fasizmus idején antiszemita nézeteket vallott. (A kalandos világnézeti és politikai életet élt kiváló író két-három évtizeddel ezelőtt valóban rokonszenvezett a fasizmussal, de azóta nézetei számos fontos kérdésben lényegesen megváltoztak.)

Az irodalmi díj zsürijére gyakorolt nyomás további bonyodalmakat okozott: a szépirodalmi szekció bíráló bizottsága Olivetti beavatkozása miatt benyújtotta lemondását. A bizottság lemondása — elvi tiltakozás azellen, hogy a díjat finanszírozó pénzemberek beleszólnak irodalmi kérdésekbe. A lemondólevelet ezért aláírta többek között *Giacomo Debenedetti, Eugenio Montale, Alberto Moravia, Pier Paolo Pasolini, Giuseppe Ungaretti* és *Cesare Zavattini* is. A tanulmánykötetek zsürije ugyancsak lemondott megbízatásáról. A mostani nézeteltérés, amely a finanszírozók és a bírálók között támadt, maga után vonhatja a Viareggio-díj megszüntetését is.

TODERO FRIGYES

József Attila-tanulmány olaszul

Az *Il Comtemporaneo* című tekintélyes olasz folyóirat új számában *Gianni Toti* és *Marinka Dallos* tolmácsolásában teljes terjedelemmel megjelent József Attila *Irodalom és szocializmus* című, a hazai szaktudomány által egyébként mind ez ideig kellő figyelemre nem méltatott tanulmánya, mely a nagy magyar költő esztétikai nézeteinek, marxista igényű irodalomelméletének talán a legjelentősebb és legszervesebb összefoglalása. A fordító — aki korábban is igen sokat tett már a magyar irodalom olaszországi terjesztéséért — történeti bevezetővel, alapos jegyzetekkel és fénykép-dokumentációval tette a külföldi olvasó számára még érthetőbbé a több magyar utalást és vonatkozást tartalmazó szöveget.

Készülődés a Dante-jubileumra

Olaszországban egyre nagyobb arányúak az előkészületek Dante születése 700. évfordulójának megünneplésére.

Egész tudományos hadsereg keresi a Divina Commedia eredeti kéziratát. Tudósok véleménye szerint az eredeti kézirat a költő leszármazottainak házában van elásva, vagy elrejtve, egy Veronától tíz mérföldnyire levő helységben, ahol a költő száműzetésének több évét töltötte. Ugyanígy keresték századokon át Dante sírját is; születésének 600. évfordulóján találták meg, egy ravennai kolostorban.

Az Olaszországban megalakult Dante emlékbizottság minden ország tudományos akadémiáját és társulatát felkérte, hogy az országban megjelent Dante műveiből egy-egy példányt juttasson el hozzájuk. 1965-ben, a költő születésének 700. évfordulóján, kiállítják azoknak a könyveknek egy-egy példányát, melyek Dante műveit tartalmazzák.

Az olasz kormány a Dante-évre külön ünnepi sorozatot rendez. Az UNESCO világszerte segíti az évforduló megünneplését. Számos ország Dante-emlékbélyeget ad ki.

A Francia Akadémia díjai

A Francia Akadémia az irodalom nagydíjával tüntette ki *Charles Vildrac*-ot s a költészet nagydíjával *Pierre Emmanuelt*. Ezenkívül a francia nyelv aranyérmével jutalmazta a mindellebury-i amerikai egyetemet s *Léopold Senghort*, a Szenegál Köztársaság elnökét. Aranyérmet kapott történelmi munkásságáért a volt olasz királyné, aki három kötetben dolgozta fel a savoyai ház történetét. Több történész részesült még különböző díjakban.

Reinhardt-év Ausztriában

Kilencven esztendeje született *Max Reinhardt*, a magyar származású világhírű rendező. Ebből az alkalomból Ausztriában Reinhardt-emlékévet rendeznek: előadják azokat a színműveket, amelyeket Reinhardt rendezett — az ő rendezői elképzeléseihez híven, s lehetőleg ugyanazokkal a színészekkel, akiket szerepeltetett. Az ünnepi játékok sorozatát augusztus 26-án nyitották meg a salzburgi „Kis Ünnepi Csarnok"-ban. Itt *Attila Hörbiger* előadta Reinhardt „Beszéd a színművészetről" című értekezését. Fellépett Reinhardt özvegye, *Helene Thimig* is.

WILLIAM E. [illegible]
1868—1963

Hogy az ismeretek bizonyos területén mióta s mit jelentett a neve, arra — csak jelzésként — egyetlen hazai példa: az amerikai néger kérdésről több mint ötven éve jelent meg nálunk az első, s talán mindmáig legigényesebb, átfogó tanulmány: Braun Róbert cikke a haladó polgárság folyóiratában, a *Huszadik Század*ban. S már ez a cikk szinte teljes egészében W. E. B. Du Bois (néger létére már akkor) professzor munkásságára épül; rá hivatkozik, mint a tárgy világszerte elismert legkitűnőbb szakértőjére. S ezt a rangját Du Bois azóta is megtartotta, kutatásait elmélyítette, politikailag is tovább haladt előre, s mindezen túl elérte, ami bonyolult, ellentmondásos korunkban oly ritkaság: főműve épp az *élete* lett — egy páratlan emberi személyiség életpályája. Korunk „nagy öregjei" közé tartozott, s nemcsak korábbi tevékenysége révén, hanem azért is, mert még túl a kilencvenen is hozzá tudott tenni imponáló életművéhez. Ekkor fejezte be hatalmas regénytrilógiáját, a *Fekete Lángot* — aligha volt alkotó, aki ilyen öregen ily nagy vállalkozásba fogott s azt sikerrel tető alá is hozta... Élete utolsó éveire (a XXII. kongresszus idejére) esik a kommunista pártba való belépése is, majd áttelepülése az Egyesült Államokból a néger őshazába, Afrika leghaladóbb köztársaságába, Ghanába. Ott még elindította a fekete kontinens legnagyobb tudományos vállalkozását: az átfogó néger-enciklopédiát, mely, ha befejezését nem is érhette meg, méltó koronája lesz Du Bois egész „enciklopedikus" életművének.

Egy műfajban sem alkotott látványosan nagyot — az összefüggéseket kereste, s azt sem csupán csak elvont tudományos, vagy irodalmi nézőpontból, hanem mindig az élet, a mindennapok harcai, a gyakorlat követelményei szerint. Politikus volt, történész, szociológus, lapszerkesztő; ifjúkorától publikált szépirodalmi műveket is — de minden műfajban a humanizmus, az emberi egyenlőség, a szabadságjogok, a négerek egyenjogúságának prófétája, élharcosa. Ezért juttatta neki a Béke Világtanács épp tíz éve, s épp Budapesten (Eluard-ral, Laxnesszel, Nezvallal együtt) a Nemzetközi Béke-díjat. Pedig regényciklusa még hátra volt, s örvendhetünk, hogy volt ereje a befejezéséhez.

A nemrégiben nálunk is megjelent *Fekete Láng* trilógia, mint Du Bois legtöbb műve, szintén a négerkérdéssel foglalkozik, de ezen túl valóságos kézikönyve az amerikai Dél múltjának és jelenének, sőt harmadik kötetében az egész színeskérdésnek, a gyarmatosítás elleni harcnak. Bármily jól van megírva, bármily olvasmányos is, mint regény: nem a történés, nem is egyes szereplőinek jelleme a fontos, hanem az amerikai társadalom utolsó száz évének hatalmas körképe, mely a sok eseményből, egyéni életsorsból kibontakozik. Remekül megírt részleteket, nagyszerű emberi portrékat találunk benne, ám ezek együtt még többet mutatnak: egy egész társadalom gigantikus mozgását tükrözik vissza. Hősei mind élnek, cselekszenek — de a szerző egyiküknél sem időz sokat, figyelmét a lényegre: az amerikai társadalom egészére összpontosítja. Jó példa ez a trilógia arra is, hogy az elvi szilárdság, az eszmei tisztánlátás milyen szárnyakat ad az író tollának. Valamelyest regényesített, párbeszédes formában, tehát az esszénél is olvasmányosabban, minden lényegeset elmond, amit az amerikai négerekről, az utolsó kötetben ehhez még azt is, amit az afrikai feketékről, Dél-Amerika népeiről, és a sárga fajtákról tudni kell, és nemcsak helyzetképeket rajzol, hanem távlatot is ad. A távlati kép pedig a színesek mind erőteljesebb előretörését mutatja. Du Bois utolsó befejezett könyvének mondanivalója félreérthetetlen: a színesek előtt nagy jövő áll; egyéni és közösségi fölemelkedésük legjárhatóbb útja a szocializmus, s a szocializmusban találkozik a fehér dolgozók érdeke a színesekével.

A *Fekete Láng*ból többet tudunk meg erről a színes világról, mintha szakkönyvek egész során rágnánk át magunkat, s ráadásul nemcsak azzal leszünk gazdagabbak, hogy Amerika társadalmával is megismerkedünk: az embert, korunk emberét is jobban látjuk, mint előtte. Kiváltképpen azt az embertípust, mely a legnagyobb áldozatot is vállalja, hogy eddig elnyomott népe egy lépést tegyen előre. Ezt a típust rajzolta meg Du Bois számos, pozitív hősében, de regényében sem akad olyan hős, aki pozitívabb és hősibb pályát futott volna be, mint maga a *Fekete Láng* írója.

KRISTÓ NAGY ISTVÁN

Új Figaró-opera Hamburgban

Nemrég mutatták be a hamburgi Operában *Günther Klebe* új operáját, címe: „Figaro válik". Szövegkönyvét is Klebe írta, *Horváth Ödön*, a korán elhunyt magyar származású író regénye alapján. (Mint ismeretes, Horváth Ödön, aki Hitler elől Párizsba emigrált, 1938-ban baleset áldozata lett. A Champs Elysées-n egy villámsújtotta fa ledőlt s maga alá temette.)

Az új Figaro-opera teljesen modern környezetben játszódik. Almaviva gróf és felesége, Rosina — emigránsok. Figaro fodrász, Zsuzsanna pedig pincérnő Almaviva apródjának, Cherubinnak éjjeli mulatóhelyén. A teljesen elszegényedett gróf később visszatér hazájába. Ott kikiáltották már a köztársaságot, kastélyát elhagyott gyermekek otthonává alakították át. Az ügyes Figarót a gyermekotthon gondnokává nevezik ki. Figaro és Zsuzsanna elhidegülnek egymástól, mert a volt fodrásznak nem akar gyereket. Később azonban megszünnek az ellentétek, mindenki kibékül sorsával, Zsuzsanna is visszakerül a férjéhez, s Almaviva gróf belenyugszik, hogy nem kegyúr többé, hanem egy demokratikus állam polgára. Csak Rosina grófnő tart ki főúri allűrjei mellett.

Klebe operája zenei burleszk, Schönberg- és Bartók-hatásokat lehet felfedezni benne.

Rothschild-musical a Broadwayn

A New York-i Broadway-színház most készíti elő legújabb musicalját, amely a Rothschild-család kalandos és groteszk történetének zenés szatírája. A szöveget Frederic Morton könyve alapján Wolf Mankowich írta. A darab főalakja Maier Amschel Rothschild, a frankfurti bankház alapítója.

HIBAIGAZÍTÁS

Legutóbbi számunk „Krisztus és orvosok" című — egyébként helytálló kifogást tartalmazó — glosszájának az a kitétele, hogy a hiba „nyilván az MTI jóvoltából is" került a sajtóba, gondatlanságból látott napvilágot. Megállapítottuk, hogy az MTI helyes fordításban továbbította a hírt.

Élet és Irodalom
A MAGYAR ÍRÓK SZÖVETSÉGE HETILAPJA
Főszerkesztő: DOBOZY IMRE
Szerkesztő: NEMES GYÖRGY
Szerkesztőség: Budapest, V., Nádor u. 31. Telefon: 111—424. Kiadja: Lapkiadó Vállalat. Lenin körút 9—11. Telefon: 221—285. Felelős kiadó: Sala Sándor. Nyomta: Szikra Lapnyomda. Terjeszti a Magyar Posta. Külföldi részére a KULTÚRA Könyv- és Hírlap Külkereskedelmi Vállalat. — Előfizetés negyedévre Ft. 18.—, félévre Ft. 36.—. Megjelenik minden pénteken.
KÉZIRATOKAT NEM ÖRZÜNK MEG ÉS NEM KÜLDÜNK VISSZA.
Index: 25244

Magyarul beszélő csehszlovák filmdráma.
14 éven aluliaknak nem ajánljuk
Bemutató: szeptember 12.

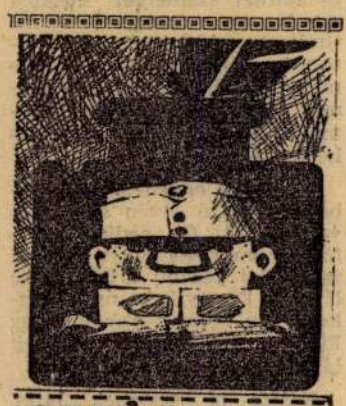
A PRÁGAI TRÉFACSINÁLÓ
Magyarul beszélő szovjet filmszatíra a Svejk írójáról
Bemutató: szeptember 12.

Bornemissza László, festő

MTI

Dec. 16-án kiállítása nyílik meg
a Kult. Kapcsolatok Intézetében.

– : Hír

8.

NÉPSZABADSÁG, 1966. dec. 13.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

NÉPSZABADSÁG

Bornemissza Lász

1966 DEC 13

1025

BORNEMISSZA LÁSZLÓ festőművész alkotásaiból nyílik kiállítás pénteken a Kulturális Kapcsolatok Intézetének Dorottya utcai kiállítótermében.

örködünk, a ma er
ólnak a művészi
zinteség örök nyelv

Szmodisné Esz

M.D.K.

Bornemisza László

Festőművész "Lengyel lány" c.kép illusztráci

Magyar Nemzet 1961. márc. 5. 8.old.

Bornemisza László, festő MDh

Tavaly finnországban, az idén Svédországban aratott sikert kiállításával.

– : Magyar siker Stockholmban 2

ESTI HIRLAP, 1965. dec. 7.

Borucinska László festő

Svéd svédországi kiállítását említi

1966. feb. 26. Magyar Nemzet

1965 - 6.
1021

BORNEMISZA LÁSZLÓ *rajza*

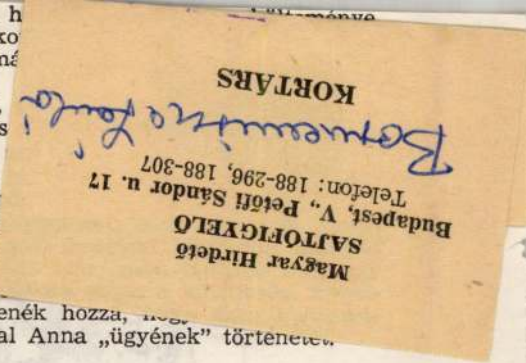

... egyik nagy verse — úgy jött létre, h...
A lélek, adta hozzá a formai és hangulati indítéko...
természetes érzésével — és Weöres költői rangja má...
alacsony.

Hiszen ma is vagyunk néhányan, akik tudjuk, ...
derül, ha beszélünk — de beszélni se kell róla. És ...
sohasem úgy, ahogy kellene, ott, ahol a költőket ...
sorolják. Nem csoda: Hajnal Anna nem tartozik a ...
közé, de az „őfelsége ellenzéke" pecsétjét sem ü...
a mi irodalmi életünkben alighanem előkelőbb r...
menti életben) — és ennek következtében a ma...
nyilvántartóiban sem jegyzik a nevét. Egy szó ...
magyar költőt, akinek értéke és árfolyama között ...
fogva nem vélném célravezetőnek, ha azzal kezdenék hozzá, ...
ről van szó. Inkább megpróbálom elmondani Hajnal Anna „ügyének" történetét.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
KORTÁRS

*

1933-ban jelent meg első verse a *Nyugat*ban, egy évvel azután, hogy Weöresé, Radnótié, az enyém. A mi nemzedékünkben — igazában (az antiregény meg az antiszínház mintájára) inkább antinemzedéknek mondhatnám — ő volt *a* költőnő. A költőnők abban az időben majdnem kizárólag szabadverset írtak: úgy látszott, ez a (többnyire) formátlan forma nagyon megfelel a női lirizmusnak, mert előszeretettel művelték akkor is, amikor már múlóban volt a divatja. Hajnal Anna első versein is érződött még a szabadvers — a legnemesebb fajtájú szabadvers — tágabb lélegzetvétele, lazább méltóságú mozgása, de még határozottabban érződött már bennük a versformáló akarat s a legkeményebb kötésű mértékek, az antik vers vonzása. Amikor ezek a versek harminc évvel ezelőtt *Ébredj fel bennem, álom* címmel megjelentek, Török Sophie a kis füzetről írt bírálatát így fejezte be: „S ma még

* A *Szertelen nyár* megjelenése alkalmából.

Bornemissza László

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

PESTMEGYEI HÍRLAP

1966 FEB 26

Svéd—magyar baráti találkozó Stockholmban

1021

A Svéd—Magyar Társaság vezetősége február 23-án Stockholmban baráti találkozón látta vendégül *Bornemissza László* festőművészt, aki ösztöndíjasként több nagysikerű kiállítást rendezett Svédországban. A találkozón a svéd képzőművészet számos jeles képviselője vett részt.

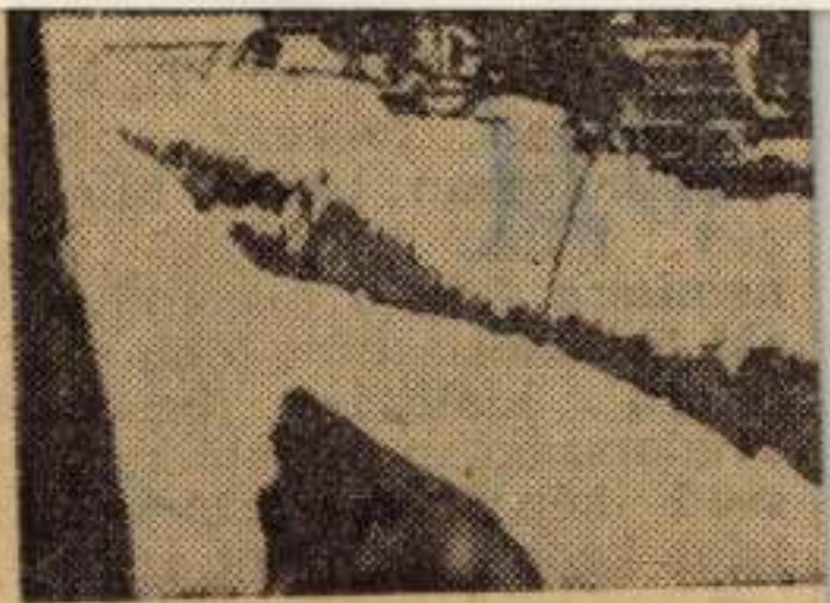

A saim-tyumenyi olajvezeté

Bornemisza László

„Toscana" c. rajza

a 6. oldalon

Nápszava 1969 december 20

Bornemisza László

„Finn Tisvaros" ci

rajza at 5. oldalon

Alépszava 1970 január 24

Bornemisza László festő M.D.K.

képeiből kiállitás a Kulturális Kapcsolatok Intézetében

Napló

Magyar Nemzet 1966. dec. 14. 4.l.

Berlin, den 14. 4.J.

Bornemissza László

Frank János: Bornemissza Lászlónál. - Élet és Irodalom, 1966. aug. 20.

Az 1966. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ért. 1969. 3.sz. 243-2[illegible].l./

250. l.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1970 JAN 24

NÉPSZAVA
Budapest

1021

Bornemisza László: Finn kisváros

Bornemisza László

valahogy kimaradt. –
rőre, nadrágja élét
natban elsimítva.

— Még csak az hi
tyakomédia! Mamsi t
küdött, Stikoviccsal.
sélgette a halványs
Léhner tűzifa-keresk
kapta, csupa szívjós
napra.

— Azért nem mi
ami ünnepélyes...

— Nem a hol a fo
Ildikó halkan és oda
kezét a fejére tette –
nem a kivel. Ugye?

— Hát persze — kiáltott Miklós boldogan, saját szavait visszahallva. — Olyan türelmetlen vagyok. Elő azokkal a tanúkkal!

— Turbucz nénit is eltávolítottam, a piacra szaladt, készít nekünk finom vacsorát, majd akkor vele is koccintunk, nincs sértődés... Az éjjel még eszembe jutott, fél kettő felé felébredtem és kimostam a füg-

---

* Részlet a Tartozik és követel című új regényből.

ugri-bugri menyasszony... Általában, nekem jó véleményen van a pedagógusokról, az egy áldozatos munka, kérem, hiába szidják...

— Vártok még valakit? — kérdezte Beatrix —, mert ha nem, itt a kocsi a kapu előtt.

— A taxi csak háromnegyedre jön. És még nincs Miklós nevelőapja...

— Mit taxi! Apám kocsijával vagyok, beleférünk szőröstül-bőröstül.

— Akkor lerendelem a taxikat — mondta Ildikó — telefon a házmesternél...

— Nem lehet lerendelni — Miklós

Bornemisza László

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1964 DEC 20

NÉPSZAVA
Budapest

1021

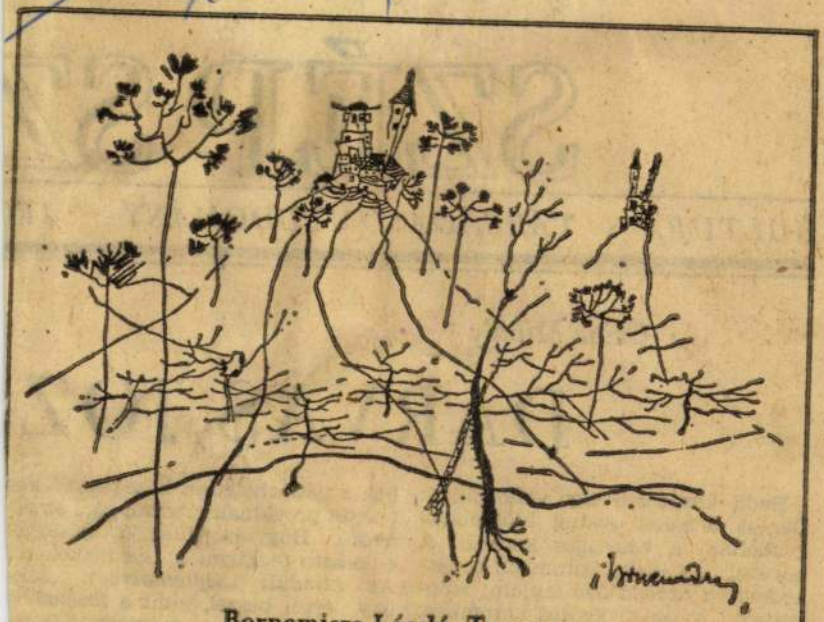

Bornemisza László: Toscana

Czine Mihály

DARVAS JÓZ

Hadd kezdeném egy vallomással: Darvas Józsefet sokáig idősebbnek gondoltam a valóságos koránál. A nevével még kisfiú koromban ismerkedtem, a *Szabad Szó* lapjain; szépirodalmi írásaival képzős koromban. Akkor Darvas József már miniszter volt és képviselője Szabolcsnak. Egyszer még láthattam is Nyíregyházán, 1947 tájan. Építésügyi miniszterként

ből, s „áttörhetetlen közegeken" keresztül próbálnak értelmiségge emelkedni. Hogy szolgálhatja hűséggel elbocsátó osztályát a kiemelkedett? Az *Elindult szeptemberben* csakúgy erről beszél, mint a *Szakadék*. S a hősök mindig ugyanazt választják: a szegénység igazát. A hűséget

A *Szakadékot* a kor egyik legjobb

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1969 OKT 2

NÉPSZABADSÁG

Budapest

Bornemisza László

LENGYELORSZÁGI EMLÉKEIM címmel október 3-án nyílik a Lengyel Kultúra helyiségében Bornemissza László festőművész kiállítása.

1021

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-298, 188-307

1983 Okt. 14.

VAS NÉPE

Bornemisza László

Bornemisza László:

Itáliai képek

Kiállítás a Művelődési és Sportházban

A megyei tanács vb. művelődésügyi osztálya és a Magyar Képzőművészek Vas megyei munkacsoportja rendezésében december 22-én, vasárnap délután négy órakor nyitják meg *Bornemisza László* festőművész *Itáliai képek* című kiállítását a szombathelyi *Művelődési és Sportház* galériájában. A megnyitót *Konta Sándor* művészettörténész, a Magyar Tudományos Akadémia munkatársa tartja.

Pelének lenni

— Igen is, meg nem is. Didi tapasztalataiból nagyon sokat vonhatok le.

— Melyik dal tetszik önnek a legjobban?

— Nagyon sok szép dalt szeretek.

— Szeretne filmszínész lenni?

— Igen, de mint labdarúgó.

— Melyik színészt kedveli a legjobban?

— Nagyon szeretem

Bornemisszа László

festőművész kiállitása. Bp, Kulturális Kapcsolatok Ihtézete. - Ism: Hunyady József, Képes Ujság, 1967. jan.14. - Tóth Ervin, Alföld, 1967.18.évf.2.sz. 80-82- 1. - Vadas Zsuzsa, Petőfi Népe, 1967.jan.1. -

Szeged, Képcsarnok. - Ism: Aczél László, Csongrád Megyei Hirlap, 1967.dec.1o. - Szalesi Zoltán, Dél-Magyarország, 1967.nov.18. - F.Tóth Pál. Petőfi Népe, 1967.nov.24.

Az 1967.évi magyar müvészettörténeti irodalom bibliográfiája /Müvtört.Ért. 197o.1.sz. 68-1o7.1./

89. 1.

M.D.K.

Bornemissza László
grafikus

Műterem.

Élet és Irodalom, 1965. junius 12 - 3 lap

MDK

Borneminsza László, festő

Kiállítása nyílt meg Pécsett.

8.

– : Hír

NÉPSZABADSÁG, dp. 1969. márc. 20. [Vidéki]

Bornemissza Karló

festőművén kiállítása pénteken du.
nyílik a Kulturális Kapcsolatok
Intézetének kiállítóterében megnyitót
tartja: Borsos Miklós

Pestmegyei Alkalmi, 1966. dec. 15. 5. s.

Bornemissza László festőművésza

Márc. 14.-én Egerben, a Rudnay Gyula-Teremben nyílik meg a művész kiállítása.

Láttuk, hallottuk.

1974. márc. 10. Petőfi 11.53 | 11 | K Gyné.

Bornemisza László
festő

Költőhint indult Bornemisza László, jelszegyenkány éves korában már iró-dalmi folyóiratot szerkesztett Debrecenbe. A harmincas években alapította a Tiszaeszti Figyelőt.

Nádaschi Péter: Különös festő.
Nők Lapja, 1970. julius - 30 szám

Bornemisza László

festő.

Elsők között próbálkozott az u. n. nonfigurativ ábrázolással. Amtóm kidolgozott sajátos egyedülálló stilusát.

Nádasdi Péter: Különös festő.

Nők Lapja, 1970, julius - 30 szám.

1021

László Bornemisza

DER Ausschnitt 1 BERLIN 45, Telex: 1-83538
Aufl. i. Tsd. lt. Stamm
Richtung: 1975 : (+) ; c, d, u

Kölnische Rundschau
5000 Köln 1 (NRW)

15. 11. 75 AK

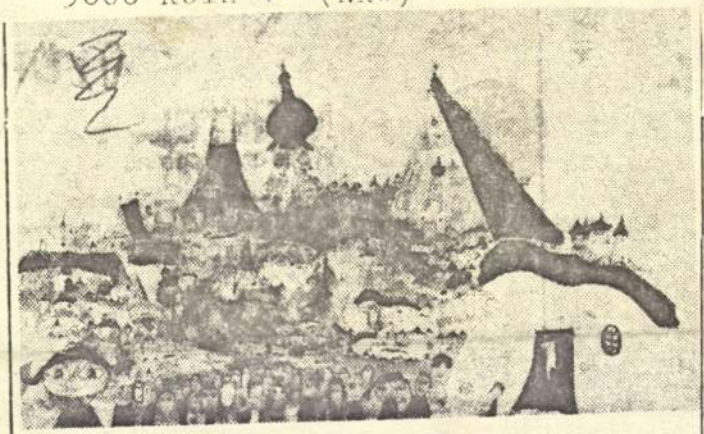

László Bornemisza in der Galerie K: Traumwelten.

Flucht in Märchenwelt

Die Galerie K am Rudolfplatz zeigt neue Arbeiten des Ungarn Laszlo Bornemisza. Bornemisza arbeitete zunächst abstrakt, fiel dann aber der Zensur zum Opfer und zog sich fünf Jahre lang vom Kunstbetrieb zurück. Nun fand er zu einer neuen Ausdrucksform, die Elemente seiner früheren Werke mit einer fast märchenhaften Traumwelt verbindet. Man wird nie müde, sie zu betrachten, und muß sie voller Entdeckerfreude durchwandern, um alle ihre Einzelheiten aufzuspüren: das Pferd, das in Herrenschuhen einen Karren zieht, den Elefantenkopf im Fenster, die Hosenbeine auf der Wäscheleine. Jü.

Bornemissza László

Szilasi Anna textilkiállitása a Hajduszoboszlói Galériában március 26.-ig,
Robert Capa fotókiállitása a Mücsarnokban április 4.-ig,
Vén Emil festőművész kiállitása a Mednyánszky-Teremben március 25.-ig tart nyitva.
Bornemissza László festőművész kiállitását a szegedi Gulácsy Lajos-Teremben március 18.-án,
Koch Vilmos festőművész kiállitását a szekszárdi Szinyei-Merse-Teremben március 18.-án nyitják meg,-közli a lap kulturális eseményeket tudósitó rovata.

Élet és Irodalom, Bp. 1976. márc. 13.
XX. évf. 11. sz. 8. lap.

Bornemissza László festőművész

Az egri Rudnay Gyula-Teremben rendezett kiállítását március 14.-én nyitják meg, -közli a lap kulturális eseményeket ismertető rovata.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. márc. 9.
XVIII. évf. lo. sz. 2. lap.

Bornemissza László, festő

Egerben nyilik meg táclatu
márc. 14-én.

— : o Bornemissza ... 8.

ESTI HIRLAP, Bp. 1974. márc. 14.

Bornemissza László, festő

Kiállítása nyílt meg Egerben.

— : Tárlatok 8.

ESTI HIRLAP, Bp. 1974. márc. 16.

Bornemissza László, festő

MDK

A Lengyel Kultúra helyiségeiben kiállítása nyílik meg okt. 3-án.

–: Kulturális hírek

7

Népszabadság, Bp. 1969. okt. 2.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Borsemszky László festő

Kiállítása nyílt a pécsi
Képcsarnokban

Művészet 1969 IV sz.

Bornemisza László

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296. 188-307

1962 DEC 21

MAGYAR NEMZET

1021

Bornemisza László Itáliai képek a kiállitását Szombathelyen a Művelődési- és Sporthaz galériájában vasárnap Szamos Rudolf, a Vas Népe főszerkesztője nyitotta meg.

illő, rend
nővel,
a van. K
házam
etet, meg
jelig. a
hirdetőbe

ves szolid
ny. jó an

Bornemissza László, Jestő MBK

Négy hónapig Finnországban volt tanulmányúton.

A finn fővárosban a Taidehalli Helsingin-ben rendezték kiállítást itáliai sorozatából. Mediterrán városkép c. művét a Helsinki Skandináv Múzeum vásárolta meg.

V. Zs.: Gyorsinterjú Bornemissza Lászlóval 2

ESTI HIRLAP Bp. 1964. okt. 15.

Bornemissza László

kiállitása nyilt Egerben a Rudnai Gyula teremben, 31 olajfestményét állitotta ki a müvész

Magyar Hirlap 1974/73/8

Bornemisza László

festőművész kiállitása. Bp Kult. Kapcs. Int. - Ism. Furkó Zoltán, Kortárs, 1966. 10. évf. 12. n. 2007-2008. l.
- h. gy. Magyar Nemzet, 1966. dec. 28.

Az 1966. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája. /Művtört. Ért. 1969. 3. sz. 243-284. l./

266. l.

Bornemissza László
festő

M.D.K.

Méltatás. — Przysiel mi się
Kazimierz

Sík Csaba: Bornemissza László kiállítása
Művészet, 1962. április — 39 l.

MDK

Bornemissza László festő

hegeden nyílik meg tárlata.

– : Gazdag ősz a képcsarnoknál 7

Népszabadság Bp., 1967. okt. 6.

MDK.

Bornemissza László

Kiállitási kritika

Alföld 1967 2.p.82.

nemisza László művészete nem passzív szemlélődést, hanem *aktív részvételt:* azonosulást követel a nézőtől, átélését és megértését mindannak, amit ezek a modern technikájú, különös színkultúrájú képek kifejeznek. Az emberekkel, a valósággal együtt lélegző művész *bírálja* itt a társadalom ferdeségeit, sohasem bántó vagy csúfolódó, de mindig *javító, nevelő célzattal.* És ez az erkölcsi-etikai alapállás, ez a csipkelődéseiben is

Bornemisza László

Bornemisza László: Mediterrán város
Ville méditerranéenne
Средиземноморской город

Művészet 1963
aug
28 lap.

Hogy a Gyártástervező Intézet kollektívájának munkáját megérthessük, értékelni tudjuk, szükséges volt elöljáróban mindezt elmondani. Dicséretre méltó birkózást folytatnak a fent felsorolt nehézségekkel, megpróbálva a mindennapok szükségletét szolgáló bútorokat formálni, a pillanatnyi lehetőségek között, és korszerűt alkotni.

Munkásságukat évről évre a Budapesti Ipari Vásáron mutatják be. Közönségünk

Bodnár János: Nappali szoba
Salle de séjour
Жилая комната — спальня

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

Bornemisza László festőművész

DÉL-MAGYARORSZÁG
(SZEGED)

1970 MÁR 17

volt arról, hogy mire szavaztak.

1021 Sz. J.

BORNEMISZA LÁSZLÓ KIÁLLÍTÁSA

A Képcsarnok Gulácsy Lajos Termében holnap, csütörtökön délután 5 órakor Szelesi Zoltán művészettörténész nyitja meg Bornemisza László festőművész tárlatát. A kiváló festőművész alkotásaival legutóbb 1967-ben a Képcsarnok bemutatótermében rendezett kiállításon találkozhattak az érdeklődők, most megannyi hazai és külföldi sikeres egyéni kiállítás után legújabb alkotásaival szerepel Szegeden.

Fu

Ki parancsol? — ez
mesél valaki közgyűlésen,
a zöldségkereskedelem eg

Bornemissza László

Magyar Nemzet 1979. október 5.

Párizsban nagy sikere van Bornemisza László kiállításának, amely a „La Galerie Sin' Paora" nagytermében nyílt meg. A tárlat október 27-ig tekinthető meg. A megnyitón részt vettek a magyar nagykövetség és a párizsi Magyar Intézet vezető munkatársai is.

A Budapesti Művészeti Hetek mai műsora

Zeneakadémia, Kisterem: Algedros Budrisz, Rajdondasz Katljusz, Larissza Lobkova hangversenye (fél hat); Kamaraest (fél nyolc). **Magyar Néphadsereg Művelődési Háza:** A Vasas Szimfonikus Zenekar ünnepi hangversenye, vezényel: Vass Lajos (7 óra). — **Néprajzi Múzeum:** Archív fotók. — **Műcsarnok:** Mongol művészet; **Fiatal NDK művészek kiállítása.**

1021
DER Ausschnitt
1 BERLIN 45, Telex: 1-83538
Aufl. i. Tsd. / Richtung: } lt. Stamm 1970 : (+) ; -
Rheinische Post, D
4000 Düsseldorf (NRW)
24. 8. 73 L

Begrenzte Symbolwelt

Laszlo Bornemissza

Ungarische Maler in der Dresdner Bank

14 ungarische Künstler stellen ihre Werke in den Räumen der Dredner Bank (Königsallee) aus. Die rund 40 Bilder umfassende Sammlung wurde von der Galerie Lückmann vermittelt und wird als die erste größere Ausstellung ungarischer Maler in der Bundesrepublik bezeichnet. Sie will Einblicke in Strömungen ungarischer Malerei schaffen. Die hier vertretenen Surrealisten präsentieren eine Vielfalt von Techniken und Themen. Doch ihre Symbolwelt erscheint epigonenhaft und begrenzt. Vieles erinnert an die Phantastischen Realisten der Wiener Schule.

Gabot Radczi-Gy's' Vietneam-Interpretation zeigt Wolf und Schaf, im Hintergrund die anonyme Masse der Soldaten. Maschinengewehre, Liebespaar hinter durchlöchertem Autoblech, „Bonnie and Clyde" in aggressivem Blau-Grün waren sicherlich einmal ausdrucksstarke Symbole, doch wirken sie inzwischen allzu vordergründig.

Surrealismus für den Hausgebrauch. Laszlo Bornemissza malt seine Stadtbilder grotesk-verspielt, mit liebevoll aufgetürmten Häusern, überragt von großen unheimlichen Figuren, die dennoch mit ihrem listig-lustigen Ausdruck sympathisch wirken. Die „Komposition" von Balint Endre, eine Collage mit bekanntem Augenpaar und Zifferblatt, wirkt sauber, allzu sauber.

Im Gegensatz zu manchen anderen Surrealisten bieten diese ungarischen Künstler den Vorteil, daß man sie entziffern kann. Doch der Anspruch der Ausstellung, einen repräsentativen Einblick in aktuelle Strömungen ungarischer Malerei zu vermitteln, ist angesichts der Bilder nur schwer nachzuvollziehen.

MONIKA DIESING

se,

15.-

Stück jetzt nur

6.-

ngerät

, Holzgehäuse,
hler

„Blaupunkt“

Olympic Color

56 cm Farbbildschirm, Omnimat-elektronic-Programmwahl, moderne Flachbahnregler, Vollhalbleiter-Technik

SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Bornemisza László

ÉLET ÉS IRODALOM

1964 SZEP 12

1021

Magyar festő Helsinkiben

Nagy sikert aratott a közelmúltban Helsinkiben Bornemisza László gyűjteményes kiállítása. A finn főváros szinte minden jelentős lapja elismerő kritikát közölt róla. „Míg a nyugati művészet enerválttá, öncélúvá vált, lehet, hogy ez a keletről jött forradalmi festészet új, friss erőt hoz a művészetbe" — írja a KAUPPALEHTI című, tőkés lap. A kommunista KANSAM UTISET erőteljes, dinamikus művészetnek nevezi Bornemisza festészetét, a SUOMEN SOCIALDEMOKRATII — a szociáldemokrata párt lapja — a festő egyéni hangját dicséri, és kiállítását a magyarországi művészti szabadság bizonyítékának tekinti.

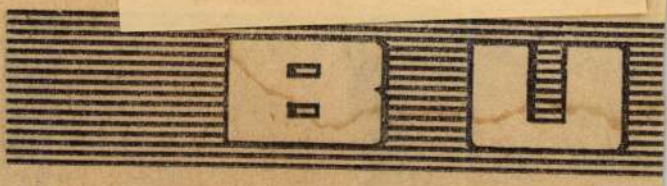

DIMITER NENCSEV:

Gyere, dél szele!

Mikorára menekszünk már meg a zuhogástól?
megy-e már ez a köd, mely odafönn göngyölödik?
Hol a reggel, amely megrezgetteti máskor
a párák laza gyöngyfüggönyeit?
Méghogyha napok!... de hetek óta kopognak
zsindelyeinken a monoton cseppek,
mint a kövek.
Doboló sugaraktól perdül az ablak,
vizesen borsózik az ablaküveg.

Nem düböröghet-e föl az éj utain
patkósan a délről beszökő szél,
hogy fölijedjen végre a ruganyos rügy rügy után,
s újból egyenessé pattanjon a fűszál?
hogy kergesse a ködöt is szanaszét,
sörénye lobogna magasra,
s pata-futamai száz szablyája az ég
mélyét vörösizzásig hasogassa?!

Hát gyere, dél garabonc szele, űzd el
az álmosító, monoton
dobolást a tetőkről, — hajnalokon
a napkeltét töltsd teli tűzzel;
de segíts jó álmot az erdőre, ha szunnyad,
s jobbakká lenni segíts, szél,
mi-magunknak.

HÁRS GYÖRGY fordítása

Kulturált, szép novellák

Bogomil Rajnov: Az én ismeretlenem (Európa)

BOGOMIL RAJNOV bolgár író négy novellája jelent meg a Modern Könyvtár-sorozatban a minap.

Rajnovval mi, magyar olvasók csak ebből a kötetből ismerkedhetünk. S vele a bolgár próza egy, számunkra ismeretlen irányzatával: a míves, cizellált lélek- és tájfestő novellával.

E négy novella írója — diplomataként sokáig élt Nyugat-Európában. Magyarra fordított novellái a szerző nyugat-európai élményanyagából táplálkoznak, és — helyenként — bizonyos francia irodalmi hatásokat is érezhetően tükröznek.

Finom, talán kissé túlságosan is finomtollú író Bogomil Rajnov — állapíthatjuk meg az első két novella olvastán, melyek lényegében azonos témáról szólnak, arról, hogy Pénz-isten, mint a legfőbb jó forrása, menthetetlenül boldogtalanná teszi lőt, hanem igazi, jó írót ismerünk meg. Az előzőktől eltérően tömör, szűkszavú írás. Párizs, délutáni csúcsforgalom. Claude, az autóbuszsofőr, behemót kocsijával keservesen vánszorog a meg-megtorlódó autóáradatban. Gyomra émelyeg, szájában fémes ízt érez — a kipuffogógáztól, a megfeszített figyelemtől, de leginkább a sofőrfülke hermetikusan zárt magányától. Nem emberek vannak körülötte, hanem autók, és mindegyik kíméletlen, mindegyik igyekszik legalább centiméternyi előnyt szerezni a rengeteg jármű újra meg újra képződő közlekedési torlasza közepette. Neki is muszáj ügyeskednie, mert a menetrend szigorú, s már így is másfél fordulónyi a késése.

Ebben az elbeszélésben tulajdonképpen nem történik semmi. A fékek csikorognak, de katasztrófa nem következik be, amikor már végképp úgy látszik, hogy nem lehet tovább jutni, hirtelen

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1965 AUG 28

VAS NÉPE

Bornemissza László

1021

— **BORNEMISSZA LÁSZLÓ festőművész — akit jól ismer megyénk képzőművészet iránt érdeklődő közönsége is — a tavalyi helsinki kiállítása jutalmául megkapta a Svéd Királyi Intézet ösztöndíját és szeptember 5-én utazik Stockholmba, ahol nagyszabású kiállításon mutatja be legújabb képeit.**

.40 Az érem harmadik oldala. omlós János műsora. — 22.50 v-híradó, 2. kiadás.

Pozsony: Tatran Presov—Spar- ik Hrades Králové labdarúgó- érkőzés. — 18.15 A fecske. —

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Bornemisza László

ESTI HIRLAP

1965 DEC 7

1021

Magyar siker Stockholmban

Tavaly Finnországban, az idén Svédországban arattak sikert Bornemisza László festőművész képei a Svéd—Magyar Intézet ösztöndíjasaként Stockholmban tartózkodó magyar művész kiállítása élénk visszhangot keltett a svéd fővárosban. A kiállítással foglalkozott a svéd televízió, a rádió és a sajtó. A kritikusok nem fukarkodtak a dicsérő jelzőkkel, festészeti társadalomszatírának nevezték Bornemisza László érdekes, egyéni művészetét.

Északi útja után, tavasszal Bornemisza László Budapesten jelentkezik, az olasz és skandináv útjainak élményeit sűrítő festményeivel.

...ebek között
kisebb-nagyobb helyi járványok zajlottak le Csongrádban, Szentesen, Makón és hasonló gócokat találtak Debrecenben, Hajdú, Tolna, Nógrád és Somogy megyében több helyütt, így Balassagyarmaton és Kaposváron is.

Az egészségügyi világszervezet jelzései is csak a szomszédos Csehszlovákiából közölnek influenzás megbetegedéseket, amelyeket szintén a B-vírus okozott. Valószínű tehát, hogy a mostani szórványos, bár elég nagy számú megbetegedés nem vezet ősszefüggő járványra. Egyébként a megbetegedések enyhe lefolyásúak voltak és csak

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1965 NOV 17

MAGYAR NEMZET

Bornemisza László

#

Bornemisza László kiállítása november 19-én nyílik meg Stockholmban, a Norrängsgardenben. A neves magyar festőművész a Svenska Institutet meghívására tartózkodik Svédországban.

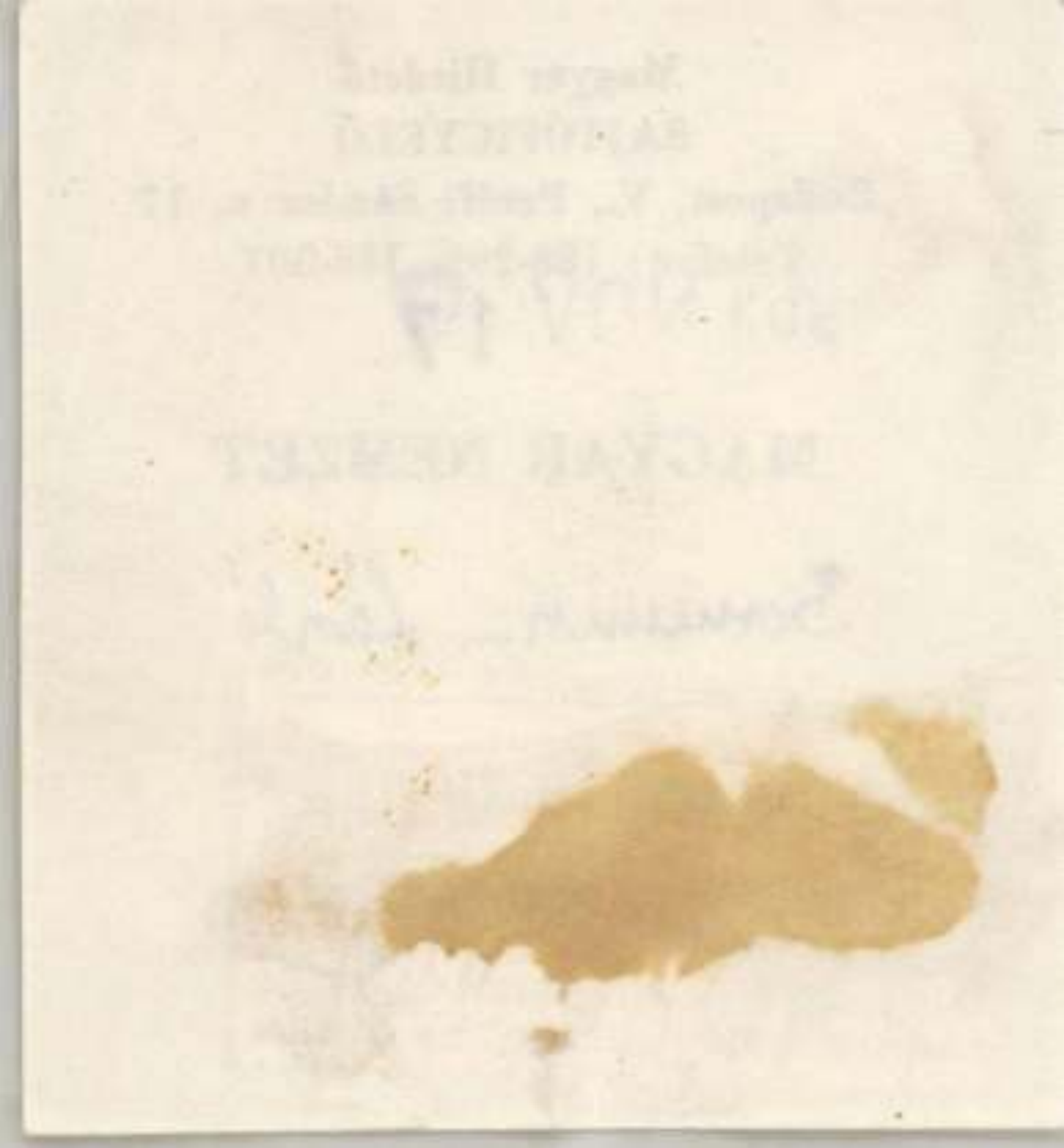

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Bornemisza László

VAS NÉPE

Bornemisza László: Itáliai képek

Kiállítás a Művelődési és Sportház galériájában

Különös művészi vallomás ez a kiállítás, az olasz táj jellegzetessége és a leleplezett „dolce vita" sajátosan egyéni tükrözése Bornemisza festményein, grafikáin. A kecskeméti bemutató óta nagy érdeklődés kíséri a művész alkotásait s azt az egyéni stílust, amely merészen újjákölti a valóságot, de szilárdan a valósághoz köti az alkotást, azáltal, hogy görbetükörben mutatja az itáliai élet, a modern kapitalizmus visszásságait. A szombathelyi kiállítás — amely vasárnap délután 4 órakor nyílt meg — ebből a sorozatból ad ízelítőt a képzőművészet híveinek a Művelődési és Sportház emeleti körfolyosóján.

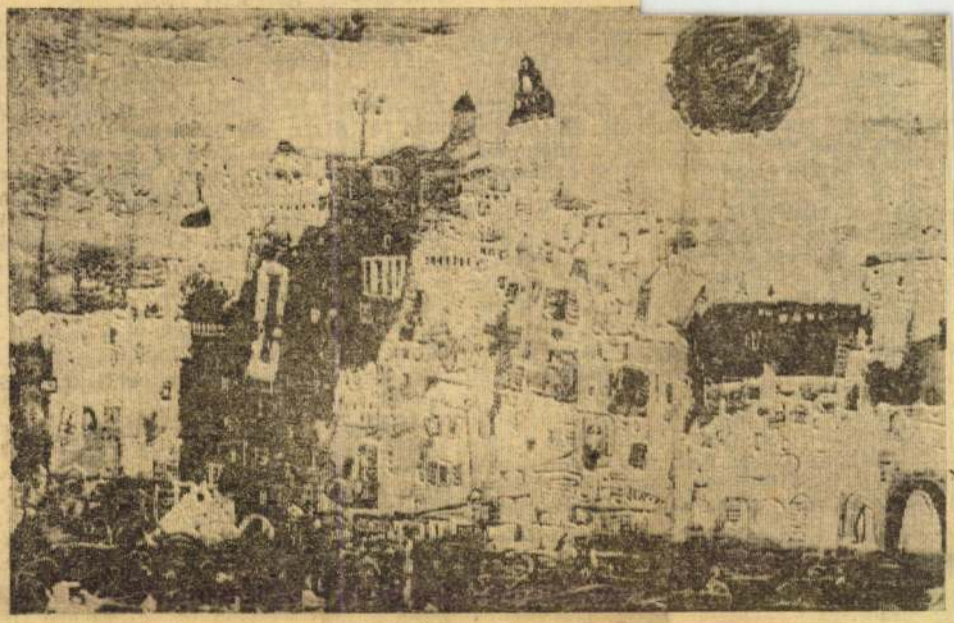

Mediterrán város.

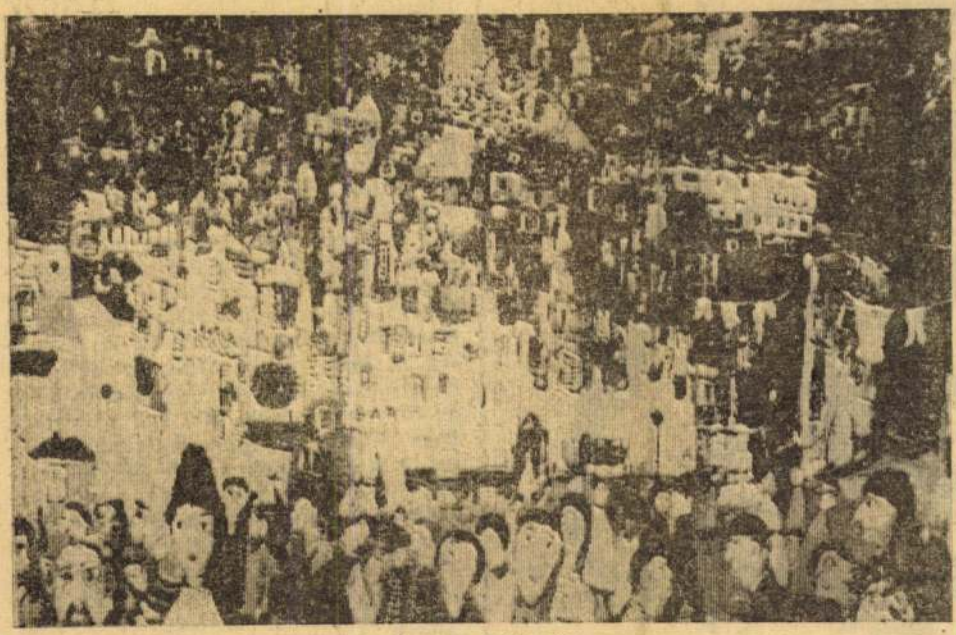

Városkép Itáliából.

…m mondhatjuk
… minden tekin-
…lel az alkot-
…nek, hogy ná-
…nkája — meny-
…rányában része-
…l.

…ával, mindezek
… találkozni ma-
…beli torzulással
… hogy a szocia-
…g az azonnali
…pedig legalább
… és mértékegy-
… Mert ha a szo-
…e a kápé volna,
…neg a kapitaliz-

Jól élni, ez valóban csak az anyagi gondtalansággal volna egyenlő? Kétségtelen, hogy anyagiak is kellenek a jó élethez. De egészséget, szerelmi boldogságot, családi harmóniát, békességet nem lehet pénzen vásárolni, s alighanem mindvalahány beletartozik a boldogság, a jó élet fogalmába, nemde? És a szocialista embernél még valami. Nevezetesen az a tudat, hogy a társadalom számára is megtett minden tőle telhetőt. Enélkül nem megelégedett, nem boldog. Vajon nem jó életet éltek-e azok a tízés százezrek, akik a romokból éhkoppon vagy rántott levesen újjáépítették az országot, vajon nem jobban éltek-e, mint azok, kik az idő tájt Napoleon-aranyért vagy dollárért feketéztek? S azok, akik akkor és még nemrég segítettek a parasztoknak az új élet megteremtésében, feláldozták pihenőnapjaikat, nem jobban éltek-e, mint azok, akik aközben tivor-

talanul, selejtmentesen végzett munkáért. A szocializmus nem különbözhet abban a kapitalizmustól, hogy az önmagunknak végzett munkával szemben igénytelenebbek lennénk.

A mi rendszerünkben nincs létbizonytalanság, félelem a holnaptól és a munkanélküliségtől. Élni kell ezzel, de visszaélni társadalomellenes dolog.

Anekdota-számba megy, pedig igaz az alábbi történetecske. Egy vállalatnál a nagy hajrá miatt roppant összetorlódott az irodai munka; hiába, sok még a papír. Az adminisztráció nem győzte feldolgozni. Erre az igazgató cselhez folyamodott: suttogás útján elhíresztelte, hogy elsejétől racizás lesz az irodában. És mit tesz isten, illetve a szorgos munka: hat nap alatt minden restanciát feldolgoztak. Igaz, ezalatt kevesebb volt a traccs, a munka közbeni lottócédulakitöltés, manikürözés és eszpresszóbaszaladgálás, dehát a traccs és a manikürözés nincs benn a Munkatörvénykönyvben. Lehet intenzívebben, lelkiismeretesebben is dolgozni...

Az anyagi érdekeltség és ösztönzés alátámasztására szokás idézni Lenin elvtársnak azt az intelmét, hogy a szocializmus építése idején ne csak az öntudatra, hanem az emberek anyagi érdekeltségére is építeni kell. De a mondat eleje: ne csak az öntudatra, gyakran mármár elmarad vagy hangsúlytalan. Pedig a kettő: az öntudat és az érdekeltség ugyanannak az éremnek két oldala, s bármelyiket tévesztjük szem elől, hibát követünk el.

Végül is hát próbáljunk felelni arra a kérdésre, milyen a mai boldogságeszményünk, mit is tartunk jó életnek. Említettük már: először is az anyagi ellátottságot. De ehhez okvetlenül hozzá kell tenni még egyebeket. Azt például, hogy ki-ki saját boldogulását csak a köz boldogulásán, felemelkedésén át szemléli és várja — így jogosan várhatja el —, s hogy csak akkor boldog és megelégedett, ha embertársainak, a közjónak, hazájának, népének, a világ népeinek felemelkedésén is munkálkodik. A szabadság, a biztonság, a béke legalább úgy hozzátartozik a jó élet fogalmához, mint az élet anyagi javai. Azt kell megérteni, hogy miként az egyes családok a holnapra is gondolnak, s nem élik fel minden vagyonukat, úgy a jövő, a szocializmus és a kommunizmus is megér annyit — gyermekeink felnőttkoráról van szó —, hogy ma ne csak az azonnali készpénz és a külön premcsi ösztönözzön minket; a bőség és az igazságosság társadalmának mai építő nemzedékét.

Miradi Károly

1964 JAN 5

Bornemisza László

A Holnap útjain

Bornemisza László kiállítása

Meghökkentő! Izgalmas! Osztatlan lelkesedést, vagy bosszantó ellenérzést vált ki! Egyre megy. Ezrek és ezrek véleménye: — nem lehet közömbösen szemlélni Bornemisza László Itália sorozatának képeit. A művész és minden egyes alkotása állásfoglalást követel a nézőtől, és valahol itt kezdődik a művészet.

Bornemisza László a mai magyar festészet talán legizgalmasabb, mindenesetre legeredetibb egyénisége. A festészet iránt érdeklődők már első képei láttán megállapíthatták, hogy a Lautrec-re és kissé Gauguinre emlékeztető minden közhelytől és olcsó hatásvadászattól mentes előadó stílusa, ragyogó és savként maró iróniája egyedülálló, előzmény nélküli a magyar festészetben.

A szombathelyi Művelődési és Sportház modern architekturája övezi ezt a kiállítást és a művész keresve sem talált volna kifejezőbb galériát, mint aminőt ez a modern épület nyújt képeinek. Ez a modernség, a ma emberének haladó, merészen előre néző, ha tetszik szókimondó életérzése adott otthont ennek a kiállításnak, amely hasonlóan kimagasló festőművészettel, ezt a modern szemléletet tükrözi.

Ebből a modernségből, — amely nem a formák öncélú játeka miatt, hanem gondolati és érzelmi mondanivalójával lett igazán korszerű —, fakad mindaz a szélsőséges érzelem, ami a látogatókban hullámzik, kavarog.

Egy felnőtt, kulturált város közönsége, amikor először találkozik valami szokatlannal, újszerűvel, talán az első pillanatban meghökken, de nyomban rádöbben arra is, hogy ez a szokatlan, ez az új tulajdonképpen belső titkos álmait, gondolatait, a saját életérzését nyújtja... és az emberi haladás minden barátja szívből örül annak, ha a művészetben is saját életérzésének frappáns megfogalmazását kapja.

A vendégkönyv bejegyzései szerint ez a kiállítás vallomásra kényszeritette a konzervativizmust — helyenként a primitivséget is —, a szemellenzős „tanárosdi" ásatag felfogását, a kispolgári álprüdizmust és azt a számbelileg is abszolút többséget, amely a művésszel ért egyet és az erősek biztosságával fricskázza le gondolatiságáról mindazt a maradit, amely minden előretörni kész újjal szemben „fújja a maga tudományos mezbe kódosított nótáját".

*

Főiskolások, képzőművész-növendékek, munkások és értelmiségiek — az értelem jogán tiltakoznak a naturalizmus, a valóság fényképezése ellen. Két világ csap össze Bornemisza képei körül; a letűnő és bükfatokba zárt sznobizmus, és a merészen saját bátor álmai után lépni akaró — ha tetszik, ha nem —, forradalmi új szellemiség.

És teszi mindezt a szellem, amely Bornemisza ecsetjét vezette, hogy a valóságról alkotott véleményünket, saját ízlésünknek megfelelő és mégis szokatlan merészséggel kifejezze.

Az alkotás szabadsága nálunk egyenlő a szellem szabadságával, és ez a szellem az emberért mond véleményt az emberről és Bornemisza kezében nem az öncélú formabontás, hanem a mondanivaló szükségszerű kifejező eszköze.

*

Az imént azt irtam, hogy előzmény nélküli ez a művészet. Úgy látszik, most érünk arra, hogy a magunknak teremtett emberséges világ lelki mélységeiben fürdessük meg saját gondolatainkat és ezt a világot a saját érzéseinkkel tükrözzük vissza a művészettel is.

A kifejezés fegmanyelve hatalmas szintéist talált Bornemiszánál. Ha a Mediterrán sorozat képeit, festményeket és tusrajzokat, a táj- és portré-képeket nézzük, kiragadott részletekben a huszadik század — izmusait fedezhetjük fel. Szögletes formák? ez talán kubizmus? Elrajzolt házak, figurák? ez talán szürrealizmus? Expresszív színhatás, „plain air", játékos tónusok... Nem, egyik sem, illetve mindegyik. Absztrakt elvonatkoztatás? A formák lázadása? Az sem, mert Bornemiszától mi sem áll távolabb, mint a nonfiguratív művészet.

„Az absztrakció antihumánus" vallja a művész, de a kifejezés összhatása érdekében mégis fel kell bontani a hagyományos és megszokott formákat. De a formabontás — mint Kompozíció-sorozata bizonyitja — a mondanivalót, a kegyetlen szatirával kifejezett érzést erősiti. (Nézzék csak meg a Római jelenet című képét, ahol a feketemacska-arcú „abbé" figurájában, sőt szemében, micsoda tömény megfogalmazása árad mindannak, amit mi saját gyermekmeséink világából az emberi tulajdonságokkal felruházott „kandúr" figurájából saját emberi életünkre vetitüni ki).

*

Voltak egyesek, akik az elrajzolást azzal magyarázták, hogy „könnyű mód ez annak, aki nem tud rajzolni". Naiv vélemény. Hiszen a formákat csak az bonthatja fel művészi szinten, aki a formákat anatómiai tökéllyel ismeri, de aki számára a forma csupán a művészi kifejezés eszköze, mint író számára a betű, amely a gondolatot rögziti. (Hogy mennyire igy igaz, bizonyitja a mellékelt kép is, a Hat copfos. A báj és a megragadó bimbózó fiatalság képe ez... És a formák itt a figurális hűséget követelték a művésztől.)

Talán az életben nincs is hű mása a Halárusnak, Rossi úrnak, a Papnak, Pino úrnak és a többi figurának, de mégis micsoda szuggesztiv erejű megfogalmazása mindegyik egy-egy embertipusnak. Lehet, hogy egy „ilyen alak" nincs, de a mi szemünkkel látó művész a kapitalista világ tipikus és tizezrével élő figuráit sűritette egy döbbenetesen kifejező arc vonásaiba.

A Toscan városkák egymás hegyére-hátára épülő, kopár sziklákra kapaszkodó házai elé, mintegy karaktert, odafestette egy-egy város „polgárait" is. A tipikusakat, a városra, társadalmi közösségre jellemzőket... És az értő szemnek szinte biblikus varázzsal életsorsok kusza keservét mondja el a Római család című kép.

Egy letűnő világ kegyetlen szatirája, tömör, sallangok nélkül összefogott világos gondolata a Dolce vita, a Házak Firenzében, Toscana és a többi mintegy félszáz kép.

*

A vasi képzőművészek tárlatát nemrégiben bíráltuk. Kifogásoltuk, hogy a természet „ügyes másolatát" kaptuk azokon a képeken és hiába kerestük a gondolatot, saját korunk életérzéseit... Nos, Bornemisza tárlata megmutatta ezt a „hiányolt" gondolatot. Bizonyságot kaptunk, hogy nem elég a valót, valónak ábrázolni — megteszi azt a fénykép is —, hanem a való művészi mását és ezzel együtt gigantikus emberi igazságát kell tükröznie a képzőművészetnek is.

*

Egy-egy kiállítás határkő a művész életében, de határkő egy város szellemiségének lemérésében is, és túlzás nélkül lehet büszke haladó szellemiségére az a város, amely nemcsak a legmodernebb keretet adta egy dinamikus művészet sokat képviselő kiállításnak adni, hanem rövid idő alatt öt—hatezer

SPORT

Három év után is — az első helyen

Mintha csak ma történt volna, pedig több mint öt év telt el azóta, hogy egy fekete hajú, széles vállú fiatalember kopogott a Haladás VSE irodájának ajtaján. Szerényen bemutatkozott: **Tóth Géza** testnevelő tatta magát a Haladáshoz, ezzel egyidejűleg megkezdte a súlyemelő szakosztály szervezését. Munkája sikeréről az eredmények minden dicsérő szónál többet beszélnek. Rövid idő alatt serdülő, ifjúsági és felnőtt

edző irányításával — lankadatlan szorgalommal készül az új év soron következő feladatainak megoldására. Törekvése megvalósításához sok sikert kívánunk.

Sz. J.
Foto: **Kiss J.**

Ünnepélyesen kerültek kiosztásra

szerkesztőségünkben szombaton délután azok a díjak, amelyeket olvasóink szavazatai alapján megyénk 1963. évi legjobb egyéni sportolói nyertek. Szamos Rudolf főszerkesztő üdvözlő szavai után a díjakat Kiss József, VTS-elnök adta át a nyerteseknek.

Felhívás adóbevallásra

A Szombathelyi Városi Tanács Pénzügyi Osztálya közli, hogy a Pénzügyminisztérium utasítást adott az iparosok, kereskedők, orvosok és más, önálló tevékenységet folytatók adóbevallási kötelezettségére vonatkozóan. Az adókivetés útján adózók 1964. január 15-ig kötelesek adóbevallást adni. Az adóbevalláshoz szükséges nyomtatványt az adózók lakóhelyük szerint illetékes pénzügyi osztálynál szerezhetik be és ugyanott kötelesek benyújtani.

Az adóbevallást 1963. január 1-től 1963. december 31-ig terjedő időre vonatkozóan kell megtenni.

Mindazok az adózók, akiknek a kiadásuk az évi 15 ezer forintot meghaladta, vagy anyagkiadásuk az évi 10 ezer forintot elérte, a kiadásról külön írásbeli részletezést tartoznak készíteni, különös tekintettel az anyag- és árubeszerzésekre, amelyeket csak igazolt számlák esetén lehet elfogadni, továbbá az egyéb címen beállított kiadásokra.

Ha az adózónak több olyan adóköteles jövedelme van, amely után adókivetés útján kell adózni, csak egy adóbevallási ívet köteles kiállítani valamennyi jövedelemforrásával kapcsolatban.

Nem kell adóbevallást adni annak az adóalanynak, aki adólevonás, állandó adótétel, adóátalány, adórögzítés útján, vagy közösségi rendszerben fizeti általános jövedelmi adóját.

Az adóalany aláírása elengedhetetlen alaki kelléke az adóbevallásnak és az ahhoz mellékelt kimutatásnak.

216 ezer forintot fizet a négyes

Hivatalos lottó nyereményjegyzék: Öt találat nem volt. Négy találatot 17 fogadó ért el, a nyereményösszeg egyenként 216 103 forint 75 fillér. Három találatot 3231 fogadó ért el, a nyereményösszeg egyenként 555 forint. A két találatos szelvények száma 103 487 darab, ezekre egyenként 17 forint 80 fillért fizetnek.

Termeljünk tiszta és egészséges tejet

Az agronómus tanácsa

A tej a legtermészetesebb és a legértékesebb emberi táplálék, amely csecsemőkortól kezdve, az élet végéig az emberi szervezet számára szinte nélkülözhetetlen. Éppen azért nagy jelentősége van a helyes tejkezelésnek, hogy tiszta és egészséges tej és tejtermék jusson a dolgozók asztalára.

A tej eltarthatósága és minősége elsősorban attól függ, hogy a fejést milyen gondossággal végeztük el. A tej igen könnyen romló élelmiszer, főleg fejéskor fertőződhet és juthatnak bele különböző betegségeket okozó baktériumok. Csak egészséges ember végezhet fejést. Fertőző betegségben szenvedő személyt ne engedjünk fejni, sem tejet kezelni, mert könnyen veszélyeztetjük embertársaink egészségét.

Tiszta és egészséges tejet csak a jó levegőjű, tágas és világos istállóban elhelyezett, egészséges és tisztán tartott állatoktól nyerhetünk.

Teheneinkkel ne etessünk romlott, penészes, dohos, hasmenést okozó takarmányokat. Túl száraz, poros szénafélét és erősen savanyú szagú takarmányt — például a silót is —, lehetőleg csak a fejés után etessük.

Minden fejés előtt a tehenek farát, tőgyét és környékét langyos vagy állott vízzel mossuk le. Előzőleg azonban a test felületére rakódott trágyát és almot tisztítsuk le. A tőgymosáskor ne sajnáljuk a vizet, bő vízzel mossunk meg alaposan minden egyes tőgynegyedet, majd utána puha és tiszta, száraz ruhával töröljük szárazra. A tőgymosáshoz minden esetben tiszta vizet használjunk és nem szabad több tehén tőgyét ugyanabban a vízben megmosni. Tőgymosásra külön edényt — vödröt — használjunk.

A fejő gondosan készüljön a fejéshez. Ruházatát portól, piszoktól kefélje le. Állami gazdaságainkban már csak tiszta fehér köpenyben vagy újjas kötényben, fehér sapkában, nőknél fejkendővel lehet a fejést elkezdeni. Langyos vízzel és szappannal alaposan mossuk meg a kezünket egészen a könyökig és azután már ne fogjunk meg olyan tárgyat, ami a kezünket beszennyezheti. A fejő nagy gondot fordítson keze bőrének puhán tartására és körmeinek kezelésére. Így elkerülhető a tőgybimbók megsértése.

Fejéshez csak rozsdamentes acélból, ónozott vaslemezből vagy alumíniumból készített és jól tisztítható, fejősajtárt használjunk.

Ez a fejősajtár valamennyi mezőgazdasági szaküzletben beszerezhető. Zománcozott sajtárokat lehetőleg ne használjunk, mert a zománcréteg lepattogzása után a vas hamar rozsdásodik. Ha a fejősajtáron az ónozás megkopott, vasízű lesz a tej. Ha pedig nem tartjuk tisztán, akkor az egész kifejt tej szennyeződik.

Fejés után gondosan mossuk ki a tejesedényeket: először tiszta vízzel öblítsük ki, majd forró, 2 százalékos szódás vízzel és gyökérkefével mossuk tisztára. Száradás után pormentes helyen tároljuk a tejesedényeket. A fejőköténytet és fejősapkát is külön szekrényben tartsuk. Kis fáradsággal tiszta és egészséges tejet tudunk adni a fogyasztóknak és az ipar részére is.

László László

Keresztrejtvény

Film és színház

Vízszintes: 15. Zenei mű. (A 4. négyzetben kettős betű.) 16. Fényképezőgép-márka. (Névelővel.) 17. Erdős Ödön. 18. Név előtti rövidítés. 19. Kenőcs. 21. Hős várkapitány. 22. Gong magánhangzó nélkül! 23. Tengeri emlős. 25. Mén egynemű betűi. 26. Az állatöv egyik jegye. 28. Tiltó szó. 29. Nem szelíd. 30. Csalogatja. 34. Művészet latinul. 35. Afrikai főváros. 37. Azonos betűk. 39. D. Z. S. 40. Helyhatározórag. 42. Tisztít. 43. Éktelen férfinév. 45. Egész németül. 46. Sütőipari termék. 50. Kevés magánhangzói. 51. Sötétség kezdete! 53. Fizetés. 55. Nagy zeneszerzők névjele. 56. Pénzben fejezik ki. 57. Legmagasabb hegyünk mássalhangzói. 58. Testnevelési és Sporttanács. 60. (El)szállít. 65. Visszza: ital — Bécsben! 67. Papírra vetsz. 68. Mér a közepe nélkül! 69. Lakik magánhangzói. 70. Felkiáltószó. 72. Hatással van a szervezetre. 74. Mmel festés. 75. Névmás + „i"! 76. Vissza: Pest megyei! 78. Szín. 79. Fényjelenség. 81. Járási jogú város. 82. Lehetőség a sakkban. 84. Kar betűi felcserélve. 86. Jól szórakozik! 87. Süt a közepe nélkül! 90. Fordított névelő. 91. Fon a szélein! 92. Csapadék névelővel. 94. Szarv németül. 96. Én ismert idegen szóval. 98. Az olasz skála hangja. 99. Ragadozó. 101. Kettétört gomb! 102. Bolygó.

Függőleges: 1. Textilipari termék. 2. Vissza: folyó Itáliában. 3. Kaszál mássalhangzói keverve. 4. Előírások. 5. Kikötőváros az Arab félszigeten. 6. Verskellék. 7. Lombja van. 8. Azonos a vízszintes 40-nel. 9. E. L. D. 10. Nemesgáz. 11. Macskaféle. 12. A függőleges 77. közepe. 13. Zoltán András. 14. Elintéznek (ügyet). 20. Ruhadarab. 22. Felelős vezető. 24. Tőyes [illegible]. 27. Kicsinyítőképző. 29. Betű kiejtve. 31. ...én, földtörténeti kor. 33. Gyümölcsféle. 35. Kiejtve. 73. Halászsas. 75. El nem ismer. 76. Német -ban, -ben. 77. Didergő. 80. Helyhatározórag. 81. Számnév. 83. Ideszállít. 85. Város a Szovjetunióban. 88. Kettős mássalhangzó. 89. Kilátásba helyez. 93. Kos betűi keverve. 95. Tova. 96. M...t, utazás. 97. O. T. M. 100. Azonos betűk. 102. Gép mássalhangzói felcserélve. 103. Az ezüst vegyjele. 104. Antal István.

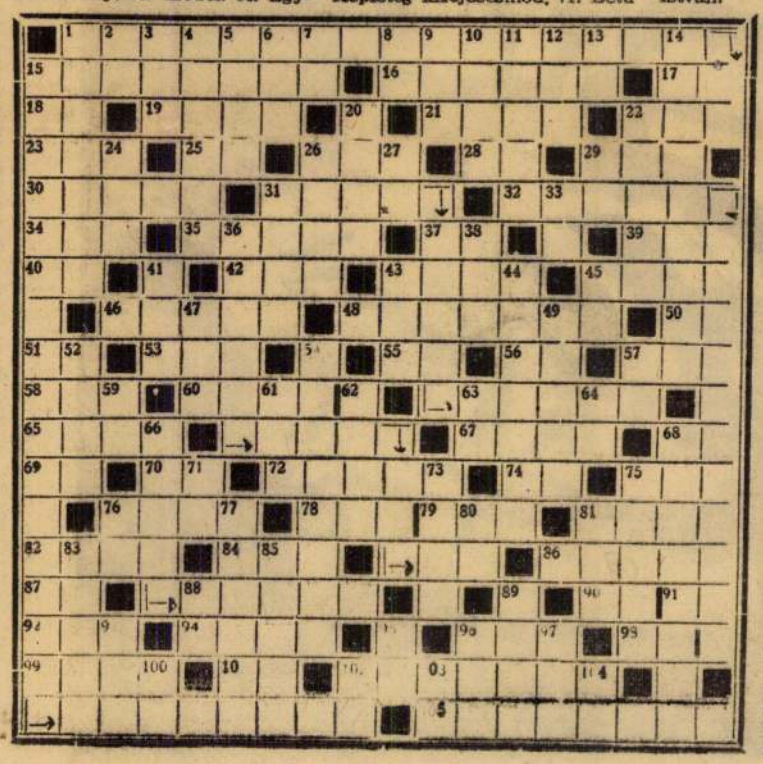

(A rövid és a hosszú magánhangzók között nem teszünk különbséget.)

Beküldendő: vízszintes: 1, 31, 32, 48, 105, függőleges: 15, 36, 66 és a B-betűk száma.

Múlt heti megfejtés: Kállai István: Férjek a küszöbön. Gulliver Liliputban. Életem, Zsóka...! Denevér. Méhkirálynő. Espresso Bongo. E. Albee: Nem félünk a farkastól. Fellini: Nyolc és fél. Az U-betűk száma: 8.

A múlt heti keresztrejtvény helyes megfejtéséért könyvjutalmat nyertek: Mikus Györgyné Körmend, Szabó Sándor Szombathely, Horváth Gábor Szombathely, Horváth Lajos Tapolca, Németh Gizella Szombathely.

Kérjük kedves olvasóinkat, hogy a rejtvények megfejtéseit minden héten levelezőlapon legkésőbb csütörtökön reggelig küldjék be szerkesztőségünknek.

Bornemisza László

BORNEMISZA LÁSZLÓ festőművész kiállítását tegnap nyitották meg Veszprémben, a Képcsarnok Vállalat Dési Huber-termében. A festőművész 47 olaj- és vegyes technikával készült festményét tekinthetik meg az érdeklődők.

Magyar Hirlap 1978-182-8

1021

Lumikki a városban

Északi város VI.

Mediterrán város II.

(Borbás János felvételei)

Bornemisza László festményei Veszprémben

Kivételes érdeklődés kíséri Bornemisza László festő- és grafikusművész veszprémi kiállítását, amely a képcsarnok Dési Huber termében tekinthető meg. Méltán, hiszen játékos, groteszk festményei, melyek olykor szürrealista lebegéssel szaladnak el a földhözragadt fantáziátlanságtól szinte egyedülállóak képzőművészeti életünkben. A Balaton-partról és távolabbi településekről érkező tárlat-látogatók azért is vállalják az utazás fáradalmait, mert hazánkban aránylag ritkán láthatóak Bornemisza László képei. Külföldön — így Stockholmban, Helsinkiben, Washingtonban, Los Angelesben, Firenzében, Uppsalában és másutt — viszont gyakrabban rendeznek műveiből önálló kiállításokat. Gyermekien tiszta játékossága és öregesen bölcs valóságlátása különös atmoszférát, művészi erőt sugároznak. Képösszeállításunkban ízelítőt adunk veszprémi kiállításáról.

detések

észére bútoro-
fűtéses szoba
ém, Komarov

MOTOR

-es Trabant,
zott eladó. —
ry J. u. 21/b.
klődni 17 óra-

Opel Commo-
Munkaidőben
590 telefonon.

g DL., most
ádó. Dr. Óry,
ly, Somlói u.

ú Zaporozsec
méteres) el-
ém, Kádártai

1300 eladó.
Dr. Becze, Rév-
t 32.

alkatrészként
ődni: munka-
rától Somogyi
ltő, Fő út 62.

n lévő Zsigu-
leklődni: Ne-
letyárcsárda.

Zsiguli 58 ezer
Tapolca, Liszt

kocsival von-
ú utánfutó el-
n, Rózsa utca

iszámú Wart-
eladó. Cím:
Arácsi u.

Princ tarta-
eladó, vagy
ra cserélhető.
Beloiannisz

kizott, telje-
garantáltan
arázsban tar-
rabant eladó.
esgyőr, Kőris

jó állapotban
Gyulafirátót,

uli, 80-ig ér-
akival eladó.
zmaring utca

S 100 kitűnő
eladó. Pápa,
. 1. Telefon:

kevés kilo-
rendszámmal
ló. Ajka, If-
I. emelet 11.

es eladó. Há-
ısban vizsgá-
Rákóczi ut-

Wartburg de
ilométerrel el-
dni: Berhida,

nt Speciál igé-
ó. Ambrusné,
omarov u. 9.

uli, IL-es el-
eszprém, Dobi
16 óra után.

YES

ő „SINGER"
„Garson" pro-
ztűzhely 2 pa-
Előbbi Rózsa
délutáni órák-
eszprém, Sta-
földszint 2 sz.
tekinthető.

nbinált szék-

Szőlődaráló, szőlőprés 50 l. darálókád, 400 l. új állapotban eladók. Papp Gyula, Keszthely, Munkácsy u. 17.

Eladó 16 hónapos csődör csikó. Érdeklődni: Hogyor Ottó, Kisvásárhely.

Olcsón eladó régebbi típusú jó állapotban levő világos, 4 részes szekrénysor, valamint két új fotel, dohányzóasztallal. Veszprém, Zrínyi u. 5/12.

48-as női, alig használt irhabunda eladó. Érdeklődni: Sóly, Zrínyi u. 11.

GEM orgona beépített erősítő és dobgép automatával eladó. Egyedüli zenésznek is kiválóan alkalmas. Nyári, 8200 Veszprém, Schönherz Z. u. 58.

Rekamié két fotellel eladó. Veszprém, Felszabadulás út 61/A. VII. 45, Bartos.

Közgazdasági érettségi előtt álló középkorú nő gondnokságot vagy házmesterséget vállalna bárhol. „Megbízható 815" jeligére a Veszprém megyei Lapkiadó Vállalathoz, Veszprém, Szabadság tér 15

Kombi kocsival elláthatő elfoglaltságot keres, humán okleveles ötvenéves, egészséges férfi. Ajánlatot „Állás" jeligére a Veszprém megyei Lapkiadó Vállalathoz, Veszprém, Szabadság tér 15.

Eladó 1 db 380 V 200 lt. házi vízellátó hydrofor. — Südy, Szentgál, Vörösmarty u. 35.

Parkettcsiszolást és lakozást vállalok, közületnek is. Ajka, Pálma u. 32.

Pótmamát keresünk háromeves kislány mellé. — „Sürgősen" jeligére Veszprém megyei Lapkiadó Vállalathoz, Veszprém, Szabadság tér 15.

Vinyisztó 2,46-os kazán svéd szivattyúval eladó. — Papp Ernő, Veszprém, Hold u. 5, 17 óra után.

Frissfejős, magas tejhozamú, középkorú, kifogástalan tehén eladó. Rózsa F. u. 14.

Három család m
getés előtt sürgőse
Cím: Sárközi Istv
va, Kőrishegy út 2

HÁZASS

33 éves, 175 cn
technikus megisr
leánnyal vagy elv
szonnyal házassá
ból. Lakásom, koc
„Boldogság" jeli
Lapkiadó Vá
Veszprém, Szabac
15.

35 éves, 168 cn
ipari dolgozó leán
resettel, rendezett
akkal, társaság h
ezúton keresi kor
záillő, káros szen
től mentes férfi i
gét házasság célj
velet „Teljes di
jeligére a Veszp
gyei Lapkiadó Vá
Veszprém, Szabac
15.

36 éves, 160 cm,
férfi megismerked
ban hozzáillő leán
elvált asszonnyal
céljából. Levelet

NAPLÓ (VESZPRÉM)
1978 AUG 13

MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

SAJTÓFIGYELŐ

kaphatók!

Amíg a készlet tart!
Házhoz szállítás, visszatérítés.
Telefon: Szentgál 14

AFESZ VESZPRÉM ÉS VIDÉKE

Veszprém
Budapest u. 5.

Veszprém megyei Állami Építőipari Vállalat gépészeti főüzeméhez szerkezeti lakatos, villanyszerelő, autószerelő szakmunkásokat, házgyári főüzeméhez könnyű- és nehézgépkezelőket, mélyépítő főüzeméhez kubikusokat, építési munkahelyeire, raktárszervezetéhez segédmunkásokat

Bornemisza László

MAGYAR HÍRLAP SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1985 OKT 4

MAGYAR NEMZET

Budapest

igazgatója.

— **Lengyelországi emlékeim** címmel nyílt meg pénteken Bornemisza László festőművész tárlata a Lengyel Kultúrint Nagymező utcai termében.

— **Szemere Bertalan** halálának századik évfordulója alkalmából ünnepségsorozatot

Bornemissza László

MTI SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

MAGYAR NEMZET

Budapest

Bornemissza László festőművész kiállítása a Lengyel Kultúrában október 17-ig marad nyitva.

Bornemisza László

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

MAGYAR NEMZET
Budapest

1969 OKT 2

1021

Lengyelországi emlékeim címmel Bornemisza László festőművész műveiből kiállítást rendez a Lengyel Kultúra. A tárlatot október 3-án délután nyitja meg dr. László Gyula egyetemi tanár.

tés összefüggései címmel sorra

1967 DEC

Egy vendégkönyv margójára

Megvásárolták. Megvásárolták. Megvásárolták. Az apró kis cédula, amelyen ez az egyetlen szóból álló tényközlő mondat áll, egyre több kép sarkába van odaírva a *Képcsarnok Vállalat szegedi kiállítótermében*. A kicsi cédulák a maguk beszédes szűkszavúságával *Bornemissza* László tárlatának sikerét példázzák; az erkölcsit is, s persze — hiszen ez sem szégyellni való — az anyagit is.

Sikere van Bornemissza László képeinek, szokatlanul nagy sikere, amit úgy mellesleg abból is le lehet mérni, hogy a nap bármelyik szakában nézők csoportosulnak munkái előtt. Igen sok olyan vendég is akad, aki nem restelli kézbe fogni a ceruzát, hogy elismerő véleményét a kis piros fedelű vendégkönyvbe bejegyezze.

Hát ez a kis piros fedelű vendégkönyv, pontosabban a benne sorakozó, tétova vagy lendületes betűkkel odavetett reflexiók keltették az alábbi gondolatokat.

A kis piros fedelű vendégkönyvben jugyanis nemcsak egyszerű látogatói bejegyzések olvashatók, hanem vallomások. Igenis, indulattal teli vallomások, a képek inspirálta kitörések. S hogy miket tartalmaz a sok írásbeli kitörés? Természetesen csupa elismerést, csupa lelkendező, hozsannázó elismerést!

„Ez a művészet!" — kiáltja a néző arcába az egyik energikus ceruzasor; *„Ezek a képek!"* — harsogja mindjárt mellette egy másik is.

S éppen ezek a tömören-vaskosan megfogalmazott szuperlatívuszok gondolkodtatják el az embert, éppen ezek a rakétaerejű felkiáltások késztetnek egy kis meditációra.

Mert milyen is „ez" a művészet, milyenek is „ezek" a képek?

Feltétlenül tehetségre, nem is mindennapi tehetségre vallóak; olyanok, amelyek bizarr, egy félálombeli Liliputországot idéző mivoltukban minden nézőből reagálást, igen aktív reagálást váltanak ki, olyanok, amelyek mesteri megmunkálásukkal, fanyar hangulatú színeikkel valóban egy különös művészi világot idéznek fel. Vallomások ezek a képek is, alkotójuk töretlen stílusban, hibátlan technikával elkészített vallomásai az emberről, mégpedig — ez a képek címéből is kiderül — az északi, a finn, a svéd emberről.

Hogy Bornemissza László miként látja az északi embert, hogy egy *Bosch*- vagy akár egy *Salvador Dali*-típusú szürrealista művész szemén keresztül nézi, s állítja elénk, az az ő dolga; s éppígy az sem tartozik még senkire, hogy a félrecsúszott szemű, egymás hegyén-hátán nyüzsgő, tragikomikus mesealakjai mennyire váltják ki a nézők elismerését; az azonban — s tulajdonképpen ez az, ami az embert meggondolkodtatja —, hogy *annyian* és *oly nagy hévvel* mondanak igen-t erre a művészetre, azt már korántsem lehet szó nélkül hagyni.

„Ez a művészet" — mondják így vagy úgy a vendégkönyv „szerzői", s érezhetően boldogok is, hogy karakteres véleményüket ilyen karakánul megmondták, hogy volt merszük erre a korábbi években valószínűleg kevesebb ronkonszenvvel kísért művészetre esküdniük. S úgy esküdniük, hogy ebben az esküvésben az is benne van, hogy nekik igenis *ez* a művészet, ez és nem más; tehát állást foglalva, elrekesztve, kizárva.

S ezzel az egy egyoldalúvá torzult, kizárásos alapon leegyszerűsített szemlélettel kell vitatkozni, neki ellentmondva egy tágabb, egyetemesebb szemlélet érdekében felszólalni!

Mert nemcsak *ez* a művészet, nemcsak az elszabadult képzeletnek ezek a játszadozó gyermekei érdemlik meg, hogy esküdjünk rájuk, hanem legalább annyira azok a művek is, amelyekről semmivel sem méltatlanabb előadásban egy *valóságosabb világ, közvetlenebb* — s talán igazabb — arca néz ránk.

Amint az a művészetek egyéb régióiban is tapasztalható, itt is az értékrend felborulásáról — pontosabban: felborításáról — van szó; ki nem érdemelt égbeemelésről, méltatlan figyelmen kívül hagyásról.

Hogy miként terjedt el ez a szemlélet, arról meginkább hosszan lehetne gondolkodni, de aligha tévedünk, ha azt állítjuk, hogy éppen az a leginkább ludas a dologban, aminek a legfőbb kötelessége lenne a hiteles mértékszabás: a *kritika*.

Lapjainkban, folyóiratainkban az utóbbi időben mind több és több cikk foglalkozik képzőművészeti témákkal. Ezek az írások azonban többségükben tipikus példái a *szubjektív ítélethirdetéseknek;* a műveket vagy az egyes alkotók művészetét jobbára önmagukban vizsgálják, s éppen azt nem teszik, ami a kritika lényege, az objektív, a viszonylatokat is tekintő mérlegelést. Nagyonha olvasni csak olyat valakiről, hogy művei az objektív mérce alatt mit is érnek, a képzőművészet értéktérképén hova is helyezhetők. Ez a bátrabb szavú, határozottabb helykijelölés hiányzik a kritikákból, s így aztán nem csoda, hogy a sok *egyetlen* irányba tekintő „bírálat" olvasói maguk is egy irányba „állnak be", s tájékozódási lehetőségük, műveltségük vagy éppen sznobizmusuk fokától függően egy „iskola" vagy művészi szemlélet feltétlen — mondhatni fanatikus — híveivé válnak. Így szaporodott fel azoknak is a tábora, akik kizárólag a Bornemissza László által — ismételjük: nagyon tehetségesen, színvonalasan — művelt festészetre esküsznek, s így toborzódnak hívek más művészi irányzatokhoz is. Az úgynevezett — elnézést a néven-nevezésért — „sült-realistákhoz" éppúgy, mint a manapság annyira divatos „szűrnaturalistákhoz". Minden ilyen *egyetlen* festői eszményre való esküvés helytelen, mert mindegyik *elfogult*, mindegyik *kizáró*, s mint ilyen inkább *gátolja*, mint elősegíti képzőművészetünk egészének fejlődését!

Ahhoz tehát, hogy a képzőművészet kedvelői minden értéket a maga helyére tegyenek, elsősorban a hivatásos „értékmérők" bátrabb, tárgyilagosabb — és feltétlenül *szakszerűbb* — munkálkodására van szükség, hiszen ha valahol, hát a szobrászat, festészet világában van igazán szükség megbízható útikalauzokra, olyan „idegenvezetőkre", akik nemcsak lelkesedni, netalán rajongani tudnak egyes művekért, vagy művészekért, hanem akik értelmes szóval, kevesebb díszítőjelzővel, de több egyszerű érvvel mondják el értékelő magyarázatukat.

Addig, míg képzőművészeti kritika címén zömében csak szépen hangzó felsorolásokat, grammatikai „körültáncolást" kap az olvasó, aligha lehet várni, hogy ne a félinformációkból táplálkozó indulat vezessen az ítélet-mondásban. De amíg elérkezik ez a „boldog kor", addig valószínűleg még jó pár művész kiállítási vendégkönyvébe belekerül a — talán nem is olyan jószívvel fogadott — minősítés: „Ezek a képek!", „Ez a művészet!"

AKÁCZ LÁSZLÓ

1967. DEC

Gazdas

CSONGRÁDMEGYEI HÍRLAP
SAJTÓFIGYELŐ
Magyar Hirdető
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

A nel … gyarmánys és a reform

A Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa ebben az esztendőben december 12—14 között Budapesten tartja idei — sorrendben a XXI. — ülésszakát s december 15—19 között a magyar főváros lesz a színhelye a KGST végrehajtó bizottsága 32. ülésének is. Bár a küszöbönálló események nem rendkívüliek — a közgyűlés, a tagállamok delegációinak testülete általában évente, a végrehajtó bizottság pedig kéthavonként tanácskozik — mégis időszerűvé teszik a KGST munkájának, feladatainak vizsgálatát.

A gazdasági együttműködés és a munkamegosztás folyamatának tervszerű szervezésére és irányítására hívták életre a szocialista országok a KGST-t, amelynek eddigi — immár csaknem két évtizedes — tevékenysége azt példázza és bizonyítja, hogy az államok együttműködésének objektív lehetőségeit és előnyeit a legteljesebben akkor lehet kihasználni, ha a nemzetközi kapcsolatokat a szocialista internacionalizmus elveivel összhangban szervezik. A tagállamok kezdetben kölcsönös árucsereforgalmuk erőteljes fejlesztésére törekedtek, ám rövidesen napirendre tűzték az együttműködés hatékonyabb formáinak alkalmazását is, az energetikai bázis összehangolt fejlesztését, a műszaki és tudományos tapasztalatcserét, az ötéves népgazdasági tervek előzetes egyeztetését, a termelés szakosítását. A tagállamok két- és többoldalú együttműködése keretében jött létre a Barátság Kőolajvezeték, a villamosenergia-rendszereket összekapcsoló távvezetékhálózat s az utóbbi években sor került néhány közös beruházás megvalósítására, közös vállalatok létesítésére.

A szakosítás elveit és eljárását a KGST különböző szervei akkor dolgozták ki, amikor a tagországok belső gazdaságirányítási rendszerét még a túlzott centralizáció és a tervutasítások jellemezték. Ehhez idomult a gyártás-szakosítás módszere is. A Gépipari Állandó Bizottságban a tagállamok képviselői — általában miniszt ériumi vezetők — 1613 szakosítási ajánlást fogadtak el. A szakosítási ajánlások lényegében állami kötelezettségvállalások voltak, amelyeket utólag a tervutasításos rendszer segítségével próbáltak beépíteni a népgazdasági tervekbe, a vállalati feladatok sorába. A gyártásszakosításnak ez a rendszere emellett egyoldalúan műszaki szemléletű volt — a különféle termékeket típusméret szerint szakosították — s nem számolt a vállalatok anyagi érdekeltségével.

A gyártásszako… legű módszerei … tették megfelelő… rának és gépipar… tottság jegyében …

A gyártásszako… szerűsítése éveke… szakembereket, e… rehajtóbizottság … konferenciát is … a KGST végreh… gépipari termelé… szakosítás új mó… latot. A változás… vonása, hogy a … végrehajtása ezu… nem állami sík… belül, a vállalat… ahová e tevékeny… is tartozik. Bár … deményezhet sza… ben elsősorban a … tevékenység irán… érvényes szakos… polgári jogi szer… az érdekelt váll… gukra. Rendkívü… szerződés aláírói … vállalatok — töb… és szankciókat … kötnek, amely m…

A gyártásszako… operáció szervez… nak új módszer… és NDK vállalat … lapodást csak e… Figyelemre mélt… ipari gyártásszak… már a gazdasági… me és hatása tü… gok együttműkö… talma a múltban… a belső irányítás… hogy a tagállam… amelyek csaknem… sítás stádiumába… nemzetközi kap… együttműködés … lönböző szerveit… állandó bizottsá… — dolgozó szak… esztendőkben sz… majd megoldani… ben hasonló, de … eltérő reformok … egyeztetését szo…

vel.

G

KÖZPONTBAN A FOGY…

Vásárláskor, úgy tűnik, a személyes döntés legszabadabb pillanatait éljük át, elvégre igazán senki nem szólhat bele, hogy a pénzünkért milyen árut vásároljunk. Ez a fogyasztói „szabadság" sokkal viszonylagosabb, mint hinnénk, mert az áruk közötti választást tucatnyi tényező befolyásolja.

A hangulattól az időjárásig, a kialakult családi szokásoktól a lakóhely típusáig és még tovább is terjed a törvényszerűség skálája, amelynek akarva-akaratlan engedelmeskedünk, amikor a bolti putlhoz lépünk. De a fogyasztói döntéseket mindenekelőtt meghatározó feltétel — sajnos — egyelőre így hangzik: kapni? Megvásárolni csak olyan árut lehet, amely kapható, másrészt: ha valamiből kevés kapható, ott aligha lehet szó fogyasztói mérlegelésről, akkor csak egyetlen megfontolás jöhet szóba: „jó, ha van".

Köztudomású, hogy a jelenlegi gazdaságirányítás fogaskerék-rendszere — az ipartól, a külkereskedelemtől a boltig vezető teljes pályahosszon —, voltaképpen a „nem kapni" korszakában alakult ki, és ez tükröződik benne mindmáig. Tegyük hozzá: ez tükröződik még olyan gazdasági szférákban is, ahol pedig az alapvető hiány régen megszűnt, ahol tehát a gazdasági élet valósága régen ellentétbe került a korábban megfogalmazott irányítási struktúrával. Ha az üzletnek, mögötte: az egész kereskedelemnek, és a háttérben: a termelővállalatnak nem elsőrendű érdeke, hogy eladjon (következésképp: hogy a vásárló valóban vásárolhasson), akkor az a bizonyos fogyasztói pozíció másodrendűvé csökken, a boltban pedig természetessé válik a jól ismert mottó: „örüljön, hogy kapni".

Miért állítható, hogy az új gazdaságirányítás — folyamatában értelmezve — alapjaiban módosítja a fogyasztó helyét, értékrendjét? Az elmúlt években már jó néhány intézkedés célozta a vásárlói igények jobb kielégítését — a bolti alkalmazottak udvariassági versenyeitől, a választékot bővítő új gyártmányokig. Mindez természetesen javíthatta a fogyasztók helyzetét, a lényegen azonban nem változtatott. Ez a lényeg pedig — tömören összegezve — az volt, hogy a termelés állt a gazdálkodási sor első helyén, és az ipar számára mindenekelőtt az volt a lényeges, hogy az előírt, terv… ben rögzített … keket előállít…

A termelő… 1968-tól sem … lenül a fog… igények kiel… ben, hanem: … sége növelésé… dekelt, csakh… utóbbi — az … teljesítésével … sítható meg! … zelebbről sze… vesszük ezt, … hamar … nincs szó v… le idillikus. … már „gomb… ra" megvaló… gyasztói poz… tozásról. A … gi törvény… gek azonban … szabb távon … konfliktusokl… dekütközések … de ezt a poz… sítik. A … ugyanis, an… badon ga… eszközeivel, … an határozz… termékei … gét, a gyár… szetételt — … nyú és … döntési ská… ránt sem … önkényes … sággal. Egy… tárolja te… gét saját … növelési igé… től dolgozó… mének tete… nyada függ… felől pedig … nia kell az… nyereség cs… termékekből … mazhat. … értékesítette… lakinek ela…

Könnyű … hogy az a … sorrend, a…

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

DÉLMAGYARORSZÁG

Bornemissza László

1981 NOV 16

— **Bornemissza László** festőművész alkotásaiból nyílik kiállítás november 17-én, pénteken délután 5 órakor a Képcsarnok Kárász utcai boltjában. Megnyitót mond Szelesi Zoltán művészettörténész.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

PETŐFI NÉPE

1967 NOV 24

1021 Bornemissza László

1967. november 24, péntek

Bornemisza László Szegeden

Átutazóban voltunk Szegeden, s csak véletlenül pillantottuk meg egyik nagyméretű festményét a kirakatban.

— De hiszen ez Bornemisza-kép! — kiáltott fel kollégám. — Hogy kerül ide?

Közelebb mentünk, s akkor láttuk, hogy a Képcsarnok Vállalat szegedi fiókja Bornemisza László festményeiből rendezett kiállítást, s azt éppen előző nap nyitották meg.

— Talán még Bornemiszát is itt találjuk! — reménykedtünk hirtelen, de azért mégis meglepődtünk, amikor a terem belsejében észrevettük a művészt, akit a kecskemétiek is jól ismernek itteni alkotó időszakából. Ez alkalommal felesége is lejött az eseményre, s most együtt fogadták az ismerősök, a látogatók gratulációit.

Hiszen elismerésben nem volt hiány. Erről nemcsak a kiállítás emlékkönyvébe jegyzett sok aláírás tanúskodott, de szegedi laptársunk, a Délmagyarország aznapi száma is, mely több mint egy hasábot szentelt az eseménynek, s nem fukarkodik a dicsérő jelzőkkel. Kiemeli a már országhatárainkon túl is ismert festő képalkotó, teremtő fantáziáját, játékosságát, a műgondot és a derűs harmóniákban összeolvadó színhatást.

Mi magunk is meggyőződhettünk róla, hogy Bornemisza — aki kecskeméti alkotó hónapjai óta már bejárt számos külföldi országot, öregbítve hazánk jó hírét is a nagyvilágban — igen termékeny esztendőket hagyott maga mögött. S miközben hű maradt saját, utánozhatatlan és teljesen egyéni-

A kiállítás egyik részlete, előtérben egy beat-frizurát ábrázoló jellegzetes Bornemisza-kompozíció.
(Pásztor Zoltán felvétele.)

vé kimunkált stílusához, egy-egy új képével mégis meghökkenti korábbi alkotásainak ismerőit. Nem merevedett meg ez a stílus, s képes folyton újrateremteni önmagát a színek és formák változó világában.

Bizony nagy szolgálatot tenne Kecskemét műélvező közönségének az, aki vállalná nálunk is — a ma már a teljesség igényével ható — Bornemisza-kiállítás megrendezését.

Annál is inkább jó alkalom kínálkozna erre, mivel Bornemisza László — igaz, nem a a nyilvánosságnak szánva — elárulta nekünk, hogy rövidesen ismét Kecskemétre „menekül" néhány hetes alkotó munkára. S habár éppen a csend és a jó munkalehetőség vonzza ide, talán nem venné rossz néven, ha felkérnék — bocsássa a rendező szervek rendelkezésére képanyagát...

F. Tóth Pál

Apróhird

FIATAL házaspárnak külön bejáratú szoba kiadó. Kecskemét, Kerekes u. 12. 10620

KÉT kisgyermek nappali gondozását vállalom. Kecskemét, Tompa Mihály u. 10. Barna kapu. 9311

25—30 ÉV közötti nő ismeretségét keresem, csak fényképes levelekre válaszolok. Saját lakásom van. Leveleket „Megértés" jeligére a kiadóba kérek. 10563

ÚJ állapotban levő, kombinált szekrény eladó. Hunyadiváros 48. Jópásztor-zárda. Kecskemét, Erdősék. 10565

ELADÓ keveset használt csempetűzhely, felelősség mellett. Kecskemét, Dárdaitelep II. u. 13. sz. 10566

ELADÓ ház, a központon beköltözhető, cserelakással teljesen elfoglalható. Érdeklődni Kecskemét, Kupa u. 3. Szabó. 10560

ÉT rendszámú Pannónia motorkerékpár eladó. Részletfizetéssel is. Kecskemét, Csáktornya u. 55. 10559

ELADÓ beköltözhető, kettő szoba, konyha, mellékhelyiségekből álló házrész, nagy udvarral. Érdeklődni lehet Kecskemét, Puskin u. 30. I. em. 2. 10624

KÖZPONTI fekvésű beköltözhető, 3 szobás, hallos családi házat keresek megvételre. Leveleket „Készpénz" jeligére a kiadóhivatalba kérek. 10534

BÖRKABÁT, irhakabát festést, javítást és mindenféle szövetmunkát vállalok. Mészáros szabó, Kecskemét, Kada Elek u. 19. Bejárat a Füzes u. felől. 10568

ELADÓ ház, 800 négyszögöl földdel. Kecskemét, Talfája 320. Nagykőrösi betonúton 5 km-re. Béke Tsz-el szemben. Erdőséknél. 10567

POLITUROZOTT páros ágy eladó sodronnyal, matraccal. Kecskemét, Mikszáth körút 30. 9307

SKODA Octavia Super személygépkocsihoz 4 db komplett új hűvely eladó. Kecskemét, Reiszmann Sándor u. 4. 9305

54 ÉVES, rendezett anyagiakkal rendelkező magányos férfi megismerkedne házasság céljából, korban hozzáillő nővel. Leveleket „Boldog öregség 94 589" jeligére a Kecskeméti Magyar Hirdetőbe kérek. 9302

NYLON menyasszonyi ruha eladó. Kecskemét, Bocskai utca 19. Kissék. Érdeklődni 5 óra után, vasárnap egész nap. 9300

KÜLÖN bejáratú bútorozott szoba kiadó két igényes, intelligens személy részére, fürdőszoba és egyéb használattal. Kecskemét, Ifjúság útja 11. 9298

ELADÓ a városhoz és az autóbuszmegállóhoz közel, 1026 négyszögöl föld. Cím: Hámán Kató tér 3. Kecskeméti Hosszú utcai iskolával szemben. 10574

SKODA Octavia prima állapotban olcsón eladó. Kecskemét, Csáki u. 9. sz. 10573

BELTERÜLETEN eladó 1572 négyszögöl szőlő, két részben is. Kecskemét, Vak Bottyán u. 14. 10582

KERESEK kis félportás, családi házat belterületen. 70 000,— Ft készpénzem van. Egy szoba, egy konyha lakáscserét biztosítok. Ajánlatokat: „Tulipán" jeligére a kiadóhivatalba kérek. 10581

ELADÓ Kerekegyháza, Kunpuszta 117. sz. alatt levő 3 és fél holdas szőlő, gyümölcsfákkal, beköltözhető lakóépülettel, évi musttörlesztéssel. Az országút mellett, falutól 2 km-re. Érdeklődni Boross József, Székesfehérvár, Selyem u. 17. 10556

WARTBURG 1000-es személygépkocsi eladó. Kecskemét, Jókai utca 13. Érdeklődni délután 5 órától. 9247

ÖSSZEKÖLTÖZÖK figyelem! Elcserélem kecskeméti háromszoba, konyha, spejz, előszoba, nagy kamrából álló lakásom, 2 különálló szoba, konyhásért. Érdeklődni: Szalvai Mihály körút 24. 9265

KÉT darab hízott hússertés kb. 250 [illegible] Kecskemét, Hosz-

EL[illegible] csi. Állampuszta, postahivatal. [illegible]

KÖLTÖZKÖDÉS miatt eladom tavasszal épülő, kettőszoba összkomfortos társas házrészem. Kecskemét, Nagyenyed u. 10. 9330

HIZOTT hússertés eladó, kb. 250 kg-os. Kecskemét, Vacsihegy 8. 14-es autóbusz végállomásánál, Almásiék. 9327

KISGYERMEK gondozását vállalom. Kecskemét, Csóka utca 50., második ajtó. 9326

ÚNHAJTÁSOS betegkocsi (gyermekméretű) eladó. Kecskemét, II. ker. Vágó utca 10. 9233

KECSKEMÉT, Erkel utca 7. szám alatti ház belső fele részben beköltözhetően eladó. Bővebbet, Kecskemét, Takács György u. 2. 9234

EGY hold szőlő eladó. Fülöpházán Ország Józsefnél. 10543

ÜZLETI vasredőny eladó. Kecskemét, IV. Kazinczy u. 33. 9361

KÉT- vagy háromszobás szövetkezeti lakást keresek megvételre. Ajánlatokat: „Ebben az évben 94 638" jeligére a Kecskeméti Magyar Hirdetőbe. 9359

HASZNÁLT épületfaanyag eladó. Kecskemét, Liszt Ferenc u. 2. fdsz. 2. Érdeklődni egész nap, Mányi Józsefnél. 9357

ELADÓ szép kombinált szobabútor, csillár, asztal, négy székkel és képek jutányos áron. Kecskemét, Kerkápoly utca 14. szám alatt. Érdeklődni lehet naponta 7—9-ig, és délután 5—7-ig. 9355

1102-ES Skoda négyajtós, üzembiztos állapotban, olcsón eladó. Kecskemét, Csáktornyai utca 21. 9142

IDŐS személy, vagy házaspár eltartását vállalom lakásért, Kecskeméten. Ajánlatokat „Becsületes 94 631" jeligére a Kecskeméti Magyar Hirdetőbe. 9352

ELADÓ 1000 és 1200 négyszögöl gyümölcsös szőlő Alsószéktóban, a buszmegállóhoz 10 percnyire, ugyanott másfél hold gyümölcsös szőlő részesművelésre kiadó. Érdeklődni: Kecskemét, Száva utca 1. alatt, vasárnaponként délután. 9351

ELADÓ dunna, hármasszekrény, kályha, teakályha, gyermekmatrac, vízpad. Érdeklődni: Kecskemét, Budai utca 13. 9330

KÉT szoba, konyha, kamra, pince, mellékhelyiséges, cserepes ház beköltözhetően, olcsón eladó Madarason. Levélcím: Sztupovszki, I. István u. 47. 9374

BAJAN, Kölcsey út 79. szám mellett épülő, családi ház építési anyaggal sürgősen eladó. Érdeklődni a helyszínen. 9372

107-ES Moszkvics személygépkocsi használt, üzemképes állapotban eladó, 34 000 forintért. Baja, Malomrév u. 3. 9371

SINGER varrógép kifogástalan állapotban eladó. Kecskemét, Bem utca 9. Miletics műszerész. 9303

ELADÓ teljesen új fürdőkád. Kecskemét, Csóka u. 28/a sz. alatt, belső porta. 9261

BOKOR- és futórózsák, cirmosak is, eperfák, díszfák, díszcserjék, szép fajtákban, örökzöldek, tulipán, nárcisz, eladók. Kecskemét, Hunyadiváros, Kilián György utca, tanoncotthon mellett, Szabó kertész. 9145

BUSBOLT-BERENDEZÉS, 300 literes jégszekrény jó állapotban eladó. Ajánlatokat „Minél előbb 94 516" jeligére a Kecskeméti Magyar Hirdetőbe. 9192

BEKE fasor mellett kishold, bőtermő szőlő eladó és belterületen föld eladó. Gyümölcsösnek kiváló. Kecskemét, Katona József tér 8. 9246

TERMELŐSZÖVETKEZETI Szövetség lemezszekrényt keres megvásárlás céljából. Kecskemét, Bellojannisz tér 2. 10588

BÖRKABÁTOK, irhakabátok, tisztítását, festését, javítását és minden-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

DÉLMAGYARORSZÁG

Bornemisza László

18

Bornemisza László festményei

1021

Ha a Képcsarnok Vállalat szegedi fiókja az idén semmi mást nem csinált volna, mint azt a két kiállítást, amelyet a szabadtéri játékok idején *Kiss Rooz* Ilona kerámiáiból és most *Bornemisza* László festményeiből megrendezett, akkor is elismerésre méltóan teljesítette volna feladatát.

Bornemisza László reménem nem haragszik meg, ha — tovább viszem a megütött hangot —, s utalok arra a párhúzamra, amelyet Kiss Rooz Ilona kerámiái és az ő festményeinek szellemisége között mi, szegedi tárlatlátogatók megvonhatunk. Ugyanis mindkét művésznél szembetűnő az *a játékos kedély és mesébe hajló stilizálás*, melyek mint fő mozgató erők, a néha bizarr, de mindenképen kedves figuráikat életre keltik. Még színeik is csillogó, zománcos koloritúak, hogy általuk váljék csodálatosabbá az a népi, gyermeki, fantáziaszülte világ, amelyet teremteni akarnak. Mindkét művész alkotásainak nemcsak itthon, hazánkban van sikerük; Bornemisza László komoly elismerést vívott ki Helsinkiben és Stockholmban is.

Bornemisza alkotásait elemezve, azt tapasztaljuk, hogy tenyérnyi vagy nagy méretű tábláinak minden négyzetcentimétere *ötvösi műgonddal van kimunkálva*, s összhatásukban frissnek, egységesnek tűnnek. Foltokra bomló, spontán színfelrakásánál a modern festészet, a tasizmus változatos technikáját kamatoztatja. Művein hatásos ellentét teremtődik a vad koloritpászták és a grafikusi vonalak keveredése által, melyek képegységileg végül is derűs harmóniákban olvadnak össze. Vásznain a fény és árnyék döntő szerepet játszik, mivel a színatmoszféra a konkrét részletformákat fellazítja, illetve tónusaival egybeforrasztja. Történéseket vagy lelkiállapotokat kifejező képein *Bruegel* tömegmozgatása, *Bosch* fantasztikuma, *Klee* és *Miró* szürrealista jelképrendszerei s játékossága egyéni átírású mese-ábrázolásokká szintetizálódnak. Ösztönös és intellektuális elemekre épült festményein néha *Csontváry* eszelős szuggesztivitása érvényesül, s költött helyzet teremtései pedig *Gulácsy* álomvárosát, Nakonszipánt juttatják eszünkbe. Ars poeticáját Bornemisza ekként foglalja össze: *Meg van a reményem, hogy arra, amire vállalkoztam, be is tudom majd fejezni. Századunk festészeti törekvéseit egyetlen stílusban egyesíteni, tartalmilag adni azt, amit zűrös-zavaros korunk diktál.*

Helytelen lenne azt hinnünk, hogy Bornemisza László, mint egy bizarrságokban kedvét lelő garabonciás, azért hozza létre „sosem volt ország, sosem volt emberei"-nek tarka mesevilágát, hogy ezáltal alkalma nyíljék irreális színek és formák, valósághoz nem kötődő környezetek és tömegek ábrázolására. *Nem, erről szó sincs!* Az elvont jellegű képeket egyébként sem szükséges tartalmilag magyarázgatni, mivel alkotóik erre ugy sem tartanak igényt. Bornemissza groteszk emberkékkel benépesített sűrű tornyú városkái sok *mindenre utalnak*. Így arra is, hogy az óriási mechanizmussá fejlődött civilizáció nem idegenítheti el a modern embert a társadalom és a természet ősi közösségétől. A jelenségek és a tünemények értelmét vizsgálva, s önmaguk helyét keresve a világban szükséges élnünk. De nemkevésbé utalnak Bornemisza László képei az emberi fantázia gyönyört keltő színességére, az állandó megújulás varázsára, amely ott csillog a gyermekek szemében. Csak mire felnőtté válunk, akkorra kopik meg sokunkban ez a csodás fény, s tűnik el vele együtt egykori boldog-bolondos világunk, ahol — mint a művész vásznain — minden lehetséges volt. Bornemissza asszociációkat keltő különös festményei is azt sugallják, hogy fantázia nélkül nem élhet az ember. Égbe röpítő ereje által leszünk képesek nemcsak a távoli univerzumot, de az emberi boldogságot is maradandóan magunkévá tenni.

Szelesi Zoltán

a Rókusi ... pítok a Bp.
gedi Spa... vendégül pá-
I-es női ... sre. Hamaro-
Teke. ... il a négyes
(férfi) az ... z országos
tók új n... gra is.
SZAK—K...
es férfi...
negyed 1...

Küzdelem a bennmaradásért

Az elmúlt hét végén ismét váratlan eredmények születtek az NB II keleti csoportjában, melyek ezúttal nem kedveztek túlságosan a Szegedi Dózsa helyzetének. (Mivel a Csepeli Papír visszalépett, a Szegedi Dózsa szabadnapos volt.)

A vasárnapi fordulón a seregh ajtók kitettek magukért. A Salgótarjáni BTC meglepetésszerű, 12:10 arányú győzelmet aratott a második helyezett Debrecen csapata felett. Az Ózdi Kohász pedig a Szolnoki MÁV együttesét győzte le 14:8 arányban. A Bp. Előre—Kecskemét mérkőzésen a papírforma érvényesült, mivel a Kecskeméti Fémmunkás, a keleti csoport éllovasa idegenben is 12:10 arányban nyert a fővárosiak ellen. Végül is az eredmények alapján a Salgótarjáni BTC alaposan elhúzott az Ózdi Kohásztól, valamint a Szegedi Dózsától és szorosan a Bp. Előre nyomába szegődött. Az Ózd pedig a most szerzett 2 pontjával és jobb mérkőzésarányával ismét megelőzte a szegedieket. A bajnokság jelenlegi állása a következő:

1. Kecskemét	9	8	- 1	119: 77	16
2. Debrecen	9	6	1 2	115: 86	13
3. Szolnok	9	6	- 3	124: 72	12
4. Bp. Előre	10	4	1 5	101:117	9
5. Salgótarján	10	4	- 6	98:122	8
6. Ózdi Kohász	10	2	- 8	95:125	4
7. Szegedi Dózsa	9	2	- 7	64:124	4
8. Csepeli Papír				visszalépett	

A Dózsa szombat esti haza mérkőzésének ezért elég jelentős tétje lesz, mert a szegedieknek ahhoz, hogy újból felkerüljenek a veszélyes 7. helyről, még feltétlenül pontot kell szerezniök. Ezt pedig elsősorban itthon kell biztosítani.

TOVÁBB JUTOTT A VASAS

Pénteken délután Várpalotán 5000 néző előtt játszotta le a visszavágót a Bajnokcsapatok Európa Kupájában a Vasas és a Valur Reykjavík izlandi együttes. Az eredmény: 5:1 (3:0) a Vasas javára. Góllövők: Molnár, Pál, Mathesz, Váradi, Kovács, illetve Gunnarsson.

A két mérkőzés összesítése alapján a Vasas 11:1-es gólaránnyal jutott elsőként az 1967/68. évi BEK legjobb 8 csapata közé.

Kosarasok a feljebbjutásért

Tavaly kiesett az NB II-ből a Szegedi Postás női kosárlabda-csapata. Most visszont győzött a megyei bajnokságoan, és így jogot nyert az osztályozokon való részvételre. A megyében egyetlen vereségüket a vezetnyen kívül induló SZEAC ellen-től szenvedték el, tehát a bajnokságot hivatalosan is veretlenül nyerték. Ezt a szép sikert szintén jesen ifjúsági csapat érte el, és ez csak növeli teljesítményük értékét. A régi csapat majdnem teljesen kicserélődött tehetséges, fiatalos fiatalok kerültek az együttesbe, akik dicsasan helytálltak.

Mikor lent jártunk a Rókusi Tornacsarnokban, épp a előkészületi mérkőzést tartottak a Tanárképző Főiskolával. Dr. Faragó Jóska edző elmondta: nagyon remélnek a bajnokság megkezdésének. A felkészüléssel is nagyon elégedve, bár az edzésmunkát, mely a fiatalok felnőtt bajnokságot szintén szegedi csapat nyerte, a SZAK. Ők is november 18—19-én játsszák az osztályozó mérkőzéseket Békéscsabán.

A feljebbjutást körmérkőzés dönti el. Az első helyezett kerül fel az NB II-be.

DÉL-MAGYARORSZÁG

A Magyar Szocialista Munkáspárt Csongrád megyei és Szeged városi bizottsága és a tanács lapja

Megjelenik hétfő kivételével mindennap.

Szerkeszti a szerkesztő bizottság

Főszerkesztő: dr. Lőkös Zoltán

Szerkesztőség: Szeged, Magyar Tanácsköztársaság útja 10.

Telefon: 13-535, 13-003

Éjszakai telefon: 13-506 13-438

Kiadja a Csongrád Megyei Lapkiadó Vállalat

Felelős kiadó Kovács László

Kiadóhivatal: Szeged, Magyar Tanácsköztársaság útja 10.

Telefon: 13-500, 13-116

1963 OKT 5

1021

SZABÓ GYÖRGY:

KINCSES KECSKEMÉT

Mennyi tapasztalatot lehet belesűríteni tizenkét órába? Váratlanul sokat, még akkor is, ha másfél óra kényszerű tétlenségben telik el belőle: szervezési hiba folytán egyelőre csak az Aranyhomok-szálloda eszpresszójának vasárnap reggeli életét bámulhatjuk. A „fővárosira" méretezett terem még üres, tíz óra tájban is csak egy-két pár feszeng az asztalkák mellett. Ennyi erővel akár a Royal kávézójában is ülhettünk volna: Kecskemétből még semmit nem tudunk. A feketeillat és a pénztárgép apró csörrenései sikeresen áltatnak azzal, hogy nem kerültünk szokatlan közegbe; a leeresztett redőny diszkréten eltakarja a főteret. Érjük be annyival, hogy itt is csészében szolgáják a duplát? A következő órák bőségesen kárpótoltak a mulasztásért: láthattunk, tanulhattunk annyit, hogy annak kis töredékét is nehéz lesz papírra vetni.

Esztétika a kertvendéglőben

Mindjárt itt van a délelőtti program, amiért ide utaztunk néhányan: vita a *Korszerűség, közérthetőség, közízlés* kérdéseiről. Három órán át csatáznak érvek és ellenérvek a Művésztelep melletti kertvendéglőben; az asztalokat félrehordták, a sorba állított székeken mintegy fél száz figyelő ember ül. A „régi jó világban" ilyenkor sóskiflit volt szokás ropogtatni, a foltos terítőkön sorakoztak a söröspoharak, akinek módjában volt, felbontatott egy doboz ringlit is; és a társalgás minden vasárnap délelőtt kimeríthetetlenül és fáradhatatlanul a „bor, dal, asszony" hármasa körül folyt. Lehetett volna *akkor* eltölteni *így* három órát? Lett volna egy megyeszékhelyen ennyi *őszinte* érdeklődő? Esztétikai műszavak röpdösnek, szóba kerül a velencei biennale és — egy öreg hirlapíró visszaemlékezéseiben — Vlagyimir Iljics Uljanov, a cipőgyári munkásság kulturális passzivitása. Aragon költészete, korunk fő társadalmi tartalma, Bartók zenéje, a vidéki értelmiség felelőssége... és újra, meg újra Katona József szobra a színház előtt, mint a különféle nézetek felforrósodott találkozási pontja. Belefeledkezünk a vitába; egy szemüveges fiatalember filológiai bizonyítékokat sorol, az ellenpárt a hagyományos-romantikus nézetek talajáról pöröl vissza. Szinte átmenet nélkül egy város kulturális izgalmainak a közepébe kerülünk, anélkül, hogy ebben a konkrét szoboresetben állást tudnánk foglalni; de szerencsére ezt senki nem kívánja tőlünk. Éppen az a szokatlan és új ebben a vitában, hogy a megváltó szót nem a „pestieknek", egy-egy ankétra ideruccanó fővárosiaknak kell kimondaniok; és hogy szinte minden felszólaló a korszerű marxista gondolkozás fényénél keresi az igazságot.

Ha valaki egyszer majd megírja a magyar értelmiség meglehetősen borús történetét, álljon meg a hatvanas évek elejénél: lényeges, minőségi változás *kezdetét* jegyezheti fel, országos viszonylatban is. Véletlenül se szeretném, ha bármilyen látszat megtévesztene és reményeimet már valóságnak hinném. Tudom, hogy egy-egy ilyen rendezvény nehezen születik, ahogy mondani szokták: „nem egészen tipikus"; hogy óvakodni kell a vakmerő általánosítástól. Az is igaz, hogy — még a helyi értelmiség számadatait tekintve is — viszonylag kevesen szoktak elmenni az ilyen vitákra. De *van*, aki részt vesz rajta és aki eljön, nem azért ül ott, mert jobban nem tudja agyonütni az időt, hanem azért, mert szenvedélyesen keresi valamelyik kulturális probléma megoldását. És újabban mind többen akadnak, akiknél a kérdések megközelítésének módja igényes, a rokonszenv pedig a szocialista törekvéseké; akikben erős az elmélyülésre való hajlam és váratlanul nagy a korszerű tájékozottság. *Ez is* a mai magyar vidék realitásához tartozik.

Bátran merem ezt ideírni, pedig tudom, hogy szinte istenkísértés. Hogy a *statisztikai átlag* az alkotó, eleven vidéki szellemi életet tekintve még mindig leverő. De igazán *realisták*, vagyis az állapotokat a valóság ismeretében jobbrafordítók nem akkor leszünk igazán, ha unos-untalan elismételgetjük a bajainkat, hanem ha felfedezzük végre azt a *csírát* is, amelyből az új kinőhet és amelyet minden erőnkkel védenünk, segítenünk kell. Egyszer már szót kell ejtenünk arról, hogy ma már akad, van mindenütt a kor kívánta színvonalon álló értelmiségi; lehet, hogy kettő-három, vagy néhány tucat, de van minden nagyobb helyen; és hogy történelmünkben először az ő gondolkodási rendszerük már a marxizmus koordinátáiban épül fel. Sokkalta nagyobb figyelmet és megbecsülést érdemelnek, mint amit kapnak, helyileg is, Budapestről is: mert a jövő évtizedeinek nélkülözhetetlen munkásai lesznek. Csak az értheti meg, mire gondolok, aki maga is tudja, milyen nehéz közegben kell nekik a maguk szellemi frisseségét, tájékozottságát, munkakedvét és aktivitását megőrizniök ott vidéken, malachizlaló kollégák, gyanakvó értetlenek, bigott mániákusok, agresszív kispolgárok, hosszú idő óta tudatosan, vagy tudattalanul félrenevelt „hozzáértők" és közönyös szomszédok között.

Agamemnon kecskéje

Ennek a nehéz *atmoszférának* az érzékeltetésére csak egyetlen példát. Az Aranyhomok-szálloda falára nemrégiben két domborított szobrot helyeztek, *Makrisz Agamemnon* műveit: egy női alakot és — az éttermi bejárat mellé — egy kecskét, amint valamilyen fáról vidáman tépdesi a leveleket. *Vigh Tamás* új Katona-szobrához elzarándokolni végül is nem volt időnk, de ezt a két dekoratív alkotást szemügyre vehettük. Az egyszerűség és a világosság kedvéért maradjunk az ugyancsak súlyos botrányokat kiváltó kecskénél. Makrisz Agamemnon művészi tevékenységének általános méltatása nem az én feladatom; hozzáértők előbb-utóbb úgyis elvégzik, ha nem tették volna eddig. De ezzel a játékos-derűs kis szoborral egyszerűen kár lenne vitatkozni: funkcióját szellemesen ellátja és azt hihetné az ember, hogy ezen aztán már nem akad föl senki. Nem így van. Úgy mesélték, hogy ígérgetik néhányan, leverik majd ezt a kecskét onnan a falról egy szép napon, dorongokkal, vagy mivel, mert: 1. miféle fáról eszik az a kecske? Ilyesmi „igaziból" nincsen; és mert 2. az a kecske — gömbölyödő hasa után ítélve — vemhes. Márpedig serdületlen lánykák is elhaladnak arrafelé! *Sapienti sat.*

Micsoda prüd-álszent-kispolgári ízlést örököltünk, ilyenkor látni csak igazán, egy-egy kisebb közösség helyi viharaiban. És micsoda valóságos, agysejtet és ideget tépő jelentőséget kapnak itt, a gyakorlati életben ezek a műszavak, hogy „korszerűség, közérthetőség, közízlés!" Ismételten és újra azokra kell gondolnom, akiket Kecskeméten, Mezőberényben, Szegeden, Békéscsabán, Gyulán, Nagykőrösön, Szarvason és az ország annyi más helyén megismertem és akik a maradiság, a közönségesség, konzervativizmus, szemforgatás, ál-baloldaliság, vulgarizálás, kényelmesség és tehetetlenség ellenében védik az újat, a haladót, a modernet és akik a kulturális forradalom zászlaját emelik magasra. Akik foggal-körömmel küzdenek népünk műveléséért, akár a megszállottak. *Róluk* kell mindig és mindenekelőtt beszélni.

Az új „Mathiász-telep"

Valamikor a múlt század utolsó évtizedeiben egy okos patikus szőlővesszőket hozatott Angliából és kipróbálta: lehet-e bort fakasztani a homokon. Lehetett, irtóztató munkával. Voltak „megszállottak" akkor is. Ma már nem érdemes kutatnunk, milyen arányban szerepelt tevékenységük mozgatói között a közösség segítésének szándéka és milyen arányban az üzleti felismerés; tény, hogy akadtak, akik egész életüket a vidékhez alkalmas új, gazdagabb fajták kitenyésztésére és meghonosítására fordították. Mathiász Jánosnak ma szobra van az állomás előtti parkban és idős munkatársához zarándokolnak az idegenek. Az Aranyhomok éttermétől bennünket is ide szállított fáradhatatlan kalauzunk, aki a városi tanács művelődésügyi osztályán végzi igaz ügyhöz méltó értelmességgel munkáját. Két megfáradt, bütykös kéz mesélt nekünk egy küzdelmes életről, a vakmerő keresztezésekről, a nyughatatlan kísérletekről, a tornácon óvott magoncokról: egy igazi *vinicultura* megteremtésének hőskoráról. Mai szóval talán a „kisipari" fogalommal lehetne a legkönnyebben megjelölni, milyen munka is folyt itt. Ezt a szót is tisztelettel ejtem, akárcsak a „megszállottat": különféle gazdasági és családi nehézségeken átvergődve *egy emberöltő alatt* lehetett odáig eljutni, hogy egy-egy új fajtát másfél-kétszáz példányban fel lehessen nevelni. Az én nagyapám vincellér volt, mégpedig a gróf Esterházy Móric szőlőjében Ászáron, valamit hallottam a mezőgazdasági kultúráról. Mégis elkábított ez a konok küzdelem, ezeknek a keveseknek a fékezhetetlen szenvedélyessége, hogy érjen valamit az a homok. Ha ma azt mondjuk, hogy „aranyat ér", az ő kezük munkája van benne. De az igazi csodálat — ezt is meg kell mondanom —, akkor következett, amikor átsétáltunk a Telepre, ahol most az állam kísérleti gazdasága folytatja mindazt, amit néhány úttörő szakember elkezdett.

Ha az előbb a „kisipari" szót használtam, most jogosan írom ide ennek a több ezer négyzetméter alapterületű üvegházzal dolgozó gazdaságnak a munkájára, hogy „nagyüzemi". És fel vagyok készülve a kaján mosolyokra, ha ennek a fölényét bizonygatom; de egyszerűen meg kellett hajolnj a bizonyító tények előtt. Csendes, zárkózott ember vezetett minket körbe ezen a Telepen: a gazdaság igazgatója; vasárnap délután volt, neki nyilván lett volna jobb programja is, nem az első esetben veszíti el pihenőóráit értetlen és kíváncsiskodó „civilek" miatt. Miért magyarázott mégis olyan lelkesen? Ahogy egy szőlőlevelet megsimított, mintha saját édes gyerekére nézett volna; a számadatokat úgy ejtette, mint költő a legkedvesebb versét. Elegendő lesz az összehasonlítás végett annyit ide írnom, hogy kilenc év alatt *egyetlen* vesszőből *kilencezret* szaporítottak itt, ráadásul olyan fajtából, a narancsízű szőlőből, amiről még csak nem is hallottunk; és hogy a séta végén olyan fürtöket kaptunk, amelyeken ringlónagyságúak voltak a szemek.

Nézett minket az igazgató, ahogy a szakmai tájékoztató okozta pilledtségből hirtelen felvillanyozódva a csoda-szőlőjére vetettük magunkat; nézett és hallgatott. Meglepetésünket és örömünket élvezte? A kézzelfogható bizonyítékok hatásosságát? Itt ledolgozott tizenöt esztendejének értelmét? Ült óriásira nőtt filodendronja alatt és a szemei égtek: megszállott volt ő is, de nem a majdnem céltalan, keserves kisipari konokságé, hanem a céltudatos, gyorsan és *társadalmi méretekben megtérülő* okos tevékenységé. A „vidéki" értelmiség új típusával találkoztunk benne is: látszott rajta, hogy ha kell, lekáromkodja az égből a csillagokat is, de a munkában nem ismer alkut: mert egy egész nép szolgálata hajtja. Ha jelent valamit ma az a szó, hogy „kultúrember", ilyen embert jelöl.

Bornemisza László: Velencei halárus

Bornemisza László képei

Micsoda kultúrákra bukkanhat a látogató ezen a „homokon"! Egy idő óta a kecskeméti Művésztelepen dolgozik *Bornemisza László* és sorra festi képeit a közelmúltban tett olaszországi útjáról. Az „ősbemutató", amelyre külön fényezett meghívót nyomatott a város, a műteremből átalakított „kiállító helyiségben" van, az első emeleten; a kereteket a helyi kollégák adták össze. Az első látogató — így igaz! — percnyi pontossággal a városi tanács elnöke volt; s a vendégkönyvben azóta folyvást szaporodnak a lelkes bejegyzések.

Az elismerés jogosult. Nemcsak egyszerűen a csodálatos itáliai városok és tájak festői *útinaplója* látható a falakon, sokkal inkább egy nagy általános élmény, egyetlen nagy ihletés sodrában született olyan sorozat, melynek *motívumait*, talán úgy is mondhatnánk, *szókincsét* az olasz világban megismert emberek és vidékek szolgáltatják. Poétikusak ezek a képek, a természet szépségének és benne az emberi életnek áhítatos tisztelete árad belőlük. Mindez nem jelenti azt, hogy nem volnának ugyanakkor *kritikaiak* is, főleg a kapitalista társadalom fonákságaira vonatkozóan: a tusrajzokon, vagy a festményeken az Érdekek Vására tobzódik, tolong és nyüzsög. Torz, esendő figurák népesítik be az előteret, valamennyi magán hordozza jellemét, mint a macskafejű pap, akit a kiállítás látogatói külön is megbámulnak. De ezzel még mindig nem merítettük ki ennek a többrétű művészetnek a mélységeit. Az érdekhajszának szinte karneváli ábrázolása *Ensort* juttathatná eszünkbe: nála lehetett ennyi „álarcos" figurát találni, amikor Krisztus bevonult Brüsszelbe. De megtévesztő a párhuzam! Itt nem egy keserűen *moralizáló* szemlélet tekint szét kiábrándultan, hanem egy humanista, aki már tud a szocializmusról, *és ennek talaján* ítélkezik. Ha minden alakjára rásüti is a bélyeget, nem képes egyúttal megvetni és minden baj okozójának feltüntetni őket. Amit kegyetlenül megtámad, az a házakból, hegyekből áradó szorongás, a mindenhonnét kibukkanó kandi tekintet, a fenyegetettség, a kiszolgáltatottság. Az „itáliai képek" tájai mindig *animáltak*, a házaknak emberi arcuk van: és fő motívumuk a Szem, mely olyan rezzenéstelen-dermesztő tekintettel figyeli ezt a karneváli nyüzsgést, akár a macska az egeret. Néha közelről is láthatunk egy-egy alakot: a portrék *ennek* a légkörnek a részesei. A bárok, trattoriák, albergók világát lemeztelenítő *groteszk*, ami mindig intellektuális elemző munkát feltételez, ezért nem a középkori vallásos „haláltáncok" hangulatát idézi, hanem valami lényeges társadalmi sajátosságra mutat, egy önmagát szorongató konstrukció bírálatává válik.

Ebből a nézőpontból érthető meg a festő sajátos *humora* is, mely egyfelől — az embertelenséggel szemben — mindig szarkasztikusan éles, szatirikusan metsző, másfelől viszont — az utca emberével kapcsolatban — mindig lágy lírai megértéssé és együttérzéssé oldódik. A képekben legbelül pedig — s erről talán a szerkesztés árulkodik a legjobban — egy nyughatatlan, kavargó, az emberiség fájdalmait magára koncentráló lírai alkat dolgozik, mely éppen az el[illegible]lentmondások kiélezésén ke[illegible]resztül akar a megnyug[illegible] megoldáshoz eljutni. Külön[illegible]sen a kitűnő, érett színhasználatú festményeken figyelhető meg mindez: a természettudományok gravitációs és arányszabályait ezért váltja fel — és jogosan — a *művészi* jel- és egységrendszer. Nemcsak szimplán arról van szó, hogy Bornemisza képein egy előkandikáló fej akkora lehet, mint az előtte álló ház és hogy az alakok felszállhatnak a tetőre (mindenekelőtt *Chagall* bizonyította be ennek a festői „fizikának" a lehetőségeit), hanem elsősorban arról, hogy a középre szerkesztett, mindig centrikusan felépített tájképek szinte hánytorognak egy rájuk kényszerített normarendszer szorításában, szenvednek és panaszkodnak, mintha valamilyen téboly szorításából szeretnének szabadulni, mintha az *átrendezést* kívánnák azzal a valósággal szemben, amelyet a festő szeme oly élesen felfedezett. A képek szuggesztivitása jó részben ebből a feszültségből származik, ebből a minden idillizmust és anekdotizmust kerülő izgatottságból; s ez bizonyít — többek között — amellett is, hogy Bornemisza László már régen nem „leír" valamit, hanem kifejez, tükröz, mégpedig a valósághoz hűen. Nem látszik nagy vakmerőségnek, ha ide írom: hogy egy *nagy* festői pálya első állomása lehet ez a kecskeméti „ősbemutató".

★

Ime, a Kincses Kecskemét! A kertből, ahol néhány hete még Durov vizilova sétálgatott, egy olyan kiállításhoz lehet felmenni, amely bárhol a világon megállná a helyét. Sokszor fölöslegesen keresünk szimbólumokat, mesterkélt párhuzamokat állítunk fel, pedig a valóság nyújtja mindig is a legszebb jelképeket; csak meg kell találni, könnyen fellángoló és elernyedő hitünk ködei mögül a napfényre kell hozni őket. Mennyi tapasztalatot lehet belesűríteni tizenkét órába? Mérhetetlenül sokat, ha az élet valóságos közegeibe kerül az ember, ha végre *lát* is valamit és őszinte szívvel gyűjtheti a *biztatót*. Skoda gépkocsiján az egyik kecskeméti orvos visz ki bennünket az állomásra: csak úgy volán mellől mormolja, hogy másfél éve azért tanulja a marxista filozófiát, mert Európa közepén nem lehet meg nélküle az, aki modern értelmiséginek tartja magát.

CZIGÁNY GYÖRGY:

Hajnali ősz

Bokámon dermedt nyújtózkodással
kis indák
folyondár-félék hajolnak össze.
A nyírfák
leányos, karcsú meztelensége
az éjben
derengeni kezd, míg messzebb tölgyek
tövében
bordó levelek, bokrok és dúsan
tekergő
bozótok alján alszik a szél még.
Az erdő
hideget lehel. Napfény lő nyilat
a tóba.
Elmerülnek a vérző csillagok.
Öt óra.

EÖRSI ISTVÁN:

A zsák

A zsákból mindent kidobáltak,
labdát, gramofont, könyvet, kenyeret,
külön-külön, mint levágott kezek
anyátlanul hevertek a tárgyak,
a zsákból mindent kidobáltak,
tetemek, szüzek, kétes ügyek,
a kéjek, megannyi síkos üveg,
lábnyom, patakpart, nyűtt füvek
kipotyogtak száján a zsáknak.
a zsákból mindent kidobáltak,
majd néhány sikolyt is kiráztak,
s én néztem, a szűk nyíláson át
hogy huppan a földre a világ,
s elfakulnak friss fényben a tárgyak
s horpadtan rogy a földre a zsák.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
ÉLET ÉS IRODALOM

Jánossy Ferenc: Tanulmány

Kell-e házhoz szállított

Idény eleji meditáció az Egressy Klub m

Öt év munkája után, túl az ezerötszázadik előadáson, szabad-e a szálláshelyi körműsorok létjogosultságát kétségbevonni? Mert kétségbevonják a kultúra munkásai közül jó néhányan. Leggyakrabban hangoztatott érvük: az Egressy Klub műsorai fontosak és szükségesek voltak egy korábbi periódusban, de már betöltötték hivatásukat, túlélték önmagukat. A „házhoz szállítás" ugyanis elkényelmesít, nem nevel új színházi közönséget, nem fejleszti tovább a művészet iránti fogékonyságot.

Kifogásolták a művészi színvonalat, a műsorpolitikát is. Operettes, népszínműves beütésekről esett szó. Kétségtelen, hogy találkoztunk ilyen jelenségekkel is, melyeket maradi szemlélettel összeszövődő anyagiasság, illetve az egész mozgalom létét fenyegető hibás gazdasági vezetés is súlyosbított.

A gazdasági vezetés megszilárdulni látszik, s a megelőző évad tapasztalatai szerint a körműsorok a művészi hullámvölgyből is kikerültek.

De menjünk sorjában. Igaz-e, hogy „a mór megtette kötelességét"?

A KÖZÖNSÉG

A körműsorok hallgatóságának zöme építőipari munkás, szinte kivétel nélkül vidéki. Csekély műveltségű, részben idősebb emberek, legtöbbjük családfenntartó, akiknek élete a nehéz napi munka és a fárasztó hétvégi utazás között aprózódik fel. Életformájuk nem tekinthető a mi társadalmi viszonyaink között végleges emberi megoldásnak, de szükség van munkájukra, s így az effajta életvitel még sokáig fenn fog maradni — számolnunk kell vele, legalábbis a lakáskérdés teljes megoldásáig. Embereink még jó darabig otthonülők lesznek. A televízió önmagában nem pótolhatja a kultúra teljességét, ezért inkább „házhoz szállított" kultúrát, mint semmilyen kultúrát!

Igen, házhoz szállított kultúrát — de módjával. A napi, gyakran tíz órai munka fizikai fáradtsága a pallérozatlan agyakra is ráülepszik, ködfátyollal vonja be a jóindulatú figyelmet. A hosszúra nyúló, de főleg aránytalanul „igényes" műsor hatástalan marad az ő körükben. A verselemzés TIT-előadásokban alkalmazott módszere például itt nem alkalmas a költészet iránti érdeklődés élesztgetésére, majdhogynem negatív hatást kelt. E sorok írója szenvedő hőse volt egy ilyenirányú kísérletnek, maga tapasztalta: a hallgatók befogadóképességét figyelembe nem vevő forma — minden jószándék ellenére — az unalom poklának kikövezője. A leginkább járható út e helyett: olyan műfaji vegyülék létrehozása, amely az irodalom mellett a zenére támaszkodik, mint pihentető, feloldó elemre, sőt, a képzőművészetre (rajzok, képek, öltözékjelzések, jellemző kellékek), mint a művészetek komplexitásának nélkülözhetetlen alkatelemére. A helyes alaphang a könnyedség, vidámság (ami nem azonos a nívótlansággal!), komorabb téma esetén pedig a mozgalmas, drámai, életközeli megoldások alkalmazása.

A MŰFAJ

Ilyen kísérletek már történtek, nem csekély sikerrel. Csupán egyre hivatkozom: a tavaly bemutatott Maupassant-novellákból összerótt *Finom történetek*-re. A maupasant-i géniusz az egész kollektívát: *Kárpáti Kamil* dramaturgot, *Horváth Árpád* rendezőt, s a közreműködő *Éber Pálmát, Takács Mártát, Kozman Gusztávot* és *Tihanyi Pált* egyaránt figyelemre méltó teljesítményre sarkallta. Megtalálták a legjobb műfaji megoldást, amit — jobb elnevezés híján — *mikro-musical*-nek mondhatnánk. Egyesül ebben narrátor, dramatizált szövegmondás, ének zene, sőt, olyan népi ihletésű formák is, mint a commédia dell'arte és a vásári „képmutogatás" elemei. A szereplők a néző szeme láttára bújnak ki az egyik szerep bőréből, s bújnak a másikba, a játékos illúziót mindvégig fenntartva, ám a figuráktól egyszersmind elidegenítve. S ha akadnak is még csiszolni való túlzások — a műsor egésze telitalálat, a jövőben is követendő forma.

A művészi megvalósítás hiányait felemlítve nem szabad megfeledkeznünk arról, hogy az Egressy Klub társulatának tagjai javarészt a műkedvelők sorából kerültek ki. Ezért több türelmet kell tanúsítani irányukban.

A PROGRAM

A küszöbön álló évad műsorterve átgondolt, változatos, számol a közönség fentebb vázolt igényeivel, műveltségi állapotával. A *Robin Hood, a zöld lovag*, a hallgatók romantika-igényét elégíti ki, formailag a Maupassant-novellák inszcenálását követve. A múlt évben bevált könyvtári keretjátékban két újabb műsort terveznek, *Az első szerelem* és *Alkonyatkor* címmel. A *Cirkusz*, Karinthy híres novellájából meríti alapgondolatát; a *Dalol a szabadság*, a francia forradalom körképét nyújtja dráma és élőkép műfaji keresztezésével. Kísérleti jellegűnek ígérkezik a *Légy a tejben (A helyzetek komédiája)* című vidám műsor. A címmel tartalmukat is pontosan érzékeltető műsorok: *Az öreg és a fiatal Budapest; Mai költők; Afrika, Afrika.* A programtervezet a jelek szerint megtalálta a művészi, erkölcsi, pedagógiai tekintetben egyaránt leghatékonyabb műsortípusokat, ami a kivitelezés szempontjából a felfelé ívelés biztosítéka.

A MÓR MARADHAT...

E vázlatos áttekintésből, úgy hiszem, kitetszik: a körülményekkel nem számoló ál-optimizmus lenne magukra hagyni a szálláshelyek lakóit, s „aktájukat" a közönségszervezők illetékességi körébe utalni. Ezzel egyszerűen „lefrnánk" több tízezer — jobbadán pislákoló művelődési igényű — embert a kultúra könyvviteléből. Ha pedig a klub-program javuló eszmei-művészi színvonala alkalmas a művelődési igények felkeltésére vagy ébren tartására, ha a művészi fejlődés lépést tart a kor szülte igényekkel, a műsorok fenntartása nem művelődéspolitikai „alibi", látványos önigazolás lesz, hanem a szocialista ízlés-forradalom ügyének segítője. Úgy vélem tehát: a mór még nem tette meg kötelességét — a mór maradhat.

HORVÁTH GYÖRGY

DEMÉNY OTTÓ:

Ha már ismerni foglak

kézzelfogható.
ismerni igazi arcod?
A mell vakít, a száj susog, a láb
vad kancafő, kényesen néha felvág.

Szerelem, vak igazság!
Ne dicsérjen tégedet senki.
Csak kezeim mondhassák estelente;
itt jó nekünk, két fénylő domb között.

Csak fogaim ütődjenek vacogva
a kemény váll bőréhez éhesen.
Térdek szorítsanak, kötözzön meg hajad
s míg megpihenek öleden

ime — mesélek és mesélsz és minden elszáll.
Ha már ismerni foglak, vége lesz.
Minden napom tele van rejtelemmel.
amíg szeretlek el nem oszlatod.

ÖRKÉNY ISTVÁN:

ÁRTATLANUL

Kedves Gábor bátyám!

Mindenekelőtt elnézésedet kérem, hogy ezzel a lappáliával igénybe veszem becses türelmedet. Panaszomot persze úgy is fogadhatod, mint egy jelentéktelen kisember jelentéktelen problémájának felnagyítását, de úgyis, mint egy mindig jószándékú, makulátlan munkaerkölcsű, a szocializmushoz 18 éve közeledő, s a zsiradékszakmában jó hírnévnek örvendő, de mégis méltatlanul mellőzött ember szelíd szemrehányását.

Hármas impulzus serkentett e levél megírására.

Az első, hogy iparágunk trösztösítése téged, mindnyájunk örömére, a felső vezetés körébe ragadott el tőlünk. („Ó, miért oly későn?")

A második, hogy az átrendezés kapcsán szerény személyem szóba került, mint a 27. sz. telep leendő vezetője. (Szó, melyet, sajna, nem követett tett!!)

A harmadik, hogy feleségem Juci húga még tavaly ősszel a Kígyó utcában találkozott Gonda Aladárnéval, aki is közös emlékeiket felidézve azt bizonygatta, hogy ők (vagyis Gonda Aladárné és Gonda Aladár) még sohasem mulattak olyan jól és talán életükben se nevettek annyit, mint amikor meghívásunkra és a központ megbízásából megjelentek az Ásványolaj és Bután lágymányosi dolgozói által 1961-ben rendezett műsoros esten...

Ez volt „a Múzsa csókja", mert, ha Gonda Aladárné nincs, és ha bennem az a sokszor dicséröen kiemelt „közösségi szellem" nincs, akkor nincs 1963-as farsangi est, viszont ma én ülök a 27. sz. telep Skodájában, mint telepvezető, nem pedig Paál!

Mintha tegnap történt volna, úgy emlékszem rá, ahogy Teszári Feri bátyánk és még többen azzal jöttek be hozzám, hogy megint farsangi estet akarnak rendezni, és tekintve, hogy én „mindenki bizalmát birom", továbbá „született író, színész és rendező" vagyok, akinek — munkája hibátlan elvégzése mellett — még fantáziája, ízlése és zenei műveltsége is van, vállaljam el az est szervezését.

Ettől kezdve három hónapig — hivatali munkám kinosan pontos elvégzése után — esteimet és éjszakáim egy részét a művészetnek áldoztam. Sajnos, a részvevő kollégák mindjárt az elején kikötötték, hogy olyan műsort állítsak össze, melyben szerepet nem, vagy csak alig kell tanulniuk, de amely ennek ellenére kidomborítja az ásványolaj kiskereskedelmi volumenét, és emellett közönségsiker is lesz. Rendben van — mondtam, de te, Gábor bátyám, akinek művészi hozzáértése és színpadérzéke a zsírszakmában közismeretes, elképzelheted, milyen nehezen született meg az „Orfeum a századforduló után" című élőkép-sorozat!

Szerény legyek? Most már nem leszek az! Tudd meg, hogy a műsor egész elgondolása, összeillesztése és megrendezése az én művem volt. Hogy milyen mértékben járultam hozzá az előadás sikeréhez, legyen szabad alább fölsorolnom:

1. Megszereztem a Bitumen népi táncosait, plusz a mi vállalatunk csasztuskabrigádját. („Népi forma — szocialista tartalom")

2. Potya 20 kilogramm fehér vazelinért kiverekedtem a Kelenföldi Bútorpaszta vadonatúj kultúrtermét. (Kagylóhéjszékek!!)

3. Összetalpaltam a vállalatoktól 37 000 Ft támogatást. (Büfé, export-virsli, kubai ananászkonzerv és a Kalodai—Csicsó jazz-duo.)

4. Én hoztam össze az ügyszólván beszerezhetetlen kottaanyagot. (Gladiátor-jelenethez bevonulási induló, Barrison-lányok jelenethez Orfeusz-galopp, a kánkán, a Vén Bohém kuplé, valamint a Bánffy-valcer egyetlen föllelhető példánya a Hadtörténeti Levéltár zárt anyagából.

5. Én magam szerepeltem, mint Psylander az árnyképjelenetben, mint Sajó a Hacsek és Sajóban, mint Gosztonyi Adrien partnere az „Akassztátok föl a királyokat!" c. haladó szellemű blüettben. (Vers: Petőfi S., zene: Leidingerné.)

6. A „Vonósnégyes" c. kabarészámot, melynek odáig nem volt eszmei tartalma, átdolgoztam, szervesen beleépítve az Újlaki—Boros-féle paraffintömítő újítást.

Végül 7. Szereztem 15 frakkot, 20 estélyi ruhát, 30 pufajkát, megcsináltattam Erzsébet királynő koronázási díszruhájának hiteles másolatát, de — figyelembe véve a takarékosság szempontjait — a keresztfiamat kértem fel a fodrászi teendők elvégzésére.

Sokszor álltam ott, kedvem szegetten, a kimerítő napi munka után, melynek restanciamentes elvégzésére mindig súlyt helyeztem. A sors véres iróniája, hogy épp Gonda Aladár öntött belém új erőt, aki megjelent egyik jelmezes próbánkon és teljes megelégedéséről biztosított. Pedig, hogy milyen zivataros időkben folytak a próbák, arról te is meggyőződhetsz, ha visszalapozol e három hónap eseménynaptárába.

1. Földgázrobbanás Sipeken.
2. Lengyel delegáció.
3. Az importlanolin eltűnése.
4. A Mlinarits-féle sikkasztás.
5. Az élüzemjelvény átvétele.

Ily baljós előjelek után engem is váratlanul ért farsangi estünk tomboló sikere, melyről Gonda Aladár (magántársaságban ugyan) kinyilatkoztatta, hogy „híven ábrázolja azt a folyamatot, amikor a hűbéri birtokos osztály a nyomorgó tömegek feje fölött kezet nyújtott a monopoltőkének." Ágoston kartárs írásban fejezte ki köszönetét, te szóban gratuláltál, igen meleg szavakkal, és se szeri, se száma az elismerés jeleinek.

Én tehát lelki szemeimmel már a 27. sz. telep telepvezetői irodájában véltem magam látni, amikor Gonda Aladár hívására a központba siettem. Hiszen Aszódi Ibolyka (az Első Bajadér néma szerepének alakításáért) jutalomüdülésben részesült, drága öreg, kószvény sújtotta Kálázdi Kálmán bátyánk pedig (Landru tömeggyilkos) eredeti japán szivacsos pingpongütőt kapott a központtól ajándékba. Legnagyobb meghökkenésemre azonban Gonda, az ő hírhedt fanyar mosolyával fogadott, mondván:

— Na, maga vén Simone de Beauvoir!

Nem tudtam, hogy ez mit jelent, de éreztem, hogy nem sok jót igér. Hiszen tény, hogy volt az előadásnak néhány szépséghibája is. Például, épp Aszódi Ibolyka, amikor Sir Henry Deterding, tőkés olajmágnás a jachtjára akarja felcsalni, a szerepében előírt tagadó szó helyett olyan szót használt, amelyet — nagyfokú rosszindulattal — Gonda kartárs „Sartre"-nak vélt érteni. Az is félremagyarázható — még nagyobb fokú rosszindulattal —, hogy amikor a gróf Mailáth Zdenkó kastélyában dőzsölő Barrison-lányokat elsöpörte a szegényparasztok kaszára-kapára kelt serege, a tolongásban leszakadt a fenékfüggöny. Így állt elő azt a helyzet, hogy az induló éneklése közben láthatóvá vált a hátsó falra szerelt kapcsolótábla, egy halálfejjel és két lábszárcsonttal, valamint a „Magasfeszültség! Életveszélyes!" fölirattal. De ez még semmi!

Megdöbbenésem akkor vált teljessé, mikor Gonda Alodár a Hacsek és Sajó jelenetet „az egészséges vállalati szellem körmönfont alájásának" nevezte. Ez abból derült ki, hogy amikor én (Sajó) a legőszintébb szocialista lelkesedés hangján beszélek a fáradt olaj sokoldalú felhasználásáról, partnerem, Teszári Feri bácsi (Hacsek) teszi magát, mintha nem értené meg és azt javasolja, hogy „a fáradt olaj feküdjön le aludni" stb., stb., amin a közönség harsogóan kacagott.

Ebből azonban miképpen vonható le az a következtetés, hogy

1. egyik ember nem értheti meg a másikat,
2. senki sem ismerheti meg önmagát mindaddig, míg halálra nem ítélik,
3. A Hacsekből áradó „letargikus közöny", mely az „abszurdum filozófiája", már vállalatunk dolgozóit is megfertőzte. (Lásd: Babaolaj-exportunk aggasztó csökkenése.)

Ellenvetéseimet Gonda Aladár nem hallgatta meg. Közölte, hogy a 27. sz. telep vezetését nem bízhatja olyan emberre, aki az egzisztencializmust képviseli a zsiradékszakmában.

Csak tudnám, mi az! A te hatalmas műveltségedhez fordulok magyarázatért. Belátom, hogy farsangi estünk nem volt zökkenőmentes; de nem lehet minden olyan tökéletes, mint a Nemzeti Színház! Éjszaka nem alszom, belemeredek a sötétbe és azt kérdezem: hogy képviselhetek én valamit, amit nem ismerek?

Maradok a legmélyebb, stb

ÁRTATLANUL ÜLDÖZÖTT TISZTELŐD.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Bornemisza Kay 61

SZABAD FÖLD
1963 OKT 13.

1021

Bornemisza-kiállítás Kecskeméten

Bornemisza László festőművész hatvan festményét és rajzát mutatta be legutóbbi kiállításán, amelyet a Kecskeméti Művésztelepen a megyei tanács rendezett. Legújabb alkotásainak témáját olaszországi tanulmányútjából merítette — gazdag anyag tárul elénk, amely érett, nagyszerű művészegyéniségről vall.

A művész fő témája az ember, ez esetben a mediterrán tájak embere. Bornemisza kitűnő szemű kritikusa korának; portréin, városrészletein úgy villannak elénk az arcok, és indulatok, hogy bepillanthatunk az emberi sors tengerszem-mélységeibe. Modern festészet az övé, s ezt nemcsak az elvonatkoztatott valóságot megragadó néhány vásznán látjuk, hanem egész művészi hitvallásán, alkotói módszerén. Úgy szól a részletekről, hogy nem vész el bennük, nem csábítja öncélú színhatás, hamis arisztokratizmus. Művészete nem divatokat utánoz, általános emberi érvényű. A XX. század Európáját látjuk képein, e mai kor emberének kétségeit és reményeit.

Bornemiszának van véleménye a valóságról, s ezt nyíltan elmondja képein — ez különbözteti meg számos kortársától. Külön örülünk annak, hogy Kecskemét után egy időre Szombathely is otthont nyújt gazdag, ígéretes kiállításának.

K. I.

Bornemisza László: Toscanai táj

machinerel, a helyben közös gazdaság elnökével folytattak eszmecserét.

Kik ezek az ismerősök és hogyan kerültek ebbe a jóhírű német szocialista mezőgazdasági üzembe? Hosszú története van ennek. De hagyjuk a történetet. Tény, hogy hét esztendővel ezelőtt az elsteri „Einheit" és a *koppánymonostori Dózsa Tsz* verseny- és tapasztalatcsere megállapodást kötött. A megállapodás egyik pontja szerint egyik esztendőben az elsteriek, a másikban pedig a koppánymonostoriak látogatnak el a versenytárs portájára, s a *helyszínen* cserélik ki tapasztalataikat. Ott döntik el: melyik tsz-nek sikerült nagyobbat lépni, jelentősebb mértékben növelni a terméshozamokat, kinél marad egy esztendeig a nemes vetélkedés jutalma, a *versenyzászló.*

Ahogy nézem, az 1963-as év az elsteriek győzelmének esztendeje. Így vélekednek a koppánymonostoriak is, akik ugyancsak szemfüles emberek; gyorsan észreveszik, hogy a versenytárs a takarmánytermesztésben és a szarvasmarha-tenyésztésben — de a tej-

levezető c
refelé *töb*
zattal, s a
burgonyat
motoros
krumplisz
könnyebb

Gépek, a
logmunkást
teheneket vil
vetőgép munkáját maga a traktoros ellenőrzi, éspedig a gép nyergéből. *(Kisérőm magyarázza: azért szerelték az eszközhordozó traktorok elejére a munkagépeket, hogy azok munkáját állandóan szemmel tarthassa a vezető.)* A silókukoricát — amely jó másfél méter magasra nőtt, de kevés csövet hozott — ugyancsak *„futószalagon"* takarítják be.

A gépek az állattenyésztésben is átvették a munka nehezét. Alfréd *Lange*, a szövetkezet kiváló borjúnevelője elektromos melegítővel langyosítja tőgymelegre a borjak esti tejadagját, hűtőgép zúg a tejházban és a tehenek sajátmaguk sorakoznak fel a „halszálkás" típusú fejőállásba, ahol Erhardt *Richter* és felesége egyszerre tizenhat feketetarka tehén fejését irányítja gombnyo-

növekedett
marhaállo-
désemet az
vel ezelőtt,
ásának idő-
ár művelés
tlagosan 42
ak az egyé-
z volt a fe-

jostenen. Most az állatsűrűségünk száz hektárra számítva *62 szarvasmarha, ebből kereken harminc a fejőstehén.*

A terméshozamok felől érdeklődöm. Ebben az évben hektáronként 220 mázsa körül alakul a burgonya termésátlaga, a silókukoricáé pedig 400 mázsa. A rétek legelők fűhozama átlagosan ötszöröse a hazai fűtermésnek. Ezzel szemben az is igaz, hogy Elsterben a műtrágya felhasználás a talaj erőállapotától és a vetett növényféleségektől függően hektáronként 4—8 mázsa között ingadozik.

Gyors számvetést csinálok. Az összegezés eredménye egy mondatba sűrítve: *jól gazdálkodnak, kitűnő eredményekkel dicsekedhetnek az elsteriek!*

Dancs József

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Bornemisza László

PETŐFI NÉPE
1964 SZEP 17.

Itália—Kecskemét—Helsinki

Bejárta Olaszország napsütötte földjét és az élmények fény-árnyék mozaikját itt a kecskeméti művésztelepen illezett. Forró ünneplés a hideg északon, Finnország fővárosában Helsinkiben. Itt, a főváros egyik legelőkelőbb kiállítási

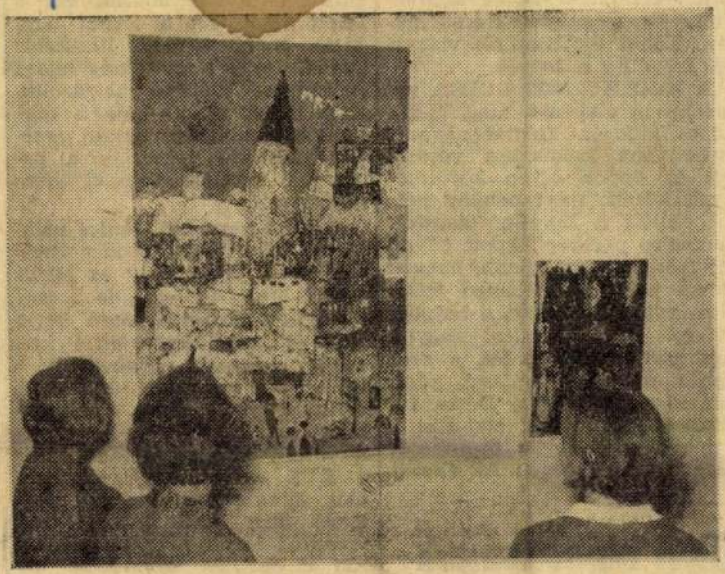

A kép Helsinkiből érkezett. Látogatók Bornemisza László festményei előtt.

lesztette nyugtalanító harmóniába Bornemisza László festőművész. Epikus felépítésű kompozíciói, éretten csorduló, vagy zaklatottan vibráló színei, szatírikus jellemábrázolása meghökkentették, egyszersmind vonzották is azokat, akik tavaly nyáron megtekintették a művésztelepen rendezett kiállítását. Az itáliai sorozat Kecskeméten nagy visszhangot keltett, a város közönsége elismerően fogadta Bornemisza László egyéni kifejezésmódját, szuggesztív hatású művészetét.

A hazai elismerések után — külföldi sikerállomás következett. Forró ünneplés a hideg északon, Finnország fővárosában Helsinkiben. Itt, a főváros egyik legelőkelőbb kiállítási csarnokában — a Taidehalli Helsinginben — mutatták be Bornemisza László olaszországi képeit. Az augusztus végén megnyílt kiállítást rendkívüli érdeklődéssel keresik fel a látogatók és a képekről a sajtó is a legnagyobb elismerés hangján nyilatkozik, velük a rádió és a televízió is részletesen foglalkozott. A magyar festőművész tárlata Helsinki művészeti életének rangos eseménye. És Bornemisza László máris meghívást kapott Stockholmba. Jövő év tavaszán ott kerülnek bemutatásra képei.

Jegyzetek

AZ ELMÚLT hét
lóan szerepeltek NB
ink a vasárnapi for
Veres éget egyesegyed
II-s Kecskeméti Dóz
dett. — mégpedig
ten. Többi együttesünk viszont
jól megállta a helyét.

A KECSKEMÉTI DÓZSA vasárnap is alaposan megtréfálta népes táborát. Ezúttal ugyanis otthonában szenvedett vereséget és éppen olyan körülmények között, mint néhány héttel ezelőtt a Bp. Spartacustól: az utolsó percben kapott góllal. Mi lehet az oka annak, hogy a Dózsa ennyire hullámzó teljesítményt nyújt ebben a bajnoki évben? Ezt a kérdést nagyon sok szurkoló teszi fel, s erre nehéz megfelelő választ adni. Azt hisszük, hogy a Dózsa játékosai nem tudják elviselni a bajnokság esetleges megnyerésének a felelősségét. Az elmúlt

birja a kecskeméti lila-fehér gárda. De a Nagybátony elleni mérkőzés újólag beigazolta, hogy nincs szerencséje a csapatnak, különösen akkor, amikor már-már felcsillan a remény a tabellán való előbbrelépésre.

A KTE rendkívül fontos mérkőzést vívott Mezőtúron a Honvéd ellen. Igaz, hogy az egyik pontot tudta elhozni, de a csapat jelenlegi helyzetében ez is igen értékes, hiszen attól az együttestől vette el, amely közvetlenül a bajnoki táblázaton előtte tanyázik. Ezen a mérkőzésen egyébként már időnként tervszerű játékot is láthattunk a KTE csatársortól, csak hát még mindig nem megy a góllövés. Reméljük, a következő fordulók során már ezen a téren is javulás következik be, s akkor végre elkerülhet az együttes a veszélyes zónából.

A HALASI MEDOSZ is kezd magára találni. Ezen a héten az igen jól szereplő Szegedi Építőktől hozott el egy bajnoki pontot Szegedről. Főképpen a hátsó alakzatok remekeltek ezen a mérkőzésen, de a védekezésből szinte mindegyik halasi játékos kivette a részét. Nem is lehet csodálkozni, hogy ilyen körülmények között már nem futotta a góllövésre is az erőből. Majd egy hét múlva!

NÉMI MEGLEPETÉST keltett a Bajai MTE hazai pontvesztesége a Pécsszabolcsi Bányász ellenében. Igaz, nem gyenge együttes a Bányász, de ebben az évben meglehetősen mérsékelten szerepelt. Viszont a bajaiak, ha nem is kirobbanó

tikai bajnokságok méten

1963 SZEP 28.
1021

Magyar Nemzet

ITÁLIAI KÉPEK

Bornemisza László kiállítása Kecskeméten

Sajátos helyzet, hogy *Bornemisza* László műveivel gyakrabban találkozik az olvasó, mint a tárlatlátogató. Irodalmi, nevelési folyóiratok lapjain gyakorta néz velünk szembe egy-egy megkapóan rögzített táj, sok bonyolult vonalból álló mozgalmas grafika, szinte az olvasnivaló kiegészítéséül és kereteként. És ez korántsem véletlen. Bornemisza az elmélyedő, töprengő emberhez szól, ezért érvényesül művészete hatásosan a folyóiratok hasábjain.

Tárlatokon ritkábban találkozunk képeivel: egy-egy kiállítás a debreceni Déri Múzeumban, a Józsefvárosi Művelődési Házban — szinte ez minden. Ezért is örültünk annak, hogy új műveinek bemutatására sor kerülhetett *a kecskeméti művésztelepen*, e félévszázados hagyományokkal rendelkező alföldi alkotóműhely egyik termében.

Bornemisza két hónapot töltött Olaszországban. Milánóban és Firenzében, Rómában és Velencében járt és szemlélődött. Itáliai képei, amelyekből kiállítását megrendezte,

Bornemisza László rajza: A Via Veneto Rómában

ennek a töprengő, gondolkodó, a jelenség mélyéről a lényeget megragadó munkának az eredménye.

A hatvanegynéhány festmény és tusrajz nem igazi tájkép. Nem az olasz tájak adekvát megjelenése, vagy visszatükrözése abban az értelemben, ahogyan külföldre látogató művészeink az olasz, francia városok impresszióit festménybe foglalják. Bornemisza László egyetlen hatalmas témát látott meg és raktározott el emlékezetében: a mai olasz életet. Óriási forgószínpad ez, ami képzeletét rabul ejtette, a nyugati világ álmaival és valóságával, látszatvilágával és ellentmondásaival együtt. Mindehhez a táj, a barokk műemléktemplom, a Fiezzole vagy a Capitolium csak keret, mely a gondolatot kifejezési formába öltözteti.

Bornemisza expresszív stílusa, sajátos fogalmazása, fegyelmezett, feszes, eredeti képszerkesztése szinte hagyományok nélküli nálunk. Ezeken a képein, amelyeken hegyeket és templomokat, neonreklámos bárokat és elhagyatott várromokat úgy sűrít, mint egy történelmi dráma évtizedek cselekményeit, óriási mediterrán nyüzsgést, már-már nyomasztóan zsúfolt víziókat foglal egységbe, ahol a groteszk és torz elemek, a szatirikus figurák a legbensőségesebb lírával ölelkeznek. Elemeire szétbontva, vagy a naturalisztikus szemlélet igényével a táj valóságához közelítve mindez talán nem reális. Vi-

Az új szakkifejezet. Két évvel
ezelőtt, tudomásul olyanokat
amelyek másutt nem kapha-
tók — mondotta az üzlet fel-
adatáról szólva Nagy László
a Képcsarnok Vállalat igaz-
gatója. A szaküzlet a grafika
legkülönbözőbb műfajaiból ki-
ván kiállításokat rendezni, sőt
olyan tárlatokat is, amelyek
például könyvillusztrációk
mai helyzetéről tájékoztatnak.

Magyar Hírlevél
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
MAGYAR NEMZET

Kádár Já… televízió-interjúja …

Kádár János, a … munkás-paraszt kor… nöke pénteken fogadta Stuart *Novinst*, a CBS amerikai rádió és televízió társaság munkatársát, s válaszolt kérdéseire. A CBS televízió felvételt készített a beszélgetésről.

Véget ért az ENSZ kéthetes statisztikai szemináriuma

Péntek délután a Magyar Tudományos Akadémián tartotta záróülését a két héttel ezelőtt kezdődött statisztikai szeminárium, amelyet az ENSZ Európai Gazdasági Bizottsága rendezett. A pénteki ülésen B. N. *Davies*, az Európai Gazdasági Bizottság statisztikai osztályának vezetője méltatta a szeminárium eredményeit, majd A. I. *Jezsov*, a szovjet központi statisztikai hivatal elnökhelyettese szólt elismerőleg a szeminárium munkájáról.

15 üzletház épül a főváros peremkerületeiben

Pénteken *Kelemen* Lajos, a fővárosi tanács vb elnökhelyettese a kerületi tanácselnökök, a tanácsi ipar vezetői előtt ismertette a fővárosi szolgáltató és javító ipar helyzetét. A fővárosi tanács a gazdasági bizottság határozata alapján elkészítette a szolgáltató és javító ipar fejlesztésének ötéves tervét. A tervben szerepel négy tanácsi és 11 szövetkezeti üzletház építése, mely a peremkerületek ellátását biztosítaná. A fióküzleteknek külső megjelenésükben is méltónak kell lenniük a nagy városok arculatához és a fővárosi tanács nem tűri meg még a mellékutcákban sem a piszkos, elhanyagolt üzleteket.

Növekedett Szabolcs megye szarvasmarha-állománya

Az állattenyésztés és az állategészségügy helyzetéről tárgyalt pénteki ülésén a Szabolcs-Szatmár megyei tanács végrehajtó bizottsága. A termelőszövetkezetek szarvasmarha-állománya az év első felében 1800 darabbal növekedett. Mind a közös, mind a háztáji gazdaságokban emelkedett az egy tehénre jutó tejhozam. A termelőszövetkezetek sertésállományának minősége is sokat javult, jónak mondható a malac-szaporulat s rövidebb a hizlalási idő. Számszerűen azonban csökkent a közös állomány. A háztáji gazdaságokban viszont 15 százalékkal többet tartanak a korábbinál. A juhállomány csaknem 50 000 darabbal növekedett.

Az ülésen részt vett és felszólalt *Biszku* Béla, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a Központi Bizottság titkára is.

Grafikai sz… Buda…

Új kulturális intézménnyel gazdagodott Budapest, pénte… délután megnyílt a Képcsarnok Vállalat grafikai szaküzlete a Bajcsy-Zsilinszky út 52. szám alatt.

— Az új szaküzlettel *külön fórumot* kívánunk létrehozni *a grafika számára*, s körét szeretnénk tömöríteni a grafikagyűjtőket. Ebben a boltban kizárólag grafikát árusítunk *sokszorosított és egyedi mű…*

a pa… vá…

A falusi kereskedelem …

Pénteken az ÉDOSZ szé… ház nagytermében minte… 400 körzeti földművesszövetk… zeti vezető részvételével … országos értekezleten vitatt… meg a földművesszövetkez… ti mozgalom időszerű prob… máit. *Szirmai* Jenő, a SZ… VOSZ elnöke bevezető előa… sában részletesen foglalkoz… azokkal, a falusi lakosság él… körülményeiben és szemlé… tében végbement változáso… kal, amelyek *magasabb kö… telményeket* támasztanak … földművesszövetkezetekke… szemben. A megváltozott él… forma rendkívül *gyorsan a… kítja a paraszti igényeket*. A parasztság hagyományos … kezési formáját, kultúrálta… egészségesebb étkezési for… váltja fel, bizonyos élelmis… reket már most nagy menn… ségben az üzletekben vásár… nak. A kereskedelemnek … kell vonnia a megfelelő köv… keztetéseket abból a tényt… is, hogy a szövetkezeti gazd… ságok megerősödésével *egy… kiegyenlítettebb lesz a paras… ság jövedelme*. Néhány évv… ezelőtt iparcikk szükséglet… nek nagyobb részét egy biz… nyos időszakban szerezte b… a következőkben viszont … bérből-fizetésből élőkhöz h… sonlóan, *egész évben vásárl… ként jelentkezik*.

Különösen szembetűnő … ezek a változások a ruházk… dásban. A falusi igények á… talában is gyorsan követik … városit, a falusi és váro… gyermekek, illetve fiatalo… öltözködése között pedig má… úgyszólván nincs is lényege… különbség. Ugrásszerűen nő… vekszik a rádió- és televízió… előfizetők száma, valamint … könyvforgalom. »Meghódítot… ták« a falusi háziasszonyoka… a korszerű háztartási gépek… *1958 és 1962 között a földmű… vesszövetkezeti boltok több… mint 160 000 mosógépet, 20 000… nél több porszívót adtak e… Csak a földművesszövetkezet… boltokból mintegy 25 000 fa… lusi ház konyhájába vásárol… tak villanytűzhelyet*. A falus… bútorüzletekben ugyanazoka… a korszerű, modern bútoroka… vásárolják, mint bármelyik fő… városi üzletben. A földműves… szövetkezeti kereskedelem, bá… kétségtelenül szép eredmény…

1963 JUL 21
1021

Itália után — Kecskeméten

Látogatás Bornemisza László festőművésznél

Vibráló színekkel, különös feszültséggel telített Bornemisza László festőművész tágas műterme. Nemrég Olaszországban járt, s most itt, a kecskeméti művésztelep elmélyülésre késztető csendjében rögzíti papírra, vászonra itáliai élményeit.

Néhány hete érkezett és a falon máris elkészült és készülő

„Jó ez a csend és végtelen nyugalom. Munkára ösztönöz..."

grafikák, festmények sokasága elzi — milyen magasürgető gyorsasággal dolgozik. Kiállításra készül — szeptemberben Kecskeméten tart ősbemutatót olaszországi képeiből, utána Budapesten, s szó van róla, hogy később talán Milánóban is...

— Jó ez a csend itt és a végtelen nyugalom — mondja. — Munkára ösztönöz. Éppen ezért, hogy mit láttam és érzékeltem az olasz életből arról először a képek beszéljenek.

Igen a képek, melyek frissek, őszinték, szuggesztív hatásúak, és merészen újszerű szín és formanyelvükön meglepő dolgokat árulnak el. Nem lehet átsiklani felettük, s beérni ennyivel — ez tetszik, ez pedig nem. Kifejezésmódjuk első pillanatban megdöbbent, bonyolultnak látszik, holott a megoldásuk végtelen egyszerű. Csak gondolkodást követel, értelmi, érzelmi koncentrálást.

Aki soha nem járt Olaszországban az is felfog, megért valamit — a képeket elemezve — abból a Janus-arcszerű kettősségből, amely ezen a napfényes földön a mesterségesen táplált illuziók és a kijózanító valóság ellentétéből fakad. Lidérces fényben villódznak a nyomort lehelő, zsúfolt sikátorok, rikoltó cégtáblák tövében szabadon éli világát a hazugság, ostobaság, irígység, — a szemforgatóan álszent polgári társadalom torz kinövései. Talán túl sötét lenne ez a kép, ha nem éreznénk, hogy Bornemisza László riasztó panoptikum figurái: zaklatott stílusú képszerkesztései az emberség és a harmónia nevében egy velejéig romlott társadalmi rend ellen kiáltanak.

— Úgy érzem — szólal meg csendesen —, hogy annak, aki alkotómunkára vállalkozott nem szabad csak a felszínt ábrázolni, hanem a dolgok mélyére kell látnia. Érzékeny kézzel kitapintani, s mint a sebész hajszálfinom mozdulatokkal feltárni a beteg testrészeket. Akkor, amikor ez helyénvaló.

Míg itáliai rajzain, festményein a látottak groteszkké torzításával hangsúlyozza ki nagyon jellemzően a mai olasz életforma, a „dolce vita" sajátos jelenségeit — Visztula-parti tájai, a patinás lengyel városok utcái, áttetsző — inkább belső, mint külsődleges értékeket kifejező — asszonyportréi egy, az élet finom szépségeire érzékeny festő letisztult, harmónikus kifejezőkészségére vallanak. És milyen páratlan képi logikával elrendezettek könnyed vonalvezetésű grafikái...

— Hiszek abban, hogy a festészetben nem az értelmetlenül elvont, zűrzavaros ábrázolásmód — még ha napjainkban annyira divatos is — létjogosult —, vall elgondolkozva művészi elveiről — hanem az igaz élményből fakadó, a történelmi és emberi igazságot tükröző realista művészet.

Nevét, sokoldalú, gazdagon árnyalt művészetét nemcsak itthon, külföldön is jól ismerik. Tisztelője, őrzője és továbbvivője a magyar festészet nemes hagyományainak és öncélú modernkedés helyett, a régi, nagy mesterek nyomdokain haladva igyekszik új, a mai kornak megfelelő művészetet teremteni...

VADAS ZSUZSA

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Petőfi Népe

Az ellenfél ismét az Egri Dózsa

Türelmet kér az edző a csa

Ma délután 5 órakor ismét Nyári Kupa labdarúgó-mérkőzésre kerül sor a Széktói Stadionban.

Az ellenfél újból a néhány hete a bajnokság során Kecskeméten játszott Egri Dózsa lesz,

amely 5:1 arányban kapott ki a kecskeméti lilafehérektől. Mi lesz ma az eredmény? Sikerül-e újra két vállra fektetni a jó képességű és a Nyári Kupa táblázatának első helyén álló egri csapatot?

Az Egri Dózsa az elmúlt vasárnap otthonában 5:1 arányban győzött a Budai Spartacus ellen. A Papp — Mészáros, Lisztóczky (Kiss I.), Révász — Váraljai, Hanus, — Handó, Bostai, Nagy I., Üsztöke, Csizmadia összeállítású csapat

időnkénti ötletes, korszerű támadójátékával jóval nagyobb arányban is győzhetett volna a budaiak ellen.

Szinte nem is volt gyenge pontja az egri együttesnek. Bizonyára most is igazolni szeretné jó hírnevét és szeretne visszavágni a legutóbbi kecskeméti vereségéért.

A Kecskeméti Dózsa ezen a héten már három edzést tartott. Pénteken délután ismét népes volt a Széktói Stadion — ahol a szabadságon levő labdarúgókon kívül, valamennyien — köztük az új játékosok is — Lieber, Peller, Kasza, Molnár és Németh is megjelent.

Amíg a játékosok a labdakezelési gyakorlatokat végezték Fenyvesi László edzővel beszélgettünk.

— Az Egri Dózsa ellen amennyiben megérkezik az MLSZ engedélye, már az új játékosok is helyet kaphatnak a csapatban. A Nyári Kupa után kezdődő őszi bajnokság, amelynek nincs különösebb tétje, lehetőséget biztosít a tavasszal kezdődő bajnokságban szereplő csapat keresésére, a játékosok összekovácsolására. Az új játékosoktól azt kérjük, hogy mindenkor játsszanak becsületesen és érezzék magukénak új egyesületüket.

A fegyelemről szólva elmondotta az edző, hogy

jó kollektívát akarnak kialakítani és éppen ezért nem tűrik a fegyelmezetlenséget!

Az elkövetkező időben a legszigorúbban megtorolják a fegyelem ellen vétőket névre é hírnévre való tekintet nélkü mert az a cél, hogy sportszeri sportszerűen élő, a pályán szív vel-lélekkel küzdő NB II együttese legyen megyeszékhe lyünknek.

Ünnepélyes megkezdődött a meg

Szombaton délután ünnep lyes keretek között kezdődö meg Kecskeméten a belsőváro sportpályán a falusi dolgozó XII. spartakiádjának megy döntője. A kétnapos versenye atlétika, kézi- és röplabda, t ke, valamint kerékpár spor

Az olimpiai sors

A legutóbbi összesítés szeri megyeszékhelyünkön 10 400 d rab olimpiai sorsjegy talá gazdára, s ebből mintegy nég ezret a társadalmi aktívák a tak el.

A VTST-nél elmondottá hogy „nagy kampányt" indít nak az olimpiai sorsjegyek t vábbi árusításáért. Így az olin piai sorsjegy szolgál belépőj

Eredmények a dunavecsei jó

Az MSZMP Dunavecsei J rási Bizottsága legutóbbi ül sén megtárgyalta a járási TS előterjesztése alapján — a jár sportéletét.

A beszámoló megállapítj hogy az elnökség feladata ebbe az évben az általános spor

Miért szenvedtek vereséget röplabda-válog

Férfi és női röplabda-válogat tunk vasárnap Gyulán vendégszer pelt és férfi csapatunk 3:0, női cs patunk 3:1 arányú vereséget sze vedett.

A mérkőzés részletes beszámoló előtt meg kell említeni a lét szlését és a csapat kialakítás gatló körülményeket. Férfi csap tunkat a Bajai Honvéd NB II csapatára kívántuk felépíteni, me nyilvánvalóan nagyobb játéker képviselnek, mint a megyei bajno ságban szereplő csapataink. A baj csapat azonban a megállapodás e lenére sem volt hajlandó játéko adni a válogatottba, s így nagyob

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Bornemisza László

PETŐFI NÉPE

1961 SEP 24.

— SOK LÁTOGATÓJA VAN a kecskeméti művésztelepen Bornemisza László festőművész itáliai képeiből rendezett ősbemutatójának. Nemrég a városunkban tartózkodó finn vendégek is megtekintették a képeket és elismerően nyilatkoztak róluk. A városi tanács pedig megrendelte a művész Kecskemét című rajzának nagyméretű olaj változatát.

árosfejlesztési programban
dett uszoda is szerepel a
székhelyen. Az uszoda
ében a tisztasági fürdő is
kapna.
Mikorra várható a fedett
a és a tisztasági fürdő el-
te? — kérdeztük Reile Gé-
társat, a városi tanács el-

1963. szeptember 17, kedd

Igy láttam Itáliát...

Bornemisza László olaszországi képeinek ősbemutatója Kecskeméten

Vasárnap nyílott meg a kecskeméti művésztelepen Bornemissza László festőművész itáliai képeinek ősbemutatója, melyet a városi tanács művelődési osztálya rendezett. A kép, amely a műterembe lépő elé tárul, nem a prospektusokból ismert nevető kék egű, daltól hangos, mesefényű Itália. Bornemisza László különös ritmusú, feszültséggel telített olaszországi festményei és tusrajzai egy érzékeny, mélységesen humanista művész szenvedélyes hangú tiltakozásai az élet szépségeit eltorzító kapitalista társadalmi rend ellen.

— Igy láttam Itáliát — tárulkozik a néző elé művein keresztül az alkotó, aki a csillogó látszat mögött felfedezte és ki is fejezte a valóság riasztó jelenségeit. A képek itt kaptak végleges formát Kecskeméten és kegyetlen szatírái egy elembertelenedett, hazug, célját vesztett életformának. Jellegzetesen sűrített szerkesztésük, izgalmas színdinamikájuk fokozza a látvány különös hangulatát. Az ősbemutató érdekes, gondolati tartalmat ébresztő anyaga szeptember 30-ig tekinthető meg a kecskeméti művésztelepen.

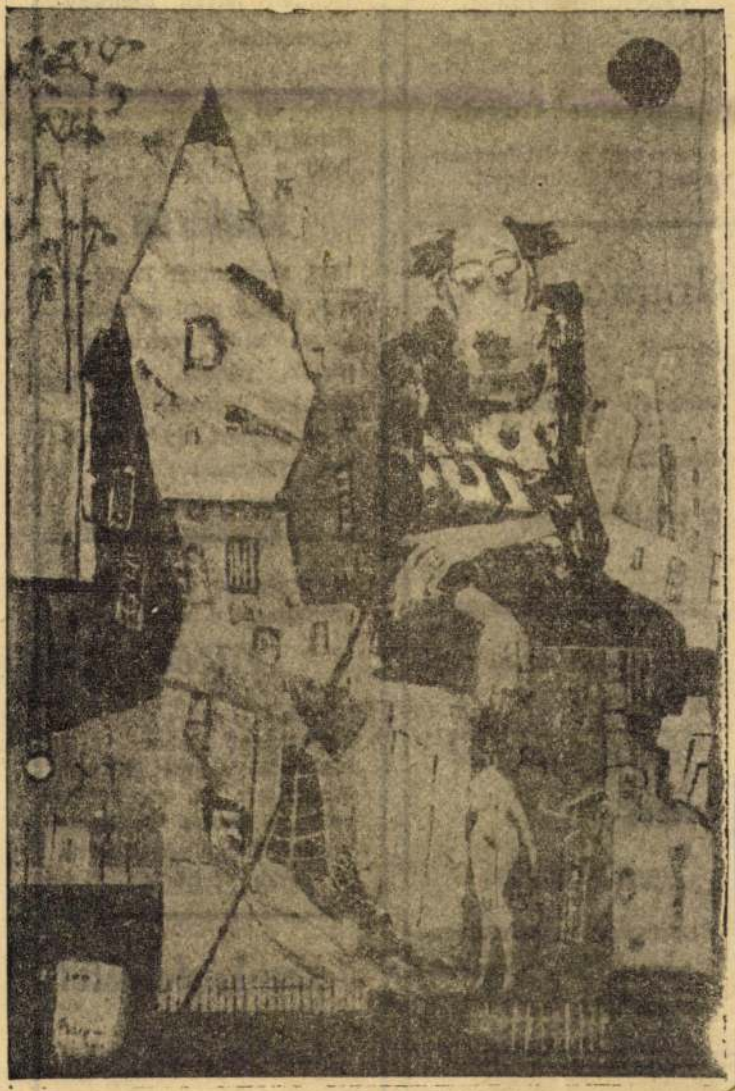

Bornemisza László: Itália (tus).

jelen legyek, míg az elnököt A nemzetiben

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

PETŐFI NÉPE

Ipari és üzemi veszélyt

AUTÓ- ÉS NÉVFELIRATOKAT, BÁDOG- ÉS ÜVEG-CÍMTÁBLÁKAT
ízléses kivitelben készít

a Kecskeméti Építőipari Ktsz. címfestő részlege, Nagykőrösi utca 7. szám. 8635

Az ÉM. Fémmunkás, Épületlakatos és Tömegcikkipari Vállalat Vasszerkezeti Gyára Kecskemét, Árpádváros 17. azonnali belépéssel felvesz

vasszerkezeti lakatos, épületlakatos és ívhegesztő szakmunkásokat,

valamint közvetlen termelői és szállítói munkakörbe

segédmunkásokat.

Jelentkezni a vállalat munkaügyi osztályán lehet.

8525

Normást

azonnal felveszünk. Jelentkezés személyesen a Reszelőgyár (Szolnoki út 5. sz.) személyzeti előadójánál. 8662

A kecskeméti Vörös Csillag Tsz

burgonyát ad ki szedésre.

Megegyezés a helyszínen, Domján István üzemegységvezetőnél.

8637

A kecskeméti Vörös Csillag Tsz.

kukoricát ad ki szedésre.

Megegyezés a helyszínen. Domján István üzemegységvezetőnél.

2805

Értesítjük a fürdőzőket, hogy a

kádfürdő

1963. szeptember 17-től ismét heti 5 napi nyitvatartással kedd, szerda, csütörtök, péntek, szombati napokon üzemel.
Nyitvatartási idő a fürdőben kifüggesztve.
Kecskeméti Vízmű.

8652

A MESZÖV igazgatósága szakvizsgával rendelkező

fűtőt

felvesz.
Jelentkezni lehet: MESZÖV, Kecskemét, Katona József tér 12. sz. 105-ös szoba. Fizetés kollektív szerint. Útiköltséget felvétel esetén térítünk.

8630

Munkásfelvétel

Lakatos, esztergályos

szakmunkásokat azonnali [illegible] felvesz a Kis-

Bornemissza László kiállítása

Tegnap koradélután, a városszerte megrendezett ünnepségek miatt a szokásosnál valamivel kevesebben gyűltek össze a Képcsarnok pécsi helyiségében, Bornemissza László képkiállításának megnyitására. A helyiség méreteihez alkalmazkodó, 33 képből álló kamarakiállítás pedig megérdemli az érdeklődést, — amely bizonyára nem is marad el a következő napokban. A kiállításnak nincs katalógusa, régebbi katalógusokat azonban elolvashatnak a látogatók, egyikben Német Lajos rövid elemzését is Bornemissza László stílusának egyéni voltáról, amely legfeljebb Breu hez és a belga Ensorhoz rokonítható, valamint a művész „groteszk iránti vonzalmáról", keserves humorérzékéről, a kevert technikájú képekről, amelyeken a színes tustól a műanyagfestékig annyi mindent felhasznál.

A kiállítás április 5-ig tekinthető meg a Képcsarnokban.

munkásosztály kezébe,
zsoázia elleni fegyvere
mégsem került le a na
ről. Március 21-re a b
zia és szövetségesei ann
szigetelődtek, hogy ké
nek voltak tehetetlenü
a hatalomátvételt, de
proletárdiktatúra első
összefogva a nemzetkö
ció erőivel, megkezdték
készületeket arra, ho
kés vereségüket" — f
győzelemmé változtass

Ezután Kállai elvtár
tette a Tanácsmagy
fennállásának dicsőső
napja alatt hozott in
seket, amelyek mind
kások, a parasztok, a

1969 MÁR 21

Dunántúli Napló

Magyar Hírdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ű fia
szmé
ak a
Hor-
osz-
lmi és
Szál-
tte a
gy az
után,
tkezik
int ál-
a tö-
tudták,
pedig e
eredt,
g leve-
látta a
később-
özelmét.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Dunántúli Napló

Bornemissza László

1969 MÁR 18

Modern képek kiállítása

Érdekes kiállítás nyílik március 20-án, csütörtökön délután fél 2-kor Pécsett a Képcsarnok Vállalat Kossuth Lajos utca 24. szám alatti üzletében. Ez alkalommal Bornemissza László legújabb rendkívül modern képeit állítják ki. A megnyitó beszédet dr. Tompa Kálmán mondja. A kiállítást március 20-tól április 5-ig lehet megtekinteni. Hétfőtől péntekig délelőtt 9 órától este fél 6-ig, illetve szombaton reggel 8-tól 13 óráig. A művész alkotásait a helyszínen meg is lehet vásárolni.

◆

almi napok

y veterán emléke

nalon túlra a Vörös Hadse-
regbe. A Pécsi Sörgyárban
ahol dolgoztam, az volt t
terv, hogy több elvtárs át
megy a Vörös Hadseregbe é
ott megszervezik Pécs felsza
badítását, a szerbek kiűzését
Nagyon sok bányász ment á

Bornemisza László

1969 MAR 25

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

PETŐFI NÉPE

—BORNEMISZA Lászlónak, a kecskeméti művésztelepen is gyakran alkotó nemzetközi hírű festőművésznek gyűjteményes tárlata nyílt meg Pécsen.

Csongrád m
Hírlap

1957 FEB -7.

Bornemissza László festő

610

„Költőnek indultam és — a festészetben is költő maradtam"

Égető Eszterről folyik a szó. Van, aki szenvedélyesen támadja, néhányan védik. Egyesek hideg tárgyilagosságát Flaubert-rel és du Gard-ral vetik egybe, mások Balzac életbőségét hiányolják. A vita természetesen nem dől el, de érdekes fordulatot vesz, amikor Bornemissza László festőművész, akinek kiállítása most nyílt meg a vásárhelyi Tornyai Múzeumban, megszólal:

— Feleségemet azért vettem el, mert Németh László tanítványa volt...

Ime egy kapocs, ami Vásárhelyhez köti a városban most először kiállító művészt. De vajon, csak ez, és semmi más nem hatott rá ebből a vidékből? A kérdés nem hangzik el, de mégis kibontakozik egy élet tekervénye.

Bornemissza László nincs még húszéves, amikor Debrecenben megalapítja a Kelet Népét az 1934-es években. Innen Budapestre kerül, s az Est Lapok munkatársa lesz. Ezután összejárja Észak-Európát. Sokat tartózkodik Lengyelországban, és itt kezd képzőművészettel foglalkozni. Amikor ismét visszakerül Magyarországra, — az akkori „haza" a sokoldalú fiatalembernek azonban csak hólapátolásra és malterhordásra ad lehetőséget. A felszabadulás után kezd festeni és a Kossuth-híd építőinek tiszteletére rendezett kiállításon tűnik fel. Alkotását nyomban meg is veszi a Szépművészeti Múzeum és örök letétként a debreceni Déri Múzeumban helyezi el. 1948-ig fokozott lendülettel dolgozik, de közel hét évig ismét a hallgatást választja. Azóta azonban már három csoportos kiállításon vett részt, és 1956 szeptemberében, a bányásznapon rendezte meg első önálló kiállítását. A Tornyai Múzeum évadnyitó kiállítása második önálló kiállítása Bornemissza Lászlónak.

— Nemcsak a családi kapocs köt Vásárhelyhez, — ez a legkevesebb; de köt légköre ennek a városnak, a szelleme, ami itt érezhető valóság, ami öröklődik nemzedékről nemzedékre. Itt él a Tisza-Maros-Körös háromszög legsajátosabb szellemisége, s nem csodálom, hogy Németh Lászlóban itt bontakozott ki az Égető Eszter témája.

De térjünk vissza a kiállításra. A nagyszámú közönség, amely a kiállításon megjelent, kissé „más"-t kapott, mint az eddigi kiállításokon. Az oka egyszerű: Bornemissza László nem gyökeredzik még a „vásárhelyi iskola" hagyományaiban. De van más is, ami stílusát egyénivé teszi. Ezt így fogalmazta meg:

— Költőnek indultam, úgy lettem festő, de a festészetben is megmaradtam költőnek...

...és ami ebből következik: a táj szellemileg hat rá, eszmei nagysága fogja meg; nem a tárgyi valóság, hanem a hangulat az, ami rabul ejti. Ez nyitja egész művészetének, ezt tükrözi „Tiszai táj"-a és vásárhelyi parasztfejei.

Tervei? Sok van és nagyszerű. A közeljövőben háromhónapi párizsi tartózkodásra készül. — Felmérem Párizst — mondja, de hozzáteszi: Párizsban készült munkáit először Vásárhelyen mutatja be.

Párizsból a paraszt Párizsba — jö ötlet.

Várjuk...

(sze)

LAPKIADÓ VÁLLALAT
SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLAT
BUDAPEST, VII., LENIN-KRT 9—11
Telefon: 227-651, 221-285
Kommunmegyei
Dolgozók Lapja
70828 Közlekedési Nyomda

Tanácsok a pártvezetőség tagjainak

A taggyűlések előkészítéséről

Ez az írás korántsem tart igényt arra, hogy a taggyűlések előkészítésének sokféle módozatára feleletet adjon, mégis szükséges, mert az MSZMP szervezetek tevékenysége igen kezdeti szakaszán áll, gyenge a tömegek közötti politikai munka. Ezért cikksorozatban igyekszünk tanácsokat adni, — legelőször a párttaggyűlések előkészítésére vonatkozólag.

A kommunisták havonta egyszer a pártszervezetekben meg szokták tanácskozni a párt előtt álló feladatokat, mindig valami fontos célkitűzéssel. Ez általános szokás a kommunista és munkáspártok jól bevált mozgalmi gyakorlatában. Előfordul rendkívüli taggyűlés is, amit fontos kérdések eldöntésére a vezetőség hív össze.

Elsősorban fontos a taggyűlés jó politikai, szervezeti és technikai előkészítése. Vizsgáljuk meg a taggyűlés politikai előkészítésének néhány fontosabb kérdést. A pártvezetőség a pártbizalmiak segítségével a taggyűlés előtt beszél a párttagokkal az illető üzemben, kerületben, vagy más pártszervezetekben. Erre azért van szükség, hogy máikat és az illető üzem vagy tsz előtt álló legfontosabb gazdasági feladatokat. Ha az előadó az egekben jár, ha elvontan beszél, a hallgatók legfeljebb nagyokat ásítoznak és legközelebb legyintenek, ha taggyűlésről, vagy pártnapról lesz szó. Tehát az előadónak igen alaposan fel kell készülnie és konkrétan meg kell szabnia a feladatokat, választ kell adnia nemcsak a hivatalos, hanem a dolgozókat foglalkoztató politikai kérdésekre is.

Ugyancsak nagyon fontos a taggyűlés szervezeti és technikai előkészítése. Napokkal előre tudatni kell a párttagokkal a taggyűlés pontos helyét, idejét. Lényegtelen kérdésnek tűnik, de azt is

lőszövetkezetben a vezetőség megtudta a párttagoktól a taggyűlés előtt, hogy a politikai helyzetről szeretnének alaposan tájékozódni. A vezetőség a kívánságot teljesítette s ezért örömmel vettek részt a taggyűlésen mindannyian, szívesen végighallgatták *Csakmag* György megyei előadó tanulságos elvi fejtegetéseit az októberi eseményekről. Az előadó tanácsokat is adott a termelőszövetkezet feladataival és a tavaszi munkákkal kapcsolatban. A szövetkezetiek rövidesen kidolgozzák a konkrét gazdasági tervet is, amire éppen a taggyűlés indította őket. Ez feltétlen a taggyűlés pozitív eredménye. Persze legtöbb párttaggyűlés előtt elhanyagolják még a politikai előkészítő munkát, emiatt nem hoznak megfelelő határozatokat, a párttagoknak a politikai tömegmunkában való szervezett bekapcsolására. Ezért a városi intézőbizottságok helyesen teszik, ha pártfelvilágosítókkal folyamatosan ta-

Bornemissza
Magyar Hirdető Lapló
SAJTÓFIGYELŐ
Bp. VIII. Blaha L. t. 3.
Telefon 139-292
1054 FEB17
CSONGRÁDMEGYEI HIRLAP

610

Bornemissza László kiállítása

A legutóbbi országos képzőművészeti kiállítás egyik túlzsúfolt termének falán sok költőiséget eláruló csendélet vonta magára a szemlélődő figyelmét. *„Csendélet babával" — Bornemissza László* festménye volt. A kép egész légköre valami újat, valami frisseséget sugárzott az akkor még sok megkötöttséggel küzködő festészetünkben. Neve akkor még az e tájról valónak ismeretlen volt. De mással is megesett ez, — az Eötvös-klubban kiállított képei után az egyik látogató jogosan kérdezte meg a látogatók könyvében írt nehány szavával: „Hol volt eddig Bornemissza?"

Valóban: éveken át hallgatott különböző okok miatt. Amikor azonban visszatért ecsetjéhez, annál lázasabban kezdett dolgozni, annál fokozottabban izgatták egyes problémák, s került ki keze alól sok-sok alkotás. Örvendünk, hogy a Tornyai Múzeum nehány hónap kényszerű hallgatása után évadnyitó kiállításán éppen Bornemissza László művészetét ismerhettük meg közelebbről. A kiállítást most már másfélezer felé közeledő látogatók száma pedig két örvendetes tényt bizonyít: ***a város lakóinak olthatatlan szeretetét és érdeklődését a piktura iránt és Bornemissza képeinek sikerét.***

A vásárhelyi kiállítások gazdag sorozatában ez a tárlat új színt jelent. A Tornyai, a Rudnay és a művésztelep köré csoportosult festők többségének kemény ecsetvonása és mély, emberi mondanivalója után ezúttal a színek líraisága a mindent átfogó. Festői látásának kötetlensége révén az epika kevésbé érdekli Bornemisszát, súlyt sem helyez rá éppen ezért, munkássága folyamán, — ***a színek összhangja az, amiben kiéli magát.*** Mint másban az új dallamok, úgy zsonganak benne a színek. Ezt figyelhetjük meg egyik igen jellemző képén, a *„Ködös reggel"*-en. De figyelemmel kísérhető ez a vonása számos más festményén is. Egyhangúsággal még sem vádolható, mert új és új meglátásait, elképzeléseit képes változatosan előadni, — s talán ebből származik a némileg önmagát is kereső sajátos stílus. (*„Esti táj"*). Mint a kiállítás erősségeit meg kell említenünk még két képét — s ezekre a figyelmet is felhívni —, a *„Szobában"*-t és a *„Télt"*-t. Rajzkészsége és színkultúrája igen hatásosan párosul a hógolyózók elénkvetítésében. Érdemes hosszabban időzni az *„Interieur"* (katalógus száma 19) előtt is.

Bemutatott műveinek egy jó részét a portrék alkotják. Mi sem áll távolabb Bornemisszától, mint fotóművészkedni. Sajátos szemléletén keresztül szűri át az előtte álló arcot. Ezért rendkívül hatásos kiállított portréi közül *„Dr. G. M.* arcképe". Legjobban azonban kitűnő színharmóniában lévő *„Portré"*-ja (kat. szám 23) tetszik, melyről Bornemissza minden festői kvalitása leolvasható. Hatásos munka a nagyobb kompozícióhoz készült *(Vázlat a „Cigányokhoz")* cigányfeje. Az arccsont körül táncoló sárga szín biztos kezű festőre vall.

A kiállítás képeinek zöme Vásárhelyen készült. És itt kell elmondanunk, hogy — bár a táj új oldalait ismerjük meg alkotásain — az Alföld szépsége, a Tisza bája, az emberek sajátos karaktere — még nem horgonyozták le. A vásárhelyi táj csodás színei megkapták, de „lelke" még felfedezésre vár. Bornemissza Lászlónak minden mesterségbeli készsége meg van ahhoz, hogy a tájjal, az emberekkel való barátkozása révén behatolhasson és — kevesebbet dolgozva — elmélyülhessen ebbe a „titokba" is. És ha ezt megteszi, bizonyára sokat gazdagodik művészete...

— *sze* —

és szinte teremtő
Jogtalanok anna

Igen, látszóla
nézve a n
eszköze. Méreg, c
des altatója. Ne
ség, mely minékü
írók, művészek, lángelmék osztoznak velünk ebben a vá-
gyakozásban. Kossuth Lajos, aki csak egy volt a nemzetek
szabadságtörténelmében, abszolút hitelességű megállapítás
szerint maga is nagy dohányos volt, sőt annyi tökéletes-
séggel megtanulta a dohány kezelését, hogy mikor írt, —
mert ő nemcsak csinálta, de írta is a történelmet — a
munka, a teremtés lázában meg sem állt, hanem balkezével,
öt ujjával, zsebében sodorta meg cigarettáját s mikor ba-
rátai a börtön kinyílt kapujában könnyes boldogsággal fo-
gadták, első szava az volt: „adjatok egy szivarkát!"

Ne resteld hát pajtás, ezt a gyöngeséget!

(F.)

Szívélyes köszönet

Hozzánk beérkezett levél alapján közöljük az alábbiakat:

A mindszenti színházkedvelők ezúton mondanak köszönetet a Szegedi Nemzeti Színház hat művészének, akik a sáros „nagyfaluba" is elhozták művészetük gyümölcseit, Reméljük, hogy ebben az évben még többször láthatjuk a mindszenti kultúrház színpadán Kovács Jánost, mint konferanszié, s hallhatjuk az örökszép opera és operettrészleteket, humoros jeleneteket Moldován Stefánia, Komlóssy Erzsi, Medgyesi Pál, Szabadi István és Jánosi Rudolf előadásában. Várjuk az igért „A szabin nők elrablása" című három felvonásost is!

A mindszenti közönség

— **A FÖLDMŰVELÉSÜGYI Minisztérium jeligés pályázatot írt ki zöldséghajtásra szolgáló növényházak tervezésére. A pályázatokat április 30-ig kell beküldeni a Földművelésügyi Minisztériumnak (Budapest, V., Kossuth Lajos tér 11.). A pályadíj 15 000, 9000, illetve 5000 forint. Továbbá pályázatot pedig 2000—2000 forinttal jutalmaznak. A részletes pályázati feltételek írásban is bekérhetők a minisztériumtól.**

könyvéből

MTI SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1974 MÁR 1 9

Magyar Nemzet

Bornemissza László festő

Március 13

Két fiatal festő kiállítását nyitják meg csütörtökön. Bornemissza László festményeit az egri Rudnay-teremben állítják ki, ifj. Benedek Jenő képeiből pedig Szolnokon, az Aba-Novák-teremben rendeznek kiállítást.

vatkozva hirdetett ki.
A szükségállapotot formailag

Bornemisza László festő

1021

Bornemisza László egri kiállításáról

Bornemisza László pályája csúcsán álló, emberi és művészi értelemben egyaránt beérkezett művész. Harmincegynéhány képén egy határozott szemléletű, derűs, vagy legalábbis jókedvű ember mókázásait élvezhetjük. Azt a fajta elbeszélést kapjuk itt, amelyben egy-egy hangsúlyváltás árulkodik csupán arról, hogy az elbeszélő az elbeszéléssel, a mesével és a mesében rejlő, rejtett vagy olykor nagyon is feltárt összhanggal, ritmussal, harmóniával többet, mélyebbet, mást is ki akar fejezni, mint ami az apró részletekben megbúvik.

Bornemisza László, a festő, külföldi vándorútjának egyes állomásait örökíti meg. Már az is jellemző, hol és miért áll meg. Őt csak a városok érdeklik. Az egész kiállítás, annak minden képe azt sugallja, hogy a művész csak ott érzi jól magát, ahol sok az ember, ahol a modern városi élet cifraságait, szamárságait fel lehet fedezni, közelről meg lehet figyelni. És ha már eleget láttunk belőlük, — marmint az emberi szamárságokból — és ha már eléggé megszemléltük a templomokat a nagy épületeket, az emberi hivalkodásnak és célszerűségnek ezeket a korokon innen és túl reánk tekintő monstrumait, akkor jöhet az a bizonyos jókedv, gúnyoroskodó szemcsippentés, amellyel, mint valami lelki fényképezőgéppel egybefogjuk az egészet és sietve, sehol sem elfecsérelve az elképzelési perc frissességét, azon nyomban le is jegyezzük a hangulat kedvéért, a látvány örömeért. És azért, hogy legyen okunk később is örülni ennek a rejtetten megtörtént pillanatnak és megfigyelésnek.

Ne tévesszen meg senkit, ha azt mondjuk: ez a művész nem igen törődik azzal, hogy mit szólnak majd az esztéták, mit és miért kérdez a közönség. Nem is akarja nézőit meghökkenteni, mert ha a művész számítana arra, hogy közönségét meghökkenti az általa készített és kikészített látvány, már hamvát vesztené az egész, már nem lenne érdemes az ügyre, a témára, a „hogyanra" szót veszteget-ni. Ez az ő műhelyének a titka, ez az ő atmoszférája.

Van egy mesebeli figurája, valószínűleg Északról származik, a neve szerint Lumikkinek hívják. Ez a nagyszemű fiatal kamaszocska nagy cipőben, idétlen mozdulatokkal beáll a kép előterébe és rásandít a világra. Úgy érezzük, ez a művész alapállása az előtte megnyíló világgal szemben. Lumikki arcán ott van az a kajánság, amivel szemléli és lerajzolja a világot. Egymásra tornyoz utcát és teret, kisebb és nagyobb épületeket, színekben és formákban sajátos ritmust adva a megjelenítésnek. Az ablakokban fura és groteszk arcok, alakzatok tekintenek ki, mintha csak most látnák először ezt a hozzájuk mérten ócska, vagy nagyon is új, mindenesetre meglévő világot. Ezek az arcok és gazdáik nem is törődnek mással, mint azzal, hogy mutogassák magukat. Nem egy ellesett pillanat arról árulkodik, hogy legköznapibb dolguk végzése közben sem gondoltak arra, valaki láthatná őket, vagy valaki úgy tesz, mintha valóban látná is őket.

Olykor a népi ritmust még fokozza, hogy nemcsak ablakban, a házak előtt, az utcákon, a tereken tolonganak ezek a kisméretű, manócskaberek, de ezek a „manózak" maguk is groteszk cokat öltenek, emberi ábrázatokat, amikből következtetni lehet arra is, kik laknak ezekben az otthonokban és arra is, minőknek látja ezeket a városokat, tájakat a művész, aki jóval ötvenen túl, egy siheder legény derűs hanyavetiségével mond ítéletet és mesét összeseregló hiveinek. Ha vannak. Vannak. A képek közepén egy-egy komponált városrész felett rendszerint egynemű ég virít, legtöbbször a réznek és az aranynak valamilyen ötvözete áll össze égboltozattá. Vannak derűsebb és sötétebb megoldásai is az éggel, a levegőéggel kapcsolatban. Néha gilisztaszerű lények, emberkék, fejükön a fekete kalapfélével repülgetnek ideoda, mintha az anyaföldi mélységekből a képzelet röppentette volna fel őket oda, egy undorkodó pillanatra.

Egy jó ikonfestő, és egy kitűnő karikatúrista rutinjával „hozza össze" Bornemisza László meséinek elemeit egy sokrétű egységgé, nem felve a borsosabb megfogalmazásoktól sem, hogy Uppsala Rügen, Porvoo, Toscana, Fiescole, a magas észak a mediterrán déllel erős kölcsönhatásban jelenjék meg a hazai közönség előtt.

Szinte magától adódik a kérdés: ha a művész ilyen gazdaságon éli át az ismert tájakat, a megismert és felfedezett idegen városokat, miért, hogy a kiállításon nem bukkanhatnak olyan képre, amely a hazai városok bármelyikét láthatóvá tenné ebben a görbe tükörben? Mert ez a tükör érzékenyen és nevettetően görbe, sajátos szögből veti a fényt a világra.

Farkas András

Közlemény a

(Folytatás az 1. oldalról)

listák eszmei diverziójának visszaverésé
haladás- és békeellenes tevékenységének le
leplezését.

★

Pártunk és kormányunk továbbra is ak
tívan közreműködik minden olyan nem
zetközi akcióban, amely a szocializmus,
haladás, a béke ügyét mozdítja elő, erősí
a szocialista országok összefogását, segíti
a kommunista mozgalom egységének erő-
södését.

II.

A Központi Bizottság irányelveket fogadott el a munkásosztály vezető szerepének erősítéséről, helyzetének további javításáról

1. *A munkásosztály helyzetét alapvetően az határozza meg, hogy hazánkban eredményesen épül a szocializmus, megvalósulnak a munkásosztály céljai.* Társadalmunkban erősödik a párt, a munkásosztály vezető szerepe, szoros a párt és a munkásosztály kapcsolata. A munkásosztály céljainak megvalósulása egyidejűleg az összes dolgozó érdekeit szolgálja.

A párt kötelességének tekinti, hogy a munkásosztály helyzetét, életkörülményeit folyamatosan figyelemmel kísérje, rendszeresen számbavegye a változásokat, s levonja belőlük a szükséges elvi, politikai következtetéseket. Legutóbb a párt X. kongresszusa, valamint a Központi Bizottság 1972. november 14—15-i ülése tekintette át a helyzetet és jelölte ki a tennivalókat. Az intézkedések eredményesek, hatásuk kedvező volt.

2. *A Központi Bizottság hangsúlyozta, hogy a munkásosztály vezető szerepének alapvető feltétele: forradalmi élcsapatának marxista—leninista ideológiája, a párt és az osztály szoros kapcsolata, s ezen belül a munkások kellő részaránya a pártban.* A Központi Bizottság szükségesnek tartja a munkások arányának javítását a párt tagságában, s a pártszervek újjáválasztása során növelni kell a fizikai munkások arányát a párt különböző szintű vezető testületeiben. A Központi Bizottság szükségesnek tartja erősíteni azt a folyamatot, amelynek során a közéleti tapasztalatokkal rendelkező munkások társadalmunkban tervszerűen vezető funkcióba kerülnek.

3. *A Központi Bizottság rámutatott, hogy az üzemi demokrácia a szocialista demokrácia része.* Az üzemi demokrácia fejlesztésének letéteményesei a párt-, a szakszervezeti és az ifjúsági szervezetek. Abból kiindulva, hogy a munkásosztály vezető szerepét politikailag a párt érvényesíti, az

Népújság Heves

1974 MÁR 22

MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

II

A Központi Bizottság átte helyzetét és ha továbbfej

1. *A felszabadulás a magyar nép művelődéstörténetében is új korszakot nyitott azzal, hogy megszüntette az egykori uralkodó osztályok kulturális monopóliumát.* Népünk művelődési helyzete az ország társadalmi, politikai, gazdasági átalakulásával összhangban gyökeresen megváltozott, műveltsége jelentősen gyarapodott, gazdagodott. A társadalmat mindinkább áthatja a marxista világnézet, a szocialista közgondolkodás. Társadalmunkban olyan szocialista kultúra van
gában foglalja
beri kultúra m

A dolgozó
nagyobb mért
sége emelkede
mind teljesebb
módon dolgozz
ménye. A mez
se megváltozta
módját, erősöd
vább emelkede
szakmai művel
és felelőssége
jesztésében.

Az iskolai é
kapcsolata erő
a Központi Bi
tikai határozat

A műveltsé
iskolai oktatás
játszott a közn
munkája. Jelen
tevékenykedik

A továbbta
körben az életf
raink, 2,3 milli
A múzeumokat
látogatják. Az
retszerző, tudo
makban, a külö
vékenységében

Az országba
hon működik, é
dési könyvtár,
szolgálja a foly
geinek biztosítá
sében, közvetíté
vezésében kieme
levízió és fonto
és a sajtó

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Bornemisza László

NÉPSZABADSÁG

1966 DEC 30

1021

1966. december 30, péntek

Jegyzetek KIÁLLÍTÁSOKRÓL

Jan van Heel festményei a Műcsarnokban

A holland—magyar kulturális kapcsolatokban a képzőművészet területén is megindultak a két nép élő művészetét bemutató kiállításcserék. Első alkalommal, Ferenczy Béni hágai kiállításának viszonzásaként, a neves holland festőművészt, *Jan van Heelt* látta vendégül a Kulturális Kapcsolatok Intézete.

A Műcsarnokban kiállított 83 festmény a 68 éves művész második világháború utáni korszakát mutatja be. A mai holland festészet igen magas mesterségbeli színvonalának reprezentálása mellett Jan van Heel változatos tematikájú képei bepillantást nyújtanak a mai holland életbe is. Néhány kép, mint a *Hit, remény, szeretet* vagy a *Csendélet gránátalmával* című még a hagyományos holland életérzés, a béke, jómód, a rendezettség hangulatát árasztja, a képek többségénél azonban a harmónia érzésébe disszonáns hang is vegyül, a polgári intérieur meghittségére komor árnyként vetődik egy-egy meghökkentően elhelyezett, leölt állatalak. (*Csendélet olajlámpával, Karácsonyi vad.*) A modern életérzés, a nyugati művészértelmiség hangulatának bonyolult tartalma nyer szimbólikus megfogalmazást a *Csendélet hollóval* című képen, az élet fonákságát, ellentmondásosságát jelképező elemek, a halál érzetét sugalló fekete madártetem és a féktelen farsangi vidámság kellékei, a színes papírtrombiták kerülnek egymás mellé.

Az érzelmi-tartalmi gazdagság jellemzi a mester bohócsorozatát is. A XX. század modern művészetében igen jelentős helyet foglal el a bohóctematika, a művészek a mindennapi élet kavargó világából sokszor mintha már csak a bohócot tartanák ábrázolásra méltónak, sorsát, életformáját szimbolikusnak érezvén. Jan van Heel bohócai közt is találunk olyanokat, akik a megalázottságot, a kiszolgáltatottságot, a kikényszerített, a megjátszott vidámság fonákját fejezik ki. Ez a bohóctematika hagyományosabb jelentésköre. Mellette újabb színeket is felfedezhetünk Jan van Heel alakjainál: a *Bohóc fekete süvegggel*, s az 1955-ös *Bohócfej* a figura egy másik arcát mutatja, a konvenciókat, a társadalmi kötöttségeket levető vidámságot, a hétköznapok merev pózával szembeni természetességet, póztalanságot.

A kiállított képek tekintélyes részét a nonfiguratív festészethez közel álló kompozíciók adják. A konkrét táji elemektől többé-kevésbé eltávolodó képek azonban mindig megőrzik az inspiráló élmény egy-egy mozzanatát, felidézik a táj, az atmoszféra, az évszak egy-egy jellegzetes vonását. (*Nyár Spanyolországban.*) Az élmény hitele mellett e képek a művész mesterségbeli tudását is tanúsítják, komponálóképességének mesteri biztonságát éppúgy (*Spanyol táj*), mint színkultúrájának, ízlésének rendkívül magas fokát. (*Táj*, 1965.)

Hollandia mai művészete nagyon kevéssé ismert a magyar közönség előtt: Jan van Heel sokrétű művészetének bemutatása jó kezdet a gazdag hagyományaihoz méltó, mai holland művészet alaposabb megismerésében.

T. A.

Bornemisza László képei a Kulturális Kapcsolatok Intézetében

Először csak az óriási nyüzsgés tűnik fel Bornemisza László újabb alkotásain: hol zsúfolódó kis emberfigurák, izgatott mediterrán plébánosok és álmatag arasznyi skandinávok serege vonul a képmező szélére, hol hideghegyes északi tornyok, tömör délvidéki kis házak tülekednek hasonló nyugtalansággal a háttérben. A néző szeme sokáig játszhat ezekkel a sűrű, kicsi motívumokkal; valamennyit miniatori aprólékossággal, szinte hajmeresztő pontossággal rajzolta meg a festő. Így nem nehéz ráérezni jellegzetesen groteszk, furcsa látásmódjára sem, amely valahogy mindig a gyerekek szemléletével rokon, s majd a gyerekrajzok keresetlen vidámságával láttatja félig kitalált, félig valóságos tájmotívumait, majd gunyoros, esetleg keserű, ugyancsak őszinte fanyarsággal mutatja meg nevetséges vagy visszataszító figuráit.

S miután a néző már-már belefáradt a sokféle, sokfélét mesélő apró motívumok történeteibe, észreveszi, hogy ez a vékony ecsettel szinte grafikát rajzoló művész mégis *festő*, és elsősorban eleven *színvilágával* fejezi ki a mesén, a rajzos vidámságon vagy fanyarságon túli, mélyebb tartalmakat. Mert a mediterrán városképeknek áradó, sárgából narancsba ömlő, s végül vörösbe sűrűsödő meleg árnyalatok adnak érzelmi-hangulati hitelt; a skandináv tájképeken rafináltan szürkés, kék és zománcos kénsárga egek, napok, horizontok uralkodnak, s fogják egybe az olykor hatalmas képmezőt.

A két felismerés után úgy tetszik, mintha egy már-már elvontan expresszív foltfestő színlátomásait és egy aprólékosan illusztráló művész jeleneteit, figuráit látnánk. Igaz, a művek nagy részén erősen egységessé forrt a két elem, erősíti, kiegészíti egyik a másikát. Éppen ez a *tudati-érzelmi kettősség* adja Bornemisza képeinek különös értékét. Egyetlen példát hadd hozzunk erre az egyébként is igen színvonalas olaszországi városképsorozatból: az *Arezzót* idéző kompozíció mélykék ege és csaknem feketéig sűrűsödő nehéz vörös izzása önmagában már-már végletesen drámai feszültséget teremt a képen, hatalmas kontrasztösszecsapás helyett azonban minden játékosan oldódik az apró házak kedves-derűs ritmusában; finom iróniává hitelesítve a ma már önmagában talán patetikus színkontrasztot.

S ha „jósolhatunk" a képek láttán, azt kell mondanunk: továbbra is akkor őrzi majd meg különös, egyéni értékeit ez a festészet, ha ellentétes meghatározói közül egyik sem válik uralkodóvá, sem a monoton karakterizáló elbeszélés, sem — ez utóbbi láthatóan inkább kísért — a részletezés fegyelméből elszabaduló, túl lendületes-hatásos foltfestés.

Itthon kevéssé ismert, egyéni festészetet láttunk ezen a kiállításon, amelyről igen kellemes hangulatban távozik a látogató.

R. Gy.

Moszkvában vendégszerepel a Pécsi Balett

Megfelel a minőségi feltételeknek

Szabványok, szabványosítás

Feltüntetik az iparcikkeken, háztartási használati eszközökön, de leggyakrabban az élelmiszeráruk csomagolásán fedezheti fel a vásárló e rövid jelzést: *MSZ* ... s néhány szám. Új élelmiszerek megjelenését — tüzetes, különböző bel- és külföldi gyártmányokkal történő összehasonlító vizsgálat után — követi a *szabványosítás*, mely igazolja, hogy a termék — akármelyik gyárban készítették, csomagolták is — *megfelel az elfogadott, s állandósított minőségi feltételeknek*, biztosítja versenyképességét a külföldi piacon. S mivel a gyártástechnológia fejlődik, az igények növekednek, időnként sor kerül a korábbi túlhaladott szabványok *módosítására*.

A *Magyar Szabványügyi Hivatal* az idén — figyelembe véve az európai kereskedelemben érvényes előírásokat — szigorította a *zöldség- és gyümölcsszabványt*. A paradicsomra, a paprikára, a hagymára, valamint az almára, a sárga- és az őszibarackra fajta szerint különböző *értékcsoportokat* állapítottak meg, küllemét külön-külön osztályozzák. A SZÖVÉRT-tel közösen 50 ezres példányszámú ismertető *kézikönyvet* adtak ki, melyet a gyümölcs- és zöldségátvevő helyeken használnak. A *konzervipar* számára előírt szabványból kitűnik, hogy csak az apróbb termésből készíthető *savanyított csemegeuborka*, míg a nagyobból csak *csemegemódra fűszerezett savanyúság*. Új szabvány készült a szardellapaszta gyártására; az édesipari termékek érzékszervi minősítő vizsgálatára (pontosan meghatározzák a különböző csokoládéfélék alapanyag-összetételét); a fagylalt, parfé, keksz, cukorkák mintavételére, szállítására, raktározására; a növényolaj és zsiradékok minőségi vizsgálatára.

Jövőre egyebek közt kidolgozzák a *tejvizsgálat* egyszerűsítését, új előírás határozza majd meg a *búza- és rozsliszt*, a *szaloncukor*, a *gyorsfagyasztott ételkészítmények*, a *gyümölcsfagylaltok* minőségét, s előkészítik a *bor* és *sör*, valamint a *füstszűrős cigaretták* szabványát is.

Rendőrkézen a gödöllői sírrombolók

(Tudósítónktól.)

Néhány héttel ezelőtt *Gödöllőn* ismeretlen tettesek a temetőben több sírhelyet feldúltak és megrongáltak. A fakereszteket kihúzgálták és a szántóföldre dobálták, a kőemlékeket ledöntötték, megcsonkították; összesen 66 sírt rongáltak meg.

A gödöllői járási és városi rendőrkapitányság nyomozói mintegy kétszáz embert hallgattak ki. A széles körű vizsgálat után a napokban kézre kerültek a rongálók: a 23 éves *Magi Benjámin* és a 21 esztendős *Kiss Sándor*. Beismerő vallomásukban elmondták, hogy *részegen duhajkodtak*, s mivel útjuk éppen a temetőn vezetett át, ott tombolták ki magukat.

A rendőrség a nyomozás befejeztével Magi és Kiss ügyét *garázdaság* miatt vádemelési javaslattal továbbította az ügyészségnek.

A RÁDIÓ ÉS A TELEVÍZIÓ MAI MŰSORÁBÓL

KOSSUTH RÁDIÓ

8.20: A Prágai Rádió nemzetközi ifjúsági zenei versenye. **9.00:** Folyóirat születik. Tamás Aladár írása. **9.20:** Szórakoztató zene. **10.10:** Az óvodások műsora. **10.30:** Édes anyanyelvünk. **10.35:** Katonadalok, csárdások. **11.00:** Öt találat vagy egy sem ... Vidám műsor Komlós János írásaiból. **11.33:** Kamarazene. **12.15:** Tánczenei koktél. **13.08:** Szimfonikus hangverseny. **13.40:** Ifjúsági Rádiószínpad. Monte Cristo grófja. IV. rész. **15.15:** ÚjZENEtek. **15.55:** Falusi délután. Fillér utca a Szamos partján. **16.42:** Döntő után ... Vetélkedők között. Riport. **17.10:** Leonard Warren-hangverseny. **17.40:** Mit tenne, ha ...? Év végi körkérdés tudósainkhoz. **18.00:** Új Zenei Újság. **18.40:** Hozzon egy dalt Budapestre! **18.45:** Bódy József énekel, Bige József furulyázik. **19.27:** Pablo Casals gordonkázik. **20.05:** A hetedik duinói elégia. Rainer Maria Rilke verse. **20.20:** A hónap slágerei. **20.58:** Gyerekekről felnőtteknek. **22.20:** Ugyanaz, mással. Prokofjev: Hamupipőke. Részletek. **22.50:** Csanádi Imre: Kalendárium. **22.55:** A denevér. Operettrészletek. **0.10:** Croce-madrigálok.

PETŐFI RÁDIÓ

10.00: Gershwin: Porgy és Bess. Háromfelvonásos opera. Közben: **10.48:** Válaszolunk hallgatóinknak. **12.40:** Olvasókönyv. Karinthy Frigyes írása. **12.50:** Zenés üdvözlet Kisszállásról és Jánoshalmáról. **13.14:** Hazaszeretet. Riport. **13.29:** A cárevics. Operettrészletek. **Kettőtől — hatig ...:** Zenés délután: **14.08:** Híres primások muzsikálnak. **14.31:** A Rádió Énekkara énekel. **14.50:** Délutáni frissítő! **15.24:** Kabalák ... Riport. **15.34:** Népszerű zenekari muzsika. **16.05:** Könnyűzene. **16.30:** Csajkovszkij operáiból. **16.50:** Mondóka. Versek. **17.00:** Ötórai tea. **18.05:** Családi magazin ... **19.00:** Régi magyar dalok és táncok. **19.25:** Brazília, Dél-Amerika kincsesbányája. Komor Imre írása. **19.40:** Cherbourgi esernyők. Filmzene. **20.28:** Salzburgi ünnepi játékok, 1966. Közben: **20.53:** Láttuk, hallottuk ... **22.19:** A marxista esztétika műhelyei. II. rész. **22.34:** Könnyűzene.

U R H

18.00: Hírek. **18.05:** Tánczene. **18.50:** URH zenei kalauz. **19.20:** Részletek a budapesti aranykoszorús énekkarok hangversenyéből. **19.50:** Angyal is lesz benne ... Barabás Tibor írása. **20.05:** Világhírű Wagner-énekesek. Régine Crespin. **20.28:** Pablo Casals gordonkázik. **21.41:** Holst: A bolygók. Szvit. **22.33:** Libero de Luca és Zinka Milanov énekel. **23.00:** Hírek.

TELEVÍZIÓ

8.50: Tea dr. Borsigéknál (magyarul beszélő nyugatnémet film, ismétlés). **9.50:** Az év utolsó lottósorsolása (helyszíni közvetítés). **10.20:** Úttörő téli olimpia (birkózás) közvetítése a Sportcsarnokból. **11.50:** Princ, a katona. IV. rész: Az első levél (ismétlés, csak 14 éven felülleknek!) **12.25:** Telesport (ismétlés).

A budapesti színházak mai műsora

Operaház: Falstaff (Verdi—Puccini-ciklus, B-sorozat, 3. előadás, 7). **Erkel Színház:** Bohémélet (Környei-bérlet, 4. előadás és Főiskolai bérlet, V. sorozat, 2. előadás, 7). **Nemzeti Színház:**

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

HÉTFŐI HÍREK

1966 DEC 5.

● BORNEMISSZA LÁSZLÓ festőművész kiállítása december 16-án nyílik a Kulturális Kapcsolatok Intézetének Dorottya utcai kiállítási termében.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

HÉTFŐI HÍREK

1957 JAN 21

Bornemissza László

● BORNEMISSZA LÁSZLÓ festőművész tárlatát a két ünnep között sok ezren tekintették meg a Dorottya utcai kiállítóteremben. Bornemissza, akinek legutóbbi stockholmi és upsalai kiállításáról a skandináv újságok elragadtatással írtak, valóban egyéni hangvételű művész. Ami elsősorban megfogja a nézőt: szatirikus emberábrázoló látásmódja.

Bornemisza Gyula László
festő

M.DK.

A Kulturális Kapcsolatok
Intézetének termében rendezett
kiállítást. – Méltatás.

Szabó György: Bornemissza László vilaga
Élet és Irodalom, 1966. dec. 24 - 9. lap

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Bornemisza László

ÉLET ÉS IRODALOM

1966 DEC 24

KÉPZŐMŰVÉSZET

SZABÓ GYÖRGY:

1021

BORNEMISZA LÁSZLÓ VILÁGA

Amikor néhány évvel ezelőtt Bornemisza László szakított addigi „úti-jegyzeteinek" szemléletével és stílusával, hogy a világ riporteri *leírása* helyett megpróbáljon valami többet s lényegesebbet is mondani róla, még nehéz lett volna megjósolni, kísérlete egyáltalán sikerül-e? Eszközei mindenesetre vakmerőek voltak: a szürrealizmus nagy hulláma *után* fogott hozzá a különféle realisztikus részletek nem-konvencionális összekapcsolásához, a groteszkül torzító elemek kombinálásához, hogy a látomásos forma segítségével nemcsak benyomásait, de kritikai véleményét is közölhesse. S amit mondani kezdett, az valóban tele volt elemző ítélkezéssel, általánosító társadalmi tartalommal, humor mögé rejtett megváltó leleplezéssel — vagyis a festő pályájának szokatlan változásait ígérte. Most, a *Kulturális Kapcsolatok Intézetének* termében megnyílt kiállítása végre válaszol a kérdésekre s igazolja kísérletét: a festmények szikrázó játékossága, fanyar iróniája, gyermekien tiszta mesevilága olyan bíráló hevülettel párosul s olyan könnyedséggel képes érvényesülni, hogy alkotójukat egyszeriben a hazai képzőművészet figyelemre érdemes moralistáinak sorába emeli.

Mindehhez az egyszerű stílusváltás természetesen nem lett volna elegendő. És művészileg nem is lett volna hiteles: hiszen még a legeredetibb formai megoldások sem érnek semmit új és közérdekű tartalom nélkül. Bornemisza László gyors és kétségbevonhatatlan fejlődésének titka éppen ezért nyilvánvalóan nem szűkíthető le például a *groteszk* ábrázolásmód friss alkalmazására. A romantika óta jól ismert metódus, mely a különféle egyéni változatok végtelenségében mutatható ki; ám bármennyire fontos és közismert eszköz is, korántsem mindent megoldó csodaszer. Sőt, avatatlan kézben még veszélyes is lehet, hiszen — hogy Victor Hugót idézzük a *Cromwell* előszavából — „egyrészt a torzat és a borzalmasat, másrészt a komikusat és a vidámat teremti meg", mégpedig ugyanazon ellentétpáron belül; jaj annak hát, aki a két rész arányát nem a *valóság* törvényei szerint állítja föl.

Bornemisza László azonban mértékletesen elkerüli a romantika veszélyeit. A groteszk nála egy olyan szemlélet tolmácsa, mely a jelenségek színét és fonákját egyszerre figyeli; egy olyan világ közvetítője, mely különös és fantasztikummal teli ugyan, de soha nem misztikus vagy irreális. A „hiúság vására" nyüzsög a vásznakon, már-már középkorian aprólékos részletességgel, néhol a Chagall-i „képzőművészeti fizika" szabályai szerint (vagyis a kifejezés érdekében fittyet hányva a nehézkedés, a megszokott arányosság stb. tételeinek); de a *tónus* mégsem az Ensor-i kiábrándultságé. A „torz" és a „borzalmas" a nagy bűnök számára van fenntartva csupán: amit Bornemisza gyűlöl, az a képmutatás, a hazugság, a kapzsiság, a kegyetlenség: nem is habozik a legvadabbul elidegenítő eszközöket fordítani ellenük. De a szellemi fortélyok, a kegyes csalások, a jámbor félrelépések fölé vidám égboltot emel: ha a „bocsánatos bűnökre" kerül a sor, kritikája csufondáros inkább, mosollyal és megértésel van tele. Emberkéi így hát egy olyan vagabund parancsára sorakoznak fel kérdő-szorongó tekintettel a lengő fehérneműk alá, aki rokona lehetne akár Kakuk Marcinak is s aki most — bejárván Észak meg Dél világát — úgy ítélkezik, hogy minden lehetséges érvet megragad elesettségünk fölmentésére.

ban.
autók jöttek szembe. Közellétük — amint elsu-
z ablak mellett — szalag volt, melyet a gyors tá-
ékony szeletekre szabdalt.
mbok feltöltött környezetükben nőni látszottak, s
utolsó, lapos háztető is az árkok mögé ért, váratla-
sók tisztaságával fegyverkezve előtűntek a hegyek.
egszorította az asszony kezét:
sszony nevetett:
ilyen kékek...
tod, a középső ott olyan, mint egy fekvő oroszlán
tt előre a férfi.

A hegyek hegyek mara
fák megtartották eredeti j
távoli, összemérhetetlen t
jat szuggeráló vastagság
ban, ugyanakkor hűvös t
rül őket. A férfi megfogta
— Nem akarlak becsa
Az autóbusz völgynek
ülések rugói nyikorogtak.
— Négy kis völgy tulajdonképpen nem több két nagy-
nál... — mondta az asszony.

TKA

a- ban. 65. Égési termék. 68. Reszket. 69.
— „o". 71. ... Szelung: kínai helység. 72.
70. Kiváló magyar színész (1876—1937). 73.
il. Vevő-adó rádióállomás. 74. **Az idézet befejező része.** 75. Nagyobb időszak
76 77. Ital. 79. Hangtalan akció! 81. Ki-
ző, csinyítő képző.
78.
zá-

Bíró Zsolt

Az idézetet 12 napon belül kérjük megírni

A megfejtők között tíz példányt sor. solunk ki Thurzó Gábor: „A szent" című regényéből.

A megfejtésekre kérjük feltűnően ráírni: „REJTVÉNY".

Megfejtés az 50. számból: Bármilyen meglepő, írni. A tehetsége törvényei szerint. — Váróterem. — Ciklon. — Jó napot, bácsi!

JUTALMAZOTTAK:

Mándy Iván: „Séta a ház körül" című kötetét nyerték:

Bacsur Sándor, Putnok. Szabadság tér 3 — **Bartos Györgyi,** Piliscsaba. Új utca 30. — **Budai Mária,** Bp., V., Báthory u. 20. — **Csonka Józsefné.** Győr, Táncsics u. 54. — **Csuhai Gizella,** Bárand Vasút út 31 — **Fáy Lászlóné,** Bp., IX., Gabona u. 2. — **Geszti Pál,** Bp., XIII., Pannónia u. 8. — **Kelen Jolán,** Bp., XII., Németvölgyi út. 5. — **Radó András,** Bp., XI., Ulászló u. 22. — **Dr. Wolf Ferenc,** Pécs, Bem u. 22.

A jutalomkönyveket postán küldjük el.

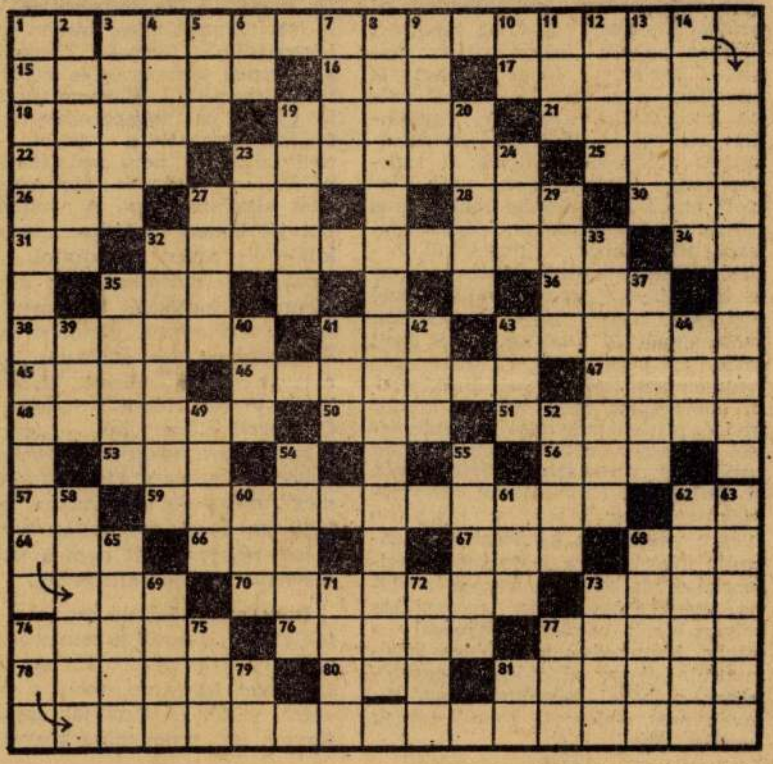

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

PETŐFI NÉPE

Bornemisza László
1971 JAN 1

1021

LÁTÓHATÁR

A festészet öröme

Bornemisza László kiállításáról

DECEMBER 16-án nyílt meg Bornemisza László festőművész kiállítása Budapesten, a Kulturális Kapcsolatok Intézetének bemutató termében. A terem — mondani sem kell — zsúfolásig megtelt. Borsos Miklós, Kossuth-díjas szobrászművész azzal zárta be baráti hangú megnyitó beszédét, hogy Bornemisza László új, rendkívül erőteljes színnel gazdagítja a magyar piktúrát. Ezzel át is adta a szót a képeknek.

Hát igen, ezek a képek — beszélni tudnak. És gondolkodtatni. Zavarbaejtően bölcsek és bölcsen vidámak. Kihívóan vonzzák az összehasonlítást: Klee, Dufy, Chagall? — aztán bájos fintorral mutatnak szamárfület: sem az egyik, sem a másik. Mindenik stílussal rokonságban vannak, de igazában egyikre sem hasonlítanak. Egyéni jellegük kétségbevonhatatlan.

Kicsit meghatottan arra gondolok, hogy tulajdonképpen a kecskeméti művésztelepen érlelődött, külföldi sikereken erősödött ez a maga nemében szinte páratlan festői megnyilvánulás. De, ami Kecskeméten sokat ígérő kísérlet volt, az most beérett, kiteljesült. Az ottani kiállítás inkább csak sejtetni engedte mindazt, amit ez a mostani már felmutatott, mint igazolást.

Mi ragadja meg a nézőt, mit fedez fel a szem első látásra Bornemisza László képein? A játékosságot, a mesét, a mézsárgán csorgó, pirosan izzó derűt. Csak ennyit? Ezt a „csakot" már a képek mondatják, mert amíg a szemet fogva tartja a játékosság, az értelem már jelez: sokkal többről van szó.

OLYAN EZ, mint a varázslat. Hipp-hopp, előttünk terem egy mesevilág, hát persze, hogy nem akarunk hinni a szemünknek, de azért elfogadjuk, mert csillogó és mert szokatlan. Belépünk ebbe a furcsa, elvarázsolt világba, mint az Andersen mese kisfiúja, aki rálépett a festett ösvényre, s az vitte új tájak, új csodák felé. Hová, meddig vezet ez az út, amely fölött narancsszínű korong lángol? És egyáltalán, a színeknek miféle tombolása ez?

„Mediterrán táj": a fény örjöngése. Mintha a nap önmaga hevétől szétrobbant volna és most tikkasztó sárgán, pokoli forrón szétömlene a világon. „A festészet öröme": vörös káprázat. Démon. Félelmetes, gyönyörű lángolás. Tűz. Öröm. „Copfos": álombeli tájak kéksége. Itt bolyong a nagyszemű gyereklány. Ébren az álmai foglalkoztatják, éjjel önmagáról álmodik. Ártatlan és kacér, gyönyörű és rút, incselkedő és hozzáférhetetlen. Tapasztalatlan és titokzatos, mint az ifjúság.

Van még egy érdekes sajátossága Bornemisza László festésmódjának. Az epikus jelleg, amely felfűzi a mesék miniatűr részeit, kihallatszik a színek mögül. A festő szeme és az író mesélőkedve szab irányt a vásznakon kibontakozó foltoknak, figuráknak: minden egyes arc találó jellemzés, s valamennyi kép filozófikus mélységű költemény, elbeszélés, szatirikus töltetű kisnovella, — irodalom ez is, csak az arány fordított. Az olvasottakról elképzeléseink lehetnek, itt az elképzeléssel találjuk magunkat szemközt. A mese már rég elillant, amit látunk, az gyilkosan igaz, vásottan őszinte vallomás. Óriási zsibvásár, ahol a nagy felfordulásban elkallódik az igazi érték, tébolyító a zűrzavar, az ablakokban romlottság könyököl leplezetlenül.

BORNEMISZA László mégsem a kiábrándultság festője. Jól megfigyelte a világot Itáliától az északi országokig és megfestette olyannak, amilyennek látta. Ez a kép néha kegyetlenül torz, főleg ha összehasonlítjuk azokkal a képekkel, melyek Olaszországból csak a napfényt, a skandináv országokból csak a fölényes anyagi jólétet tudják láttatni. Bornemisza képei leásnak a csontig, akár pszichológiai elemzésnek is megfelelnének egy betegesen elváltozott társadalomról.

De miközben ítéletet mond arról, amit rossznak, léleknyomorítónak tart, megcsillantja a reményt is: derű lengi körül a sötét víziókat, ami az előbb aggasztóan baljós volt, most úgy csillog-villog káprázó szemünk előtt, mint az emberi élet szépséges, nagy ecseri lakodalmasa.

Vadas Zsuzsa

kó, Éva, Borbála, László, Béla... aztán a kisunokák következnek, összesen hatan...

— Csak egyszer látnám már őket együtt! Valamennyit. Dehát ez nem is olyan könnyű.

— Sokfelé laknak. Meg a menyeim és vejeim szülei is várják őket. De tudja, hogy van az anya: Mindig azt szeretné, hogy minden gyereke mellette legyen, s aki nincs itt, arra gondol, mert az is hiányzik...

A férj késik.

— Taggyűlésen van. Valami fontos dolgot tárgyalnak, azt mondta. Azt hiszem, a várható munkaegységről...

A szobában tisztaság, egyszerű bútorok, rend.

— Nemrég költöztünk ide — szólal meg ismét az asszony. — Egyszerűen lakunk. De ez már a mi házunk. Igaz, olyan, mint egy tanya itt a falu legeslegszélén, de a miénk! Tizenötezer forint OTP-kölcsönnel és a gyerekek segítségével építettük fel.

A férj, Pintér Péter, a lakiteleki Szikra Tsz-ben fogatos. Harmincegy esztendeje élnek együtt boldog, harmonikus házasságban.

Pintér néni a két kislányára tekint:

— Akinek nincs, el sem hiszi, mit jelent a gyerek. És mi, az urammal, különösen szerencsések vagyunk. Hiszen mind szép, erős, egészséges. Hogy volt, és ma is van gond velük? Hát miért ne lenne? De legalább ennyi, ha nem több az öröm is. És ezért a munka sem olyan nehéz.

Ez a tiszta arcú, tiszta szívű asszony soha nem félt a munkától.

— Az idén is, együtt az urammal, libát, pulykát, disznót hizlaltunk, volt helye a háztáji termett kukoricának. Elég jól fizetett a krumpli.

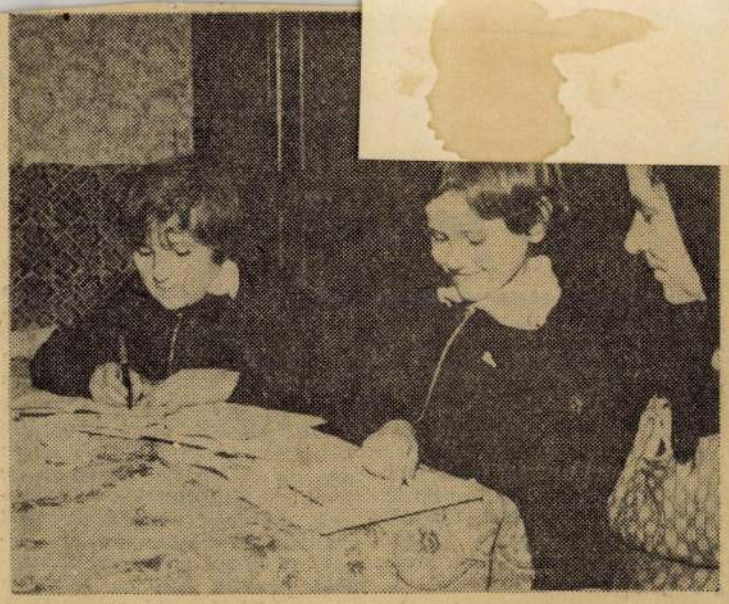

Pintér néni és a legkisebb gyermekek: Éva és Anikó.

zik a büszkeségtől, amikor megszólal:

— Tessék, még akár nyelvtanár is lehet belőle, igaz?!

Persze, nemcsak ilyen idilli pillanatokból áll a Pintér-család élete. Akad itt még anyagi gond is, hiszen a gyerekek miatt a szülőknek sok mindenről le kellett és le kell mondani ma is. Pintér néni azonban „helyreigazít":

— Téved, ha azt hiszi, hogy lemondásnak vettem a munkát, a nevelést, a pénz beosztását, a takarékoskodást. Ezt így nem lehet felfogni.

Anyának, sokgyerekes szülőnek lenni — hivatást jelent. Gondot, örömet együttesen. És most már könnyebb, hiszen a két kicsit kivéve, mindnyájan keresnek. Anikó és Éva után havi 140 forint családi pótlékot kapunk. Ne adja a sors, de ha mégis valamelyik tam a rádióban, hogy hamarosan a tsz-tagok is magasabb nyugdíjat kapnak.

Nem panaszkodik tehát Pintér néni. Mégis, ide jegyezzük azokat a szavakat, amiket búcsúzáskor mondott:

— Minálunk már felnőtt a gyerekek többsége. De mé vannak családok, ahol igen so kisgyereket nevelnek. Bizony sokszor jó lenne, ha nagyob támogatásban, több figyelem ben részesítenék ezeket a csa ládokat azok, akik a szociáli alapok felhasználásáról dönte nek.

Igazat kell adnunk a tíz gyermekes családanyá nak, s hozzá kell tennünk: Vé leményével nem áll egyedü Lakiteleken a Pintér-család. J lenne, ha erről nemcsak it hanem másutt sem feledkezné nek meg.

Bubor Gyula

Bornemissza László

KÖLTEMÉNY—KÉPEKBEN

Aki mostanában Budapesten, a Dorottya utca környékén járva betéved a Kulturális Kapcsolatok Intézete kiállítási termébe, nagyon érdekes tárlatot talál. Bornemissza László állította ki — hosszú esztendők után elsőízben Magyarországon — legújabb alkotásait.

A nézőt az első látásra bizony alaposan meghökkentik a képek. De később észre veszi, hogy mindegyik kép egy-egy modern elbeszélő költemény. Más festő egy-egy arc ábrázolásával akarja elmondani művészi véleményét a világról, az emberről. Bornemissza valóságos regényt jelenít meg képein. Hallatlan biztonsággal örökíti meg elképzeléseit. A régi klasszikus festők közül az olasz Capriccio vagy a németalföldi Breughel élt sokszor ezzel a technikával. Az első pillantás eredménye ott is meghökkentő és csak közelebb lépve bomlik ki igazán a kép, elevenedik meg a festő mondanivalója.

Tenyérnyi helyen, tíz ablak nyüzsög Bornemissza képein is. Nem egy ablakban könyöklő széplányt jelenít meg, hanem egyszerre egy egész kisvárost, fiatalostól, öregestől. Rajta van templom és üzletház, bordély és várrom. És ha úgy akarja, akkor még a házaknak is emberformájuk van, vagy az emberek is természeti alakokhoz hasonlítanak. De ezt már talán csak a harmadik nézésre vesszük észre, kellemes meglepetéssel. A tüzetesebb tanulmányozás alkalmával derül ki az is, milyen hallatlanul erős humorérzékkel meséli el Bornemissza formákba és színekbe öntött véleményét az őt körülvevő világról.

Az is elismerésre készteti a kép nézőjét, hogy az alkotójuk egyforma biztonsággal fest meg sápatagon szürke északi tájat és forró délszaki világot, amelyen szinte forrnak, örvénylenek a színek. Az északi útjain festett képein jelképek bukkannak föl, bajt keverő fekete manók, szökkenő apró szarvasok, facipős nagycopfos kislányok, szárnyaló sirályok; a déli eredetűeken pedig papok, signorák, kedvesen mulatságos, léggömb-fejű legénykék, bolondos nagy madarak. Talán úgy fogalmaznám meg ezt a dolgot: Bornemissza László nemcsak azt festi meg, amit lát, hanem azt is, amit látás közben gondol. Egyszerre működik józan esze, hideg tárgyilagos pillantású szeme és a hallatlanul eleven fantáziája. Vidám, szélesen ívelő, sodró erejű, rendkívül modern, szórakoztatva elgondolkodtató látomások bontakoznak ki festményein.

Bornemissza képeit Helsinkiben és Stockholmban jobban ismerik, mint idehaza. És könnyen meglehet, hogy jobban is becsülik, értékelik hallatlan szuggesztív epikusságát, egészséges humorát, kompozíciós merészségét.

Nagy öröm hát számunkra, Bornemissza régi hívei és tisztelői számára, hogy végre idehaza is beért a vetése, hogy képeit a hazai közönség is láthatja.

Írta és fényképezte:
Hunyady József

Beatnik

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
1967 JAN 14
KÉPES ÚJSÁG

Mindössze másfél kilométer a szélessége — miről olyan nevezetes mégis ez a piciny olasz szigetecske, Stromboli? Félelmetes tűzhányójáról, amelynek csodájára járnak a turisták. A szicíliai Messinából, Nápolyból vagy Lipari szigetéről jönnek, hajón. Ugyanezen az úton és ugyanezzel a szállítóeszközzel érkezik Stromboli szigetére minden árurakomány is, a lakosságnak. A lakosság... mindössze háromszáz ember. Ennyien maradtak meg a félelmetes szigeten, pedig néhány évvel ezelőtt még több mint kétezren laktak Strombolin. Dehát sokan elmentek szerencsét próbálni, mert sok együtt a két csapás: a

TŰZHÁNYÓ ÉS SZEGÉNYSÉG

Stromboli szigete, a tengerről nézve

Strombolin a partraszállás nem egyszerű, mert nincs igazi kikötője. Valahányszor megérkezik a hajó Nápolyból, Lipariból vagy Messinából, a kikötőmester nagy csónakjával a hajó elé megy és azzal szállítja a szigetre a vendégeket, meg az árut. Rossz idő esetén ez meglehetősen veszélyes vállalkozás, s az erős hullámverésben valóságos művészet a csónakot Stromboli partjára kormányozni. Ha nagy vihar van, a hajóknak vissza kell fordulniuk. Stromboli szigetén ilyenkor fehér zászlót lobogtat a szél, jeléül annak, hogy a szigetecske teljesen el van vágva a külvilágtól.

A falucska fehér falú kis házikókból áll. Felfedezésére és megszemlélésére nem kell sok időt vesztegetnie a turistának, olyan piciny az egész. S aki nem akar még aznap visszamenni a hajóval — mert éjszaka kívánja megszemlélni a tűzhányót, amikor sokkal szebb is, meg félelmetesebb is —, az szállást találhat a falu tanítójánál vagy papjánál, a két »konkurrens hotel« egyikében. Borbély is akad a faluban, aki egyszemélyben a fogorvosi teendőket is ellátja, ha valakinek szüksége van rá. A sziget többi lakosa jobbára halászatból vagy szőlőművelésből él. Stromboli borának híresen finom az aromája.

A helybeliek közül alig valaki mászta meg a vulkánt. Ezt a szórakozást a turistáknak hagyják. Idegenvezetőjük Salvatore, alkonyatkor vezeti fel a turistákat a háromórás kirándulásra, a tűzhányóhoz. Minél magasabbra hág a turista, annál nehezebb lélegzetet venni. A látvány azonban megéri a fáradságot.

A kékesen sötét égbolt alatt gőzök és gázok fortyognak, majd hirtelen vörös lesz minden, a morajlás hangos mennydörgéssé fokozódik, a láva szikrákat, köveket hány ki magából, olykor száz, kétszáz méternyi magasságba is — és aztán minden visszaesik a kráter mélységébe. S így ismétlődik, szabályos egymásutánban, a pompás természeti tünemény, amelyre mindenki kíváncsi, kivéve magukat a stromboliakat. Ők, ha megszokták is, hogy vulkán tövében élnek, ma is félnek tőle.

(bt)

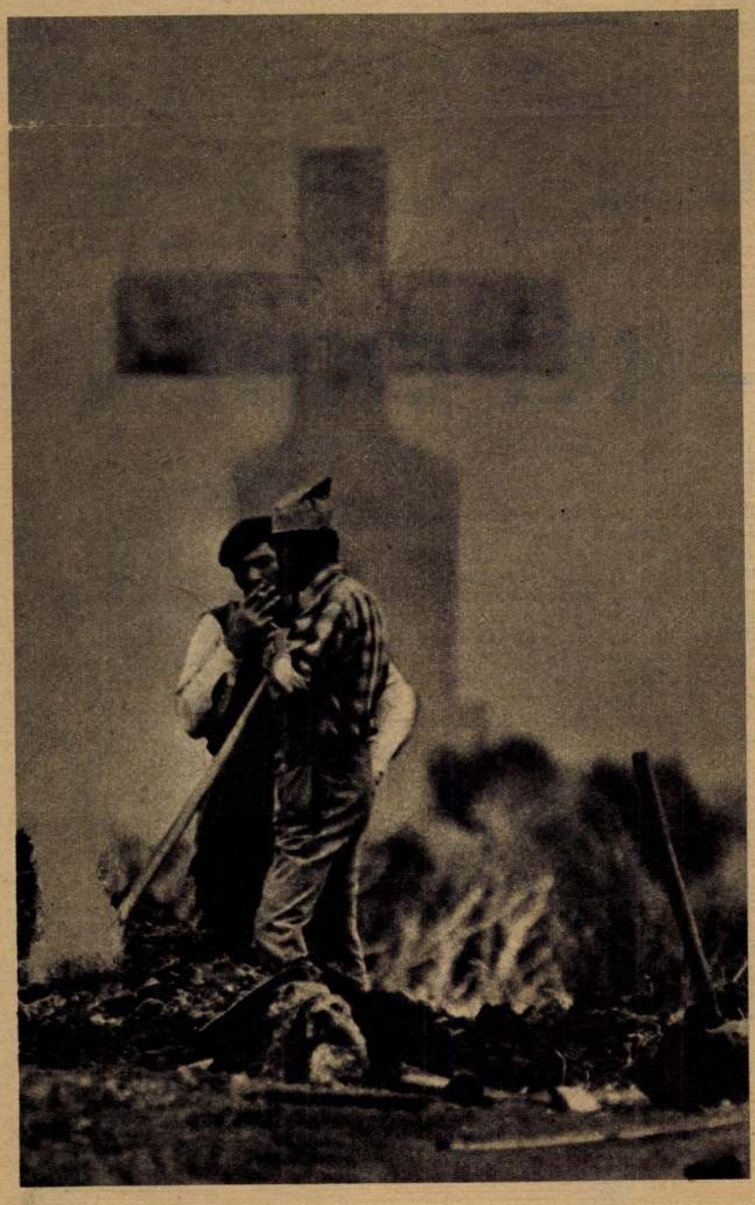

Ketten a szigeten maradt háromszázból. Tűzhányó és szegénység, ez együtt sok

610

Bornemisza László gyűjteményes kiállításáról

Vasárnap délelőtt nyitotta meg Béres András, a Déri Múzeum igazgatója a városi tanács népművelési csoportja és a Magyar Képzőművészek Szövetségének debreceni csoportja rendezésében Bornemisza László festőművész gyűjteményes kiállítását.

A művészt igen sok szál fűzi Debrecenhez, ide kapcsolják a diákemlékek, a népi írókkal való közössége.

Bornemisza három év termését állította ki, melyekben főleg szolnoki és hódmezővásárhelyi emlékei visszhangoznak.

Béres András megnyitó szavai után Juhász Géza professzor számolt be színesen és közvetlenül a művész emberi profiljáról. Mindkét előadó hangsúlyozta, hogy bár a Bornemisza piktúrájából általában hiányzik a munka közvetlen ábrázolása, mégis a mi életünket fejezi ki. Távoltartja magát a sematizmustól, s teljes szabadsággal alkot. Nem választ történelmi jeleneteket, nem beszéli el az eseményeket, inkább a lelkiséget igyekszik ábrázolni. Igen sok képével igazolta, hogy a szocialista realizmus lényegében nem stílus, hanem egzmeiség.

Bornemisza László szerepelt az Ernst Múzeumban, a VI. magyar képzőművészeti kiállításon, Komlón, s kétszer rendezett önálló, gyűjteményes tárlatot. Szellemben talán az alföldi festők: Tornyai, Rudnay, Koszta világában érzi jól magát — újabb stílustörekvésében, mely az absztrakt konstruktivitás felé mutat, különösen a francia Utrillo vonzza. Ez elsősorban utca-ábrázolásainál tűnik elő. („Utca a Várban", „Óbudai utca").

Bornemiszánál alapvetően döntő a színek egymásmellettisége. Tartózkodik a harsány kolorittól, ehelyett a letompított színek egymásra való hatását kutatja. Szereti a mély barnákat, az azokból elővillódzó élénk színfoltokat. Láttunk néhány finoman kezelt virágcsendéletet, téli tájakat lombtalan fákkal, fagyos folyók tükre fölött lebegő mély szürke felhőket, ezek gazdag reflexét, kevés fényű, mélybarnából feketébe hajló enteriröket.

Portréit, aktjait impresszionisztikusan fogja fel, színekre bontja, formai hatások alig érdeklik. Mély jellemábrázolás árad a „Fiúfej" árnyékban modellált arcából. Igen lírai „Az ősz" öreg anyókáival, vibráló színeivel, a varjak és a napraforgók őszt idéző hangulatában. Vázlatai nagyobb részt frissek, sokszor többet mondanak, mint a nagyméretű képek. A színek egymás mellé rendezésében különösen egyéni, itt megdől minden naturalista vonal. A színek összeválogatása valóban a festő szuverén joga. (Enteriör macskával, a „Rőzsehordók" szürke háttere!)

Bornemisza László festményeinek két termét végignézve egységes szemlélet alakult ki bennünk. E szemléletet azonban megtöri egy-egy absztraktba hajló kemény vagy sötét kontúrokkal határolt konstruktív szerkezetű kép, amelyet csak spekulatív magyarázatokkal illeszthetnénk fejlődésének vonalába. Túl sok a vázlat, amelyeket szívesen láttunk volna önálló képpé fejlesztve. (Egy művész tehetségének mégis elsősorban a befejezett látomások az értékmérői, bármilyen sokat is mond a vázlat.)

Színkultúrája figyelemreméltó, e kultúra azonban nem egy képén l'art pour l'art irányba hajlik, mintha csak a színekért, vagy festői játékosságból festette volna, problémák nélkül. Kevés az emberábrázolás, a valóságos szociális tematika — bár kétségtelen, hogy minden műve reális szemléletből fakad. Némely képen a színek kezelésében egyhangúság, sőt modorosság, virtuózkodás érzik. Nyilvánvaló, hogy a rendkívül gyorsan dolgozó Bornemisza László igen sok képe műgyűjtők és képvásárlók birtokában van, helyes lett volna azonban, ha legutolsó évek java termését összehozza, s esetleg nem három, hanem régebbi évek távlatába nyúlt volna vissza.

Bornemisza László tárlata a negatívumok mellett is híven visszatükrözi az újabb évek kötetlenebb, szabadabb festői megnyilatkozását, emberi szemléletét, festőiségét, a mindennapi élet s az élet apró jelenségeinek optimista megnyilatkozását, amelyért már írói korában is küzdött.

Dr. Tóth Ervin.

Magyar Hírlető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Pesti Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
HAJDÚ-BIHARMEGYEI
NAPLÓ

PLÓ

YEI BIZOTTSAGÁNAK LAPJA

színét

TNYIK?

sebb narancssárga, s ezután még erősebb sárga színű lesz. Amikor a szputnyik a Nap magassági sugarainak fényébe kerül fehér színben játszik, még feljebb pedig zöld színűvé válik.

A szputnyik színváltozásaiból következtethetünk a következő néhány nap időjárási viszonyaira is. Így pl. ha a második mesterséges hold idő előtt elhalványul, ez a középső földrajzi szélesség területén elhelyezkedő országok számára időjárás rosszabbodást jelent. Ezt a nem szakemberek részletesebben csak akkor érthetnék meg, ha tanulmányoznák e területek ciklonmozgását is.

Ugy gondolom a fentiek — ha változatosan is — választ adnak a fentebb kérdésre.

A. Zamorszkij professzor, a földrajztudományok doktorának írásából.

VÁLLALAT ?

Utazás

Schiller-egyetem Jenál

Amikor a lipcsei nemzetközi vásárra utazó magyar delegáció az Orient-expressz kényelmes vagonjaiban elhelyezkedve elhagyta Prágát, sötét éjszaka volt. A küldöttség fiatalabb tagjait a változatos, dimbes-dombos, nóval fedett, tájakat beburkoló, csak a körvonalakat sejtetni engedő sötétség sem gátolta meg abban, hogy az út nagy részét az ablak mellett álva töltsék el. Az expressz első nagyobb állomásán, Drezdában a fiatalok voltak az elsők, akik a párórás várakozást nem „haszontalan" alvással, hanem Drezda nevezetességeinek megtekintésével töltötték el. (Már amennyire ez alatt a pár óra alatt szét lehetett nézni a történelmi nevezetességű városban.) Több nap is kevés lenne a híres német város nevezetességeinek megtekintésére. De a párórás séta, amit a hideg hajnalon a városban tettünk, sok élménnyel gazdagított bennünket.

A weimari tem két nagy köl

A drezdai vasúti pályaudvar erősen megviselt, ittott még romos épülete az első figyelmeztetés a várost ért hatalmas károkra. A pályaudvar csarnokának üvegtetejét még az elmúlt évek alatt sem sikerült teljesen helyreállítani, a magasba emelkedő építőállványok ma is a szorgos munkáról tanúskodnak. Drezda második világháború alatti szenvedéseiről, a barbár angol és amerikai bombázások okozta

Bornemissza László

Esti Hírlap
III. évf. 71. sz.

AZ Esti Hírl

NAPTÁR

Március 25, kedd. Irén napja. A Nap kél 5.38, nyugszik 18.03 órakor. A Hold kél 7.59, nyugszik 23.11 órakor.

Várpalota három bányaüze-

□ A DEBRECENI Déri Múzeumban a városi tanács népművelési csoportja és a Magyar Képzőművészek Szövetsége debreceni csoportjának rendezésében nagy sikerrel nyílt meg Bornemissza László festőművész gyűjteményes kiállítása. A megnyitó beszédet Béres András múzeumigazgató mondotta.

P
em SZTK-tagok

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188—296, 188—307

Bornemisza

HAJDÚ-BIHARMEGYEI NAPLÓ

1960. JAN 12.

117

Bornemisza-kiállítás

A Debrecen Városi Tanács v. b. művelődési osztálya megrendezi Bornemisza László Budapesten élő, debreceni származású festőművész kiállítását a Déri Múzeumban. A február hónapban megnyitásra kerülő kiállítás képei főként debreceni témájúak.

NAPLÓ 5

1960. JANUÁR 12., KEDD

mett.

A különbség
96 mázsa cukor

Rendkívül meggyő
mények születtek a
sok ön:özésében is.
szoboszlói Haladás
földjéből 3 holdat öntöztek. összekötni a már megépült hid

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Bornemisza László

MAGYAR NEMZET

1956. ÁPR 16

Érdekes kiállításnak adott helyet tíz napig a debreceni Déri Múzeum: Bornemisza László, a Debrecenből indult és ma is sok szállal a városhoz kötődő, kulturált látású festőművész állította itt ki az utóbbi két év alkotásait.

Egervári. | fizetéssel. telefon, ipari áram van Ér- | latokat:

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188—296, 188—307

Bornemisza László

MAGYAR NEMZET

1960 FEB 16

Több kiállítás nyílt vidéken vasárnap. Debrecenben a Déri Múzeumban megnyílt Bornemisza László festőművész kiállítása. A balassagyarmati Palóc Múzeumban állandó Benczúr-termet rendeztek be a nagy mester hajdani bútoraival, használati eszközeivel. A békéscsabai Munkácsy Mihály Múzeumban Vaszary János grafikáiból, Szarvason Bessenyei Antal festőművész műveiből nyílt kiállítás. Hódmezővásárhelyen a Tornyai János Múzeumban szlovák képzőművészeti kiállítást nyitottak meg vasárnap.

'el.: 404—773.

'chetséges fiatalokat a :zínművészeti Főiskola elvételijére előkészí- ek. Beszédhibát javí- ok. Tel.: 206—998.

Szép beszédre, szava- ásra, színjátszásra, jó előadónak képezem. — 102—443. Csanády utca 17, fszt. 5.

Írógépen írni megtaní- tom, rövid idő alatt. Budapest, IX., Tagló u. 10. fszt. 1. Telefon:

44. alatt. Piros poszt- tóval bélelt barna nyakörv van a nyakán.

Idős személyt gondo- zásra magamhoz vennék, szép falusi kertes házamba, egyedülálló asszony. »Szeretettel gondoznám 01198« jel- igére kiadóba.

Fodrászok! Kinek ván vágott női haja. Azon- nal küldje Kovácsnak, Budapest, Kerepesi út egy. Ugyanott művészi

Bornemisza László

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296 188-807

1960 JAN 18

MAGYAR NEMZET

Bornemisza László festőmű-
vész kiállítása nyílik vasárnap
délben a Józsefvárosi Művelő-
dési Házban. Megnyitót mond
dr. Kardos László Kossuth-
díjas egyetemi tanár.

Bornemisza László

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188—296, 188—307

MAGYAR NEMZET

1960. JÁN 28.

Nemzet 117

Bornemisza László kiállítása

Kár, hogy Bornemisza László festőművész gyűjteményes kiállítása a művészeti élet perifériáján kapott helyet. A józsefvárosi Művelődési Ház, a Rákóczi tér 2-ben, mint kiállítóhelyiség nemigen ismert a közönség előtt. De mindenképpen elismerés illeti az intézmény vezetőségét azért, hogy lehetőséget teremtett egy nagyon érdekes alkotóművész anyagának bemutatására. Bornemisza László változatos témakört felölelő kiállításának mindenekelőtt modern előadása, modern hangja kapja meg az embert. Modernsége nem abban áll és főleg nem abban merül ki, hogy új, különös, vagy különc kifejező eszközöket keres élményeinek kifejezésére. Nem a *hogyan*-ra teszi a súlyt, hanem a *mi*-re, s úgy tűnik mintha a megjelenítés formáját, egyszóval a stílusát az élmény alakítaná. Bornemiszánál mindig az élmény az elsődleges és ő igazán megfogadta Gauguin tanácsát, hogy a festő a dolgok lelkéhez férkőzzék közel.

Nem tudom, kik voltak Bornemisza mesterei, de bizonyos, hogy a szakmai tudáson kívül tanult a természettől, a szél suttogásától, a folyók ringásából, viharokból és a csendes alkonyati órák meghittségéből, macskák puha mozdulatából, könyvből, filozófiából és mindenből, ami az embert körülveszi és rendelkezésére áll. S mindazt, amit látott, érzett, tanult, megfigyelt, egy érzékeny, gondolkodó és szüntelenül égő lélek életszerető, áhítatos szintézisébe foglalja. A témái? Mondhatnók, hagyományosak. Gyűjteményének nagyobb fele figurális; portrék, kompozíciók. Érdeklődésének központja az ember, testi és lelki valóságában. Majd egy lépéssel eltávolodik a modelltől, messzebbről nézi s meglát benne általános érvényű jellemzőt, típust alkot. Tájai, kis jelenetei, kifinomult ízlésű virágcsendéletei mind tolmácsai annak, hogy Bornemisza László mélyen érzi korunk szívverésének lüktetését és érzékeny művészi alkatával megtalálja és legtöbbször hibátlanul ki is fejezi korunk életérzésének művészi arculatát.

Dutka Mária

eremén

lít rövidesen Budapestnel

remére. A patronáló vállalat, Radiátorgyár megépítette pél dául az üvegházat.

— Azt lehet mondani, hog minden előnyét érezzük nagyvárosnak — mondja a elnök — Van ipari áramunk vízvezetékhálózatunk. És a bu dapesti gépállomás is itt van mi körzetünkben, kiváló trak toros brigádunk már októbe elején minden őszit elvetett

Sokfelé hívják a Micsurin tagjait, előadásra, mulatságra Pesti vállalatok, üzemek, mű kedvelő csoportok. Azt se tud ják néha, melyik meghívás fogadják el. Moziba és szín házba is rendszeresen eljár nak. Nincs olyan film vagy színdarab, amit meg ne nézné nek. Előfordul, hogy fejé után, amikor elvégezték már munkát az istállóban, az állat tenyésztési brigád tagja: gyor san ünneplőbe öltöznek, felül nek a buszra és este 7-re má valamelyik színház nézőteré várják, hogy felgördüljön függöny. A múltkor rákarcol ták a 62-es jégvirágos ablaká ra: »Micsurin színházi busz mert olyan sok tsz-tag jött ha za az utolsó járattal Budapest ről.

— De ha »azok« is belépnek negyvenen, akkor kicsi les már a mi színházi buszunk — mosolyog az elnök. — De nen is baj. Mert akkor másképi utazunk.

— Hogyan?

— Akkor néhány év múlv saját kocsin járnak majd szín házba a tagok.

Illés Sándor

0 000 traktort,
ombájnt
onavetőgépet
mezőgazdaság

960. évi fejlesztéséről
szakemberek
i Minisztériumban

pet, több ezer műtrágyaszórót, silókombájnt, teherautót, pót kocsit, ekét stb. vásárolhatnak

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

NŐK LAPJA
Budapest
1970 JUL 25

Kazimierz

bálja, nem is bírálja felül felbukkanó emlékképeit, hanem azonnyomban rájegyzi a képfelületre... És mestere a színek keverésének, ismeri a színek hangulati értékét. Tudja, hogy egy égővörös senkiben sem kelti ugyanazt a hangulatot, mint a citromsárga. Ilyen színhangulatot, színakkordot teremt vásznain Bornemisza László. Ekkor még a kép egyetlen témája csak ez a színjáték. Ezután kezdődik a képpel való művészi játék. Szinte kergetőznek egymással a fel-felbukkanó ötletek, amelyeket a színhangulat emlékezése sugall. Emlékek képei kerülnek a foltokba, a színek peremére, a sötét felületek szakadékaiba. Egyik felbukkanó emlékkép vonzza a másikat, és a festő: engedelmeskedik" — mondta egyszer Bornemisza művészetéről László Gyula professzor.

Vannak fanyalgók, akik ezt mondják: azért fest így, mert nem tud rajzolni. De akik ismerik az ő realista könyvillusztrációit, tudják, hogy Bornemisza grafikusnak is kitűnő. Mi ez a művészet? Ha megkérdeznénk az értőket, sokan tagadnák a „tiszta" festőiség jelenvoltát. Irodalom? Az ész kordájában tartott lírai fegyelem nyilván megtagadna vele minden közösséget, hiszen nincsenek képeinek „elmondható" történetei. Mese? Nincsenek mesehősei, nincsenek kalandok. Egyik műfajba sem sorolható Bornemisza látomásos világa, de mindegyikből áthallik valami varázslatos a képekre. — Ezt is László Gyula mondta, a festő legutóbbi lengyelországi élményeit bemutató kiállításán.

S aki e képeket elnézi, úgy érezheti: igaza van a tudósnak.

Nádasdi Péter

P
ÁS-
TIL

Vörös, kék, fekete és fehér „Busó-maszk". (A festett gombok ragasztással kerülnek a gyapjúszövet alapra.) Nagyobb méretű fehérre meszelt szobafalon a legszebb

A két fiatal text
vező – munk
az Iparmüv
Múzeum egyik
marakiállításán láttuk
mindössze három éve fo
kozik lakástextíliával. K
ban jórészt szintén e
kézzel festett ruhaselyn
terveztek, kiviteleztek.
függönyök, faliképek és
pitok, terítők kerülnek k
Hager Ritta és Borsi Gáb
közös műterméből. M
zöme lakások öltözteté
szolgál, de kaptak már
egy közületi megbízást is
Energiagazdálkodási Int
nek igen szép nagymé

KÜLÖNÖS FESTŐ, KÜLÖNÖS KÉPEK

Kompozíció—I. Órákig el lehet nézni, maga az álom, a látomás

Legenda

Lengyelországi emlék

DOLEZSÁL LÁSZLÓ FELVÉTELEI

Költőként indult Bornemisza László. S húszegynéhány éves korában már irodalmi folyóiratot szerkesztett, Debrecenben. Párszáz pengővel alapította a harmincas években a Tiszántúli Figyelőt, amely őse volt a népi írók későbbi folyóiratának, a Kelet Népének. Kicsi lapjában — amíg élt a folyóirat — a korabeli haladó magyar irodalom induló és beérkezett tehetségei találtak helyet. Nemcsak szerkesztő, de terjesztő is volt. Maga — főiskolás barátai közreműködésével — hordta szét Tiszántúl mezővárosaiban a vékony, fehér füzeteket.

Már abban az időben is rajzolt, festegetett. A hagyományos magyar realizmus útján indult. Sokat próbálkozott, míg kialakította sajátos, a magyar festészetben egyedülálló stílusát. Közben bejárta Kelet- és Nyugat-Európát. Elsők között próbálkozott az úgynevezett nonfiguratív (a valóság — emberek, tárgyak, táj — nem figurális, elvonatkoztatott ábrázolása) irányzattal. De ezen hamar túljutott. Most már több mint egy évtizede egészen a maga útját járja Bornemisza László.

Világa? Az emlékezés, a mese. „Bornemisza képei a szó legnemesebb értelmében vett szabad képzetkapcsolások s maga a művész nem is pró-

Boldogság

Gruber Manci olyan igazán, de igazán átlagos nő volt. Se nem magas, se nem alacsony, se nem kövér, se nem sovány. Homloka se nem magas, se nem alacsony, szeme se nem nagy, se nem kicsi, haja se nem dús, se nem gyér; egészében véve se nem szép, se nem csúnya.

Egy szép napon fogta magát Gruber Manci, s elment a manikűröshöz.

— Csináljon nekem, szívikém, szép, ovális, mélyvörös körmöket — mondta a manikűrösnőnek.

Attól kezdve Gruber Manci ovális, mélyvörös körmökkel fogta a villamoson a fogantyút, nyitotta a közértben az erszényét és simította hátra rakoncátlan hajtincsét, ha a helyzet úgy adódott.

De semmi különösebb nem történt. Legesleg-följebb közönyös férfipillantások súrolták Gruber Mancit. Hiszen majd minden nőnek ovális és mélyvörös a körme; a köröm ma már nem több a férfiszemnek, mint kalap a fejen. A fej érdekes a kalap alatt. Márpedig Gruber Manci keze — mindenki kitalálhatja — nem volt se szép, se csúnya.

Gruber Manci akkor elment a pedikűröshöz, és vérvörösre festette a lábkörmeit is. Ugyanakkor beszerzett kivágott szandálokat is, hogy a lábán a vérvörös körmök maradéktalanul érvényesülhessenek, és míg a dér le nem hullott, harisnya nélkül és szandálban járt.

De Gruber Manci ezzel sem keltett semmi, de semmi feltűnést, lévén majd minden nő lábán — öregén és fiatalén, o lábúén és x lábúén — a köröm vörös.

Gruber Manci akkor elment a fodrászhoz, s olyan frizurát csináltatott, mintha a szomszédasszony éppen most csupálta volna meg két mérges marokkal a hajzatát. És ez alól a boglya alól vetett lapos pillantásokat a férfinépre. De a férfinép hideg és érzéketlen maradt, mert mindenütt ilyen kazalfrizurák rajzottak körülötte.

Gruber Manci akkor hazament, összenyalábolta ruháit és szoknyáit, elvitte a szabónőhöz, és azt mondta neki minden lebeszélést kizáró hangon:

— Egy arasszal kurtítsa meg valamennyit!

De ugyanebben az időben millió és millió női hang mondta — édesen, érdesen, fátyolosan, elmélázón és csicseregve — szerte a földön a szabónők és szabók százezreinek: — Egy arasszal kurtítsa meg valamennyit!

És mire Gruber Manci se nem gömbölyű, se nem hegyes térde elővillant a szoknya alól, addig sokkal formásabb kalácstérdek is elővillantak más szoknyák alól.

És Gruber Mancit esment nem vette észre senki.

Akkor Gruber Manci fogyni kezdett, citromleven élt, és kebelhegyesítő hormonokat szedett pasztillában, csokoládé helyett.

De mire megmutogathatta darázsderekát és hegyes kebleit, addig még darazsabb derekak és még hegyesebb keblek rajzottak körülötte. Róla lesiklottak a pillantások, hogy másokon állapodjanak meg.

Mindig másokon!

Gruber Manci akkor hatalmas érzéki szájat festett magának, s a két orcáját is éktelenül kimázolta, majd napokra minden festéket letörölt magáról, s még púdert sem tett az orra hegyére. De hiába volt minden, mert ugyanannyi nő mászkált festetlenül, mint kifestve, s Gruber Mancit megintcsak a kutya se vette észre.

És ekkor Gruber Manci elhatározta, hogy eldobja magától az életet. Összeszorította se nem telt, se nem keskeny ajkait, behunyta se nem hosszú, se nem rövid szempillájú szemét, s lelépett se nem jó, se nem rossz lábaival a járdáról, egy vészes bőgéssel közeledő busz elé.

A busz vezetője azonban ügyesebb volt az átlagos buszvezetőknél, és sikerült úgy fordítania a kormánykereket, hogy csak úgy közepesen üsse el Gruber Mancit. Se nem nagyon, se nem kicsit.

Mikor Gruber Manci felnyitotta a szemét, ott feküdt a járdaszegély mellett, lilaszínű haja sárral maszatolódott össze, s körméről néhány helyen lepattogzott a lakk. De egyébként nem történt komolyabb baja. Éppen akkor állt meg mellette nagy szirénázással a mentő, s öt rendőr tartotta vissza a köréje csoportosuló tömeget. Gruber Manci kinyitotta a szemét, látta a feléje forduló sok-sok arcot, és hátulról egyre többen és többen tülekedtek előre.

És fenn, az utca fölött alacsonyan léglökéses gépek húztak el.

De az embergyűrűből senki nem nézett fel.

Mindenki Gruber Mancit nézte.

És az emeleteken ablakok nyíltak, és onnan is mindenki csak őt nézte. És a tömeg láttára még nagyobb tömeg gyülekezett össze, s aki nem látta, az is őt akarta nézni.

A sáros hajú, lepattogzott körmű, szakadt ruhájú Gruber Manci megdicsőülten mosolygott. Se nem szép, se nem csúnya fogsora volt.

Kálnoky László:

ALKONY

Georg Trakl emlékének

Vérét hullatja már az esti csillag,
egy elhajított labdarózsa robban,
s a barlangokban meggyűlik az illat,
mint óriás gyógyfüves-dobozokban.

Fenyők sötétzöld lángja csap az égre
s megint le a párás vadonba tódul,
ciripelő mezőkre visszanézve
sír a kanásztülök búcsúztatóul.

Homály szövi szálait a bokorban,
s kisüt egy sistergő szempár parázsa;
az ég alján, hol színleg nyugalom van,
nagy bíborsebek nyílnak kacagásra.

Az élet egyre haldoklásgyanúsabb . . .
Hol istenét imádja minden állat,
a zöld szentélyek tömjéncsendben állnak,
s köröttük holtak kék árnyai kúsznak.

Vasvári István:

METRUM

A függönyt a futó széllel
meglebbenti a hold, s benéz —
asztalomon csillagok
derengenek;
„Ezt hoztuk neked,
üzenetet;
testünk is a tűzből vétetett.
Fejtsd meg,
mivégre lett?"
. . . Asztalomra hajtom fejemet.
Tudom, meghalok,
mint az éjben száguldó csillagok,
csak időm, mit a végtelen kimér,
kevesebb,
ezért ragadom
hevesebb kinnal,
amit elérhetek.

Rába György:

MEGÁLL AZ IDŐ

Ez a ciripelés
elmetszi a nyarat
két félre szétesik
az élet bársony ég alatt
az eddig minden zubogó
vénája szétreped
csak eztán jön a legkülönb
ízek ígérete
egy percre a hang tűhegyén
a szívdobbanás fennakad

Kalász Márton:

MOTETTA

Zuhog az eső, az ég
szürkészöld mozgása odafönt.
Betonfal rücskébe síró madár
körmöl, kapaszkodik —

borzolja szél, taszítja víz.

Isten nevét őrlöm szájamon —
szeretném hinni, hogy gondol velünk,
akkor is, ha tud szerelmünkről.

S nem mos le mindjárt a falról a víz,
ha madárnál kevesebb vagyok.

im tárlat

BORNEMISZA LÁSZLÓ

Ahogy belép az ember Bornemisza László műtermébe, rögtön hatalmába kerítik az erős, érzéki színekben tobzódó képek: egy groteszk, bizarr, de mégis ismerős, meseszerűen fantasztikus világ. A művész, aki évtizedekig gyűjtötte, raktározta magába a benyomásokat, olyan festői világot teremtett, amelynek külön, minden mástól megkülönböztethető légköre, jellegzetes figurái, ismétlődő motívumai vannak. A modern kor életritmusa egybekapcsolódik nála a meseszerűséggel, a városi tréfák világával.

Az utazni szeretők, az élet kavargásába belemerülő emberek közé tartozik. Krakkó, Varsó, Velence, Róma, Helsinki, Uppsala, Stockholm — ezek a festészetét megtermékenyítő kedvenc városai.

Mediterrán és skandináv városképei azonban mégsem »útiképek«. Bornemisza számára Firenze, Róma, Helsinki nem csupán egy-egy várossal való találkozást, hanem az egész olasz és skandináv élettel, s egyben az egész nyugati életformával, végső soron pedig a XX. század kavargásával, a korral való találkozást jelentette. Láttatja a káprázatos nyüzsgést, tarkaságot, de a csillogó látszat mögött meghúzódó sivárságot, ellentmondásokat is. Az életnek ez a nagyvárosokra jellemző sokszínű, zajos tolongása, kavargása alapélményévé válik. Ez a sokféleség egyaránt örömmel tölti el, másrészt a pénz, a reklám, az üzlet tobzódása szatirikus hajlamainak kiélésére készteti.

Furcsa formájú, egymáshoz zsúfolt és egymás fölé tornyozott házak sorakoznak képein. A meseszerűen elvarázsolt modern várost figurák sorával népesíti be, akik vagy az utca forgatagában nyüzsögnek, vagy úgy vonulnak ki a város előterébe, ahogy a népi komédiák szereplői az előadás végeztével a színpadon a nézők elé. A város élő, monstrumszerű élménnyé válik. A házak megelevenednek, formájuk emberi alakot, fejet, arcot juttat az ember eszébe; visszatekintenek ránk és hol komor, hol vidám hangulatot sugároznak. Humorosan, szatirikusan ábrázolt alakok sora vonul fel előttünk a képeken; a Szentlélek Bankház luciferi állatfejű figurája, Rossy úr és neje s a többi sivár nyárspolgár, utcalányok, a Macskafejű pap és az apácák, beatnikek és naiv copfos kislányok. Mediterrán témájú festményein meleg, narsány színek, vörösek, sárgák, rozsdabarnák uralkodnak, a skandináv képekre viszont a hideg színek, a kékek és a zöldek jellemzőek.

A festő, aki megalkotta ezt a bizarr, groteszk világot, maga is érdekes, szokatlan jelenség. Sovány, mozgékony alakja, barázdált arca, hosszú haja valamiféle garabonciás diákra emlékeztet. Kesernyésen fanyar arca beszélgetés közben hirtelen huncut mosolyra vált, játékossá válik.

A múlt évi budapesti kiállítás vendégkönyvét lapozgatjuk. Gratulálok! — olvasom egy fiatal bejegyzését. Néhány oldallal később egy fiatal filmrendező beírása: »A fiatalság festője, a mi korunk művésze.«

— Valóban így van-e?

— Fordítsuk visszájára a kérdést — mondja a művész. Inkább arra válaszolnék, mit kaptam én a fiatalságtól. Tavalyi budapesti kiállításomon a látogatók között különösen sok volt a fiatal. Úgy érzem, hogy ők érezték meg leginkább, mit akarok. Utálom az előítéleteket, a képmutatást, minden alkalmat megragadok, hogy nevetségessé tegyem. A kor ritmusát, kavargását, sokszínűségét szeretném visszaadni, és a groteszken, a humoroson keresztül föloldani a komorságot. Segíteni az embereknek megtalálni a felszabadító nevetést. Talán ezt érezték meg képeimben.

— Helsinki, stockholmi, uppsalai kiállításain is tapasztalta a fiataloknak ezt az élénk érdeklődését?

— Uppsalában például kevésbé. Megnyílt a kiállításom, és középkorú látogatók sétáltak be, öreg emberek totyogtak a képek előtt. Nem állhattam meg, hogy meg ne kérdezzem az újságírónőtől, aki interjút kért tőlem: Uppsala egyetemi város, hol a fiatalság? Nálunk Magyarországon a kiállításokat zömmel fiatalok látogatják.

— Az ifjúság megcsömörlött a képzőművészettől, a tassizmus, az Op art, a Pop art utánzók seregétől — felelte az újságíró. Becsapottnak érzi magát, nem hisz a művészetben. A cikk után néhány nappal megjelentek a kiállításon a fiatalok. Csodálkoztak, hogy valaki igényli őket.

— Még nem kaptunk választ arra, hogy milyen szellemi inspirációt adott művészetének a fiatalság. De azt hiszem, ez a képekből is kiderül. És ez a jobb, mert mű nélkül minden deklaráció üres szó csupán.

Az Északi történet című festmény copfos kislánya például bokáig érő házak közül magaslik ki. Anatómiailag egyetlen testvére sem valódi. Feje, mint a telihold, nyaka valószínűtlenül vékony, lába akár két seprűnyél. Mégis a kislány annyira élő, s olyan naivan, kedvesen, ámulva bámul ki a képből, mintha azt mondaná: milyen káprázatosan érdekes a világ. Olyan ez a kis copfos, mint a legkisebb lány a mesékből, aki minden akadályt legyőz. A másik kép, a Beatnik című viszont a kiábrándult ifjúságot jeleníti meg. Feltárja azt is, ami egészségtelen, dekadens a nyugati beatnikek, gammlerek magatartásában, életfelfogásában, torz lázadásában.

— Ez a két kép valóban rávilágít arra a kettős mozzanatra, ami az ifjúság felé vonz. Az egyik a gyermekkor, a fiatalság eredendő romlatlansága, a frisseség, ahogy rácsodálkoznak a világra. Minden igazi művész magában hordja az örök gyermeket. Az egyetlen korszak, amikor még felhőtlenül fényes az ég. Festői látásmódom egyik jellemzője: a gyermek naiv szemén keresztül láttatni a világot, s így felmutatni a groteszk mozzanatokat.

— És mi érdeklődésének másik iránya?

A másik végletre gondolok, a beatnemzedék feltűnésére. Én magam ezeket a beat-viharokat kissé ironikusan nézem, komolyan is veszem, meg nem is. De realitásként kell számolnunk vele, mint jelenséget el kell fogadnom, hisz önmagától lett. A felnőttek sok kudarcán kiábrándult ifjúság, a szüleik képmutató életformája ellen lázadó nyugati fiatalok rokonszenvesek nekem. Megéreztem a kiábrándultságot, de mint célt nem tudom elfogadni. S ebben a Beatnik képemben kifejezésre jut az is, ami egészségtelen: az unalom, a tunyaság és az elvadulás.

Stockholmban elvetődtem egy Beatles-film előadására. A 15—16 éves fiúk, lányok végtelenül boldog lelkesedéssel tapsoltak, kiabáltak. A mozivásznon pedig megjelentek a kiábrándult beat-sztárok, unottan fensőbbségesen. Számukra ez már üzlet volt, egy korai biznisz. Olyan kettősség, olyan ellentmondás ez, amelyen érdemes elgondolkodni.

— Mi a legemlékezetesebb kiállítási élménye?

— Legkedvesebb élményem nem külföldi, hanem hazai kiállításhoz kapcsolódik. Egyszer, amikor csengetésre ajtót nyitottam, két nagyon fiatal ember állt a küszöbön. Meglepődtem. A fiú — mint később megtudtam — éppen akkor végezte el az egyetemet, a lány még egyetemista volt. Szétnéztek a műteremben. Mutattam nekik kisebb képeket is, de ők minduntalan visszatértek a nagyméretű 1,5×2 m-es Északi történet c. képhez, a »Copfos«-hoz. Összesúgtak, majd megkérdezték, hogy ennek a képnek mennyi lesz az ára a kiállításon. Megmondtam. Újból tanakodtak, majd a fiú azt válaszolta, hogy nekik ez az összeg sok, de ha odaadnám a kétharmad részért, nagy örömmel elvinnék a kiállítás után. Ennyi pénzt kaptak ugyanis a szülőktől, mint kezdő házasok — bútorra. A szoba kicsi, egy asztal és egy rekamié már úgyis van benne. Ők inkább ezt a képet vennék meg. Odaadom, ha ennyire megszerették — mondtam —, de gondolják meg újra és jöjjenek vissza egy hét múlva. Csak aztán nehogy engem okoljanak a szülők! Nobel-díjas professzor is vitt már el képet kiállításomról, de bevallom, erre a fiatal házaspárra vagyok a legbüszkébb, akiket annyira megkapott a Copfos kislány groteszk, naiv mosolya, hogy a bútorra szánt összeget holmi haszontalansággal, képpel cserélték fel.

KERÉKGYÁRTÓ ISTVÁN
KRESZ ALBERT FOTÓI

imtárlat

ÉSZAKI TÖRTÉNET A CÍME ENNEK A KÉPNEK, DE A MESTER CSAK KIS COPFOSKÉNT BESZÉL RÓLA

Magyar Hírlapkiadó
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
IFJÚSÁGI MAGAZIN

...JELENTKEZ... A VITAPARTNEREK

Amikor elhatároztuk a „Címtelen bátorság" c. összeállítás leközlését, még mi sem gondoltuk, hogy ilyen hosszadalmas vitának leszünk elindítói. Az időközben eltelt félév alatt számtalanszor „napirendre tűztük" a vitát szerkesztőségi értekezleteinken, hogy elhatározzuk, mikor és milyen módon fejezzük be a levelek további közlését. Aztán megjelent a következő szám, és folytatódott a vitázó levelek áradata. Elsősorban az IM által képviselt korosztály szorgalmazta a vitát, de kaptunk levelet 13 éves általános iskolásoktól, nyugdíjas pedagógusoktól, egyetemistáktól, idős munkásoktól, sőt, egy adóvégrehajtótól is. Így aztán, mit tehettünk? Folytattuk a vitát. S bár a levelek száma továbbra sem csökken, mégis úgy döntöttünk: februárban befejezzük, vagyis — mi következünk.

AZ EGYENLET KÉT OLDALA

Bár már nem tartozom a teenager-korosztályhoz, amelynek a lap tulajdonképpen készül, mégis úgy érzem, mint a lap állandó olvasója, hogy hozzá kell szólnom a vitához.

Nem akarok pálcát törni a mai ifjúság fölött, egy-két kirívó viselkedésű és gondolkodású tagja miatt, hiszen »iuventus, ventus«. (fiatalság — bolondság; a szerk.) a szegletességek, a feltűnési vágy és az egyéb extrém megnyilvánulások idővel elmaradnak mindenki mellől. Ugyanúgy meghallgatom én is a beatmuzsikát, mint a régi klasszikusokat, ugyanúgy elolvasom Rejtő Jenő könyveit, mint a világirodalom nagyjainak munkáit, az egyik felüdít, a másik gondolkodásra késztet.

Ezt csak bevezetőül.

Amire ifjú olvasótársaim figyelmét tulajdonképpen fel szeretném hívni, a következőkben volna összefoglalható:

A ma embere nem függetlenítheti magát a társadalomtól, minden erre irányuló törekvés hiábavaló. Az egyén és a társadalom egy egyenlet két oldala, az egyik nem létezhet a másik nélkül. A társadalom pedig nem lehet meg politika nélkül, ebből (pedig) következik, hogy az egyén, mint a társadalom egyik alkotórésze, szintén politizáljon. Természetesen nemcsak az tartozik a politikához, hogy valahol lőnek vagy nem, hanem a kultúra, a gazdaság, az egészségügy is — hogy csak néhányat említsek. Higgyétek el, kedves olvasótársaim, hogy Titeket ugyanolyan közvetlenül érint pl. Vietnam — ha más vonatkozásokban is — mint azt, akinek megölték a hozzátartozóit, vagy akit örökre nyomorékká égetett a napalm! Nektek megvan mindenetek, esztek, ruhátok van, lakásotokból nem rohantok félóránként a bunkerekbe, veszély nélkül levonhatjátok a tanulságokat a jövő társadalmára, az általatok, magatoknak épített életre vonatkozóan: olyan társadalmat építsünk, ahol az nem lehetséges! Igenis politizálni kell mindnyájatoknak, és ha kedvenc lapotok, ill. lapunk, csak néhányatokban is felébreszti az emberi felelősségvállalás érzését, íróinak munkája, »politikája« már nem volt hiábavaló! Ki fog emlékezni húsz év múlva a ma istenített zenekarokra? De munka, és élet (addig is) akkor is lesz, és ezt az életet ma, most kell megalapozni munkával, bölcs előrelátással! És meg mindig marad időtök és hely a lapban is Szörényi Leventére és társaira!

H. S. V. éves orvostanhallg. Debrecen

A LÁTSZAT NÉHA CSAL ÉS EGY TILTAKOZÁS

Eddig katona voltam, s nagyon ritka eset volt az, amikor végre rád találtam. Ezentúl ilyen probléma nem lesz, mert beléptem előfizetőid népes táborába, és most elmondom véleményemet, hátha ez is beleszámít a sok ezer levél közé, s talán fordulópont, amely jobbik felére dönti a mérleget. Ezt a »jobbik felet« úgy értem, hogy azokhoz csatlakozom, akik azt kérik, hogy az Ifjúsági Maga-

BORNEMISZA LÁSZLÓ festő, grafikus
Debrecen, 1916

Előbb irodalmárnak, költőnek készült, meginditója, szerkesztője volt a Kelet Népének. A háboru előtt néhány esztendőt Lengyelországban töltött, itt kezdte el művészi tanulmányait a krakkói akadémián. Neve 1945 után lett ismertté idehaza, egy időben a Képzőművészeti Alap vezető munkatársaként dolgozott. 1965-66-ban svéd ösztöndijjal hosszabb időt töltött Skandináviában. Számos hazai bemutatója mellett az utóbbi tiz évben Lublinban, Helsingforsban, Stockholmban, Uppsalában, Lundban, Firenzében, Washingtonban és Los Angelesben volt önálló kiállitása. - Posztimpresszionista kezdetek után a 60-as évek elején alakitotta ki egyéni stilusát, amelyet kritikusai Breughel, Bosch, Ensor művészetének modern változataként emlegetnek. Ugyszólván alapmotivumként vonul végig képein a groteszk iránti vonzalom, amely hol játékossá, csipkelődővé szelidül, máskor társadalomkritikai ihletésü, sőt tragikus attitüddé válik. Néha e groteszkség a szürrealista játékossággal rokon, hiszen ars poeticája a játékban való hit, az a meggyőződés, hogy a szenvedéseket, küzdelmeket csak a játék öröme feledteti.

Művészéletrajzok 1975

A KIÁLLÍTÁSI INTÉZMÉNYEK MEGHÍVJA ÖNT

BORNEMISZA LÁSZLÓ

FESTŐMŰVÉSZ

KIÁLLÍTÁSÁRA

MEGNYITJA:

BORSOS MIKLÓS

1966 DECEMBER 16-ÁN, PÉNTEKEN DÉLUTÁN 1/2 6 ÓRAKOR

A KULTURÁLIS KAPCSOLATOK INTÉZETÉNEK

KIÁLLÍTÓTERMÉBEN, BUDAPEST V, DOROTTYA UTCA 8

Bormenissa Lánto

MEGHÍVÓ

7769 FNyV I

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 128-307

Bornemisza László

PETŐFI NÉPE

1965. február 27, szombat

A „FEKETE HUMOR" festője

1021

Látogatás Bornemisza László műtermében

A belépő első pillantása a Copfosra esik. Rakoncátlan varkocsai feketén ugranak ki a háttér vibráló kék színeiből. Tágranyílt szemében játékosság és értelem. Még nem nő és már nem gyerek. Copfos. Bornemisza László egyik kedves, sokszor megfestett figurája.

Körül mindenütt kép, rengeteg kép és vázlat, születő új művek ígéretei.

— Az elmúlt évben négy hónapot töltöttem Finnországban — mondja Bornemisza László — és pihenni, festeni hová is térhettem volna vissza? Természetesen Kecskemétre, a művésztelepre. A telep megnyugtató légkörében próbáltam a színek, a festői formák nyelvén mindazt elbeszélni, ami láttam, ami számomra képbe kívánkozó művészi élményt jelentett. Persze, nem valami színes, fotohűséggel megörökített útirajzsorozatra gondoltam. Az északi világ olyan belső sajátosságainak, bonyolult emberi, társadalmi jelenségeinek feltárására, amelyeknek csakis külső, felszínes kerete lehet a földrajzi környezet.

— Íme, Helsinki, a humor szemüvegén át nézve — mutat egy elkészült képre.

Első látásra nem tűnik fel más, csak a színes foltokat szétszabdaló fekete vonalak. Alaposabb tanulmányozás után kiderül, hogy minden kis négyzet, pont, vessző — sorsokat, nyelvöltögető kajánsággal kifigurázott emberi tulajdonságokat takar. Álszent kispolgárokat, vaskalapos hivatali méltóságokat, önző, irigy, kéjsóvár arcokat a felhőkarcolók bábelében. Nemhiába tartják Bornemisza Lászlót a „fekete" — vagyis az akasztófahumor festőjének. Már itáliai sorozatának képeivel is bebizonyította, hogy érzi a nyugati életforma veszélyeit, ellentmondásait és figyelmeztet rá: a szatíra vitriolba mártott fegyverével.

— Az itáliai sorozat egyébként nagy siker volt Helsinkiben. Kicsit el is fáradtam a nagy ünneplésben, jó volt hazajönni. A művésztelepre lassan olyan érzéssel indulok, mintha hazamennék. Szeretek itt dolgozni. Csend van, nyugalom és sok barát. A képzőművészet barátai. Kijönnek hozzám, vitatkozunk. Új formajegyekről, arról, hogy bűn-e az absztrakció? Véleményem szerint minden kép „bűn", amelyik nem mond, nem fejez ki semmit. Idejét múlta a céltalan, önmagáért való és a sznobok hiúságát legyezgető festegetés. Nem tájképeket és nem is kifejezéstelen vonalak összevisszaságát, hanem a kort és az ebben a korban élő embert kell kifejeznünk, megfestenünk...

Csupa tűz, szenvedély, nyugtalanság. A sarokba szalad, vázlatokat kotor elő egy vaskos dossziéból. Kitölti a kávét, feltesz egy parányi hanglemezt. Miközben a műterem megtelik

lapp népdalok különös, vontatott dallamával, máris új könyvekről, filmekről, kiállításokról, vagy itthon látott festményekről beszél. Az előtte álló nagy útról, amely nyughatatlan művészete újabb jelentős állomásának ígérkezik.

— Rövidesen egy hosszabb észak-európai útra indulok. Addig dolgozom, készítem a stockholmi és koppenhágai kiállításom anyagát. Mivel az európai művészetben most a világtól való elidegenedés, az elszemélytelenedés jelei tapasztalhatók, szeretném a magam módján felvenni a harcot ellenünk. Az elembertelenedés ellen küzdeni odakint a modern festészet eszközeivel!... Egész utamat tulajdonképpen egy ilyen „humanista" propaganda szolgálatába szeretném állítani.

Elhallgat, most már a falon sokasodó képeké a szó. A bennük kifejezett szatirikus élű, mélyen intellektuális gondolatokat nehéz nyomon követni, de nem lehet nem megérteni. Bornemisza László, a kör festője, aki merész szín- és formanyelvével nem kizárólag meghökkenteni, de felrázni, gondolkodtatni akar. Nézőinek nem engedélyez közönyt, kényelmes gyönyörködést. A festő nem kozmetikus — ez az életelve — a festő hivatása valaminek az igazságára az embereket rádöbbenteni. Megmutatni a világot a maga valóságában, és benne az embert összetettségében, nyersen, őszintén, az előítéletek és a látszatok szépítő álarca nélkül.

Dülöngélő házak, kapzsi kereskedők, macskafejű papok, vásári kutyakomédia. A rokonlélek, a költő — Mezei András — megértette a képek különös nyelvét. Megértette és megénekelte. Így:

A Sündisznó Úr megesúfolt.
Virrasztó arcán ül a hold.
A csupa nyúltarc éjszakát
alsónadrágok lengik át.

Vadas Zsuzsa

Vasárnap

KOSSUTH RÁDIÓ

7.15: Tessék a mikrofon! — 8.10: Szimfonikus sáncok. — 8.43: Édes anyanyelvünk. — 8.48: Fiatal művészek nemzetközi találkozója a 6-os stúdióban. — 10.08: „És sorsunk összefogják . . .” — 10.18: Vasárnapi koktél. — 12.15: Jó ebédhez szól a nóta. — 12.50: Arlecchino és társai. II. — 13.40: Pillantás a nagyvilágba. — 14.00: Részletek a János vitéz című daljátékból. — 14.38: Művészpályám. Bikády György visszaemlékezése. — 15.40: Esztrádzene. — 16.08: Epizódok zenei életünk elmúlt húsz évéből. III. rész. — 17.44: Látogatás a fiatalok stúdiójában. — 18.05: Magnósok, figyelem! — 18.35: Móricz Zsigmond: Hét krajcár. — 18.50: Artur Rubinstein Chopin-estje. — 20.10: Magyar nóták. — 20.19: Párizs csendjei. Rádiójáték. — 21.15: Strauss-művek. — 22.10: A vasárnap sportja. — 22.25: Kamarazene. — 23.10: Versek. — 23.20: Klasszikus operettrészletek.

PETŐFI RÁDIÓ

8.00: Miska bácsi lemezesládája. — 8.30: Gazdaszemmel a nagyvilág mezőgazdaságáról. — 8.45: Operakalauz. Offenbach: Hoffmann meséi. — 9.47: Népdalcsokor. — 10.10: Hangjel: Jephta — oratórium. — 12.15: Kívül a „fehér szobán”. — 12.30: Mit hallunk a jövő héten? — 13.00: Könnyű dallamok. — 13.25: A Fehér Sólyom. Mesejáték. — 14.15: Kodály-művek. — 14.40: Népdalok. — 15.20: Művészlemezek. — 16.08: Százados szenzációk. — 16.40: A dzsessz kedvelőinek. — 17.00: Holnapi gondok. Epizódok. — 18.14: Don Pasquale. Operarészletek. — 18.50: Csárdások. — 19.10: Az atomvárosban. — 19.40: Táncdalok. — 19.50: Szimfonikus hangverseny. — 21.27: Tudósaink arcképcsarnoka. — 21.50: Hangversenynaptár. — 22.05: Tánczene.

TV műsor

KEDD

8.05, 9.00, 10.05 és 11.00: Iskola tv. — 14.00, 11.55, 15.50 és 16.50: Iskola tv. — 17.20: Az Iskola tv postája. — 17.30: Hírek. — 17.40: 100 kérdés — 100 felelet. — 18.15: Csak egy kicsivel jobban . . . — 18.45: TV-bébi. — 19.00: Miért csak húsz forint? — 19.20: Esti mese. — 19.30: TV Híradó. — 19.50: Napi jegyzetünk. — 19.55: A TV galériája. — 20.05: Min-

Kecskeméti Sportműsor

Labdarúgás

Barátságos mérkőzések: Kecskeméti Dózsa—Bp. Ganz-MÁVAG, Kecskemét, Széktói Stadion, vasárnap du. 3 óra. Előtte fél 2 órakor: KTE—K. Dózsa II.

Kosárlabda:

NB I-es férfi mérkőzések: Pécsi Vasutas—Kecskeméti Petőfi, Pécs, Vasutas-tornacsarnok, —

szombat du. 6 óra, v.: Gergely és Berendi. Bajai Bácska Posztó —Soproni MAFC, Baja, vasárnap de. fél 10 óra, v.: Cseresnyés és Mikuska. — Női mérkőzés: Bajai MTE—Bp. Spartacus, Baja, vasárnap de. háromnegyed 11 óra, v.: Cseresnyés és Mikuska.

NB II. osztályozó mérkőzés: Szolnoki Olajbányász—Kiskunfélegyházi Reménység, férfi, Szolnok, vasárnap du. fél 2 óra. — Bp. ONYI—Kiskunfélegyházi Reménység, női, Budapest, vasárnap délelőtt.

Megyei bajnokság: Kiskunfélegyháza, Petőfi Gimnázium, szombat du. 15,30: F. Móra Gimn.—K. Dózsa II., női. 16,40: F. Közgazdasági—K. Dózsa ifj., női. 17.50: F. Mezőgazdasági—K. Dózsa, férfi.

Barátságos mérkőzés: Szolnoki Vörös Meteor—Kecskeméti Dózsa, női, vasárnap de. fél 11 óra.

Ökölvívás

Vidéki egyéni felnőttbajnokság (megyei részvevőkkel). Tatabánya, Népház, szombat de. 11 és vasárnap de. 10 órakor.

Asztalitenisz

Országos vidéki serdülő és ifjúsági bajnokság (megyei részvevőkkel), Székesfehérvár, Útépítési Technikum, szombaton és vasárnap de. 8 órakor.

Röplabda

Téli Kupa, férfi mérkőzések, Budapest, Váci úti tornacsarnok: vasárnap de. 10 óra: Kecskeméti Szállítók—Bp. Spartacus, du. 1 óra: Kecskeméti Szállítók —MMG.

Sakk

NB II. Keleti csoport: Miskolci Vasutas—Kecskeméti Vörös Meteor, Miskolc, vasárnap délelőtt.

Új sportkör Kecskeméten

Sokan jöttek össze a Bács-Kiskun megyei Nyomda Vállalat ecskeméti telepének kultúrterében, hogy részt vegyenek a ipográfia TE alakuló gyűlén. Ott voltak a labdarúgók, e részt vettek azok a fiatal és ősebb dolgozók is, akik ezután ívánnak bekapcsolódni a sportunkába. Megjelent *László József*, a városi TS elnöke is.

A sportkör elnöksége nevében *abancz Géza* számolt be az edig végzett munkáról. Ismertet az ez évi feladatokat és az ITS elnökségének a tömegportra vonatkozó határozatát.

Egyelőre a labdarúgó-, a női öplabda- és a sakkszakosztály ezdi meg a működést, de terve vették az asztalitenisz- és a természetjáró-szakosztályok felállítását is.

Összegezve a látottakat és az elhangzott terveket — szép színfoltja lehet a város tömegsportéletének a piros-kékek, a Tipográfia TE munkája.

Nagy küzdelem után vesztettek női asztaliteniszezőink

A Kecskeméti Vörös Meteor B II-s női asztalitenisz-csapa-

Középfokú iskolai kosárlabda-bajnokság

Szerdán délután játszották le a középfokú iskolai kosárlabdabajnokság fiú elődöntőinek visszavágó mérkőzéseit a Katona József Gimnázium tornatermében. Az első mérkőzésen a Közgazdasági Technikum fölényesen győzött a Bányai G. ellen, és ezzel végérvényesen döntőbe jutott. Még a vártnál is sokkal nagyobb küzdelemben dől el viszont a másik ágon a továbbjutás kérdése. A Piárnak otthon szerzett 3 pontos előnye nem volt elegendő, mert a Katona végül 7 ponttal győzött. Eredmények:

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

PETŐFI NÉPE

1968 JAN 7

Bornemisza László

Művészet

Kecskemét képe egy svéd folyóiratban

Két kiállítás között

Látogatóban Bornemisza László festőművésznél

BORNEMISZA Lászlót és művészetét nem kell újra bemutatnunk olvasóinknak. Innen indult, itt született meg alig fél évtizede az a sajátos bornemiszai kifejezésmód, amelyet ismernek és nagyra becsülnek ma már messze az ország határain túl is.

Az asztalán egy svéd folyóirat. Felüti. Kecskemét képe.

— Enyje, de ismerős!

— Ugye? Ti közöltétek először, a Petőfi Népében. 1963-ban. Kijött tőletek a Művésztelepre Vadas Zsuzsa. Akkor érkeztem Olaszországból, itt akartam feldolgozni az anyagomat, de megfogtak a friss benyomások is. Zsuzsa meglátta a munkáimat, s elkérte ezt a rajzot.

UGYANEZT közölte később az Élet és Irodalom. Egycsapásra feltűnt az értőknek a fantáziadús látásmód, a derűs bölcsesség és a széles horizontok egybefogásának az a furcsa keveréke, amely sűrű mesevilágot teremtett Bornemisza László vásznain.

Akadtak rajongói és akadtak, akik tüntetően nem vettek róla tudomást.

Az ő képeit nem lehet felmérni egyetlen pillantással. Tanulmányozni kell. Amikor megfogott a látvány egésze, színek, foltok és formák, akkor közelebb húz a kép, egyre közelebb, mert szemügyre kell venni minden apró részletet. S ezekben a részletekben tárul fel a mondanivaló, a gondolati mag. Bornemisza filozófus festő. Embereket ábrázol. Mindig és mindenüvé embereket fest. Az ő tájai sohasem üresek. A szűk olasz utca, a súlyosan terpeszkedő Kecskemét, a hideg napfényben fürdő északi kikötő zsúfolva van figurákkal. Bornemisza szereti az embereket és gyűlöli, jóindulattal szemléli és megveti, szánja és kicsúfolja. Ki mit érdemel, azt kapja tőle. Ismeri őket.

ŐSZINTE. Talán ez a legnagyobb vonzereje, ez szerzett neki olyan gyorsan híveket Finnországban és a svédeknél is.

— Hetven dollárral érkeztem meg Helsinkibe, mint a többi turista, 1964 tavaszán. Véletlenül találkoztam egy kedves tanáremberrel, a magyar baráti társaság tagjával. Ő bemutatott egy művészettörténésznek, aki tüstént elcipelt a Galéria igazgatójához. S ott helyben megegyeztünk, hogy ősszel, a nemzeti tárlat előtt az én kiállításommal nyitják az évadot.

Itthon utólag azt mondták: Bornemisza karriert csinált Finnországban, mert jó patrónusa volt. Félig igaz csak. Mert ajánlólevele nem volt más, csak a zsebében hordott két tucat reprodukció a képeiről.

HAZAJÖVET felajánlottak neki a svédek egyéves ösztöndíjat. A stockholmi kiállításának még a helsinkinél is nagyobb volt a visszhangja. A televízióban úgy méltatták művészetét mint bizonyítékát annak, hogy a magyar kormányzat igenis engedi érvényesülni a modern művészeti irányzatokat.

Ezután Uppsala következett. Itt történt meg az az eddig példátlan eset, hogy egy külföldi festő valamennyi kiállított képe elkelt. Sőt, annyi megrendelést kapott Bornemisza, hogy az utolsó reggel a festőállványtól indult a repülőtérre.

Anyagi sikerek?...

Vállat von:

— A gondok persze akadályozzák az embert a munkában. De csak ennyiben fontos a pénz.

Nemrégiben írtunk nagysikerű szegedi kiállításáról. Ezután jött ismét Kecskemétre.

— Mennyi időre?

— Sajnos, csak néhány hétig maradhatok. Itt készülök fel a márciusban nyíló újabb stockholmi kiállításomra.

... BELÉPÜNK a műterembe. A falakon, a sarokba támasztva az új termés.

Sietnem kellene, de nem tudok. Fogva tart és lassan feltárulkozik a buja tenyészetű bornemiszai mesevilág.

Mester László

— Természetesen.

— Írjanak az építőanyagok árváltozásáról. Úgy gondolom, ez velem együtt sok embert érdekel.

— Építkezik?

— Azt szeretnék. Kérdés, hogy elég lesz-e annyi, amennyit eddig sikerült megtakarítanunk.

— Tudja mit? Menjünk el együtt a TÜZÉP-hez és keressünk választ a kérdésre.

*

D. Károly technikus elmondja, hogy tíz éve házas, azóta spórolnak egy kis otthonra. Felesége is dolgozik, fizetésükből azonban ennyi idő alatt sem tudtak volna félretenni egy családi házra valót. Úgy tervezik, hogy szülei is eladnák a szobakonyhás épületet és összeköltöznek.

*

Szabadszállási Ferenc áruforgalmi előadót nem lepi meg látogatásunk. Sokan keresték fel hasonló kérdésekkel az utóbbi napokban. Van, akivel kénytelen kellemetlen hírt közölni. Egy idős hölgy például szinte személyes sértésnek vette, hogy az ajtók, ablakok ára csökkent. Ő ugyanis — „jól tájékozott" sógorának hitelt adva — a múlt év végén megvásárolt minden ajtót, építendő családi házához.

Mosolygunk a pórul járt asszonyságon, de a fiatal házaspár még csak úgy félszájjal. Izgatottan várják, mi lesz a kalkuláció végeredménye.

Gyorsan kiválasztunk egy két szoba komfortos típustervet és megkérjük az áruforgalmi előadót, hogy készítsen részletes számvetést.

Sorra felkerül a kockás papírra a 32 ezer tégla, a faanyag, ajtó, ablak, cserép, cement, mész. Mind az, amiből a jóképű kis épület „összeáll" majd.

Szorgalmasan zakatol a számológép és negyedóra sem telik el, máris megvolna. Az új árak nyolckilencezer forinttal növelték az összeget.

— Ez sem kevés egy kispénzű embernek, de mégis lényegesen kisebb az áremelkedés, mint amire a szállingózó hírek alapján számítottunk — mondja megkönnyebbülve D. Károly.

*

Gyorsan kiderül, hogy a nyolc-kilencezer forintra tehető plusz költséget zömmel a tégla árának az emelkedése okozza. Helyesebben egy új költségtényező: a szállítás. Ezer darab kisméretű elsőosztályú tégla régi ára 777 forint volt, az új ár 769 forint. Csakhogy január 1-től a vásárlónak kell megtérítenie a vasúti fuvarköltséget is, ami ezer téglát véve alapul 300 forintot jelent.

— És ha nem a TÜZÉP telepről, hanem közvetlenül a téglagyárból viszen el az anyagot? — puhatolja a takarékoskodás módját D. Károly.

— Ezt megteheti, hiszen már évekkel ezelőtt bevezettük a gyártóműtől való közvetlen vásárlást. Sajnos, a kecskeméti üzem csak II. és III. osztályú téglát készít. Ha ragaszkodik az elsőosztályú minőséghez, akkor Csépáról kell saját szállítóeszközén hazafuvaroznia az anyagot. Csépa pedig harminc kilométer innen. Ily módon nem sokat takarít meg, annak ellenére, hogy a gyárban csak 713 forintba kerül ezer darab elsőosztályú kisméretű tégla — válaszol az előadó.

Azokban a városokban tehát, ahol megfelelő téglagyár működik és győzi is a helybeli igények kielégítését, ott valóban tetemes összeget takaríthatnak meg a szállításon az építtetők. A megye sajnos elég szegény téglagyárakban, mivel néhány évvel ezelőtt — egy elhamarkodott központi intézkedéssel — felszámolták az üzemek zömét.

Futurológia

Mi mindent ki nem sütnek ezek a pihent agyú tudósok! Nemrég a futurológiáról, erről a szépen hangzó névvel illetett tudományágról olvastam, amelyik a jövendőt igyekszik fürkészni. Szakértőink már hatvan évre jósolnak előre, s figyelmüket a testi és szellemi életnek jóformán egyetlen területe sem kerüli el.

Kritikusan olvasó ember lévén, nem mehetek el szó nélkül e bölcs orákulumok mellett. Azt például, hogy

Felelős kiadó: Köteles István
69-402. FNYV 13.

A KÉPCSARNOK VÁLLALAT
MEGHÍVJA ÖNT

BORNEMISSZA LÁSZLÓ

legújabb művei

KIÁLLÍTÁSÁNAK

ünnepélyes megnyitására

1969. március 20-án, csütörtökön du. $^1/_2$2 órakor

Megnyitó beszédet mond:
Dr. TOMPA KÁLMÁN

PÉCS, KOSSUTH LAJOS UTCA 24.

Megtekinthető:

1969. március 20-tól április 5-ig
hétköznap 9-től 17.30-ig
szombaton 8-tól 13-ig

Bornemissza László

Nagy Elemér: A képi felépitès funkciója Bornemissza László festészetében. - Magyar Epitőművészet, 1967. 16.évf. 2.sz. 54-55. 1.

Az 1967. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ert. 1970. 1.sz. 68-107. 1./

81. 1.

Stockholm—Budapest

III. Gusztáv kézirata Öt esztendő mérlege

Karl August Ehrenvärd svéd művész rajzaiból néhány évvel ezelőtt kiállítást rendeztek a budapesti Néprajzi Múzeumban. Ehrenvärd 1780 és 1782 között olaszországi utazása alkalmával a régi római népviseletet tanulmányozta. Olaszországból Magyarországra utazott, s itt azt tapasztalta, hogy a magyar népviselet és a háztartási tárgyak sokban hasonlítanak a régi római öltözködéshez, illetve használati tárgyaihoz.

Svédországba visszatérve emlékirattal fordult III. Gusztávhoz: dicsérte a magyar népviselet szépségét, és kérte, hogy a király rendelje el bevezetését. III. Gusztáv rendeletet ugyan nem hozott, de királyi kéziratban ajánlotta a magyar népviselet átvételét.

Mit tudunk egymásról?

Ez a példa is mutatja: a magyar—svéd kulturális kapcsolatoknak hagyományai vannak. Mégis, a legutóbbi esztendőkig ez a kapcsolat nem öltött szervezett formát, egymás országairól és kultúrájáról viszonylag keveset tudunk. Magyarországon ismerték ugyan a híres svéd tudósokat, Linnét, Nobelt, Sven Hedint, sokan olvasták Selma Lagerlöf, Strindberg műveit.

Svédországban azonban inkább csak a felszabadulás után, és akkor is csupán zenei területen kezdtek kultúránkkal ismerkedni. Mindenekelőtt Bartók, Kodály és Fischer Annie neve vált ismertté.

Az elmúlt évtizedben azonban egyre gyakoribbá váltak a két ország közötti kulturális érintkezések. A Magyar Állami Operaház balettegyüttese sikerrel szerepelt Stockholmban, a Svéd Rádió kamarakórusa Budapesten adott hangversenyt. Svéd írók látogattak el Magyarországra és magyar írók jártak Svédországban. Öt esztendeje kulturális és tudományos együttműködési megállapodást írt alá a két ország. Mindezekről s az azóta elért eredményekről beszélgettünk a Svenska Institutet, a Svédország kulturális kapcsolataival foglalkozó Svéd Intézet igazgatójával, dr. Per-Axel Hildemannal.

(Az intézet Hamngatanon fekvő modern székházában az igazgató az egyik képre mutat: Bornemissza László festőművész alkotása, amely a Stockholmban rendezett Bornemissza-kiállítás anyagából származik. „Íme, ez a kép is egyik kézzelfogható bizonyítéka bővülő együttműködésünknek.")

Az ösztöndíjasok kölcsönös cseréjére vonatkozó megállapodást emelte ki mindenekelőtt. A Svéd Intézet és a Kulturális Kapcsolatok Intézete közötti megegyezés alapján évente 2—4 ösztöndíjas tartózkodik kölcsönösen országainkban: kutatók, akadémikusok, akik speciális kérdéseket tanulmányoznak. Vannak rövidebb ösztöndíjas lehetőségek is: mindkét országból küldenek például nyári tanfolyamokra hallgatókat. Ezeknek célja: részben a nyelvgyakorlás, részben a két ország viszonyainak tanulmányozása. A svéd, illetve a magyar nyelven nem beszélők részére angol, francia és német nyelvű előadásokat tartanak.

Ezek a tanfolyamok gazdasági, politikai és olyan speciális kérdésekkel foglalkoznak, mint például a nők helyzete, az öregekről való gondoskodás stb. A hallgatók képet alkothatnak a mai Svédországról; a harmincperces előadásokat rendszerint vita követi és a résztvevők körutazásokat tesznek az országban, felkeresnek különböző svéd gyárakat, intézményeket. A tanfolyamokat az egyetemi városokban — Stockholmban, Uppsalában és Göteborgban — rendezik. Az is előnye ennek a tanfolyamnak, hogy a résztvevők barátságokat köthetnek, személyes kapcsolatokat építhetnek ki.

A két intézet közötti megállapodások persze nem szorítkoznak csupán az ösztöndíjasok kölcsönös cseréjére, hanem széles területeket ölelnek fel. Így a közös program lehetőséget ad arra, hogy írók és fordítók látogathassanak a két országba és felkutassák a fordításra alkalmas műveket. tE megállapodás keretében két neves svéd prózaíró, Jan Gehlin és Per Olaf Sudman, a Svéd Írószövetség elnöke, illetve alelnöke járt Budapesten, továbbá Georg Svensson, a világhírű Bonniers svéd kiadóvállalat helyettes vezérigazgatója és Erik Hyller, a cég igazgatója, hogy a magyar—svéd könyvkiadói kapcsolatok bővítésének lehetőségeiről tárgyaljanak.)

Néhány hónappal ezelőtt az Almquist és Wiksell cég, valamint a svéd Pen Club meghívására Stockholmban járt Szabó Magda. Ugyanebben az időben sugározta a Svéd Rádió „Beszélgetés magyar írókkal" című adását, melynek keretében a rádió irodalmi osztályának munkatársa, a hazánkban járt Britt Edwall, magyar írókat szólaltatott meg.

TIT és ABF

Érdekes a megállapodásnak az a pontja, amely a svéd—magyar történelmi kapcsolatok kutatására vonatkozik. Már eddig is sok érdekes anyag gyűlt össze: főleg magyar archívumokban találtak ilyen dokumentumokat. Ezt az anyagot közös szerkesztőbizottság rendezi most sajtó alá és rövidesen publikálni fogják.

A Svenska Institutet és a Kulturális Kapcsolatok Intézete közvetlen érintkezést hozott létre a magyar TIT és a hasonló feladatokat ellátó svéd ABF (munkásképző egyesület) között. A két intézet egyébként nemcsak közvetlen kapcsolatokat tart fenn, hanem arra is törekszik, hogy más szervek között hasonló együttműködés jöjjön létre. Ennek alapján hozták össze a magyar Nemzetközi Koncertigazgatóságot a hasonló feladatokat ellátó svéd intézménnyel. Hildeman igazgató hangsúlyozta, hogy ezen a területen különösen fontosnak tartja kapcsolatainkat, Magyarországot ugyanis jelentős zenei országnak ismerik hazájában és nagyon kedvelik a magyar zenét.

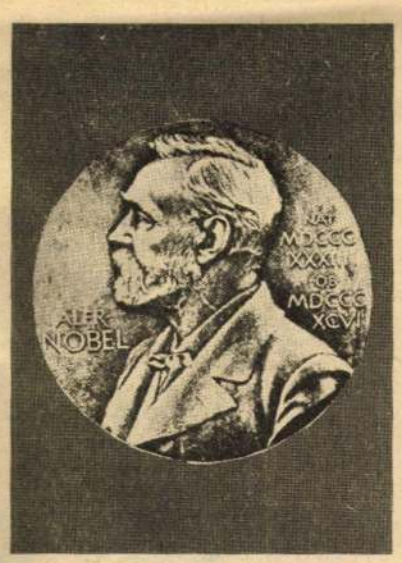

A NOBEL-DÍJ ÉRME

„Íme, ez a kép is..."

Természetesen az együttműködés a két intézet közötti szerződéseken kívül is igen jelentős. Fontosak például az egyes tudományos intézetek közötti együttműködésről kötött megállapodások, vagy a két ország rádiója és televíziója közti közvetlen kapcsolatok. Néhány évvel ezelőtt svéd kutatók Angliában rendkívül érdekes módszerre figyeltek fel a szellemileg és testileg fejletlen gyermekekkel való foglalkozás tekintetében. Ott derült ki, hogy a módszer Magyarországról származik, annak kidolgozása a néhány évvel ezelőtt elhunyt Pethő professzor érdeme volt. Azóta svéd küldöttség járt Magyarországon és tanulmányozta ezeket a módszereket meg azt is; hogyan képezik nálunk a pedagógusokat erre a speciális feladatra. Svédországban, Norköpingben külön intézet foglalkozik a témával, ahol idén ősztől már a magyar tapasztalatok alapján folyik a nevelőmunka.

Bővülő kapcsolatok

Többször vetítettek magyar filmeket a svéd televízióban — egyebek között a Bakaruhában, az Angyalok földjén, az Így jöttem, az Apa és a Szevasz, Vera című filmek szerepeltek a programban.

Idén júliusban a két intézet vezetői között tárgyalások folytak a megállapodás kibővítéséről. Sok érdekes terv merült fel, a többi között például az, hogy Budapesten Svéd Hetet, Stockholmban pedig Magyar Hetet rendeznének. Ha a jelenleg mutatkozó nehézségeket (pénzügyi, helyiséggond stb.) sikerül leküzdeni, akkor remélhetőleg hamarosan sok kerül ennek a tervnek megvalósítására is.

Hildeman igazgató befejezésül elmondotta, hogy dr. Rosta Endrével, a Kulturális Kapcsolatok Intézete ügyvezető elnökével folytatott legutóbbi megbeszélésük alkalmából megállapodtak: legkésőbb 1970 szeptemberéig sor kerül a következő kétéves munkaprogram megtárgyalására.

GÁTI ISTVÁN

Kiválóak v

Rés a b

Szakdo

MAGYARORSZAG
Budapest
1969 NOV 16
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., Üllői út 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Mit kezdjen a tehetségével, a szakmai felkészültségével az a fiatal mérnök, technikus vagy közgazdász, akit alkalmazója történetesen olyan munkakörbe oszt be, amely nem teszi próbára a képességeit? Elégedetlenkedésével aligha juthat ki a bűvös körből: azért nem bíznak rá nagyobb horderejű feladatot, mert hátha nem képes a megoldására, de viszont, hogyan bizonyítsa be, hogy többre termett, ha az adott beosztásban erre nem nyílik lehetősége?

És annak mi az útja-módja, hogy ha a fiatal műszaki, kezdő volta ellenére is nagyobb szabású, lényegbevágó javaslattal jelentkezik; ne hurrogják le azzal az első próbálkozásakor, hogy „ne akarja megváltani a világot...", vagy ha továbbjut, akkor munkája ne sikkadjon el a vállalati hierarchia és bürokrácia útvesztőiben?

A korai szakmai megfeneklés, elfásulás ellen mit lehetne, mit kellene tenni; mivel lehetne felébreszteni az iparban, a mezőgazdaságban dolgozó fiatal diplomások becsvágyát úgy, hogy annak eredménye a saját és egyben a népgazdaság hasznára is váljék?

Ezek a kérdések évek óta a levegőben vannak. Rengeteg anketon, vitán, megbeszélésen keresték és keresik rá a megnyugtató választ. 1967-ben a KGM rendeletet is kiadott a fiatal műszakiak megfelelő foglalkoztatásának elősegítése érdekében. Ám a legjobb szándékú tárca-intézkedés is csak írott malaszt marad, ha a gazdasági-műszaki vezetők nem a kéznél levő erőtartalékok kiaknázási lehetőségét látják a fiatal gárdában, hanem a „fentről" kapott feladatot, amellyel — milliónyi gond közepette — foglalkozni kell.

A fiatal mérnökök, technikusok, közgazdászok érvényesülési konfliktusainak feloldásához senkinek sincs csodatevő varázspálcája, bűvös igéje, amelynek hatásaként kiküszöbölődik a jogos panaszok valamennyi oka. Az azonban bizonyos, hogy a KISZ nagyon a fején találta a szöget, amikor hat évvel ezelőtt először meghirdette a szakdolgozat-pályázatát.

A fejlesztés pályaművei

A KISZ VII. kongresszusán ugyancsak nagy feszítőerővel jelentkeztek a vázolt kérdések, az ügy másik oldaláról is, nevezetesen a népgazdaság sem nélkülözheti a fiatal műszaki és közgazdász értelmiség hatásosabb segítségét. A jövő igényeinek és követelményeinek is csak úgy tud majd megfelelni ez a nemzedék, ha fokozatos és állandó teherpróbáknak van kitéve. Ennek a jegyében született meg 1963-ban a KISZ KB és a SZOT elnökségének irányelve az ifjú mérnökök, technikusok, közgazdászok „kiváló" címének elnyerési feltételeiről, a munkaversenyek keretében zajló sajátos verseny feladatairól, a „szakdolgozat-pályázat"-ról.

A „kiváló" mozgalomba benevező fiatal a cím elnyerésének feltételeként arra vállalkozik, hogy a verseny egyéves időtartama alatt tudományos igénnyel kidolgoz egy témát a vállalat vagy üzem fejlesztési tervéből. A pályamunka tárgya lehet akár a műszaki fejlesztés valamelyik ága, akár valamilyen folyamat automatizálása, foglalkozhat a dolgozat a számítástechnika alkalmazásával, a termékek minőségének javításával, munka- és üzemszervezési kérdésekkel, a helyi tartalékok feltárásával, a balesetveszély kiküszöbölésével, az egészségre ártalmatlan munkafeltételek megteremtésének módjával, a vállalati feladatok gazdaságosabb megoldásával.

A pályázó maga döntheti el, hogy alkotó energiáját melyik kérdés kidolgozására akarja összpontosítani; egyedül akar-e nekilátni a választott feladatnak vagy más fiatalokkal társulva vállalkozik a nagyobb lélegzetű munkára.

A képességek bizonyításának ezt az útját-módját senki és semmi sem akadályozhatja. A vállalat feladatterveit a főmérnök a KISZ rendelkezésére bocsátja. A pályázni szándékozónak nem kell folyamodnia érte. Ha döntött, társadalmi szerződést köt a vállalattal a feladat elvégzésére s egyben segítőjéül kijelölnek egy gyakorlottabb szakembert, aki alkalomadtán nem szívességből áll rendelkezésére, hanem honoráriumot kap a tanácsadásért.

A pályázat határidejére elkészült szakdolgozatok szerzői — megfelelés esetén — saját vállalatuknál elnyerik a „kiváló" címet, majd a helyi értékelés után a legjobb pályaművek — az értékelő javaslatok kíséretében — elkerülnek a megyei, illetve budapesti KISZ-bizottságokhoz. Itt 14 iparág legjobb szakemberei zsüriznek társadalmi munkában.

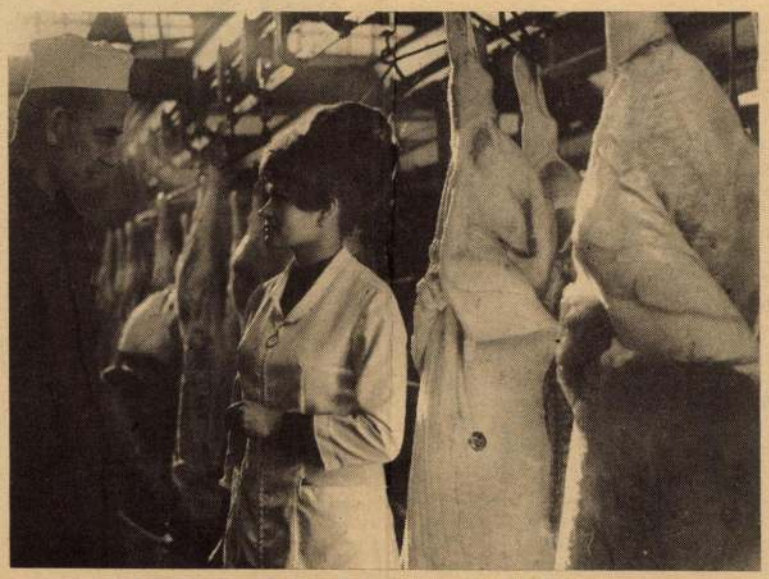

BECK ISTVÁNNÉ, A HÚSIPARI VÁLLALAT MÉRNÖKE
Ha döntött, társadalmi szerződést köt

Lehet bizonyítani

A pályázat léte és ismétlődése lényegében rést nyitott azon a bűvös körön, amely olykor fojtogatóan szorította a fiatal műszaki értelmiséget. A KISZ teremtette lehetőség a jó képességek bebizonyítására, a felébresztett egészséges becsvágy, a tapasztalatok hasznosításának alkalma, a kritikai megállapítások és alkotó módosítási javaslatok realizálásának reménye nagy sikert hozott az immár hatszor megismételt pályázatnak.

(Az országos pályázat iparáganként első díja arany emlékplakett, elismerő oklevél és 4000 forint pénzjutalom, a második díj ezüstplakett, oklevél és 3000 forint, a harmadik: bronzplakett, oklevél és 2000 forint. Az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság, az Országos Találmányi Hivatal és az illetékes minisztériumok a célkitűzéseiket leginkább segítő pályamunkákat különdíjakban részesítik. A legjobb pályamunkák elismerésének van olyan formája is, amely a legkitűnőbb szerzők számára talán mindennél becsesebb: az országos bíráló bizottság javaslatára — a formai követelményeknek és a doktori szigorlat egyéb feltételeinek eleget téve — a tudományos igényű pályamunkák doktori értekezés alapjául szolgálhatnak.)

1967-ben több ezer szakdolgozat közül mintegy 950 jutott el megyei, illetve budapesti előzsürizésig és 290 pályamunka érkezett az országos értékelésre. Tavaly — anélkül, hogy a mércét alacsonyabbra tették volna —, több mint 1500 pályamű ütötte meg a megyei, illetve a fővárosi zsürizés megkívánt szintjét. Közülük 325 szakdolgozat került az országos döntőbe. 86 értekezés kapta meg a már említett elismerések valamelyikét, illetve fogadták el doktori disszertáció alapjául. Számos szerző nyerte el a „Kiváló Feltaláló, Újító" címet.

Teher alatt nő a pálma

A KISZ keretében folyó, szervezett és folyamatos tehetségkutatás, képességbizonyítás a jelek szerint rendkívül életrevaló akció. Ám hamis illúzió volna azt feltételezni, hogy a kezdeményezéssel minden vonatkozásban szabad utat kapott a fiatal mérnökökben, technikusokban rejlő energia hasznosítása.

Az Ikarus gyár egyik tehetséges fiatal mérnöke, dr. Matolcsy Mátyás például évek óta eredményesen vesz részt a szakdolgozat pályázatokon. Egyénileg és társával, Kokesch Sándorral szép sikereket mondhat a magáénak. Munkahelyén elismerik, anyagilag sincs hátrányos helyzetben. Ha csak önzően egyéni szempontból mérlegelné, mire jutott eddigi mérnöki pályafutása során, teljes mértékben elégedett lehetne. De dr. Matolcsy Mátyás nem elsősorban önmaga igazolása és előbbre jutása céljával állt neki, hogy kidolgozza az alumínium alkalmazási lehetőségeit az autóbuszgyártásban, nem elsősorban az elnyerhető cím és pénz ösztökélte, amikor negyedmagával pályaműben foglalta össze a 100 milliós megtakarítást ígérő modulrendszerű varia-készülékezés módozatait, vagy megoldja az autóbusz ajtókeretek törése megszüntetésének módját.

Az Ikarus gyárnak a mindennapos termelési mechanizmus rutinjában megrekedt módszerein, az elavulás veszélyével fenyegető gyártási eljárásokon, konstrukciókon szeretne változtatni. Matolcsy mérnök pályaművei papíron aranyat érnek. Vajon mennyit érnének, ha megvalósulnának?

Ezzel a példával ellentétben viszont Beck Istvánné, a Budapesti Húsipari Vállalat 28 éves termelési osztályvezető helyettese — és egyik igen tehetséges mérnöke, ugyancsak sokszoros pályadíj-nyertes — azt mondhatja el, hogy a vállalat fiatal mérnök-, technikus- és közgazdász-gárdájának legtehetségesebbjei folyamatosan tapasztalhatják sikeres szakdolgozataik megvalósítását.

Deáki Imre, a Budapesti Húsipari Vállalat vezérigazgatója ugyanis céltudatosan, tervszerűen adja és adatja a vezetéshez vivő stafétát „feladat-botjait" a jó képességű és dinamikus fiatalok kezébe. S noha ennél a vállalatnál is önállóan választhatnak pályaműtémát a szerzőjelöltek, a gyár vezetői nem sajnálják a fáradságot, hogy konzultáljanak: kinek melyik fejlesztési feladat van leginkább a testéhez szabva, s hogy melyek a legégetőbb kérdések az üzemek és a termelés megszakítás nélküli újjászületésében. A „teher alatt nő a pálma" igazgatói elv és gyakorlat alapján a vállalat szakdolgozat-írói évről évre nehezebb feladatok megoldására vállalkoznak és örülnek erőfeszítésük eredményeinek.

A Budapesti Húsipari Vállalatnál a szakdolgozat-pályázat kezdeményezése előtt sem topogtak a bűvös körben a fiatal műszaki és közgazdasági diplomások. Éppen 30, harminc éven aluli mérnök, közgazdász és technikus dolgozik ma már vezetői vagy vezetőhelyettesi beosztásban.

A legsikeresebb pályaművek az idén először nyomtatott katalógus formájában is közkinccsé váltak. Felső szinten is érdemes lenne nyomon követni, mi valósul meg ezekből.

NYERGES ÁGNES

lazítja fel úgy, hogy azt a szín és forma mellett harmadik összetevőként használja. Hogy ez mennyire hozzátartozik képeihez, ott látjuk, ahol a két tényező egymáshoz való aránya nem kiegyensúlyozott, a szerkesztő szándék túlsúlyba kerülése plakátszerűséget eredményez. Így van ez barnafekete utcarészletén is, melynek nosztalgikus színhangulata ellentétben van az elhatároltságukban mereven jelentkező formákkal. Az emberi figura is mint dekoratív lehetőség foglalkoztatja. „Nő galambbal" c. falképe monumentális megfogalmazásával túlmegy a dekorativitáson, érzéseket fejez ki, és ébreszt a nézőben. Összegezve az elmondottakat, Gulás Zsuzsa kiállítása egy tehetséges, határozott művészi elvekkel rendelkező és azokat megvalósítani igyekvő művész jelentkezése.

Molnár Éva

A Győr-Sopron megyei Képzőművészeti Kiállítás

1961. december 3-án nyílt meg a győri Műcsarnokban a Győr-Sopron megyei képzőművészek gyűjteményes kiállítása. Tizenegyedszer állították ki legjobb műveiket a megye területén dolgozó festők, szobrászok és grafikusok, hogy számot adjanak eddigi fejlődésükről, művészetük legújabb állomásáról. A 27 kiállító művész mintegy 90 alkotása alapos képet adott a megye képzőművészeti életéről, az eleven és nagyon termékeny alkotói kedvről, ami — mint a kiállított művek is mutatták — néhány tartalmában és művészi megjelenítésében egyaránt kvalitásos, jó alkotásban jut kifejezésre.

A ma művészetének és művészeinek legnagyobb problémáját jelentő lázas keresés foglalkoztatja a kiállító művészeket is. A mondanivaló tartalmasabb és mélyebben igaz kifejezése és az adekvát művészi forma megtalálása — ezek a belső mozgatói. A művek azonban néha alul maradnak a jól megfogalmazott művészi cél mögött; a kiállítás néhány gyengébb alkotása is ezt bizonyítja.

A kiállítás, ha egészében nézzük, kiegyensúlyozott, harmonikus képet ad és megnyugtatással állíthatjuk, hogy a látottak alapján néhány művész biztató tehetsége teljesebb kibontakozást ígér. Így foglalhatnánk össze a teljes anyag láttán egységgé összeálló benyomásainkat: az élet és a természet szeretete, mely lágy lírával párosul, a szűkebb haza szeretete, a munkás vertikálisa mellett. Szinte önként adja a képszerkesztés új ötletét, a konstrukciót az a furcsa világ, melyet Tóvári Tóth Szeszgyárban c. vásznán megismerhetünk. A konstruktív felfogásban megfestett gyárudvar azonos értékű szerkezeti elemeivel egyenértékű az erőteljesen kontúrozott lila-sárga épület, a szürkésfehér nagy tároló társaságában és a kép felületébe erőteljesen belevágó hengeres csövek merész diagonálisa.

A kiállított képek sorában legnagyobb számmal tájképek szerepelnek. Külön említést érdemel Barabás László tehetséges fiatal festő Nyár címet viselő vászna. Teljes fényben úszó vízpart épülő hajókkal és szorgoskodó emberekkel, könnyedén és merészen felrakott vidám színek együttesében.

A gazdag festményanyag mellett a kismeretű kiállítóteremben kaptak elhelyezést Alexovics László terrakotta kisplasztikái is; egyik legszebb darabja a harmonikus mozgású, kecses, félméteres Szövőnő.

Még említhetnénk neveket a Győr-Sopron megyei képzőművészek őszi tárlatáról, akik tehetségükkel és sikereikkel figyelmet érdemelnek, mint Patay Éva, Joanovics István, vagy az impresszionisztikusan festő Molnár Szilárd, hogy csak a legjobbakat említsük. A tizenegyedik gyűjteményes kiállítás ékesen beszél az egyes művészek alkotótevékenységének sikeres továbbjutásáról és egészében is biztató képet ad a megye képzőművészeti életéről.

Soós Klára

Moldován István kiállítása

Moldován István képei, melyeket a Csók István Galériában láthattunk, valami egészen sajátságos visszakanyarodást mutatnak festőművészetünk körülbelül négy évtized előtt kirobbant forradalmi korszakához. Ez a korszak — ha úgy tetszik, a „magyar fauve"-isták idejének is nevezhetjük — a „Nyolcak" néven vonult be művészetünk történetébe, amelyben kétségtelenül jelentős szerepet játszott, ha az akkoriban annyit támadott és gúnyolt, de azóta már elpolgáriasult forradalmi irányzatnak legtöbb terméke felett alaposan el is járt az idő.

Ha frivolak akarnánk lenni, azt mondhatnók: ahogy a női divat ma szemmel láthatóan a század húszas éveinek divatjához, a férfidivat a múlt századvég viseletéhez

Bornemisza László
Przysnil mi sie Kazimierz

győződés őszinteségének benyomását sem kelti. Még kevésbé akkor, ha a festő — minden különösebb ok nélkül — még sztaniol, színespapír és lapkivágások felragasztásával is fokozni igyekszik a festői hatásokat és az „újszerűséget", amivel azonban megint csak a század elejének azóta túlhaladott kísérletezéseit idézi emlékezetünkbe.

Rokonszenves vonása persze Moldován István festészetének, hogy erősen érdekli és vonzza a munka világa, az a konstruktív mai élet, amely leginkább egy-egy, kohómunkásokat, halászokat, a nagyvárosi élet dinamikus jelenségeit („Aluljáró") ábrázoló, sok erővel megfestett képén jelentkezik. Mégis úgy érezzük: meg kellene keresnie festészetének új (és igazán új!) kiindulási pontját, hogy teljes őszinteséggel fejthesse ki hatását.

Grafikái között kellemesen tűntek fel a „Zöld táj", a „Fasor", a „Leányka", a „Vasút mentén" című lapok; annál kevésbé hihetünk azonban színes papírsávokkal tarkított „grafikáinak" művészi

Bornemisza László kiállítása

A kívülálló szemében az is rokonszenvessé teszi a festészetet, hogy nincsenek mítoszai. Írók hajlamosak arra, hogy munkájukról úgy beszéljenek, mint mágikus szertartásról, de a festők egyszerű és természetes emberek, akik megelégszenek azzal, hogy a kép szín, forma, kompozíció, nem világmegváltás, nem az emberi lét problémáinak végleges megoldása. Sőt legtöbbször művészetükről mint mesterségről beszélnek, kedvvel hangsúlyozva az anyag és technika szerepét, a manuális munka jelentőségét az alkotás folyamatában. S mindenekelőtt hűségüket az impresszióhoz, a természethez, az egyszerű dolgokhoz, amikhez mindenkinél közelebb állnak egy lépéssel. Picasso egy újságírónőnek adott interjújában a természet szerszámának nevezte magát, és arról beszélt, hogy csak a részletekben engedélyezett magának szabadságot a természettel szemben, mert tudta, hogy ő a gyöngébb legény.

Bornemisza képeinek varázsát ez az egyszerűség és természetesség, a benyomásokhoz való hűség adja elsősorban. Azt hiszem, hálából nevezi képeit vallomásoknak, hálából az örömért, amit egy öreg utca, egy színes arc, az asztalon véletlenül egymás mellé került tárgyak láttán érez. Képei nem egyszerűen a benyomás festői rögzítései, hanem a látvány, a tárgy keltette érzéseknek kifejezései is, vallomások és önvallomások egyszerre. Jelentőségüket ennek a kapcsolatnak érzelmi tartalma, gondolati feszültsége adja. Absztrakt kompozíciói is megőrzik a látvány ideáját, hiába tünteti el a realitás minden nyomát, az érzések és gondolatok, amiket a valóság ébresztett, bezáródnak a vászon négyszögébe, és ott élnek, akkor is, ha eredetük már nem észrevehető.

Annak a művésztípusnak, amit Bornemisza László képvisel, a művészet egy, az ember végtelen kifejezési lehetőségei közül. Tudják, hogy az egyszerűen és természetesen élő ember az élet számtalan felületén megtalálhatja önmagát, a saját életét élő ember boldogságát. Ezért sok kaland találkozik az életükben, amivel mindig őszintén azonosulnak, míg megtalálják az igazit. De festészetében fejeződhet ki legteljesebben a valóság szépségeit élvező, a miérteket és válaszokat kutató, játékos egyénisége. A hétköznapok festője, azokat a témákat szereti, amik a művészi alakítás és formálás előtt is magukban hordják a szépség igézetét, bizonyos hangulatok varázsát. Ezért nem széles skálájú a képek érzelmi tartalma, a festmények mögöttes világa nem túlzottan gazdag, a tragikum például hiányzik művészetéből. Ha Kosztolányira gondolunk, nevezhetjük felszínesnek is. „A mélység az irodalmi tolvajnyelv legsekélyesebb szava. Az igazi mélység a tengeréhez hasonló, melyet csak a felületen észlelünk vagy inkább sejtünk, a ragyogó felszínen, a türemlő, játékosan-illanó hullámokon, melyek roppant titkok fölött könnyedén gördülnek tova és dalolnak."

Kivételesen finom ízlése van, mert van önismerete. Ennek a művésztípusnak, melyről ejtettünk már szót — életét és művészetét látszólag az események véletlen alakulása irányítja, befolyásolja kedvezően vagy kedvezőtlenül, holott tulajdonképpen a véletlennek közül maga választja ki azt, amelyikre szüksége van. Tudatos művész, egyéniségének legharmonikusabb, s legtöbb festőiséget magában hordó vonásait hangsúlyozza művészetében, s a realitás látványai közül azokat válogatja ki, amikben ugyanez a harmónia rejtőzik. Önismeretéből és tudatosságából következik felkészültsége, a mesterség eszközeinek, technikáinak magabiztos ismerete, játékos élvezése.

Sík Csaba

Bornemisza László

AZ ÁLOM PEREMÉN

Bornemisza László Lengyelországi emlékeim című kiállításának megnyitójából, 1969. október 3-án, a Lengyel Kultúra Termében.

Bornemisza László sajátos festői eszközt teremtett a maga emlékezet-piktúrájához. Az emlékezés másként működik, mint a tárgyilagos tudomásulvétel: a tények rideg világát felváltja működése közben a mese megszépítő kedvessége, s ekként Bornemisza László képein az emlékek egymásra boruló színes felvételeiből a „valóság égi mása" lesz. Vessünk egy pillantást az emlékezőképesség munkájára: megyek például valamelyik lengyel város utcáján, megcsap a péküzletből kiáradó friss kenyérillat. Egyszeriben eltűnik a cégtáblás üzlet, s nyitott szemmel álmodni kezdek: gyermekkorom merül fel bennem, odahaza, a Székelyföldön, s látom, hogy Nagyanyám éppen most szedi ki a kemencéből a káposztalevélbe takart friss kenyeret. A nagyvárosi lengyel utca helyett a száldobosi kis nyári konyhában vagyok, s az ajtón kívül ott a baromfiudvar. Mindannyiunkkal megestek hasonló dolgok, s mi őszinte örömmel gyönyörködhetünk emlékezetünk tündéri játékában. Nos, Bornemisza László képei is ilyen módon emlékeznek Lengyelhonra. Nem kézzelfoghatóan erre vagy amarra a házra, térre, emberre, hanem inkább egy színre, mosolyra, boszorkányos zsúfoltságra, az ételek ízére, a barátság kézfogására. Sok-sok ideig nézhetjük egy-egy ké-

László Gyula: Művészekről, művészetről
Bp. Magvető 1978

pét, valóságos kirándulással ér fel, míg végére érünk a sok meglepetésnek, a sok látnivalónak. A képek bennünk is elindítják az emlékezést, aminek alaphangulatát a művész adja ugyan, de csak annyira, mint az előbb a kenyér illata, amely felidézte a gyermekkort...

...Bornemisza László először színhangulatot, színakkordot teremt vásznán. Ekkor még a kép egyetlen „témája" éppen csak ez a „szín-játék". Belső feszültséggel tele tasiszta képet látunk ilyenkor magunk előtt. Ezután kezdődik el a képpel való művészi játék, amelyben, hol a kép a „hunyó", hol a művész. Szinte kergetőznek egymással a fel-felvillanó ötletek, amelyeket a színhangulat emlékezése sugall, s néha villámgyorsan népesül be a felület: emlékek képei kerülnek a foltokba, a színek peremére, a sötét felületek szakadékaiba. Egyik felbukkanó emlékkép vonzza a másikat, s a festő – engedelmeskedik.

...az a mód, ahogyan egy-egy Bornemisza-kép létrejön, bennünk is lejátszódik minden áldott nap. Hogyan? Nos, az álom tudósai sok-sok megfigyelés után leírták, hogy miként keletkeznek a szender és az álom határán azok a képek, amelyekből útnak indul az alvás és az álom. Úgy mondják, hogy a lehunyt szem nem borítja feketébe agyunkat, hanem a szemhéjon átszűrődő fények, a kifáradt szem káprázása nyomán, a szem függönye mögött nagy színfoltok, úszkáló vonalak, pontok, amőbaként formát váltó tömegek nyüzsögnek, és álombeli eszmélésünk ezekből indítja az álomképet. A foltokból-színekből emberek, mezők, házak, felhők, alkonyi szobák támadnak, s a mozgás is emberi vagy más alakot ölt. Egyszóval ember voltunk egyik legősibb ereje átlelkesíti, értelmezi a fol-

tokat, akárcsak Leonardo festője, aki a redves falon csodásan alakuló kompozíciókat lát, avagy a felhőnéző, aki a gomolygó alakulatokban eleven lényeket sejt. Mindez az ősembernél kezdődött, aki a barlangok sziklafalainak szeszélyes domborzatába félelmes állatokat látott bele. Ekként értjük meg, hogy Bornemisza képei valóban olyanok, „mintha álomban látnók". Meggyőződésem, hogy minden igazán jó kép hatásának is efféle alapja van, de Bornemiszánál azt éljük át, amikor a színfoltok kezdenek megelevenedni, vagyis amikor a szenderből átring létünk az álomba . . .

„HIT AZ EMBERBEN"

Kovács Péter kiállításának megnyitása, Szombathelyen, 1975. április 11-én.

Kovács Péter a mai harmincévesek kiváló művésznemzedékének egyik értéke. Külön-külön egyéniségüket nem életkoruk azonossága kovácsolja egyetlen nemzedékké, hanem etikai magatartásuk tisztasága és az emberbe vetett hitük. Pedig olyan korban kezdték életüket, amelyben a festők elvont erőkötegekkel küszködtek, és ha emberhez nyúltak, igyekeztek megfeledkezni arról, hogy embert ábrázolnak, csak valami személytelen formai építményt vagy éppenséggel ipari formát láttak az élő emberben, nem pedig sorstársukat. Gyakran semleges területekre menekült e kor festője: redves házfalak, tájak és élettelen csendéletek nyugalma szolgált arra, hogy a színek, árnyalatok sejtelmes összhangját zavartalanul kutathassa. Menekülés volt ez a bizonytalanná vált valóságtól, menekülés attól, hogy önmagukkal szembenézzenek. Mintha kihalt volna a művészetből az ember, mintha valami idegen, korongfejekben végződő építmények járnának-kelnének a világban helyette, a reménytelen vízszintesek és függőlegesek falanszterébe száműzötten. Nos, Kovács Péterék nemzedékének megvolt a bátorsága, hogy a „modern"-nek vélt divat helyett újra felfedezze a maga szá-

1021

A képi felépítés funkciója Bornemisza László festészetében

Oppenheimer, a neves atomfizikus rendkívül nehéz egyensúlyi helyzetnek nevezi azt, amit a XX. század emberének fenn kell tartani a *dolgok felülete* és a *dolgok mélysége* között.

Bornemisza László festészete ezt a gondolatot juttatja eszünkbe. Képein a felszín részleteinek kavargásából alakul ki a mélyebb érvényű rend. Művészetének korszerűsége ebből adódik, mert a világ kuszaságaiból hámozza ki a törvényszerűt, képi világán helyreállítja relatív nyugalmi állapotát, és mint a fizika a mozgásban levő testek meghatározóját, a történést tudja képein az egymásrahatások eredőjeként meghatározni.

Bornemisza „mozgékony", friss színű képein felhasználja a modern festészet eredményeit. Ezekből különösen a formai vívmányokat hasznosítja. Főleg a tasizmus folttechnikája hat rá. Gazdag fantáziája számára indulást jelent egy folt, egy érdekes színtalálkozás. Hagyja csorogni a festéket, hogy aztán egy érdekes felületet továbbfejlesszen. Képein nyomon követhetjük azt a játékos örömöt, ahogy a véletlenből kibontja a törvényszerinti lényeget. Művein millió apró részletből jön létre az egész. A gazdag vegetatív burjánzás azonban nem idegenedik el, mert alkotója ismeri minden ágát-bogát és képes a nézővel is megláttatni.

A paránvok összefonódnak, együttesen adnak egy nagyobb egységet, s ez az újabb, a mikrolények összességéből létrejött forma megint összeáll több hozzá hasonlóval, így jön létre a kép egésze. A világ gazdagsága és bonyolultsága jelenik meg. Bornemisza világképe nem spekulatív, természettudományos tárgyilagossággal figyeli a jelenségeket. Hogy képén mégis művészi hőfokot tud teremteni, azt gondolati festészetének kvalitása és a látvány szépsége okozza.

Vásznain úgy építkezik, mint egykor a nagy katedrálisok, csak a művek szerkezetében a felfelé törekvő monumentalitást nála a reneszánsz természetes öröme váltja fel. Színei csengenek, vidáman harsognak, de a magányból ss tragédiákból kiáltanak. Elindulhatunk felfedezni univerzumának ezernyi részletét. Találhatunk derűs, sőt harsogó humorú részleteket, egészükben azonban őszinte, nyomorát, baját, elesettségét mutató emberekre bukkanunk. A képmutatókon csattan a gúny ostora, szenvtelenül ragadnak a vászonra mint a férgek, megnézni sincs időnk a csúszómászókat, mert a többi részlet szépsége elragad.

Szatírák lennének ezek a művek? Azok is, de sokkal többek! Moralista ihletésű öntörvényű alkotások, ahol egy különleges festői technika és a művész gazdag fantáziája szerencsésen ötvöződik egybe. Univerzumának mélységét a világ egyetemességének éreztetése és par excellence festőisége adja. Fintora, keserves grimasza, groteszksége nem embertelenedik el. Az idillikus harmóniát hazudó allűrök, érzelgős képek — egyszóval a polgári „látványpiktúra" — ellenében sokkal többet mondanak a világ ellentmondásait, az emberi világ furcsaságait nyíltan mutató alkotások. A színek összecsengő harmóniája disszonáns részletekből jön létre. Nem a szimmetria, hanem az ellenkezés, nem a nyugalom, de a szétfeszülés az, amiből létrejön a dolgok egyensúlya. Bár kisebb színvonalingadozást észrevehetünk, egészükben azonban ezek a művek egy nagy figyelmet érdemlő világot hirdetnek.

„A képzőművészetek klasszikus korszakaiban a festők és szobrászok nem elégedtek meg azzal, hogy a formákat és térviszonyokat elvont alakzatokba sűrítsék. Az Ember a művész számára nem volt csupán formaikérdés... (A kiemelés tőlem F. Z.). A festő nem utólag pingált a fogalomhoz illusztrációt. A közvetlenül testté váló szellemet elsődleges megjelenési formában festették le és vésték kőbe ezek a művészek. A könyvnyomtatás feltalálása óta azonban a Szó az összekötő kapocs a híd az emberek között. Az emberi lélek a Szóban sűrűsödik össze, kristályosodik ki..." — írja Balázs Béla a *Látható emberben*. A szavak kultúrája szerinte láthatatlanná tette az embert.

Úgy érezzük, a művészetek korszerűsége ma az ember megtestesítésében, láthatóvá tételében áll. Ez pedig a XX. században főleg értelmi irányú próbálkozás. A bartóki szellem és a modern természettudományos eredmények korában a művészetek már nem elégedhetnek meg a látvány utánzásában vagy köztudott igazságok illusztrálásával. A cél a világ, s vele az egyetemes ember megismerése, rendjének feltárása. Magából indul ki az ember, hogy a világot fedezze fel.

Bornemisza László festészetének legnagyobb ereje éppen ez a keresés a látható ember és a benne rejtőző univerzum megtalálására.

Furkó Zoltán

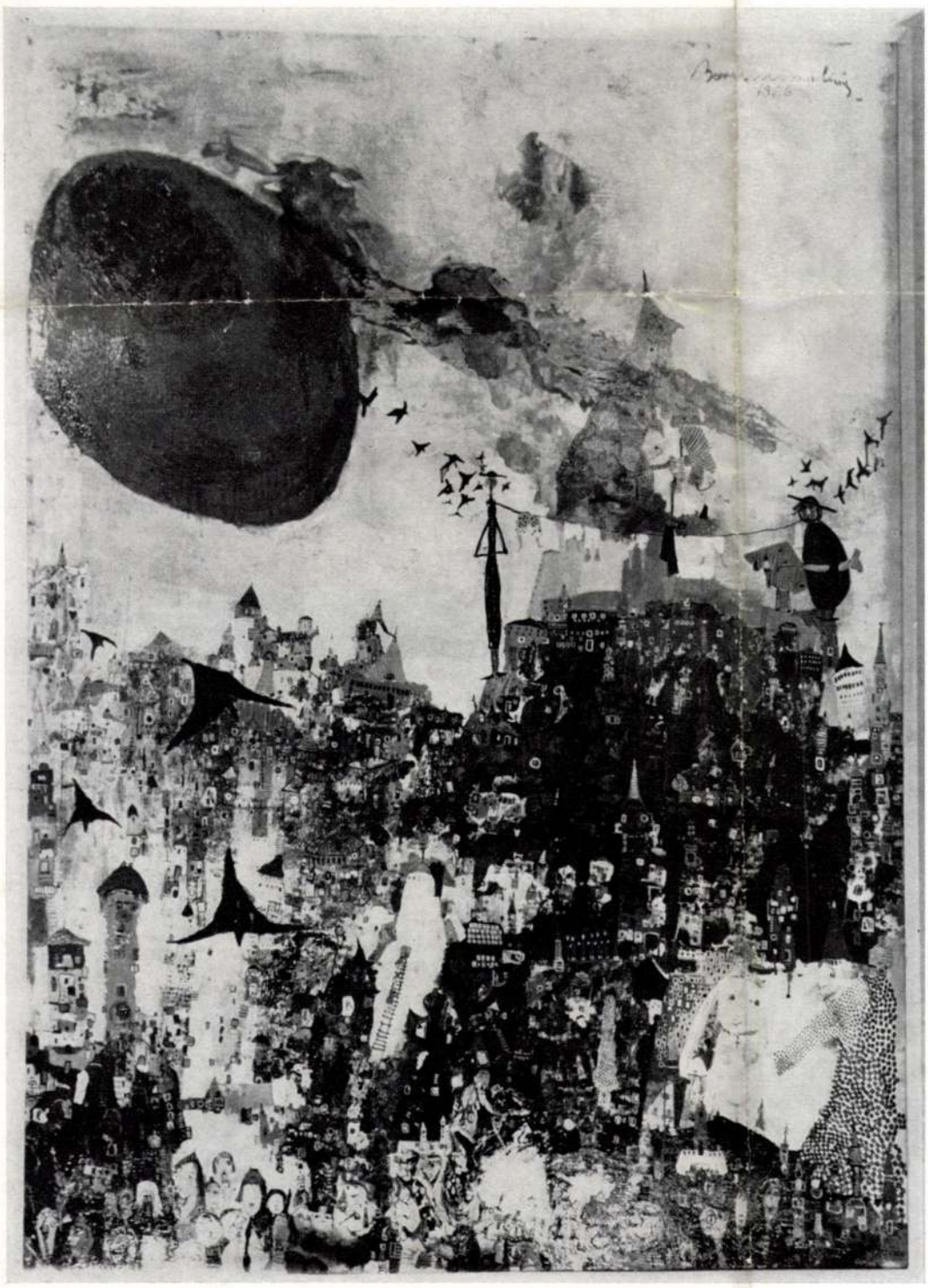

Foto: Németh Péter

Egy délután Rómában

MAGYAR ÉPÍTŐMŰVÉSZET
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

borús idők alatt elpusztult berendezésének és felszerelésének a pótlása az elmúlt években történt meg. A *veszprémi* Bakonyi Múzeum mellett 1935-ben felépített lakóház, Öcs község egyik kisnemesi házának a „*javított*" változata. Alaprajzi elrendezésében és formai alakításában azonban a közép-dunántúli — a nyugati magyar — füstös konyhás háztípus elfogadható és jól szemléltető példája. Napjainkban, az elmúlt években a *kiskunfélegyházi* Kiskun Múzeum udvarán 1960—61-ben elhelyezett szélmalom egyik legjelentősebb néprajzi — ipartörténeti — műemlékünk, helyesebben a már múzeumi kezelésben álló építészeti emlékünk. Az 1860-ban épült, és szerkezetében s részletmegoldásaiban is kiváló alkotás gondos lebontása, szakszerű konzerválása, újjáépítése és helyreállítása egyike a legjelentősebb muzeológiai munkánknak. Kecskemét szomszédságában, *Bugac* község határában épült fel az elmúlt évben (1966) a bugaci szabadtéri néprajzi gyűjtemény. Az egykor méltán nagy jelentőségű alföldi népi állattartás pásztorépítményei, a sajátos és archaikus jellegű *karám*, *szárnyék*, *enyhely*, *cserény* és tartozékaik lényegében rekonstrukciók. Az egykori leírások, adatok, ábrázolások és a korabeli fényképfelvételek alapján készült tervek elsősorban a kivitelezési munkálatok során, a helybeli építők hagyományos építőkészsége és gyakorlata alapján váltak hitelesnek is tekinthető alkotásokká.

A már több éves előkészítő munkálatok során, most valósul meg *Zalaegerszeg* városában, a Göcseji Múzeum szervezetében, az Ola-i vízimalom körüli területen a Göcseji szabadtéri néprajzi gyűjtemény. Az építés alatt álló gyűjtemény a tájilag és etnikailag is jelentős Göcsej, egyik legsajátosabb tájegységünk népi építészeti emlékeit, néprajzi jellegű műemlékeink változatos és jellemző együttesét zárt egységben, szabadtéri keretben mutatja be.

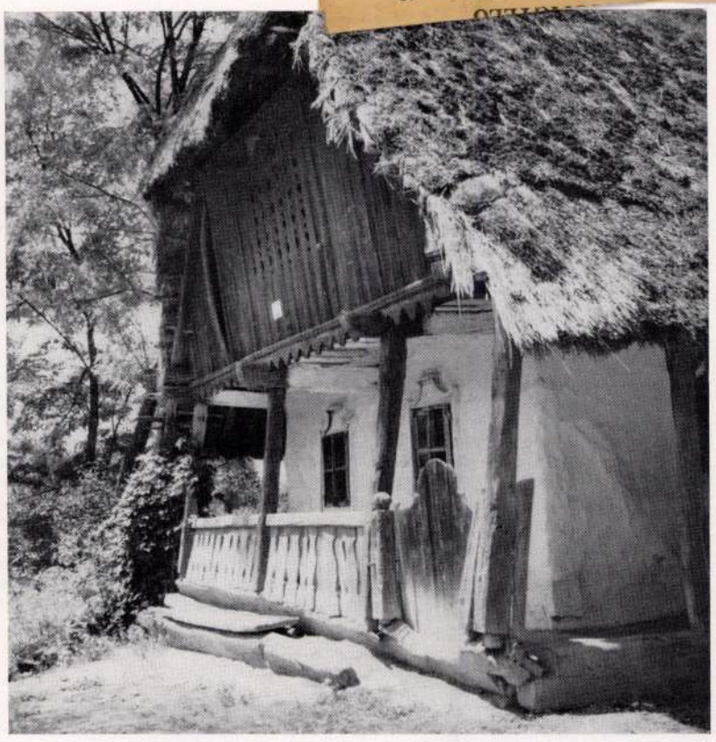

Utcai homlokzat

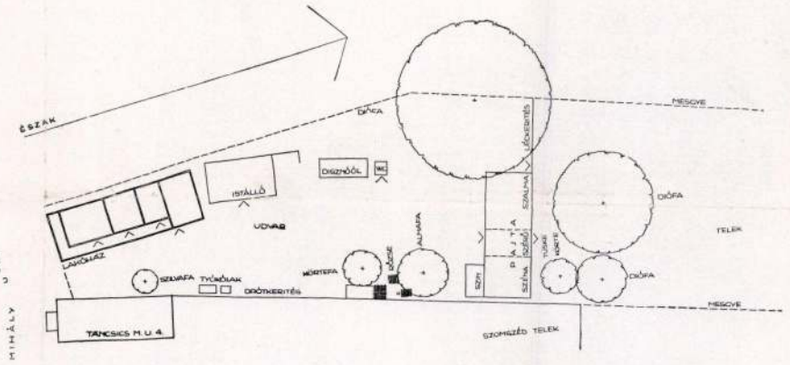

Muramenti lakóház és belsőség. Szentendre, Országos Szabadtéri Néprajzi Múzeum. Muraszemenyei paraszthá z

Tornácrészlet

A néprajztudomány és a műemlékvédelem jogos és sokirányú — muzeológiai és építészeti — igényeinek is megfelelően, még több helyen, az ország kisebb-nagyobb tájegységében jelentkeztek újabb igények, és indultak meg szervezési munkálatok. *Szombathelyen* Vas megyében, *Nyíregyházán* Szabolcs-Szatmár megyében, *Miskolcon* Borsod-Abaúj-Zemplén megyében jelentkező törekvések szervesen beletartoznak abba a nagy — országos — múzeumi hálózatba, mely a tervezett s a már megvalósulás alatt álló országos és a kisebb, a helyi, a regionális szabadtéri néprajzi gyűjtemények — múzeumok — összességét jelenti.

Az Országos Szabadtéri Néprajzi Múzeum — a Néprajzi Múzeum egyik osztályaként — hosszú, évtizedekig tartó előkészítés után *Szentendre* város északnyugati, erdős, ligetes, lankás területén valósul meg. A szervezési munkálatok alkalmával felmerülő elvi és gyakorlati kérdések folyamatos megoldása s a gyakorlati megvalósulás napjainkban érik be. Mindez egyúttal még azokra a szükségszerűen felmerülő és alapvető kérdésekre, kérdéscsoportra is jól rávilágít, amely a magyar szabadtéri néprajzi jellegű műemlékek, a népi építészeti emlékek munkálatait foglalja magában.

Az Országos Szabadtéri Néprajzi Múzeum — valamint a helyi, a kisebb, a regionális gyűjtemények szakmai igényei és munkálatai azonos feladatokat jelentenek, azonos muzeológiai törekvések megvalósítását igénylik. Ennek a nagy jelentőségű, sokoldalú és szerteágazó, de végső fokon egységes és azonos célkitűzési feladatnak egyik jelentős megoldása a szabadtéri néprajzi gyűjtemények — múzeumok — létesítése. Mindezek a feladatok és munkálatok egyúttal a magyar néprajzi jellegű műemlékek — a magyar népi építészeti alkotások — fokozottabb megbecsülését és megmentését is jelentik.

Dr. Vargha László

renc, Csanádi Imre, Nagy László költészetének létrejötte óta tulajdonképpen a magyar líra elengedhetetlen követelménye. Csak így lehet megérteni, hogy *Az álom kopár partjain, Az emlékező makadámút, A kiáltás*, az *Utolsó lélegzetvétel az ifjúságból, A mindennapok startjai* vagy a *Megindító szerelem* teljesítményéig eljutott. Úgy látszik, költői természetének a hosszabb költemények jobban megfelelnek; az említettek ugyanis mind negyven sornál nagyobb terjedelmű művek. Közülük is talán *Az emlékező makadámút* a legkifogástalanabb munka.

Az első sortól kezdve mintha azonnal rémekül fényképezett film kockái igéznék ránk a háborút:

Az emlékező makadámút tankot
görget álmában, átlőtt fejű katonák
masíroznak s végtelen géz csavarodik utánuk:
a holdfény, ólmeleg géppuskafészkek
szólítgatják kanyarban, csúzos kilométerkőnél,
faluvégen, s kikerüli, hányszor már, a rones
repülőgépet az úszkös, villogó fogú pilótával.

Végig széles, fölényes, biztoskezű az ábrázolás; Csukásnak itt minden sornál jól működik a reflexe; egyénisége, nyelvezete és az a sajátsága, ahogyan ő versben lélegzik és gondolkodik, végig teljes összhangban áll a vers megszakítatlan lefegyverző erejével. A látomás, már csak azért is, mivel a költő az út „emlékezetébe" vetíti ki a saját emlékeit — tiszta, súlyos és feledhetetlen. Bátran mondhatjuk: egyik legigazibb háborút idéző és elutasító versünk. *Az emlékező makadámút* Csukás költői erőfeszítéseinek tetőpontja, ahonnan — főként, ha a még említett féltucatnyi verset is mellétesszük — jó kilátás nyílik az ezután születendő Csukás-versekre.

TORNAI JÓZSEF

1021

Új igényű festészet

BORNEMISZA LÁSZLÓ MŰVÉSZETÉRŐL

Mint kiáltás a végtelenbe, a művészet át akarja hidalni az időt és a teret. Minél intenzívebb, annál nagyobb átütő ereje. Van valami közös, ami minden igazi alkotást jellemez: benne az embernek a világról alkotott képe tömörül, s őrzi a lét egyetemességét és folytonosságát.

Századunkra jellemző a nagy művészi egyéniségek előretörése. Nem új dolog ez, csak feltűnő. Ma, amikor az izmusok és iskolák oly elterjedtek, fontos ezt figyelembe venni.

Tudjuk, hogy a képzőművészet már nem elégszik meg csupán ábrázoló funkciókkal. Láttatni akarja a világot, nem pedig elmondani milyen. Megindult a harmóniák, kontrasztok, árnyalatok, — mesterségbeli problémák megoldásának sorozatos és célszerű keresése. A szín és a kompozíció, az egymásrahatás és egymásmellettiség legalább annyi lehetőséget ad, mint a zenei hangok variálása. Szétvált a figuratív és non figuratív művészet, ami furcsa és kényszermegoldásnak látszik. Szerencsés esetben egy életműben, szerves egészként jelentkezik ez a kétirányú keresés.

A magyar festészetben Gadányi Jenő és Vajda Lajos a természetben találta meg ennek az ellentétnek feloldását. Útjukat most eltérő festői alkattal és másként, de törekvéseikkel rokon módon járja Bornemisza László.

Bornemisza aprólékos gonddal készített művein a kor lelkét, embereinek belső világát kelti életre. Aktuális élményt, modern világképet, új eszközökkel próbál kifejezni. Képei erőteljesen motiválják a látványt, szinte a zsúfolásig telerakottak tárgyakkal, alakokkal. Az egyensúlyt a rajzosság, a körvonalak miniatűrszerű elválasztása adja. Fogva tarfja a XX. század ritmusa és hatalmas irama. A tárgyi valóság, a városiasság elidegenedése az embertől gyötrően kínozzák. A képek „izgatottságát" a színek harmóniája oldja fel. Klasszikus szépségük mintha az ember romlatlan egyszerűségéért áhítozna.

Egyre több gazdag faktúrájú képein az absztrakt elem. A folt-alakok ugyanazt a benyomást keltik, mint a képszerű ábrázolás. Ebben az esetben a „non-figuratív" erőszakolt megjelölés lenne. Forma, figura mindig van, csak ember, esetleg felismerhető tárgy hiányzik ezekről a művekről. Ugyanazt a lényeget keresi a művész, amit már a barlangrajzok is kifejeztek. Ma, amikor divatos dolog a táblaképfestészet válságáról beszélni, Bornemisza mesebeli, fura világa, csodás színösszecsendülései a gyanúját is eloszlatják a krízisnek. Szerencsés festői alkata poetikus álomlátását vizuális költeményekké nemesítette. Képeit úgy kell felfognunk, mint egy-egy költeményt. A vers különleges izgalmat keltő hatását, a katharzist, a megdöbbenést érezhetjük. Mint nagy költők verseit, ezeket a képeket is közel hozza az elemzés, a művek egyenkénti vallatása. Belső igazukat azonban egészükben, szavakkal ki-

KORTÁRS

mondhatatlan érzésekben, indulatokban és hangulatokban tolmácsolják.

A határtalan öröm, ami rajzainak csipkevonalát vezeti, a bánat, a magánosság, vagy a rátalálás amit azok kifejeznek, egyaránt sajátosságai festményeinek. Vallomás az emberről, aki teremtő vagy elesett, aki sokszor az általa létrehozott dolgok hálójába kerül. Mindaz az ellentét, ami a világban és ami bennünk van, gúnyos fintorokra készteti: a délolasz táj lármás sokasága, groteszk alakjai éppúgy, mint a skandinávok különös világa.

Bornemisza László nemzetközi méretekben is jelentős művészetet hozott létre. Sikerei szerte a világban ezt bizonyítják. Lengyelország, Finn- és Svédország közönsége befogadta és megszerette képeit. Nemrég Svédországban voltak nagysikerű kiállításai. Teddy Brunius az Uppsalai Egyetem professzora „a középeurópai kézműves tradíciókat" véli felfedezni képein: „Bornemisza László közvetlenül kötődik e hagyományokhoz. Festményei a festés szinte ünnepi örömétől fénylenek. Képfelületei zománcos ragyogásúak, belülről világítanak és erősen kontrasztosak. Így a képek sajátos valeurre tesznek szert, akár az ikonok vagy ékszerdobozok" — írja az esztétika professzora. Figyelemre méltóak Teddy Brunius szavai a festő egyéniségéről is: „Képeit látva, melyeken az eltorzított expresszív arcok, a naivan feltornyozott tájak, melyek végtelen csipkeszerű részletekben gazdagok, — Kokoschka, Chagall, Klee neve csillan meg előttünk. Ők korunk nagy mintaképei. Ez a felismerés mutat rá Bornemisza gyökereire, s az ő ismeretük alapozza meg képei kolorisztikus-expresszív egységbe történő összekapcsolását. Személyiségének motorja a művészetében megnyilvánuló nagy kombinatív képesség."

Bornemisza újabb képei harmonikusabbak, a megértő és együttérző szeretet vezeti ecsetjét. Művei a renaissance felszabadult érzéseit és örömét sugározzák. Egyre gyakoribb a szimbolikus elem, a kép valamilyen összefoglaló jelkép balladaszerű kibontása lesz. A létrehozó és alakító ember, a festő, kezében újjáalakulnak és új arcot kapnak a tárgyak, gazdagodik a világ. A teremtés öröme, a rejtélyek eloszlatása s a költészet és mese valóságfakasztó gyógyírja támad fel tiszta ragyogású képein. Univerzumának a pikareszk regény éppúgy elődje, mint Aba-Novák technikailag erősen elütő világa. S mintha Remenyik Zsigmond apokaliptikus világlátása is a mindig ... megítélni tudó embert.

FURKÓ ZOLTÁN

Korunk szobrai

(LABORCZ FERENC KIÁLLÍTÁSA A MŰCSARNOKBAN)

Munkás. Őt látom meg először. Nemcsak azért, mert a legnagyobb szobor, de mert az ablak felé fordultában odahúz szinte maga elé vallatni. Király a maga nemében, trónszéke meggörbített vas. Vallat és vall egyszerre. Hatalmas alak, nemcsak nagy. Terpesze — a két nyurga lábszár és a fordított „U" alakú forma melyen ül — egy lehető felpattanás archimédesi pontja. A szobor azonban statikus mű, ereje épp azon mérhető, hogy legyűrte s mintegy nyugalommá transzformálta a dinamikus erőt. Vagyis szublimálta a robbanó ösztön irtózatos feszülését. Szobrászati eszközökkel mégpedig: elkerülve a szobrászi pátosz olcsó s a politikai frázis hígító veszélyét. Ezért — épp ezért! — ez a szikár, ínas, nyúlánk és figyelmes alak — térdei fölött lebegő vas markában a munka felségjelvényeivel — ez a győző, aki az erőt nem mutatványos pózba, hanem teremtő gondolatokba kényszerítette, joggal tekinthető a munkásosztály plasztikai eszközökkel megfogalmazott jelképének.

A pátosz azonban — az elutasítottnak ellentéte — ennek a kohók, nagykalapácsok, martinkemencék hőjében szikárrá izzott férfinak a csontjába szorult vissza, onnan sütve ki osztálya igazát s a maga szikárságában megnemesedett mivoltát. Épület szinte! Csontok és csigolyák, ínak és ízületek kegyetlenül kemény szerkezetrendszerén épül fel ez az emberi mű; s ahogy testén egy gramm fölösleges hús, vagy zsír: szobrászi nyelvén sincs fölös szóbeszéd, elvethető frázis, pongyola cifrázat. Az archaikussal rokon, de idegességében modern alak modellációja oda tör — a szívós törzs kivájt gerincén, ka-

BORNEMISZA LÁSZLÓ (festő)

alföld

IRODALMI, MŰVELŐDÉSI ÉS KRITIKAI FOLYÓIRAT

LABÓ MAGDA KÖSZÖNTÉSE
JUHÁSZ BÉLA
RÓNAY LÁSZLÓ
SZÉKELYHIDI ÁGOSTON
ÍRÁSAI

GÖMÖRI GYÖRGY
PINTÉR LAJOS
TORNAI JÓZSEF VERSEI

MOCSÁR GÁBOR
ÖNÉLETÍRÁSÁBÓL

ERDŐDY GÁBOR
TÖRTÉNELMI ESSZÉJE
BATTHYÁNY LAJOSRÓL

SZOCIOGRÁFIA
TANYAI KOLLÉGIUMRÓL

HARMINCNYOLCADIK ÉVFOLYAM 1987/10

alföld

16 forint

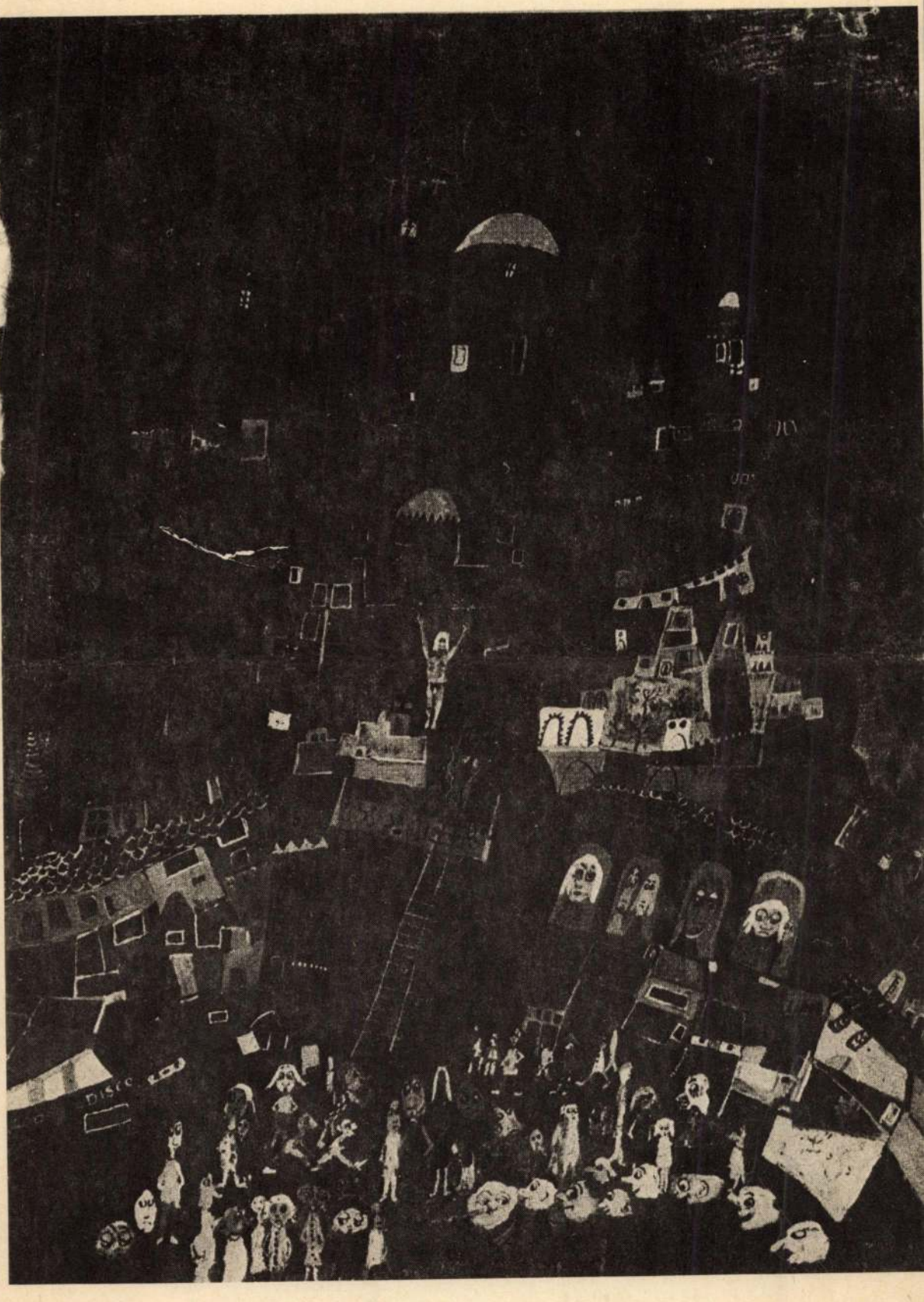
DISCO

Századunk barlangrajzai

BORNEMISZA LÁSZLÓ MŰVÉSZETÉRŐL

Bornemisza László karakteres piktúrájával mind idehaza, mind külföldön egyaránt kivívta a szakmai körök és a nagyközönség megbecsülését. Kortárs művészetünk idősebb korosztályához tartozik, 1910-ben született a Szabolcs megyei Tiszadada községben. Közép- és főiskolai tanulmányait Debrecenben és Budapesten végezte. Egészen fiatalon irodalommal foglalkozott, folyóiratot szerkesztett, amelyből utóbb a baloldali magyar értelmiség egyik legfontosabb orgánuma, a Kelet Népe nőtt ki. Közel harminc-esztendős, amikor végérvényesen a festészet mellett kötelezi el magát. Terveit, reményteljesen induló pályáját azonban durván kettészeli a második világháború, s így csak 1945-ben térhet vissza az áhított stafelájhoz. Alapító tagja a magyar művésztársadalmat demokratikus alapon tömörítő Képzőművészek Szabadszervezetének; gyakori szereplője az országos rendezvényeknek. Az ötvenes években – átmenetileg – felfüggeszti képzőművészeti tevékenységét: nem tud megbékélni a korszak uniformizáló művészeti elvárásaival. Egy ideig szűkebb pátriájának népművelési apparátusában dolgozik, később a megalakuló Képzőművészeti Alap szaktanácsadója lesz.

Első önálló kiállítására 1957-ben, a hódmezővásárhelyi Tornyai János Múzeumban került sor; ez a tárlat – s utána még egynéhány – a posztimpresszionista felfogás egyéni hangvételű, színvonalas követőjének mutatja. Dekoratív akvarellek, érzékeny tollrajzok, elmélyült portré- és tájábrázolások jellemzik ekkori palettáját, s egyfajta szintetizáló szándéka az irányzat lírai és konstruktív tendenciáinak.

Egyéni stílusa, amit kritikusai Brueghel, Bosch és Ensor művészetének modern változataként emlegetnek, a hatvanas évek első felében, nyugat-európai utazgatásai során alakult ki, s egycsapásra a magyar festészet élvonalába emelte. Azóta közel negyedszáz hazai és külföldi kiállítása volt; bemutatkozott többek között a világ művészeti életének olyan centrumaiban is, mint Párizs, Amszterdam, Köln, Firenze, Bázel és Los Angeles. 1964–65-ben a svéd kormány ösztöndíjával csaknem egy esztendőt töltött Skandináviában – itt aratta első nemzetközi sikereit. Új korszakának termését első ízben 1966-ban, a Kulturális Kapcsolatok Intézetében tárta a hazai nyilvánosság elé: – lényegében ettől a dátumtól számíthatjuk annak a Bornemisza Lászlónak a megjelenését, akit ma ismerünk.

Amit megvalósított, illetve napjainkra minden dimenziójában kibontott, az társtalanul áll a mai magyar piktúrában. Törekvései egyetlen ismert művészi kategóriába sem sorolhatóak be maradéktalanul. Mind szemléletmódja, mind festészetének tárgya, mondanivalója és előadásmódja olyan összetettséget mutat, ami csak az eredeti tehetségű alkotók sajátja. Képei a képzelet és a realitás ötvözetei – olyan látomások, melyekben az élmény, a fantázia, az emlékezet és a tárgyi valóság egyként szerephez jut. Ezek az elemek a képépítés során a szabad képzettársítások módjára *sajátos összefüggésekbe* kerülnek egymással, s olyan tematikai közeget indukálnak, amely maga is emlékezéssorokat, asszociációkat indít el. A képek hangulati-tartalmi egységét Bornemisza László egyéni

általánosabb érvényűvé válik: a felemás beérkezésből fakadó csalódás jelképe lesz. (A *Pál apostol* című vers zsidó–római párhuzama így válik magyar–amerikai párhuzammá és ezen keresztül életdilemmává.) Az utazás után fölerősödik a korábbi költői reakció: a fanyar belenyugvás, a keserű irónia és önirónia. A *Minden eladó* a költő szándéka szerint a személyes alkotói problémán keresztül mai valóságunk következő kérdésére is felhívja a figyelmet: ha a fiatal elégedetlen, és nagy tettekre, eszmékre, hitekre vágyik, ez akár csupán az életkorából is következhetne. De mit kezdjünk a nyugdíjkorhatárhoz egyre közeledő „fiataljainkkal", akik még nem felejtették el, hogy mi bajuk volt, mire vágytak, és mit akartak csinálni? Célszerű hasonlóan kritikus szellemben megfogalmazni a műbírálatot is: a döntő *alkotói* kérdés az, hogy tudják-e ők maguk igazán, mit akarnak kezdeni magukkal. Ha igen, akkor a versben úgyis előkerül minden lényeges kérdés, ami íróját a versen kívül foglalkoztatja, nem kell tehát azokra *külön* figyelni. Elég jól írni, a többi a vers dolga.

Úgy érzem, ezt a problémát érzékelve próbálja meg a költő utazásainak tapasztalatait felhasználni költészetének elmélyítésére. Amerika távlatot ad számára: odaátról jobban látszik Kelet-Európa. Hazatérve pedig tágabb összefüggésbe kerülnek a hazai dolgok: „S én tudom (Sokfelé jártam), / a világ is rothad, nemcsak Dánia" *(Hamlet vagyok)*. Ez a helyzetkép idáig rendben is volna, de hogyan tovább? Szentmihályi Szabó Péter Hamletjének monológjából éppen a „Lenni vagy nem lenni" kérdése hiányzik. Sokfelé járni nemcsak utazva lehet, de otthon ülve is. A költő a szabadság dilemmájából kiindulva törekszik tágítani költészetét a teljesebb emberi lét felé, de nem gondolja végig eléggé következetesen művészi lehetőségeit. Ezért kényszerűségből megtartott fanyar hangja nem jelent számomra olyan élményt, mint a költői célkitűzéshez teljes tudatossággal választott hasonlóan fanyar hang Parti Nagy Lajos vagy Kukorelly Endre esetében. És ahol igazán arra törekszik, hogy minden gondolat a versen belül értelmeződjék, tehát a szándékoltan lírátlan szöveg antiversként, ott meg néha azt érezni, hogy a létrejött mű nem *vers*, de nem is sikeres *antivers*, csupán: *nem jó vers*. Nemcsak az ő gondja, hanem minden bizonnyal kortársainak nagy részéé is, mi legyen a régi módon immár kifejezhetetlen költői érzékenységgel, lelkesedéssel, pátosszal. Szentmihályi Szabó Péter kötete arra példa, hogy ha elfojtja, szándékoltan pátoszmentessé alakítja át a költő a hangját, ez még nem feltétlenül jelenti a költészet hitelességének visszaszerzését. Igazán csak azok a versei tetszenek, melyekben a fenti művelet mégis sikerrel jár. (Pl.: *Mikor az ellentétek...*, *Mind, kik e házáért*, *Vers*, *Helyszíni közvetítés a pokolból*, *Mintha ünnep lenne* és leginkább: *Minden eladó*.)

Félreértés ne essék: nem a versek politikuma a zavaró, hanem a hatodik kötetes költőhöz képest túl gyakori alacsony művészi színvonal. És ha ezzel baj van, akkor baj van a politikummal is *a vers szempontjából*. A költői én kesereg ország-világ és a saját szürkeségén, de a vers sokszor nem emelkedik ki ebből a helyzetből, nem teremt tehát a szerző az adott világból olyan alkotást, mely épp a hétköznapiságból hozna létre ünnepit a műben. Ha a fanyar hang adott, akkor azzal. Nem a választott hang okoz problémát, hanem a szerzői szelekció. Nem mindegy, hogy a vers pusztán prózai vagy prózaiságában költői-e. A szürkeség és az elvágyódás alkotói szerepét éppen nem kétségbe vonva most már arra várnánk, hogy mélyebb, igazabb költői értéket teremtsen ebből a szürkeségből és elvágyódásból. Ez a bírálat a bátorságot leginkább a *Minden eladó* című kiváló költeményből meríti, ez alapján számon kérve a költőtől saját lehetőségeit. Ebben a szerző által is kiemelt, hiszen kötetcímadó versben, *Az ember tragédiáját* idéző hangon mondja az „Úr": „A te világodban, fiam, / minden eladó, / de időt nem vásárolhat senki." Az Ádám hangján vívódó költő pedig mintha már látná itt azt a mélységet, amelyet az olvasó csak elgondolni tud. *(Szépirodalmi)*

KÁROLYI CSABA

filozófiával átitatott *moralista alapállása*, a társadalmi jelenségek színét és fonákját egyaránt feltáró és minősítő *ironikus vénája* biztosítja, amely hol éles kritikai távolságtartásban, a negatívumok szenvedélyes leleplezésében, hol az emberi esendőségek játékos-humoros kipellengérezésében, illetve megbocsátó megértésében nyilvánul meg.

Ha vizionárius szemlélettel dúsított „ironikus kontextusának" a kortársi magyar művészetben nem is akad párja, modern festészetünk közelmúltjában felfedezhetjük elődeit és rokonait. Szociális érzékenysége, az erkölcsi értékek tartalmát nyomozó, illetve ezek ambivalens voltán eltöprengő filozófiája *Mednyánszky* filantropizmust és kiábrándultságot ötvöző világképében gyökeredzik; romantikus elvágyódásában *Gulácsy* álomvilágára ismerünk; a színek és formák érzelmi hatását merészen kiaknázó expresszionizmusa *Csontváry*ra emlékeztet.

Még közelebb jutunk egyéniségéhez, ha munkássága jellegét illetően az *egyetemes művészetben* keresünk analóg példákat. Három alkotó is szóba jön ilyen szempontból: *Brueghel, Hieronymus Bosch* és a századforduló nagy belga piktora, *James Ensor*. Közös vonásuk: koruk emberi valóságának hű visszatükrözése érdekében mindhárman – igaz, eltérő mértékben és arányokban – az ábrázolás szubjektíven eltúlzott, *groteszk eszközeihez* folyamodtak. A groteszk iránti vonzalom Bornemisza László művészetében is fellelhető, sokan, így *Németh Lajos* is, mesterünk legjellegzetesebb alapvonásának tartja. S valóban: bírálatának megfogalmazásában Bornemisza László gyakran alkalmaz groteszk, karikaturisztikus elemeket, amelyek képeinek hol tragikomikus, máskor határozottan tragikus végkicsengést adnak. Mégsem mernénk a keserűség prófétájának, a társadalom romlottságától megcsömörlött, s attól magát elkülönítő művésznek nevezni, mert érdes fanyarságában van egy jó adag *optimizmus* is: hisz abban, hogy kellő önismerettel és önkritikával, az intellektus intenzív üzembe helyezésével gyengeségeink egy része feltétlenül leküzdhető.

Bornemisza László képeinek tartalmi problematikája döntően az *ember és az ember által teremtett világ körül forog*. Korunk lelkiségét kívánja megmutatni – őszintén, kendőzetlenül. A mai ember belső világa izgatja, pontosabban e belső világ természete, azok az ellentmondások és szélsőségek, félelmek és szorongások, amelyek egyrészt rajtunk kívül álló, objektív okok, másrészt viszont a saját állhatatlanságunk, kishitűségünk, gyarlóságunk következményei. Mesterünk fájóan érzi át az ember és a tárgyi világ elidegenedését, az értékkategóriák viszonylagosságát, régi, bevált normák megsemmisülését vagy visszájára fordulását s a helyükbe lépő, magát újnak és demokratikusnak mondó erkölcsiség érthetetlen képlékenységét. A nagykapuk mellett nyíló kiskapukat, a klikkesedést és harácsolást, a társadalmi együttélés szabályainak ugyancsak szabados értelmezését. Úgy véli – és igen helyesen véli –, hogy a „modern kor életritmusa" nem jár feltétlenül együtt az erkölcs minőségének romlásával, az értelmetlen életvitellel, a kiszolgáltatottság érzésének eluralkodásával, s ha ez mégis így van, arról csak mi magunk tehetünk, mert nem vagyunk tudatában szerepünknek és lehetőségeinknek. Kérdező alapállásából adódik, hogy piktúrájában sosem a konkrét téma, hanem a feltett kérdést indokló *atmoszféra* érzékeltetése a legfontosabb; ezt megközelítendő és nyomatékosítandó, teremti meg önálló mitológiáját, amelynek a realitások irrealizálása éppúgy része, mint az emberi indulatok legmélyebbjére ásás.

A kifejezés intenzitása érdekében Bornemisza László a képelemek széles körét mozgósítja és szintetizálja. *Ugyanez áll a vizuális technikákra is*. Voltaképpen a hagyományos útikép átértelmezésével és megújításával, valamint a modern festészet formaeredményeinek találó kiaknázásával jutott el fejlődése mai fokára. Kiindulása mindig a tasiszta módon feldobott, a belső expressziót híven tolmácsoló színfolt – ez szabja meg a kép alaphangulatát; a továbbiakban az ilyetén létrejött közeget népesíti be aprólékos gonddal megrajzolt „mesefiguráival", akiknek különös kalandjaiban és gesztusaiban a maga

benyomásairól, véleményéről és kritikájáról vall. A kép hatásának alapja a két tényező egymásrahatása, illetve *összeolvadása:* a rajzos jelenetek lírai elevenséget, sajátos irritációt visznek a mögöttük feszülő színkontrasztokba, jótékonyan oldva azok drámaiságát, érzelmi patetikumát. Lényegében a figuratív és nonfiguratív egyfajta *egyesítési kísérletéről* van szó munkáiban, amely egyesítésben fontos szerepe van a középre exponált, centrális képszerkesztésnek, továbbá a formák és a kolorit összehangolásának. A Bornemisza-képen belül így felvillantott reális megfigyelések, expresszív látomások, konstruktív és absztrakt részletek feleselnek egymással, érzékletessé téve a szimbolikusnak tetsző mondanivalót, amely végül nem is szimbolikus, hisz *világos logikával* idézi fel egy-egy szituáció mibenlétét és a szituáció megoldásával kapcsolatos feladatainkat.

Bornemisza László – s ez is eredetiségének bizonyítéka – záros motívumkörrel dolgozik, ezt a motívumkört azonban hallatlan könnyedséggel és eleganciával tudja variálni és aktualizálni. Kombinatív képességeire már *Teddy Brunius,* az uppsalai egyetem esztétikaprofesszora is felfigyelt, aki sokféle nézőpontot és pikturális fogást egybemarkoló stílusában „a közép-európai kézműves tradíciók" felélesztését és folytatását vélte felfedezni. *„Festményei szinte ünnepi örömtől fénylenek. Képfelületei zománcos ragyogásúak, belülről világítanak, és erősen kontrasztosak. Így a képek sajátos valőrre tesznek szert, akár az ikonok vagy ékszerdobozok"* – írja. A megfigyelés szellemes és megfontolandó, mert a piktúra valaha valóban *képírás* volt, és Bornemisza László sokat megőrzött ebből a hagyományból. Sőt nemcsak megőrizte, hanem tovább is fejlesztette ezt a tradíciót, mert az ősi képírást az írásrajz, a *kalligráfia* felé közelítette, bár ennek az újabb keletű képzőművészeti irányzatnak – mint egyetlen más irányzatnak sem – nem lett kizárólagos híve.

Ami szimbolikus történéseinek „környezetét" illeti, többnyire mediterrán és északi motívumokkal operál: a délszakias hangulatokat erős, érzéki színekkel, a sárga, a narancs, a vörös bódító árnyalataival, valamint a formák izgatottságával és zsúfoltságával tolmácsolja; az északiakat hideg színekkel, a szürke, a kék, a kénsárga nagy felületeket átfogó zománcos ragyogásával, a formaelemek nyugalmasabb, puritánabb térbe helyezésével. *Típusalkotásaiban is hasonló megoldásokat követ.* A mediterrán vérmérséklet és az északi szemérmesség szembeállítása természetesen célzatos: a két ellentétes motívumkör, illetve a traktálás miként je *magatartásformákat* intonál, „életmodelleket" testesít meg. Ebben a konstellációban az itáliai vagy a skandináviai élmény elveszti lokális jelentőségét; az itt és ott tapasztaltaknak végső soron csak ihletőerejük van: ürügyet szolgáltatnak a művészi általánosításhoz. S mivel Bornemisza László, mint bizonyítani próbáltuk, ténylegesen általánosít, aligha kétséges, hogy korunk sorskérdéseit taglalva a jelenkori magyar társadalmat is górcsöve alá helyezi.

Íme, a „nemzeti" és az „egyetemes" ilyen úton-módon is találkozhat a művészetben!

TASNÁDI ATTILA

A LENGYEL KULTÚRA RENDEZÉSÉBEN

FESTMÉNY

1. Przysnil mi sie Kazimierz, olaj
2. Matylda, olaj
3. Matylda és nagymamája Varsóban, olaj
4. Matylda társbérlője, olaj pasztell
5. Kazimierz I., olaj
6. Kazimierz II., olaj
7. Kazimierz III., olaj
8. Kazimierz IV., színes tus
9. Kazimierz V., színes tus
10. Kazimierzi processió, színes tus
11. Lány a kazimierzi kawiarnából, olaj
12. Lublini külváros, színes tus
13. Lublini pék, olaj
14. Varsó, színes tus pasztell
15. Varsói külváros, színes tus
16. Varsói lány, olaj
17. Krakkói részlet, olaj
18. Naleczowi ház, olaj
19. Portré M. J.-ről, olaj
20. Lányportré, olaj
21. Annusa Szilveszterkor, olaj
22. Zenon Kononowich, olaj
23. Női portré I., olaj
24. Női portré II., olaj
25. Öreg hölgy kalapban, olaj
26. Női fej, színes tus
27. Lengyel lány, színes tus
28. Mary az egzisztencialista, olaj
29. Zöld akt, olaj
30. Vázlat K. Kotowich-ról, olaj
31. Öreg lengyel, olaj
32. Sopot, olaj
33. Csendélet, olaj
34. Kötéltánc, olaj
35. Lány egy kawiarnából, olaj
36. Kompozíció I., olaj
37. Kompozíció II., olaj
38. Kompozíció III., olaj
39. Kompozíció IV., olaj
40. Kompozíció V., olaj
41. Kompozíció VI., színes tus

GRAFIKA

42. Gdansk, tus
43. Gdanski hajóács, tus
44. Gdanski munkás, tus
45. Lublini részlet I., tus
46. Lublini részlet II., tus
47. Lublini részlet III., tus
48. A Krakkói Kapu Lublinban, tus
49. Lublini háztetők, tus
50. Egy revizor Lublinból, tus
51. Varsói lány, tus
52. Visztula-part, tus
53. Naleczow I., tus
54. Naleczow II., tus
55. Naleczow III., tus
56. Kazimierz, tus
57. Lányportré, tus
58. K. J. portréja, tus
59. Portré, tus
60. Táncoló, tus
61. Ülő fiú, tus
62. Beszélgetők, tus
63. Koczak, tus
64. Utcán, tus
65. Interieur, tus
66. Önarckép, szén

Művészünk ösztönös hevülettel dolgozik, termékeny emócióit azonban a tudat alatt erős intellektus irányítja; ez biztosítja kompozícióinak tömörségét és szilárdságát. Miként a formák egymáshoz-építésében, úgy színkezelésében is sűrít, tömörít, felfokoz. A pasztózusan fölrakott élénk színfoltok szenvedélyesen ütköznek össze, harsányan birkóznak egymással, feszültséget teremtve a képsíkon. Munkáinak összhatása mégis mindig harmónikus, mert tónusok gazdag skálája veszi körül a kiugró erős színfoltokat, s leszigonyozza, lecsendesíti őket, ami által a bennük megörökült érzelmi viharzás jóleső élménnyé oldódik föl a néző szemében. Következetesen haladva a természeti látvány mind erősebb átalakítása, átköltése, a mind tömörebb szerkesztés útján, Bornemisza László végül eljutott az absztrakt formálásig. Nonfiguratív képeinek a többször említett érzelmi telítettség ad tartalmat, ez emeli őket a szokványos, csupán dekoratív célzatú színkompozíciók fölé. S itt, árnyalatgazdag absztrakt munkáinál, érdekes módon erősebb hangsúlyt kap a tudatos, latolgató építésmód, frappánsan tanúsítva: aki komolyan veszi a tárgytalan festészetet, tehát nem üres játékot űz eszközeivel, nem is törekszik, zsonglőr módján tetszetős hatásokra, az a művész még oly elvont koncepcióit is csupán szigorú logikai megfontolások segítségével érlelheti jelentős művekké.

Külön kell szólnunk e sokoldalú művész emberábrázolásáról. Régebbi, realista szellemű portréi mélyenlátó pszichológusra vallanak. Ez az út azonban nem elégítette ki Bornemisza Lászlót. Izgatott, túlfűtött lelkületű emberképeket kezdett festeni, mígnem legújabban értékes módon gazdagodott művészetének ez az ágazata. A jellegzetes vonásoknak a karikatúra határáig közelítő átírásával elmélyítette a lélektani ábrázolás egyéni módszerét, majd nyugalmas hatású, dekoratív fejek sorozatát készítette. Különösen vonzóak asszony-fejei, amelyek lefokozott szürkés tónusukkal és a tompa árnyalatok közé ékelt üde, vidáman villanó vörösek, kékek és sárgák derűs harmóniájával hívnak magukhoz. Ezek a melankólikus lírai vallomások talán a legtisztábban mutatják Bornemisza László kifinomult szín-ízlését és kiváló érzékét az anyagszerűségek jelzése dolgában.

A fiatalos lendülettel, mindig újat kereső frissességgel és a valóban maradandóhoz óhatatlanul szükséges műgonddal alkotó művész ecsetjének erényeit kiválóan szemlélteti lengyelországi útjának termése. Nem idegenként járta a visztulaparti szép tájakat. Festői tanulmányait ugyanis itt kezdte, ismerősként üdvözölte Krakkó, Varsó-Óváros, Lublin és a lengyel Barbizon: Kazimierz patinás utcáit, régi barátokkal fogott kezet és megértő közönségnek mutatta be alkotásait. Magyar szemmel nézte a történelmi múltú városokat és szeretettel, sokszor meseszerűen romantikus ihlettel örökítette meg ottani élményeit. Képeinek mindegyike bensőséges vallomás népeink évszázados testvériségéről, amely a közös cél, a szocializmus építésének napjaiban nyert igazán mélyenszántó jelentőséget.

Artner Tivadar

ÁRA: 2 Ft

F. k.: Lengyel Kultúra, Budapest. — 61 — 8720-689/4 - Révai-nyomda, Budapest

Lengyelországi vallomások

Borowski

Budapest, 1962

Soha elevenebb és gyümölcsözőbb nem volt még a két testvéri nép, a lengyel és a magyar kulturális érintkezése, mint napjainkban. S ez nem csupán a rendezvények sokaságában, azok magasabb művészi színvonalában mutatkozik meg, hanem mindenekelőtt abban, hogy legfőbb céljuk az egymás alaposabb és sokoldalúbb megismerése, s ezáltal egy újtartalmú és elmélyültebb barátság kiépítése. Ez alkalommal egy magyar festő lengyelországi útjának eredményeit ismerjük meg, aki művészi benyomásait örökítette meg útiképeiben.

BORNEMISZA LÁSZLÓ

szereti képeit vallomásoknak nevezni, — nagyon találóan, mert vérbeli lírikus. Fordulatokban változatos életútja során, mielőtt teljesen a színek művészetének szentelte volna magát, egy ideig mint költő működött. Jelentős irodalmi sikerek után cserélte ecsetre a tollat, de azután is poéta maradt, mert a világról való mondandója erősen szubjektív. Festői vallomásai szuggesztívek, komponálásmódja és színkezelése merészen újszerű, stílusa a formaalakítás belső logikája szerint felöleli a legfontosabb modern művészeti irányzatokat az expresszionizmustól az absztrakcióig.

Ihletője mindig a látható világ, munkamódszere expresszív: a képzeletét fölajzó élményekről legföljebb néhány kusza vonalú rajzot készít, nem kiérlelésre váró vázlatokat, hanem csupán emlékezetet segítő jegyzeteket a látvány költői újrateremtéséhez. Önálló grafikáinak különös varázst kölcsönöz a balladai vonalstílus, amely csak a legfontosabb részleteket láttatja, sejtelmes vízióvá nemesítve az ihlető motívumot. A vaskos és a leheletnyi vékonyságú kontúrok, közbül a puha szürkés foltokkal — nem a megformálás külsőségei, hanem a képi beszéd szelleme révén — a kínai és a japán mesterek gyöngéden érzékeny, poétikus atmoszférát árasztó ecsetjárását juttatja eszünkbe.

Grafikáiban az elhagyás felettébb kiművelt érzékét kívánó módszerével másítja meg, emeli művészi magaslatra a köznapi valóság képeit, — festményei viszont a sűrítő összevonás és a merész fölfokozás alkotófolyamatának pregnáns példái. Bornemisza László szubjektív önkénnyel bánik a vizuális élményanyaggal. A városok utcáit járva temérdek jellegzetes motívumot gyűjt magába, hogy belőlük majd újfajta képépítményeket szerkesszen, amelyeknek nincs másuk a való világban, mégis, — a művészi sűrítés természete szerint — minden naturális ábrázolásnál erőteljesebben rögzítik az alkotásra serkentő látványok hangulatát és képi, szerkezeti jellemét.

Borsemiszra László

festő

Egerben a Rudnay Gyula teremben rendezte tárlatát Borsemiszra László. 03.14-3 G.

—: Kiállítási naptár

Művészet, 1974 március -48 oldal.

MDK.

Bornemissza Géza
festő

Képeit bemutatta a tárlaton.

Pogány Ö. Gábor: A Várospatak galéria
Művészet, 1968. július - 22 kép.

Bosnemissza László

festő

M.DK.

A kép csarnok pécsi fiókjá-
ban venderett kiállítást.

— : —

Művészet, 1969. cépnles – 7 lap (hir)

Bornemissza Károly
festő

Szegeden a Gulácsy Lajos Terem -
ben volt Bornemissza Károly
festőművészi kiállítása.

-----:Kiállitási naptár.
Művészet, 1976. március - 48.oldal.

Bornemisza László
festő

M.D.V.

Szombathelyen tartott tárlatot

—: Flírek
Művészet, 1964. január - 47 lap

M.D.

Bornemisza László
festő

A megedi Képcsarnok Vállalat
rendede tárlatát.
11.17 - 12.01

Kiállítások: 1967. november - december
8
Művészet, 1967. december - 47 kep

Bornemissza László

festő

M.D.K.

Méltatás.

Riportos: Franciaországban lakó képzőművészek kiállítása. IX. ker.-i tanács v.b + Hazafias Népfront IX. ker.-i bizottsága szervezésében

Művészet, 1960. október. – 41 kép.

Ráday u. 5
(Sfinxi klub)

Bornemissza László
festő

M.D.K.

A józsefvárosi Művelődési
Hában nyílt meg kiállítása.

Kiállítások – 39 lap

Művészet, 1960. augusztus.

M.D.K.

Bornemissza László

festő

Január utolsó napjaiban
nyílt meg kiállítása a Svéd-
országi Uppsalában.

—: Magyar Kultúra Külföldön
Élet és Irodalom, 1966. febr. 5 - 6 lap

Bornemissza László

A miskolci Szőnyi István Teremben 1972. III. 17-IV. 1. közötti időre kiállitását jelzi a "kiállitási naptár".

Műgyüjtő, 1972. 1. sz.

Bornemisza László

Írószájjal

A könyvhét minden bizonnyal legfürgébb kiadványa az *Írószájjal 1995. június*. A mai árakhoz képest olcsó, alig ötvenoldalas füzet a *Kossuth Könyvkiadó Írószemmel 1995* című, hosszú kihagyás után újjászülető publicisztikagyűjteményt népszerűsíti, de nem pusztán reklám. Meglepetést szerez már maga a gesztus is: *írók, fontos a véleményetek, szükség van rátok, azért fordulunk körkérdéssel hozzátok*. Az is meglepetés, hogy ki a fontos, a megkérdezendő író ma Magyarországon. Ám ennél is nagyobb meglepetés, hogy ez a közírókkal, esztétákkal, politológusokkal kevert költő-író társaság némely képviselője csak magáért sír. A józan párbeszédhez legalább alapvető kérdésekben egyet kellene érteni, mindenekelőtt abban, hogy az elmúlt öt év – a gazdasági nehézségek ellenére is – pozitív változásokat hozott az ország életébe. Ha a függetlenség, a parlamentáris demokrácia megteremtése *„nem megkérdőjelezhetetlenül, hanem megkérdőjelezhetően pozitív változás" (Szilágyi* Ákos), ha csak annyi történt, hogy *„öt évvel idősebb lett Magyarország" (Bodor* Pál), ha *„az elmúlt öt esztendő egyetlen pozitívuma, hogy nincs megkérdőjelezhetetlen változás" (Lengyel* László), ha az öt év csak arra volt jó, hogy *„a nép rájött, hogy ugyanolyan a pártállam, mint a régi, csak többpártállam" (Mezei* András), akkor nehéz lesz miről eszmét cserélni. Még akkor se, ha közíróink egy-egy bon mot-ért eladják a lelküket, és nem mindig kell komolyan venni a sziporkázónak szánt eszmefuttatásokat.

Ha senki sem száll magába, és nem töpreng el azon, jól élt-e a demokrácia legnagyobb vívmányával, a sajtószabadsággal, ha lassan visszasírják *Aczél* elvtárs nagyvonalú kultúrpolitikáját, aligha jutunk messzire, aligha kezdhető párbeszéd az olvasóval. Csak abban bízhatunk, amit Mezei András mond: *„az írónak egy válságos helyzet talán még jó is."* Talán az irodalom és a kultúra tragikusnak mondott helyzetében lesz idő gondolkodásra, önvizsgálatra és számvetésre. És így az olvasók visszahódítására is.

(osztovits)

Tanúk az esőben

Nem tudom, más hogy van vele, engem mindig viszolygás fog el, ha vitás ügyekben az *ellenfelek* hozakodnak elő a maguk *„megfellebbezhetetlen"* igazával. Amilyen ellenérzésekkel fogadtam *Bánó* Andrásék nyomtatásban közreadott megnyilatkozásait az 1992. október 23-i, Kossuth téri történések *(Göncz* Árpád kifütyülése) televíziós tudósításával kapcsolatban, olyan vonakodva vettem kézbe a hírhedt ügy miatt perbe fogott (és a pert elvesztő) *Varga* Domokos György friss kötetét, *A váratlan tanút*, amelyben a szerző minden létező dokumentumot összegyűjtve, egymás mellé illesztve s értelmezve azt a nézetét fejti ki ismét, amit 1993 júliusában a *Pesti Hírlapban* már közzétett, és amiért az egykori *Egyenleg* és a mai *Objektív* főszerkesztője rágalmazási pert indított ellene, hogy tudniillik szerinte az elhíresült füttykoncertről helyszíni közvetítést adó televíziósok, *„Bánó Andrásék vastagon csaltak"*. A váratlan tanú, „kit" Varga Domokos György könyvének címében ígér, *az eső*, mely egyre jobban verte '92 október 23-án az *Országház* előtt összegyűlt, pfujozó és hallgató embereket. A nemzetközi vizsgálatnak is alávetett televíziós képsorok valódiságát és sorrendjét tehát – Varga Domokos György szerint – a csukott és kinyitott esernyők látványa dönti el.

Mennyivel jobb volna – tűnődöm –, ha egy független, elfogulatlan személy végezné el végre az „oknyomozást" az egyszeri esetnél jóval messzebbre, a televíziós hírszolgáltatás szavahihetőségére vagy hiteltelenségére rávilágító vitában! Hát nem érti meg mifelénk senki sem, hogy az igazságot csakis a párt-, az egzisztenciális-, az anyagi érdekek fölé emelkedve lehet kideríteni, bármily kusza s maszatos legyen is az? Hát nem érti meg mifelénk még a politikába, közéletiségbe, hivatalnoki felelősségbe belekóstolt ember se, hogy az igazság felfedésére aligha vállakozhat az, aki *„nem ígér elfogulatlanságot"?* Hogy a mindenkori manipulátoroknak tesz szívességet, aki önmaga előtérbe állításával elkomolytalankodja a tényeket és az érveket? (Varga Domokos György könyvében számos fotó szerepel. A legnagyobb a szerzőt ábrázolja egy macska társaságában. A kép alatt az ajánlás: *„Csaposnak, aki nem hisz az igazságban, mégis szereti."* Lehet, hogy a macskát hívják Csaposnak, és az egész kiadvány e csíkos cica kedvéért készült?)

Miközben pedig e szomorú kérdések dörömbölnek az ember agyában, újabb *televíziós ügyek* vannak születőben. Csak most nem a Kossuth tér a helyszín, hanem a Szabadság tér, vagy a híres egyetemi épület, a Gólyavár, nem október 23-ra emlékeznek *a vitathatóan összeillesztett képsorok*, hanem Trianon-évfordulójára vagy az egyetemi autonómiát semmibe vevő miniszteriális intézkedésekre. És nincs, aki egyértelműen kiderítené a számunkra, *hol, mikor* és főleg *miért* ügyeskednek a televíziósok.

(lőcsei)

A Magyar Nemzet galériája

A maga csendes, nobilis módján, ahogyan életésnapján eltávozott Bornemisza László fe összejöveteleket, a semmitmondó találkozókat alakja, karakteres feje szinte észrevétlenül tű lyen visszafogott volt viselkedésében, megjele lönleges volt, mint művész. Művészeti tanulmá ismert történelmi körülmények szakították me lált rá saját kifejezési formájára. Olaszország alkotó fantáziáját, és erősítették meg választ nagy sikereit nem a hazai pályán aratta, hanen róiskolák" szabályai ismeretlenek voltak. Fest keretekbe, így nem kell csodálkoznunk, hogy é költők és az elfogulatlan szemlélők, mint a m álombéli kézműveshagyományt idéznek. Zsebó ja, aki a keresztségben Lázár Ervintől a Lumik dója álomvilágának, számos kompozícióján tal

életét is élte, nyolcvanötödik szüstőművész. Sose kereste a zajos , így hosszú betegsége alatt finom nt el művészeti életünkből. Amiésében, annyira jellegzetes, küyait a háború, kibontakozását az g, így csak a hatvanas években taútja, élményei szabadították fel ott útjának helyességében. Igazi világszerte, ahol az itthoni „ugészete nem illeszkedett az ismert rtékeit előbb ismerték fel az írók, üvészkollégák. Képei sosem volt, raszemű, nyakigláb kislányalakki nevet kapta, titokzatos uralkoálkozunk vele.

Az MDF cipője

Lilliput államban sok év óta két politikai tábor küzd szenvedélyesen egymással – tudjuk Swift Gulliverjéből. Az egyik párt alacsony cipősarkot visel, a másik magasat. A magas sarkúak a régi rendszer hívei, de a király inkább az alacsony sarkúakat alkalmazza a kormányzatban, minden állást velük tölt be. A két párt annyira gyűlöli egymást ezen sarkalatos elvi különbség miatt, hogy nem ülnek egy asztalhoz, nem állnak szóba egymással.

Hazai pártalakulataink nem ilyen egyszerűek, mert állapotainkat nem a kétpárt rendszer határozza meg, hanem parlamentünkben hat párt képviseli a szavazókat. Világnézeti alapon mégis két részre lehet osztani a politikai tabellát, az egyik oldalon helyezkednek el a nemzeti, keresztény, reformkonzervatív erők, a másikon a szocialista, liberális, szociáldemokrata érzületűek. Az alacsony sarkúak és a magas sarkúak. Nem szívelik egymást, akárcsak Lilliputban.

A napokban hozták nyilvánosságra (Magyar Nemzet, 1995. június 2.) az MDF cselekvési programját *Szövetség Magyarországért* címmel. A bevezető a jelenlegi helyzet éles kritikáját fogalmazza meg, s hangsúlyozza „most dől el, hogy Magyarországon egy új reneszánsz bontakozik-e ki, vagy a folyamatos vergődés, leszakadás, lesüllyedés lesz-e a sorsunk". Az I. pontban a rendszerváltozás nehezét végrehajtó Antall–Boross kormány eredményeit foglalja össze, s rámutat az elkövetett hibákra, a nehézségek lekűzdésének hiányosságaira. A II. pont megfogalmazza az MDF viszonyát a többi párthoz, ellenzékihez és kormányon lévőhöz, és kifejti a pártszövetség kialakításának lehetőségét a három másik ellenzéki párttal, sőt az MSZP-ben és az SZDSZ-ben lévő nemzeti értékrendű politikusokkal is. A III. pontban önmagát néppártként határozza meg és elsődleges céját a magyar társadalom élő és egymást követő nemzedékei anyagi és szellemi létfeltételeinek jobbításában jelöli ki. A IV. pont röviden megfogalmazza átfogó programjának legfőbb elemeit, amelyeket a következő választásokon, mint kormányzati cselekvési tennivalókat állít majd a közvélemény elé. „E program minden elemének ahhoz a stratégiai célhoz kell igazodnia, amit az európai integrációhoz való csatlakozásunk és a magyarság fölemelkedésének szándéka fejez ki." – olvasható a közleményben. Az V. pont sorra veszi a rendszerváltozás folyamatának súlyos ellentmondásait, felvázolja azok feloldásának módozatait és szövetséget ajánl mindenkinek, „aki személyes sorsa jobbrafordulását Magyarország felemelkedésétől reméli".

Milyen politikai párt tehát a Magyar Demokrata Fórum? A filozófus Kornis Gyula szerint az elvek oldaláról megközelítve kétféle párttípust lehet megkülönböztetni. Az egyik bizonyos eszményeket akar megvalósítani, ezért az elvekre különösen nagy súlyt fektet: *ez a világnézeti vagy programpárt*. A másikban, bár valamely elv talaján sarjadt ki, később az elv elhomályosult, aktualitását elvesztette, azonban a pártszervezet történelmileg fennmaradt, s a párt az adott történelmi helyzethez mérten mindig rugalmasan foglal állást: *ez a történelmi párt*. A világnézeti pártok közé kell sorolni a különféle keresztény illetve a szociáldemokrata, szocialista, végső soron a kommunista pártokat. A történelmi pártok csak az évszázados demokráciákban ismerhetők fel, mint az angol toryk és whigek, később liberálisok majd munkáspártiak, valamint az amerikai republikánusok és demokraták. A Kornis-féle megkülönböztetés ott sántít egy kicsit, hogy a kontinentális Európában valójában az egyetelen történei párt a szociáldemokrata, szocialista párt (Franciaországban, Németországban, Olaszországban), hacsak a német CDU-t nem tekintjük a Centrum párt utódjának. Ilyen alapon nálunk is csak a szociáldemokrata pártot lehetne ilyennek minősíteni, ha ma egyáltalán lenne. Erőszakot tennénk a valóságon, ha a KDNP-t a dualizmus kori Zichy-féle katolikus néppárttól akarnánk eredeztetni vagy az SZDSZ-t Tisza Kálmán Szabadelvű pártjától. A kisgazda párt névlegesen ugyan kapcsolódhatna Nagyatádi Szabó István vagy Gaál Gaszton pártjához, de a mai valóságban nem sok köze van sem Eckhárdt Tibor sem a Tildy-Nagy Ferenc-féle kisgazdapárthoz.

Ha tehát az MDF nem tekinthető történelmi pártnak – e néven még egy évtizede sem létezik – és nem sorolható a világnézeti pártok közé sem, akkor hol eresztett erős gyökereket a magyar társadalom politikai humuszába? Az 1990-es választások eredményéből aligha lehet helytálló következtetéseket levonni, hiszen akkor a „valami ellen szavazók" népes tábora adta voksát az MDF-re. Az 1994-es vereség vizsgálata valószínűleg közelebb visz a párt tényleges beágyazottságához. Akkor következetes törzsszavazói maradtak meg, nagyrészt a városi értelmiségi középrétegekben.

A program címében is használt „szövetség" az idősebb- és a középnemzedék tudatában óhatatlanul emlékeztet a kommunisták „szövetségi politikájára", amelyben a „munkásság, a dolgozó parasztság és a haladó értelmiség szövetkezett a proletariátus élcsapatának vezetésével a szocializmus felépítésére." Később, az atyáskodó diktatúra idején a szövetség népfronttá szélesedett, s ebben már helyt szorítottak a vallásos embereknek, az urbánusoknak, a nép-nemzetieknek, a kispolgároknak, az egyéni vállalkozóknak, a gmk-soknak, a vonakodó, de „megnyerhető" értelmiségnek.

A „szövetség" fogalom tehát csak akkor használható eredményesen, ha merőben új tartalommal töltik meg, tudomásul véve ugyanakkor, hogy az újraértelmezett szövetségben mindenképpen helye lesz a régi „szövetség" résztvevőinek. Az elhatárolódás helyett a kiterjesztés érvényesüljön, hiszen a nemzet feladata most új középosztályának kialakítása a régi nemzeti középosztály, az egykori pártállami „szövetség" és a fiatal közszolgálati és vállalkozói réteg tagjaiból.

Ilyen MDF-cipőt kellene először elkészíteni, függetlenül attól, hogy magas vagy alacsony sarkú, s ezt lehetne aztán néppártivá tágítani.

Pethő Tibor

GYURKOVICS TIBOR

Ufóra várva

Jezovicsnak elege lett Budapestből. A konszernből, a konzervből, a koalícióból, az örökös dilatációból, az önszavazásból, a mahagóni színű miniszteri szobákból, a képviselőnői bokákból, a földuzzasztott önadminisztrációból, a kisemberek ereinek vagdosásából. Térre vágyott. Szabadra.

Reménylette, hogy a folytonos forrongó „ellenzék", már azt sem lehetett tudni, kikre értették ezt a műszót, de csak voltak valahol – reménylette, Ópusztaszeren. Ahol régen magyarok laktak, vagyis elterültek, mint a sík maga. Arra gondolt Jezovics, ha már bájos nemzetközi félmanőverrel egyesek és kettesek kiügyeskedték, hogy a század egyik nagy lehetőségét, a világkiállítást lesöpörjék a tervek és a magyar puszták asztaláról, maradt annyi erő a tájban, hol régi vezérek vérüket kupákba csurgatták, hogy magasodva megálljon.

A táj meg is állt. Elterülve, persze, mint eredetileg, huzamos magyari skanzenkunyhók esztétikailag mélyen érzékelteték, hogy az itteni nép még nem halt ki. Voltak ilyen falusi-halászi házak, s szívszorítóan el lehetett bennük gyönyörködni. Hallani lehetett őslovak nyargalását a szélben, ahogy belevágtattak a mindig ellenálló levegőbe.

A táj tehát szép volt, ahogy Jezovics leutazván látta. Van itt hely a nap alatt. Magyari hely. Csak ki kellend egyenesedni – ahogy a nagy homlokú *Németh* László már 1933-ban látta. Írta. Hogyan egyenesedhet ki a magyarság? – kérdezte, s miután utánjáró és tanár ember volt, hamar felelt is rá: *„Hagyományai belső udvarára kell húzódnia, legjobb életnedveit kell felszivattyúznia magába. Van magyar sors, s voltak e sors széljárásában lengő életek: ezeknek az izgalmát és erejét kell áteresztenünk magunkon."*

Hűha! – gondolta Jezovics, mert szerette a Nagy Homlokút – eltekintve homályosan fénylő fogalmazásától, mely nyilván azt a célt szolgálta, hogy inkább csak érzékeltesse a bizakodást, mert megragadni tán ő maga sem tudta – s egyetértett vele. Ő is bizott abban, hogy összemagyarodnak azok, akiket kivert mostani első országépítő mozgalmukból, fórumukból, fiatalságukból, demokráciájukból, kereszténységükből, istenükből a nép kádári buzgalma, illúziója és ványadt nosztalgiája. Észre térnek.

Nézte Jezovics a teret. A vérehullatót. Az ősmagyarok hősi vezérletének színterét. Mert Németh László 1933-ban még bízott a megújhodásban – ha ezt a szót egyáltalán használni lehet. Ha belegondolunk, folyton megújhodni akarnánk, 1933-ban és 1993-ban is egyaránt megújhodni való helyzet lett. Mi csak mindig megújhodunk? Aztán visszaújhodunk, hogy Németh Lászlónak ötven éven át csípős szellemi ostorral kellett verni hunyászó népét, hogy újhodjon már meg! Bár ő még bízott: *„Miben bízhatnak, akik helytállásra erőltetik a magyart?"* (Gondoljunk bele, egy nép, melyet állandóan biztatni kell a helytállásra, na de nézzük.) *„A lappangó jobbakban…* (hol lappanganak?) *és a magyar nép aránylag érintetlen tömegeiben.* (Nos, az érintetlenség a megvalósult szocializmus negyven éve alatt talán inkább hatalmi ágyasságra változott, de ne hamarkodjuk el ítéletünket!) *Az utolsó harminc év mozgalmai (1900–1930) átjárták a magyar érzésű műveltéket is: ez a réteg már nem néz olyan széles ökörhomlokkal felénk…"*

Hűha. Nem könnyű olvasmány. Már akkor? Azóta ezek a magyar érzésű műveltek ökrebbek lettek vagy kevésbé magyarosak? Mindenesetre van (volt) remény, mondja maga Németh László.

Jezovics pedig nézett. Az új egyesülős pártokra, kik netán „kiegyenesíthetik" a magyarságot. Jöttek is a vezérek ide, Pusztaszerre. Nagy köpönyegben. Finoman. Nem lökdösődtek, Jezovics úgy látta, udvariasak, előreengedik a másik vezéreket. Főleg a vér-csurgatásra. A kupa hamar megtelt, újabbakat kellett hozni. Abba is ment vér. Vér volt (van?) elég. Álltak a vezérek. Ahogy látszott, többnyire ló nélkül. Hangoztattak. Körültekintettek. Mintha stratégiát beszéltek volna meg, de nem szóltak eleinte egymáshoz. Inkább csak egymás füléhez hajoltak, mintha némafilmben játszanának.

Hűha. – gondolta megint Jezovics. Ezek azok a Németh László-i „cserélt lelkek", a „lappangó új nemesség"? Álltak ott. A közös kupába való vércsorgatás után megint álltak. Néztek körül erősen.

Mire várhatnak itt a pusztában? – tűnődött Jezovics. – Németh László szellemére? Ránk férne. Az egyik alvezér löttyösen meglódította a vállán lévő lebernyeget, mérsékelt haját finoman fölborzolta a szél. A vele azonos pártállású másik félvezér apró ujjaival motorászott a szélben, mintha légi babot számolna, talán azokat a Németh László-i cserélt lelkeket vagy immár holt lelkeket, akik nem szavaztak reájuk. Ez a kisvezér ingerült volt, kedvesen hepciáskodott, mindent jobban tudott, mint eladdig, nem is ment vissza a helyére, de követelte, hogy újabb vért csurgassanak. Sajnos kell a vér. Megint ment a véradás, ha szabad ezt a kádári kifejezést ideráncigálnunk. Az-

álltak. Állni nagyon tudtak, de kisvezér lépett a kupák elé. Enenergikus haja volt, a régi magyar nem tudott beléje kapaszkodni, úgy, mint az előzőnek, aki már szodni kezdett, de haja szállt (vaz a rugós haju kisvezér a vércsur után hátralépett, látván, nem várezéri teendők reá.

többiek is csurgattak. Kupák , kupák mentek. Jezovics nem megítélni, tulajdonképpen mit lnak? Mit akar ez a (vér)szövet-Arcuk már markánssá vált, elaknak is látszottak. De Jezoak belefájdult a feje a magyarba.

Csináljanak már valamit! – kia oda dühösen a kapongó nagy e.

em csináltak semmit. Hiába a th László-i felhívás. Aztán Jes rájött. Önmagukra vártak. A abb, a kopaszabb, a rugós ha a bergengóci, a huncutabb. Ba a pózba, ahogy a festményeken . Igen. Mindegyik vezér akart Kicsit kackiásan az egyik, hát húzódva taktikusan a másik, a adik tömötten és szakállasan.

y vezérre vártak. Aki összeőket. Mert, láthatóan és egyszét voltak esve ott a pusztában y, lengő ég alatt. Ennyi év! – olta Jezovics kissé keserűen.

émlelték a horizontot. Feltűnike? Lovon nem jöhet, mert nem kivárni, se ők, az alvezérek, se . Talán Mercedesen jön? Az s kémlelték, Űrhajón?

zovics rájött, ufóra vártak. leszáll közibük. Mert maguk em találtak. Hiába vetették ki n, mindig az egyes jött elő. Az em volt köztük.

y elmény fotós megörökítette is t magasba emelve, később sokították és Szegeden lehetett kapni forintért a pártszövetségekben. várva" – az volt ráírva.

Magyar Nemzet

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG
Elnöke: **PETHŐ TIBOR**
Tagjai: **BÁCSKAI TAMÁS, FÖLDES PÉTER, TÓBIÁS ÁRON**
Főszerkesztő: **TÓTH GÁBOR**
Főszerkesztő-helyettes: **SZÉNYI GÁBOR**
Szerkesztők: **FEHÉR BÉLA, MARAFKÓ LÁSZLÓ, WINTERMANTEL ISTVÁN**
Vezető publicista: **KRISTÓF ATTILA**
Rovatvezetők: **SZENDREI LŐRINC** (belpolitika), **HORVÁTH L. ISTVÁN** (gazdaság), **LŐCSEI GABRIELLA** (kultúra), **LAMBERT GÁBOR** (külpolitika), **KESERŰ ERNŐ** (levelezés), **ÁRVAY SÁNDOR** (sport)
Művészeti vezető: **SZABÓ ATTILA**

Kiadja a Hírlapkiadó Részvénytársaság
Felelős kiadó: **DR. DAJKA JÓZSEF**

Szerkesztőség: 1085 Budapest, Blaha Lujza tér 3.
Telefon: 138-2399; 118-7192 Telefax: 138-4206
Hirdetési ügyekben telefax: 266-8907 Postacímünk: 1392 Budapest Pf. 276.

Előfizetésben terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlapüzletági Igazgatósága. Árusításban megvásárolható a postai területi hírlapkereskedelmi részvénytársaságok, valamint a Kiadói Lapterjesztő Kereskedelmi Kft. hírlapárusainál.
Előfizethető bármely hírlapkézbesítő postahivatalnál, a hírlapkézbesítőknél, a Hírlap-előfizetési és Lapellátási Irodánál (Helir) 1900 Budapest XIII., Lehel u. 10/A, közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a Postabank Rt. 219-98636, 021-02799 pénzforgalmi jelzőszámra.

Külföldön terjeszti a Kultúra Külkereskedelmi Vállalat H-1389 Budapest, postafiók 149.

Előfizetési díj egy hónapra 566 forint, negyedévre 1698 forint, fél évre 3396 forint, egy évre 6792 forint.
Eladási ár hétfőn, kedden, csütörtökön és pénteken 19,50 forint, szerdán és szombaton 25 forint.

A Magyar Nemzet a MATESZ (Magyar Terjesztés-ellenőrző Szövetség) tagja

Nyomás: Athenaeum Nyomda Rt., Budapest
Felelős vezető: **Vida József vezérigazgató**

HU ISSN 0133-185X HU ISSN 0237-3793

Az adósságteher nem tragikus

Csaba László a lengyel és orosz útról, az egykor briliáns elméletek tévedéseiről, a piacváltás érlelődő gyümölcseiről

A szabad piacban és a magyar gazdaság alkalmazkodóképességében töretlenül bízó közgazdászként tartják számon *Csaba* Lászlót, a Kopint-Datorg tudományos tanácsadóját, aki nem hiszi, hogy az adósságlavina maga alá temetne minket, sőt szerinte a külső kényszer időnként a belső energiákat is fokozza.

– A Párizsi Klub nemrég hétmilliárd dollárt ütemezett át Oroszország adósságaiból, s a hírek szerint a magánbankokkal is hamarosan egyezség születik. Korábban már ennél nagyobb összegeket is átütemeztek. Sokan kérdezik: hogyhogy másnak mindig sikerül, nekünk pedig nem?

– Vannak olyan országok, amelyek a finánchitelezés szempontjából érdektelenek, itt történnek átütemezések. Ilyen volt 1990-ben Lengyelország, amely akkor már *tíz éve* nem törlesztett egy vasat sem. Ellentmondásos helyzet alakult ki, hiszen a bankok már rég leírták a tartozásokat, a lengyel kormány egy piacgazdasági reformot akart, s a köztudott tényt – a bankok beletörődését – valahogy formába kellett önteni. Az akkori döntés következménye, hogy ugyan rengeteget beszélnek Lengyelországról, öt éve éltanulónak nevezik, mégsem megy oda sok magántőke. Modernizálni viszont a befektetésekből lehet, nem pedig az egyik állam másiknak nyújtott hiteléből. A Magyarországra beérkezett működőtőke-mennyiség kevesebb mint fele ment a nálunk négyszer nagyobb lélekszámú Lengyelországba. A lengyel államadósság úgy duplázódott meg, hogy közben egy cent friss tőkét sem kaptak, csak a kamatok nőttek. Oroszország 1990 novembere óta *folyamatosan fizetésképtelen*, ám az ő adósságukat nem lehet elengedni, hiszen a világ első tíz ipari hatalma közé tartozik, ma is óriási hadsereget tart fegyverzetben, s minden zűr ellenére még mindig közepesen fejlett országnak minősül. Ha nekik akármilyen kis összeget elengednek, senki nem fog fizetni. Az oroszoknak hitelező kormányok időnként konstatálják, hogy nem kapták vissza pénzüket, így hozzáírják azt az eddigi tartozásokhoz. *Az átütemezés valójában a bekövetkezett fizetési késedelem tudomásul vétele*, de ez nem növeli Oroszország mozgásterét. Oda feleannyi működő tőkét fektettek be, mint Lengyelországba.

– Ezen államok helyzete tehát nem vethető össze mechanikusan Magyarországgal?

– Mi tudunk fizetni, évente másfél milliárd dollár körül van a kamatszolgálat, amely az idénre becsült 11,5–12 milliárd dolláros exportnak és a durván 13 milliárdos konvertibilis bevételnek 12 százaléka. Ez nem kevés, de előteremthető.

Milliárdok helyett márkabolt

– Oroszországgal kapcsolatban ugyanakkor szinte mindennap monstre befektetési szándékokról szólnak a híradások…

– Össze szokták keverni a szándéknyilatkozatokat az *elköltött* pénzzel. Amikor *Nazarbajev* kazah elnököt fogadták Washingtonban, megállapodott a *Chevron* céggel egy 15 milliárd dolláros tengizi beruházásról. Az amerikaiak elmentek Tengizbe, tüzetesen körülnéztek, s végül a szakértők napidíját, szállásköltségét költötték csak el. Oroszországban e jelenség krónikus. Valaki ránéz a térképre, halványan emlékszik a '70-es évek nagy üzleteire, s aláír egy szándéknyilatkozatot. Jó esetben aztán megnyílik egy *márkabolt*. Pedig van nyersanyag, olcsó munkaerő, a tőke mégsem jön, illetve ami bement, azt gyorsan ki is vitték. Az adósságait nem fizető ország ezenkívül elzárja magát az állami kölcsönöknél jóval olcsóbb magánhitelektől, privát befektetőktől is.

– Ezzel szemben áll a magyar gyakorlat, amely az adósságok mindenáron való pontos törlesztését hirdeti.

– Igen, mi akkor is fizettünk, amikor igen nehéz volt a helyzet. 1990 április–májusában tíz napi import fedezésére elegendő operatív valutatartaléka volt csak az MNB-nek. Nálunk a precíz törlesztés folyományaként hajlandók komoly pénzeket is befektetni. A sok százezer kötvénytulajdonostól *olcsóbban* jutottunk forrásokhoz, miközben a reálgazdaságban a külföldi tőke számos nagyvállalatot vásárolt meg. A lengyelek és az oroszok viszont alig tudnak valamit kezdeni nagyvállalataikkal. Helyes döntés volt, hogy nem hallgattunk 1989–90 táján, majd a választási kampányokban újra megszólaló szirénhangokra. Magyarország pénzhez, technológiához, menedzsertudáshoz jutott, nem kérdőjelezik meg, hogy előbb-utóbb az EU tagjai leszünk, normális befektetési célpontnak számítunk.

Változatok a magyar kapitalizmusra

– Mítoszok élnek arról, hogy az 1990-es választások után Soros György tett ajánlatot egy adósságfelvásárlási akcióra, amit egyesek önzetlen jóindulatnak, mások viszont egy spekuláns ravasz ötletének tartanak. Volt-e egyáltalán olyan történelmi pillanat, amikor reális esélye lett volna a magyar adósságteher enyhítésének?

– 1989 végétől én is tagja voltam a formálódó *Antall*-kormány számára stratégiai javaslatokat, háttérelemzéseket készítő *Hídcsoportnak*. Elemeztük az adósságterhet is, és tárgyaltunk Soros úrral. 1990 április–májusában megingott a magyar fizetőképesség, s ekkor stratégiai döntést kellett hozni, akarjuk-e azt a kapitalizmust, ahol *a szerződéseket be kell tartani* elv érvényesül, vállalva a rövid távú nehézségeket a későbbi előnyökért. E stratégia a külföldi működőtőke bevonására épül, s arra alapoz, hogy a külföldi magánforrás mindig olcsóbb a hivatalosnál. Bízik a *szerves fejlődésben*, s elveti a központosított – valami nagy, titkos terv alapján bevezetendő – kapitalizmus gondolatát. Az adósságkönnyítést Soros György és a harvardi Jeffrey *Sachs* pártolta. Kevesen voltunk a jegybank akkori vezetőivel együtt, akik nem fogadták el az adósságcsapdáról szóló elméleti modelleket, hanem *bíztak* a piacosuló magyar gazdaságban. A '80-as években öt–hatmilliárd dolláros évi export a rendszerváltás után elég gyorsan *megduplázódott*. Nyilván más a terápiája annak, aki a korábbi gyenge teljesítmény állandóságából indul ki. E feltételezés utóbb *tévesnek* bizonyult. Nem látom be, mit nyertünk volna az átütemezéssel. Az ezt szorgalmazók – Soros és Sachs – nem kelltették bennem azt a benyomást, hogy érzékelnék a magyar és a lengyel helyzet gyökeres különbözőségét. Lengyelország kormányoknak tartozott, Magyarország kisbefektetők százezreinek adós.

– Érzékelhető-e külföldi szándék a magyar államadósság terheinek csökkentésére, akár oly módon, hogy például egy ország vagy országcsoport összevásárolja a kisbefektetők kölcsöneit, majd kamatengedményt tesz?

– Ez nem lenne jó. *Az adósságteher bizonyos értelemben pozitív szerepet játszik a magyar gazdaságban, hiszen nem teszi lehetővé az 1914-től 1989-ig folytatott sikertelen, befelé forduló gazdaságpolitikát.* Ne fordítsuk vissza a történelem kerekét, hiszen e politika háromnegyed évszázadon keresztül mindig zsákutcába vitt. Egyre nagyobb mértékben az állam helyett a vállalatok tartoznak a külföldi magánhitelezőknek, s e kényszer megakadályozza, hogy a kapott pénzt *elvacsorázzák*. A magyar néplélektől a szigorú takarékosság távolabb áll, mint a hollandoktól vagy a svájciaktól.

– Mennyiben térnek el a külső és a belső államadósságot kiváltó okok?

– A belső államadósság jellemzően az *állam* túlköltekezéséhez, az államháztartás megreformálatlanságához kötődő, modernizációs hatás nélkül növekvő teher. A külső adósság viszont tettenérhető modernizációs hatásokat váltott ki a nagyvállalatoknál. Eljutottunk oda, hogy Németországban bezárnak egy üzemet, és inkább idetelepítik, s ma már nem érdemes Bécsből behozni semmit. 1991-ben szerkesztettem egy Angliában megjelent, *Rendszerváltás és stabilizáció* című könyvet, s a szerzők legalább fele briliáns érveket sorakoztatott fel, hogy a közép-európai országok miért *nem* lesznek képesek átlépni a nyugati piacokra. A vita eldőlt, s nemcsak mi, hanem a lengyelek és a szlovákok is tudtak piacot váltani. Ma több mint egymillió vállalkozás létezik, ennyien mérlegelnek, döntenek, számolják át teljesítményüket márkára, dollárra, s a kreatív kezdeményezések miatt valóban kezdünk a kapitalizmushoz hasonlítani.

– Az optimisták szerint a beinduló gazdasági növekedésnek köszönhetően a GDP egyre kisebb hányadát teszi ki az adósságteher, ám mi van, ha az adósság maga alá gyűri a fejlődést?

– Két teljesen különböző személetű közgazdasági iskola áll szemben egymással. Az egyik szerint a struktúra *adott és rugalmatlan*, ebből következően a teljesítmény *elégtelen*, s a forintban mért produktum mindig *alatta marad* a dollárban számolt követelményeknek, így egyre jobban besétálunk az adósságcsapdába. A másik iskola *nem fogadja el* kiindulópontként a struktúra merevségét, hanem a *gazdaság szerkezeti változásaiban lát annyi esélyt*, hogy ne csak forintban, hanem dollárban számolva is *növekedjen* a teljesítmény. E felfogás a világpiac felvevőképességét szinte korlátlannak tekinti, egy kis ország pedig majdnem mindenre talál vevőt a külpiacokon. Az elmúlt öt év alapján a dilemma eldőlt. Az iparban a tíz legnagyobb exportálóból hat vegyes vállalat vagy multinacionális cég, márpedig ezek 1989 előtt nem léteztek, s a szocialista nagyvállalatokkal köszönő viszonyban sincsenek. *Minden mutatószám a magyar gazdaság rugalmasságát bizonyítja*. Éppen ezért nem értem, hogy a háromféléves tervek készítői miért veszik axiómának, hogy a magyar kivitel dollárban számolva alig fog nőni. A '70-es években így volt, de 1990 óta a tények mást mutatnak. *A multinacionális cégek nem a vasárnapi zárva tartásból élnek, a korlátozott magyar piac mellett befektetéseik export-offenzíva esetén térülnek meg*. A minden járulékos költségével együtt háromdolláros magyar órabér az összterhekkel együtt 40 dolláros némethez képest még mindig versenyképes. Magyarországnak mint telephelynek hosszú távon is előnye van. Nyugat-Európában 1996–98-ra tartósan 2,5–3 százalékos növekedést jeleznek, tehát nagy protekcionizmust sem várok. Az exportálók nem a magyar pénzpiacokon veszik fel a z igen magas hazai kamatok mellett hiteleiket, hanem inkább az olcsóbb devizahitelt vállalják. Tavaly 20 százalékkal nőtt az export, s idén is lesz 15 százalékos növekedés. Az infrastruktúra-befektetések – ha hagynák – továbbra is felkurblizva tartanák a konjunktúra motorját. *A katasztrófavárásban, világvége-hangulatban mindig élen járunk, pedig a magyar gazdaságnak reális esélye van kijutni az adósságteher alól.*

Európai kölcsönálmok

– A kormány nagy reményeket fűzött az elég ügyetlenül tálalt, Európai Uniónál felvetett kétmilliárd ECU-s hitelkérelmünkhöz.

– Az elmondottak alapján nem hiszem, hogy nagy *központi* tőkeinjekcióra lenne szükség, sokkal többet ér a tőkepiac fejlesztése. Nem osztom tehát a modernizációs program készítőinek véleményét. Az EU-tól kétmilliárd ECU-t kapni egyébként több szempontból *irreális*. Az EU a hat társult ország számára különített el hárommilliárd ECU-t. Vajon mit szól mondjuk egy ír EU-tisztviselő ahhoz, hogy az *öt másik ország összesen fele annyit kap, mint mi*. A kétmilliárd ECU a költségoldalról történő megközelítés szerint lehet ugyan valós igény, de ez nincs összhangban a piacgazdasági szemlélettel, ráadásul amíg nincs készenléti hitelmegállapodás a Valutaalappal, kár az EU-kölcsönről álmodozni. Arról nem is beszélve, hogy az ilyen központi hiteleknek az eddigi tapasztalatok szerint talán csak *tíz százaléka* jutott el a vállalkozókhoz. Sokkal fontosabb a külpiacok felé forduló, nyitott gazdaságpolitika, mint a bürokratikus szervezetek segítségére várni.

Merszely László

Gabonából több, gyümölcsből hiány lesz

A barackot is importáljuk?

Az ország éléskamrájának számító alföldi régióban megtört a több mint másfél évtizedes tartós aszály. Az időjárás olyannyira ideálisnak tűnik, hogy egyesek máris *termékfeleslegről* beszélnek, a fogyasztók pedig értetlenkednek a nem éppen olcsó árak miatt.

Az *MTI* információi szerint Bács-Kiskun, Csongrád és Pest megyében a változatlanul jelentős termőterület, valamint a hazai állatállomány nagy mértékű csökkenése miatt valószínűsíthető, hogy a gabonafélékből – elsősorban a *takarmányminőségűekből* – valóban felesleg lesz. Ám még ezt is korai kijelenteni, hiszen a most ígéretesnek mutatkozó táblákat az aratásig még sok minden érheti. Arról nem is beszélve, hogy a termelők pénzhiánya miatt az elmaradt tápanyagutánpótlás a mennyiségre is hatással lesz.

A kalászosok feltételezhető többletével szemben már biztos, hogy egyes gyümölcsfélékből *hiány* lesz, illetve máris van. A kecskeméti körzet híres gyümölcse, a kajszi szinte *százszázalékos fagykárt* szenvedett. Ebből az ízletes gyümölcsből piacra még mutatóba se igen kerül, a kecskeméti konzervgyár pedig azt tervezi, hogy Görögországból *importálja* a sárgabarackot. Csaknem ugyanilyen nagyságú fagykár érte az őszibarackosokat is. Az ország őszibaracktermésének csaknem *harmadát* adó szatymazi tájkörzetben legfeljebb egy-egy kiskertben maradt néhány szem a fákon.

Ugyancsak az április fagyok miatt gyenge átlagra lehet számítani cseresznyéből. Kevesebb lesz a meggy és az alma is, a már szabadföldön érő földiepernek pedig nincs az árakat lényegesen leszorító dömpingje.

Biológiai „fegyverekkel" a Balatonért

A kormánybiztos kutatási csomaggal érkezett

Nemcsók János, a frissen kinevezett Balatonért felelős politikai államtitkár – aki eddig a *Szegedi József Attila Tudományegyetem* professzora – *komplett tudományos csomaggal* érkezik őrhelyére:

– Négy tihanyi méretű *Limnológiai Kutatóintézet* is kevés volna a feladatokhoz, pedig itt nemzetközi színvonalú munka folyik. Így a megoldáshoz szükséges kutatásokhoz nemcsak Tihanyban gondolkodom, hanem egy „falnélküli" kutatóintézetben. Debrecentől Sopronig, Szegedtől Szombathelyig a *legjobb szakembereket* akarom bevonni a munkába – mondta a professzor.– Nagyon fontosnak tartom a halas *biomonitoring rendszer* kialakítását. Ellenőrző ketrecekbe telepíteném ki az *őshonos halakat* és azok vérminta-analízisével, amelyet én fejlesztettem ki munkatársaimmal együtt, előre lehetne jelezni a vízikörnyezet *kedvezőtlen irányú változásait*. Elengedhetetlen a halegészségügyi és halpatológiai vizsgálatsorozat.

Nemcsók János fontosnak tartja a *kékalgakutatást*, amelyet Debrecenben *Borbély* György professzor munkacsoportja végez, a *szúnyogirtás* biológiai módszereivel pedig *Farkas* Tibor akadémikus csoportja foglalkozik. Elismeréssel szólt arról a kutatómunkáról is, amellyel *Ferenczi* Lajos akadémikus a kékalgák biológiai úton történő irtásával foglalkozik. Ezek a kutatási eredmények néhány éven belül bekerülhetnek a Balaton környezetvédelmébe, mintegy kiegészítve a folyamatban lévő beruházásokat.

A kutatások azonban nem maradnak a vízben. A Balaton-felvidéken most alakuló *nemzeti parkkal* kapcsolatos elképzelések is újabb feladatokat adnak a szakembereknek. Úgy szeretnék ugyanis, hogy a balatoni régióba, ahol főleg a *Káli-medence* vidékén a növény és állatvilágban érzékelhető a mediterrán jelleg, visszahozzák a hajdani állatfajtákat és meghonosítják a bioagrotechnikát. A kormánybiztos elképzelései szerint, és ebben teljes az összhang közte és a Természetvédelmi Hivatal között, évek múlva *magyar tarka marha, racka juh* legelészik a balatonfelvidéki lankákon, és az étteremhálózatba *bioagrotechnikával termesztett* növényekből és a márványos húsú marhából készült ételt kínálnak, hozzá *bioborral*. Természetesen ehhez is szükség van a kutatásokra, segítségül hívják a *Kaposvári Állattenyésztő Főiskola szakembereit, de a Földművelési* Minisztérium is felajánlotta szakértőit. A kutatások koordinálásával *Salánki* János akadémikust a *Veszprémi Akadémiai Bizottság* elnökét a tihanyi Limnológiai Kutatóintézet kutató-professzorát kéri fel a kormánybiztos.

– Amíg én leszek itt a kormánybiztos, *nem telepítenek angolnát* a Balatonba és nem építenek újabb *kőmedret* – jelentette ki. – Sőt a szezon végeztével, ahol csak lehet, ezt elbontatja, mondta, így jobb életfeltételhez jut az egyre pusztuló *balatoni nád* és ismét lesznek szép *fövenyes strandok*.

Arra vonatkozóan, hogy mire számít, elképzeléseit hogyan fogadják majd a vállalkozók, elmondta:

– Lesz akivel ütközni kell, de az itt élők 99 százaléka biztosan *támogatni fog*. Mindent azért teszek, hogy kulturáltabb idegenforgalom, nagyobb bevétel legyen és ezt el is mondom mindenütt mindenkinek.

Barta Éva

ÁLLAMI VAGYONÜGYNÖKSÉG

Pályázati felhívás

A PRI-MAN Kft. az Állami Vagyonügynökség megbízásából nyilvános, egyfordulós pályázatot hirdet a Dabasi Nyomda Rt.

állami tulajdonban lévő, a jegyzett tőke 99,43%-át kitevő, 161 080 E Ft névértékű részvénycsomagjának – 16 108 db egyenként 10 000 Ft névértékű, névre szóló törzsrészvény – megvásárlására. A társaság részvényeiből 920 000 Ft névértékű névre szóló törzsrészvény Dabas Város Önkormányzat tulajdonában van.

A társaság jegyzett tőkéje:	162 000 E Ft
Saját tőkéje (1994. december 31-én):	143 616 E Ft
Tőketartalék:	7 343 E Ft

A kiíró vételi ajánlatot fogad el az állami tulajdonú részvénycsomag 90%-ának (144 970 E Ft) megvásárlására. A kiíró lehetővé teszi a társaság munkavállalói részére, hogy az ÁVÜ tulajdonában lévő, 16 110 E Ft névértékű, az ÁVÜ-tulajdonú rész 10%-át képviselő részvénycsomagot a pályázaton kialakult vételáron a vagyonpolitikai irányelvek szerinti kedvezmény igénybevételével megvásárolják.
A pályázónak vételi kötelezettséget kell vállalnia a munkavállalók által meg nem vásárolt részvényre a többségi részesedésre megajánlott árfolyamon és feltételekkel.

A részvénycsomag értékesítése történhet:
Készpénzért, kárpótlási jegyért, illetve E-hitel igénybevételével. A vételár 20%-a kárpótlási jegyben, 20%-a készpénzben fizetendő. A vételár további része készpénzben vagy E-hitel igénybevételével, illetve kárpótlási jeggyel is kiegyenlíthető. (A kárpótlási jegyet névértéken – azaz a címletérték 174,2%-án – veszi figyelembe a kiíró.)

A kiíró halasztott vagy részletfizetést nem fogad el.

Azt ajánlat benyújtásának alapfeltétele a 3 000 000 Ft bánatpénz befizetésének igazolása, valamint a részletes eljárási rendet és cégismertetőt tartalmazó pályázati kiírás (PÁLYÁZATI KIÍRÁS) az Állami Vagyonügynökség ügyfélszolgálati irodáján (Budapest XIII., Pozsonyi út 56.) történő megvásárlása titoktartási nyilatkozat aláírása ellenében. A tendercsomag ára: 8000 Ft+áfa.

Az ajánlatokat 3 példányban, magyar nyelven, zárt, feladó nélküli borítékban kell eljuttatni személyesen vagy meghatalmazott útján az Állami Vagyonügynökség, Budapest, Pozsonyi út 56. 804-es szobája kizárólag 1995. július 26-án (szerdán) 12–14 óra közötti időpontban.

A borítékon fel kell tüntetni az alábbi szöveget:
„Pályázat – Dabasi Nyomda Rt."

A pályázónak vállalnia kell, hogy ajánlatát 90 napig fenntartja.
Az ÁVÜ és a kiíró fenntartja a jogot, hogy a pályázatot eredménytelennek nyilvánítsa. További információk beszerezhetőek személyesen és telefonon a pályázattal kapcsolatban a 267-8514 telefonszámon Bolla Tibortól, a PRI-MAN Kft. témafelelősétől (Budapest VI. ker., Bajcsy-Zsilinszky u. 7.); a társasággal kapcsolatban a 29/360-133 vagy a 29/360-146 sz. telefonszámon Bálint Csabától, a társaság vezérigazgatójától (Dabas – 2372 – Vasút u. 10.)

Hamisíthatatlanok a GSM-kártyák

Mégsem hamisíthatók a GSM-telefonok használatához elengedhetetlenül szükséges úgynevezett SIM-kártyák – állítják mindkét hazai telefontársaság szakemberei. A Pannon GSM és a Westel 900 Távközlési Rt. *cáfolja* azokat a rémhíreket, amelyek szerint ügyes manipulációval valakinek a kárára vegyék igénybe a hamisítók a mobilrendszerek szolgáltatásait, mivel a készülékekbe helyezhető kis elektronikus kártyák rendkívül komoly védelemmel ellátott, miniatűr számítógépek. Ezek a SIM–kártyák *garantáltan hamisíthatatlanok és manipulálhatatlanok*, s ez alapvető biztonsági követelmény volt a már világméretűvé vált GSM-rendszerek kialakítása során.

– Ez a téma terítéken volt a GSM-szolgáltatók nemzetközi szervezetének, a MoU nemrégiben Budapesten tartott közgyűlésén is. A társvállalatok képviselői egységesen megállapították, hogy *még egyetlen hamisított SIM-kártya sem tűnt fel a világon* – mondta érdeklődésünkre *Drozdy* Győző, a Pannon GSM illetékes szakembere, aki szerint olyan algoritmusok vannak beépítve a miniatürizált számítógépbe, amelyek miatt a kártyák a technika és a matematika jelenlegi állása alapján nem hamisíthatók.

Sokan a Matáv telefonkártya-csalások miatt tartanak a SIM-kártyák manipulálásától, Drozdy szerint azonban a két eset távolról sem ugyanaz. Míg a telefonkártyáról mindig egy *helyi* távbeszélőkészülék állapítja meg a használat jogosultságát (magyarán: érvényes-e még), addig a GSM-kártyák előbb *bekapcsolódnak a készülék segítségével a rendszerbe, s az azonosításuk ott történik*. Ez hasonló ahhoz, mintha valaki személyesen menne be a központba, az ellenőrzés éppen ezért százszázalékos. Ráadásul míg a Matáv-kártyák mindegyike egyforma, addig a nyilvántartott SIM-kártyák között *nincs két azonos*: külön titkos kóddal van ellátva valamennyi, s a szolgáltatási jogosultságuk is számos variációt tartalmaz. Ennek megfelelően a mobil telefonrendszerek ma a legbiztonságosabbak a világon, a biztonsági fokuk meghaladja még a rendszerbe kapcsolt bankkártya-autómaták biztonságát is – állította Drozdy Győző.

V. F.

MDK

BORNEMISSZA PÉTER

A Sárvár-ujszigeti nyomda felszerelésének egy része hozzá került.

Soltész Zoltánné: A magyar könyvdiszités a XVI. században.

Akadémiai kiadó Budapest 1961. p.4o.

MDH

Bornemissza Péter

könyvnyomtató lut. superintendens

nem csak reformátorságáért, de könyvsajtója miatt is üldözték. 1579ben be is börtönözték.

÷ Apró jegyzetek a könyvnyomtatás történetéből

Grafikai Szemle 1909évf 7 z 151 l.

MDK

Bornemissza Péter

író prot. lelkéz. nyomdász

Egyik munkájának záradéka: Nyomtatása kezdetet Huszár Gál által végeztetet Sem ten" 1573. Bornemisszát Sempteről elűzték 1579 sajtójával Detrekő várába menekült (Pozsonym) majd Rárbokon találjuk. Munkáit maga nyomta tiszta betűkkel és nyomással.

Firtinger Károly: Hazánk könyvnyomtatói.

Grafikai szemle 1892. 10. 166 l.

Bonnemisza Péter, nyomdász

- vándorlása anyagi érdekek miatt is, kiadványról kiadványra odaköltözik, ahol megélhetést talál.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története. II.k. Bp.1967.

29.l.

Bornemissza Péter, nyomdász

– Prédikációit 1584-ben Kárbokon szinte már kornerűtlen reneszánszköntösben bocsátja ki

Fitz J.: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkeresk. tört. II. k. Kp. 1967. 16. l.

Kornemisza Péter, nyomdász

- Luther példáját követve megnősült pap létére

Fitz József: A mori nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II. k. Bp. 1967.

22. l.

Bornemisza Péter, nyomdász

- Szerepén 1574-78-ban 718, 965, 930 levélen jelent meg hőle prédikációs kötet.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II. k. Bp. 1967.

81. l.

Bonnemisza Péter, nyomdája

- 12 kötete terjedelemben felülmúlta a többi budai nyomdák kiadványait.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp. 1967.

80.e.

Romanika Péter, nyomdász

Saját könyvkötészete volt, még a reklámcélokra nyomtatványait is bekötötte.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp. 1967.

70.l.

Bornemisza Péter, yomdász

- többnyire kliséket használt, s azokat később átvette tőle volt segéde, Mantskovit Farinola Bálint.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp.1967.

68.l.

Bornemisza Péter, nyomdász

- saját közlése szerint tricatnyi cseléd-je volt (kocsis, háziszolga, szakács, nevelő, udvari deák, könyvnyomdató és könyv-kötő segédek)

Fitz József: A magyar nyomdá sza t, könyvkiadá s és könyvkereskedelem története II.k. Bp.1967.

52.l.

Bornemisza Péter, nyomdász

- főbizományosa Máriássy Pál nepesi főispán. Esterházy Ferenc pozsonyi alispán is segédkezik neki a postillák eladásában.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp.1967.

84.e.

Bornemisza Péter, nyomdája

- mint kiadó utasítást ad Mária-
nak, hogy alkudozás esetén legyen en-
gedékeny. Postilláját 1-V. kötetét 10 fo-
rintra árusítsa, de bizományosa ad-
hatja 8-ért is; a IV-V. kötetet
pedig 4 forint helyett 3-ért.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás
és könyvkereskedelem története II.k. Bp.1967.

86.l.

Bornemisza Péter, nyomdász

-felszereléséhez tartoztak azok a fém-
vonalak is, melyekből ámhajkere-
teket állítottak össze. Bornemisza
megelégedett egyszerű vonalkeretekkel.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás
és könyvkereskedelem története. II.k. Bp.1967.

50.l.

Bornemisza Péter, nyomdái

- az 1575-76-os pesti megjelenésétől a legtermékenyebb tipográfusunk, B. P. működéséről.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története. II.k. Bp. 1967.

35. l.

Bornemisza Péter, nyomdász

- 4 évvel a Postilla 1. kötetének megjelenése előtt, 1569-ben a nagyszombati tanácstól kér támogatást tervezett kiadványához.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története. II.k. Bp.1967.

33. l.

Bornemisza Péter nyomdász

– a legügyesebb mecénásfogó. A Postilla II. részének kinyomtatásához Bánffy Lászlóné jámult hozzá 1000 aranyforinttal.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története. II. k. Bp. 1967.

32. C.

Bornemisza Péter, nyomdász

– 1573-as Postillája 1. kötetéről megállapítja, hogy kinyomtatása több mint 1000 forint, mert 300 árkuson van.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története. II. k. Bp. 1967.

32. l.

Bornemissza Péter, nyomdász

- őt is elűzte Salm-gróf a birtokáról, Semptéről

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története. II. k. Bp. 1967.

29.C.

Kornemisza Péter, nyomdász

– elkopott betűkészlete felújítása érdekében 1579-ben Bécsben jár, vacsora közben elfogják. 3 hét múlva megszökik, bújdosás, Beckó várában rejtőzik, majd hazatér Detrekőre, a Balassák várába.

Pitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története. II.k. Bp. 1967.

30. l.

Bornemisza Péter, nyomdász

1574-84-ig működött,
11 nyomtatványa

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története. II.k. Bp. 1967.

27.C.

Kornemisza Péter, nyomdász

– mint vándornyomdászról, Nádai Pál írja: „Sátrasszekéren van a nyomdafelszerelés, a festékes csöbör, a könyvkészlet és a gazda. Nagytiszteletű B.P. szuperintendens vram ....."

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története. II.k.Bp.1967.

28.l.

Bornemisza Péter, nyomdász

- pénzadói változó lakhelyeinek földesurai.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II. k. Bp. 1967.

265. C.

Bornemisza Péter, nyomdász

- postillákat írt és nyomatott a reformáció mellett.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II. k. Bp. 1967.

276. l.

Bornemisza Péter, nyomdász

– túlnyomórészt a saját munkáit nyomta
tudósnyomdász is egyben

Titz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története. II.k. Bp. 1967.

30. l.

Bornemisza Péter, nyomdász

– börtönt szenvedett protestáns állásfoglalása miatt. Hitbeli ingadozásai voltak, de a legkövetkezetesebben tart ki a reformáció eredeti antifeudális célkitűzései mellett.

Fitz József: A mo-i nyomdászat, könyvkiadás és könyvkeresk. története II. k. Bp. 1967. 24. l.

Kornemisza Péter nyomdász

- egymaga 10 év alatt több oldalt nyomtatott, mint bármelyik más 16. n-i nyomdásznak egész életében. 1-1 nagyobb nyomtatványához kisebbfajta épületet betöltő papírvaktárra volt szüksége.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története. II.k.Bp.1967.

28.l.

Bornemisza Péter, nyomdája

– a 16. sz. egyik legtermékenyebb írója is egyben.

Fitz József: A nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története. II. k. Bp. 1967. 25. l.

Bornemisza Péter, gomdász

– gomdája Semptén, Detrekőn, Rárbokon; rajta keresztül hatott Hoffhalter Rafael Mantskovira és Klöszre

Fitz J.: A magyar gomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedés. Tört. 1. k. Ep. 1959.

20. l.

Bonnemisza Péter, nyomdász

-egyesítette magában az író és nyomdász, ill. kiadó hivatását.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II. k. Bp. 1967.
168. l.

Bornemisza Péter, nyomdász

– termékeinek értékesítését is megszervezte. Főbizományosa Máriássy Pál Szepes megyei alispán. Halála után fia, Máriássy Ferenc.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp. 1967.

239-240. l.

Bosnemisza Péter, nyomdász

- példányait „általangokban" őrizték, cím szerint megkülönböztetett „bokrokban". Pontos elszámolások. Szekéren, staféttában küldi a könyveit.
Nem fogytak a kívánt mértékben.

Pitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp. 1967.

241-240. l.

Bornemisza Péter, nyomdász

– bécsi eredménye Huszár Gállal, hallgatótársával kötött barátsága. Huszár éppen nyomdászatot tanult Hoffhalter Rafaelnél. 1560-ban követte Huszárt Kassára, 1561-ben kiszabadította H. Gált.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp. 1967.

229.l.

Bornemisza Péter, nyomdász

– 4 felesége volt, egyik nemesi származású: Márkusfalvi Máriássy.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története 1. k. Bp. 1967.

228. l.

Bornemisza Péter, nyomdász

- fejlődésére bécsi tartózkodása hatott legdöntőbben. Nádasdy Tamás pártfogoltja. A bécsi egyetem „facultas artium"-ára iratkozott. Lefordította Szophoklész Electráját. Hoffhalter Rafael nyomatta 1557-ben.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp.1967.

229.l.

Kornemisza Péter, nyomdász

- 1535. febr. 22-én született. 6 éves korában, Buda és Pest török megszállása idején, 1541. nep-ben árvaságra jutott. Gyermekkori barátja Balassa András.
1553. kassai diák.
1556. Bécsbe, Olaszországba ment

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp.1967.

229.l.

Bonnemisza Péter, nyomdász
– a bécsi egyetemen tanult.

156. l.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II. k. Bp. 1967.

Komjáthi Péter, nyomdász

- 11 éven át folytatott levelezését a biblia magyar fordításának kiadása érdekében.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II. k. Bp. 1967.

249. l.

Bornemisza Péter, nyomdász

- 1561-ben ismét Bécsben nyomat Hoff-halternél. Nevét „Pesti Bornemisza Peter deak"-nak ísta.
Papként Vágszereden prédikál, Nagyszombatban Balassa János udvari papja.

230.l.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp.1967.

Bornemisza Péter, nyomdász

- Farkas Gyula kutatásai szerint a Comodia Balassi Menyhárt... szerzője. Személyi kapcsolata is volt hősével. Ungvári tartózkodása 1565-ben, amikor a cselekmény játszódik.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp.1967.

232.l.

Bornemisza Péter, nyomdási

- sempetei betűtípusai rokonok a Comoedia betűivel, de betűbélyegről eltérő metszésűek.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp.1967.

232. l.

Bornemisza Péter, nyomdász

– Huszár segéde volt.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II. k. Bp. 1967.

232. l.

Bornemisza Péter, nyomdász

– 1569-ben Balassa Jánost zólyomból elkísérte a pozsonyi országgyűlésre, a nagyszombati tanácstól segítséget kér Postillája kinyomtatásához.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp.1967.

232. l.

Bornemisza Péter, nyomdász

– Balassa Bálint nevelője

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp. 1967.

229. l.

Bornemisza Péter, nyomdász

- Balassa Bálintot, az ifjú költőt elkísérte Krakkóba

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp.1967.

233l.

Bornemisza Péter, nyomdász

- Postillájának kiadása 1573-ban indult meg. Egy részét Huszár gal nyomtatta Komjátiban. Többit Sempstén a szerző Huszár iniciáléiból és díszítő léceiből többet használt.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp.1967.

233. l.

Bornemisza Péter, nyomdász

- kis betűkészlettel dolgozott,
Több sajtója volt. Műhelyéken könyv-
lötészet is tartozott

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp.1967.

233-234.l.

Komenisza Péter, nyomdász

– tulajdona a 16. n. legnagyobb magyarországi nyomdaüzeme. Kiváló szervező. Legfőbb pártfogói a nők.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II. k. Bp. 1967.

235. l.

Bornemisza Péter, nyomdász

- gyakran jelent meg Bánffyéknál prédikálni Semptén. 1575-ben bejár Nagyszombatba ünnepi istentiszteletet tartani. Nagyhatású hitszónok. Katolikus egyház ellen. 1574-ben már püspöki hatáskörben működött.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp.1967.

235. e.

Bornemisza Péter, nyomdász

– honosította meg a különnyomatot Magyarországon.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp.1967.

2 56. l.

Bornemisza Péter, nyomdász

– a Postilla V. kötete utónava miatt kénytelen elhagyni Semptét.
1579-ben.
Semptén 8 fontos munka. 1576-ban szünetelt – fiát elvitte a pestis, később még négy gyerekét.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Sp.1967.

236.l.

Bornemisza Péter, nyomdász

- Semptéről Detrekőre, onnan Bécsbe ment. Elfogatták, 3 hetes fogház, megszökött. Újra Detrekőben, Balassa Menyhárt fia Istvánnál kiadói tevékenységet folytat:
Postilla V. kötete 1579.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp.1967.

236.l.

Bornemisza Péter, nyomdász

- kopott betűkészletét bécsi távollétе idején legényei megújították, előszót és utószót (Postilla V.) tisztán nyomatták.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II. k. Sp. 1967.

237. l.

Bornemisza Péter, nyomdász
-legünnepélyesebb kiadványa, a fametszetes hangjegyekkel ellátott templomi énekeskönyve Detrekőben jelent meg (1582.). Huszár Gáltól Komjátiból kapott könyvdíszekkel ékítette.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedlem története II.k. Bp. 1967.

238.l.

Bornemisza Péter, nyomdász

-élete utolsó évében, 1584-ben átköltözött Rárbokra, ott földbiztokot és házat szerzett.

Prédikációi második kiadása (ún. folio-postilla), az addigi magyar irodalom legterjedelmesebb kiadványa. Keretes pizos-fekete címlap, szép szövegnyomás.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkeresked lem története II.k. Bp.1967.

238 l.

Bornemisza Péter, nyomdász

– 1584 első felében, 49-ik évében halt meg. A detrekői vár tövében álló templom Balassa-sírboltjába temették. Nyomdáját özvegye, Gyótay Erzsébet örökölte. Az átvitte Galgócra, és Mantskovit Bálint segédre bízta.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkeresked lem története II.k. Bp.1967.

238.l.

Bornemisza Péter nyomdája

– a 16. sz. legterjedelmesebb magyar könyveinek szerzője és nyomtatója. 1574–1584-ig 13 kötet, 11 a saját írása műve. Csak magyar nyelven írt. Évi nyomtatott átlaga meghaladta az 1000 ívet.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története 1. k. Sp. 1967. 228. l.

Bornemisza Péter nyomdász

- hatalmas folioportillája Rárbokon készült,

Károli Gáspár bibliafordítása Vizsolyban Mantskovit közreműködésével.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története I.k. Bp. 1967.

228. l.

Bornemisza Péter, nyomdász

- nála tűnik fel az újszigeti nyomda O és G iniciálója, az Ádámot és Évát ábrázoló dúca.

Titz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k.Bp.1967.

154. c.

Bornemissza Péter nyomdász

- fordította Hoffhalter Rafaelnek
P. Tamás csillagász magyarázt.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp.1967.

212.l.

Bornemisza Péter, nyomdási

- bécsi egyetemi hallgatóként fordította Hoffhalter Rafaelnek Szophokleszi Electráját.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp.1967.

Z 11. l.

MDK

Bornemisza Péter

vándor nyomdász

szempci ev. lelkész s superintendens is a vándor nyomdászokhoz tartozott. „A kor hőzei voltak; könyv nyomok, tudos és mű vez egyszemélyben"

Lubik Zoltán: A vándor nyomdászok
Grafikai Szemle 1895 évf 7 z. 118 l

Bornemisza Péter

Vándorgyomdász volt

Vietorisz: Mit tanítanak egyetemünkön gyomdáinkról

Magyar Grafika, 1964, I. 66 oldal

MDK

BORNEMISSZA PÉTER

1573-ban Semptén sajtót állitott fel.

Soltész Zoltánné: A magyarországi könyvdiszítés a XVI. században. 95.p.

Akadémiai kiadó Budapest 1961.

MDK

BORNEMISSZA PÉTER

Ifju korában Huszár Gál nyomdájában rektorként dolgozott.

Soltész Zoltánné: A magyarországi könyvdiszités a XVI. században.

Akadémiai kiadó Budapest 1961. p.96.

MDK

Poker

BORNEMISSZA ~~NYOMDA~~

Fejlécek és záródiszek reprodukciói.

Sóltész Zoltánné: A magyarországi könyvdiszítés a XVI. században.
XLVI. tábla.

Akadémiai Kiadó, Budapest 1961.

MDK

Bornemissza Péter

nyomdatulajdonos

Gulyáskönyvug 5o, 238, 291 l.

Peter MDK

BORNEMISSZA ~~MANTSKOVIT NYOMDA története~~

Soltész Zoltánné:A magyarországi könyvdiszités a XVI.században.p.95-99.

Akadémiai kiadó Budapest 1961.

Ø Bornemisza Péter

nyomdász

C.

Könyvkiáll. emlék

144. C.

Szinnyei M. Irók

I. k. 1231–1233

h.

nében megküldeni.

Lükő Gábor: A Hor
az 1938-as Évkönyvben megtal

Csereviszonylatba
adványainak jegyzékét vász

Nagyságos

Dr. Szentiványi Gyula úrn
a Müemlékek Orsz. Bizotts

Bornemisza Péter

nyomdász

l.

Könyvkiáll. cuntek

147. l.

148. l.

t az engesztelő szentmiseáldozatot 1942 január
n az Úrnak bemutatni, testét pedig folyó hó 4-én,
an való beszentelés után kisérjük örök pihenő-
netőben levő családi sírboltba.

békében!

r Rudolfné
ardoss Irma
Gyuláné
Kiss /rén
yei

Schmidl Rolf
Caesar Gyula
Caesar Zsuzsika
unokái

SZÉKELY ÉS TÁRSA, SOPRON

Bornemisza Péter

Magyar Grafika

1937. 127. l.

(Magyarországi
Ősnyomtatvá-
nyok.)

Лётчик подáл ему знак.
Он дорнýл колсó.
Он порошит. Он опустыйся
вóзли дернéвни. Дéти бежáли
ли тудá. Чтоб опустыйся
самолéта на зéмлю.

Н. К.

4 5 дн

Изправлéние.

23го января
1950 г.

Bornemissza Péter

XVI. n

l

Kertész. nyomitatott

123. l. 1

124. l.

CHÄUFFELEIN, HANS LEONHARD (német festő, 1485 körül—1534)

ézus születése
Körülmetélés (158. kép)
'a, tempera, egyenkint 26×14·5 cm.

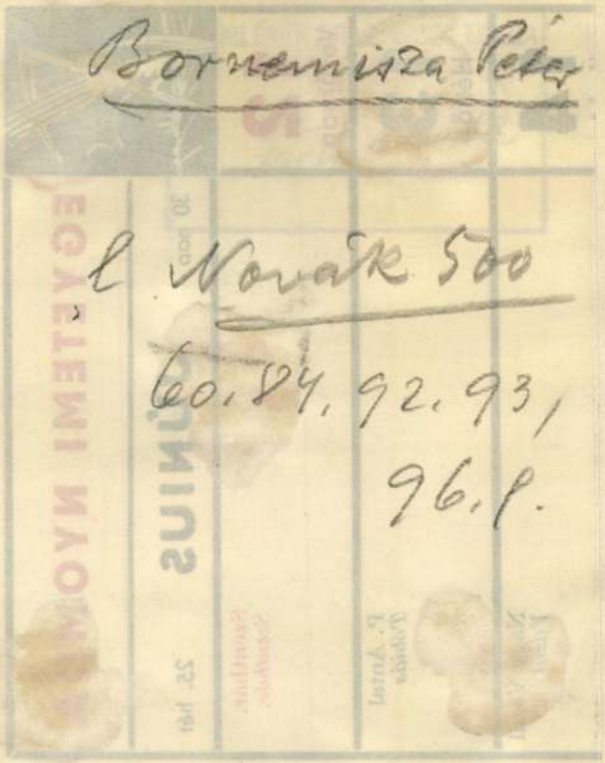

Bornemisza Péter

L. Novák 500

60. 84. 92. 93,

96. l.

Nagyságos U

Nagybecsü levelére válaszolv
Kladek János építésvállalkozó
munkálatait már végzi, s rem
készen lesz a fedéssel.

A költségek fedezésére ann
részletek kiutalására, mert a f
most is felszólított engem, hogy

Botnemissza Péter

nyomdász

l. Novák IV. 64. l.
113. l.

Ha kell, lásd majd
a III. kötetben
is (nevmutató)

K. 165.

Bornemissza Péter

könyvnyomdász

XVI. sz

l.

Kertésznyomtatott

117. l.

118. l.

ásról a kerületi müszaki felügyelő
gyedévben kiküldendő költségszám-
ámolni.-
ól a további tárgyalás megszünte-
az esetben is szíveskedjék értesi-
lomás berendezését az idő szerint

15 márczius 19.

Bornemissza Péter

betűivel szedték: „Harmadik resse az stb." cimű műset Semptén 1575-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971

3661

Bornemissza Péter

betűivel szedték „Fejtegetés" etc. című
művét Semptén 1578-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi
magyarországi nyomtatványok 1473–1600.
Budapest, 1971

4051

Bornemissza Péter

betüivel szedték Bornemissza Péter: „Hadakozásról való ete" cimű művét Semptén 1578-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600.

Budapest, 1971

4061

Bornemisza Péter

betűivel szedték „Igen szep es szükseges stb." cimű művét Semptén 1578-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600.

Budapest, 1971

4061

Bornemissza Péter

betüivel szedték. Negyedik resze az evangeliomokbol ete "cimü müvét Semptén 1578-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971

4071

Bornemissza Péter

betüivel szedték „Negyedik reske az evangeliumokból stb." sí mű művet Detrekőn 1578-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600 Budapest, 1971

4151

Bornemissza Péter

betüivel pedtek „Oetoedic es utolso etc"

cimü müvét Detrekön 1579-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi

magyarországi nyomtatványok 1473-1600.

Budapest, 1971

4151

Bornemissza Péter

betüivel sedték „Ördögi kisirtetekről etc."
című művét Detrekőn 1579-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi
magyarországi nyomtatványok 1473–1600.
Budapest, 1971

4171

Bornemissza Péter

betűivel szedtek „Predicatioc egész esztendő" stb" cimű művet Rózbókon 1584-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971

4921

Bornemissza Peter

betűivel szedték: „Negy könyvetske a stb." című művét Semptén 1577-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473–1600. Budapest, 1971

391 l

Bornemissza Péter

betűivel szedték „Masic resze stb." című művet Semptén 1574-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473–1600. Budapest, 1971

3611

MDK

Bornemissza Tibor

Göcseji végeken, vf.

Budai hegyvidék, "

M. Képirók kiáll. Műterem. 1935. ápr.

MDK

Bornemissza Tibor

Meritősök a Dunaparton, vizf.

Kubikosok a Balatonnál, vizf.

M. Képirók kiáll. Műterem. 1935. ápr.

Вернемьера Тибор

Мегіїбвук в Вонарґон, virt.

Кибікозок в Белаіоннді, virt.

6. Адьагік vidk. Мйіоге. 1929. Apr.

MDK

Bornemissza Tibor

Vázsoly emlékezetére, olaj

Zuzmarás délután, "

M.Képirók kiáll. Müterem. 1935. ápr.

Borbereisse Tibor

Vérsoly emlékezete, ola[illegible]

Ismertetés dénutén,

[illegible]

MDK

Bornemissza Tibor

Tavaszi zsongás, olaj

M.Képirók kiáll. Müterem. 1935. ápr.

Bornemisza Tibor

Művei szerepelnek a Bács-Kiskun megyei múzeumok kiállításán a Nemzeti Galeriában

Magyar Nemzet 1972 március 16 4.old.

Boromisza Tibor, festőművész

Nagybányát a századelőn újabb forradalom hozza lázba. A Párizsból újonnan érkező fiatalok döbbenten tapasztalják a fáziskülönbséget. Ők már fosztimpresszionista mintákat utánoznak és Nagybányát mindenestül a múltba utalnák vissza. 1906-tól Czóbel Béla, Boromisza Tibor és társaik Cézanne, Gauguin, Matisse és mások modorában festett képekkel törnek hazza. Forradalmuk meg bontja a művésztelep egységét – a rebellisek egy része Kecskemétre távozik.

Murádi Jenő: Fáziskülönbség a nyugati élvonal és a kelet-európai eredmények között.
Korunk, 1979. febr. 57. old.

Bornemisza Tibor
festő
1928-ben ismerkedik meg Káplár
Miklóssal, aki lemegy vele a Hor-
tobágyra.

Dr Balogh István: A Hortobágy festője, Káplár Miklós
Élet és Tudomány, 1967. 10. 465-68.

MDK

Bornemisza Tibor

Hegyi patak borus időben, o.
Cinterem Nagybányán, o.
A szatmári piactér, o.

Nagybányai festők. N.Gal. 1962. jun.

MDK

Bornemisza Tibor

Önarckép, o.

Anya gyermekkel, o.

Kaszálók, o.

Térzene, o.

Nagybányai festők. N.Gal. 1962. jun.

Bornemissza Tibor

festő

M.D.4

Tersánszky Jenő int Bornemissza Tiborról.

Devényi Iván: Tersánszky Jenő és a képzőművészet

Művészet, 1968. jennius - 20 cap.

M.D.K.

Bornemisza Tibor
festő

Méltatás.

Baki Miklós: Sassy Attiliy
Művészet, 1965. február - 27 kap.

Bornemisza Tibor
festő

Kiállítása a Könyves Kálmán szalonban. Tájképeiben otthonos leginkább. Festői ösztön lobog benne".

Bálint Aladár: Művészet körében
Grafikai Szemle 1914 évf 1r 4l

MDK

Bornemisza Tibor

Hortobagyi témaival szerepelt a "Magyar Képirók" kiall.-án.

(d.r.): Magyar képirók.

Függetlenség, 1939. apr.16. 11.1.

Bornemissza Tibor festőművész

Magyar posztimpresszionisták kiállitása - képével vesz részt

Esti Kurir 1931.V.2.

Boromissza Tibor

festőművész

A Magyar Képírók művészegyesülete képzőművészeti kiállítása – Balassagyarmaton – képével szerepel.

Magyarság
1935.XI.27.

Bornemissza Tibor

BORNEMISSZA TIBOR festőművész születésének 100. évfordulójáról a tavaszon kiállítással emlékezik a Magyar Nemzeti Galéria. A művész egyik alapítója volt a balatoni festőtelepnek. A Galéria kéri mindazokat, akiknek Bornemissza-mű van a birtokukban, hogy jelentkezzenek a Magyar Nemzeti Galéria címén: 1250, Budapest, Pf. 31.

Magyar Hirlap 1980/1/19/10

BORNEMISZA Zsolt

Vigilia 1980/5

zus Krisztus alapította és a Szentlélek éltető erejében fennálló közösség — egy konkrét társadalmi átalakulásban? Éppen az Istenember meghagyta küldetése miatt nem mondhat le az ember alapvető jogainak hirdetéséről. Ahol ez nem történik meg, ott az egyház Istent sem hirdetheti maradéktalanul, hiszen Jézus elesettekhez forduló magatartását, az egész emberiségért vállalt keresztha lálában beteljesült áldozatot utasítaná el. A megváltásnak nemcsak elvont elméleti aspektusai vannak, hanem konkrét alapállásunkat is meghatározza: tudjuk, Isten mit tett értünk, s ebből következik, hogy tudnunk kell, mivel tartozunk egymásnak. Ezért vallhatják a nicaraguai püspökök, hogy az „egyháznak meg kell tanulnia a szegények szempontjából nézni az eseményeket, mert az ő ügyük Krisztus ügye is." S ugyanakkor a szegények problémái minden nicaraguai saját ügye is — ezért teljesítheti az egyház nemzeti és hitbeli kötelességeit egyaránt. „Nem zárhatjuk be és nem kell bezárnunk szemünket — olvassuk a pásztorlevélben — a kockázat és a lehetséges tévedés előtt, ami hozzátartozik minden történelmi újjáépítéshez, ellenben hisszük, hogy világosan és őszintén meg kell mutatnunk az evangélium szellemében hirdetett feladatunkat és kötelességünket. ...Akkor lehetünk autentikusak, ha alázatosan és határozottsággal megértjük azt a megszólítást, ami Istentől az idők jeleiben felénk árad."

Amikor II. János Pál pápa fogadta a nicaraguai nemzeti újjáépítés kormányának két tagját (1980. március 3.), ugyanezeket a szempontokat, mint az egyetemes egyházra vonatkozó alapelveket, emelte ki: az egyház bátorít minden olyan kezdeményezést, amely a nép felemelését, az életszínvonal megjavítását célozza, ha ezek a törekvések tiszteletben tartják az ember földi és természetfölötti hivatásának összhangját, ha előmozdítják az emberi méltóságot és ahhoz segítik az állampolgárokat, hogy egyre nagyobb felelősséggel és szabadsággal vegyék kezükbe az egyének, a családok és a közösségek sorsát. „Ebben a távlatban — fűzte hozzá szó szerint a pápa — az egyház kedvezően szemléli Nicaraguában és másutt is a gazdasági, társadalmi, kulturális és politikai kibontakozásért tett erőfeszítéseket."

Érthető tehát, hogy a nicaraguai egyház „a szeretet új civilizációjának" felépítését reméli, amelyben önmagának csak egyetlen jogot követel, ami isteni küldetésének teljesítését biztosítja. *„Az egyház számára mi, nicaraguai püspökök* — olvassuk a pásztorlevélben —, *nem követelünk más privilégiumot, mint az evangelizációs küldetés teljesítését, amelynek alázatosságban egyre eredményesebb, értékesebb szolgálatnak kell lennie az egész nép számára."*

GICZY GYÖRGY

BOROMISZA ZSOLT KIÁLLÍTÁSA*

(GRAFIKÁK PILINSZKY-VERSEKRE)

> Akinek szíve van, hallania kell:
> idő, hogyan süllyed hajód.
>
> (Mandelstam)

A mű interpretálása hasonló a műfordításhoz. A képzőművész nyelvét szavakra kell lefordítani. Igényes, pontos szavakra, úgy, ahogyan a műfordító dolgozik, hűen a mű szelleméhez: interpretál. De milyen nehéz feladat az a műfordítás ott, ahol a képek Pilinszky sorainak jelenlétében szemlélhetők! Itt a műfordítás már megtörtént. A költemények nyomtatott sorai vonalakká, itt-ott finoman színekké alakultak át a szerény papíron. Tudatosan vállalt szerénységgel, pontossággal, hűen követve Pilinszky költészetének, ars poeticájának szűkszavúságát, a Szálkák-at egy más nyelven, a grafika nyelvén. Hogyan léphetünk tehát tovább anélkül, hogy fölösleges sallangokat, magyarázatokat aggatnánk e tiszta sorokra?

A megoldás kézenfekvő és egyetlen. Meg kell keresnünk a forrását a képnek, a szónak, a soroknak, mozdulatlanul, elkötelezetten. Csendben.

A formai *megoldásról annyit: Ha megkérdezzük, mi a szükszavúság célja, egyetlen mondatban felelhetünk: a*

*Elhangzott Sárváron (Nádasdy vár), a kiállítás megnyitásán, 1980. március 16-án.

dekompozíció elleni küzdelem azért, hogy a lényegre összpontosítsa figyelmünket. A vezérelv *pedig: itt, ezekben a termekben nincsenek kitalált, nemlétező szituációk, nincsenek az impresszionista költészetre jellemző nosztalgiák, elvágyódások. A misztérium időtlen. A képek, a sorok nem felelősségre vonnak minket, hanem megosztják velünk a világ bűneit; súlyát ezentúl együtt hordjuk. Felelőssé saját lelkiismeretünkön keresztül válunk, „mert a harang értünk is szól...", s hangját velünk hallgatja a* Francia fogoly, *a* KZ oratórium *elesettje, de együtt hallgatja velünk a bujkáló gyilkos is. — A szituációk, a helyzetek valóságosak.* Totális realitás *ez.*

Realitás: az élet teljességének értelmezése. Annak a teljességnek, amelyet esetleg nem is érzékelünk folyamatosan. Ahogy nem érzékeljük a már elhangzott muzsikát, a történelmet, vagy az elhunytak szeretetét, de fájdalmas realitásként érzékeljük elhagyatottságunkat. „Akinek szíve van, hallania kell: / idő, hogyan süllyed hajód." *A hajó, amelyik eddig horizontálisan közlekedett a térben, a halállal vertikális irányt vesz, úgy, mint a mag, amely halálával szökken szárba és hoz termést, amint életünk, örömeink és vétkeink fordulópontja is a halál.* „Hogyan halok meg? Milyen lesz pusztulásom?"

A sokaságban senki se keresi egymást.
Az Atya mint egy szálkát
visszaveszi a keresztet,
s az angyalok, a mennyek állatai
föllütik a világ utolsó lapját.

Akkor azt mondjuk: szeretlek...

(Mielőtt)

A sokat szenvedett Nagyezsda Mandelstam írja: „Tudom, nincsen jogom, hogy bárkire is követ dobjak, de azokért az emberekért, akik szívükből az emberséget ölték ki, nem tudok imát mondani. Ez a bűnöm."

Szeretünk, de már nemcsak az üldözöttet, hanem erőnk lesz az üldözőt is szeretni. Nemcsak az elesettet, a könnyével könyörgőt, de szánni fogjuk az igazi elesettet is, aki hatalma teljében nem irgalmazott ama könyörgőnek, ki csupán cipője fűzőjével veszkődött.

E képek és verssorok láttán érezzük meg, hogy a forrása totális igazság és e felismerésben nem riad vissza a „mennyet bevérző madaraktól" sem. Az igazsághoz másként jut el a fizikus elme, másként a megsiketült zeneszerző, a megbénult szobrász, a konstruktivista festő—költő, vagy a színész. Itt egy lirikus és egy festő közösen megtalált útját járhatjuk végig, és ha szívünk van, észrevesszük, hogy „a fűvek lemondó élete, mint a halandók egy-egy szívütése".

Befejezésül még annyit szeretnék elmondani, hogy amikor Pilinszky Jánossal felmentünk Boromisza Zsolthoz, ezeket a képeket végignézni, a hosszú-hosszú papírsuhogó csendet a végén Pilinszky egyetlen szava zárta le: „Vállalom".

VATTAY ELEMÉR

*

KÖSZÖNET

Ceruzával dolgozom én is, akár a grafikusok.
A grafikus szintén ír.
Megrendít viszontlátnom betűimet
A vonalak nyelvén,
Megrendít és el is némít.
Mit mondjak saját magamról?
A teljes igazság mégis az, hogy ezek a vonalak,
„Billentések" a falon, megerősítik bennem
Azt a nagyon fontos,
Talán legfontosabb érzést és reményt,
Hogy mindannyian, kivétel nélkül egyek *vagyunk.*

Nagyon köszönöm Zsolt.

PILINSZKY JÁNOS

BORNIMO, Benedictus Bellon segédlevita

1576-ban Kassán a Patvaron dolgozott

Studia Agriensia 17. 165.

ai kategóriák (mondat, név, funktor)

(mikor igaz, mikor hamis)

orok

onságai

t nyelve és szemantikai rendszere

gfüggvények vannak benne;

terpretációfogalomtól a centrális

fogalom → def.)

e; Eldönkési eljárások, kovet-

, h a premisszák igazak, a

ezek és

szillogizmusokhoz kell)

Beroksa András festő-vobrány

alkotásait az Állami Operaház

Klubjában máscius 24-én nyíló

kiállításon mutatják be.

Magyar Nemzet 1981. III. 24.

Bornemisza Tiborné M.D.K.

10 000 Ft-tal jutalmazva a pályázaton

Társtervező: Teőke László- Misley Károly

Eldőlt a Miskolc- Tapolca üdülőhely tervpályázata

Magyar Nemzet 1964. december 18. 3.1.

M.P.P.

MDK

Bornemissza Zsolt [grafikusművész]

rajzaival jelent meg Komjáthy István: Mondák könyve c. munkája.

Madácsy László: Komjáthy István: Mondák könyve.
Tiszatáj, Szeged, 1956. febr. X. évf. 1. sz.
62. l.

Bornemissza Zsolt

grafikus

nül. 1928 máj. 18.

Szeghalom

Érettségi Debrecen-

ben. 1949.

harmadéves a-

képzőm-főiskolán

Tanárai Ká-

dár György és

Borbíró Vir-

gil.

Való Hunilej Rónay

Mária hozta

a főiskolára?

meg Érdemi Mariától!

Javítás

1950, IV. 18

Dido menekülése.

Dido esektől megremülve előkészitette menekülését és társait. Összejönnek akik vagy gyülölöi a durva zsarnoknak vagy félnek kegyetlenségetől, a hajokat, melyek alkalom

BORNER, Johann, pozsonyi pazekasegéd

J. B.orn, Hafnergesell, 64 éves feleségé meghalt. (1821, II. kötet, 365 l)

—

J. Borner, Hafnergesell, +65 éves korában, Pozsony, 1828 május 11. (1828, 531 l)

—

Preßburger Zeitung
(Genthon)

M. P. K.

BORNER Mátyás festő

1783-ban házasodik Pesten

Garas XVIII. 77. 210. p.

mgnva

Borner Mátyás

festő

Pest 1783

Kendrey Hentwängs

Lexikonból

1949. X/20.

1.

Диктáнт.

Кагдá Лúза и Пётр шли лесáм, часовóй закричáл на них их спрасúл: „Кудá идёте. Они отвéтили: „Мы идём пионéрский лáгер." Часовóй спрасúл их итьú ~~пирет~~ внёред. Лúза и Пётр пошли (пир) внёред. Там у дерéва зтайáл часовóй. Лúза и Пётр сказáли: „Здрáствуй Стёпка!" Часовóй

Ø Bornes Nándor

építész.

Szül. Csepin 1867.

Oklevelet nyert 1893.

Névjegyzműegyetem 4. l.

MDK

Bornhauser ... antalos

Albrecht Willibald, vendéglői üvegcsarnok

Lipóto, Elisabeth pl. 13. Cziráky-ház udvarán

1865., Homlokrat. fut. alapr., metszet

MDK-A-Π-1/1842.

M.D.K.

Bornhauser Antal, lakatosm.

Pesten dolgozott. Szül. Rodaun, Ausztriában. Róm. kath. házas. Polgárjogot nyert Pesten, 1843, VIII.4. 246.o.

Temesváry Ferenc: Lakatosipari érdekességek a Magyar Nemzeti Múzeum gyüjteményében. 257.o.

Folia archaeologica. XVII. 1966. Bpest. Múzeumi Ismeretterjesztő Központ. 8p.

MDK

Bornhauser József antalos

Samet Ágota, ürlethirokat

Perézv, Király-u. 2.

1865. - Homlokrat, alapr.

MDK-A-17-1/1991.

MDK

Bornhorst, Christian

clausthali

pénzverömerter

XVI. n.

irád

Huszerdpénz

506. l.

Lásd Tört. Tár

1879. 603. l

Divald József

A Körmöci pénz-
verdéből.

D Borniger

Illok. T. 5740.

A várhegy tövében folyó Dunán egy csolnakban öten kelnek át, a tulso parton két fiú gázol a vizben, az előtérben pedig a fatörzsek közelében három leány öblöget állva, a negyedik térdelve mos. Felirata:

SCHLOSS UND KLOSTER ILLOCK
(Syrmien.)

fölül jobbra: DCXXXXVIII.
alól jobbra: BORNIGER SC.
legalól balra: Aus d. Kunstanst d. Bibl. Inst. in Hildbh.
jobbra: Eigenthum der Verleger.

Am., mér. az al. 14.8: 20.8 cm.

140-95

1021

1981.III.2o.URH 2o.4o Gné

Fába Fragott falu

- Riporter Nagy István. A Miskolci Körzeti Studió müsora.

- Tessenek beféradni. Itt laknék ebbe a kis lyukba.

- Mi már ismerjük egymást Ilonka néni, hadd mutassam be már másoknak is. Itt lakik egy magyar-csehszlovák határszéli faluban Tornyosnémetibe a Fő ut 45 szám alatt özv.Bornyák Istvánnénak hivják.

- Született Takács Ilona.

- Egyedül tetszik éldegélni ebben a házban.

- Igen 15 év óta özvegyen. Hát éppen elég zajos volt az életem, ugy hogy amikor már kikecmeregtem minden bajból leteltek a gyásznapok is, hát akkor gondoltam rá, hogy a gyerekkori álmomat megfogom valósitani. Ugyszolván én gyerekkoromtól faragtam. Kezdetbe csak fahánes, meg aztán jött a gipsz hát abból faragtam. De amikor 1971-ben egy felhivás jelent meg az ujságban, hogy ilyen amatőr faragók, akik csak kedvtelésből csinálják ezeket a dolgokat hát munkájukat beküldhetik a Népmüvelési Intézetne. Hát én akkor a gipsz faragványokból beküldtem 8 darabot, amiből hármat elfogadtak ugy hogy az egyik be is került a katalógusba, és mondhatnám, hogy ha nem is mert nem is nyertem akkor semmit, mint bemutatkozáson, de elismerésbe volt részem. Ugyhogy akkor Bánszky Pál a Népmüvelési Intézet nem tudom már a cimét, megkért rá, hogy próbáljak meg faragni fából. En azt megtehettem volna előbb is, mert egyébként olyan bicskás természetü voltam, mintha férfinak születtem volna, kezdődött ez ott akkor, amikor már felcsepredtem, libapásztorkodtam, hát ugyé unalomból elkezdtem faragcsálni, és hát kihoztam szép dolgokat.

- Nem zólták meg ezért, hogy lány létére bicskával mászkál.

- Elvonulva kellett ezt csinálni. De ez olyan dolog, hogy a kézimunkázással állandóan szaladgálni, hát ez nem, ezt meg bevágtam a zsebbe és mentem ahova kellett. Aztán később meg még tehén pásztorkodással is foglalkoztam, ott is csak ezt csináltam. De aztán, hogy ugy fordult a kocka, férjhezmentem, hát ezzel lezáródott ez a korszak. Hogy már aztán nem faragtam csak ha végképpen valahogy ugy előjött, hogy kell faragnom, hát akkor ha mentünk ültetni kukoricát, hát addig is faragtam, amig az uram kettőt fordult én addig mig hányni kellett a magot,,hát addig is faragtam.

- És milyen szemmel nézte ezt az Ilonanéni ura.

- Eldugtam tőle, hát ő még én pihentem nem volt neki ahhoz köze, hogy mit csinálok, nem nagyon rajongott érte, mint afféle falusi ember, de aztán mmndom, mikor lezajlott az életemnek a nagyobbik korszaka, amikor már ugy került, hogy pihenésre, vagyok kárhoztatva, hát akkor elővettem, ezt a régiálmomat és faragtam.

- Szóvalmindig jobban állt Ilonkanéni kezében a bicska, mint a kötőtü, vagy a horgolótü.

- A horgolótü az jól áll a kezembe, azt tudok, de kötni nem tanul-

tam meg. Tudok én egyebet mindent himezni, szőni, fonni, azelőtt ugye hát azt csináltuk, de bizony ez nekem bent mindig ott elnyomva nyugodtan szunnyadt a lelkemben.

- És nehéz volt ezt olykor olykor bent tartogatni.

- Bizony nehéz. Hát aztán hozzáfogtam fából faragni és a legelső alkalommal, amikor megjelentem a famunkámmal, Nyiregyházán 73-be, akkor nyertem a bronzérmet, és oklevelet is kaptam.

- Itt is van az az oklevél Ilonkanéninél, nézzük már meg. Ez lesz az. Ezt az oklevelet Bornyák Istvánné számára állitottuk ki, aki 1973-ban Nyiregyházán az első országos népmüvészeti pályázaton résztvett. A zsüri bizottság döntése alapján a nevezettet munkásságáért népi kis plasztika kategóriában dijazottnak nyilvánitjuk, oklevelének minősitése bronzérem. Hát mit jelentett ez akkor, Ilonkanéninek ez az elismerés.

- Sokat jelentett és inspirált a további munkára. Mert ugvye az elismerés az lelkesiti az embert, hogy mégis csak van értelme, nem ugy, mint a mult rendszerbe, hát ha faragtam is valamit csináltam én értékes dolgot is hát hiába megmutattam egynek másnak hát ugye nem vett róla tudmást senki, mintha nem születtem volna külön erre is.

- Áthoztuk ám a másik szobából a faragásokat, melyik volt ezek közül a nyireházi dijazott.

- Az egy pietta volt, egy falusi pietta, én faragtam kettős szobor tetszik tudni mi az.

- De nem látom itt.

- Azt eladtam én az egyik muzeológusnak, nagyon mégtetszett neki, ugyhogy az ott is maradt. Azt nem tudom bemutatni.

- Van még Ilonkanéninek máshol is szobra, nem ilyen faragott szobra.

- Van, van. Van hát többet eladtam már azt se tudom, hogy kiknek. Egy van egy juhászom

- A család is kapott ezekből.

- Adtam az unokámnak nászajándékba, az is nagyon szép volt és Debrecenbe arra nyertem a dijat, 2 ezer forintos jutalmat kaptam. A Pusztai találkozás cimü kettes szobor, mintha apa találkozna a fiával, és az apa pipázik, a fia pedig furulyázik és az apa hallgatja, de közbe szivja a pipáját. Erdekes megfigyelése volt Borsos Istvánnak, aki az Encsi járás szakkörnek a vezetője, azt mondta, hogy az Ilonkanéni szobrai beszédesek azt mondja, ez az ember nemcsakpipázik, de szivja is a pipát, ugy látni vlt rajta, hogy igy a szája be volt huzva, azt mondja, hogy szivja is a pipát, hát azért mondta, hogy beszédesek önmagukért beszélnek.

- Hát én is azt mondom, hogyha itt a fábafaragott pletykáló asszonyokra nézek, előttük egy vödör viz, biztos a kutról jöttek.

- És találkoztak, hát ugye a pletykásoknál az a szokás, hogy mindjárt tuladni, ami benne van, amit hallott. Hát az a cime is, hogy Hallotta. Hallotta. Hát mit hát olyan kivánesian odanéz rá, leteszi a vedret a hasára üt, hogy jaj hátmi is. Mi is van most napirenden.

- Ilonkanéninek ezekhez a faragásokhoz nem állnakmodellt.

- Iskolás koromba én jó rajzoló voltam. És hát ugye a fára nem lehet rajzolni, de olyan erős beképzelésnek kell lenni, hogy szinte az ember rávetitse az elgondolását arra a fára. Hát azt mindenütt tudni kell, hogy honnan mennyit szabad levágni.

- Mivel tetszik faragni.

- Vannak nekem különböző késeim meg na tessék csak mindig akad, hogy valaki megajándékoz engem borotvával. Ja ez egy régi ennek már kiment az éle, most ezt csinálta nekem a fiam. Egy régi barátnőm adta nekem ezt a borotvát. Ezek jó éles, tartós élüek nem ugy, mint bármelyik kés, vannak van nekem még bikicsem is, suszter kés az is nagyon jó, ahol olyan hajlékonyan kell a fát faragni, hát annak meg van az a homoruja, hogy ugy lehet meriteni vele. Ezekkel meg ugy egyenes dolgokat. Hozzátehetem, hogy a kezem sosem vágtam meg. Ugy tudok vigyázni, ugy tudom a fát forgatni, hogy szóval mintha bele születtem vina, hogy hogy kell a fával bánni. Pedig asszony vagyok.

- Honnan szedi a témáit, az ötleteit.

- Volt egy olyan szobrom, amelyik a Piaci asszony azt nem is tudom, hogy hová került, hogy ment a piacra batyuval, gumicsizmába és szóval olyan megkapóan igazolta azt, hogy a piacra megyen, hogy nem nehéz volt kitalálni.

- És ez hogy ragad meg az emberben.

- Hát ugy jól megnézem ugye, mégnézi elől hátul és ugy önmagába beleszugerálja azt a képet.

- Ez a Rokkás nő is nagyon élethü.

- Magam is voltam ilyen fonó, de az elképzelésem szerint hát inkább édesanyámat ábrázolná, amikor igy fontunk téli estéken, huztuk nyaltuk a csepüt.

- Hát aki Ilonkanéni munkáit nézgetői, rögtön az a benyomása támad, hogy fába faragta it t az egész falut, főleg a régi falut a régi életet.

- Éppen abban van a lényeg, hogy a régiekről kell tanuságot tenni,

mert már én is régi vagyok. Hát én nem a mát faragom, hanem a multat.

- És az ifjuságát is egy kicsit ugye Ilonkanéni.

- Hát egy kicsit az ifjuságomat is, igen hiszen az ahhozá tartozott, amikor az esztendők forgataga egymás utánja ugye következett, ugyan azt mindig csinálni, hát igy elteltek az évek, nagy keservesen.

- Itt van egy kaszát fenő parasztember, bő bő gatyában

- Ezt azért akartam megörökiteni, mert most amikor már ugye a gépek korszakába élünk és ennek letünt a szereplése, ugyszolván csak nagyritkán kerül arra sor, hogy valaki kézzel kaszáljon, ha bár én is tudok. A marokszedő egy kissé elbágyadva, a fáradságtól ugy elcsigázva szedi a markot, mert mondhatnám, hogy az nehezebb, mint a kaszálás. Én szedtem markot sokat, hát aztán a kaszát is ismerem, hogy mennyivel könnyebb kaszálni, habár ahhoz is kell erő, de viszonyt az asszonyi erő a marokszegés is sok.

- A régi falut idézi a Köpülő assszony.

- Igen.

- Ilonkanéni köpült is valamikor.

- Hogyne bizony, hát tehenet tartottunk volt nekünk kettő három is. Azt mindig fejni naponta, háromszor, hát nem is csuda ha az ember az esztendők folyamán megrokkan mikor mindig nehéz munkát kellett végezni.

- Láttam ott bent a másik szobában, nemzetünk nagyjait, fába farggva, fába álmodva. Rákóczi Ferencet, Ady Endrét, Petőfi Sándort.

- Igen.

- A Rákóczit a mányoki festményről tetszett nézegetni.

- Igen arról nézegettem, mert hát ugye 3oo évvel ezelőtt élt, hát arra én nem emlékezhetek ez világos.

- Ady Endrét isképről.

- Hát őt is.

- Petőfit pedig, csak ugy emlékezetből.

- Petőfit őt emlékezetből, mert hát ugye a versei alapján, amit ismerek hát csak ilyen kinézetünek képzeltem el. Nekem Petőfin kivül nincsen jobb és nagyobb költőm. Ő igazán a mi nyelvünkön a nép nyelvén irt hozzánk, szóval nekünk, mert ugy beszélt egyenesen, mint ahogy a becsületes szivü emberek szoktak.

- És hogy ismerkedett meg Petőfivel.

- Hát ugy, hogy gyerekkoromba az apám nekem Petőfi könyvet adott a kezembe, és annak tulajdonitom, hogy őszinte magyarságomat szinte neki köszönhetem. Mert ő is magyar volt szó szoros értelmébe, hiába nem is egészen magyar szőlőktől származott.

- Ilonanéni itt van egy ilyen katalógus. Azt mondja a magyar naiv müvészet a 2o.században

- Ezt Pesten kaptam az első kiállitáson, amikor oda bevittem a gipszmunkáimat, mert dacára annak, hogy gipsz munkát nem szoktak elfogadni, de ez annyira tetszett. Meg van ez nekem eredetibe is, hát ide betették a katalógusba, mert ez olyan szép volt, és mi is a cime no, Öreg juhász csendélete, nem látok ezzel a szemüveggel.

- Ül a botjára támaszkodva.

- Igen és a két kutya két kutya mellette az egyik sunyit a másik meg ott ül simulékonyan hozzá buj, ő meg csendesen pipál.

- De van itt egy másik juhász ember, ezt picit elveszem jó

- Tessék.

- Ez még nincs kész.

- Nincs kész. 8 nap alatt csináltam ennyit a táborozáson és most már el van készitve nekem hozzá a fiam megcsinált egy jó kést, az a tervem, hogy ezt befogom fejezni. Ez már nem fog elmenni Turkevére, hanem csakugy gondolom, hogy azt a Kaszást meg a Marokszedőt , meg ezt a Fonóasszonyt fogom persze majd átfogom pucolni denaturált-szesszel.

- Gönczön tetszett lenni, a faragó táborban.

- Igen.

- És milyen volt meddig tetszett ott lenni.

- 8 nap de, kivételesen nekem megengedték, hogy én hazajártam.

- Itt van a közelbe

- Közel, hogy reggel mentem este jöttem.

- És milyen volt ott,kikkel tetszett megismerkedni.

- Hát régi ismerősök, akikkel már több izben találkoztam kiállitásokon azok voltak ottan. Ilyen kisplasztika faragó nem volt ott egy se. Csak én.

-Na most Turkevén mikor lesz a kiállitás.

- Hát

- Ja értesitették egy levélben, Ilonanénit.

- Igen. Ezt a csoportvezetőnk Borsos István küldte nekem ezt az értesitést, tessék átnézni.

- Mezőgazdaságunk multja, jelene, jövője ez a témája énnek azországos amatör kiállitásnak képzőművészeti pályázatnak. 1981 április májusban lesz a kiállitás igen.

- Március 1-re kell beküldeni.

- Igen és akkor ezt a kettőt tetszik.

- Hármat kell, hármat. A Kaszás a Marokszedő meg ezt a Fonóasszonyt. Mert ugye ez is már a multé, a fonás, vagyis hát az ilyen kicsibe való fonás, mert fonnak, de gyárba.

- Bent hagytunk még egy szobrot azt elfelejtettük kihozni a másik szobából az Anyaság az a cime, Ilonkanéni.

- Nem hoztam ki.

- Nem tessék hagyni, hát biztos tetszik tudni róla beszélni.

- Hát igen az is olyan formán fogant meg bennem, hogy azanyaság is ugye az egy szent érzés, egy szent dolog, hát igyekeztem annak is eleget tenni, hogy ilyen is legyen.

- Annál is inkább, mivel Ilonkanéni is édesanya, fia, lánya van.

- A lányom Miskolcon lakik a fiam meg itt lakik a felső szomszédba.

- Hazajárnak.

- Hogyne most is várom majd a lányomat. Négy fiu unokám van. Egy lány sincs.

- És nem tetszik őket tanitgatni a faragásra.

- Nem, nincs érzékük hozzá. Ha csak még Istvánka nem, a fiamnak a kisebbik fia nem fog-e, mert az is szeret rajzolgatni, már ugy kezdi, hogy amiket én szoktam rajzolni, mindig emberfejeket rajzoltam, és sikeresen tudom az emberi arcokat készitení, ugyhogy majdnem megtudm csinálni minden esetben, hogy valakire hasonlit, mondjuk például akire akarom.

- Mit szeretne még megfaragni, biztos vannak témái, ötletei.

- Hát

- Ez ugy hirtelen jön.

- Hirtelen jön meg a fa is válogatja, hogy milyen fa kerül a kezemb az is dominálja azt, hogy mit lehet belőle kihozni. Hát ezzel összhangba kell lenni az én érzelmeimnek is, hogy mit tudok a fából kihozni.

- Még valamit kérdeznék én, nem is tudom hogy kérdezzem nehéz lesz talán válaszolnia is. Miért tetszik faragni, mit jelent a faragás Ilonkanéninek.

- Nekem sokat jelent. Azt nem is tudom kifejezni, békét nyugalmat, lelki békét jelent nekem. A faragáshoz hozzá kell tennem nemcsak tudás kell, nem tudni kell ezt, érezni, érezni lélekből, mert tulajdonképpen semmit nem tudok, de ha hozzákezdek faragni akkor ugy megy, mint a karikacsapás. Kell hozzá tiszta lélek és alázat.

- Nagy István müsorát hallották.

1021 APR

PINTÉR TAMÁS RIPORTJA:

Az 1360-as vonat

1945 február végén, egy hajnalon elindult az első szerelvény a Ferencvárosi Pályaudvarról. A mozdonyt Farkas II. László vezette, a fűtőt Huszár Józsefnek hívták.

Hideg hajnal volt. A fűtőház körüli sineken felrobbantott és használhatatlanná tett mozdonyok álltak. Piszkos hó borította az épületek romjait. Fújt a szél. Féloldalra dőlt, szétroncsolt vagonok, bombatölcsérek és feltépett sínszálak mindenütt. Csak egyetlen használható mozdonyt találtak az emberek: a 328 009-est.

Ezen a hajnalon, a nagy, kúpos orrú gép befűtve állt egy hosszú teherszerelvény előtt. Szokatlanul hosszú szerelvény volt, ma már nem lehet tudni pontosan, hány tengelyes. A platós kocsikon beburkolt csövű lövegek sorakoztak, szovjet katonák lőszeres ládákat, fegyvereket rakodtak. A vagonokból szokatlan lejtésű dallamok és harmonikák suta hangja hallatszott.

Ez alkalommal a szokásos okmányok nélkül szállt fel a személyzet a gépre. Menetlevél nem volt, az utasítást szóban közölték. Farkas II. Lászlónak Győr felé kellett vinnie az utánpótlást és harcosokat szállító szerelvényt. Győr körül még folytak a harcok.

A csapatvonat lassan, kinlódva gördült ki a pályaudvarról.

Még sötét volt. Farkas II. László a gépből derékig kihajolva figyelte a pályát. A jelzőberendezések nem működtek, az óvatosság mindenképpen szükségszerű volt. Csak attól nem kellett tartaniok, hogy szembejövő szerelvénnyel találkoznak.

A mozdonyvezető és a fűtő mögött géppisztolyos katonák álltak. Komolyak voltak és szótlanok, a két ember minden mozdulatát figyelték. Lassan engedtek fel, csak jóval később, akkor, amikor Huszár József fűtő beszélgetni kezdett velük. Nem tudni, miről volt szó közöttük. A háborúról, és bizonyosan arról is, hogy mi lesz a háború után. A katonák hátukra dobták a géppisztolyt és leereszkedtek a vaspadlóra, hogy ne érje őket annyira a beáramló hideg.

Az 1360-as vonatszámú gyorsteher keservesen haladt előre a nagy rakománnyal. Kevés volt a szén, kevés és rossz minőségű. A mozdony erőlködve vonszolta maga után a hosszú vagonsort.

A katonák énekeltek a kocsikban.

Nagyon lassan világosodott.

●

KETTEN gyalogoltunk be Erzsébetről. Huszár, meg én. Nem hívott bennünket senki. Bejöttünk a fűtőházba, mert látni kellett, mi van, indul-e az élet. Hiába, tizennyolc éve voltam akkor a vasútnál, megszoktam a szolgálatot. A feleségem féltett, nehezen engedett el. De hát nem tudtam már otthon megmaradni. A front Nyugat felé távolodott, éjszakánként néha hallani lehetett a csendes morajlást. Felpakoltam valami kis ennivalót és jöttünk a fűtőházhoz. Akkor nem gondoltam, hogy mindjárt gépre kerülök. A környéken minden csupa rom volt, a nagy bombázások alatt elpusztultak az épületek; ami megmaradt, azt szétverte az átvonuló front, a mozdonyokat felrobbantották a németek. Dolgozni kellett. Akkor nem számított, hogy ki, milyen beosztásban szolgál. Takarítottuk a romokat, síneket fektettünk, javítottuk a gépeket. Három, négy mozdonyból egyet, valahogyan így ment. Ki kellett nyújtózkodni a szemétből, a pusztulásból. Ezekre a napokra mindig emlékezni fogunk. Én arra az első útra, arra emlékszem leginkább. Ahányan csak voltunk a fűtőházban, mind a háromhuszonnyolc-nullanullakilences gépet szereltük azon a hajnalon. Azt mondták, nekem kell a vonatot Győr felé, a frontig vinni. Az első vonatot Pestről. Szén alig volt, az is nagybátonyi, gyenge, rossz szén, amit csak begyújtásra lehet használni. Össze volt keveredve salakkal, meg törmelékdarabokkal. Végigfutott a hátamon a hideg, amikor arra gondoltam, hogyan jutunk el. Vasutas családból származom, fűtő volt az apám, a bátyám meg mozdonyvezető. Sok ezer kilométert tettünk meg tengelyen, de ez az út semmilyen más úthoz nem hasonlított. Menni kellett, azt mondtam magamban, majd csak lesz valahogy. Huszonhat éve vezetek mozdonyt, de életemben összesen nem késtem vonattal annyit, mint akkor. Gépre szállhattam, újra mozdonyon vagyok, gondoltam és ez volt azért a lényeg. Pedig valamikor eszembe sem jutott, hogy mozdonyvezető legyek. Véremben volt a vasút, az igaz. Abbahagytam a polgárit és a fűtőházban lettem lakatos. Csináltam, amit rámbíztak. Meg futballoztam, ez volt a szenvedélyem. Munka után gyorsan be a mosdóba, aztán nyomás, rúgni a bőrt. Sportoltam, hát könnyebb beosztásokat adtak, nem kellett megerőltetnem magam. A mozdonyvezetést választottam aztán mégis. Csak azért, mert otthon sokszor beszéltek róla? Nem hiszem. Jó érzés meghúzni az indítókart, ezt tudom mondani. Jó érzés, ha kihajolok és visszanézek a kocsikra. Jó érzés állni a gépen, a kazán mögött, amit konyhának nevezünk. Jó volt ott állni azon a hajnalon is, amikor megrándult a szerelvény és nyikorogtak alattunk a sinek. Huszár egyre

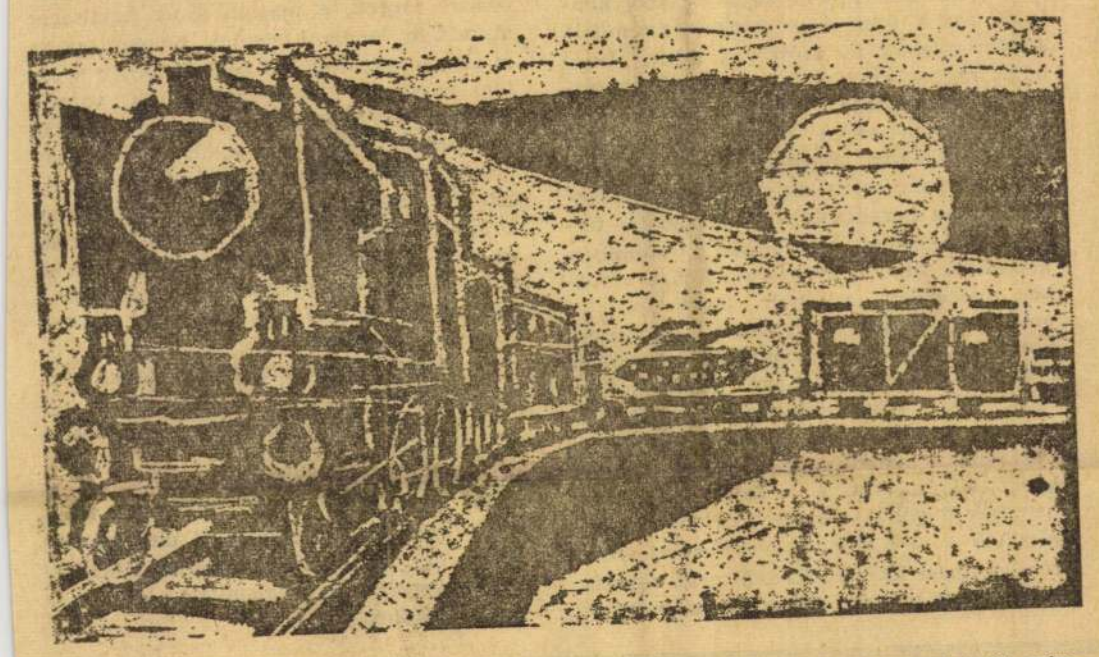

Bornyi Gyula rajza

Felsőgallóig volt elég. Amikor a fűtő az utolsó lapát szenet behajította a tűztérre, a vezérre nézett: Most mi lesz? Az állomáson akadt valamennyi szén, nem sok, éppen csak ahhoz elegendő, hogy megint nekilóduljanak.

Senki nem képes ma már felidézni ennek a húsz év előtti utazásnak minden részletét. Az ácsorgásokat a nyílt pályán, a várakozásokat az állomások és pályaudvarok bejárati jelzőjénél és a kényszerpihenőket, amikor a földekről kellett fűtőanyagot összegyűjteni.

Torbágyon a csomókba rakott kukoricaszárakat hordták a mozdonyhoz. Akkor is hajnal volt, az őrházban mindenki aludt, a katonák és a vasutasok csendben kivágták a pályaőr akácfáját, hogy a szerelvény legalább a következő állomásig eljuthasson.

A földeket vastag, kemény hó takarta, a pálya mellett kiégett tankok, tönkrement lövegek és kidőlt telefonoszlopok maradtak el. A mozdonyvezető és a fűtő látták a töltés aljába vágott lövészteknőket és a kanyargó futóárkokat. A szántóföldek tele voltak szórva különféle méretű lövedékek sárgaréz hüvelyeivel, törött fegyverekkel, elhagyott gázálarctokokkal, sisakokkal és üres hevederes ládákkal. Ahogy haladtak Nyugat felé, úgy erősödött az ágyúzás és néha azt hitték, a levegő remegését is érzik.

A katonák változatlanul énekeltek a vagonokban és vastag cigarettavégeket hajítottak ki a kerekek közé.

●

ÉN AZT a háromhuszonnyolc-nullanullakilences gépet mindig is szerettem. Megbízható, jó masina volt, nem egy utat megtettem vele. De azt hiszem, soha, senki nem kínozta meg annyira, mint én akkor, azon az úton. Mostanában is látom néha, még húz, üzemben van, a Ceglédi Fűtőházhoz tartozik. De hazudnék, ha azt mondanám, hogy ha látom, akkor mindig eszembejut az az út. Húsz év ment el azóta. És húsz év alatt sok minden történik. Így látom ezt. Más lett az élet. Az enyém is. Pedig ugyanazt csinálom, mint azelőtt, ugyanott lakom, Erzsébeten, ahol akkor laktam. Ott van házunk a nagy SZTK közelében. Kettesben élünk, nem született gyerekünk. Akartunk pedig, de hát hiába vártuk. Elmehettünk volna orvoshoz, tudom, de nem mentünk. Nem voltunk kíváncsiak arra, melyikünk a hibás. Lehet, hogy rosszul tettük? Mi azt gondoljuk, ez volt a helyes. Így legalább egyikünk sem tehet szemrehányást a másiknak. Élünk így, kettesben. Azt hiszem, jól. A pénz? Én kétezernyolcszázat viszek haza havonta, a feleségem is dolgozik, meós a Habselyem Szövőgyárban. Nemsokára abbahagyja. S nemsokára én is. Ötvenkettő vagyok, három év múlva nyugdíjba megyek. Ennyi van hátra. Itt, nálunk nem az a korhatár, mint máshol. Ötvenöt esztendős korában az ember nyugdíjba mehet, ha huszonöt év tengelyen töltött ideje van. És nekem több is van már. Mennek az évek. Itt, a Ferencvárosi Fűtőházban segélykocsi készenlétben vagyok. Ez a beosztásom mostanában. Persze, jobb lenne kint a forgalomban, legalábbis én szívesebben vagyok gépen. Most mégsem kívánom, hogy menni kelljen, mert ez rendszerint azt jelenti, hogy valahol baleset, összeütközés történt. Az elmúlt évben úgyis erősen „rávertünk": sok volt a baleset, nemcsak a vonalakon, de a javító műhelyekben, fűtőházakban is. Szóval inkább álljunk csak itt, befűtött géppel „hiába". Utazom én még majd eleget. Bejártam az egész országot, Európát is egy kicsit, mégis mostanában egyre többet gondolok arra, hogy utazni kellene. Ha nyugdíjba megyek, utazni fogok. Utazni és fényképezni. A fényképezés a mániám és ezt a kettőt ugyancsak össze lehet kapcsolni. Azon a bizonyos, negyvenötös úton kellett volna egy jó fényképezőgép. A fotópapír mégiscsak jobban megtartja az emlékeket, mint a fejünk. Azt hiszem, magam is elgondolkoznék a képek fölött és sokszor mondanám azt, hogy hihetetlen. Még akkor is, ha az eszem tudja, hogy megtörtént. Néha szóbakerül az az út, Huszár Józseffel emlegetjük időnként. Belőle SZB-titkár lett azóta, itt a fűtőházban. A vasutasszakszervezet elnökségének is tagja. Most minket „fűt", intézi a dolgainkat. Idevaló ember ő. Nem felejtette el, hogy valamikor fűtő volt. Szereti mindenki. Mint ahogy ezt a helyet is szeretjük. A fűtőházat, ahonnan a mozdonyok indulnak és ahová mindig visszajönnek. Jó nekem itt. Nem bántam meg, hogy mozdonyvezető lettem. Lehet, hogy nevetséges, amit mondok, de nekem legtöbbet ér a világból az, ha jó időben, mondjuk egy májusi hajnalon elindulhatok a mozdonnyal és alig kell a műszerekre nézni, mert hallom, hogy rendesen jár a gép. Nem úgy, mint akkor, februárban ...

●

Az állomásokon mindig embergyűrű fogta körül a mozdonyt. Hátizsákos férfiak, kendőkkel körülkötött asszonyok tolongtak a kocsiknál, könyörögtek a katonáknak, hogy engedjék őket legalább a tetőkre. Felmásztak a gépre, ott szorongtak a hosszkazán mellett, a csövekbe és peremekbe fogódzkodva. Szalonnát, kolbászt, kenyeret, bort kínáltak a veszélyes utazásért. Vágta őket a hideg szél, az olajos kazánfalhoz tapadva, görcsösen kapaszkodtak. Az ügyesebbek szíjjal kötözték hozzá magukat a mozdony oldalához, mások a szenes kocsira másztak és reszketve figyelték, mikor zavarják le őket.

A vonat megállt. Állt majd elindult újra.

Négy napig tartott az út. Az 1360-as gyorsteher nagy késéssel futott be egy kis állomás rakodó vágányára, valahol, jóval Győr előtt. Farkas II. László mozdonyvezető és Huszár József fűtő le jelentkeztek a felvigyázónál. A katonák azonnal megkezdték a fegyverek és anyagok lepakolását. Az éles vezényszavak és a rakodás zaj messzire elhallatszott.

A hideg nem akart felengedni, az égen hófelhők voltak, alattuk repülőgépek húztak a front felé. Közelben szóltak az ágyúk. Időnként erős dörrenések jöttek. Ilyenkor verébcsapatok rebbentek fel a sínpárok közül. A rakodónál teherautók zúgtak, az állomás épülete mögött katonák vonultak.

A Pestről jött vonat személyzete egy kis kályha körül melegedett az irodában.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
ÉLET ÉS IRODALOM

NDOR:

ÉLETBŐL ELLESVE..."

főzelékből?", de a szociális ott- ő hozta szóba először. Valami- rokonát látogatta meg Gödöllőn, t alig győztem hallgatni: miféle an az egykori királyi palotában ujta öregnek, eszem-iszom, meg televízió és más effélék... rá is szánhatná magát, Miron

szorulnék én szociális otthonra, menyemre se szorulnék, ha ott- olna Romániában, a megszokott an. Az uram után járó nyugdíj, n is, de elég volt a mindennapra pótoltam azzal, hogy egyik szom- ulóvert kötöttem, a másiknak orgoltam, és ha nem pénzt adtak, a süteményt, a húsfélét: „Kós- Miron néni..." Nyugságban él- st is, de az áldott jó fiam írogatta , ígérgetett hetet-havat, addig- g eladatta velem a sok szép bútoromat, és mivégre? Arra, dév múlva felhánydálja, amit ha nevetek, rámförmed: „Ne n jártassa az eszét." Ha szótla- ók a helyemen, ezt hallom: „Mi gint a begyét, mifenének néz a kba?" Ha vendégek jönnek, di- a konyhában, mert — így le — nem tudok a mai világhoz élni; azt hánytorgatom, aminek farka. „Kótyalagos, vén disznó" allottam már a fiam szájából, azt is, hogy neki lökött a fal- ikor összetett kézzel kértem Iste- ssen végét szenvedéses életemnek, előttem az ablakot: „Ugorjon le, esül a kívánsága. Nyugságban le- osztályú temetést rendelek; ha a prémiumot, márványkövet a sírjára." Akárva, nem akarva, a számon, hogy kisfizetésű vasutas ént milyen keservesen neveltem, iskoláztattam, hogy a falatot megvon- tam a számtól, éjfélig ültem a varrógép mellett, szekánd kundsaftoknak titokban varrtam, felesföldet vállaltam, hogy libát tömhessek és hordhassam a piacra. Falra- hányt borsó! Legorombít a sárga földig; még jó szerencse, ha csak ennyit felel: „Kötelessége a szülőnek, én majd visszafizetem az unokájának..."

A Kossuth Lajos utcai mozi büféjében találkoztam velük. Pár lépés távolságból figyeltem őket. Az asszony azt mondta:

— Lajkó, ne igyad mohón a málnaszörpöt.

Az ember hangja mérgesen morrant:

— Légy szives, ne figyelmeztesd folyton. Szokd meg, hogy tizennégyéves már és nem pólyás.

A gyereknek tetszik az apja ebszéde, odasimul a prémgallérú kabáthoz:

— Ugye veszel nekem egy tábla mogyorós csokoládét?

A férfi tizenkét forintot fizet a mogyoróért. Lajkó tudja, mi az illem, megkínálja szüleit, talán csak amúgy tessék-lássék, mert múltbeli tapasztalása, hogy kosarat kap. Úgy eszi a csokoládét, mint más a kenyeret, és perceken belül eltűnik a szájában.

Az én szüleim nem voltak szegények, de csokoládé ritkán jutott nekünk. Akkor is úgy, hogy a tízfilléres, keskeny szeletet anyám elosztotta a testvérem és én köztem. Ha az a rész jutott nekem, amelyiken a „Suchard" szót olvashattam, csak a „h" betűig rágogattam, a maradékot ezüstpapírba csomagoltam, és ha volt elég lelkierőm hozzá, este folytattam a nyalakodást. Lajkó csokoládéjában sok a mogyoró, nem csoda, ha szomjúságot érez. Apa újabb málnaszörpöt engedélyezne, anya — egészségtelennek tartja a sok folyadékot — inkább narancsra szavaz. A kiválasztott, jókora nagyságú Jaffáért hét forint ötven fillért fizet, elfogad belőle két szeletet; azt még javában szopogatja, amikor Lajkó már régesrégen bekebelezte a saját részét.

Én életemben először lopott pénzen jutottam narancshoz úgy, hogy teljes egészében egyedül, egymagam ehettem meg. Amit jeles ünnepen az anyai kézből kaptunk, azt a felet a megszokott ceremónia szerint nyeltük le. Először a fehér, belső héját rágtuk ki, a külsőt, a sárgát, a tűzhely szélére tettük, ropogósra megsütöttük, így veszítette el a csípősségét. Amikor utolsó darabkáig elfogyott, került sor a gondosan szétszedett szeletekre. Az emlékezetes egész narancsot Novacsek hentes fiának köszönhetem. A harmadik elemiben mellettem ült az iskolában. Ádám zsebében dudorodott a fehér csont tollszár, amelynek közepén csillogott a nagyítóüveg. Ha belenéztél, a máriagyüdi templomot láthattad, a csodatévő forrás díszes medencéjét. Ádám piros dobozban tizenkét, különböző színű ceruzát hozott az iskolába, neki volt a legtöbb levetetőképe, legnagyobb üveggolyója. A halfarkú zsebkésén nemcsak dugóhúzó fénylett, de fül- és fogpiszkáló is. A kincsei nagy részét az udvaruk legvégén lévő húsfüstölő mögé rejtette, mert lopott pénzen szerezte valamennyit.

Be-be volt tott a

Jól emlékszem a télvégi délutánra, iskolakezdet előtt kezembe nyomja a húszfillérest:

— Menj be a Józsi-boltba, vegyél narancsot, és külön az én számomra, selyemcukrot.

A hallgatási díj fejében kapott, életem első egész narancsát alig élveztem. Nem a lelkifurdalás miatt, hanem azért, mert a közjegyzőék kőkerítése mellé búvva, kutyafuttában kellett bekapni, holott én bizonyos ceremóniákhoz szoktam.

... Lajkó már régesrég elfelejtette a hétötvenes Jaffát, a foyer képeit nézegeti, ásít, unatkozik. lesi, hogy vége legyen az előző előadásnak. A szülők cigarettáznak, a gyerek az apjához somfordál:

— Kérek két szippantást.

A kettőből tíz lesz, Lajkó élvezi a Fecskét, orrán keresztül fújja a füstöt, de aztán, O-alakúra csücsörített szájjal, karikákat ereget a levegőbe. Gyakorlott dohányos.

— Mikor kezdte?

Mindhárman meglepve néznek reám. Az anya szemöldöke morcosra húzódik, az apa, nem tudom miért, ezt a furcsa kérdést szegezi a mellemnek:

— Közvéleménykutatás?

— Egyszerű kíváncsiság.

— Tavaly nyáron a Balatonnál nyaralt az anyjával, akkor szokott reá. Az anyja az oka, nem én...

— Igen? És az ezüst cigarettatárcát talán én vettem a születésnapjára?

— Mondtam, hogy csak az érettségi után kapja meg.

Valamit leolvashat az arcomról, mert hirtelen mentegetőzni kezd:

— Mindenünk ez a gyerek. Későn jött, sokat betegeskedett... Meg aztán, hogy őszinte legyek, a magam sivár fiatalságát szeretném benne kipótolni. Nekem semmi jó sem jutott, legalább neki szeretnék nyújtani mindent... Csúcseszergályos vagyok a Ganz-MÁVAG-ban, megkeresek némelyik hónapban háromezeren felül, az asszony ötszáz forintos állást vállalt, de hazudnék, ha azt mondanám: duskálunk a pénzben. Drága minden, sokat feleméssz a háztartás, és néha bizony a saját szánktól vonjuk el a falatot, hogy a gyerek le ne maradjon a pajtásai mögött, és legalább annyi jusson neki, mint azoknak...

Szellőztetik a kiürült termet, Lajkó sürgeti az apját:

— Elég a dumcsiból, nem akarom lekésni a híradót...

*

Két különálló történet. „Ellesve az életből." Némi licentia poeticával megírhattam volna úgy is, hogy a Ganz-MÁVAG-beli csúcseszergályosnak valamiféle köze van Miron nénihez.

---

nál hozzá is fogtak dolgozni.

Akadt olyan, aki egy szál ásóval nekiállt, hogy megforgatja, mag alá az immáron magáénak mondható darab földet.

Volt, aki az egyetlen tehene mellé befogta magamagát járomba.

S ma is emlékszik még mindenki Zsirka Lajosra, aki szintén járomba fogta magát, párjául meg a tizenhat éves leányát, s a kisebbik lány, aki tizennégy éves volt, az tartotta az eke szarvát, így szántottak meg egész nagy darab földet; négy hold földet, így megszántottak...

Izmok ropogása, nagy lélegzetek... Férfiizmok, aszszonyizmok, gyermekizmok.

A megyeparancsnok később még lovakat is szerzett. Hol van legnagyobb igahiány? Szétosztottuk.

Honnan érezte mindig a bajunkat? — moszkvai újságíró volt: Fjodor Ivanovics Belohvosztov.

„Volt egy traktorunk is, Fancsikáról szerezte vissza a törvénybíró. Hogy birtuk elindítani? Hát ötletek nélkül nem ment. De hiszen még később a cséplőgépet is csak úgy tudtuk járatni, hogy kenderkötélből csináltunk hozzá hajtószíjat. A traktornak menni kellett, de olajunk nem volt, ma már bevallhatjuk, négy mázsa lisztet [illegible]

kat tehetett volna a pap sem.

Akadt, aki végig leverte a maga karóját, alig látszott ki a földből. — Nem baj, tudjuk mi azt, hol van, a szomszéddal; a fő, hogy kihúzni ne lehessen...

Aztán a három ökör. Itt forgatták a kastély előtt.

Egyet sütöttek, kettőt főztek.

Illatuk már fennen lebegett, mikor a birtokleveleket osztottuk. Ami tisztességet, ünnepélyességet meg lehetett adni, megadtuk. Alispán, főkapitány, akiket már mi tettünk oda, megjelentek. Újfaluból pártküldöttségek, fiatalok: kékinges, piros nyakkendős rendezőgárdisták.

„Erről a napról még sokat tudnánk beszélni. Akadt talán még egy-két hely az országban, ahol akkorra elkezdték leverni a karókat. Pusztaszeren ugye, nagy, országos ünnepség is volt. Egy-két faluban birtokleveleket is oszthattak, de olyan falu, ahol több ezer holdat pontosan széjjelmértek, mindenki tudta a maga földjét, s el is kezdte rajta a munkát, meg a birtoklevél is a kezében volt, ilyen falu, emberek, Geszten kívül nemigen akadt az országban ezerkilencszáznegyvenöt április másodikán."

Hallgatja, csak hallgatja az öregeket Erdei Lajos, a tanácselnök, meg a párttitkár, Probsz Béla.

Azt mondja egyszer csak Erdei:

— Azt hittem, már mindent tudok erről; de az ördögbe, hogy három nap alatt ment, ebbe csak most gondolok bele. Nem hagy békét ez a gondolat: mi volna, ha most azt mondanánk, három nap alatt hordjuk ki a trágyát? Az kisebb munka. S van hozzá téeszvezetőség, iroda, brigádok, gépek, minden. Holnap, még holnap azt fogom javasolni a pártvezetőségnek: vitassuk csak ezt meg! Ád ez a húsz év előtti munka még a mának is egy kis tapasztalatot...

Molnár József: Cövekelő

M.D.

Bornyitz Gyula
grafikus

„Tanulmány"

Élet és Irodalom, 1966. aug. 6. – 5 lap

Bornyik Gyula
grafikus

M.D.K.

Illusztráció.

Pintér Tamás: Az 1360-as évek
Élet és Irodalom, 1965. évf. 3-12 lap.

Bornyik Gyula
festő

Szabad Művészet

1950. 212. l.

AZ ATHENAEUM „NAGY KÉPES NAPTÁRA“ SZERKESZTŐSÉGE.
(BUDAPEST, KEREPESI-ÚT 54.)

Igen tisztelt Cim!

Az Athenaeum „Nagy Képes Naptára“ és az Athenaeum „Magyar Közigazgatási Kalendáriuma“ Tiszti Cimtárának pontos összeállítása érdekében ama tisztelet-teljes kéréssel fordulunk i. t. Cimedhez, méltóztassék a mellékelt adatok kijavítását és e jegyzéknek lehetőleg

Bornyi Gyula.

A mai studió-tagok, ill. hivatásos művészek közül többek közt Bornyi Gyula nevével is találkozunk a kiállításokon.

Sz. Kürti Katalin: A Debreceni Képzőművészeti Kör huszonöt éve

Alföld 1972/5 89 old.

Borngi Gyula
grafikus

M.D.K.

"Ihlet"
"Feglődik a gyermek"
} karikatúrák

Élet és Irodalom, 1967. dec. 2 - 11 lap

Bornyi Gyula rajza

Kortárs 1970/6 862. old.

MDK

Bornyi Gyula, 2o éves iparossegéd
festö

" Felvonulás" c. festménye a legjobbak közül való.

A kiáll. megrendezésének célja, h. a rejtett tehetségek elötörjenek és képzömüvészetünk fejlödését biztositsuk.

Vágvári Lajos: Ifjusági képzö- és iparmüv. kiáll.
Nemz. Szalon. A népmüv. miniszt.által rend.kiáll.
Magyar Nemzet. 195o jun.1o.

Bornyi Gyula

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

KORTÁRS
Budapest

1970 JUN

1021

BORNYI GYULA rajza

fiaink, kik felépítettek a nappalt és az éjs

repülsz kis bogaram
fénylő kedves szentjános, édes tőgyöddel
nagyobb vagy mint a hegyek
illatosabb mint a széna
már a szél eláll
a víz megalvad
talán boldogabbak lennénk, ha elmúlnánk
homlokodból kihullt a föld, ő tenyértelenül áll a csillagesőben, lelegzetünk
félúton elakad
mint az üres kalászok lebegünk

vagy gyilkolni
reggel földet enni
délután vizet inni
éjfélkor gyereket szülni

ki ott fenn a hold fölött, a nap fölött bőg és gyermekeit szoptatja
lassan és óvatosan jár az ismeretlen térben mint egy üstökös
soha nem téved el:
patáid nyomában tej fénylik az égen: éjféli vágyunk
hegyek reménye
nagy szerelem
angyalok vére
isszuk és soha nem fogy el

nem fogy el: talán ezért élünk
a nap is süt talán

MDG

Bornyi Gyula grafikusművész

Ruhát teregető leányt ábrázoló vízfestménye szerepelt a debreceni Déri Múzeumban 1955 októberében rendezett képzőművészeti kiállításon.

Kádár Zoltán: Debreceni képzőművészek kiállítása.
Alföld, Debrecen, 1955. 6. és 1956. 1. összevont szám. VII. évf. (1956. jan.-febr.) 75. l.

MDK

Bornyi Gyula 2o é. üparossegéd

Debrecen

Felvonulás, vf.
Köszörüs, toll

Ifjusági Képzőm. és Iparm.kiáll. M.Szal. 1950. jun.

12.1.

megírva

Bornyi Gyula.

festő; mil. 1930. Iparossegéd Debrecenben.
1950. a Nemzeti Szalonban rendezett Ifjusági Képző- és Iparmüvészeti kiállításon Felvonulás c. vízfestménjével és Köszörüs c. tollrajzával vett részt -

Kiáll. tm.

K. K. ZENTRAL-KOMMISSION

FÜR

KUNST- UND HISTOR. DENKMALE.

Z. 2341

(Obige Zahl wolle im Antwortschreiben citiert werden.)

An die löbliche Landes-Komm

Bezug

vom 24.Juli 1.J.,Z.273,beehrt

geneigte Uebermittlung der be

Publikation "Magyaroszag Müen

chen.Die Zentralkommission w

se hervorragende Erscheinung

in ihren Publikationen hinzu

Bornyi Gyula
grafikus

M.D.K.

Illusztrációs

Pintér Tamás: Kraper
Élet és Irodalom, 1965. jul. 10 – 12 lap

Barnyi Gyula

Rajz / rapró /

Kartács 1968 Ü. 754 old.

Bornyi Gyula

A Debreceni Képzőművészeti Kör stúdiótagja, a Kör kiállításain szereplenek művei.

Sz. Kürti Katalin: A Debreceni Képző Művészeti Kör harminc éve. Alföld, Debrecen, 1972. máj.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR IFJUSÁG

1971. MÁJ 24.

Bornyi Gyula

1021

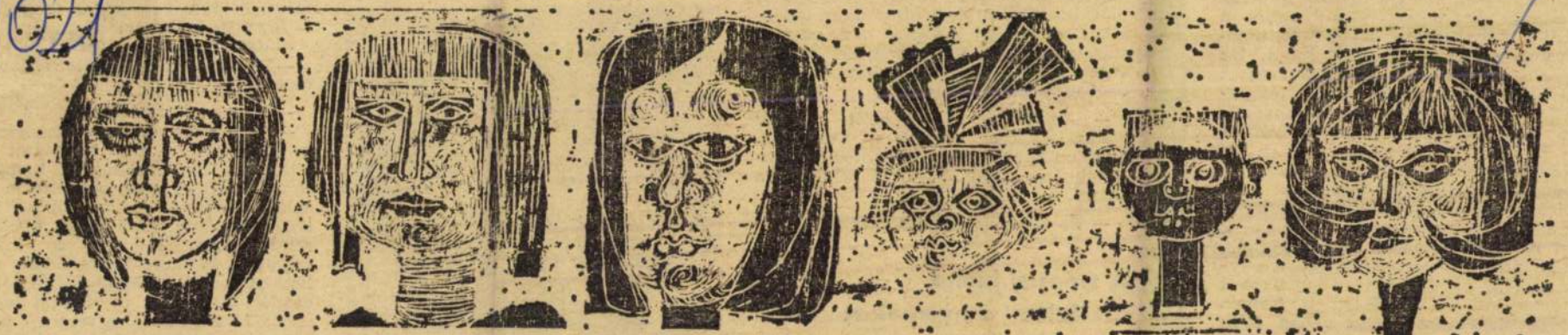

Bornyi Gyula metszete: A CSALÁD

gaslatokra kaszlik, hol vizesárokba sup-
ped. A két kis fogolynak szándékosan nem szóltak az M—113 titkáról és nagy sebességre kapcsoltak. Egyik faltól a másikig hánykódtak. Különösen a töröttkarú gyerek szenvedett sokat. De mégsem szóltak egyetlen szót sem... Vietnam ereje fiataljaiban van, függetlenül attól, hogy közülük hánynak adnak, vagy hánynak szánnak golyót az amerikaiak."

Nem kétséges, hogy megalapozott véleményként kell elfogadnunk ezt az utolsó mondatot a vietnami összefüggések megértéséhez. És nem csupán azért, mert napjaink is ezt az erőt igazolják, hanem azért is, mert aki mondta, enyhén szólva, megfelelő tandíjat fizetett a történelmi felismerésért: a francia kolléga falábakat kapott Dien Bien Phu-nál.

Király Ernő

kubai ...
tásom céljáról értesült, nem Brazília-
ról, hanem magyar barátainkról kezdtünk beszélgetni és a híres nagy utazóról, Benyovszky Móricról, aki magyar származású, a neve lengyel, művét azonban francia nyelven írta és Londonban jelentették meg...

— Amikor a háború előtt először Madagaszkárra készültem, érdekelt, hogy mi maradt meg Benyovszky emlékeiből és valójában ki is volt ez a kalandos utazó?

— *És sikerült nyomra találni?*

A trópusi klíma „felfalta" a nyomokat

— Igen is, meg nem is! Tananarivóban és több más városban Benyovszky-

Mivel sok érdeke...
elhatároztam, hog...
könyvem 1931-ben...
— brazíliai baráta...
— *Jelenleg min...*
— Brazíliai uta...
tam.

— *Hogyan lett...*
— Édesapám ...
volt. Ő vezetett ...
világába. Nem a...
az útját jártam, a...
világba szöknek. ...
kül, tudomány, szakma és nyelvismeret hiányával indultak és kudarcot vallottak. Példaként elmondom, hogy 1966-ban, amikor Madagaszkárról hazafelé tartottam és hajóm horgonyt vetett Londonban, egyenesen a világ egyik legnagyobb könyvboltjába, Foyléhoz siettem. Ott órákon át kutatva tucatnyi legújabb útleírást vásároltam ... már tud-

Pompás két kötet, csaknem kétezer lap és mennyi szeretet, áldozatos szorgalom, Hatvany Lajos megszállottsága: második kiadásban jelent meg az *Így élt Petőfi.* Második, javított kiadásban, mert az elsőt filológiai használatra alkalmatlanná tette a sok pontatlan idézés, a források tétova föltüntetése; e hibákat mostanra kijavította a kötetek tudós és figyelmes gondozója, s a könyv így már csakugyan az, aminek a példányomba beírt szerkesztői dedikáció mondja: „Munkaeszközül — szíves barátsággal, Kiss Jóska."

Az első kiadás borítóján Ferenczi Béni szobrának egészalakos fényképe állt, az egyetlen Petőfi-szoboré, mely romantikus cicoma és hamis gesztusok nélkül ábrázolja a költőt, sovány csúnyaságában, dacos és dobbantó lépéseinek ritmikus türelmetlenségében. Az új kiadásról ugyanez a szobor néz reánk, de már nem a teljes alak, hanem csak a fej, a kihajlott ingnyaktól fölfelé, homlokán az akarat és a bántalmak barázdáival, elviselhetetlen, szúrós farkastekintetével, fölnagyítva és közelről, mintha a kiadói szándék, kiléptetve szobormivoltából, egészen közénk akarta volna helyezni ezt a közülünkvalót. Szép szándék, de egybevág-e a kötetek tartalmával és egybevág-e azzal a cím: így élt-e csakugyan Petőfi?

ÉLET ÉS IRODALOM
1967 DEC 30

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ÉLET ÉS IRODALOM

1967 DEC 30

7021

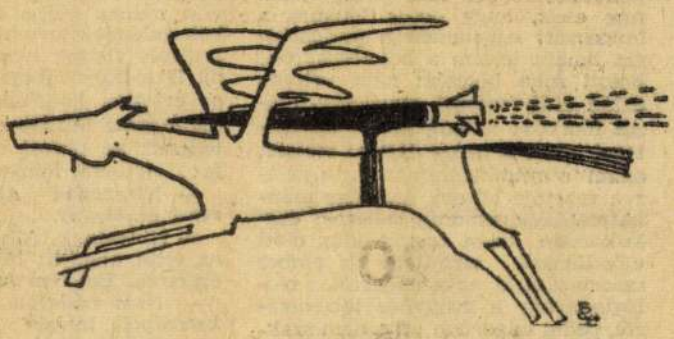

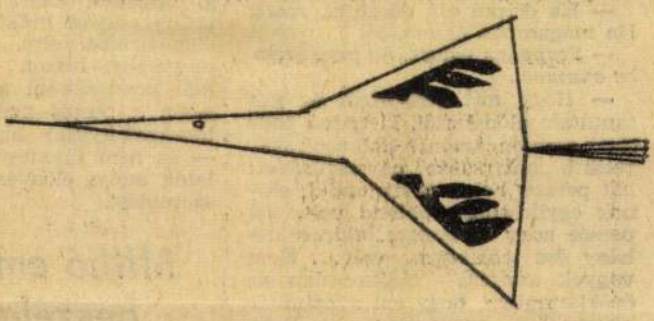

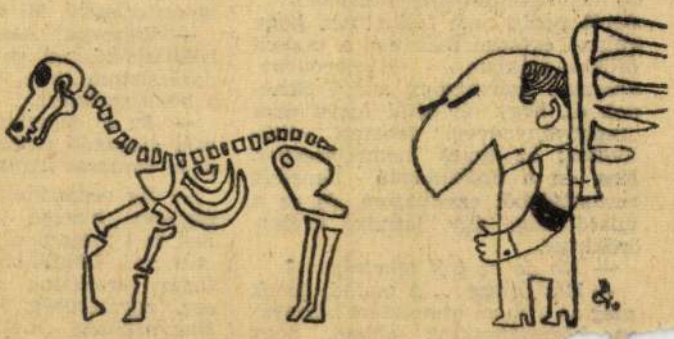

Bornyi Gyula: Változatok

AZ ÉLET ÉS IRODALOM LÁT

BENEDEK I

Borsos Gyula

***Modern házak közt eldugott kis családi villa** oldalában, repkénnyel befonva, fák mögé rejtve, tá zajától: csöndes menedék. Itt fogad — a tévé képer mert szép lakásában, könyvek és virágok közt — dr. Benedek István, kedvetlenül, szinte elutasítóa békében, nem szereti a felhajtást, interjút nem ad, a népszerűség. Feketével mindenesetre megkínál juk barátságtalannak, de az interjútól álljunk el. R de beszélgetni csak szabad? Azt lehet.*

Polihisztor?

— A kritikusok szeretnek skatulyázni. Ön azonban nehezen skatulyázható, túlságosan sokarcú. Egy kollégám ezért egyszerűen polihisztornak nevezte, az utolsó polihisztorok egyikének. Kétségkívül jól hangzik — de igaz-e?

— Sokoldalú érdeklődés még nem soktudás. Szívesen lennék polihisztor, de ehhez nem tudok eleget.

— Szóval nem igaz. De hát akkor ön minek tartja magát?

— Ideálom a reneszánsz *uomo universale*, aki mindenre kíváncsi, és az *uomo dilettante*, aki gyönyörűségét leli minden szépben, jóban.

— Úgy értsem, dilettáns?

— Ha tetszik, így is értheti, bár az uomo dilettante nem egészen azonos a dilettánssal, a műkedvelővel. Az utóbbi időben, mióta isten felvitte kissé a sorsomat, egyre nagyobb számmal akadnak irigyeim meg haragosaim, akik szívesen neveznek dilettánsnak. Sértésnek szánják persze, én azonban úgy vélem, van benne némi igazság, és nem is sértő. Dilettáns tudvalévően az, aki a szakmát nem szakiskolában tanulta ki, hanem autodidakta módon, és többé-kevésbé a maga kedvtelésére űzi. Már pedig velem úgy esett, hogy orvos létemre a kolozsvári egyetemen a pszichológia tanára lettem a bölcsészkaron, holott soha bölcsész nem voltam, aztán a lipótmezei elmegyógyintézet főorvosa lettem, holott elmebeteget közelről akkor láttam először, aztán a munkaterápiás Aranyketrec vezetője lettem, ámbátor munkaterápiával eladdig sohasem foglalkoztam, aztán ország-világ előtt előadásokat tartottam az ember származásáról, az ősemberről, a biológia avagy a gyógyítás történetéről, pedig szigorúan véve nem szakmám egyik sem, legalábbis nem „tanult" szakmám, ha tanuláson az iskolázottságot s a diplomát értjük. Nem divatos ma már az autodidaxis, a diplomának nagyobb hitele van a tudásnál, de én többre becsülöm a műkedvelést a dokumentnél, és a kultúrtörténet engem igazol. Vállalom tehát a műkedvelőséget, azzal a megszorítással: alapos és megbízható műkedvelő letter éppen azért, mert nem szaktudós vagyok, hanem autodidakta, aki nem engedheti meg magának a felszínességet.

— Abban, amivé vált, bizonyára nagy szerepe van a családi indításnak. Nem is egyszerűen család ez, hanem már-már dinasztia. Milyen érzés egy dinasztia sarjának lenni?

— Ha orrom alá dörgölik, rossz. Ha magamban érzem, jó.

— Frappáns válasz, de nem érem be ennyivel.

— Hogy mit örököltem és mit tanultam elődeimtől, ki tudná pontosan számon tartani? Laikusok szeretik a „hát persze" egyszerűsítést: hát persze hogy megbolondul, akinek egyik elődje bolond volt, hát persze hogy tehetséges, akinek néhány őse tehetséges volt... Nem vagyok annyira tájékozatlan az öröklástanban, hogy ezt a primitív okoskodást magamévá tegyem. Arra nem gondolnak a „hátperszések", hogy elődeim közt nem volt egyetlen pszichológus, egyetlen orvos, elmeorvos, tudománytörténész, de még egyetlen hegymászó sem... Arról pedig nem tudhatnak, hogy valami egészen más van a családi öröklés-zsákban. Kisbaconban, ahonnan származom, annyi Benedek él, hogy régidőtől fogva csak „ragadványnévvel" lehetett elkülöníteni az egyes nemzetségeket. Nos, én a *Szókimondó* Benedek nemzetségből származom, és ez a tulajdonság, úgy látszik, erősen örökletes.

— No de az írói tehetség...?

— Hát persze... A családi gének meg az otthoni atmoszféra bizonyára közrejátszottak abban, hogy gyok, amilyen vagyok. Pél- t lettem orvos, mert *nem* zokványos családi iro- pályaválasztási sab-

— Úgy látszik, a gér voltak...

— Úgy látszik. De magam is tettem hozz

— Korábbi szavaib nem hivatásérzetből l nem valamiféle csalá ból. Lehetséges ez?

— Lehetséges.

— Később mégis ki vatásérzete, nem?

— Nem hiszem. T használják a hivatás lyen munkát végzek, kiismeretesen végezn az orvosi mesterségge vatás, gondolom, még vedély, mégpedig vet szenvedély. Egész éle relem. Ebben a szere dár vagyok: terhesnel vosi mesterséget, szab nék tőle. Jórészt siker gyakorlatot nem foly szakrendelésemet min kentettem.

— De hát miért?

— Sok oka van er nem mondom meg. sem. Harmadszor: szükséges feltételek. gyötör az, hogy oly so tudunk segíteni, és k szünk, mintha isten fejlett volna az egé az orvostudomány. Öt vosi munka külön ho kölcstelennek tartom, zetésből viszont nem ni. Hatodszor: unom az értetlen kollégákk csatázást a felsőbb sz tedszer: az orvosi eti la... de erről többet

— Nincsenek Alb zer-i ambiciói?

— Nincsenek. Alber az tette naggyá: hitt érdemes. Belőlem ez

— Nem vállalná új katerápiás intézet v igen, milyen feltételek

— Ugyanúgy, min csak ha muszáj. Jóke akkor, ha valóban a amit helyesnek látok. tétel nem volt, ninc lesz.

— Ha mégis veze kerülne, bármilyen m vel kezdené működés

— Azzal, hogy Krisztus, megmosnám társak lábát. Mert cs berekkel lehet tisztá

— De ha mégis me

— Hagyjuk ezt a Egyetlen dologhoz a maximális függetle egyáltalán elérhető. zár minden alá- és gi viszonyt. Ezért ig tetlen pályán működ előadásokból élni. N mesterség, hiszen n kell gondoskodni a h sején a postás nem tonságot nyújtó alap — és nem hivatásérz lalok annyi előadást, szereplést.

Millió emb beszélge

— Végigolvastam jesztő könyveit, s csal tévé-előadását hallgat szem, ön varázsos h meretterjesztő. Mi a t

— Varázsos? Azelő hókuszpókusszal varáz varázslatom titka, ho a hókuszpókuszt.

— Ez a negativum sem elegendő ahhoz, adás varázsos hatású

— Ha ragaszkodik ságosan hízelgő jelz nak kell megadnia a „titkom". Legföljebb fogást sorolhatok fel ség, egyszerűség, köz Nagyképűség mellőz zott szakszerűség keri mélyes beszélgetés jel

— Személyes beszé De hogyan csinálja? paláza?

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1968 MÁJ. 6

KORTÁRS

Bornyi Gyula

1021

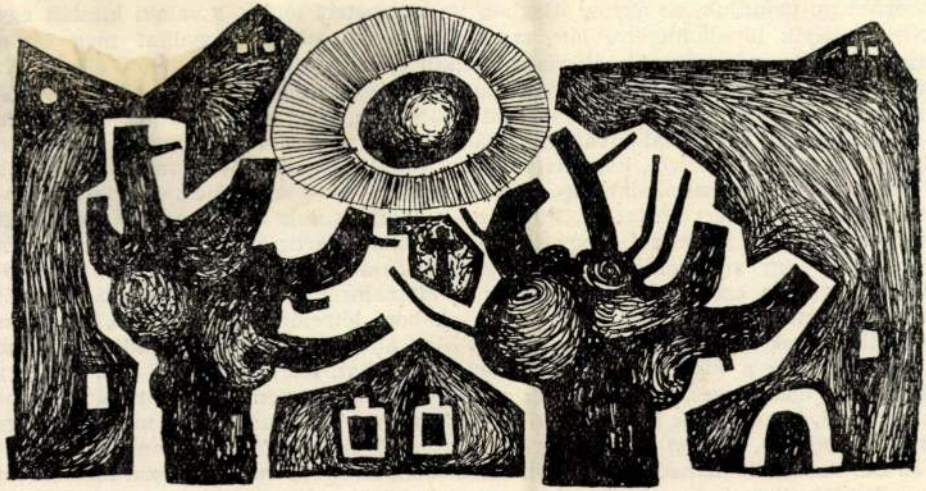

BORNYI GYULA *rajza*

helyzet alakult ki. Talán szabad lesz a teljesen
háborúkban, mondjuk, az ágyúk átlagban tíz kilo
ágyút, amelyik 15 kilométerre lőtt, azzal ő a 10
semmisíteni és már nagyobb áldozatok nélkül is
atomháborúnál nem ez a helyzet. Az atomhábor
megsemmisül. Ezért racionális számítással rájöheti
a nagyhatalmak egymással vívott atomháborúja
sajtó arról egy szót se szól, hogy az amerikai rep
le Vietnamban. Az amerikaiak úgy tesznek, mintl
tos tények ezek, mert mutatják, hogy ma a konfliktusok bizonyos határok között játszódnak le, és pl. abból, hogy Dél-Amerikában partizánháborúk vannak, nem következik, hogy világkonfliktust okoznának. Hozzátenném, hogy én nagyon szkeptikusan fogadom ezt a jelszót, a 6 vagy 8 Vietnamról, mert igazi partizánháborút puszta akarattal csinálni nem lehet. Partizánháború létrejön, hogyha széles, főképpen paraszti rétegek azt látják, úgy nem lehet élni, ahogy éltek, s azt mondják, inkább a bőrüket viszik a vásárra, mintsem eltűrjék sorsukat. Ha ez nem így van, lesz egy pár nagyon tisztességes, nagyon hősies ember, de a harcot nem lehet partizánháborúval kezdeni, hanem csak befejezni. A partizánháború tehát nem lehet más, mint egy általános polgári, esetleg a szocializmusba átmenő polgári forradalomnak a betetőzése. Dél-Amerikában, azt hiszem, ez a forradalom napirenden van és ez a forradalom be is fog következni, de nem úgy, hogy egy hős körül gyülekező kis csoport megindít

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Bornyi Gyula
ÉLET ÉS IRODALOM
1966 OKT 22

1021

Bornyi Gyula karikatúrája: Örök dallam

Pesthy István karikatúrája: Idén sem bőgtünk le

szilvédelyesebb és zaklatottabb egyéniség. Háborús rokkant, meggyötört és sérült ember, fáradt és elhagyott. A feladat szökteti talpra, mozgósítja rejtett energiáit. Válla görnyedt, keze kacska, családi élete szétzilált, de hamarost kiderül, hogy lelke épebb és gazdagabb a peckes, eszményi daliáénál. Kemény, kegyetlen és egyszer-másszor már-már elviselhetetlenül indulatos, morgolódnak, lázadoznak is ellene, mégis nyert ügye van: a közösség megérzi, hogy ez az ember titkos vágyaik, akaratuk megtestesítője. S Trubnyikov hasonlóképp: hogy nem ide-oda csapódó hordával van dolga, hanem értékes, fénylő és fényretörő emberekkel. Kozsuh jut róla eszünkbe, a *Vasáradat* hőse. Trubnyikov is szinte megszállottan hajszolja magát és környezetét, de nem valami testetlen idea jegyében, hanem mert mindenkinél jobban tudja: a részvét, a szánalom magát is, társait is a tegnap pocsolyájába lökné. Elválaszthatatlanul egy benne a szolidaritás a falu népével és a hit a kommunizmus igazságában, amint egyszerre születik meg benne a gondolat és az elhatározás is. Eszményi hős? Ebben az egységben az. S ehhez az eszményhez az élet kínált megannyi modellt.

S hogy olyan plasztikusan, szinte tapintható elevenséggel áll elénk, él bennünk, egy rendkívüli színészi alakításnak köszönhető: *Mihail Uljanov* méltán kapott érte Lenin-díjat. Már-már zsarnoki szuggesztivitással úgyszólván belénk vési az alak legapróbb jellemvonását is. Egyszerre azon vesszük észre magunkat, hogy önkéntelenül is követjük gesztusait és arcának rezdüléseit, mint ámult gyerekek egy bábjáték előadásán. Uljanovot lehetetlen kívülről megfigyelni: azonosságra kényszerít. Nem nézői: tükrei vagyunk. Amint ő maga is: élő alak és eszménykép egyszerre.

A filmet hazájában éles vita fogadta. Voltak, akik kételkedtek hitelességében, hasznosságában. Nem a mi dolgunk e vitát eldönteni, kommentárunk inkább tanúság: *Az elnök* közelebb hozott a szovjet emberekhez, segített átélni tegnapi és mai küzdelmeiket

Ilyen nehéz témát ennyire közérthetően, szórakoztatóan, szinte könyvedné elemezgetni: a tv nagy bűvészmutatványai közé tartozik. Igaz, bűvészek is kellenek hozzá. Ezúttal hárman is voltak. Nemcsak tárgyi tudásuk, szinte artista rutinjuk és egyéniségük vonzása kerítette hatalmába a nézőt, de hibátlan, s mindég a spontaneitás hatását keltő összjátékuk is. Ungvári Tamásról és Bárány Tamásról már sokat írtam; lelkiismeretem tehát azt súgja (s most a lélekről lévén szó: hallgatok rá), hogy Benedek Istvánról szóljak néhány szót. Őt nem győzi az ember felfedezni, s mindég más és más minőségében. Amikor mint ideggyógyászról hallottam róla:

vak használ
kor felzakla
gokat mon
Adler. a Mi
feltalálója n
ba járt. Egy
kedem benn
vezetői sok
mint e soro
ből és felel
bontakozhat
mint említe
pszichológia
irodalomra,
hatás kölcsö
valamit; bár
tést róla. A
behaolt a szá
saiba; szinte

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1967 JUN 10.

ÉLET ÉS IRODALOM

Bornyi Gyula

1021

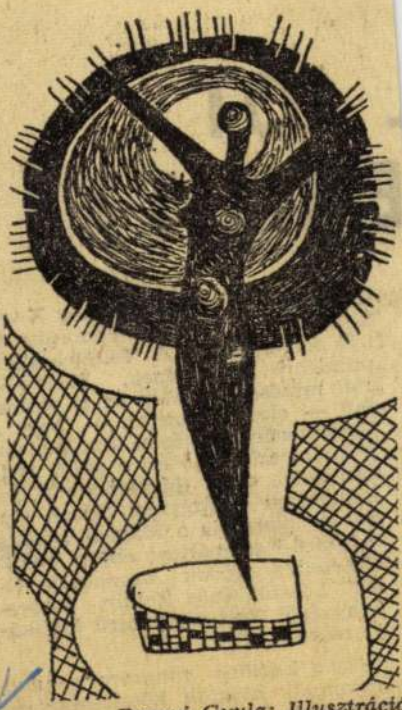

Bornyi Gyula: Illusztráció

. JÓT EMMIT?

és mi jogon *támadta* meg X.-et. Ilyenkor megszűnnek a morális és ízlésbeli gátlások. A feltételezések mindenre kiterjednek, kivéve a mű minőségét. Még az is előfordul — elvétve ugyan —, hogy a tárgyszerűen minősítő kritikust politikai inszinuáció éri a sajtó nyilvánossága előtt. (Meghökkentő dokumentum e tárgyban Simon Gy. Ferenc glosszája a Magyar Ifjúság május 6-i számában; ebben minősíthetetlen módon inszinuálja Illés László Soós Zoltán verseskönyvéről írott tárgyszerű kritikája miatt.)

Ha a kritikus *rangsorol* — ami ugyancsak hivatali kötelessége —, megeshet, hogy gyilkos mozdonyvezetőhöz hasonlítják, ugyancsak a sajtóban; noha köztudott, hogy van mérték

Bornyi Gyula

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

ÉLET ÉS IRODALOM

1956 AUG

1021

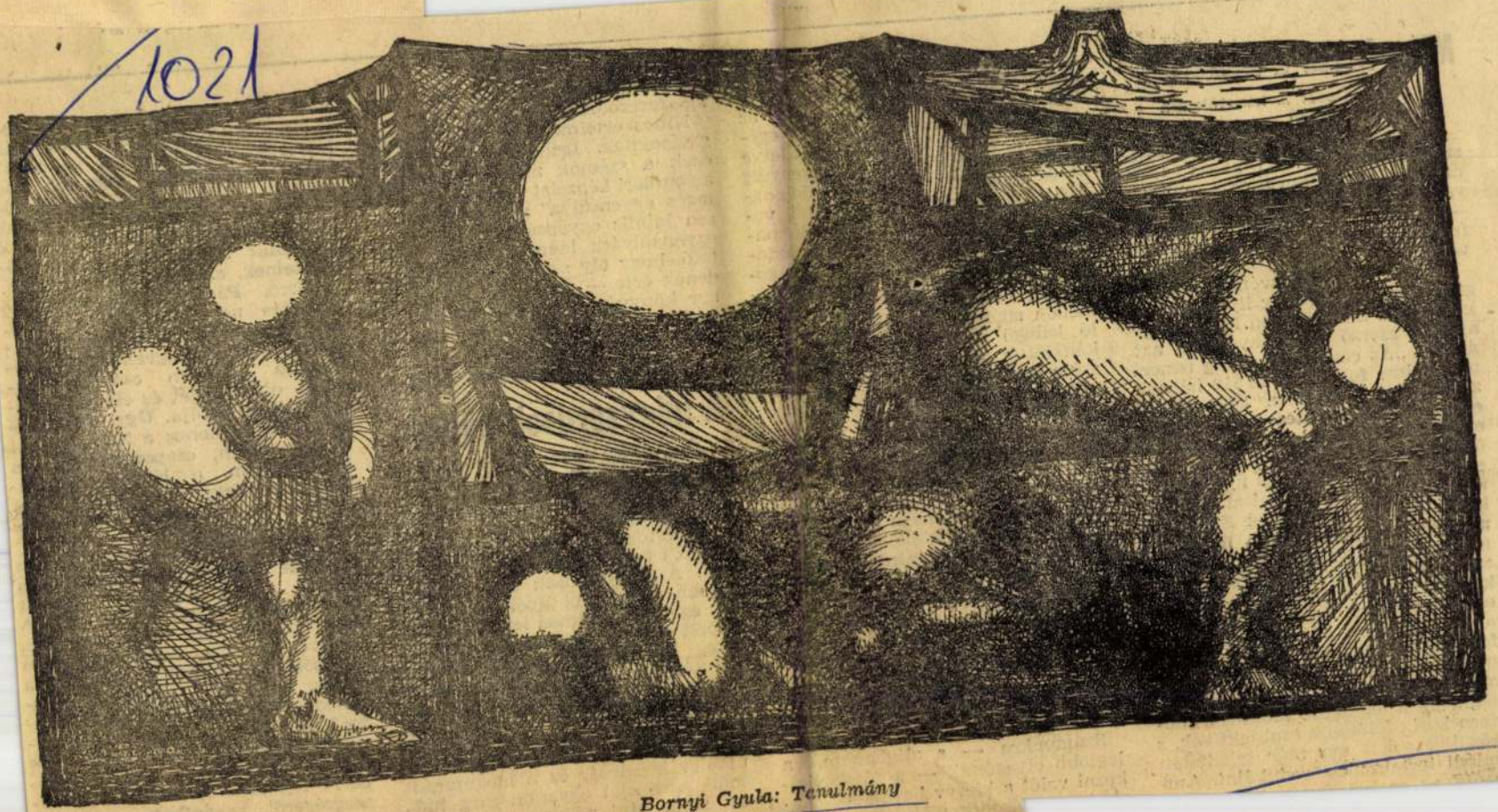

Bornyi Gyula: Tanulmány

Mibe kerül a háború?

Pethő Tibor: A háborúk ára (Közgazdasági)

Ki tudná megszámlálni a megszámlálhatatlant? Ki tudná megmondani, mibe kerültek — emberveszteségben, anyagi kártételekben — az emberiségnek a történelme folyamán vívott háborúk együttvéve?

Pethő Tibor könyvének tanúsága szerint voltak már ilyen irányú kísérletek. Bevezetőben idézi is egy nyugati szerző véleményét, aki azt állítja: „Az emberiség eddig ismert történelme folyamán 14 513 háború zajlott le, s ezekben 3640 millió ember vesztette életét... Ha pedig e háborúk által okozott anyagi kár összegét aranyra váltanánk, akkor egy tíz méter vastag és nyolc kilométer széles aranypánttal lehetne körülövezni a Földet az Egyenlítő mentén." Pethő azonban nyomban (és joggal) kétségbevonja e számítás hitelét. Nemcsak azért, mert képtelenség összeszámolni hét évezredes ismert történelmünk alatt, a Föld minden pontján előfordult fegyveres összecsapások összességét, hanem azért is, mert a fennmaradt eredmény-, illetve veszteséglisták a legrégibb időktől a modern korig fölöttébb szubjektívek, s közülük sokat ma már lehetetlen valódi tartalmukra redukálni. Ami pedig az anyagi [illegible]

Nagy, tudományos irodalomra támaszkodva végigkíséri a történelem legnevezetesebb háborúit — az ókori Egyiptom hadviselésétől egészen a koreai háborúig, illetve napjaink fegyverkezési versenyéig — és figyelmét *e háborúk* demográfiai, gazdasági és technikai vonatkozásaira összpontosítja. Rokonszenves a könyv higgadtan-tudományos szemlélete. A szerző szigorúan csak *tényekkel* dolgozik, kizárólag *eseményeket* mérlegel, ily módon sikerül elkerülnie a hasonló jellegű művekben állandóan, kétfelől is fenyegető szemléleti veszélyeket: mind a pacifisták (morálisan érthető, de tudományos szempontból merőben terméketlen) szörnyűlködő felháborodását, mind pedig a háborúk — történetírásban is, szépirodalomban is oly gyakori — apoteozisát. Egy csapdába azonban ő maga is beleesett. Kevéssé számol potenciális olvasóinak, a probléma iránt érdeklődő értelmiségieknek az átlagosnál nagyobb tájékozottságával. Így — főként a második világháborút tárgyaló fejezet előtt, s részben még e fejezetben is — túlságosan sok *közismert* történelmi ismeretanyagot közöl, a valóban újszerű és érdekes gazdaságtörténeti elemzések rovására.

Számunkra — s alighanem a legtöbb olvasónak — a fő gondolkozni való a könyv harmadik harásodik világháború utáa mennyiség minden évben kétszerződik...

Nincs értelme a további szamitgatásoknak. Igaza van Pethőnek: ezek a számok már meghaladják az emberi képzelet határait. A „rettegés egyensúlya" pedig félelmetesen labilis egyensúly. A józan ész egyensúlyára lenne szükség. Biztató, hogy oly szenvedélyesen küzdenek érte — mint erről Pethő Tibor könyvének zárófejezetei is tudósítanak — az emberiség legkiválóbb, világosan látó elméi.

Koroknai Zzuzsa

A négysorosok költője

Horváth Imre: Versek (Irodalmi Könyvkiadó, Bukarest)

Horváth Imre is a nálunk alig ismert romániai magyar költők közé tartozik. Gyűjteményes kötete érdekes és értékes költő életművét őrzi. A négysorosak költője elsősorban, aki a régi japán, kínai versek egykor divatossá lett hangulatképeit alkalmassá tette a modern világ lírai ábrázolására. Ez a forma Horváth Imre legjobb korszakaiban nem zárta be a költőt a míves semmitmondás állóképeibe: 1939 és 1943 között az antifasiszta tiltakozást, 1948 és 1952 között az új élet igenlését és a megmaradt múlt szatíráját egyaránt meg tudta szólaltatni négysoros remekeiben. Legjobb alkotásaiban a Raz-

[illegible] növő titok látszatát a garabonciás költőnek? Erős a gyanúm, hogy sok más titokkal együtt a Villoné is főként a mi szemléletünkből fakad, abból, ahogyan mi visszanézünk az elmúlt korokra, a magunk előítéleteinek, elvárásainak gúzsában.

Carco, Párizs múltjának kiváló ismerője nem fejt Villon-titkot. Egy éleseszű s fel-fellángoló szorgalmú, de gyöngeakaratú s léhaságra könnyen csábuló, egyszerű diák életét és életének környezetét ábrázolja. Úgy, mint kortárs. Oly otthonos a XV. századi Párizs utcáin, csapszékeiben és bordélyaiban, a Herceg udvarában és a kagylósok között, mint Aragon a Szigeten, Beauvoir a Latin-negyedben.

Villon-életrajza mégis: virtuóz csak, de nem remekmű. Különös módon talán éppen e túlzott otthonosság miatt nem az. A kép, amelyet így rajzol: egy arc, ismert, de így össze még nem ötvözött vonásokból, s mögötte a város, az ország — az adott pillanatban. Korabeli rézmetszet. Pontos? Amennyire meg tudom ítélni, az. Szép? Kétségkívül. De mozdulatlan. Merev. Villon emberi fejlődéséről: kamaszos félszegségéről kezdetben, rablók s lotyók világába süppedéséről később még meg-megtudunk — az

Bornyi Gyula

Rajzai, repr.

Kortárs, 1970/6. 862.l.

Borsos Gyula: grafikus

– A család c. metszete

repr.

Magyar Ifjúság, 1968. V. 24. 10. l.

Bornyi Gyula
Grafikus

"Örök dallam . . ."
" karikatura

Élet és Irodalom, 1966. okt. 22. - 10 lap

Bornyi Gyula
Grafikus

M.D.K.

Illusztráció

Abody Béla: Szabadalmann
Élet és Irodalom, 1966-julius 2 – 10 lap

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Bornyi Gyula

KORTÁRS

1965

1021

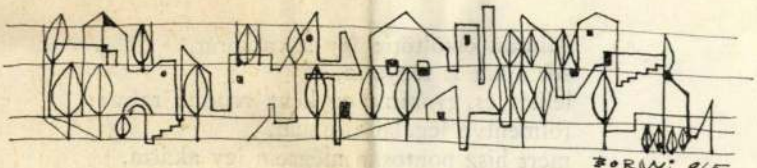

BORNYI GYULA *rajza*

nicsak: pulpitusig! – amig
odakünn ismét lebocsát,
lebocsát a
tűnődő nyárfa
egy lapot az öröklét paszi

Miután elköltötte így a vacsorát,
sőt ajkát is lenyalta,
lelkét és gyomrát egyként rendbe rakva:
fölmentve legalább magát,
mert hisz pontosan mégsem így akarta,
s végül szomszédjaitól is elköszönt,

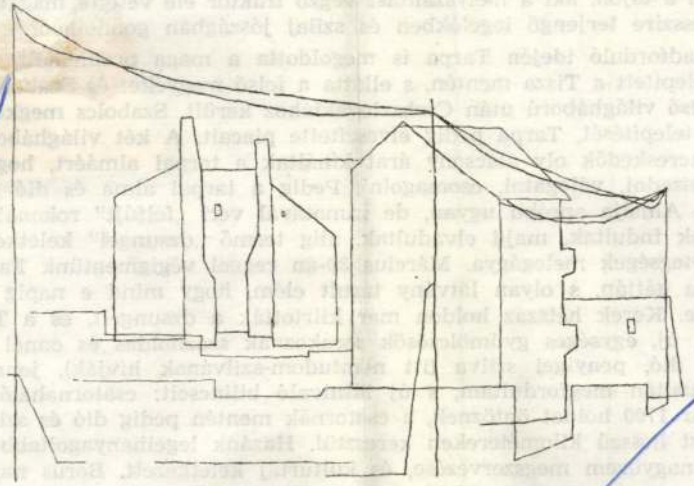

BORNYI GYULA *rajza*

is jó áron adták el. „Aranykorként" emlegetik ezt az időt, és sokan nem tud-
bele nyugodni abba, hogy gazdasági feltételei idővel teljesen megszűntek. Akadt
ember ezen a tájon, aki a mélyszántást végző traktor elé vetette magát, mivel még
mindig messzire terjengő legelőkben és szilaj jószágban go[illegible]

A századforduló idején Tarpa is megoldotta a maga [illegible]s-
kerteket telepített a Tisza mentén, s ellátta a felső megyék[illegible]ső
vidék az első világháború után Csehszlovákiához került, S[illegible]-
mölcsösök telepítését, Tarpa pedig elveszítette piacait. A
közvetítő kereskedők oly alacsony árat kínáltak a tarpa[illegible]
érdemes leszedni, válogatni, csomagolni. Pedig a tarpai alma és dió a legkülön-
e házában. Almája apróbb ugyan, de zamatával veri „felfújt" rokonait. A kertek
pusztulásnak indultak, majd elvadultak, alig termő „dzsungel" keletkezett, fa- és
gyümölcsbetegségek melegágya. Március 30-án reggel végigmentünk Faggyas Jenő-
vel a Tisza gátján, s olyan látvány tárult elém, hogy mind e napig nem tudok
betelni vele. Kerek hétszáz holdon már kiirtották a dzsungelt, és a Tisza hordta
humuszban új, egységes gyümölcsösök sorakoznak százholdas és ennél is nagyobb
táblákban: dió, penyigei szilva (itt nemtudom-szilvának hívják), jonathán alma,
starking. Azután megfordultam, s új látnivaló bilincselt: csatornahálózat szeli át
a tájat, már 1700 holdat öntöznek, a csatornák mentén pedig dió és szilvafák vált-
ják egymást hosszú kilométereken keresztül. Hazánk legelhanyagoltabb csücskében
sikerült a nagyüzem megszervezése, és kultúrtáj keletkezett. Borús nap járt, haj-
nalban eső csepergett, Esze Jóska, házigazdám és az egyik üzemegység vezetője
aggódva szemlélte az eget, majd megállapította, hogy „nem veszélyes", fölösleges

1021

ABODY BÉLA RIPORTJA:

LOVAK ÉS EMBEREK

Sokat jártam valamikor az ügetőre. Mentségem nincs rá, csak magyarázatom. Aztán leszoktam róla, nem erkölcsi, hanem gyakorlati meggondolások alapján. A magyarázatokról is; fárasztottak. Vigért se tagadnám. Nem is kezdeném újra; maradjon emlék. Fogadalom nem köt; megvetem azt, aki az erkölcsi kényszerneurózis segitségével védekezik önmaga ellen. Inkább önmagából következzék, hogy mit csinálok és mit nem.

Most, hogy riport-írás céljából újra kinéztem, nehezen találtam a néhai izgalmat. A mutatvány nagyjából a régi, de alighanem csak annak ad élményt, aki benne él a folyamatban: ez az életforma — s ez a legnagyobb baja, ezért kínos vállalni — általában egész embert kíván.

Ismerős a menetrend is. Költő barátomat — aki szintén „elvonú-kúra" után jött ide először — már a kapuban izgatott feleség rohamozza meg: férje, a fiatal bírósági tanácselnök a fizetését felejtette zsebében, s úgy jött ide; ugyan hívná ki egy percre. Alacsony úr tanácsot adna, majdnem önzetlenül, egy „sóher zöldért." (A világ legbiztosabb módszere — olykor az irodalom is példázza —: mindenkinek más lovat ajánl. Az egyik biztosan befut.) Másik úr is jön, ábrándos szemű, szelíd, sváb papforma, ő még emlékszik rá, hogy tippjeit nem méltányoltam, de szívesen fizetek hetenkénti újszülött gyermeke egészségére egy nagyfröccsöt. Néhányan meghaltak, például a kávéházszerte ismert Csortos-titkár, penge- és nápolyiárus Móni, és Pipa bácsi. Ő szivarvéggel is beérte, és egy róla szóló hajdani novellám után lakásomon rohant meg erkölcsi kártérítésért, amit, hála nagy szívének, silány anyagiakra is át lehetett váltani. De a szín nélkülük is a régi: színészek, operaénekesek, kalauzok, kétkezi munkások, írók, állami főtisztviselők és zugárusok, lovak és hajtók. Fogatok a helyekre, starthoooz!

Hivatalos vélemény ló-vonalról

Essünk túl a musz-anyagon.

Az ügetőre járás minden állampolgár szuverén joga. Ebben a jogában még a szektás években sem korlátozták. (Gondolom, akkor azért nem, mert az elégedetlenség efféle vészszelepei igen praktikusak voltak.)

Továbbá — remélem, pontosan idézek —: „a lóversenyzés nem öncél, hanem a lókipróbálás eszköze". Amelyik paripa itt bevállik, alighanem a tenyésztésben is méltó utódnak ad életet. A népgazdaság még jó ideig nem nélkülözheti az igásállatok húzóerejét, olykor, a gépeknél jobban irányítható mozgékonyságát. Kell a ló a sportolóknak és idegenforgalmi célra is, továbbá devizát vonzó árucikk. Szafaládénak is jó. Fogadással azért kell a dolgot összekötni, hogy az üzem részben önellátó legyen, és növekedjék a vonzerő.

Az „eszmei alátámasztáshoz" tartoznak nemzetközi jókapcsolataink, azaz lókapcsolataink is. A szocialista országok közül a Szovjetunió rendelkezik a legfejlettebb lótenyésztéssel. A versenyek fővédnöke évtizedek óta Bugyonnij marsall. A versenylovak időeredményei kitűnőek: egyedül egy-két amerikai, francia, olasz és svéd ló lehet ellenfelük. Legjobb hajtóik — például Bondarevszkij — a „mesterhajtó" megtisztelő címet kapják. Évenként rendezünk mi is nemzetközi versenyeket, s ha a magyar ló előbb dugja be az orrát a célba, mint teszem az osztrák, magasba repül a nemzeti trikolor.

Amellett: a lovak valóban szépek, hajtóink — az élő legendává nőtt Marschallal az élen, akit fortélyos versenystílusa miatt, Gonosz Törpének becéznek — nemzetközi klasszist képviselnek, a nap itt is süt, a szertartások mulatságosak, a kockázat és döntés természetes izgalma csakhamar elkapja az embert.

De azért — beszéljünk másról.

Lehet-e nyerni?

Lehetni lehet. Csak éppen nem valószínű.

Ha valaki állandóan és azonos összeggel végtelen ideig játszik, nyereségei és veszteségei kiegyenlítik egymást. Végtelen ideig azonban — sajnálatos biológiai okokból — senki sem játszik. A másik tényező pedig az, hogy a fogadó — miként a többi, államilag támogatott szerencsejáték-nál — részben el is tartja magát a vállalatot; kevesebb pénzt kap vissza, mint amennyit befizet. Tehát a matematikai szabály így módosul: ha végtelen ideig játszik, szükségszerűen és pontosan veszti azt az összeget, amit a forgalmazott pénzből levonnak. A végtelenbe — szintén e törvényeknek megfelelően — nyugodtan behelyettesíthetjük a nagyon hosszú időt, évtizedekét, emberöltőket: ezek az állandó „szolíd" játszók a legmegbízhatóbb vesztők, a szenvedély konok adófizetői, gépesített áldozatok.

Persze, ez a középarányos úgy jön ki, hogy benne foglaltaknak a szélső értékek is, a csodás kiugrások és leégések. Nem egész három nagy nyerőt négy hasonlóan nagy vesztő tart el. Ezek a ritkább esetek a legendák táplálói, irodalmi élményfakasztók és riporteri szenzációk. Attól függően, hogy dicsekedni szeretünk, vagy inkább panaszkodva zsaroljuk az érzelmes külvilágot, ezeket szoktuk kiemelni emlékezetünk zsibvásárjából. (Jómagam egy hajdani több mint hatezer forintos „győzelmemet"; arról már unalmasabb lenne beszámolni, hogyan folyhatott el apránként, szánalmasan, piszlicsáré módon, ami egyszer és egyszerre jött, mint a kinyilatkoztatás, mint a pecsenyévé hízlalt csodás kapitalista szentlélek-galamb.) Biztos módszer csak egy van: aki nyert és így atipikus pluszba lendült, azonnal hagyja el a pályát, vissza se térjen. De ez nehéz ügy.

No meg aztán még valami. Aki nagyot nyer, tüstént megnöveli az önköltséget, taxiba vágja magát, fölös őrültségeket vesz, pezsgőt bont. Summa summarum: nem teszi el a pénzt a vesztés nehéz napjaira. S ha veszt? A megvásárolt holmi a vételár feléért-negyedéért vándorol a bizományi áruházakba, vagy még olcsóbban az e célból itt ődöngők birtokába. A kápé a fizetési boritékból kerül ide és szellemül át tiketté, esetleg a szolidáris vagy mit sem sejtő élettárs pénztárcájából, olykor a vállalati kasszából. (Amiért persze ostobaság a lóüzemet felelőssé tenni; másért is sikkasztottak már, s a tikett-pénzt is meg lehet tisztes úton keresni. Játszani sem kötelező.)

Ahogy közeleg az utolsó futam, alkalmi kis zsibpiacok képződnek. Alacsony úr — népzenész-forma — felöltőjét árulja. („Ilyet ma nem kap, apafej. Ez még régi!" — „Túlrégi" — hervasztja le egy célbavett galambősz agg.) Odább egy császárzsömlyealakú, angyali tekintetű öregasszony — efféle élő kapcsolat hiján tüstént öreganyámnak fogadnám — töltényből készült öngyújtót ad el, és tankönyvet. (Az unokájáé?) Századvégi vidéki arszlán — népszerű irodalmi tisztségviselőnkre emlékeztet — meglepően délceg nadrágtartóját kínálja. A trafikos néni meséli, neki már frissen levetett, nem száz százalékig tiszta alsónadrágot is ajánlottak; igaz, jutányosan. Mindezt pedig azért, mert sok pénz kell, tudniillik, sok pénz fogy. „Rátenni inget-gatyát", a mélyértelmű népi bölcsesség, kiapadhatatlan folklor-leleménytestet ölt, szószerint értendő. Az utolsó futam mindent jóvá tehet, önkritikát gyakorolhat az eleddig szadista Sors. Megéri mindent eladni negyed áron, majd telik új gatyára a nyereségből. Direkt haszon, hogy így jött ki a lépés.

Aztán elúszik ez is. Néhányan persze most is nyernek; rendre az, akinek nem volt rá szüksége, nem érdekli, nem figyel oda. Nyerni lehet, veszteni kell; visszanyerni lehetetlen.

Miért járnak?

Miért járnak az emberek az ügetőre?

K. szakmunkás. Nincs valami jó bőrben — nemrégen sokáig feküdt a kórházban —, de ha csak teheti, jár; hóban-fagyban, hőgutát osztogató napsütésben.

— Szórakoztat — mondja. — Van itt minden, ami kint csak külön-külön. Sok ember sokféle mulatságos szöveggel, szép lovak, sport, forog a pénz, ott a büfé is.

G. nepper a zsibpiacon, itt pedig működvelő tipszter. Kezdőktől szaktanácsaiért kap némi aprót. „Középhaladóktól" inkább már csak azzal a feltétellel, hogy nem ad tanácsot. Sörre, villamosra, orvosságra kér, beteg családtagjainak, akiknek nevét, kórságát, számát és német szeszélyes memóriája gyakran összekeveri. Talán az egyetlen, akinek életét mentette meg lóügyi szenvedélye. Negyvennégyben deportálták, s a nyilas őr — mit tesz Isten — szintén fanatikus ügetőlátogató volt. Az ő közvetítésével küldte ki tippjeit a szögesdrót mögül, majd futni hagyta a lóbarát gyilkos. Mégsem hálás a sorsnak — amiben igaza is van, mert az élet nem ajándék, hanem juss —, és szidja az egészet, mint a bokrot.

— Mért járok, mért járok; hülye kérdései vannak a szerkesztő úrnak, pedig milyen szép kövér ember! Azért járok, mert megszoktam. Utálom, mint macska a piszkát; arra jó az egész, hogy elszedjék a kisember dohányát. Mért járok, mért járok? Megszoktam és kész.

Nyilván ez is hozzátartozik elviselhető közérzetéhez, miképpen az is, hogy mindig feleseljen önmagával, megalázza magát, gyülölje jótevőit és megbocsásson kifosztóinak, másképpen éljen, mint szeretne, és mást szeressen, mint amit akar.

H. viszont vakító intellektus, jeles irodalmár. Nem aszkétikusan, hanem piknikusan tisztességes; örömet lel benne és teóriákat facsar belőle, három gyermek példás apja.

— Hát te meg miért jársz az ügetőre?

— Nem tudom — feleli a nem kevés bonyolult teoretikus kérdés megoldója.

De nem tud kiokítani Y sem, kitűnő fiatal prózaíró barátom, akit leginkább iróniája, és anyaga intellektuális megközelítése miatt szoktak volt dicsérni, és egzisztencialista teóriák terjesztéséért megróni. (Amiből annyi hasznot húz, hogy ilyenkor leginkább hall róluk valamit.)

— Még nem gondolkoztam rajta.

— Ha nehezedre esik, kapsz tíz percet.

— Menj a fenébe.

Bornyi Gyula rajza

Iró és doctor iuris barátomra déli álmában csapok le, s így, reflexszerűen is pontokba foglalt, megszerkesztett válasszal lep meg. Mint aki egyszer már véglegesen tisztázta magában az ügyet. Ő a „tiltott gyümölcs" mámorát, a publikum panoptikumjellegét, a sikket, a társaság vonzását említi, és anyagi érvet is mond. Élete első itteni látogatása azzal kezdődött, hogy tökéletesen tájékozatlanul megérkezte után nyolc perccel több, mint ezer forintot nyert; a véletlen élményfakasztó ereje mindig erősebb, mint a statisztikáé.

Ő azonban inkább a „szenvedélyes szenvedélytelenítők", a romantikus racionalisták ritka alcsoportjába tartozik. A többség nem keresi a magyarázatot. Szokásokra, rossz vagy öntudatosan vállalt beidegzésekre hivatkoznak. Nem minősítik életvitelüket, hanem azonosulnak vele.

Hobby? Az is. Tehát ebben is, mint minden „bogarasságban" az tükröződik, hogy rengeteg latens energia feszül némely emberekben, amely energia nem egyenes utakon vezetődik le. Nincs közhasznú tevékenység igájába fogva. A belső felszabadulás még nem teljes. Az, hogy a bonyolulttá váló termelés egészét, annak távlati célját a részfeladat végzője nem mindig és nem kellőképpen tudja áttekinteni, arra szorítja, hogy a részt abszolutizálja. Ezt növeszti önállónak, teljesnek tűnő, de bejárható, birtokában levő világgá.

A kívülálló nem is hiszi, milyen fárasztó, összetett munkát végez a ló-szekta hívője. Tizedmásodperc-számításai, jegyzetei, hendikepelése, a ló gyorsaságának, egy-egy nagy pillanatának vagy csődjének jelzésrendszerbe foglalásai kötetekre rúgnak. Többet ír, oszt, szoroz, több matematikai középarányost számít ki, mint tette volt valaha is az iskolában. Adjuk hozzá a heti 10—15 órás ácsorgást, s a közlekedési időt, a „tapasztalatcserére" fordítandó órákat és az „információkért" caplatást. Teljes másodállás ez, akárhogy nézzük is a dolgot; tudományos ködvárépítés, módszeres légkondenzálás, tevékeny semmittevés, emelkedett uborkasavanyítás és aktív megsemmisülés. Szükséges tehát? Nem. De egy valós szükséglet pótreakciója, amelyhez legtöbbször a magánélet valamely konfliktusa (a teljes rendetlenség, vagy az elviselhetetlen rend), egy mutatós véletlen, a közérzet támadó vagy védekező elégedetlensége tereli az embert. Az élet képzeletbeli kiegészítése. Túlvilág: kerubok helyett hajtókkal, vétek és erény absztrakt szinpompája helyett a „csalt a zsüri" és a „becsülettel küzdött a ló" igazság-élményével. Mi versenghet a túlvilággal? A földi paradicsom. (És nem a Bibliakritika.) Mi fagyasztja be a pót-reakciót? A teljesült igény. (És nem az igény elítélése.) Ilyen egyszerű a dolog. És ilyen bonyolult.

Ártalmas?

Ezt kérdezni könnyebb.

Hogy kinek mi árt jobban, akkor lehetne tudományos biztonsággal megállapítani, ha egyazon ember életét többféle variációban lehetne kipróbálni.

Az nyilvánvaló, hogy a túlzás árt. De az egyéni teherbírások igencsak különböznek. Fokuk, mértékük rendszerint utólag derül ki, tehát később, hogysem pedagógiai haszonnal általánosíthatnánk. Nem rajongok az iskola helyett ügetőre járó diákért. Azért sem, aki fáradt végigondolni újítási javaslatát, egy bonyolult fogadás-kombináció kedvéért. (Két kétszeres sztahánovista efféle intellektuális és erkölcsi romlásának példájára emlékszem.) Másfelől viszont nem hiszem, hogy nagyon bölcs intézkedés lett volna Heltai Jenőt tűzoltósággal hurcoltatni haza a pályáról, hogy azonnal írjon karcolatot, mert annyival több jut a magyar irodalomnak, amennyi időt a lóversenytől megtakarít. Hemingwaynek sem ártott e különös világ ismerete és élvezete, Hunyadi Sándor és Keller Andor „lazítani" járt ide, nem magukból adtak, hanem kaptak itt. A regényes öngyilkosságok kivesztek. Adott esetben a szenvedélyesen tékozló bélyeggyűjtés, s hozzá az individuális szemléletmód is tönkreteheti anyagilag és erkölcsileg a családot, máskor a ló sem árt. Az egyház — némi félénk, ám praktikus pesszimizmussal — a „bűnre vezető alkalom elkerülését" szokta javasolni. Magam korszerűbbnek érzem a „bűnre vezető alkalom" legyőzését. A kevés külső tilalmat és riogatást, ám — ennek feltételeképpen — emberségünk erőtartalékainak növelését. Aki elhelyezte magát világunkban, s persze úgy, hogy belül is rendben a szénája, mindenből hasznot sajtolhat, ami az élet teljességéhez hozzátartozik, s létezése tényével tüntet szükségszerűsége mellett. Aki nem, annak a lóverseny is csak ürügy. Egy lehetséges variáció a többi között, és szinte egyre megy, hogy itt vagy a kocsmában, mértéktelen gyógyszer-mániával vagy titkos szeretőt tartva, totózva vagy pénzét harisnyájába rejtve gyötri magát és környezetét. S a közösség anyagi egyensúlyát az állam nyakába varrt pocsék mű, vitatható újrakiadás is veszélyeztetheti, holott a szerző azt sem tudja tán, hogy a ló ül-e a kocsiban, vagy a hajtó. Olykor a purifikátor többe kerül a társadalomnak, mint akit ostoroz. Az úgy erkölcsi és gazdasági részét, ember és szenvedély viszonyát tehát visszahelyezném az illetékesek kezébe, a nevelés és élet-tervezés felelőseinek birtokába. Figyelje a versenyt, aki kedvét leli benne, nézze a lovakat, ízlelgesse a hajtók talányos nevét (Döme: ez afféle népi őserőt áraszt, Sebeszta: középkori szende szent, oldalából nyílvesszők fityegnek, Zwillinger bölcs, megértő nőorvos lehetne, az anyák barátja és bálványa), élvezze a játékot. De van határa: a tisztesség. Ez minden terepen kötelező. Jótanács: ne tévesszük össze a célt az eszközzel. Ne szolgái, hanem urai legyünk önmagunknak. Ha nem tartjuk magunkat ehhez a normához, ártani fog a dolog. Az egyénnek is, a közösségnek is.

★

Gondoltam, szóra bírok még egy lovat is. Leginkább Jambust kerülgetem; fejformája jellegzetesen intellektuális, tekintetéből a rendezett élettapasztalat magabiztossága árad. De nem szól; talán nem bízik elméletei általánosíthatóságában? Irigyen őrzi nehezen megküzdött világképét? Ki láthat talányos lelkébe?

Mindenesetre távozom, tikettjeimet hullajtva. Jancsi és Juliska nyomjelzői a múlt boszorkányos éjszakai rendetlenségében. Remélem, sürgősen elfújja őket a szél. Vagy összesöpri a szemetes.

1965 OKT 16.
ÉLET ÉS IRODALOM
Magyar Hírlapkiadó Vállalat
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

BARSI DÉNES:

DIDERGÉS MAGÁNÜGYBEN

A város gerince, a hivatalosan Ferenc József útnak, de népileg makacsul Piac utcának nevezett főútvonal erősen urbánus jellegű volt már akkor is, klasszikus és szecessziós emeletekkel, fényes üzlet-portálokkal, Arany Bikával, tekintélyes templomokkal, ősi Kollégiummal, a csatlakozó civisnegyedek földszintes házai is büszke polgárönbizalomról vallottak. Hanem a főútvonali Fehér Ló Szálló mögött, attól légvonalban talán tíz, vagy húsz megsüppedt, megrokkant házacska restelkedett a járdátlan, keskeny utca két partján vígasztalanul elavult házak, halálon innen, életen túl. Ezt a micsodaságot éppen Boldogfalva utcának nevezték.

Bár ismerjük a keleti mesét a beteg királyról, akinek egy boldog ember ingét kellett volna magára öltenie, hogy meggyógyuljon, s mikor az elrendelt világkampány eredményeként a földkerekség egyetlen boldog embere hurokra került: kiderült róla, hogy egyáltalán nincs inge. Csak a mese realitásának megtámasztására említem, hogy a boldogfalvautcai időkben nekem, jelen sorokat író Barsi Dénesnek, nem volt egyetlen ingem sem, sőt mondhatnám, egyetlen kaucsuk plasztron, a hozzá csatlakozó kaucsukgallérral együtt takarta el ifjonti mellemet a világ szánalma elől. Az okok e kis írásba nem férnek bele, viszont ma sem merném állítani, hogy ingetlen korszakomban abszolút boldogtalan lettem volna. Sőt, olyan féktelenül őszintéket tán azóta sem kacagtam, mint annak idején ingetlenül, a Boldogfalva utca 4. szám alatt, mélyen hátul az udvarban. Igaz, a kacagások közti hézagokban öngyilkossági ingerek is megkísértettek, de hát ez az élet egyszerű dialektikája. Boldogtalanság nélkül nem lehet mihez mérni, sőt csak felismerni is a boldogságot.

Négy főbérlő lakta, sajátos járulékokkal, azt a hosszan elsüppedt építményszomorúságot. A leghátsó traktust, háromlépésnyi előkonyhából és egy „szobából" álló bérlemény-egységet Csirbulyné ténsasszony főbérelte. Pecsétes dokumentjét sosem láttam, ma sem tudom, igazi neve volt-é ez, vagy csak kültelki ragadvány, s hogy milyen keresztnév tartozott hozzá, viszont szánalmas rátartisággal megkövetelte a „ténsasszony" címzést, mert őt nem a gólya költötte, állami férje volt neki elsüllyedt évtizedekkel annakelőtte, mozdonyfűtő, azt kétévi házasság után elgázolta a mozdony, s néhány pakli dohányt érő kis kegydíjacskát húzott utána. Egyébként években hetven, kilogrammokban negyven körül aszalódó, ártatlan fekete varjú volt a ténsasszony, al- és ágybérleti díjakból tengődött, ha és amennyiben az alanyok nem léptek meg a fizetséggel.

Ma sem értem, hogyan fért el ott annyi vaság, sőt egy festett faágy, és egy fiókos sublót, a ténsasszonyé. Abban a régesrégi időben, 1926 őszén, a ténsasszonyon és rajtam kívül kilenc kövezőmunkás és két „link" suszterlegény képezte a 6x6 méter alapterületű, alig két méter magas, mestergerendás helyiség lakosságát. Közlekedni csak a rohadó szalmazsákokkal és gyanús göncökkel bevetett ágyak tetején lehetett, s lábtörés ellen még ez volt a legjobb, hiszen a padló állagának zömét megörölték már a penészgombák és a patkányok.

Engem azokban a hónapokban zömileg a kövező munkások mentettek meg az éhhaláltól, esténként paprikás krumplit, vagy lebbencset főzvén vasbográcsban, s ahhoz engem is meginvitálván. A mezítlábságtól viszont a link suszterlegények óvtak, mert ők nappal a háromlépésnyi előkonyhában időnként szorgosan kontárkodtak a szakmában. Maguk jártak utána, összegyűjtötték a környékbeli kurvanénik, stricibácsik, kocsmai zenészek, póteres vagányok, s a Jóisten egyéb gyermekeinek meghibásodott csukáit, azokból az alkalmasakat nekem adták át néhány napi használatra, csak azután javították meg, s szolgáltatták vissza az illetékes nagytőkéseknek. Nehéz és féktelen kacagások születtek abból, mikor egyik-másik kuncsatt az utcán felismerni vélte a saját bocskorát az én lábamon, s míg aztán a link suszterek lyukat beszéltek a gyanakvó ügyfél hasába.

Hasonló kacaj-orkánokat csak a patkányvadászatokból nyertünk, ha már nagyon elkanászkodtak a lakosztályban, és esernyődrótból készült íjjal vadászversenyt rendeztünk rájuk. E sportot én találtam fel, s ez nagyban hozzájárult egyéni életbenmaradásomhoz, lakótársaim anyagi jószívűségének irántam történő kifejlődéséhez. Különben amúgy sem ingyen adták, amit adtak, vagy tettek értem. Esküdtek rá, hogy mindez csak az én esti meséléseimnek szerény ellenértéke. Vacsora után ugyanis a sötét oduban mesélnem kellett nekik. Naprendszerről, csillagokról, óceánokról, ősállatokról, ősemberekről, oroszlánok, tigrisek távoli országairól, háborúkról, torradalmakról, s hogy a szegénység nem örökkévaló törvénye az emberiségnek. Megható, egyszerű testvériséggel tisztelték bennem a műveltség gőgje nélküli tanult embert. Végül már titokban olyasmiről sustorogtak maguk között, hogy egyszerűen betörnek valahová, úgy szereznek nekem megfelelő ruhát, hogy útnak indulhassak.

Tudták persze, hogy friss és használatlan tanítói oklevél lapul a rongyos zsebemben, de többek között azért nem vehetem hasznát, mert nincs olyan öltözetem, amiben a megpályázott állomáshelyre elmehetnék bemutatkozni.

Tél elején, idénymunka lévén a mesterségük, és falusi gyökerű kujtorgó lelkek lévén, elbúcsúztak, elmentek a kövező munkások. Mind. Helyükbe olyan istenfiak szivárogtak, akik, ha elvétve dolgoztak is valahol valamit, zömileg mégis inkább mások magántulajdonának nemtisztelésében éltek. Volt köztük, aki már öt évet ült. Viszont szinte önműködő egyszerűséggel vállalták át a kövezők örökségeként az én létfenntartásomat abban a munkanélküliséges világban. Ha elfogadom tőlük: mihamarabb és menthetetlenül a Törvény fogaskerekei közé kerülök. Ha visszautasítom: szembeköpöm vele a szemétben is kivirágzó emberi jóságot. Az én emberségem szerint egyik sem lehetséges. Akkor volt legerősebb az öngyilkossági ingerem, sőt kínomban egyszer még imádkozni is megpróbáltam, hogy ha mégis volna Isten, hát most jelentkezzék.

Rácz Jóska jelentkezett helyette, egy kietlen, jégcsapos decemberi napon.

Osztálytársam, hű cimborám volt a Tanítóképzőben, némileg hozzám hasonló sorsú, kivert kutya, csak más okokkal és eszközökkel kiverve. „Menekült" diák volt az új országhatárok, friss nacionalizmusok és kontranacionalizmusok éveiben, magyar iskolában akarta befejezni, amit magyar iskolában kezdett meg a szülőföldjén. Inséges falusi patkolókovács volt az apja, amúgy sem tudta támogatni a szökött polgárként „külföldön" tanuló fiát. Látni is csak egyszer láthatta évenként, határon át- és visszaszökdösőben. S volt Rácz Jóskának egy furcsa rögeszméje: hogy énbelőlem országos nagy ember lesz valamikor. Költő, vagy ilyesféle, akiből szobrot szokott csinálni a hálás utókor.

Rácz Jóska szerencsés véletlen folytán már az oklevelezés őszére tanítói állást kapott Vésztőn. Talán a szíve, talán a rögeszméje [illegible] dett meg a [illegible] ban, elkezd[illegible] lán az utol[illegible] testvéri par[illegible] magával Vészt[illegible], mintha ez a világ legtermészetesebb dolga volna. Hosszú hónapokig éltem a nyakán, az ő ruháiban, az ő költségén utazgattam a pályázati bemutatkozókra, míg végre a magam kenyeréhez jutottam. Nem frázis, hogy Rácz Jóska akkor egy emberéletet ajándékozott nekem.

Évekig kerestem a módját, hogy köznapi apróságokon kívül valami méltó módon megköszönjem ezt neki.

Az évek rohantak.

A rohanás surlódási hője felgyújtotta a földkerekséget.

A tömény történelem szigorúságai elszaggatták köztünk az érintkezési szálakat.

Lehet, sőt valószínűleg vétkes vagyok benne, hogy a saját életforgatagomba kissé belelékábulva, kissé talán mindenekbe belefáradva is, de nem kerestem elég szorgalommal a szétszakadt szálak végeit: az utolsó húsz esztendőben semmit sem tudtam Rácz Jóskáról.

Ő és a családja azonban nyilván tudott rólam, csak talán éppen azért nem jelentkezett, hogy olyan látszata ne legyen, mintha ő még emlékezne bizonyos régi dolgokra, és esetleg éppen számot tartana valami elmulasztott nagy köszönetre.

Igy talált meg engem ezen a nyáron a gyászjelentés Dunaújvárosban, hogy Rácz József tanító hosszú, kínos szenvedések után, Budapesten elhunyt, hamvasztás utáni végtisztessége július 20-án történik a Farkasréti temetőben.

A hamvait rejtő urna előtt tudtam meg, hogy sok hónapot szenvedett át az Alkotás utca 1/b. számú házban. Harminc lépésnyire a Déli-pályaudvar új csarnokától, ahol én Dunaújvárosból Pestre, és vissza történő utaimban annyiszor eljártam, míg ő az elmúlás kínjaival viaskodott. Egyetlen telepátikus idegszál sem rezzent meg bennem, hogy a földszinti ablakok mögött legalább még elköszönhetnék valakitől, akinek olyan megköszönhetetlen nagy köszönnivalóm van.

Görcs a torokban, s nehéz lélekzetvétel. Sok lelkifurdalásos, nyavalygó, álmatlan éjszaka.

És nem bírok addig embermódon szembenézni a tükörképemmel, míg valami tisztes nyilvánosság előtt el nem dadogom: Köszönöm, Rácz Jóska, köszönöm, köszönöm...

Köszönöm. Didergő, torz mosollyal köszönöm, hiszen az urnabeli hamvak, ott a kolumbáriumban, úgysem tudnak olvasni.

LAPOKBAN OLVASTUK

„Össznépi játék"

Pernye András nevezi így a televízió „Ki, mit tud?"-ját, abban a tanulmányában, amelyet a **JELENKOR** új száma közöl. A tanulmánynak az ad különös érdekességet, hogy tárgyát egy nálunk mindeddig gazdátlan tudományág: *a közönség-lélektan* aspektusából vizsgálja. Alapkérdése ez: mivel magyarázható a „Ki, mit tud?" hallatlan népszerűsége? Válasza pedig ez: a „Ki, mit tud?" *aktív* figyelemre serkenti a nézőket, hiszen a játékszabályok szerint *ők is dönthetnek*, továbbjuttathatnak szavazatukkal egy-egy versenyzőt. Ez az egyetlen olyan művészeti produkció-forma tehát, amelyben a közönség ítélete *közvetlen beleszólásként* realizálódik. A versenyszerűség elhomályosítja ugyan a produkciók *amatőr*-jellegét — folytatja fejtegetését Pernye András —, hiszen a produkciók elhangzása pillanatában senkinek sem jut eszébe: *„ahhoz képest"*, hogy a versenyzők nem is hivatásosak, milyen jól énekelnek, szavalnak vagy muzsikálnak, — a „Ki, mit tud?" társadalmi hasznossága mégis amatőr-jellegében van. Abban, hogy művészeti aktivitásra serkenti a fiatalság óriási tömegeit. A legutóbbi játék százegynéhány versenyzőjét *huszonnyolcezer* jelentkezőből válogatták ki! Meglepő kissé, hogy „a művészeti önnevelésre serkentés" *vagy* „tehetségkutatás" alternatívájában végül mégsem az első mellett foglal állást Pernye András, hanem az alternatíva *felett*, valami harmadik dologban véli megtalálni a játék „igazi értelmét". Abban, amit kiinduló tételként is hangoztatott: a „Ki, mit tud?" az értékítélet lehetőségét nyújtja a nézőnek, aktív figyelemre készteti tehát, s a beleszólás jogával [illegible]etésére is.

[illegible] igaza van, de egyik fel[illegible]faita igazsághoz is el[illegible] mit tud?" vonzóereje ak[illegible] van. Az is igaz, hogy a [illegible]azati jog" kölcsönzi. De, [illegible] nem is ez, hanem az, hogy [illegible] *kamerák elé, hogy min*[illegible] *nem létező képességeinek* [illegible]*rsenyzők jó produkcióiban.* [illegible]e sem jut" a nézőnek, ha[illegible] *eszébe:* milyen jól éné[illegible]nak ezek a versenyzők, [illegible]nképpen — „civilek". Hi[illegible]zeretnének, „produkálni" [illegible]játszanak is. Százegynéhá[illegible]ázezren? Több százezren! [illegible]rmozgalom, amely hatal[illegible]es igazolását találta meg [illegible]ja, véleményem szerint, e [illegible]szi igazán „össznépi já[illegible]

[illegible]ek" háborúja a művészeti [illegible]turális kiszolgáltság, az [illegible]ellen. Nem csak nézni és [illegible]em *játszani* akarnak. Az [illegible]e műsorának népszerűsége

(faragó)

Nylonzsabó

Hétről hétre igazán okos és hasznos tanácsokkal szolgál a **NŐK LAPJA** a háziasszonyoknak s ezért feltétlenül elismerést érdemel. Október 9-i számában azonban olyan ajánlattal lepi meg a szülőket, amelyen — továbbra is tiszteletben tartva a lap tanácsadói tevékenységét — el kell tűnődni. Óvodás korú lányok részére mutat be néhány sajátos divatkreációt s eszerint a három-, illetve hatéves korú leánykáknak jelenleg igen tanácsos viselet a virágos kashmirettből készült ujjatlan, húzott derekú ruha, egyszerű háromnegyedes ujjú blúzzal, rágombolt zsabóval. Avagy: sötétkék kordbársonyból készült, ugyancsak háromnegyedes ujjú ruhácska, fodros nylonzsabóval és nylonkézelővel díszítve. Esetleg: pasztellszínű, nagylányos szövetruha, gallérja kámzsás, öve „ejtett".

Vajon azok a szülők, akik most a fenti zsabós módon öltöztetik óvodás lányaikat, mit adnak majd rájuk hattól kilencig, kilenctől tizenötig s tizenöttől húszéves korig, hogy biztosítsák a fokozatosságot s hangsúlyozni tudják gyermekeik előtt a meg nem szűnő, illetőleg a növekvő szülői szeretetet és áldozatvállalást?

Továbbá: miképpen oldják ezt meg azok a szülők, akiknek megvan ugyan a jószándékuk, de nincs hozzá elegendő nylonzsabójuk, hogy a hároméves korban párizsi divatra szoktatott gyermekeik — ezek után jogos — követelődzésének a későbbiekben is eleget tegyenek?

A szülők némelyike — sajnos — hajlamos rá, hogy éppen az óvodás korú gyermekekből cukorbabákat, nippeket, játéktárgyakat csináljon, holott a gyermeket — minden életkorban — elsősorban a természetesség, az egészség és a tisztaság „öltözteti" legjobban. A fölöslegesen ráaggatott és tudatosított díszek a gyermek külső megjelenését talán előnyösen befolyásolják — ízlés dolga —, tulajdonságait azonban többnyire hátrányosan.

cs. gy.

Kini

Csupán a stratégiailag legfontosabb három kiemelkedő csúcspontocskát rejti némileg a szexi-kini, amint legutóbb a **LOBOGÓ** október 13-i számában volt szerencsénk látni egy csinos szőke modellen. A Magyar Honvédelmi Sportszövetség képes hetilapja igazán minden prüdéria nélkül, lelkiismeretesen tájékoztatja olvasóit mindarról, ami érdeklődési körükön belül a világban történik. Szívesen fogadnánk a nudista mozgalom különböző megnyilvánulásairól szóló képes beszámolókat is; hiszen ha meggondolja az ember, a semmi-kini sem lehet gátja sem a sportnak, sem a honvédelemnek.

(m.)

Ofszájd sztori

A **TISZATÁJ** októberi számában Papp Zoltán az idei Szabadtéri Játékokról elmélkedve, hosszabb részt szentelt cikkében a West Side Story szegedi bukásának okairól. Sok igazság van abban, amit állít, hogy ugyanis a hasoncímű film és a Brodway-n bemutatott produkció hírneve túlságosan felcsigázta a várakozást, amelyet a világ színjátszásának élvonalába csakugyan nem tartozó angol társulat képtelen volt kielégíteni. Mindez rendben is volna, ha a szerző egészen váratlanul így nem zárná idevágó sorait:

„...nem szabad mértékvesztve látatlanban lelkesedni semmiért, ha mégannyira Nyugatról jön is, mint a Story, s ha mégakkora világsikert aratott is, mint a Story."

Hát... hogy is mondjuk csak? A cikkíró itt *lesről futott el.* Nem hinnők ugyanis, hogy ez a következtetés itt különösebben sportszerű lenne. Maga a méltán világsikert aratott mű ugyanis semmiképp sem szolgáltat alkalmat a mértéktelen nyugat-imádat megfricskázására. Úgylátszik, a cikkíró a passzus végén megfeledkezett arról, amit az elején még számon tartott, hogy a Szegeden bemutatott West Side Story nem azonos sem az eredeti, sem a filmre vitt produkcióval, amelyekért egészen nyugodtan lelkesedhet ő maga is, anélkül, hogy ezzel a sznobizmus vádját hívná ki maga ellen.

— tim —

ZÖLDÁR

Magyar film

Írta: Gaál István és Gyöngyössy Imre

Zene: Szőllősy András

Kép: Herczenik Miklós

Rendezte: GAÁL ISTVÁN

Főszereplők: Tóth Benedek, Darab Virág fh., Koncz Gábor, Meszléry Judit, Horváth Teri

Bemutató: október 21.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Bornyi Gyula
KORTÁRS
JAN

1021

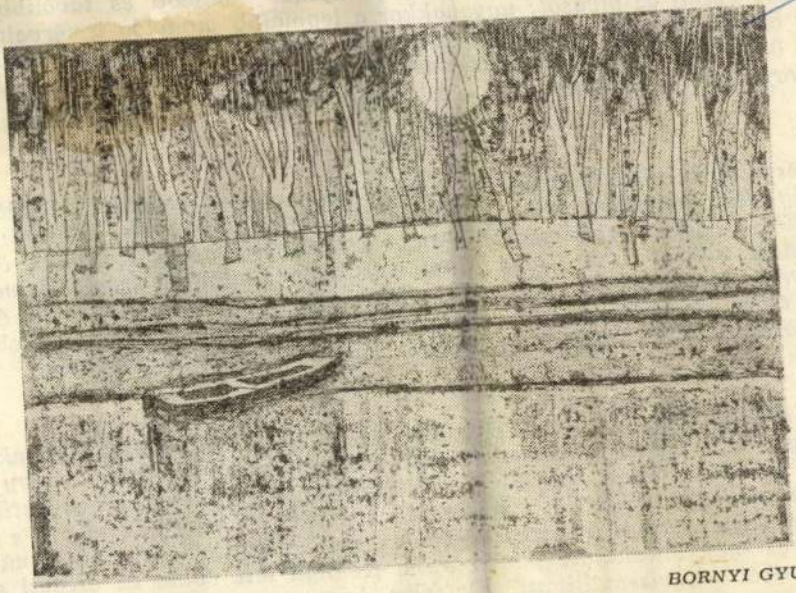

BORNYI GYULA *rajza*

sokkal keverve), mely keletkezése időpo
rétegekbe vezeti az olvasót; ugyanakkor
gában hordja és változatlan elsőfogalmaz
dalmi ősei: H. J. Cristoffel Grimmelsha
önéletrajz-írók — akiknek ez a kései zsell
lotta.

*

Most látom elérkezettnek az időt, hogy a teljes szöveget közzétegyem. Előzőleg több író figyelmét igyekeztem Tankó remekművére felhívni; az én dunántúli eredetű magyarságom Tankó székely nyelvével szervesen összefonódni nem tudott. Csak Hidas Antal volt hajlandó Tankó írását elolvasni és kérésemre egy kevéssé felhasználni. Hidas ezt, örömömre, sikeresen és korrekten tette. A sikerességét az biztosította, hogy Hidas ismeri a legjobban a kort, környezetet és embereket, melyek Tankó írásában szerepelnek.

*

Az eredeti kézirat, sajnos, elveszett. Az itt közölt teljes szöveg Tankó írásának korabeli, géppel írt másolata. Bár meghagytam a gépírónak, hogy betűszerinti másolatot írjon, mégis vesszők, pontok, a pontok után nagybetűk kerültek a szövegbe, ámbár az eredeti egyetlen megszakítás nélküli mondatból állt. Hát bizony már a korabeli gépíró számára is „archaikus"-nak látszhatott Tankó írása. Könnyű lett volna az eredeti szöveget — fejből — „visszaállítani". De félve, hogy ez esetleg csak újabb torzítás

Illyefalvi: Pesti és budai polgárok 1686-1848 I 75 l

Név: Boroczkay Pál

Foglalkozás: Szobrász

Szárm. hely: Győr

Hitfelekezet: R. K. Csal. állapot: Nős

A polgárjog megszerzésének időpontja: 1846. III 6.

A polgárjogért fizetett összeg forintban: 50

Bornyi Gyula

hatszó (szepró)

Kortárs 1966 VII. n. 1080 old.

Bornyi Gyula

Rajz szepkó

Kortárs 1965 VI. n. 967 old.

Bornyi Gyula

Rajz /szepró/

Kortárs 1966. I. n. 119 old.

Bodó Károly.
orvosi műszerész

a debreceni Ady Endre Művelődési
Ház képzőművészeti kiállítás fogja

Repr Birolajos magyarázza a modell
utan való fejtést Tőrőt
Annámak és Bodó
Károly orvosi műszerész

Hajdúbihar megyei Hap ugyan
1964 marc 17

Borsos Gyula

Rajz (repró)

Kortárs (1965, IX. m. 1404 old.)

Bornyi Gyula
grafikus

M.D.

„Illusztráció"

Élet és Irodalom 1967. jennis 10 - 4 lap.

M.D.K

Bonnyi Gyula
grafikus

Illusztráció

Abody Béla: Lovak és emberek
Élet és Irodalom, 1965. okt. 16 - 12 lap.

Boróczy Ciner

Ludovikás Levente

1932. XI. évf.

Uduarlaki őrség.

BORÓCZY DÉNES akadémikus színes karikatúrái

Borócy Jenő

MARCSEK LÁSZLÓ AKADÉMIKUS VERSEIBŐL

HAVAS SZIBÉRIÁBAN

(Gyóni Géza emlékére)

Havas mezőkön ül a bánat.
Halott honvédek
Búsan, fagyosan
Messiást várnak.

Kereszt-erdőben új legenda szárnyal
Hősről, költőről,
Utolsó bárdról
Szibériában.

Szorongó szívvel ki arra járna,
Meghallja majd
Vak éjtszakákon
Amint dalol az emlék-hárfa
S Szibériában mint sír az ének,
Halott honvédek
Hazai tájról
Pitymalatkor ha visszatérnek.

S ha két fejfa egymásbarogyna
— Ne bántsátok —
A két testvért
Az Úr szent ölelésre összehozta
S a fejfák közt ha ősz pap járna
— Hulljatok térdre —
Hős fiait
A jó lelkipásztor megáldja.

A költő sírját öleli a róna,
Mintha a fehér,
A hófehér,
A mesebeli szép asszony volna.

Havas mezőn ott ül a bánat,
Halott honvédek,
Magyar honvédek
Még Messiást várnak.

BÜSZKE VAGY VÁROS

Város, te büszke vagy és zordon
S jó arra,
Hogy az ember benned
Megromoljon.

Város, hó-liliom is terem
Benned és
Én mégis mindenütt
A gazt lelem.

Város, tebenned szép az élet
S te jó vagy,
Csak az a bajod, nincs
Benned — lélek!

ŐRSÉGEN

Lomha pelyhekben hull a hó
És befed mindent, ami élet,
E nagy, fehér világkoporsó.

A szél nyög, dal sír a szárnyán
És áll az őr, mint a hószobor,
Fagyosan, keményen a vártán.

Bejárja útját tízszer, százszor
És hókisasszony, havas bajadér
Dermedt őr előtt csak hull, csak táncol.

SZÉP LENNE

Irta: Haller Fridolin gróf, akadémikus

Szeretnék beolvadni a fénybe
És széthullni a tarka mezőkön,
Átragyogni a fakó ködredőkön
S ott libegni a falutok felett.

Be különös volna úgy hajnal tájon
Odaborulni lágyan a kezedre
És felírni a kósza fellegekre
Valami édes, szent izenetet.

S be jó volna, mikor leszáll az este,
Táncolni a szobád fehér falán.
S be szép lenne, ha beszökne a nyár
A szíveinkbe halk vigalommal.

s így a gyalogság harcához a legjobban tud alkalmazkodni. Különösen nagy előnyt nyujt ez a nehéz lövegeknél, ahol egyébként a löveg beépítése órákig tartó és egy-egy gyors visszavonulásnál sokszor meg sem menthető. Minden előnyei mellett is oly sok hátránya van, hogy általános bevezetéséről még vitáznak. Hátrányul hozható fel, hogy két igen értékes része : a vontató és a löveg elválaszthatatlan és az egyiknek a sérülése a másikat is harcképtelenné teszi ; további hátránya, hogy a rendes lövegnél jóval nagyobb s így nagy célt mutat és nehezebben rejthető ; végül a tűzharc alatt a vontató nem használható fel lőszerpótlásra, hanem e célra külön vontatókat kell beállítani.

Franciaország bevezette egyes nehéz lövegénél (22 cmes ágyú, 22 és 28 cmes mozsaraknál) a mótorizálásnak ezt a módját is, rendszeresítette a Schneider, illetőleg St. Charmund mótoros lövegtalpakat.

Kétségtelen, hogy a hernyós lövegtalpú lövegek a mai tüzérség legmodernebb tűzeszközei, de — a legdrágábbak is.

*

Ránk magyarokra nézve a tüzérség mótorizálása, helyesebben egy mótoros központi tüzértartalék felállítása rendkívül előnyös lenne hadászati szempontból. Egy elkövetkező háborúban előreláthatólag körül leszünk véve legalább három oldalról (»belső körön« fogunk harcolni) s ebben az esetben igen előnyösen fokozhatnók azt a helyzeti előnyt, melynél fogva átcsoportosításunk, sokkal gyorsabban hajtható végre a körön belül, mint ellenségeinknél, akik a kör területén kénytelenek mozogni. Sajnos, a trianoni béke mint minden tekintetben, úgy a tüzérség mótorizálásának terén is megkötötte kezünket : nem alkalmazhatunk tüzérségi anyag továbbítására mótoros erőt.

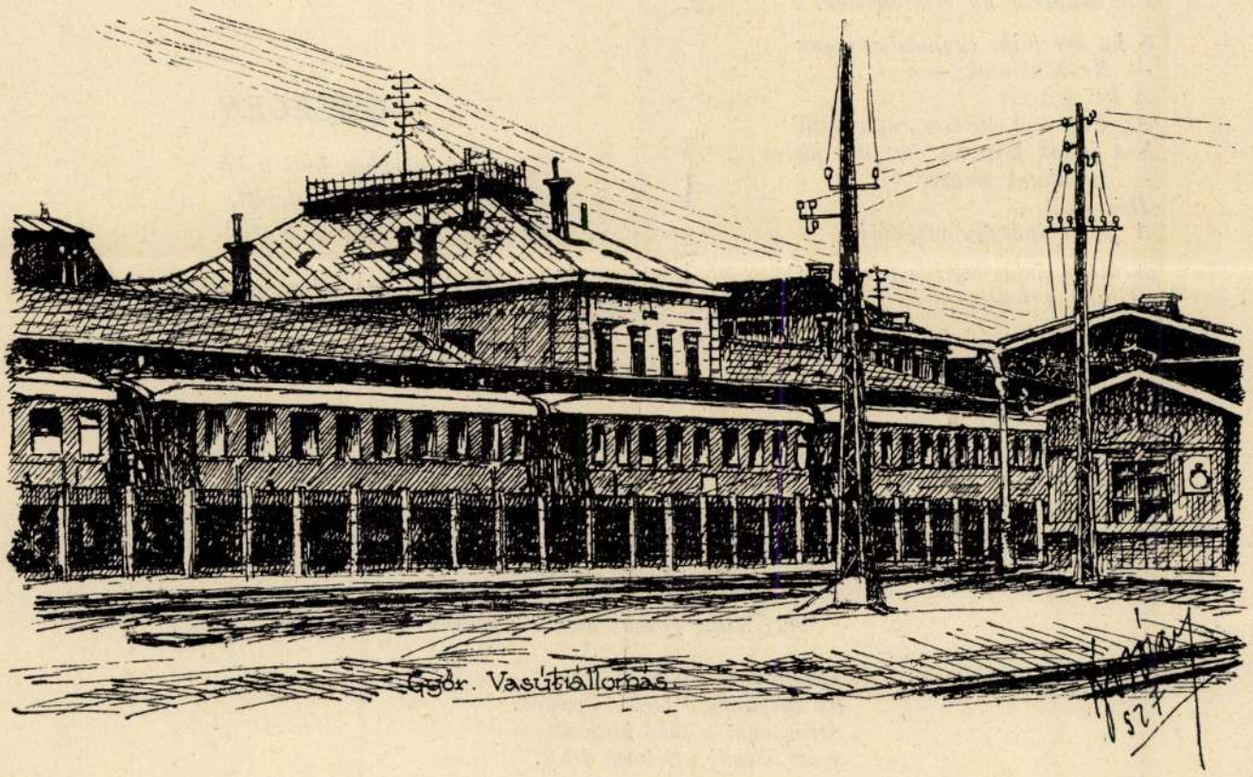

A GYŐRI VASÚTÁLLOMÁS

BORÓCZY DÉNES akadémikus tollrajza után

Ludovikás Levente

1929. VIII. évf. 1 f.

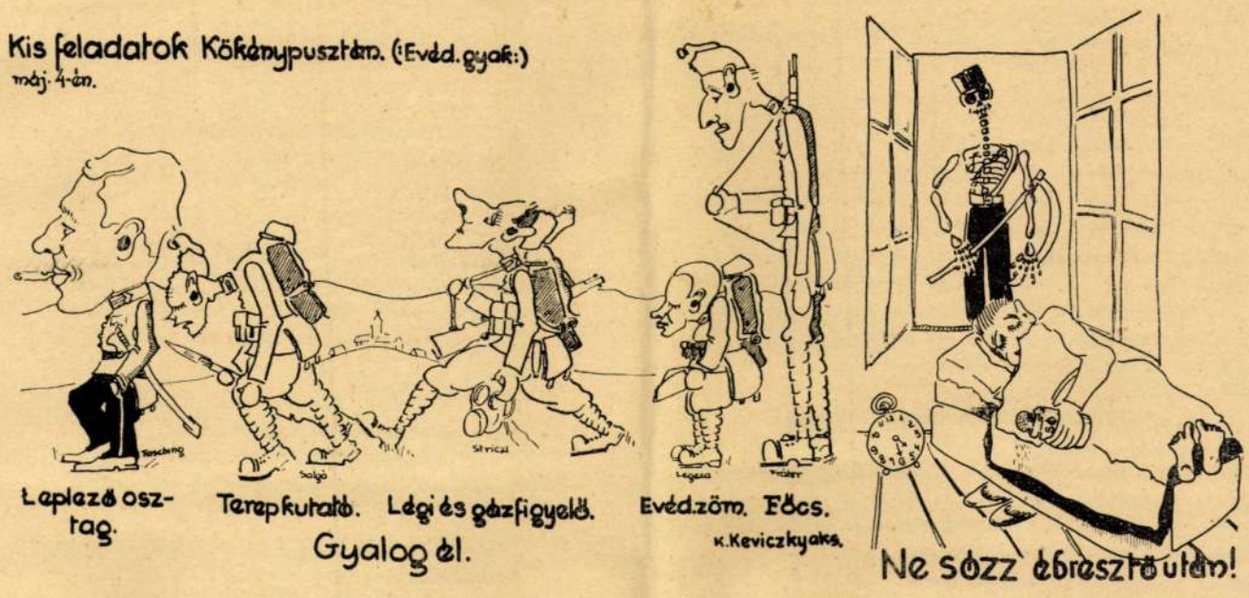

A városháza öreg termében öreg rámákból régmult idők soltészei és városbírái nézték a nagy parancsosztást. Mire hajnalodott, üres volt a város. Három század veressipkás, kétszáz temesközi nemzetőr és a város minden ép svábja a sáncokon állott. Négy órakor már lángolt a szerb város a kusicsi és szászkai széleken. Ott Knicsanin [3] támadt szerbiai szerbekkel, horvátokkal, nyírottfejű arnautákkal és bosnyákokkal. De Hartung és Heim [4] 6 fontos „kutyája" nagyokat mart bennük. A „kutya" a törökvilágból maradt. Szájával a földbe ásva, eddig sarokköve volt a templomnak. Most kiásták. Hadd ugasson, marjon.

A nap még arasznyit sem hágott az égen és Bobalics [5] lázadói Vracsevgáj felől már döngették a sáncokat. Elek és Sándor veressipkás kapitányok hol itt, hol ott tűntek fel. Phillipovszky ágyúi itt sem voltak restek. Minden lövés egykét szolgálót küldött a másvilágra. A németvárosi szélek is lángra kaptak már.

Villám kapitány alól kilőtték a lovát. Máséra kapott. Beteg Maderspach helyett ma ő védi a várost. Nyargalvást a verseci sáncokon termett, ahol Gyurics Thimó császári főhadnagy már ostromhoz látott. Nem sok eredménnyel. Jól védte magát a 2. veressipkás század. S amikor Gyurics térdlövéstől összeroskadt, szuronyt szegezve rontottak a kassai fiúk a bomlott szerbekre.

Délben a város három oldalán folyt a harc, sivítottak a golyók és ugattak az ágyúk. Három oldalon égtek az óriás máglyák. Amikor a lángok új házakba kaptak, lobogva csaptak fel az égig.

Fullasztó forróság. Vér. Sok halott. Ordítás és tátongó sebek.

Ki puskával, ki kaszával, sarlóval, de állták a sarat a sáncon.

*

Blomberg [6] császári ezredes pihenőt parancsolt. Ma már harmadszor. Minden mérföld után egy órányit pihen a gondos vezér. Vénes szállítmányát hat század ulánussal, egy század Rukavina bakával, meg három ágyúval kíséri. Vénes maga is századnyi erős.

A pihenő helyéről Vénes sápadtan hallgatja a közeli ágyúszót. Lángokat lát, füstszagot érez.

— Ezredes úr! Csatazajt hallok, lángnyelveket látok. Fehértemplom végveszélyben lehet, hisz alig van véderő benne. Az Istenre kérem, induljunk.

— Semmi indulat fiam. Fáradt katonákkal csatába szállni: vereség. Pihenni kell.

— Ezredes úr! A veressipkások nem fáradtak. Mi megyünk.

— Szó sem lehet róla. Az élelmiszerek a lakosságot is megilletik és azt pusztulásnak szánni nagy felelősség. A veressipkások maradnak!

Vénes indulatba jött. Előtte áll egy császári ezredes, mérföldnyire sincs a csata színhelyétől és pihenőt tart. Az emberek, lovak nem fáradtak. Lőszer és fegyver van elég. De a császári ezredes pihenőt tart.

— Ezredes úr!

— Szót sem fiam. Most jut eszembe, levelet adtak át ma reggel az Ön részére. A kurir hozta éjjel.

Vénes feltépi a levélborítót. Egy vérvörös mályva és pár sor írás benne: „Legyen hálás nekem és Istenének. Mire visszatér, üszkös romokat talál és halott bajtársakat. Mályva!"

A hadnagy felordít. Sarkantyújával véresre döfi lovát. S mire eszmél Blomberg, csak papiroslapot és egy piros mályvát lát a földön.

[3] Knicsanin annakidején csak fedőnév volt. Viselője Petrovics Sztéván szerb fejedelmi szenátor és szerb nemzeti ezredes volt.

[4] A fehértemlomi harcok egyetlen zsidaja. Az utcai harcokban 1848. augusztus 30-án el is esett.

[5] Sokoli Bobalics Petár a szabadságharc kitöréséig császári főhadnagy volt. Átpártolván a felkelőkhöz, szerb nemzeti alezredes lett.

[6] Blomberg ezúttal már másodízben nézte végig szinte közvetlen közelből Fehértemplom városának hős küzdelmét, de segítségére egyszer sem jött. Áruló magatartásával a szerbeknek akart titokban kedvezni. Blomberg végül is a magyar ügy nyílt ellensége lett és a szabadságharcban a honvéd sereg ellen harcolt is.

Ludovikás Levente
1932. XI. évf.

Vénes azóta már az elhamvadt Udvarszálláson is túl jár...

*

Abancourt látta meg őt először a rácváros szélén. Csak emberfeletti erő és igézet nevelhet ily hőst. Előtte hullottak a lázadók, mögötte szitok és jaj járta.

A rácvárosi temető mellett akkor folytak a legvéresebb harcok. Beleszóltak a szerb polgárok is. Kevesen a védők oldalán, többen az ellennél. A temetőtől a pálinkásházig senki nem tudta, hol éri nagyobb baj? Szemtől-e vagy hátulról?

Elesett lova mögül, halott társa fegyverével küzd Vénes. A vörössipkásokkal most már egy sorban. Lépésről-lépésre hátrálnak a rácok. S minden nyert lépés után új erőre kapnak a kassai legények.

A pálinkásház már régen rom. De hatvannál is több rác szorult beléje. Knicsanin leghívebb népe. És védi magát halálraszántan. Ott a félszemű is. Kötés borítja azt a mély sebet, mit a vörössipkás Vénes még a krusicai sáncon ejtett rajta. Kövek közül céloz és kevés lövése téveszt célt. Puskája hegyére most éppen Vénest kapja. Jól céloz. De lövés dördül és a félszemű kezéből kihull a célra tartott puska.

— Moizitó, miért akartad bántani őt?

A lövés nyomán támadt füst eloszlott. Puskával a kezében boldog mosollyal ott fekszik Mária. Ő mentette meg Vénest. Halál volt az ára, de Vénes él. Él, akit eddig féltett, akit Versecen hitt, akiről azt hitte, hogy ma baja nem eshetik. Él... Vérvörös mályvát vett elő kebléről. Darabka papirost. Írta: „Köszönje meg, hogy él..." Idáig jutott. S azután összezúzott fejjel holtan esett össze. Előtte papiros hever, vérvörös mályva...

Az apja odakúszik, megrázza, hogy él-e? S a halott Mária száján kibuggyan a vér.

— Így jó.

*

A véres, vad viharra csendes éj borult. És nyomában felvirradt az utolsó augusztusi nap. A város széle üszkös. Néhol még lobot vet a zsarátnok. Lidércláng. Megint összeomlik. És a nap felhág az éji lajtorján. Nem nézi a vad vihart, sem a csendes temetést...

A kis levelet elhordta a szél.

A vérvörös mályva semmivé lett.

A megbékélt Mária hantján most már virágok nyílnak... Vérvörös mályvák...

Forrásmunkák:

Kéry: A magyar szabadságharc története napi krónikákban. (Budapest, 1899.)

Böhm: Geschichte der Stadt Weisskirchen. (Fehértemplom, 1905.)

A RÉMKIRÁLY.

(GOETHE.)

Ily borús, késő sötét éjjel,
Ki vágtat ott versenyt a zord széllel?
Egy apa az; átöleli karja
Beteg fiát s melengetve tartja.

„Édes fiam, miért rejted el arcod?"
„Apám, apám — ott távol, nem látod
A rémkirályt koronával fején?"
„Beteg fiam, ködsáv az csak, ne félj!"

„Jőjj el velem s otthonodat feledd,
Hisz játszani én is tudok veled!
Virág nyílik, ott a parton, fürtös
S van anyámnál sok aranyos köntös."

„Szép fiacskám úgy-e akarsz velem jönni,
Tündérlányok fognak rád őrködni,
Leányaim éjjel csodás táncot járnak
S álomba ringatnak majd lágyan."

„Atyám, atyám s te nem hallod azt tán,
Hogy mit sugdos a rémkirály hozzám?"
„Maradj nyugodt fiam, minden néma,
Csak a szél zizeg a bokrok közt néha."

„— Atyám, atyám a homályban távol,
A rémkirály lányait nem látod?"
„A parti fűzek csillognak oly fénnyel,
Fák, miket Te tündéreknek nézel!"

„Úgy szeretlek! Mily gyönyörű termet,
Nem kíméllek, hogyha nem jössz, gyermek!"
„Apám, apám, most ragad meg engem,
Nagy fájdalom tépdesi a testem!"

Összeborzad s csak vágtat az atya.
Karja között haldoklik a fia,
S végre, végre eléri az orvost,
De akkorra már csak holtat hordoz.

Fordította: *Muhoray Zoltán* akadémikus.

HA ÉLTEM VOLNA...

Írta: Gaskó Gyula akadémikus.

Ha éltem volna akkor, mikor Ő,
Leültem volna az út közepére.

S ha jönne, lehullanék eléje
És szólnék hozzá: Drága Mesterem!

Ő rögtön mindent tudna, azt hiszem,
Mély szánalommal nézne a szemembe.

És szólna: kelj fel, szegény gyermekem!
Ne félj, a hited meggyógyított téged.

S én fölkelnék és énekelnélek
És áldanálak, drága Mesterem.

Ó, mért kell élnem most, reménytelen?

HA NÉKEM AZ ISTEN...

Szövegét irta és zenéjét szerezte:
nemes MOLNÁR KÁROLY.

Hallgató.

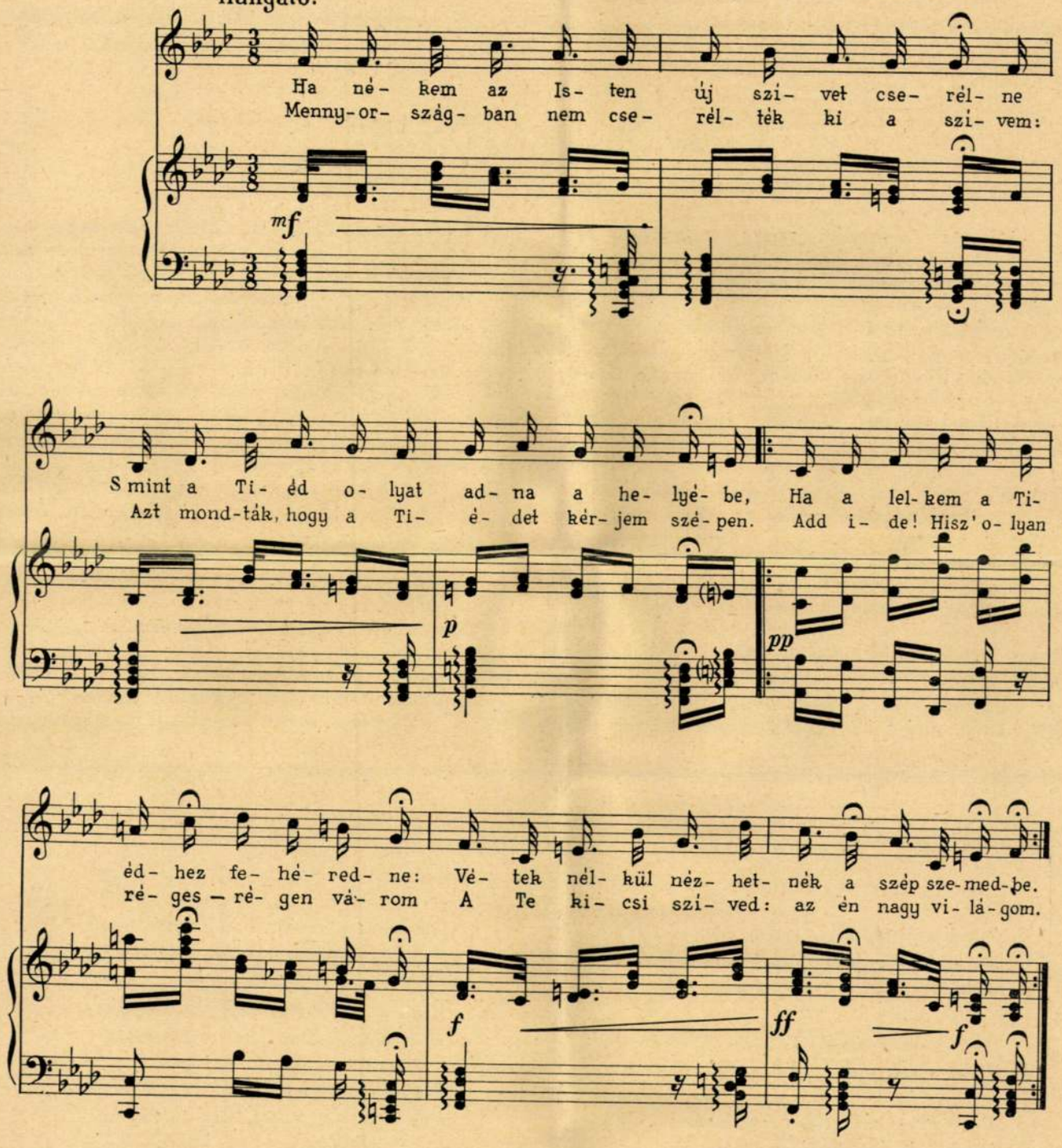

Van önnek fogalma arról, hogy mennyien szeretnének a déli nagyszünetben az aks. telefonon beszélni??

Boróczy Dénes akadémikus rajza.

AZOK A KATONÁK!

Írta: Bodnár István akadémikus.

Az 1931. esztendő őszén megingott az angol font. Eleinte remélték, hogy a remegő kristálypalotát meg tudják támasztani, de nem sikerült. A font összeroppant és maga alá temette a világgazdaságot. Az egész föld megrendült a hatalmas omlástól. A gazdag Amerika, a munkáskezek bő jutalmazója, nyolcmillió munkanélküli munkást dobott az utcára. Minden állam recsegett-ropogott a pusztulás szelében, de az egész világ rettenetes remegését egy kicsiny ország, itt a Duna közepetáján, érezte meg leginkább.

... Budapest ragyog, mint mindig. A Mátyás-templom, a Citadella reflektorfényben úszik. A Duna csillogó tükrében millió és millió lámpa nézi magát, de az utcán megállítják a járókelőket: „Uram, könyörüljön rajtam!" Autók robognak az aszfalton, fehérkesztyűs kéz irányítja rohanásukat, de a gyalogjárókat lépten-nyomon megszólítják: „Családom, három gyermekem van! Rokkant vagyok! Volt nekem, kérem, rendes megélhetésem. Nem is tudom, mikor ettem utoljára!"

Budapest ragyog, mint mindig, de a járókelők nem hallják meg a kérőszót. Zsebretett kézzel rohannak ködös céljaik felé. Ha megállnának, hogy meghallgassák az utca jajszavát, a szívük szakadna belé, mert segíteni ők sem tudnak. Senki sem tud segíteni.

Budapest ragyog, mint mindig, a csillogó aszfalton autók suhannak nesztelenül. Szemben a palota ablakai széles fénysávokat vetnek az útra s a kivilágított teremből csodás keringő száll. Ez az öreg koldus is tán azért ült ide, hogy hallhassa az andalító zenét és láthassa a keringő párok elmosódott árnyát.

A gyalogjárók néptelenek. Ily későn a gyalogos ember szeret már otthon lenni. Tudja Isten, hol járhat az öreg gondolata, hogy még most is itt van. Szeme a világos ablakot nézi s elcsigázott, csupa csont- és bőrkezét mereven nyujtja előre. Ez a kéz úgy tud kérni. Nem alkalmatlankodik, nem zavarja a sietők embereket, de aki észreveszi néma könyörgését, biztosan tesz bele valamit.

Üres az utca, egy lélek se jár erre. A fagyos világ felett néhány eltévedt csillag bolyong. Mégis onnan kintről, mintha jönne valaki. Egészen a falhoz lapul. A koldus arra néz. Hátha ad valamit. De az nem is egy ember, többen vannak. Ugyan miért búj-

GYOPÁR.

Írta: Holló Sándor akadémikus.

Halaványy voltál, szemem nem kerested,
De csillagok csókolgatták a tested,
S én elvittelek messze napkeletnek.

Nem voltál jázmin és nem tubarózsa,
Nem voltál soha lepkék ringatója.

És illatossá vált tőled a lelkem,
Nyíló rózsára többé nem nevettem . . .

A völgyben elhervadtál volna értem.
És nem haboztam többé, nem reméltem.

Voltam napfényes völgyek víg lakója
És lettem pásztor fenn érted azóta.

Mert pártádon szűzi hó csengetyűzött,
Fehér gyopár voltál, nem tubarózsa.
— Ez minden, ami minket összefűzött.

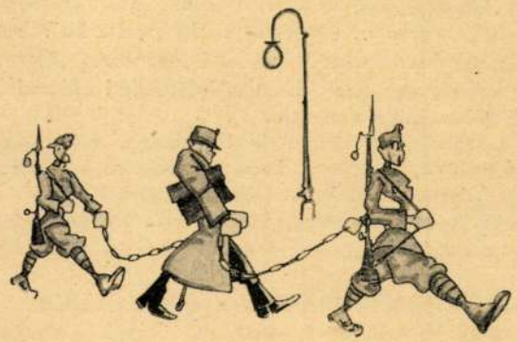

Tilos akta-táskát cipelni!

Boróczy Dénes akadémikus rajza.

nak annyira össze? Most lámpa alá érnek. Megszámlálja őket: egy-kettő-három-négy és észreveszi, hogy katonák, ludovikások! Csillog a gomb a mellükön. Keserűség önti el megkérgesedett lelkét: azok a katonák úgyse adnak... és lassan, régesrég elfelejtett gőgös paraszti mozdulattal leereszti kérő kezét. Most még merevebben nézi a kivilágított ablakokat, pedig nem a táncoló párokat látja, egészen másutt jár a gondolata. Lelkiszeme előtt megjelenik egy véres csatanap, valahol a Doberdón, azután a kórház. Újra átéli, hogy levágják a lábát... Háború után sikerült elhelyezkednie, de most az egészségeseket is szélnek eresztik, hát még az ilyen magafajta félembert és — gondolja a vén koldus — kikerültem az utcára. Lopva a négy katona felé pillant. Azok még mindig falhoz lapulva jönnek. Úgy látszik, mintha az egyiket közrefognák és annak a kezében lenne valami. De nem néz arra, minek? Dacosan félrefordítja a fejét. A négy katona pedig mindig közelebb és közelebb jön. Most a középső előre siet, valóban van a kezében valami. A koldus felé nyujtja és az öreg látja, hogy kenyér, friss, puha, fehér kenyér! Mohón kap érte mind a két kezével. A kenyérszeletek közt illatosan gőzölgő virsli van. (A katonák megmaradt vacsorájukat hozták ki az öreg koldusnak.) Megtelik a szeme könnyel, már nem is látja, csak érzi a jó meleg istenáldást.

Elfelejtette megköszönni s mikor felnéz, a négy fiatal katona már messze jár. Nagyon mélyről, egészen a szívéből szakad ki a szó, amikor megszólal: „Azok a katonák!"

Mikulás-este van s Budapest ragyog, mint mindig, pedig ez a Mikulás nagyon szomorú. A gyerekek ünnepén sok apróságnak még száraz kenyér sem jut vacsorára. De valahol a Ferencváros végén, egy pincelakás nyirkos falai közt, sárga gyertyafénynél igen boldog Mikulást ülnek. Mert ide friss, puha kenyeret és hat pár virslit hozott a Mikulás. Biztosan nagyon szépen imádkoztak a gyerekek...

ALKONYI TÖRTÉNET.

Írta: Jakabos Rezső akadémikus.

Tavaszi alkony csókolja az üvegtáblákat. A szoba mélyében már félhomály terpeszkedik. Az íróasztalnál pedig gyöngéd asszonykézben halkan zizeg a toll és gyöngybetűket lehel az illatos levélpapírra.

Az asszony görögmetszésű profilján tompán táncol az alkony fénye. Néha-néha felemeli a lapról bodrosszőke fejét. Simogató tekintete ilyenkor végigsiklik az előtte álló vázán. Hófehér rózsák üdvözlik onnan bóbitás fejükkel...

Pillantása ismét a teleírt lapra esik. Pajkos mosoly fut végig magasan ívelt szemöldökei alatt; kissé lehajtja fejét és mosolyogva folytatja:

— Nagyon neheztelek különben Rád, hogy nem előzted meg személyesen rózsáidat. Nem volt szép Tőled, hogy így átsuhantál Pesten a nélkül, hogy egy röpke percre is felkerestél volna; hisz úgy vártalak... Vagy talán azt hiszed, hogy ez a remek csokor Niel Marchal kárpótolhat Téged? De hogy a tárgyra térjek, közölnöm kell Veled, hogy ma beszéltem von Seeckt kegyelmessel és ne haragudj, de elhelyeztettelek a repülőktől. Parancsőrtiszti minőségben fogsz holnap jelentkezni Garde tábornoknál. De mire e sorok Hozzád érnek, már úgyis kezednél lesz a hivatalos távirat...

Míg ezek a sorok íródtak, addig a müncheni D-vonat rohanva vitte a kis repülőhadnagyot Karlsruhe felé, hogy onnan a nyugati frontra indulhasson. A kis hadnagy nyomában félnapi késéssel pedig sietett egy távirat holmi visszarendeléssel és parancsőrtiszti kinevezéssel a szövegben. Miután azonban akadtak fontosabb táviratok is az yperni csata előestéjén, így mindig néhány órai késéssel járt a távirat a kis hadnagy nyomában.

A vasútállomáson gépkocsi várta a hadnagyot, hogy rendeltetési helyére szállítsa. Az úton akadt bőven ideje elgondolkozni azon, miért is sietett úgy át Pesten és miért nem kereste

fel azt a kis zugligeti villát, ahová oly nagy szerelemmel várta valaki...

A kocsi hirtelen megrázkódik. A hadnagy összerezzen. Hanyagul végigsimít forró homlokán. Szinte öntudatlanul pereg ajkáról: „Eh, erre még ráérünk máskor is, most csak az a fontos, hogy estig Richthofen kapitánynál jelentkezzem. Holnap lesz a nagy nap és én ott akarok lenni."

A fékek nyikorogtak, a gépkocsi megállt és a hadnagy ruganyos léptekkel, ragyogó szemmel indult új parancsnoka elé.

A repülőtér üres volt. A század feladattal kirepült.

*

Alig egy óra mulva a hadnagy egy kis karcsú kétfedelűn merész körökben emelkedett a repülőtér fölé és nyugodtan rótta tájékozódó köreit.

Az ég alja vörös volt. Néha-néha megreszketett a levegő. Megkezdődött a tüzérségi előkészítés. Nyugaton a földre hozták a poklot.

Talán jobb is ilyenkor fent körözni.

De mintha fent is kavarogna valami. Apró fekete pontok űzik egymást szüntelenül, mint lázasan bolygó iónok. Néha-néha egy fekete pont a spektrum színeiben kezd izzani, kiperdül körpályájáról és sisteregve aláhull.

Tágrameredt szemmel néz a hadnagy nyugatnak. Lent is, fent is pokol — és ő itt rója tájékozódó köreit. Néhány pillanat mulva mennydörgésszerű zakatolás rázza meg az alkonyodó felhőfoszlányokat és a kis sólyom süvítve rohan nyugat felé. Az apró fekete pontok rohamosan nőnek. Nemsokára keringő sasokká válnak. Még egy-két perc és ő is benne lesz a halál krétakörében...

Vigyorgó sárkánnyal jelzett gép süvít el mellette. Egészen közel zúgnak el egymás mellett. A sárkányfeszítő huzalok élesen pengenek. Belesüvít az első sorozat is... Méltó zenét kap a haldokló alkonyat. Forduló fordulót követ. A gép alkatrészei meg-megremegnek a hatalmas igénybevételtől. Csak az ember idegzete nem vibrál, mert itt a reszketésnek halál az ára.

Ismét összecsapnak. Zúgó robajjal süvítenek el egymás mellett a fekete kereszt és a vigyorgó sárkány. Kósza sorozat éri a hadnagy gépének szárnyvégét. A huzalok épek maradtak. De nincs ilyenkor gondolkodásra sok idő: átdobja gépét a másik oldalra és újra ráveti magát a vigyorgó sárkányra. Néhány másodperc mulva hatalmas láng csap ki a sárkány torkán. Motorja utoljára felbőg és izzó ponttá zsugorodva tűnik el az enyészet földi távlatában.

A hadnagy kesztyűs kezével homlokához kap. Közben üvegére vér cseppen... Úgy érzi, mintha azzal a kis rohanva-sistergő, alázuhanó ponttal tonnányi nyomasztó teher hullana le lelkéről. A visszafojthatatlan halálfélelem bilincsei hullanak le róla a nehéz tusa után.

De alighogy észbekap a fiatal hadnagy, egyik bajtársa süvít el mellette. A fekete kereszt nyomában hat kokárda, falkában, mint az ordasok. A hadnagy összeszorítja fogait és a falka után veti magát. Néhány pillanat mulva a falkából már csak öten vannak. Remeg a levegő is... pokoli volt a „par force"...

De az ordasok megfordulnak és makacs támadójukra vetik magukat. Titánok harca 4000 m-en. Vágják a túldöntött fordulókat. Hadarva megszólalnak a kis hadnagy géppuskái és néhány másodperc mulva a falka négyre olvad.

A kis sólyom hirtelen felnyög, feljajdul. A hadnagy előre bukik az ülésben. Gépe bömbölve zuhan alá. Merev tekintete a véres üvegen keresztül esik. A vércseppek körvonalai izzani kezdenek az üvegen. A kontúrok szétfolynak, széleik behajolnak... Izzó rózsák égnek az üvegen... Izzó rózsák... bíbor rózsák... Rőt láng lobog a szárnyak közt, égő csóva száll utána.

Lent még zengett a pokol. Fent már halálos csend terpeszkedett — most futott le az utolsó égő fáklya.

Bíbor alkonyában bukott le a nap, amikor a repülőtérparancsnoknak két táviratot kézbesítettek. Az egyikben a szomszéd repülőtérparancsnokság közli, hogy Arnóthy hadnagy a délutáni légiharcban S-felett hősi halált halt; a másikban a főparancsnokság elrendeli Arnóthy hadnagy bevonulását D-re, Garde tábornokhoz, ahol parancsőrtiszti minőségben jelentkezni tartozik.

A parancsnok kezében megremeg mindkét papír. Tehetetlen, keserű vonás barázdázik végig kemény katonaarcán: összegyűri mindkét táviratot.

*

A szépasszony is befejezte levelét. Gondosan összehajtogatta az illatos papirost.

Most bukott le a nap aranykoronája a látóhatár alá. Az asszony simogató tekintete a rózsákra esik. Csodálat fut végig arcán. Nézi a rózsákat merően, tágranyílt szemekkel, szinte megbabonázva...

A rózsák égő-vörösre válva üdvözlik úrnőjüket.

Az asszonyrózsa csak nézi hosszasan virágait, majd idegesen felkacag; a rózsák kelyhébe temeti zokogva bodros szőke fejét. Mire a szirmok mind a szőnyegre hullottak, — csend lett a kis női szalonban.

ÁLDOZAT.

(Rainer Maria Rilke.)

Ó, amióta megismertelek,
Testem illatos, csodás virág.
Lásd karcsúbb lettem, délceg, ha megyek
És te csak várasz. — Mondd, ki vagy tehát?

Lásd, érzem a messzetávozásom;
Ahogy énem lassan ködbe vész.
Csak mosolyod, hangos Csillagálom
Áll feletted s később reám néz.

Mindent, ami gyermekkorom álma,
Névtelen és fénylik, mint a víz,
Odateszem neked az oltárra.
Lángragyujtja hajad aranyárja
S kebled lesz a koszorú, a dísz.

Fordította: *Holló Sándor* akadémikus.

A felső négy rajz a címfelirattal együtt BORÓCZY DÉNES *akadémikustól, az alsó három pedig vitéz* SZATHMÁRY LAJOS *akadémikustól való.*

Baróczy Dénes

MARCSEK LÁSZLÓ FŐHADNAGY, ÖRÖKÖS TAG VERSEIBŐL.

KÖD.

Lompos, szürke köd fedi a várost.
Sápadtan villog pár léleklámpa.
Lopódznak bágyadt kísértetemberek,
Árnyékuk, üres hites másuk
Elnyúlik lomhán az éjszakába.

„Muszáj"-ból élők. Nem ütött még a boldog óra,
Pedig remegve, de várva-várják.
Szívesen cserélnek küzdő mással
Szárazkenyeres vagy kenyértelen
Nyomorult, átkos életvártát.

Fátyolos, csúnya őszi ködben
Suhannak sötét, görnyedt árnyak.
Jó, hogy nem látom fáradt arcukat,
Kik az élettől, korbácsos uruktól
Már csak verést várnak.

TÉLI VERS.

Friss-véres csúf sebet téptél
Érzéses, buta, bús szívemen.
A most hullt havon kószálok
Üres fák alatt — én is üresen, szívtelen,
Csak érzések vannak velem.

Furcsa, dalos jó érzések.
A szívem, jaj, messze Nálad maradt.
Szívet keresve nézek a semmibe,
Arra felétek, lombtalan havas fák alatt,
Peregnek szélbetűs szavak.

Hideg szavak, fagyos szavak
Keményen, tompán fülembe vágnak.
Ki tudja? Tán te küldted őket.
Súgnak, beszélnek szívnek, fülnek, havas ágnak.
Jönnek, súgnak . . . szállnak . . . szállnak . . .

HINDY ENDRE AKADÉMIKUS VERSEIBŐL.

A VÉLETLENSÉG ÉNEKÉBŐL.

Én az Isten szeméből hulltam ki egyszer,
fekete télben, hófehér csendben
s lehetnék senki, lehetnék minden.

Ki tudja, kinek a földjére hullott a testem
forró felhőkből, jéggel megverten
és hogy a sorsom kinek a vágya? . . .

Hogy vagyok, hát kinek jár köszönet érte,
áldást vagy átkot kinek a kezére
csókolhatok én, szent véletlenség? . . .

ÜLÜNK EGYMÁS MELLETT.

Kihűl sok sápadt emlékezés,
arcunkon megütődik sok virág,
szótalan beszédkocsink repül,
az út végén táncolnak furcsa fák . . .
. . . Ott megbókolt felénk az erdő,
a temetőnél zöld szőnyeg terül,
egyetlen kereszt, fekete kendő
sehol — ott egy felhő tengerbe merül . . .
A hegy mögött vörös nyoszolyaágy,
szürke kéz tartja tarka föld felett
s mellé rajzolja a temetőnél
meg nem látott kőkereszteket.

— — — — — — — —

Kocsinkat röpíti fekete táltos,
a testét hullt szirmok tarkára festik
s lobogó gondtűzzel meredő szemünkben,
ülünk egymás mellett, ki tudja, meddig.

AZ ÉN VITÉZSÉGEM.

Megnéztem a kardom,
szép fiatal kardom,
régi kopott kardom.
Hej! Láttam az arcom,
száz-száz kínos harcom,
sohasem lesz béke, sohasem lesz béke.

Szép fiatal kardom,
régi kopott kardom,
deráncos az arcom . . .
Hej! Sosem lesz vége,
sohasem lesz vége,
ilyennek születtem, magyarnak születtem.

Ez az apám vére,
ez az anyám vére,
ez a fiuk bére.
Hej! Igaz örökség
kemény megtöröttség,
szent meg-nem-kötöttség, felkent vérkirályság.

Régi kopott kardom,
szép fiatal kardom,
nem látom az arcom . . .
Hej! Hol van az arcom,
szép igazi arcom? . . .
Ilyen az én harcom, ilyen az én harcom

Komárom. T. 4594.

A bástyákkal megerősitett vár épületei fölött a templomok tornyai uralkodnak. Felirata:

FESTUNG UND STADT KOMORN.

alól jobbra: Ferd. Borofsky sc.

Rm., mér. a vk. 11.8: 17.9 cm.

126-94-169.

Ø Borofsky, Ferd

Komárom:

A város és vár látképe

A Duna közepén balról a várost s jobbról a várat látjuk. A ~~vár~~ előbbenek épületei közül a templomok válnak ki, míg a házak közül több emeletes. Felirata a kép alatt:

„FESTUNG UND STADT KOMORN"

s alól jobbra: „Ferd. Borofsky sc."

Acélmetszet, méretei a vonalkeretnek 11.8 : 17.9 c/m.

Ltsza 4594

126/94 № 169.

KARADZSICS VUK,

AZ ÚJABB SZERB IRODALOM MEGALAPÍTÓJA.

Nagy irodalmi ünnepet ült Szerbia és vele együtt az egész szerb nép, a jelen október 10-ikén. Az ünneplésre az adott alkalmat, hogy most ásták ki sírjából Bécsben Karadzsics Vuknak, az újabb szerb irodalom megalapítójának földi maradványait, melyeket Budapesten át Szerbiába szállítottak, hogy Belgrádban a hazai földbe helyezzék el örök nyugodalomra.

Az irodalmi ünnepélyt Sándor király megbízásából és a szerb állam költségén a szerb tudományos akadémia rendezte valamennyi szerb közművelődési társulat és irodalmi egyesület részvételével. Összegyűlt ez ünnepélyre Belgrádban, a szerb irodalmi munkásság központján, a művelt szerb osztályok színe-java, Bécstől kezdve Pirotig és onnét az albán hegyekig minden tartományból, a hol csak szerbek laknak.

Az új, a népies és nemzeti irányú irodalomnak a megteremtője *Karadzsics Vuk Stefanovics*, a szerbek legnagyobb nyelvésze és a szerb néprajzi irodalom megalapítója. Ő gyűjtötte össze és adta ki a *szerb népköltészet* virágait; ő vitte be a szerb irodalomba az igazi nemzeti szellemet; ugyancsak ő gyűjtötte össze és adta ki a szerb nép *példabeszédeit*, ő írta le a szerb nép *szokásait*, úgy írván, a hogy a nép beszél és gondolkozik. Ő fordította le szerb nyelvre az Új-Szövetséget is, nagy szótára pedig ma is a horvát és szerb irodalmi nyelv alapköve.

Csudálatos tünemény, hogy a szerb irodalomnak két legkimagaslóbb alakja két olyan ember, a kik alig jártak iskolába, hanem önképzéssel, maguk erején küzdötték föl magukat a nemzeti műveltség legmagasabb polczára s lángelméjökkel ők jelölték ki a szerb nép szellemi haladásának új irányait.

Ez a két férfiú, *Obradovics Doszitej*, a második pedig *Karadzsics Vuk*. Obradovicsot a tudomány szomja arra vitte, hogy mint ifjú elszökjék a Hopovo zárda rideg falai közül és aztán tanúlva és tanítva bejárta egész Európát. Obradovics mint kész és kiváló tudós tért vissza Szerbiába, melynek e század elején első közoktatásügyi minisztere volt, s ebben a minőségében fejezte be munkás életét Belgrádban. *Obradovics* Doszitej már 1783-ban azt hirdette, hogy a nép számára népies nyelven kell írni, *Karadzsics Vuk* pedig azt mutatta meg, hogyan kell a nép szellemi szükségleteit kielégíteni.

Hogy ennek a két egyszerű elvnek fölállítása és megvalósítása mily óriási vívmány volt a szerb irodalomban, azt csak az értheti, a ki tudja, milyen bilincsekbe verte a szerb irodalmi és egyáltalában a szellemi működést a múlt században a holt *egyházi szláv nyelv* használata, mely nyelven a szerb tudósok és írók nem a népüknek, hanem önmaguknak írták könyveiket. *Karadzsics Vuk*, mint már említettük, összegyűjtötte és kiadta a szerb népies költeményeket, meséket és mondákat, a példabeszédeket s a nép szokásait; ő írta az első rendszeres szerb szótárt; ő adta a szerbeknek az első szerb nyelvtant; ő teremtett olyan helyesírást, mely megfelel a szerb nyelv sajátságainak és a mely egyszerűségével példáúl szolgálhat más nyelvnek is.

Karadzsics Vuk a szerb népdalok gyűjteményét a szerb nyelvtannal és olvasmányokkal együtt 1814- és 1815-ben adta ki buzdíttatva és útbaigazíttatva a bécsi udvari könyvtár tudós őrétől, Kopitár Jántól, a hires szlovén nyelvésztől.

A szerb népköltemények annak idején nagy figyelmet keltettek; le is fordították német, angol és franczia nyelvre is. A tudós világ, a többek közt Grimm Jakab, nem győzte a szerb népköltemények szépségeit méltányolni. A magyar közönségnek főleg *Székács* József mutatta be a múlt évtizedekben a szerb népdalokat.

Karadzsics Vuk irodalmi tevékenysége kiterjed egy egész félszázadra, mely idő alatt Bécsben lakván, — noha sánta ember volt — bejárta a szerbek által lakott összes vidékeket, mindenhol tanúlmányozván a népnek életét és szorgalmasan gyűjtvén annak szellemi termékeit. Ide vonatkozó kiadványainak száma meghaladja a nyolczvanat. Ezek közt első sorban áll a szerb népdaloknak a kiadása és a nagy szerb-német-latin szótár. Ezen műveit és egyéb nyelvészeti dolgozatait a szerb kormány államköltségen most újra kinyomatja. Emellett összeköttetésbe lépvén a korabeli nyugat-európai tudósokkal is, egyebek közt adatokat szolgáltatott a hires német történetirónak, Ranke Lipótnak, mikor ez «Die Serbische Revolution» czimű könyvét írta (1829), mely második kiadásban: «Die Serben und die Türkei im XIX. Jahrhundert» czím alatt Lipcsében 1879-ben jelent meg. Szintén Karadzsics adatai alapján írta meg Ami Boué franczia iró «La Turquie de l'Europe» czímmel Párisban 1840-ben négy kötetben megjelent világhirű könyvét.

Borojevics Milán (Doby tanár tanítványa) rézmetszete után.

KARADZSICS VUK STEFANOVICS.

Karadzsics Vuk, 1787-ben született Trsics nevű faluban, a Drina folyó mentén, Szerbiában akkor, mikor azt még a törökök birták; Tronosa nevű zárdában tanúlt irni és olvasni; de azon a vidéken még akkor nem lévén tinta, puskaport kellett neki vizben olvasztania és azzal írnia. 1804-ben harczolt a törökök ellen. Mikor pedig azok hajlékát megszállták és felgyújtották, Karlóczára menekült, a hol két évig tanúlt latinúl és németül. Innen Petrinyára ment, s onnan Szerbiába, a hol 1807-től kezdve eleinte irnokoskodott, később biró és kerületi főnök is lett.

Midőn Szerbia 1813-ban a hős Karagyorgye alatt nem tudott Törökországnak ellenállani, Karadzsics Vuk Bécsbe menekült, a hol tovább képezte magát.

Az 1834. évben Karadzsics Vuk beútazta Dalmáczíát és Montenegrót; 1837—1838-ban Magyarországot, Szlavon- és Horvátországot és 1841-ben a szerbek által lakott különböző vidékeket.

Nagy küzdelmeken kellett átesnie Karadzsics Vuknak, míg az ő iránya győzelmet aratott a szerb irodalom terén. Különösen nagy tusa folyt az általa felállított új helyesirás miatt, melyet Szerbiában hajdan oly vallás- és államellenesnek tartottak, hogy ott 1832-től 1860-ig az ezen helyesirással nyomtatott könyvek rendőrileg el voltak tiltva. Csak az 1868-ik évre tehető a Karadzsics Vuk irodalmi nyelvének és helyesirásának teljes győzelme Szerbiában.

Karadzsics Vukot tiszteletbeli tudorrá avatta a jénai egyetem; külföldi tagjaik közé választották a berlini és pétervári tudós akadémiák, a göttingai, krakói tudós társaság, a moszkvai és odeszszai történelmi és régiségi társulatok. Pénzsegélyben részesitették vállalatait Obrenovics Milos szerb és Petrovics Péter montenegrói fejedelmek. Miklós czár és Ferencz József magyar király arany éremmel tüntették ki. Később a Ferencz József érdemrend III. osztályú keresztjét, a porosz vörös sas rend III. osztályát nyerte, tulajdonosa volt még az orosz Sz. Anna nevű érdemrend középkeresztjének is.

De mindenek felett annak örült az agg tudós legjobban, hogy megélte irodalmi irányának általános és teljes diadalát. A szerbek e kiváló tudósa és irója 1864-ben halt meg Bécsben, honnan most oly ünnepiesen szállitották haza azóta ott porló hamvait.

Popovics Vazul István.

RUDOLF TRÓNÖRÖKÖS EMLÉKTÁBLÁJA A RETYEZÁT ALJÁN.

A minden magyar előtt feledhetetlen boldogult Rudolf trónörökös, 1882. augusztus havában nejével, Stefánia főherczegnővel meglátogatta a Retyezát hegységet, hol szivesen vadászgatott és igen kellemes napokat töltött. Hogy ezen látogatás emlékezetét megörökitsék, már régebben megpendítették azt az eszmét, különösen pedig Barcsay Kálmán jelenlegi országgyűlési képviselő s a megye volt alispánja, hogy a fejedelmi látogatás emlékének valamely állandó jelet állítsanak. És ezen szép eszme testté is vált. S a vajdahunyadi magyar királyi vasgyár lelkes tisztikarának áldozatkész közreműködésével Markusz Ferencz tervei szerint az idén elkészült az emléktábla.

A Rudolf-emléktábla felavatási ünnepélyének hirére megmozdult az egész vidék, s nemcsak az uri osztály, hanem a föld népe is részt kivánt venni a kegyeletes ünnepélyben, jóllehet a megelőző nap hirtelen zivatar rongálta meg a hegyi utakat.

Folyó 1897. évi szept. 12-én Pietsch Sándor hátszegi főszolgabiró, mint bizottsági elnök, Pogány Károly országgyűlési képviselő, mint a hunyadmegyei történelmi és régészeti társulat képviselőjének vezetése alatt a helyi bizottsággal a hátszegvidéki értelmiség apraja-nagyja útra kelt, a *Sebes torok* (mai Gorény) közelében épen a víz zuhogásáról elnevezett *Klopotivára*.

A *Sebesvíz* völgye, a *Kroh* nevű vízzuhatagtól már csak gyalogszerrel, vagy lóháton folytathatjuk utunkat, mely legtöbbnyire haragosan tovairamló szilaj hegyi víz medréből van kierőszakolva. Az *Ördöghíd* (Podu draculuj) táján a meredek szirtfalból alig birtak kivágni annyit,

hogy ingatag boronákból dobogót rögtönözhessenek. De annál regényesebb is ez a veszélyes út.

A *Zlata* viznél a Retyezát mögé benyiló mellék völgyre tér a Zavogához vezető hegyi út. Itt a Zlatatoroknál (Gova Zlati) tartotta első nagyobb pihenőjét 1882 augusztusában Rudolf trónörökös, és ezt a pontot választotta ki Hollaky Arthur jelenlegi alispán, a vadászatban részt vett urak, mint báró Bornemissza Tivadar, báró Jósika Lajos, gróf Thoroczkay Miklós, báró Nopcsa Elek, Pogány Károly és mások tanácsára.

A gróf Teleki Györgyné családja által birt terület tájképi szépségével is nagy vonzerőt fog kölcsönözni az emléktáblának, melyet a hunyadmegyei épitészeti hivatal kellő magasságban úgy helyeztetett el, hogy annak szövegét azért a járó-kelők kellően olvashatják.

Az ércztábla Réthi Lajos kir. tanfelügyelő eme soraival hirdeti kegyeletes rendeltetését:

RUDOLF, MAGYAR KIRÁLYI TRÓNÖRÖKÖS
ÚJABB TÖRTÉNELMÜNK BÜSZKE REMÉNYE,
DELI KEDVVEL, IFJU ERŐBEN VADÁSZOTT ITT 1882 NYARÁN.
OLDALÁN BÁJOS HITVESE STEFÁNIA FŐHERCZEGNŐ.
LETŰNT, MINT ÜSTÖKÖS, HIRTELEN, MEGRÁZÓLAG 1889-BEN.
FENNMARAD EMLÉKE HÓHEGYEK SZIRTJEIN IS.

* * *

EMELTE HUNYADVÁRMEGYE A HAZA EZREDÉVI ÜNNEPE
ESZTENDEJÉBEN 1896.

Az ünnepélyt Forster János plebános tábori miséje nyitotta meg. Majd a bizottság nevében a Hollaky Arthur alispánt helyettesítő Pietsch Sándor főszolgabiró tartott megható emlékbeszédet, ecsetelve a magyar nemzetnek a trónörökös iránt érzett lángoló szeretetét s azt a soha el nem múlható fájdalmat, melyet a nagyreményű, oly kiváló tehetségben jeleskedő trónörökös váratlan halála okozott. A hatásos emlékbeszéd után a római kath., görög keleti, görög kath. és ev. ref. lelkészek áldották meg az emléket. Majd Pogány Károly országgyülési képviselő a hunyadmegyei történelmi és régészeti társulat nevében emlékezett meg a nemzet veszteségéről s Rudolf trónörökös ittlételének rövid örömnapjairól. Úgy a gróf Teleki birtokos család, mint a szomszédos községek nevében is fogadást tett szónok ezen emlékmű kegyeletes gondozására.

Az ünnepet a Klopotiva, Malomviz és szomszédos községekből fölsereglett lakosság népünnepe fejezte be.

Képünk a Zlatatorok-alji sziklafalat tünteti föl az emléktáblával. Ott látjuk Rudolf trónörökös egykori vadászatainak részeseit: a malomvizi, klopotivai és közel vidéki hegyi nép alakjait, a kik a napi járó földről elzarándokoltak a királyfi emléktáblájához. A hátszegi polgárság tűzoltó zenekara, a lelkészek, jegyzői testület képviselői között látjuk az előtérben Pogány Károly képviselőt nejével és anyósával gróf Teleki Györgynével. Mögöttük állanak Mara László képviselő, Bernát Miklós kir. közjegyző, Puj Zsigmond, Puj Aladár, Góró Andor, Pietsch Lajos, Dobay Ferencz, stb. Jobb felől báró Nopcsa Elek képviselő, mig neje és gyermekei az előtérben Naláczy Ákosnéval, Danfordné, Mara Lászlóné, Kendeffy Árpádné, Buda Sándorné s a többi úrnő társaságában látható az ünnepély fáradhatatlan rendezőjével, Pietsch Sándor főszolgabiróval.

A hátszegvidékiek büszkék lehetnek szép ünnepélyükre s az emléktábla is nagyban hozzájárul bizonyára a Retyezát és *Zenoga* tengerszem vonzerejének fokozásához.

Téglás Gábor.

RUDOLF TRÓNÖRÖKÖS EMLÉKTÁBLÁJÁNAK LELEPLEZÉSE A RETYEZÁTON.

A KESZTHELYI GEORGIKON TÖRTÉNETÉBŐL.

Folyó évi október 12-én volt százéves jubileuma annak az első szélesebb alapokon nyugvó, önálló gazdasági tanintézetnek, a mely gróf *Festetics* György éleslátása s tettereje következtében a Dunántúl egyik kies városában, Keszthelyen, 1797-ben megalapíttatott s a mely, 51 éven át «*Georgikon*» név alatt állott fenn.

A tanintézet alapításához az eszmét a nagynevű alapítónak az adta, hogy akkortájt a szakképzett gazdatisztek általában ritkaságszámba mentek, s igy sem ő nem rendelkezett kiterjedt uradalmainak kezelésekor alkalmas gazdatisztekkel, sem más.

Ilyen merőben új intézménynek létesítése azonban akkor tetemes nehézségekbe ütközött. Nem volt tanár, de nem igen akadt tanítvány sem. Festetics György akaratereje és áldozatkészsége azonban mind ezen győzedelmeskedett; alkalmas férfiakat a gazdasági tanári pályára leendő kiképeztetés czéljából külföldre küldött, a tanítványok részére pedig ösztöndíjakat alapított s azonfelül, tanúlmányaik befejeztével nekik állást biztosított. Sőt egyelőre megelégedett külföldi tanárok behozatalával is; igy történt, hogy a *Georgikon* első tanárai közül az egyik németül, a másik magyarúl (Pethe Ferencz), a harmadik meg deákúl tanított.

1797 tavaszán nyilt meg a tanintézet egy tanárral s — egy tanítványnyal. A *Georgikon* ünnepélyes megnyitása 1801 augusztus 23-án történt. Részt vett ebben József nádor is, a ki az intézmény iránt való nagyrabecsülése jeléül, fehér római palástot öltve, egy dülő hoszszában, erre a czélra készített dísz-ekével néhány barázdát szántott. Az ökröket *Festetics* György gróf vezette.

Ennek emlékeül a gróf 1817-ben ezüst- és bronzérmeket veretett, «Numisma œconomicum»-ot, melynek képét ide iktatjuk. Ezt az érmet a szigorlatot dicsérettel kiállottak kitüntetésére használta a gróf.

Az iskola legelső tanára, *Bulla* Károly, mindjárt kezdetben *Georgikon*-nak nevezte el a tanintézetet, míg a magyar Pethe Ferencz «Gazdasági foglalatosságot tárgyazó major»-nak szerette nevezgetni.

A tanítás nyelve, a kezdő három évet nem számítva, egészen a negyvenes évek elejéig, latin volt, s ettől fogva magyarúl folyt a tanítás.

A *Georgikon* virágzásának tetőpontja a század második tizedére esik, a mikor már hármas czélt tűzött feladatául: 1. ügyes gazdatisztek képzését a művelt osztályból, 2. jó cselédek képzése a pórnép legénységéből, s 3. a földbirtokosoknak alkalmat adni a mezőgazdasági ismeretek elsajátítására.

A *Georgikon* nyolcz szakosztályból állott, u. m.: 1. «*A tudományos mezőgazdaság és az erre vonatkozó tudományok iskolája*», a melyben három szakmakör volt: a mezőgazdasági, a mennyiségtani s a physika-veterinária, összesen hét tanárral. 2. «*A földbirtokosok és jobbágyaik közti viszony és a törvényhatóságra vonatkozó ismeretek iskolája*», vagyis a «Pristaldeum.» 3. «*A mérnökök és építési tisztek képzője.*» 4. «*Népies földmives-iskola parasztlegé-*

Borojević Mihály

rezm

1894–96.

Éminisk 1930. 82 l.

Borojević Milán

rézmetszo

1894

Éimisk - 1930. 8 z. l.

Boroki ágostonrendi

Zárda

A.

Fallenbüchl Agost.

36. l

Boroksa András

MAGYAR HIRDETŐ SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ÚJ EMBER

1971 JUL 18

LÁTTUK

BOROKSA ANDRÁS festő és szobrász kamarakiállítását a Kassák Lajos Művelődési Házrendezte meg Újpalotán. Az autodidaktaként indult művész felnőtt a tanult alkotók közé. Kiállítása néhány szép darabbal lepi meg a látogatókat. Főleg az önarcképekre gondolunk, amelyek meleg emberséget sugároznak. Teljes műveinek ismeretében azonban hiányoltuk néhány jelentős alkotását. Így pl. az erőtől duzzadó, a mindennapok harcaiban győzedelmeskedő Szent György képét vagy a nagyon sokatmondó Júdást. Különösen tetszettek a szobrok. Boroksa mindig is tisztelője az anyag természetes formáinak. Ezért csupán néhány vésőütéssel mintázza meg alakjait. Erről két szobra győzött meg: a bazalt Rembrandt és a Hirosima.

t. s.

Boroksa András.

„Ad astra"

(repr.)

Művészet, 1971. jól.

Borokesa András, festő

Kamarakiállítása jún. 19-én
nyílik meg a Kassák Lajos Klubban.

—: Körlemények 11.

Népszabadság, Bp. 1971. jún. 16.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

Boroksa András

KÉPES ÚJSÁG

1979 SEP. 8

Művészet

te kucsma, mely igencsak el-
ütött a krómacél csillogó fe-
lületétől

1021

és ne törődj semmivel . . . !
Csókolnak szerető szüleid.

BOROKSA ANDRÁS:
Azték fej

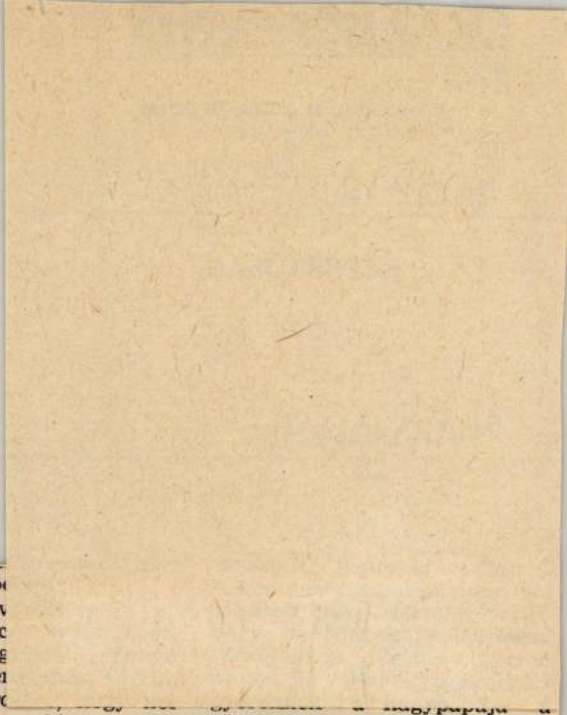

dern fiatalemb
Először a jöv
Oláh Szabolc
és itt fog gyóg
Zoltán erdőmé
de arra a kér
választja meg majd munkahelyét, még nem tud mit válaszolni. Tovább kérdezem őket.

Másodszor már a múltról.

Tudják-e, mi az a *szárnyék*? (Zárójelben az olvasóknak): Hajdanában a hortobágyi pásztorok ásták a földbe, nádkötegekből, hogy három-négy szárnya megvédje az állatokat a változó irányú szelektől.) Meg azt ez a kedves két fiatalember tudja-e, hogy ki pa-

főjuhász.")

Ekkor térünk át a jelenre.

Megelőznek egy kérdéssel:

— Ugyan, mi röstellkedni valónk volna önmagunk előtt azon, hogy puszta, hogy csikós, hogy gulyás meg más ilyesmiken?

●

„Hortobágy, dicső rónaság, te vagy az isten homloka." (Petőfi)

●

Boroksa András
festő-

A kiállításon bemutatott képek egyrészt önarchép, illetve fontos motivumiat adja az önarchipe rész.

Pogány Gábor: Boroksa András tárlata.
Müvészet, 1971. julius - 44.oldal

Boroksa András

festő

A zsúgói kiállítás az ~~[illegible]~~ otvaredik
életcéljaka közeledő autódidatta mű-
vész első nyilvános szereplése volt.

Pogány Gábor: Boroksa András tárlata.

Müvészet, 1971. julius - 44.oldal

Boroksa András
festő

Összetettebb gondolati tartalmat hordoznak azok a képek, ahol az ünportré a kompozíciónak csak egy része ilyen Szántod partjainál", a „Szobrász műterem".

Pogány Gábor: Boroksa András tárlata.
Müvészet, 1971. julius - 44.oldal

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI
Telefon: 337-748, 340-726
1979 NOV 10
KÉPES ÚJSÁG

Boroksa András

/1021

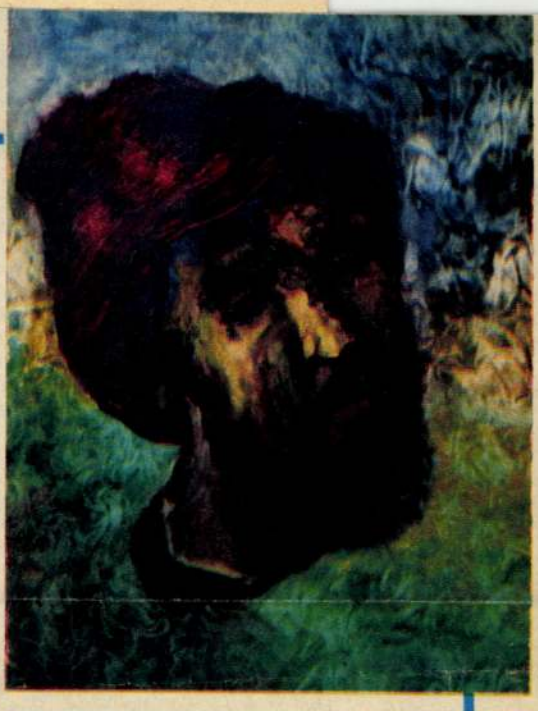

Boroksa András

Portrék

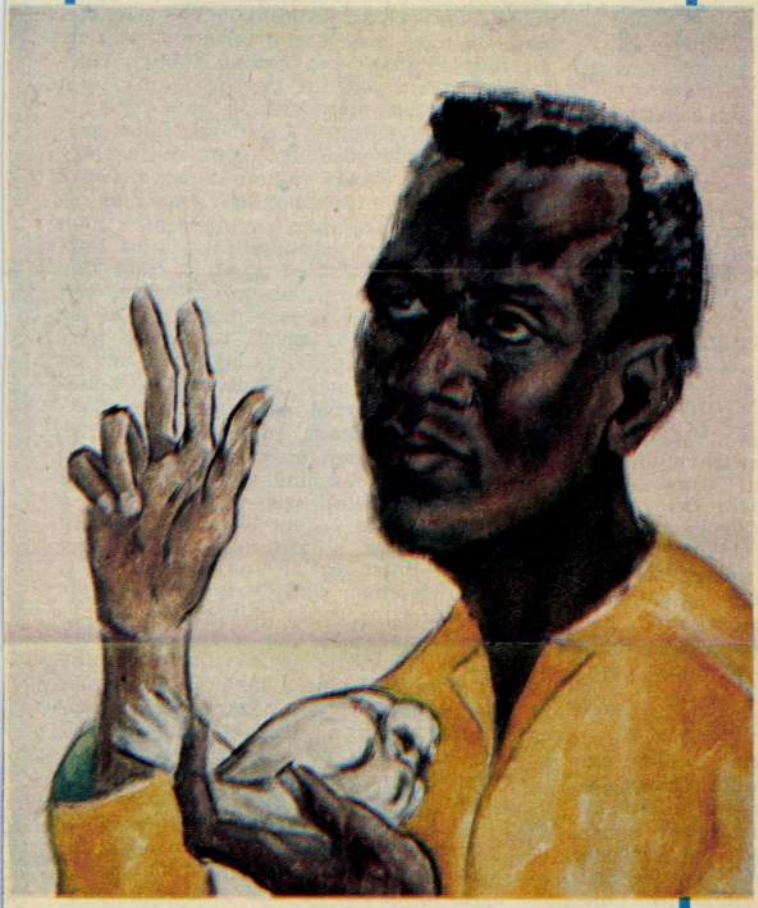

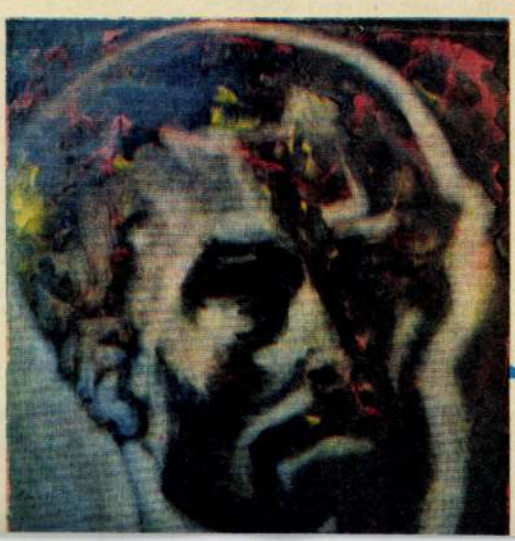

SZABÓ GYULA
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 11
Telefon: 337-18, 349-758
KÉPES ÚJSÁG

zobát. Ne legyen
selédszagú. Engem
gondoltam, hatva-
k, majd jó lesz a
menjenek földes
zdett a nyakamra
ssz helyen van a
a, éppen beleesik,
tettem.

t inkább. De na-
zt kijelölik, az el-
hetnék? Mondtam
sa el valahogyan,
ntot. De azt mond-
árhat ki semminő
evére. Nincs más
st, hogy ő meg-
persze, svindli az
ogy ne legyen út,
valamiképp meg-
dozott az ügyem-
közben azt is gon-
ember, nyakába
csak aláírtam az-
egyet, el ne ve-

utat?
rták. Megtudtam,
kinek, máig sincs
npott a gazember.
haragom tartott,
nazudtál, gyorsan
egy kicsit számo-
l a papírt, elő se
már vagy har-
nk, a papír nem
t engem. Az ügy-
adom át neki a

n a föld és...
n, semmi sem le-
azt a piszkost. Ki
futason végezte az
gybátyja meg nyi-
gomat nem bírták
a gyümölcsöst. A
st: ez a maga alá-
ndtam. Tovább is
volt rá kíváncsi,
r szabályos a szer-

. Eladta, tagosítás
nek a piszkosnak,
l.

darab földet, lent
a tenyerem. De
adni. Almának jó
tettem bele. Meg
t. Kilencszázötven-
m volt, két fuva-
i. Pénzre keltem,
gyben az alma is
étszobás szép há-
énzem, még min-
tek a kuláklistára.

delem... Még aki
sokallta. Hogy le-
g talpra állok! És
hát rátettek a lis-
nyörű virágzásban
zaszra nem is em-
olt mindenik fám.
ni a gyümölcsöst.
n almásomat meg
t gondoltam, nincs
kezdek. Kifogyott
iszködés után, meg
n, hát nem. A lá-
vinne, ahol az új
zer, nyáron, mégis
lire, legmesszebb a
ó messze taszigál-
ak tudnám, mivel
uzamosabban néz-
z földet, hát me-
lhat így. Meg mit
Vagy mi? Vén va-
g is volt belőle,
nunkát. Hát csak

nekifogtam. Fura föld volt az a határszéli, a vége púpos, egy dombocskára türemlett fel, a középen horpadás, az alja szép sima. A púpra szilvafákat ültettem, durancit, száztízet. A horpadásba egrest, málnát, szélről diófákat, a simára szőlőt. Ugrattak a falubeliek, megint kulák leszel. De elvetettem a gondját, legyek akármi, csak a fák nőjenek. Nekem a vasárnapom abban telt, hogy leültem a föld végére, és néztem. Sorba. Végig a diófákat, a szilvát, az egrest, a málnát, a szőlővesszőket mind. Aztán elölről. Ezzel én nem bírtam betelni. Mert amit láttam, mind az én kezemtől növekedett. A mezőőr, Ángyás János megszólított egyszer. Mi baja, Józsi bácsi, hangosan társalog itt egymagában. Vélte, a fáimnak beszélek. Lehet. Nem tudok róla. De lehet. Ötvenhatban olyan szüretem volt, még olyan sose volt. Gyönyörű. Akkor ősszel meghordtam trágyával az egész földet, vettem, mert nekem nem volt, és nagyon jól meghordtam. Két éven át dűlt a gyümölcs, a sok szőlő, na, gondoltam, ezzel a fura földdel nem jártam rosszul. De ötvennyolc őszén egybeállt majd az egész határ. Téesz lett minden. Jöttek hozzám. Álljon be, Józsi bácsi, eleget küszködött, magányoskodott, elég volt abból.

— Beállt?

— Nem. Öreg is voltam már, hetvenen felül. Meg ilyen az ember. Ez egyszer nemcsak a földemet akarták. Engem is. Főkertészi állást ígértek...

— Brigádvezetőit.

— Azt. Mindegy. De akkor egyszerre kifakadt belőlem a sok régebbi hercehurca. Akkor én vágtam oda nekik a földemet, nesztek, vigyétek, mit bánom én, úgyis felfordulok, hát minek az egész. Olyan indulat volt bennem, ordítottam. Ők is megsértődtek, én is. Nem szóltunk többet egymáshoz. Én meg csak éltem, tartott a pénzem, én már földhöz nem nyúlok többet. Harmadéve aztán jött ide egy új elnök. Jól körül se nézett, már szidta a buta istenünket, miért dugdostuk a gyümölcsfákat szanaszét a határba, miért nem raktuk egy helyre, lett volna valami képe, valami nagyüzemi képe. Megmondták ennek az elnöknek, hogy azt mind én ültettem, s nem egyszerre, hanem háromszorra. Eljött hozzám. Bujnyik nézésű ez az elnök, csak úgy vakkantott pár szót, mit szívóskodom vén fővel, meg efféléket. Azt mondtam, ez az én dolgom. Hát jó, legyen, maga vén hörcsög, ha csak mérgelődni tud. Csak úgy az ajtóból kérdezte már, kifelé menet, kellene-e valami. Heccből mondtam, mert csakugyan mérges voltam, adjon egy kis dinnyeföldet, az országút mellett. Tudtam, úgyse lesz belőle semmi. Ha akarná is az elnök. Az út mellett szép táblákban van a föld, onnan nem lehet kihasítani valami kis darabot. De kihasították. Jönnek egy nap, Józsi bácsi, ez a dinnyeföldje. Mi a fene? Hát ha már van, dinnyézzünk. A járás vakarózott, micsoda hülyeség ez a dinnyeföld a nagy tábla sarkában, egy ember a járástól háromszor is körüljárta, mintha máshol nem működne a lába. De az elnöknek felfelé is bujnyik nézése lehet, nemcsak lefelé, mert a járás elhallgatott. Hát ez az egész.

— Hogyhogy az egész?

— Igaz, a végét még nem mondtam. Két éve, amint elkezdték szedni az epret, hoznak nékem egy jó kosárral. Ez mi? Ez, Józsi bácsi, a magáé. Jó, de hát kitől, miért? Az elnök rendelte, az első szedésből ezentúl kijár egy-egy kosár.

— Érdekes.

— Az. Kicsit későn, de mégis. Na, most már mindent tud! Így van nékem eprem, málnám, körtém, barackom, szőlőm, almám, még dióm is. Egy keveset elfogyasztok. De mindet nem tudom, öregségemre végképp kis étkű lettem. Eladom. Nemsokára megkapom a szőlőmet, nagyon jó, édes saszla, ha erre jár, nézzen ide.

— Okvetlenül.

— Ha még élek. Mert nyolcvan után minden napot ajándéknak tekint az ember... Na, de menjen, ha siet. Ha én mind csak szaladtam volna életemben, egy szőlővesszőt nem értem volna rá a földbe dugni.

Boroksa András
festő

Kiskamarás kiállításon mutatta be műveit Boroksa András a Zuglói Harsás Rajos Művelődési Ház-ban.

Pogány Gábor: Boroksa András tárlata.
Művészet, 1971. julius - 44.oldal

Boroksa András
festő

„Ad astra" (repro)

Pogány Gábor: Boroksa András tárlata
művészet, 1971. július – 44 lap.

Boroksa András
festő

Az „Ad astra" festmény a csillagokba lovagoló világos női akt, a mai ember vágyainak, törekvésének a megszemélyesítése.

Pogány Gábor: Boroksa András tárlata.
Művészet, 1971. julius - 44.oldal.

Boroksa András
festő

A „Memento" cimű szobor megdöbbentő expressivitással idéz fel a hirosimai atombomba tüzében vergődő áldozatot

Pogány Gábor: Boroksa András tárlata.
Művészet, 1971. julius - 44.oldal.

Boroksa András
festő

17 Banyásztemetie tragikus témájú szürrajz, a „Hajnal Budán" c. kép höltöi szünkkel megfestett budavári utcácskában kisinorokon függő marionett figurákat ábrázol.

Pogány Gábor: Boroksa András tárlata.
Művészet, 1971. julius - 44.oldal.

Boroksa András
festő-

Az élnik sárga háttér előtt
homor sinekkel megfestett Tiborc a hata-
lom nak kiszolgáltatott ember
tragikus sorsát idéz.

Pogány Gábor: Boroksa András tárlata.
Művészet, 1971. julius - 44.oldal.

Boroksa András
festő

Átmenet az ő narchýp és ideál
portré között a Rembrandt cimű
szobor. Az alig megdolgozott kő, amely
jellegzetes saphajával ábrázolja a festőt.

Pogány Gábor: Boroksa András tárlata.
Müvészet, 1971. julius - 44.oldal.

Boroksa András

festő-

Önarchépei egen különfélék. A „Barnahalapos önarchép" a festőt ábrázolja munka közben. A „Kucsmás önarchép" a magányosságérzetit kettek

Pogány Gábor: Boroksa András tárlata.

Művészet, 1971. julius - 44.oldal

Boroska András festő

Tamara kiállítása június 19-én
nyílt a Zuglói Kassák Lajos Művelő-
dési Házban.

Magyar Nemzet 1971 június 12
4. old.

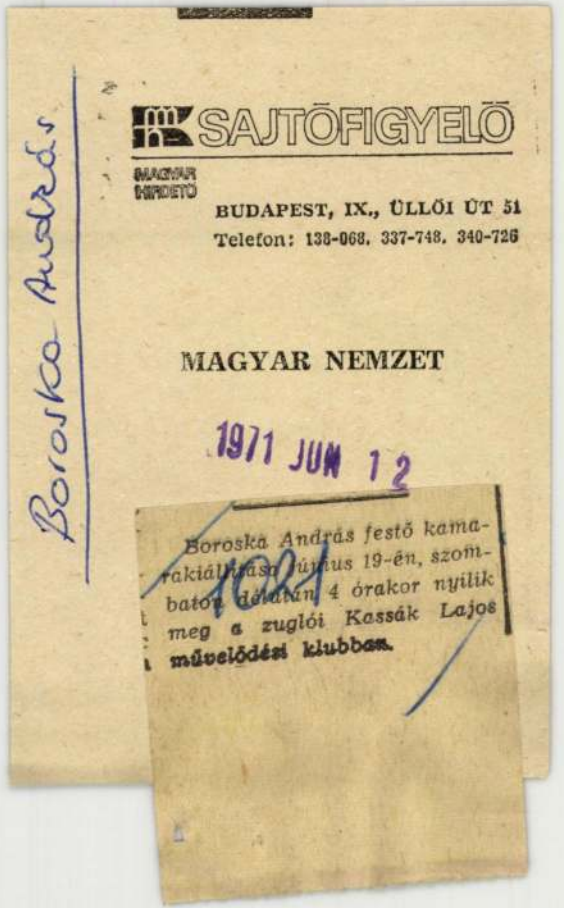

Boroska András

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRDETŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

MAGYAR NEMZET

1971 JUN 12

Boroska András festő kamarakiállítása június 19-én, szombaton délután 4 órakor nyílik meg a zuglói Kassák Lajos művelődési klubban.

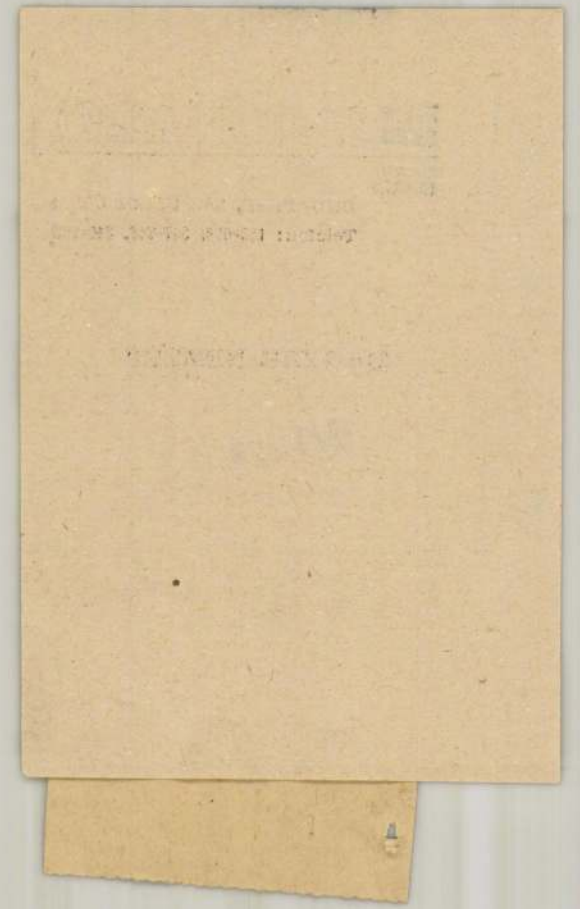

M.D.K

Boroksa András
festő

Élelmű vének gerincét ő marchépei alkotják. — Szántód partjainál" c. képe a „csókonai" alcimet viseli. Ez a kép finkai hasonlóság tekintetében atmenet az ábrázolt kiottó és a kép festője között.

Pogány Gábor: Boroksa András
Művészet, 1956 majus – 22 kep

M.D.Y

Boroksa András

festő

Zöld halapos festő (Önarckép)
Szántód partjánál (Csokonai)
Szobrász műterem (Szaló Lőrinc)

Pogány Gábor: Boroksa András.
Művészet, 1969. május – 22 lap.

Boroksa András

festő – szobrász

M.D.C.

A művész hőszobrászattal is foglalkozik. Van ismerchépe úgy festmény-ben, mint szoborban, amely Rembrandt-Onportrévia Nagy vr.-sza

Pogány Gábor: Boroksa András
Művészet, 1969. május – 22 lap.

M.D.Ly

Boroksa András

festő-nyomán

Rembrandt
Lens fej } rymo

Pogány Gábor: Boroksa András
Művészet, 1969. május – 22 lap.

M.D.K.

Boroksa András
szobrász

Keresztelő János szobrának fije szintén hasonlít a művészre, mint ahogy a „Szobrászműterem" szobrászáé is, vagy a arkuszi „Untermann" -é is.

Pagány Gábor: Boroksa András
Művészet, 1969. május – 22 lap

M.D.Y

Boroksa András
festő

Visszatérő motivuma az ember
örök Mensége a „Sárkány". A
halál Boroksa művészetében nem
a végső elmulás, hanem valami
pihenést mutat.

Pogány Gábor: Boroksa András
Művészet, 1969. Magyar – 22 lap

M.D.V.

Boroksa András

festő

A művésznek van ő maszképe, amely et
van gogh inspirált, van olyan amit
Nagy Istvánt idézi.

Pogány gábor: Boroksa András
Művészet, 1969. május - 22 lap.

M.D.

Boroksa András
nobán-festő

Műrészete emberközpontú, az
emberért van. Témája kedves
nő i arctól, a levágott fej g lerjed.
Humán érzelmek hozzák létre mű-
veit

Pogány gábor: Boroksa András
Műrészet, 1969. május – 22 lap.

M.D.V

Boroksa András
festő-szobrász

1922-ben született, 13 éves hora
óta fest, ugyanannyi ideje fizika
munkával keresi kenyérét, a festést
rajzolást senkitől sem tanulta.
Kiállítása nem volt.

Pogány Gábor: Boroksa András
Művészet, 1969. május - 22 lap

Boroksa András festő

A Kossák Mův. Házban rendezett kiállítást Szomorú János és Murai Jenővel közösen.

Dénényi Iván ismertetése

Vigilia 74/10 712. o.

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

1975 APR 7

Zalai Hírlap

Boroksa András festőművész

— **Kiállítás Balatonmagyaaródon.** Holnap, csütörtökön délután egy órakor nyílik meg a balatonmagyaaródi művelődési házban Boroksa András festőművész A paraszti élet a jobbágykortól napjainkig című kiállítása, amely 3-án és 4-én tekinthető meg.

eskede

Boroksa András festő-művész
1021

Egy kis falu története –parasztságunk történelme

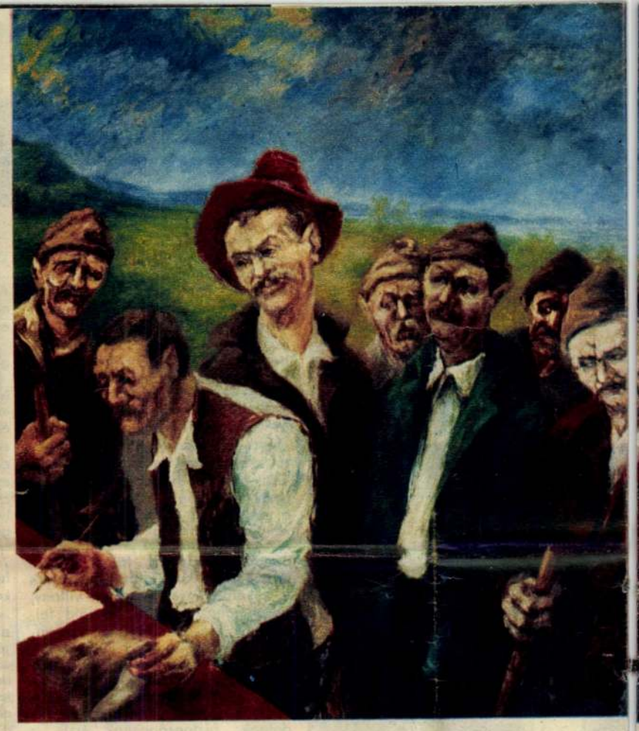

Belépés a téeszbe

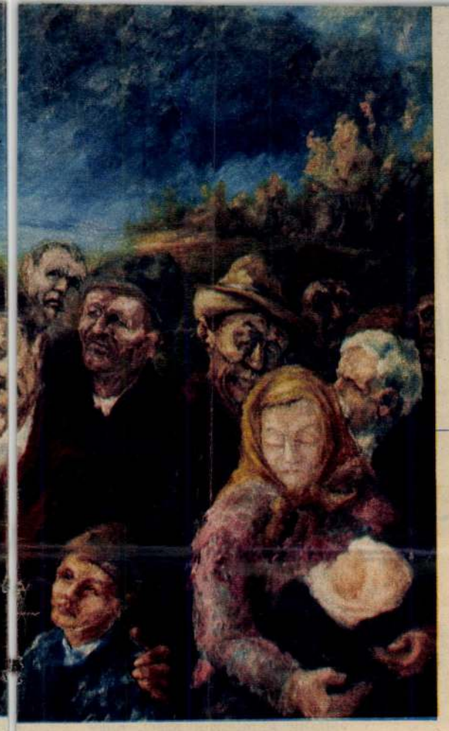

Boroksa András festményei elé

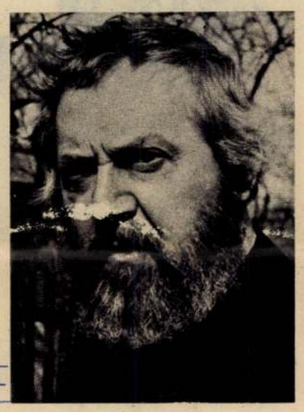

Boroksa András festőművész

A festő találkozott a valósággal. A valóság pedig, forgatta előtte, szemlátomást, a történelem lapjait, pergő eseményeit.

Boroksa András először a Képes Ujság jóvoltából utazott Budapestről Balatonmagyaródra. Jankovich Ferenc írásából tudta, hogy ez a kicsiny, isten háta mögötti falu egyszer már, 1663-ban „belépett a történelembe", amikor a Zala mentén először itt ütötte fel fejét a jobbágylázadás a feudális birtokrendszer ellen.

De hogyan alakult azóta Balatonmagyaród története? – ez érdekelte a festőt, s vitte le oda.

Tavaly: zárszámadásra érkezett.

Szívesen fogadták: Kíváncsian nézegették a balatonmagyaródiak, amikor a termelőszövetkezet zárszámadó közgyűlésén a festő türelmetlen ujjai közé fogott ceruzája sebesen szántott az eléje tett rajzlapon. A vonalakból arcok születtek, amelyekben a balatonmagyaródiak elégedetten ismertek magukra.

Meghívták a festőt: töltsön napokat, akár sok-sok napot is, náluk. Hogy még jobban, még közelebbről megismerhesse – a sebtiben lerajzolt arcok hogyan elevenednek meg a valóságban, hogyan élnek a balatonmagyaródiak a mindennapokon?

Ebből a hosszabb ismerkedésből ismeretség, az ismeretségből barátság lett.

Meg: sok-sok festmény.

Ezeken a festményeken feltárulkozik az ottaniak előtt – meg most már mi előttünk is – a balatonmagyaródiak történelme: múltja és jelene.

S őbennük, egy kicsit, az egész parasztságunk megküzdött, átélt, nagy történelme.

Ez a felismerés formálta a gondolatot, hogy Boroksa András festményeivel megismertessük olvasóinkat, éppen hazánk felszabadulásának 30. évfordulója alkalmával.

Az ünnep napjának tiszteletére – múltjuk emlékezetére, jelenük megindító idézésére – Balatonmagyaródon bensőséges, örömteljes kiállítás nyílik ezekből a festményekből.

Simon Gy. Ferenc

Földosztás

(Fotó: Karff István)

Szüret

Jobbágysors

Halottsirató

Aratás

1938

Az én jajhalmi „egyetemem”

A fénykép, amelyet „1938” aláírással itt lát az olvasó, gyermekkorom sivár és szegényes emlékei közül került kezembe a minap. Rögtön a táskámba raktam. Aztán néhány nap múlva elutaztam vele a színhelyre: Kúnhegyesre. Kísérletképpen megmutattam a felvételen látható, hasonló korú mai gyerekeknek.

— Mit gondoltok, kik vannak ezen a képen? — kérdeztem.

— Maskarák! — hangzott a meglepő válasz.

— Mit értetek azon, hogy „maskarák”?

— Azt, hogy fel vannak öltöztetve, aztán valamilyen szerepben játszanak, mint a tévében szoktak a színészek.

A nagyon is egyértelmű ítélet hallatára ott, akkor nem volt erőm megmondani nekik az igazat. Mit is? Azt, hogy a „jelmez” valódi; azt, hogy viselőik talán éppen az ő szüleik; azt, hogy a felvétel 1938-ban készült egy tanfelügyelői látogatás alkalmából a jajhalmi vándoriskolában; azt, hogy azok a gyerekek akkor láttak először fényképezőgépet; azt, hogy a húsz „maskara” egyike — e sorok írója.

De mi az, hogy „Jajhalom”? És mi az, hogy „vándoriskola”?

A „Jajhalom” a Nagykunságban található kunhalmok egyikének a neve. A kunhegyesi határban áll, tíz-tizenkét kilométernyire a községtől. A tövében akkor egy vályogtanya árválkodott — ha jól emlékszem a Gönczi Miklósé volt —, s 1938-ban ebben a tanyában kapott helyet az a pusztai vándoriskola, amelynek tanítóját Kovács Lászlónak hívták, s amelynek tanulói, vagy — helyesebben — látogatói a sártengerrel borított tanyavilág analfabétizmusra kárhoztatott gyerekei voltak.

Ez az „iskola” nem hasonlított az ország egyetlen akkor működő iskolájára sem. Egy helyiségből álló „tanterme” korábban béreslakás volt; télen a meleget búboskemence árasztotta benne; falaira nem jutott az akkoriban divatos, történelmi jeleneteket ábrázoló olajnyomatokból; ülőhelyül lóca, írópadul meg kecskelábú asztal szolgált.

Immár harminchét év messzeségéből és egyre fogyatkozó emlékezettel forgatom a régi képet, egykori jajhalmi „egyetemem” egyetlen tárgyi bizonyítékát, s közben megpróbálom felidézni a neveket, de — sajnos — csak ötig jutok el... Ugyan, hol vagy és mit csinálsz Kun Anna, Tőzsér Mária, Csépány Rózsi, Juhász Miklós, Borók Bandi? S ti többiek, akiknek a neve már nem jut eszembe? És Kovács tanító úr... aki fiatalon, szinte még kezdőként vállalta a missziót azért, hogy 1938-ban a Jajhalom tájékán húsz rongyos tanyai gyerek ne süllyedjen az írástudatlanság mocsarába.

A helyi krónikát gyűjtő és író pedagógus, Görög Sándor lenyűgöző adatokat sorol fel nekem a kunhegyesi oktatás mai színvonaláról. Megköszönöm kedvességét, de a számok ismertetése helyett inkább ide helyezem a jajhalmi vándoriskola képe mellé a tőle kapott tavalyi évzárón készült felvételt. Azt hiszem egyetért velem abban, hogy e két kép önmagáért beszél.

Ari Kálmán

1974

a föld a

– Soká érünk oda? – kérdezem az egyik csillést.

– Nyugi, nyugi. Van még idő a nyugdíjig – mondja és kacag saját szellemességén.

Később, a társaitól tudom meg, hogy ő a brigád tréfamestere, akire mindent lehet mondani, csak azt nem, hogy tétlenül várja a nyugdíjat. A brigádvezető helyett ő is hajtja a többieket: „Nyomás urak, nyomás, ne lazsáljunk, mert sok a gyerek és kell a dohány!” Hogy mennyi a „dohány” azt viszont sehogy sem akarja elárulni.

– Haditok – mondja és előre mutat. – Ott jön a brigádvezető, kérdezze meg tőle.

Tancsa József brigádvezető is csak annyit mond:

– Felette van az ötnek, nem éri el a tizet.

Aztán kacsint hozzá huncutkásan a szürkéskék szemével. Szikár, negyven év körüli ember. Hosszúkás arcán mélyek és kemények a vonások, mintha azokat is kőbe vésték volna, akár ezt a félhenger alakú folyosót, amelyben állunk. Kő itt minden. Nincsenek támfák, beomlástól védő ácsolatok. Egyetlen hatalmas kötömb a Föld mélye és ebbe a kőtömbbe fúrnak 5–6 méteres átmérőjű lyukat ezek az emberek. Amolyan összekötő „főút”-féle lesz ez, amely az aknától vezet egy másik „főúthoz”. Csak néhány hónap múlva találkozik a két vágat. Akkor indul meg a természetes légmozgás. Egyelőre ventilátorok fújják csövön a friss levegőt. Egyszóval: nem „dínomdánom lakodalom” itt a munka, bármennyire kulturáltnak látszanak is a körülmények. Van víz, villany, de minden messziről, a föld felszínéről érkezik. Megvan az állandó összeköttetés a külvilággal, mégis úgy érzi az ember, hogy kőkoporsóba került, amely akkor zárja magába, amikor akarja. A bányászok azonban erre nem is gondolnak; biztonságosnak érzik a munkahelyüket, hiszen itt még sohasem volt omlás, emberi életeket követelő katasztrófa. Pedig a Tancsa-brigád azalatt a másfél évtized alatt, amióta dolgozik, legalább 30 kilométer hosszú folyosót vágott.

– Amikor kezdtük, az ötvenes évek végén, akkor még nagyon nehéz volt – emlékeznek vissza. – Minden az emberi erőtől függött. Ma már fontosabb az ész és az ügyesség.

Valóban, ha a csákánnyal, légkalapáccsal, kézifúróval robotoló bányászokra gondolok, és látom az itt dolgozó gépeket, akkor érzékelni tudom a különbséget. Lézerrel jelölik ki az irányt. A fúrógép másodpercek alatt fúr 3–4 méter mély lyukat. Hidraulika segítségével nyomják fel a mennyezetre a védőrácsokat. Rakodó kombájn „lapátolja” a kirobbantott követ. Villanymozdony húzza a csilléket. Mégis, a fúrógép fülsiketítő zajában, a finom lisztként szálló kőporban, a robbantás utáni füstösgázos levegőben, ma is nehéz a munka. Nem könnyű elérni 110–120–130 százalékot és 12 év óta tartani a szocialista brigád címet. Amikor tisztelettel nyugtázom a nagyszerű teljesítményt, váratlanul eszembe jut és meg is kérdezem:

– Mitől lesz szocialista egy brigád?

Összenéznek. Ők ezen még nem is gondolkodtak. Valamennyien erős, izmos, egészséges emberek és keményen dolgoznak. A minősítés nem rájuk tartozik. Döntsék el odafent az irodában – ahol a munkájukat értékelik –, hogy amit csinálnak, az szocialista emberhez méltó, vagy nem. Ennek a vágatnak december 31-re kellene elkészülni. Vállalták, hogy november 7-re készen lesz. Most már azért hajtanak, hogy a bányásznapra, kész legyen. Mindenki vállalt egyénileg is valamit; mindenki azt, ami a munkájához kell. Többen járnak technikumba, szakmai továbbképzőre, politikai iskolára. Íratlan szabály, de szigorúan betartják, hogy a brigádoknak csak olyan tagja lehet, aki legalább a 8 általános iskolát elvégezte. Tavaly felvettek három új embert. Azokat is kötelezték, hogy a nyolc általánost végezzék el. Szigorú erkölcsi normákat szabtak: fegyelmezetlen, részeges, családját nem becsülő ember nem lehet tagja a brigádnak. Hogy mennyire tartják be ezeket a normákat, arra legjobb bizonyíték, hogy még sohasem fordult elő igazolatlan hiányzás és soha senkit nem kellett felelősségre vonni a magatartása miatt.

Engem mégis a jókedélyük, a 16 éves együttdolgozásból eredő egyetértésük, összefogásuk ragad meg és gondolkoztat el. Tancsa József azt mondja:

– Mindenekelőtt az összeszokottságban, az összeforrottságban rejlik az erőnk.

Azt hiszem igaza van. Ez az összeforrottság, az évek óta kikovácsolódott közösség teszi őket erőssé és szocialistává. Ismerik egymás gondját, baját, búját, örömét és segítenek egymásnak a munkában is, a családi gondok megoldásában is. A múltkor például egyik társuknak, Pap Ferencnek megbetegedett valamelyik távoli faluban az édesapja. El kellett hozzá utaznia. Közben a felesége is beteg lett, kórházba szállították. A brigádtagok feleségei azonnal gondozásba vették az otthon maradt gyermekeket. Ehhez hasonló példák sokaságát tudják felsorolni.

Majdnem mindegyiküknek van nyaralója, víkendtelke, szőlője vagy borospincéje. Ott töltik a hét végét. Összejönnek, akár a testvérek a hozzátartozóikkal. Nagy a „család”, sok a gyermek, hiszen mindegyiküknek van 2–3. Ezeken a „családi” összejöveteleken születnek a legjobb gondolatok, a legjobb „határozatok”. Itt döntötték el azt is, hogy nyaranta magukhoz vesznek két árvát a bükkösdi gyermekintézetből, hadd örüljenek azok is a családi életnek.

Ahogy beszélgetek velük és figyelem a munkájukat, arra gondolok: amilyen keményen dolgoznak itt a bányában, olyan melegszívű emberekként élnek a társadalomban.

Tizenhat bányász. Tizenhat nagyszerű ember! Megérdemlik, hogy leírjuk a nevüket – mindegyikét – hadd ismerje meg őket az ország legalább névről: Tancsa József, Berkes János, Pap Ferenc, Szarka Mihály, Kozma Gábor, Rácz Imre, Németh Géza, Király Imre, Gyurka László, Budafalvi Vince, Bozsó Dezső, Major István, Láng István, Abai Sándor, Benedek Bertalan, Kleseb Sándor.

Búcsúzunk a Tancsa-brigádtól; meleg kézszorítással, további jó munkát és jó egészséget kívánva. Repül velünk a liftfelfelé. Le lehet venni nyilvántartási számunkat az ellenőrző tábláról – visszajöttünk. Nagy élmény volt leszállni egy kilométer mélységbe a föld gyomrába. Bár mi nem fejtettünk ércet, mégis jól esik „műszak” után végigcsoszogni a fertőtlenítő gyökérkefei között, lezuhanyozni a fürdőben és elfogyasztani az ízletes, kiadós bányászebédet.

Gerencséri Jenő

(Fotó: ifj. Soproni Béla)

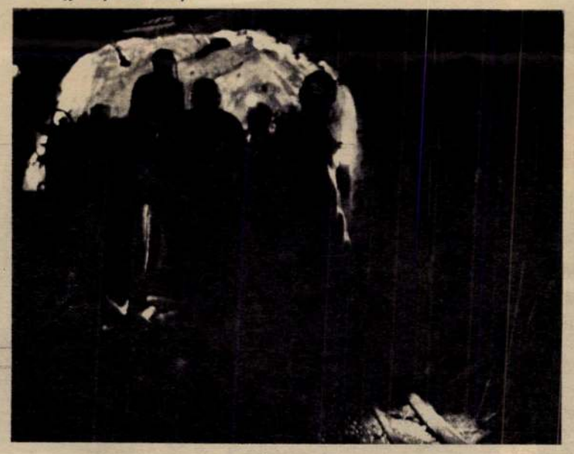

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

1975 MÁR 30

Zalai Hirlap

Boroksa András festőművész

1021

1975. március 30.

Boroksa András festményei Balatonmagyaródon

Boroksa András: FÖLDOSZTÁS (Részlet)

Nem mindennapi kiállításról adhatunk hírt: szerda délután egy órakor, a balatonmagyaródi kultúrházban nyílik meg Boroksa András festőművész A paraszti élet a jobbágykortól napjainkig című tárlata. A kiállítást a Balatonmagyaródi „Virágzó" Mezőgazdasági Termelőszövetkezet, a községi párt és tanácsi szervek, valamint a Képes Újság rendezi, megnyitót Gerencséri Jenő, a Képes Újság főszerkesztője mond.

Boroksa András figyelmét Jankovich Ferenc egyik írása hívta fel a községre; a mű utal arra, hogy a község 1663-ban fellázadt a feudális elnyomás ellen. A festőművész a Képes Újság jóvoltából jutott el a községbe tavaly, s a tsz zárszámadásán nagy örömmel fogadták a helybeliek, hogy megörökítette több résztvevő arcvonásait egy-egy vázlattal. A magyaródiak rögvest meghívták Boroksa András: töltsön akárhány napot körükben, ismerje meg életüket. A festő — akit addig inkább csak a falu múltja érdekelt — szívesen tett eleget a meghívásnak, s a községben töltött hetek termékeny munkájának eredménye a most, szerdán nyíló kiállítás, amely a múlt és a jelen Balatonmagyaródját mutatja be a felszabadulási évforduló tiszteletére.

Boroksa András festményeit a megnyitó napján délután négyig, 4-én pedig 10—16 óra között tekinthetik meg az érdeklődők a magyaródi kultúrházban.

sport — sport —

Röplabda NB I

ZTE—TFSE 3:2 (7, -13, 9, -14, 12)

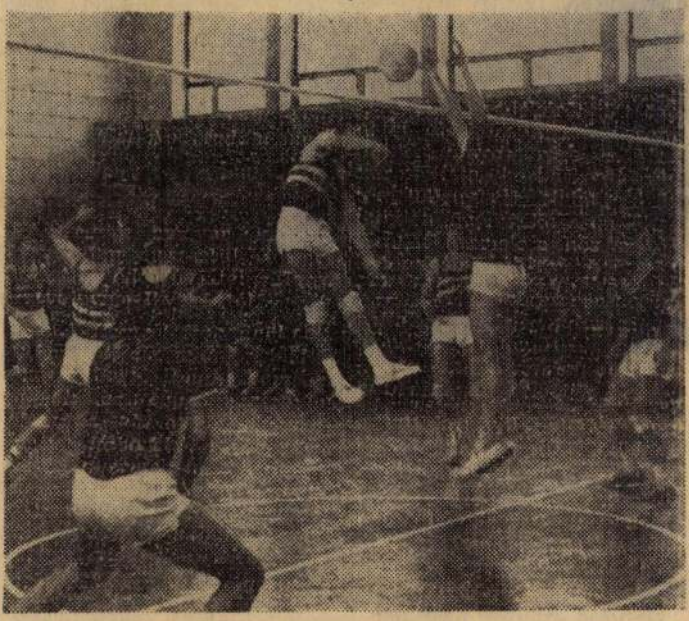

A ZTE legjobbjának ezúttal Király bizonyult. A tehetséges, fiatal játékos képünkön megörökített leütése is sikeres volt.
(Décsy László felvétele)

Zalaegerszeg, 200 néző. Jv.: Fonyódi. Férfi mérkőzés.

ZTE: Kéméndi, Király, Déri, Czene, Takács, Bokor. Csere: Földi, Markolt, Koller.

TFSE: Bácskai, Oláh, Szeghalmi, Fodor, illés, Kiss. Csere: Homa, Pál.

A vendégek szereztek vezetést, de hamar visszaestek, igaz, hogy a válogatott Szeghalmi egy vetődésnél megsérült, s a továbbiakban nem volt teljes értékű játékos. 6:6 után elhúzott a ZTE, és biztosan nyerte az első játszmát. A második játékrész rendkívül azonban váratlan fordulat következett: kiegyenlítettek a vendégek, s végül ötször volt játszmalabdájuk, míg végre megszerezték a győzelemhez szükséges pontot. A döntő „szett" elején rendkívül idegesen, még a korábbinál is több hibával játszottak az egerszegiek, így a főiskolások a térfélcserénél 8:4-re vezettek. A ZTE azonban erősíteni tudott, és jó hajrával a maga javára fordította a mérkőzés eredményét.

A ZTE szurkolói ezúttal csak az eredménynek örülhettek, mert rendkívül sok hibával, néha nem

Boroksa András

„Menekülés" c. Zépének
zaprója

Népszava 1973 április 4
f. old.

Borotesa András

Kapáló (grafika)

Népszava, 1974. márc. 16. 102 cíf. 63 sz. 9 p.

Borbása Gudás

neve említve

Művészettörténeti Értesítő 1972

304. old.

Boroksa András

„Tanulmány" (grafika)

Népszava, 1974. ápr. 4. 102 erf. 79 n. 12 p.

Boroksa András

„Tanulmány" c. rejta

a 9. oldalon

Népszava 1973 február 18

Boroksa András

„Ferete barettes" c. rejtvénel
reprója a 9. oldalon

Népszava 1973 március 4

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Borókza András
festőművész

Új Ember

1984 SEP 16

1021

BOROKSA ANDRÁS: PANNON TÁJ

tia és a keresztény család
eles és igaz világért

zentatya levél-üzenete –

hírt adtunk róla, a jövő évben augusztus 11—18. kö-
an (Kenya) rendezik meg az Eucharisztikus Világ-
Erre figyelve, Nagyboldogasszony ünnepén a Szent-
ntézett Opilio Rossi bíboroshoz, az Eucharisztikus Vi-
sok Állandó Bizottsága elnökéhez. Az üzenetet az
omano augusztus 19-i száma közölte.

eménység táplál, hogy részesül-
ink az örömből, amely ama ün-
i lakomán maga az Öröm lesz.
or majd Krisztus figyelmeztet
utolsó vacsorára (ld. Lk 22,15—
Méltó tehát, hogy a keresz-
ember e Kenyérből táplálkoz-
élessze a vágyat mindinkább
esülni Krisztussal«. Az Eucha-

jelölt »hely«, ahol »a társadalom új polgárai születnek, akik a Szentlélek kegyelme által a keresztségben Isten gyermekeivé lesznek, és századokon át az Ő Népét alkotják.« (Lum. Gen. 11) Az eucharisztikus áldozat ugyanakkor a szeretet szövetsége Krisztus és az egyház között, melyet a Megváltó a

Boroksa András

„Rembrandt fej" c. szobránál
fotója a 8. oldalon

Nápszava 1973 március 18

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-868, 337-748, 340-726
Boroska András
KÉPES ÚJSÁG
Budapest
1973 AUG 14
1021

Boroksa András: DON QUIJOTE (tus)

...yi
(Az ...
...dapeste...

... a fő vonala...
...dő, őszinteségre...
...modern festőművés...
...szerte.

A leningrádi Állami Orosz Múzeum, a moszkvai Andrej Rubljov Régi Orosz Művészeti ...ható, a Szépművészeti Múzeumban.

Simon Gy. Ferenc

Szilvássy Annamária és Huszár László a Happy end című Brecht-musicalben

Büszkén emlegeti szolnoki szerepeit és azt, hogy úgy érzi, szeretik a városban. Ma már legalábbis ezt mondja, pedig elképzelhető, hogy milyen félve, idegesen, talán még idegenkedve is írta alá tavaly ilyenkor szerződését. Jól érzi magát és várja az újabb feladatokat továbbra is Szolnokon.

— gyenes —

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720

1973 MÁR 4

Népszava

Boroksa András

1021

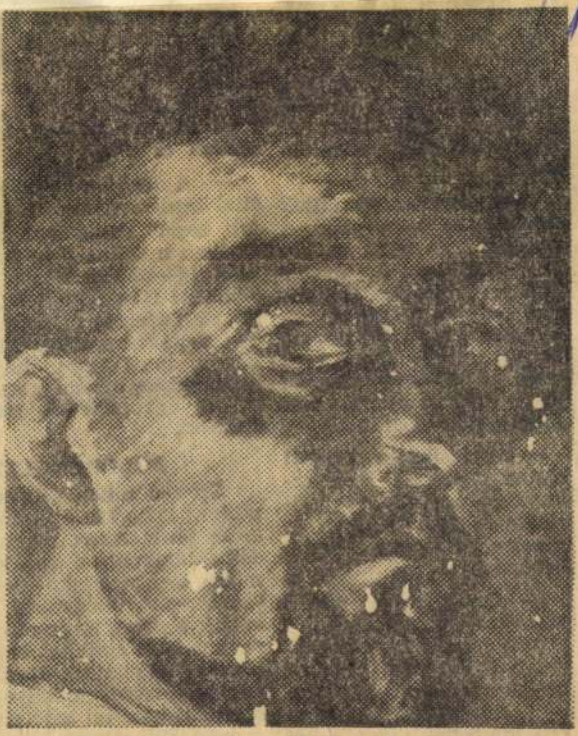

Boroksa András: Fekete barettes

pihe
mét
Balat
halás
kora
a na
mázs
ba.

— 1
forgal
Somo
lán
autóbuszközlekedésének javítására több mint tízmillió forintos költséggel 17 új Ikarus 66-os korszerű autóbuszt szerzett be és ezek szombaton már forgalomba is álltak.

— Négyesikreknek adott életet pénteken Damaszkuszban egy 38 éves szíriai asszony. Az anya és gyermekei jó egészségnek örvendenek.

— „Orosz trojka" néven Moszkva és Leningrád között hamarosan új expresszvonat kezdi meg a menetrendszerű közlekedést. Az új expressz négy óra alatt teszi meg a két város közötti, körülbelül 850 kilométeres utat.

után 14—16 óra között a Fővárosi Garázsipari Vállalat Madách téri garázsában nyitott kapukkal várják a látogatókat, hogy bemutassák a gépi kocsimosás legkorszerűbb gyakorlatát.

FÖLDRENGÉST

Szovjet tudósok Szimfe
poziont tartottak a földren
kezés problémáiról, valam
dék földkérgének sajátos
mikus szerint a lakó- és k
védelmének módszerei
váltak azáltal, hogy rengé
re, amelyek épületei 8-as
képesek ellenállni. Korál
rengési övezetben helyezk
emeletes házakat lehetett
a még több szintes építke
dött az első öt magasépü
dák, kollégiumok, lakóház

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1973 MÁR 18

Népszava

Boroksa András

1021

Boroksa András: Rembrandt-fej

kolában,
már ner
Ismerem
titkait, t
tik a fény
erővonala

— Jötte
között,
nyugtalar
valamifaj
seltem a magammal hozott ismeretanyagot. De: segédmunkás legyek — érettségivel?

1973-ban már tévedés nélkül fogalmazza meg akkori önmagát.

— *Nagyszájú voltam és türelmetlen. Ha probléma akadt, már rohantam a főnökhöz: ez meg ez van, kötelessége segíteni. Maga a főnök, én*

dobozba burkolva a te
szülék, a gyár ajándé
papírba kötve a könyv
— mesék, versek, kal
útleírások — a brigád
tól az iskolásoknak.

— *Egy lélekkel sem koztunk az ott lakók amikor megérkeztünk nyára* — mesél Geb
Sándor legkedvesebb
nyéről. — *Még a gyerel*

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720
Boroksa András
1973 ÁPR 4
Népszava

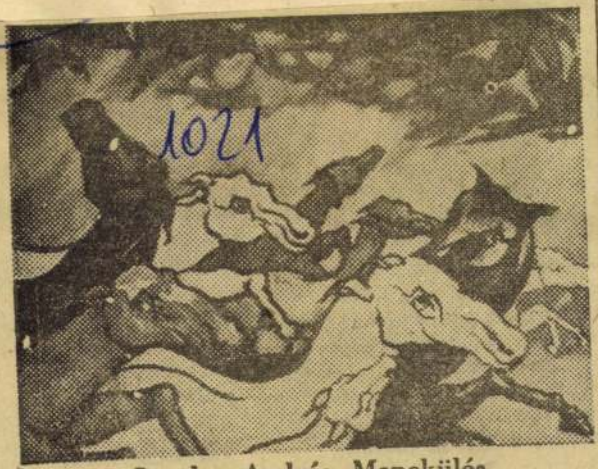

Boroksa András: Menekülés

tos, ne
tett do
partizá
elővett
mindig

Husz
ugyane
ton állt
László. Egyetlen munkája sem volt könnyű, valamennyi felelősségteljes és az aktuális politikai haladáshoz szorosan kapcsolódó feladatmegoldás lett. Felsorolni is sok lenne, hogyan tett fogadalmat, *éppen a győzelem napján*, a belügy kötelé-

lat az élete meghatározója: ezt hozta vérébe itatódva magával az egykori partizán, ez kíséri azóta is, szüntelenül. A szolgálat, amelyet ő is, ezernyi társa is az egykori eskühöz híven végez: *a néppel — a népért.*

Várkonyi Margit

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
1974 FEB 9
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 21
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Boroksa András

KÉPES ÚJSÁG

Budapest

1021

Boroksa András: SZ. J. PORTRÉJA (tusrajz)

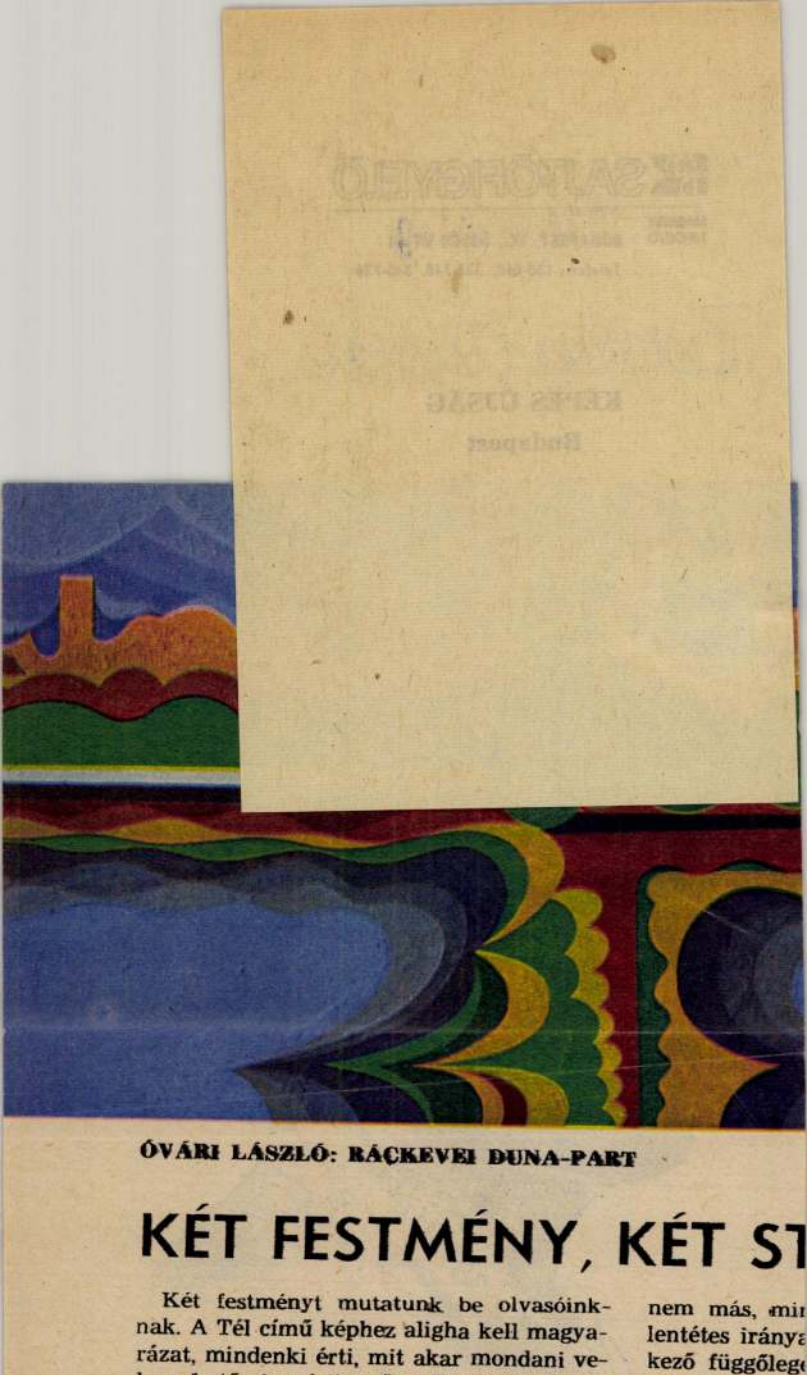

ÓVÁRI LÁSZLÓ: RÁCKEVEI DUNA-PART

KÉT FESTMÉNY, KÉT ST

Két festményt mutatunk be olvasóinknak. A Tél című képhez aligha kell magyarázat, mindenki érti, mit akar mondani vele a festő. A másik mű, a Ráckevei Dunapart című festmény stílusa már sokkal szokatlanabb.

Ráckeve, ha a Senki-sziget felől érkezve vetünk rá néhány pillantást, érdekes tagozottságával hívja fel magára figyelmünket.

Óvári László e pompás látványt a képzőművészet — egyfajta — nyelvén fogalmazza meg, sőt fogalmazza át

nem más, mi
lentétes irány
kező függőleg
ros, kék, zöld
a fákat, a pa
szelíd felhőörv
családi együtt
kezdeményezet
a lombozat ére
Gömbként gu
lesz úrrá a kép

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

1974 APR 4

Népszava

Boroksa András

1021

Boroksa András: „Tanulmány"

ívülí hasonlóságot mutatott a bá-
nyászok használta vaskosárral. A bá-
nyászat korai korszakaiban — a kö-
zépkor végétől egészen a XIX. szá-
zadig — használták a szén szállítá-
sára a vaskosarat. A bányász ebben
hordta a kibányászott ércet, szenet.
Freibergben, ebben az ősi német
bányászvárosban ismert a „magyar
tálnak" nevezett hasonló eszköz,
amely alakra megegyező a vaskosár-
val, ám készítési módjában eltér at-
ól: egy darab fából faragták. Ma-
napság a környék lakossága háztar-
tásában használja.

Különös továbbélés, átváltozás ez,
majdhogynem „munkásnéprajzi" je-
lenség.

1021

BOROKSA ANDR[illegible]VÁZLATKÖNYVÉBŐL:

ARCOK EGY TERMELŐSZÖVETKEZETI ZÁRSZÁMADÁSRÓL

SEBES TIBOR:

EGY HOSSZÚFÜLŰ A HÚSVÉT-SZIGETEN

(Táncsics Könyvkiadó)

Az Útikalandok című népszerű sorozatban, amelynek ez már a 118. kötete, érdekes írás jelent meg a sok vonatkozásban még mindig titkozatosnak számító Húsvét-szigetről. Oda látogatott el az ismert világjáró riporter. hogy beszámoljon olvasóinak e titkokról; fellebentve fátylukat előttünk.

Az ilyen riporteri vállalkozás s az ilyen olvasói élmény mindig izgalmasnak ígérkezik, s ebben a várakozásunkban most aligha kell csalódnunk.

Útitársai lehetünk a szerzőnek, aki magával visz bennünket a még ma is ismeretlen eredetű, óriási kőszobrokhoz a tengerpartra; körüljárjuk őket. s megnézünk-megtudunk közben mindent, amit róluk manapság csak ki lehet deríteni.

Örömmel tapasztaljuk azonban, hogy ennek a riportkönyvnek nemcsak a múlt titkainak felidézése válik érdekességévé, hanem legalább annyi izgalommal jár számunkra a Húsvét-sziget mai életének, lakóinak egészen közelről való megismerése is. S látjuk: ezek a nekünk furcsa emberek vallásuk ősi hagyományai közepette élnek, de mai arcuk éppoly jellegzetes és figyelemre méltó, mint az, amivel titokzatos és meglepő történelmüket beírták az emberiség történelmébe.

Érezzük közben: bonyolult dolgokban, kacskaringós, kusza utakon járunk, együtt a szerzővel, csak éppen — el nem tévedünk. Józemű útikalauzunk van e kalandozásunk során, aki a kuszaságból minden alkalommal kivezet bennünket a napfényre. az érthetőség széles, járható és biztos tisztásaira.

S. Gy. F.

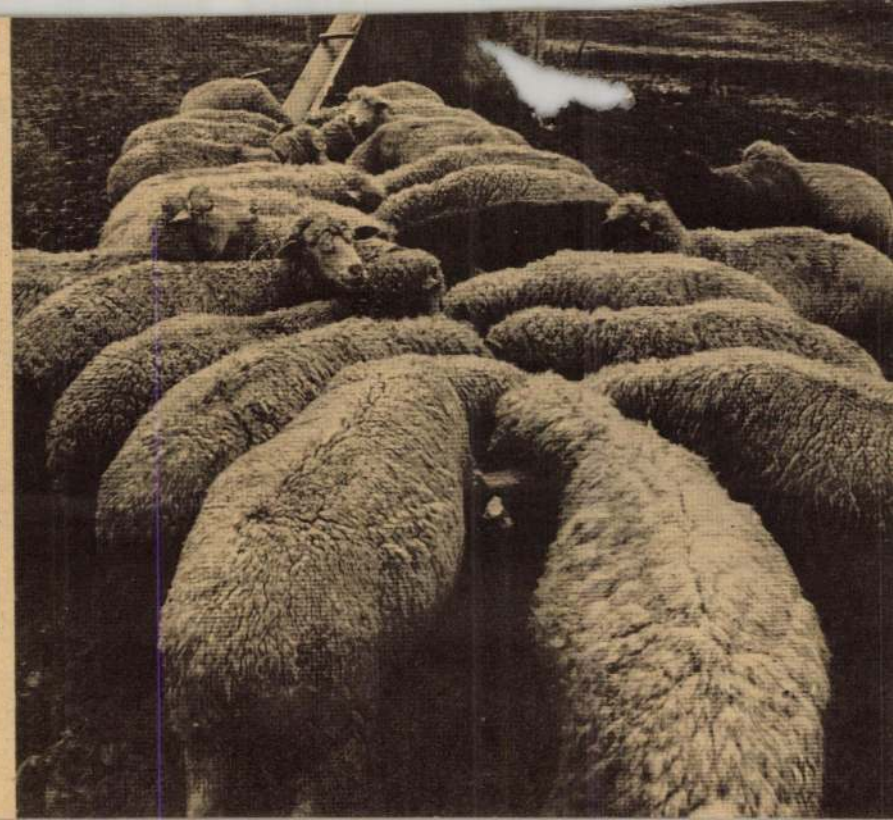

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1974 MÁR 30

KÉPES ÚJSÁG
Budapest
Baroksa András

hoz, hogy az arany és ez
festői tartalmat és jelentést h
doz az ő képein, nem dekora
tényező, ez az akaratos any
újszerű kompozíciós tényez

ISKOLC

Emelkedett hangulat a színpadon. Csaknem minden szereplő a színen. (Somló Ferenc, Lenkey Edit, Máthé Eta, Kulcsár Imre, Csiszér András)

(Fotó: Klein József, Miskolc)

A Miskolci Nemzeti Színház — március elején — nagy sikerrel mutatta be Kertész Ákos kétrészes komédiáját, a Névnapot.

A szerző így ajánlja e színpadi művét a közönség figyelmébe:

— Olyan színpadi dialógusokat próbáltam írni, melyek a hétköznapok nyelvéhez közel állnak, könnyen, természetesen mondhatók, és helyenként a groteszk komikumig fokozzák és halmozzák azokat a közhely-bölcsességeket és ostobaságokat, melyekkel mindennapi nyelvünk, sőt gondolkodásunk, vitatási és érvelésrendszerünk tele van. A néző tiszte lesz eldönteni, ez a szándékom mennyire sikerült.

MK SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

1974 MÁR 16

Népszava

Boroksa András

1021

Boroksa András: Kapáló

Kitértél az egyenes válasz
— Ha megunom, majd vis
— mondtad, másra terelve
mét. Egyébként Zsike ellenk
te is az ideiglenességet lat
Hátha Zsikét a vidékre köl
gerelte fel, nem a feleségi
módja. Ha nem tart veled, t
radsz ott...

— Ami a meggondolatlans
leti, engem meg nyakig
hagytál — morogta Miska bácsi.

— Magát?... Én!?... Ugyan mi-
vel, hogyan? — kérdezted gúnyosan,
mert az öreg ravaszkodására gyana-
kodtál.

— Nemrég említettem a pártve-
zetőségnek, meg beszéltem Torma
Pistával, a KISZ-titkárral, hogy ide-
je volna már belépned a pártba.

— És kaptak rajta, igaz? Mert az
könnyebben megy, mint az órabér-
emelés — gúnyolódtál ismét.

— Hogy mondhat ilyet egy KISZ-
funkcionárius!?... Teljesen huligán
észjárásod van — mérgesedett meg
újra az öreg.

S mert Surbán Miska bácsi lefity-
máló kézmozdulatot is tett, jobbnak
vélted, ha nem vitázol tovább vele,
sőt, Zsikéről is hallgatsz, és inkább
távozol. Mert milyen véleményt vagy
tanácsot remélhettél volna a meg-
paprikásodott Miska bácsitól?...

Zsikének adott volna igazat —
gondoltad keserűen, hazafelé tart-
va...

tekint rájuk a számadásban.

Halál utáni élő emlékek
fehér botján ha botorkálnak,
nem tudják, merre lépjenek,
a föld besüpped, ahol járnak
a félelem zárt káoszában.

Van okuk hát a borulásra,
ráncos lelkükből rossz szag árad,
szakálltalanul is csak árnyak,
örvények fenekére hullnak
s elmúlnak, a társtalan társak.

Mellükben piros tulipánok
haragja gyúl, és mindörökre
leszáll a fekete rögökre.

Nem tudják hiányuk fölmérni,
s mit ér tapasztalásuk, hogyha
igényük megkopott s a rosta
kiszórja baljós visszatértük.
Szakadékok szélén matatnak,
s glória fölöttük a vak Nap.

Nincs mínálunk temetőország,
de ha ők megjelennek, léptük

Boroksa András, festő grafikus

L.: Kmetty J.

— : A hétvégi ... 9.

Népszabadság, Bp. 1977 febr. 19.

Boroksa András
festő-

Boroksa András a zuglói
Katsák Lajos művelődési
klub termében rendezett ka-
mana kiállítást.

Baiát Endre: Boroksa András.
Művészet, 1972. augusztus - 35 oldal

Boroksa András

festő-

Jelenkori, középkori és fantáma keremtette öltöretekben – mint várusat és pobbágyot, hőllőt és tudóst sőmnagát jelentete meg múzem

Barát Endre: Boroksa András.

MÜVÉSZET, 1972.augusztus - 35.oldal

BOROKSIA ANDRÁS

Új Ember XLV. 14. (1989 IV. 2). 2 p.

Titok-csillagok

Boroksa András képei, szobrai az Adalbertinumban

Elfelejtett, meg nem becsült művész életmű-töredékét ünnepelte a nagyszámú érdeklődő március 18-án az Adalbertinum Evangelizációs központban (XI., Előpatak u. 35.). Magyar sors — mondták a látogatók, őt is akkor fedezzük fel, amikor már nem él. Özvegye jelenlétében — a gondos feleség közreműködésével — az életmű egy része: a keresztény *Boroksa András* hitvallása, ars poeticája április 10-ig, du. 13 órától 19 óráig, hétvégeken.

Az alábbiakban *Bakallár József* festőművész kiállítást megnyitó gondolatait idézzük:

Befejeződött egy életmű, s kezdődhet második pályafutása. Boroksa András titokkereső volt. Egy-egy gondolatáért a horizontok fölé kellett emelkednie. Minden alkalommal lehozott egy csillagot, s ragyogását elkéstünk hirdetni.

Íme, itt vannak körülöttünk ma a titok-csillagok.

Szobrok, melyek klasszikus értelemben tán nem is plasztikák, inkább kövületek. Kövületek, melyekhez egy emberi kéz hozzányúlt, de az idő továbbfaragta. Tenyérnyi felületek ragyognak elő az ősmasszívum rusztikus tömbjeiből. Ezek a tenyérnyi felületek fényesre munkáltak, mint a legszebb szó a versben. Milyen egyszerű titok, hogy egy szép szóért érdemes verset írni a poétának, s milyen mestertitok, hogy a legszebb szavak mindig a legegyszerűbbek.

Nem dőlt el még bennem, hogy festői szobrok ezek, vagy a szobrászi piktúra. Mindkét műfajban egységesnek látom, és határozottnak. Boroksa Andrásnak darabosan pattint a vésője és energikusan szánt az ecsete. S mindez arra utal, hogy műhelygondjai közben nem nagyon voltak stiláris problémái.

Biblikus témáit — főleg Passióit — tiptikusan magyarul festette. Corpusai önsorsok, földre hulló Krisztusában látom egy művész profán vívódását. Úgy érzem, ez is titok, amit az életmű nem győz igazolni.

Fejet kell hajtanunk e művész teljesítménye előtt. Kegyelemre szorult lelkeink ismét megkéstek a felismeréssel.

Fejet kell hajtanunk a törékeny hitves előtt, aki egyben tartotta a műtárgyanyagot. Szép feladat vár reá, mert pazar bőkezűséggel hullottak ölébe a titok-csillagok, s legféltettebb reményünket, a felámadást várhatják.

állampolgárokban a felelősséget, szabadságot, miközben új alapokra helyeződik, minden gyámkodást megszüntetve, az állam és az egyház viszonya. Ezt a készülő egyházügyi törvény intézményesíti majd, összhangban a készülő alkotmánnyal.

Szóba került a megbeszélésen II. János Pál magyarországi látogatása, amelyet *1991 szeptemberére* tűztek ki. Pozsgay Imre megerősítette, hogy a magyar közvélemény, az egész nép nagy várakozással tekint erre a látogatásra. Hangsúlyozta, hogy új módon gondolkodó, önazonosságát új, demokratikus intézményekben megtaláló ország várja majd az egyházfő látogatását.

Pozsgay Imre szólt arról is, hogy Romániában a magyar nemzetiségűek utolsó mentsvárát, az egyházat is végveszély fenyegeti. A pápa több alkalommal is utalt a magyar és lengyel nép történelmének hasonló mozzanataira, közös hagyományainkra.

Paskai bíboros a pápánál

Paskai László bíboros prímást, esztergomi érseket március 18-án délelőtt magánkihallgatáson fogadta II. János Pál pápa. Mint az a magánaudienciák esetében szokásos, a Vatikán nem közölt részleteket a találkozóról. Az UPI Hírügynökség azonban vatikáni forrásokból úgy értesült, hogy bizonyosan szó volt a magyar egyház javuló helyzetéről és a legújabb magyar politikai reformok hatásairól is.

Nem elég megborzongni,
de lelkesedni kell!
Nem elég fellobogni,
de mindig égni kell!
És nem elég csak égni:
fagyot is bírjon el,
ki acél akar lenni,
suhogva élivel.

Nem elég álmodozni,
Egy nagy-nagy álom kell!
Nem elég megérezni,
de felismerni kell!
Nem elég sejteni,
hogy milyen kor jön el;
jövőnket — tudni kell!

Nem elég a célt látni;
járható útja kell!
Nem elég útra lelni,
az úton menni kell!
Egyedül is! Elsőnek,
elől indulni el!
Nem elég elindulni,
de mást is hívni kell!
S csak az hívjon magával,
aki vezetni mer!

Boroksa András

festő

Boroksa András tájképei és csendéletei merész szinekkel és a realitás és fantasztikum vegyítésével tűnnek fel.

Barát Endre: Boroksa András.

MÜVÉSZET, 1972.augusztus - 35.oldal

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Népszava

Boroksa András

1021

Boroksa András: Tanulmány

lasági bedekker.
i újság. Ism. 10.35
eiből. 11.15: Ó a
rnyéka. Ism. 12:
nle. Idő. 12.10: O
kespeare nyomán
Dénes (hegedű)
Béla (klarinét)
13.50: Anda G
estje. Hangf. 15
Hangjáték Rózs
Ism. 16: H. Id
cini operáiból.
muzsika. 18:
5: László Marg
t-dalestje. Közben 18.30:
lógus. Arany János ver-
19.20: Csak fiataloknak!
. 20.50: Színes szöttes. Bo-
natos bűnök. 21.45: Yehu-
Menuhin és Wilhelm
upff új Beethoven-leme-
III. 22.31: Bizet-áriák. 23:
Idő.

zenei bemutató-
nye. Közben 20.40: Gyönge
ágam, édes párom. Versek.
22: H. Sport. Idő. 22.20: Mik-
rolánc. 22.50: A Lipcsei Rádió
zenekarának ünnepi hangver-
senye. Hangf. 24: H. Idő. 0.10:
Bundschuh István citerázik.

TELEVÍZIÓ

Sprechen Sie Deutsch?
net nyelvtanfolyam. 9.25:
ncia nyelvtanf. haladók-
t. 9.50: A Tenkes kapitá-
a. Ifjúsági tv-filmsorozat.
1. 8. Veronika. 10.20: Pi-
— tilos! Óvodás korúak
sora! 10.50: Játsszunk báb-
házat! VIII. rész. 13.03:
dagógusok fóruma. Auido-
uális eszközök. A nyelvi
oratórium. 13.40: Tátra Ku-
nemzetközi siugróverseny.
zvetítés Csehszlovákiából.
ines. 15: A sísport születé-
Svájci kisfilm. 15.30: Wei-
ari vázlatok. NDK rövid-
m. 16: Reklámműsor. 16.05:
ikolaj Kopernikusz. Lengyel
m. 16.20: Reklámműsor.
.25: Műsorainkat ajánljuk!
50: Delta. Tudományos hír-

PETŐFI RÁDIÓ

8.05: Bécsi klasszikus zene.
8.52: Behár György feldolgo-
zásaiból. 9: H. 9.03: Ezeregy
délelőtt. 10: A zene hullám-
hosszán. 11.45: Az infarktus
után. Beszélg. Gábor György-
gyel, a IV. sz. Belgyógyászati
Klinika professzorával. 12:
Nóták. 12.35: Két Puccini-ket-
tős. 13: H. Idő. 13.03: Csont-
váry. Beszélg. Gerlóczy Ge-
deon építőművésszel. 13.20:
Madrigálok. 14: Kívánságmű-
sor kettőtől hatig! 18.23: Köz-
kívánatra! 19.29: Mese. 19.35:
A M. Áll. Hangversenyzenekar
hangversenye. Közben
20.30: Esti krónika 2. 21.20:
Vallomás az irodalomról.
21.50: A hét zeneműve. Ism.
22.20: Népdalok, néptáncok.
23: H. Idő. 23.15: Daljátékok-
ból. 24: H. Idő.

1974 AUG 17
MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 188-069, 337-748, 340-726
1974
KÉPES ÚJSÁG
Boroksa András

lás és 80 óvodás lakóját. | nő a terméshoz

KIÁLLÍTÁS 1021

Három budapesti képzőművész közös kiállításának egy-egy darabját mutatja be képünk. A XIV. kerületi Kassák Lajos művelődési házba tek kiállítást Boroksa András, Murai Jenő és Szomorú János műveiből. Képeinken (a művészek nevének sorrendjében) a „Győzelem", a és a „Városliget" című alkotások.

(Fotó: ifj. Sop

am.

n rendez-
„Női fej"
roni Béla)

3

szerelőkkel és csinaljon valamit. — Ő NDK kombájnnal, mert neki a szíve vérzik már a nagy szemveszteség miatt.

— Reménytelen eset ez az Imre — magyarázza az ősz hajú, szikár termetű főmezőgazdász. — Mert nincs itt olyan nagy baj. Az a szemveszteség hivatalosan megengedett, de Csoknyai Imre egy maréknyi kárbaveszett termést is sajnál. Biztos vagyok abban, hogy Imre aludni sem fog az éjjel és addig „bütyköli" a masináját, míg a kombájn mostaninál lényegesen kevesebb szemet hagy a tarlón.

— Hiszen ennek csak örülni lehet.

— Különösen, ha tudja az ember, hogy nemcsak egy Csoknyai Imrénk van. — mondja Nagy Jenő főmezőgazdász. —

— Megismertetne velük?

A főmezőgazdász a válaszra váró brigadérosra néz, majd feláll: menjünk — mondja.

*

Köztudomású, hogy a mai nagyüzemi gazdaságok lelke a gépész. Lényegében a traktorosok, a szerelők jó munkáján, s általában a műszaki embereken áll vagy

mert járja a határt, s ahol gépmeghibásodás van, azonnal ott terem.

Mondja a főmezőgazdász — amit később Rádoczi Antal a téesz elnöke is megerősít — hogy a szerelők, traktorosok, kombájnosok nagyszerű helytállása újabb plusz milliót nyom majd a zárszámadás mérlegén.

Eddig csak a férfiakról beszéltünk . . .

— És az asszonyok?

— Az igazság az — magyarázzák a téesz vezetői —, hogy a közös munkákban rendszeresen kevés nő vesz részt. De amit a

Boroksa András

Boroksa András: Tanulmányfej

Nyíregyháza, 1975. júl. 26.

liát eldugni. Ez biztos. Bár ne sikerült volna neki.

Még aznap bementem a városba Ibolyékhoz, a csillagot letéptem a kabátomról, a zsebembe tettem, nem törődtem semmivel. De egy napnál tovább nem bírtam. Ibolv férje az első perctől kezdve siránkozott. Hogy nagyon szívesen meg minden, de légitámadás esetén ugve a pincében a nyilasok óra mint óra igazoltatnak mindenkit... Ha meg nincs éppen légitámadás, akkor a lakásokat is végigjáriák, mert ugve éppen tegnap is... meg a vicinének is feltűnik, a szomszédoknak is. ő ugvan nagyon szívesen... Mikor este lefeküdtünk, s tán már azt hitte, elaludtam, hallottam, hogy újra rákezdi suttogva: „Nézd Ibolv, én igazán nem azért..." Másnap estefelé felvarrtam a kabátomra a csillagot, s a Dob utcánál bementem a gettóba.

Boroksa András

Boroksa András: Tanulmányfej

Népszava, 1975. júl. 26. 103. évf. 174 sz. 5 p.

SAJTOFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720
Boroksa András
festő-grafikusművész
Új Ember
1984 JUL 22

LIZIŐI SZENT TERÉZ

1021

Virágokat hintek

Jézusom, szerelmem, Kálváriádra
kezeim esténként virágot hintenek,
érted hervad el a tavasz rózsája
s letörlöm lágyan könnyedet.

Virágot hintek!... Fénylő rügyecskéit
sóhajaimnak és nagy szenvedésemet,
panasz, öröm, kis áldozat, Tiéd itt,
virágaim hintem Neked.

Uram, jóságod elragadja lelkem,
ujjaim közül virág és illat lebeg,
Feléd a szirom szellő szárnyán rebben,
ó, kigyújtom a szíveket.

Virággal hintem, Jézusom, kereszted,
a bűnösökért harcolnak e fegyverek
s a győzelmem az, hogy lefegyverezlek,
ha virágom pereg.

Arcod virágszirommal simogassam,
Te mondod, hogy adjam Neked a szivemet.
S bár a rózsáim elhervadnak lassan,
mosolyogsz, hogy szívem szeret.

Virágot hintek s dicsőítlek itt-lenn,
ez az örömöm, ha szememben könny remeg.
Az égből én majd angyalokkal hintem
a halk virágpermeteget.

Fordította: Ölbey Irén

BOROKSA ANDRÁS: NAPRAFORGÓK

Egy mai nagymama, aki több papot is nevelt

Delel a nyár, s a forróságban eltikkadt mezőkön — barázdák mentén, dűlőutak mentén s a réteken szelíden átfutó gyalogutak füvelő szegélyén, mezei keresztek tövében — már nyitogatja kék kelyhét a Szent Anna-virág.

Áldott terhükkel földre roskodva egymáshoz búj nak a barna asztagok. Felettük dongva zsong a cséplőgép kenyér-litániája.

Hűs templomaink csendjébe most hozzád sietnek asszonyaink, feléd tipegnek sóhajaik útján a drága öreg nenék, dicsőséges Szent Anna asszonyunk!

Köréd telepszenek — ódon oltárok zsámolyánál —, miként az unokák öreg szüléjük ölébe hajtva fejüket, s hallgatva csendes beszédét a szent tapasztalatnak.

Szakítsd meg kedvünkért elvonultságod boldog magányát. Szent kezeddel — mely Krisztusunkat volt dajkálni méltó — simogasd meg hozzád búj fejünket: úgy, miként egykor Máriával tetted.

Töröld le könnyét annak, ki csak könnyeit tudja ajándékul hozni. Adj tanácsot a tanácstalannak, erőt az erőtlenek s új reményt a szívnek, melyet minden reménye elhagyott. A boldogságnak egy felvillanó percét, egy óráját az örömnek, egy esztendejét a megnyugvásnak azok számára, kik egy életen át vártak erre. Hiszen te jól tudod, mit jelent ajándék az élet alkonyán megpillantani egy hűséges szív ragaszkodásban, egy szent család örömében, egy gyermek tiszta szemében a feltárt mennyországot.

Tanítsd meg a mi asszonyainkat — anyáinkat, lányainkat, unokáinkat — a tisztaság, hűség, önfeláldozás és másokért elégő szeretet áldozatára. Mondd el nekik naponta, s ha kell százezerszer, hogy csak azt érdemes akarni, amit Isten akar, csak arról jó beszélni, amit Isten is szívesen hallgat — s dolgozni is könnyebb Isten társaságában.

Hajolj föléjük pártfogó anyai jóság, ahogy szíveddel föléje hajoltál Máriának, a legszentebb Forrásnak, mely színültig betelt kegyelmekkel, s őrizd meg bennük, miként Lányod szívében őrizted, ápoltad, nevelted: üdvösségünk nyiladozó bimbóját.

Hallgasd meg ajkuk imáját, melylyel századok óta könyörögnek hozzád unokáknak nagyanyjuktól tanult, örökbehagyott imájával:

„Üdvözlégy, Szent Anna! Úr Jézus nagyanyja. Kegyelmek kincses tárháza, asszonyunk. Az Úr van teveled. Áldott vagy te a szülők között és áldott a te méhednek szűz gyümölcse, Mária, kitől született Urunk, Jézus Krisztus, az élő Isten fia. Asszonyunk, Szent Anna, Megváltónk nagyanyja, imádkozzál éretted, bűnösökért, most és halálunk

[illegible] megkezdődött. Az el
ban önfeledten gyönyörködtem. E
felnövekszem, minden este cirkusz
nyen tanulok majd, hogy 18 éves
tiszt, hadnagy lehessek. Aztán n
gyermekeim is születnek. Feleség
met viszem magammal a cirkuszb
még sokat kell tanulnom! — gond
A tanulásról ismét az iskola jutott

Vajon tudom-e még a holnapi
és a déli hálaadó imádságot?

Megkíséreltem az imákat maga
Nem sikerült sehogyan sem. A cir
másután pergő sok szép mutatvá
homályosította agyamat. A megtar
ha csak kifújta volna a szél a feje

Jaj! Mi lesz, ha holnap a lecké
főnök úr véletlenül éppen tőlem k

Mire gondolataimmal eddig jutc
vábbi élvezetem kútba esett. Ülte
vel a piros kárpittal díszített he
gondoltam a holnapra, melynek r
te homlokomat a veríték. A mű
már nem érdekelt. Pedig csókot
Az oroszlánszelidítő hölgy mutatv
meg. Jobban szenvedtem, mint az
mítója ostorcsapásai alatt morog
dett.

Végre hazaértünk. Korán regge
futottam az imákat, majd szoron
az osztályba.

Nem történt semmi baj. Hajnal

MDK

Borollói-Martinidesz László

Kilátás a Gellérthegyről

Tav.tárlat, N.Szal. 1934. jun. 3 l.

átutalás
megvan

Borollói Marti-
nidesz László,
festő, l. Marti-
nidesz L.

119 sz.
/1907

A késmárki ágost. hi

Méltóságos
Báró Forster
a műemlékek országos

2293/a

Méltóságo

Méltóságodnak f. é.
nagybecsű átiratára vona
tisztelettel értesíteni: hog
tam és Schwarz Kornél

g, vidámság, nyitott szív

vasi József szalézi tartományfőnökkel

o barátai". A kazincbarcikai iskola anárai közül például tizennyolcan artoznak közéjük, de más iskolákban is vannak munkatársi csoportok. Nélkülük nem is tudnánk működni, akárhányan volnának is elszentelt szaléziek.

— Jelenleg tehát csak egy iskolát működtet a szalézi rend?

— Valóban így van, s megvallom, igen közel áll a szívemhez ez a kazincbarcikai intézményünk. Háromszázhatvan gyerek tanul itt, mind hátrányos helyzetű, több mint a fele cigány. Pótló általános iskolai képzést adunk azoknak, akik nem tudták elvégezni idejében, utána nyolc mesterség elsajátítása közül választhatnak. Aki jól halad, szakközépiskolát is végezhet, sőt van olyan cigány származású fiatal, aki már diplomát szerzett, s most visszajött hozzánk tanítani. A nem cigányok sok szempontból hátrányosabb helyzetben vannak, mert a cigányoknak mindig van családjuk, a többieknek azonban gyakran nincs.

A szaléziaknak a szegényekkel kell elsősorban foglalkozniuk. Az újraindításkor, 1990-ben úgy gondoltuk, akkor leszünk leginkább hűek Don Boscohoz, ha szakiskolát szervezünk. Katolikus gimnázium volt már több Magyarországon, szakiskola akkor még nem.

— Don Bosco valóban felismerte a sajtó szerepét. Nem tudományos művek, inkább népszerű munkák kiadására törekedett, amelyeket az egyszerű emberek kezébe is oda lehet adni, megfizethető áron. Ez az eszmény a mai napig él rendünkben: a néphez, különösen az ifjúsághoz közel álló könyveket adunk ki. Magyarországon a szalézi nyomda 1923-ban indult, és hihetetlenül sok könyvet adott ki. 1948-ban államosították, de az újrakezdéskor első feladatunknak tekintettük a Don Bosco Kiadó megalapítását, amely már szépen fejlődik *Szőke János* tartományfőnök-helyettes atya vezetésével. Külföldi szalézi segítséggel 1998-ban több mint húsz kiadványt tudtunk megjelentetni alacsony áron. Nyomdánk nincs, de a kazincbarcikai iskolánkban nyomdászképzés is folyik és ehhez kapcsolódóan nyomdaüzem is működik. A Szalézi Értesítő, amelynek első számait Don Bosco adta ki, ma is folyamatosan megjelenik, Magyarországon jelenleg évente ötször. Ez ingyenes folyóirat a munkatársaknak és az érdeklődőknek a szalézi életről. Az első magyar példányt 1880-ban nyomtatták Torinóban, Don Bosco utasítására, hogy a szalézi szellemet Magyarországon is megismerhessék, noha a rend akkor még nem jött el hozzánk. 1948-ban 32 ezer példányban nyomták, most 3-4000 példányban adjuk ki, könyveink is nagyjából ilyen példány-

A festő emlékezete

Boroksa András festő- és szobrászművész tíz éve ment el, egy januári napon. A rákospalotai temetőben nyugszik a maga faragta sírkő alatt.

Lapunknak évekig illusztris munkatársa volt rajzaival, metszeteivel. Az élet mint mostohafiával bánt, megszenvedte az elmúlt időket, a hatalom diszkriminációját. Társaságához tartozott Tamási Áron is, akiről gyönyörű történeteket tudott.

A forma erős kontúrjait szerette, a lírai tónusokban a karaktert, ahogyan ő maga az erős ember dicséretét vívta ki. Barátunk volt itt, a szerkesztőségben, többször elkísért az utakra, ha a téma különösképpen érdekelte. Ilyenkor lázasan rajzolt, figyelt. Számos képe született a Biblia szellemében, magyar passiók, zarándokutak lelkiségét foglalta vonalakba, színekbe, tündöklően szomorú kompozíciókba. Szobrai is a végtelenség pecsétjével üzennek, a XX. század tragédiájával és a lélek kimeríthetetlen devóciójával.

Amikor megtudták: ki is ő, már nem élt. Alkotásai azóta a Nemzeti Galéria öröksége, neve bekerült a nagykönyvbe.

E sorok írója legkedvesebb barátai közé sorolja őt most is, hiszen az élet sohasem szűnik meg, s akik odaát vannak, visszaemlékeznek azokra, akik itt maradtak, amint mi is követjük szellemujjuk nyomait.

Pásztó városa állandó kiállítással tartja ébren emlékét. A Mátra kedves tájai közé tartozott, s a hegyek alján keze munkái: szobrok, képek a ciszterci kolostorban elcsöndesülésre „kérik" a látogatókat. Egy életmű lényeges tartalmára, amely úgy folytatódik a szemlélőben, ahogyan élete, baráti szíve felesége, barátai, ismerősei emlékezetében — szeretetében.

A tél elmossa a színeket, de a nyári ég majd mindent aranyba szó, s a távol bíbor-láthatár felhőtlen azúrja egyre mélyül, keskenyedik a titkok útja egy örök találkozás reményében.

Tóth Sándor

A megszólítóművés

Léghajó és nehezék

Csapody Miklós az MDF megújulásáról

– Gödöllőn Max Webert idézte a politikáról, „mely annyit tesz, mint kemény deszkákat ütni át erőteljesen és lassan, szenvedéllyel és arányérzékkel" –, hozzátéve, hogy a lassúságra már nincs idő, de az arányérzékre szükség lesz.

– A német eredetiben a „fúrni" ige szerepel, de ebből mára elég volt. Tudomásul kell vennünk végre, hogy az ellenzéki lét nem azonos a lassú nyomkövetéssel, de a kapkodással sem, s a legkevésbé szolgál arra, hogy elemzés nélkül hagyjuk az MDF választási vereségének okait, hiszen a belső viták és ellentétek a visszaesésének nem okai, hanem következményei. A sikeres pártokat általában nem terhelik látható belső ellentétek, az MDF pedig már régóta a sikertelen pártok sorába tartozik. De Gödöllőn elmondtam azt is, hogy bár hordozói vagyunk a vereségnek és elszenvedői tulajdon sikertelenségünk fájó ütközeteinek, a külső és belső félretájékoztatásnak, a vádaknak és megtévesztéseknek, egy nagy örökség kisajátításának és méltatlan szertehordásának – azért az MDF hordozója maradék esélyeinek, és az esélyben a sikernek is.

– Melyek Ön szerint az MDF „súlyvesztésének" okai?

– A párt – a listaállítás jogi következményeként – a frakció foglya. Sok minden ebből következett, még ha a frakció a közmegítélés szerint is igényes munkát végez. Tisztázatlan az arculat, rossz a szervezettség, alacsony a „hatásfok", gyenge a visszhang. A „szövetségi politika" teoretikus és elsietett, ezért is eredménytelen. Sikerült meghonosítani a hamis alternatívát is: *vagy* Polgári Szövetség, *vagy* Nemzeti Szövetség, ahelyett

„köztudott", hogy a kis találékonysággal a „négyek bandájának" nevezett Lezsák-Boross-Gémesi-Ferenc „csoport" az elnökségben gyakran ellenszavazott, ami egy demokratikus testületben ugye azért megesik, ha az nem Központi Bizottság. Furcsa adalék, hogy kezdettől és igen határozottan a kiszekírozott, konfúz „művészléleknek" leminősített Fekete György is ellenszavazott, csakhogy rá már nem érdemes lőni. Nem Lezsák Sándor és Gémesi György rohangált a sajtóhoz. Beszédes, hogy amikor minden olvasható, látható és hallható médium (és

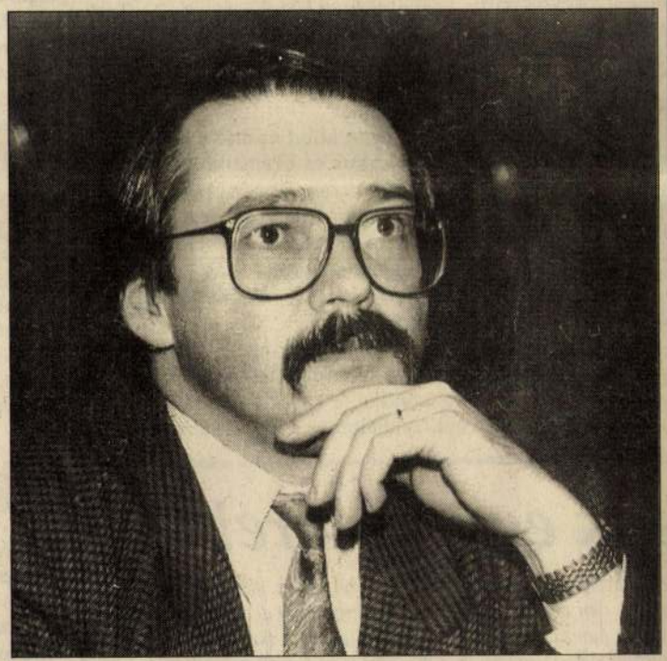

„Nagy valószínűséggel – és nagyon helyesen, bár ez kölcsönös erkölcsi próbatétel – együttműködésre ítéltetünk"

FOTÓ: ARCHÍV

damutatásra. Az MDF nem arra való, hogy a következő lista élmezőnyének elfoglalása legyen a cél, s aki nem parírozik, megpróbálják partvonalon kívülre szorítani, hadd dolgozzon „kint" a választópolgárokért, úgyis hiába, mert „bent" eldőlt, hogy a megművelt kiskertben ki fog szüretelni. Ezért is, a megmeredett, zárt, mobilitás nélküli személyi struktúra miatt is erős az igény a változtatásra. Ezt pedig már nem lehet hányaveti kellemetlenkedéssel elintézni, az „új arcok" karrierizmussal való megvádolásával – és föltűnésük lehetetlenné tételével.

– Igen, de azt is mondják, hogy

Nem pártokért, a hazáért

Mióta kampányol az MDF (és kivált amióta különböző indítékú tollnokok – sokszor nemtelenül – a pástra léptek), rossz olvasni e kemény napok hordalékait. És mi sem könnyebb, mint szabadulni tőlük. Isten ments, hogy mélyen beletúrjak az elmúlt hetek kásahegyébe. Hogy késhegyre menő vitát nyissak arról – teszem azt –, találna-é pártomban *Václav Klaus* miniszterelnök úr fehérek közt egy európait? Mert hát, ha – mint *Lovas István* és *Csermely Péter* sugallja – nem jó neki a több nyelven beszélő, irodalom, filozófia, sőt, teológia dolgában is kellően pallérozottnak mondható mérnök-közgazda, *Szabó Iván*, akkor még mindig kopogtathatott volna *Szabad György* akadémikusnál, *Für Lajos* vagy *Jeszenszky Géza* professzornál. De hát, azt hiszem, mint minden demagógia, ez a klausosdi is elfedi a valót. (Nem is szólva arról: minő dolog nemzeti politika mellett lándzsát törő közíróknak magyarellenes, amolyan „kisantant" szövegekkel érvelniük?) Mint ahogy – a jelek szerint – az sem vezet messze, ha újra leszögezzük (ezúttal Csermely úr ellenében), hogy *Antall József* 1990-ben azzal a kisgazdapárttal kötött koalíciót, amelynek elnöke *Vörös Vince*, főtitkára *Prepeliczay István* vala, s ahol még csak nem is választott tisztségviselő, csupán megbízott főügyész volt *Torgyán* doktor. Akiről a kisgazdák akkori, örökös, tiszteletbeli elnöke, *Pártay Tivadar*, közvetlenül a választások előtt és után lesújtóan nyilatkozott a Kis Újság hasábjain, s mint pártja egyetlen élő, alapító tagja, véleményét máig fenntartotta, amint erről az Új Magyarország olvasói egy interjú során mostanában meggyőződhettek.

De hát itt nem Klausról és – ha kedő harcokba. És elvben nem lehet kétséges a helyes megoldás: az elkövetkezendő országos gyűlésen a többségi akaratot a kisebbségnek is el kell fogadnia, sőt védelmeznie is szükséges. Mert – mint Antall József figyelmeztetett –, a választók csak egységes pártra szavaznak.

De hát ha a jelöltek – s erre utalnak a legújabb jelentések – fej fej mellett haladnak, s ez tükröződik majd a sorsdöntő voksoláson is, úgy mitévők legyünk?

Szabó Iván nyilatkozta lapunk február 5-i számában: „Oly mértékben szoros az állás, hogy már a jelölések beérkeztének a kezdetén is látni lehet, belső megegyezés lenne célszerű."

Igen, de miben? Abban, hogy az egyik (mondjuk, Für) elnök legyen, a másik (teszem azt: Lezsák) társelnök, a harmadik (Szabó) legyen, ami volt: ügyvezető elnök? Mit tagadjam, több mint tetszetős felállás. Mégis remegek most, hogy leírom. Mert ez önmagában mit sem ér. Ez, vagy bármi hasonló megoldás csak következménye lehet egy – a jövőben kikezdhetetlen – elvi és gyakorlati (pártstratégiai és -taktikai) megegyezésnek. Amelynek lényege kimondatott Detken és Gödöllőn egyaránt: a cél a polgári Magyarország.

Az út hozzá pedig az erre alkalmas pártok szövetsége. A kölcsönös tisztelet és teljes egyenrangúság alapján szükséges az MDF szövetsége a KDNP-vel és a Fidesszel. S ha az előbbi ezt még korainak ítélné, úgy velük addig is kívánatos a lehető leggyümölcsözőbb együttműködés. (Ami természetesen a Fidesszel kötendő szövetséget nem késleltetheti.)

És a kisgazdák? Velük helyi és parlamenti szinten megvalósítandó az együttműködés mind-

nem politizálhatnak – ízlésük szerint – egy másik párt helyett.

A szövetség, partnerség persze igen fontos. De messze nem minden. Meg kell egyezni mindenekelőtt a párt arculatában. Amellyel önmagát meghatározza s a haza polgárai felé fordulhat. S itt van egy áthághatatlan feltétel: az Antall József-i erkölcsi-politikai hagyaték maradéktalan vállalása. Ez három kötetben mindenki számára hozzáférhető, s beért eredményei – melyekről *Krómer István* írt legutóbb e hasábokon – mostani nehéz napjainkban is érzékelhetők.

Ha ezt elfogadtuk, mindent elfogadtunk. Persze, pártfegyelmet, működőképességet garantáló szervezeti szabályzatra azért múlhatatlanul szükség van. De arra nincs, hogy azt vitassuk, mik lennénk inkább: népi-nemzetiek, kereszténydemokraták, vagy *Wesselényi, Széchenyi, Kölcsey, Batthyány, Eötvös, Vörösmarty, Kossuth* és mások nyomán nemzeti szabadelvűek (idegenszerűbb, de azonos jelentésű megfogalmazásban: nemzeti liberálisok)? Hiszen – mint Für Lajos mondta legutóbb – nem három irányzatról, hanem három – egymást feltételező és kiegészítő – értékrendről van szó. (Melyek közül a nemzeti szabadelvűnek semmi köze az SZDSZ álliberalizmusához.)

Tudom, hogy sok még a nyitott kérdés. Ilyen az MDF mint párt és mint mozgalmi erő kettőssége is. Amihez tudni kell: a pártnak a szakszerű politizálás az alfája és ómegája. Ám ha ezt erős mozgalmi háttér is erősítheti (és itt hadd említsem hangsúlyosan Lezsák Sándor nevét), az csak áldásos lehet. Van azonban a párt életében olyan időszak, amikor a mozgalmi jelleget is a legszigorúbb szakszerűség kell hogy uralja. A választási kam-

Boroksa András fest

Nem állt sorba, nem tolakodott...

Festő az örökkévalóságnak

Ma is vannak várakozók a művészetben. Hogy megkapják a méltó helyet abban a kis panteonban, amit magyarnak neveznek.

Ilyen várakozó *Boroksa András*, igaz, már a Végtelenségben, ahová távoznia kellett hét esztendővel ezelőtt. Egyetlen méltó írás jelent meg róla eddig – posztumuszként – *Bertók László Attila* tollából. (Az Idő 1994. április.) Ő írja: „Boroksa rossz korban élt. Egy olyan korban, mikor nem volt kifizetődő sem igaz magyarnak, s főleg kereszténynek lenni." Máig maradt tehát életműve a felfedezetleneké. Hite volt, tiszta érzésvilága, a történelmi sors teljes átélésében sok keserű tapasztalata. Sohasem adta fel, sohasem mondta: elég. Alkotott: faragott, festett utolsó pillanatáig. Munkáit sorjázva kiderül, nem csupán a jeles portréfestő, a Krúdy-s hangulatú allegorikus mester áll előttünk, hanem a komoly egyházművész is, aki ugyan nem festett templomi freskókat, de oltárképeket igen, s főleg a vallási élmény sugallatára Juhász Gyula-féle magyar Krisztusokat, bibliai jeleneteket, melyeknek egy részük a mátraszentimrei templomban láthatók. Grafikai lapjainak jó néhány darabját a katolikus sajtó annak idején közölte, illusztrációs témáival verseskötetekben is találkoztunk. (Néhány képe a Nemzeti Galériába került.)

Boroksa András (1922–1989)

Mert szívbéli barátom volt, nehéz róla elfogulatlanul írni. Mégis segíthetek azoknak, akik a közelmúlt elhanyagoltjainak fölfedezésén fáradoznak, ha megismétlem, amit az említett szerző (fiatal művészettörténész, publicista) említ, hogy Boroksa András nevét a „magyar festészetben az utókor remélhetően a mainál méltóbb helyére teszi majd".

Boroksa (Proksa) András átélte a mellőzöttek nehéz évtizedeit, hiszen gazdag származása miatt a főiskoláról kidobták (apja borbély volt!); amikor vitathatatlan tehetségét kiművelni szerette volna. Lelket belé a felesége, a kedves Ágnes asszony öntött, meg kitűnő író művész barátai (Tamási Áron, Jankovich Ferenc stb.). Zuglói kiskertje így lehetett apró sziget a kisajátítások idején, amikor a szellem is csak billogot kaphatott. Nem állt sorba, nem tolakodott, eszmeisége keménnyé, egyértelművé tette és – baráti jó szíve. Egy-egy pohár bor mellett üldögélve hányszor hívta fel a figyelmemet a *hivatásra*, amely mindegy hol jelentkezik, csak tisztességes legyen, azaz: valódi hivatás. Ennek élt, bízva Isten határtalan erejében. Az Erőben – mondogatta, amely képein, szobrain meghatározó jelző és személyesség, hiszen önmagát adta minden vonallal, a véső, a kalapács minden ütésével. Így vált a lélek formálójává, így érdemelte ki címét az örökkévalóságnak. Mert Boroksa András mást nem is tehetett. 67 éve nem csupán adat.

Tóth Sándor

„Maradjunk, hogy megmaradjunk!"

Beszélgetés Bogdán József költő-plébánossal

Mi a fontosabb: a hit vagy a költészet? Isten vagy az ember? Aki most szemben ül velem, ezen egy pillanatig sem gondolkodik. Kedves kéz szorítja meg a kezem; ez oszt áldást, ez veti papírra gondjait és fájdalmait. Beszélni, kérdezni itt csak kitárt szívvel lehet.

– Észak-Bánátban, a Vajdaság legfelső részén élek, Egyházaskéren. Még öt kis falu tartozik hozzám. A település 200 éves. Én tíz esztendeje vagyok pap. Szabadkán az egyházi gimnáziumba jártam, a teológiai főiskolát Diakovárón fejeztem be. Édesanyám nagyon fiatalon meghalt, édesapám elhagyott bennünket. Egy idegen családnál voltam a nővéremmel. Társaimmal egyszer elmentem a templomba, és ott nagy szeretetet, melegséget kaptam, utána határoztam el, hogy a papi pályát választom.

– Egyházaskért nem ismerem.

– Hatszázötven lakosú kis falucska. Mindenki magyar. A fiatalság elment a városba, nincs orvosunk, tanítónk. Szinte mindenki a földművelésből él.

– Vallásosak az emberek?

– Szép templomunk van. Reggel és este misézem. Ötven ember mindig van. Természetesen ünnepnapokon nincs hely, annyian eljönnek. Mindenütt megszerveztem a hitoktatást. Van egy kedves tanárnő, aki segít.

– Miről beszélsz a szószéken?

– Amikor a szentbeszédemre készülök, szem előtt tartom, hogy nagyon sok család becsomagolt és el akar menni. „Maradjunk, hogy megmaradjunk!" – ezt mondom nekik üzenetként. Tagja vagyok a Máltai Szeretetszolgálatnak, így segíteni tudok, hogy a legszegényebbeknek tejpor, szappan, gyógyszer jusson.

– Hogyan látod az ottani helyzetet?

– Tragikus és drámai! Még akkor is, ha a fegyverek elhallgattak. Azért érzem: a háború összekovácsolta az embereket. Összetartanak, törekednek a jóra, egymás segítésére...

– Költő is vagy. Hogyan fedezted föl az irodalmat?

– Falura kerültem, s a természet közelsége, szépsége, az emberek szeretete, gondjai, a mély csönd szólásra bírtak. Próbáltam a magányt termékennyé tenni... 1989-ben jelent meg az Ablakok, 92-ben Billegések című kötetem. Papköltő vagyok, de ez nem azt jelenti, hogy „csak" Istenről akarok vallani. Mindenki teremteni akar, hogy valami jelet hagyjon.

– Mit jelent számodra az írás?

– Nagyon kemény munkát és fegyelmet. Ahogy öregszem, egyre jobban érzem, nagy felelősséget is.

– Hiszed, hogy a vers hatással van az emberekre?

– Minden költő reméli, írása „hasznos akarat". Hogy ez milyen segítség, nem tudom meghatározni, talán az élet terhein könnyít egy kicsit.

– Most milyen gondok foglalkoztatnak?

– Az utóbbi időben nagyon érzem a kereszt súlyát: tudok-e még reményt önteni az emberekbe? Ha nem tudok mit mondani, fogjuk meg egymás kezét és imádkozzunk, mondjuk el, mi fáj! Segítsünk másokon, hogy közösség legyünk. Osszuk meg gondjainkat, így kibírjuk a legnehezebbet is.

Fenyvesi Félix Lajos

Csak egy percre!

Sokszor elhangzik, leginkább elcsépelt szóként: lelkiismeret. Ki az, aki tudatosítja, mit jelent? Hogy az embernek van egy titkos csengőrendszere, mely akarva, nem akarva megszólal? A teológus azt mondja: „Az emberi szellem természetszerű, veleszületett magatartása, alapbeállítottsága az igazra és a jóra irányul. Végső soron Istenre. Ez az alapbeállítottság az őslelkiismeret. A jót tenni, a rosszat kerülni kell: ezt mondja a jó iránti természetes szeretet és az értelem parancsa, itt találkozik az őslelkiismeret a természetünkbe oltott erkölcsi törvénnyel".

Tagadhatja-e valaki, hogy legalább időnként feltámad benne ez az ősbeállítottság, megszólal a legmélyebb hangú csengő? Ha igen, hazudik. Önmagát akarja kiküszöbölni a cselekvésből, amelynek alig tulajdonít jelentőséget. Innen korunk cinizmusa, gátlástalansága, érzéketlensége. Innen a felelőtlenség köznapokban, politikában, kultúrában. Beszélhetünk-e még erkölcsi tudatról? A jó lelkiismeret háza táját kellene először rendbe tennünk, az utakat, hogy pontosan tudjuk: merre?

(ts.)

VALLÁSI KRÓNIKA

A Keresztyén Orvosok Magyarországi Társasága február 10-én délelőtt 10 órakor összejövetelt tart, ahol dr. Réthelyi Miklós professzor az orvosi hivatásra való felkészítésről tart előadást. (Kelenföldi imaterem, XI., Október 23. u. 5.)

A somogyi egyházmegye szervezésében február 10-én, délelőtt 10 órakor ifjúsági találkozót tartanak a nagybajomi templomban: Magyarország a század végén címmel. Előadók: Gidai Erzsébet, Fekete György és Kiss Gy. Csaba.

A debreceni CE Szövetség *rendezésében Határtalan irgalom határai címmel február 14–17-ig este 6 órakor, 18-án délután 4 órakor a debreceni Nagytemplom gyülekezeti*